

Holy Bible

Aionian Edition®

Mambu ya Nzambi
Kituba Bible
New Testament

Holy Bible Aionian Edition ®
Mambu ya Nzambi
Kituba Bible
New Testament
Language: Kituba
Congo, DR Congo, Central Africa creole

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025
Source text: eBible.org
Source version: 9/10/2025
Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
Wycliffe Bible Translators, 2025

Formatted by Speedata Publisher 5.3.10 (Pro) on 12/3/2025
100% Free to Copy and Print
TOR Anonymously and <https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>
All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>
Volunteer help and comments are welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Monokutuba at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to *eternal* life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of *eternal punishment*. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0/, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Monokutuba at AionianBible.org/History

- 06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
- 04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
- 12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
- 06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
- 01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
- 06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
- 12/07/16 - Nainoa Inc established as non-profit corporation.
- 01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
- 01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
- 07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
- 07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
- 02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
- 03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
- 09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
- 10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
- 11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
- 03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
- 10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
- 10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
- 02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
- 05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
- 08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
- 12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
- 03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
- 11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
- 12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
- 01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
- 01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
- 01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
- 02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
- 02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
- 12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
- 02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
- 05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
- 08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
- 08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
- 10/20/24 - Gospel Primer handout format.
- 11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
- 01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
- 03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
- 06/21/25 - 468 translations now available in 230 languages.
- 09/01/25 - 538 translations now available in 291 languages.

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Matayi	1
Make	37
Luke	59
Yowane	97
Bisalu	124
Loma	161
1 Kolinto	177
2 Kolinto	193
Ngalatiya	204
Efeso	210
Filipe	215
Kolose	219
1 Tesalonika	223
2 Tesalonika	227
1 Timote	229
2 Timote	234
Tite	238
Filemoni	240
Ba-Ebeleyo	241
Zaki	253
1 Pyele	257
2 Pyele	262
1 Yowane	265
2 Yowane	269
3 Yowane	270
Yude	271
Luzabusu	273

APPENDIX

- Reader's Guide
- Glossary
- Maps
- Destiny
- Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

Yesu tubaka: «Tata, lemvakila bawu samu ti bawu zaba ve mambu yina bawu ke na kusala.»

Binwani kabulaka bawu na bawu binkuti ya yandi na kubula dzeke.

Luke 23:34

Matayi

1 Yayi ni mukanda ya bankumbu ya bankooko ya Yesu-Klisto: Davidi kele nkooko ya Yesu-Klisto, mpe Abalayami kele nkooko ya Davidi. **2** Abalayami butaka Isaki. Isaaki butaka Yakobi, mpe Yakobi butaka Yuda na baleki ya Yuda. **3** Yuda butaka Falese mpe Zala (mama ya bawu vwandaka Tamale). Falese butaka Esome, mpe Eselome butaka Alame. **4** Alame butaka Aminadabe. Aminadabe butaka Nasone, mpe Nasone butaka Salemone. **5** Salemone butaka Bowaze, mpe Layabe vwandaka mama ya Bowaze. Bowaze butaka Obede, mpe Lute vwandaka mama ya Obede. Obede butaka Yisayi, **6** mpe Yisayi butaka ntinu Davidi. Davidi butaka Salomoni. (Ni mama ya yandi vwandaka ntete kento ya Uli). **7** Salomoni butaka Lobowame. Lobowame butaka Abya, mpe Abya butaka Asa. **8** Asa butaka Yosafate. Yosafate butaka Yolame, mpe Yolame butaka Ozyase. **9** Ozyase butaka Yotame. Yotame butaka Akaze, mpe Akaze butaka Ezekyase. **10** Ezekyase butaka Manase. Manase butaka Amone, mpe Amone butaka Yozyase. **11** Yozyase butaka Yekonya na baleki ya yandi na ntangu ba nataka bantu ya yinsi ya Isayeli na mbanza Babilone. **12** Ntangu bawu vwandaka bankole na mbanza Babilone, Yekonya butaka Salatyele, mpe Salatyele butaka Zolobabele. **13** Zolobabele butaka Abiwude. Abiwude butaka Elyakime, mpe Elyakime butaka Azole. **14** Azole butaka Sadoke. Sadoke butaka Akime, mpe Akime butaka Elyude. **15** Elyude butaka Eleyazale. Eleyazale butaka Matane, mpe Matane butaka Yakobi. **16** Yakobi butaka Yosefi bakala ya Maliya. Maliya kele mama ya Yesu yina ba ke bokilaka Masiya. **17** Bambandu kumi na yiya lutaka katuka mbutukulu ya Abalayami tii na mbutukulu ya Davidi. Bambandu kumi na yiya lutaka mpe katuka mbutukulu ya Davidi tii na ntangu yina ba nataka bantu ya Isayeli na ngolo samu na kunata bawu na mbanza Babilone, mpe dyaka, bambandu kumi na yiya lutaka katuka ntangu yina bantu ya Isayeli vwandaka bankole na mbanza Babilone tii na mbutukulu ya Masiya. **18** Yesu-Klisto butukaka mutindu yayi: Maliya, mama ya yandi kuzwaka nsilulu ya makwela na sika ya Yosefi. Kasi ntete bawu zinga kintwadi, Maliya vwandaka me kuma na kivumu na lulendo ya Mpeve ya Longo.

19 Yosefi yina pesaka yandi nsilulu ya makwela, vwandaka muntu ya kudedama, mpe zolaka ve na kutalisa yandi nsoni na meso ya bantu. Na yina, yandi bakaka lukanu ya kukabikisa makwela na mansweki. **20** Ntangu yandi vwandaka banza mambu yina, mbazi mosi ya Mfumu talanaka na yandi na ndosi, mpe tubaka: «Yosefi, mwana ya dikanda ya Davidi, kutala boma ve na kukwela Maliya, samu ti yandi me kuzwa kivumu na lulendo ya Mpeve ya Longo. **21** Yandi ke buta mwana ya bakala yina nge ke pesa nkumbu Yesu. Ya tsyelika, ni yandi ke vuukisa bantu ya yandi na masumu ya bawu.» **22** Mambu nyonso yayi salamaka mutindu Mfumu zabisaka yawu na yinwa ya mumbikudi ya yandi: **23** «Ndumba yina me zaba ntete ve babakala ke kuzwa kivumu, yandi ke buta mwana ya bakala ba ke bokila yandi Emanwele yina zola kutuba: "Nzambi ke na beto".» **24** Ntangu Yosefi vumbukaka, yandi salaka mutindu mbazi ya Mfumu tumisaka yandi, mpe yandi bakaka Maliya na yinzo ya yandi. **25** Kasi bawu vukisaka ntete ve mfulu tii ntangu Maliya butaka mwana ya bakala yina Yosefi pesaka nkumbu Yesu.

2 Yesu butukaka na mbanza Betelemi na kizunga ya Zude, ntangu Elode vwandaka ntinu. Na manima ya mbutukulu ya yandi, bantu ya ndwenga katukaka na esete mpe kwizaka na Yelusalemi. **2** Bawu yufulaka: «Wapi kisika kele ntinu ya ba-Zwife yina me butuka? Beto me tala mbwetete ya yandi me basika na esete, mpe beto me kwiza samu na kusiika yandi.» **3** Ntangu ntinu Elode kuwaka mambu yina, ntima ya yandi vwandaka dyaka ve na kizunu, mutindu mosi mpe bantu nyonso ya Yelusalemi. **4** Yandi vukisaka bamfumu ya banganga-Nzambi na milongisi ya Misiku, mpe yandi yufulaka bawu: «Wapi kisika Masiya fwana kubutuka?» **5** Bawu vutulaka: «Masiya fwana kubutuka na Betelemi na kizunga ya Zude samu ti na dibuku ya mimbikudi ba sonikaka mutindu yayi: **6** «"Nge Betelemi, mbanza ya Yude. Nge kele ve mbanza yina me lutila fyoti na kati ya bambanza ya Zude, samu ti nge ke basisa mfumu yina ke twadisa dikanda ya munu, bantu ya yinsi ya Isayeli."» **7** Na yina, Elode bokilaka bantu ya ndwenga yina na mansweki, mpe yufulaka bawu samu na kuzaba mbote wapi ntangu mbwetete talanaka. **8** Na manima, yandi fidisaka bawu na Betelemi, mpe zabisaka bawu: «Beno kwenda mpe beno sosa na kuzaba mbote-

mbote mambu me tadila mwana yina. Ntangu beno ke tala yandi, beno kwiza kuzabisa munu yawu samu ti munu mpe, mu kwenda siika yandi.» 9 Na manima ya kuwa mambu ya ntinu, bawu kwendaka. Bawu talaka mbwetete yina bawu talaka ntete na esete. Yawu zibulaka bankutu ya bawu, mpe bawu pesaka yandi makabu yayi: wolo, maaka ya nsunga ya mbote, mpe mananasi ya mile. 12 Na manima, Nzambi Iwengisaka bawu na ndosi na kuvutuka ve na sika ya Elode. Na yina, bawu bakaka nzila ya nkaka samu na kuvutuka na yinsi ya bawu. 13 Ntangu bantu ya ndwenga kwendaka, mbazi mosi ya Mfumu kwizaka talana na Yosefi na ndosi, mpe zabisaka yandi mutindu yayi: «Telama, baka mwana na mama ya yandi, mpe beno kima na yinsi ya Ngipiti. Beno vwanda kuna tii ntangu mu ke zabisa nge na kuvutuka, samu ti Elode ke na kusosa mwana samu na kufwa yandi.» 14 Yosefi telamaka mpe bakaka mwana na mama ya mwana, mpe yandi kwendaka na bawu na yinsi ya Ngipiti na mpimpa. 15 Yandi zingaka kuna tii ntangu Elode kufwaka. Ni mutindu yina salamaka mambu yina Mfumu zabisaka na dibuku ya mimbikudi: «Mu me bokila Mwana ya munu na kubasika na yinsi ya Ngipiti.» 16 Ntangu Elode zabaka ti bantu ya ndwenga vunaka yandi, yandi kumaka na nkele ya kulutila. Na yina, yandi pesaka muswa na kufwa na Betelemi mpe na bambanza ya pene-pene, bana nyonso ya babakala yina vwandaka me luta ntete ve bamvula zole. Yandi zengaka bamvula zole, samu ti yawu fwananaka na ntangu yina lutaka katuka mbwetete basikaka mutindu bantu ya ndwenga zabisaka yandi. 17 Na yina, mambu yina mumbikudi Zelemi zabisaka salamaka. Mambu ya yandi vwandaka tuba: 18 «Bantu me kuwa makelele na mbanza Lama. Ya ke bidilu mpe manyongo ya kulutila ya Lasele yina ke na kudila bana ya yandi. Yandi ke na kuzola ve ti ba bomba yandi, samu ti bawu me kufwa.» 19 Na manima ya lufwa ya Elode, mbazi mosi ya Mfumu kwizaka talana na Yosefi na ndosi na yinsi ya Ngipiti, 20 mpe yandi tubaka na Yosefi: «Telama, baka mwana na mama ya yandi, mpe vutuka na yinsi ya Isayeli samu ti bayina vwandaka sosa kufwa mwana, bawu me kufwa.» 21 Na yina, Yosefi telamaka. Yandi bakaka mwana na mama ya mwana, mpe bawu vutukaka na yinsi ya Isayeli. 22 Kasi yandi kuwaka ti Alekelawuse kumaka mbwetete yina Zude na sika ya tata ya yandi Elode. Na yina, Yosefi vwandaka na boma ya kukwenda na Zude. Mfumu Iwengisaka yandi na ndosi, mpe Yosefi kangamaka. 23 Yandi kwendaka kutala mbwetete yina kuna, zinga na mbanza Nazaleti. Na yina, mambu nyonso salamaka mutindu mimbikudi zabisaka: «Bantu ke bokila yandi muntu ya Nazaleti.»

3 Na ntangu yina, Yowane Mubotiki bandaka na kulonga na yinsi ya kuyuma kuna na Zude. 2 Yandi vwandaka samuna na kwendaka tuba: «Beno soba nkadulu ya beno samu ti Kimfumu ya Mazulu me kuma pene-pene.» 3 Yowane kele muntu yina mumbikudi Esaya zonzilaka ntangu yandi tubaka: «Ndinga ya muntu ke na kulooka na yinsi ya kuyuma: Beno yidika nzila samu na Mfumu, mpe beno sungika banzila ya yandil!» 4 Yowane vwandaka ya kuvwata kinkuti yina ba yidikaka na mika ya kibulu yina ba ke bokilaka samo. Yandi vwandaka mpe singa ya luketo ya mpusu ya kibulu. Yandi vwandaka kudya makonko mpe mafuta ya nyosi ya mfinda. 5 Bantu ya mbanza Yelusalemi, ya kizunga nyonso ya Zude, mpe ya kizunga nyonso ya nzadi ya Yolodani vwandaka kwenda na sika ya yandi. 6 Bawu vwandaka fungula masumu ya bawu na ntawala ya bantu nyonso, mpe Yowane vwandaka botika bawu na kati ya nzadi ya Yolodani. 7 Yowane talaka ti ba-Falisye mpe ba-Saduse mingi vwandaka kwiza na sika ya yandi samu na kuzwa mbotokolo. Na yina, yandi vwandaka zabisa bawu: «Dikanda ya bampidi! Nani me zabisa beno ti beno lenda kukima lufundusu ya Nzambi yina me kuma pene-pene? 8 Beno lakisa mavanga yina ke na kulakisa ti beno me soba nkadulu ya beno. 9 Beno vwandaka kaka ve na mabanza ya kutubaka ti: “beto kele bana ya Abalayami.” Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, Nzambi lenda kukitula matadi yayi samu ti yawu kuma bana ya Abalayami! 10 Disoka kele yimeni ya kukubama samu na kuzenga bayinti kisika kele myanzi ya yawu. Ba ke zenga konso yinti yina ke butaka ve bambuma ya mbote, mpe ba ke losa yawu na tiya.» 11 «Mu ke na kubotika beno na maza samu na kulakisa ti beno me soba nkadulu. Kasi muntu yina ke na kukwiza na manima

ya munu, yandi me lutila munu ngolo. Mu kele ve nataka dyaka Yesu na zulu ya mongo ya yinda. ya kulunga na kukatula yandi mapapa. Ni yandi ke Yandi lakisaka Yesu bayinsi nyonso ya yinza mpe botika beno na Mpeve ya Longo mpe na tiya. 12 nkembo ya yawu, 9 mpe yandi tubaka: «Mu ke pesa Yandi me simba kisalulu yina kele mutindu musomo nge bima nyonso yayi kana nge fukama na ntwala na diboko samu na kusala bunkete ya kisika ya yandi ya munu, mpe nge siika munu.» 10 Na yina, Yesu yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu. zabisaka yandi: «Katuka pene-pene ya munu Satana! Yandi ke yonzika bambuma na kisika yina ba ke Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: Nge fwana bumbaka yawu, mpe ke yoka matiti na tiya yina ke kusiika Mfumu Nzambi ya nge, mpe kaka ni yandi nge kufwa ve.» 13 Ni na ntangu yina, Yesu katukaka na fwana kubondila.» 11 Na mbala yina, Satana bikaka Ngalili, mpe kumaka na nzadi ya Yolodani. Yandi yandi. Bambazi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe kwendaka na sika ya Yowane samu ti Yowane botika bandaka na kusadila yandi. 12 Ntangu Yesu kuwaka yandi. 14 Kasi Yowane vwandaka zola ve na kubotika ti ba tulaka Yowane na boloko, yandi kwendaka na Yesu. Yandi tubaka na Yesu: «Ni munu fwanaka Ngalili. 13 Yandi kwendaka vwanda ve na mbanza kwiza na sika ya nge samu na kuzwa mbotokolo, Nazaleti, kasi na mbanza Kapenawume yina kele kasi ni nge me kwiza na sika ya munu!» 15 Kasi pene-pene na dyanga ya Ngalili na kati ya kzunga ya Yesu vutulaka: «Ntangu yayi, ndima yawu salama Zabulone mpe ya Nefetali. 14 Ya salamaka mutindu mutindu yina. Ya tsyelika, ni mutindu yayi beto fwana yina samu na kulungisa mambu yina mumbikudi kusala mambu nyonso yina Nzambi ke lombaka.» Na Esaya tubaka: 15 «Nge kzunga ya Zabulone mpe yina, Yowane ndimaka. 16 Ntangu Yesu manisaka na kzunga ya Nefetali yina kele pene-pene na mubu kuzwa mbotokolo, yandi basikaka na maza. Kaka na Iweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani, Ngalili, na ntangu yina, zulu zibukaka. Yandi talaka Mpeve kzunga ya bayina kele ve ba-Zwife! Kuwa: 16 Bantu ya Nzambi yina kulumukaka mutindu dibembe, mpe yina ke zingaka na kati ya mpimpa ke tala nsemo kwizaka tentama na yandi. 17 Katuka na mazulu, ya nene. Nsemo ke lezima na bayina ke na kuzinga ndinga mosi wakanaka mutindu yayi: «Yandi yayi na kitombe na yinsi ya bantu ya kufwa!» 17 Katuka ni Mwana ya munu yina mu ke zolaka mingi. Ni na ntangu yina, Yesu bandaka na kuzabisa: «Beno soba yandi kele kilengi nyonso ya munu.»

4 Na manima ya mbotokolo ya Yesu, Mpeve ya Nzambi nataka Yesu na yinsi ya kuyuma samu ti Satana kutonta yandi. 2 Na manima ya kulutisa bilumbu makumi yiya mpimpa na ntangu ata kudya kima, Yesu kumaka na nsatu. 3 Satana kwizaka pene-pene ya yandi, mpe tubaka: «Kana nge kele Mwana ya Nzambi, tumisa matadi yayi na kukituka mampa.» 4 Yesu vutulaka: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka: Muntu ke zingaka kaka na mampa ve, kasi muntu ke zingaka na nyonso yina ke basikaka na yinwa ya Nzambi.» 5 Na yina, Satana nataka Yesu na Yelusalemi, Mbanza ya Longo. Yandi tulaka Yesu na zulu ya Yinzo ya Nzambi, 6 mpe tubaka: «Kana nge kele Mwana ya Nzambi, kubwa na yisi samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: ««Nzambi ke tumisa bambazi ya yandi samu na nge, mpe bawu ke yamba nge na maboko ya bawu, samu ti dikulu ya nge kututa ve ditadi.»» 7 Yesu tubaka na yandi: «Ya kele mpe ya kusonama na Dibuku ya Nzambi: Nge fwana kutonta ve Mfumu Nzambi ya nge.» 8 Satana nkadulu ya beno samu ti Kimfumu ya Mazulu me kuma pene-pene.» 18 Yesu vwandaka tambula na kumu ya dyanga ya Ngalili, mpe talaka bampangi zole yina vwandaka bilobi. Ya vwandaka Simoni (yina ba ke bokilaka dyaka Pyele), mpe Andele, leki ya yandi. Bawu vwandaka loba na kulosa mpwasa na dyanga. 19 Yesu zabisaka bawu: «Beno landa munu, mpe mu ke kumisa beno bilobi ya bantu.» 20 Kaka na ntangu yina, bawu bikaka bampwasa ya bawu, mpe landaka yandi. 21 Yandi kwendaka dyaka mwa ntama, mpe talaka bampangi zole ya nkaka: Zaki na leki ya yandi Yowane, bana ya Zebede. Bawu vwandaka na kati ya bwatu kintwadi na tata ya bawu Zebede. Bawu vwandaka yidika bampwasa ya bawu, mpe Yesu bokilaka bawu. 22 Kaka na ntangu yina, bawu bikaka bwatu mpe tata ya bawu, mpe landaka Yesu. 23 Yesu vwandaka tambula na kzunga nyonso ya Ngalili, mpe vwandaka longisa na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Yandi vwandaka longisa Nsangu ya Mbote ya Kimfumu, mpe vwandaka belusa bantu na bimbevo nyonso mpe bifuma nyonso ya bawu. 24 Nsangu ya yandi mwanganaka na yinsi nyonso

ya Sili, mpe bantu natinaka yandi bayina nyonso vwandaka na bimbevo ya konso mutindu to mpasi ya konso mutindu: bantu yina vwandaka na bampeve mpe bantu ya binama ya kufwa. Yesu belusaka bawu nyonso. 25 Bankonga mingi ya bantu vwandaka landa yandi. Bawu vwandaka katuka na Ngalili, na kizunga kizunga ya simu ya nkaka ya nzadi ya Yolodani.

5 Ntangu Yesu talaka nkonga ya bantu yina kwizaka, yandi yulukaka na mongo. Yandi vwandaka, mpe bilandi ya yandi kwendaka pene-pene ya yandi. 2 Yandi bandaka na kulongisa bawu mutindu yayi: 3 Kyese na bayina zaba ti bawu kele bampu na kimpeve, samu ti Kimfumu ya Mazulu kele ya bawu! 4 Kyese na bayina ke na kudila, samu ti Nzambi ke bomba bawu! 5 Kyese na bayina kele ya kulembama, samu ti bawu ke kuzwa yinsi yina Nzambi pesaka nsilulu! 6 Kyese na bayina ke na nsatu mpe mpwila ya kusala mambu ya kudedama, samu ti Nzambi ke fulusa bawu na bima yina ke na bawu nsatu! 7 Kyese na bayina ke na kutala bampangi kyadi, samu ti Nzambi mpe ke tala bawu kyadi! 8 Kyese na bayina ke na ntima ya kuvedila, samu ti bawu ke tala Nzambi! 9 Kyese na bayina ke nataka kizunu na kati ya bantu, samu ti Nzambi ke bokila bawu bana ya yandi! 10 Kyese na bayina ba ke talisaka mpasi samu na mambu ya kudedama yina bawu ke salaka, samu ti Kimfumu ya Mazulu kele ya bawu! 11 Kyese na beno ntangu bantu ke fingaka beno, ke talisaka beno mpasi, mpe ke tubaka mambu nyonso ya yimbi mpe ya luvunu na nzutu ya beno samu na munu! 12 Beno yangalala, mpe beno vwanda na kyese samu ti beno ke kuzwa musendo ya nene na mazulu. Ya tsyelika, ni mutindu yina mpe ba talisaka mpasi mimbikudi yina zingaka ntete beno butuka. 13 «Beno kele mungwa ya yinza. Kana mungwa ke dyaka ve na luwu, wapi mutindu ba lenda kuvutula yawu luwu? Yawu ke dyaka ve mfunu. Ba ke losa yawu na ngaanda, mpe bantu ke dyata yawu. 14 «Beno kele nsemo ya yinza. Mbanza yina kele ya kutungama na zulu ya mongo lenda kuvwanda ve ya kubumbama. 15 Ba ke namisaka ve mwinda samu na kutula yawu na yisi ya kantini. Kasi ba ke tulaka yawu na zulu ya kitentokolo ya mwinda, samu ti yawu pesa nsemo na bayina nyonso kele na kati ya yinzo. 16

Mutindu mosi mpe, nsemo ya beno fwana kulezima na ntwala ya bantu, samu ti bawu tala bisalu ya mbote yina beno ke na kusala, mpe ti bawu kembisa Tata ya beno yina kele na mazulu.» 17 «Beno fwana kubanza ve ti mu me kwiza samu na kukatula Misiku ya Moyize yina zulu na ntoto ke vwanda, ata kisono ya fytot mwa kima ya kulutila fytot lenda katuka na Misiku. Ee, yawu ke vwanda mutindu yina tii na nsuka ya yinza. 19 Ni yawu yina, muntu yina ke manga na kutumama ata na Musiku mosi, mpe ke longisa bantu ya nkaka na kusala mutindu yina, ke vwanda muntu ya nsuka na kati ya Kimfumu ya Mazulu. Kasi muntu yina ke tumama na misiku, mpe ke longisa bantu ya nkaka na kusala mutindu yina, ke vwanda muntu ya ntete na kati ya Kimfumu ya Mazulu. 20 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana beno lutila ve milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye na kutumama na misiku, beno ke kota ve na Kimfumu ya Mazulu.» 21 «Beno kuwaka ti ba tubaka na bankooko ya beto: "Kufwa muntu ve." Konso muntu yina ke kufwa mpangi me lunga na kufunduswa na ntwala ya bazuzi. 22 Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Konso muntu yina ke vwanda na nkele na mpangi ya yandi me lunga na kufunduswa na ntwala ya bazuzi. Muntu ke tuba na mpangi "kizoba" me lunga na kufunduswa na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife. Muntu yina ke fingga mpangi ya yandi "kilawu" me lunga na kukwenda na mbungulu. (Geenna g1067) 23 Kana nge me kwenda na kiyokolo ya minkayulu samu na kupesa munkayulu na Nzambi, mpe kana nge bambuka moyo ti nge ke na dyambu na mpangi ya nge, 24 bika munkayulu ya nge kuna na ntwala ya kiyokolo ya minkayulu, mpe kwenda kuwisana ntete na mpangi ya nge. Na manima, vutuka mpe pesa munkayulu ya nge na Nzambi. 25 «Kana nge ke na kukwenda na sika ya bazuzi kintwadi na muntu yina me funda nge, sala nswalu na kuwisana na yandi ntangu beno ke ntete na nzila, kana ve yandi ke yekula nge na sika ya bazuzi. Bazuzi ke pesa nge na binwani, mpe ba ke tula nge na boloko. 26 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Nge lenda kubasika ve na boloko kana nge manisa ve na kufuta mfuka nyonso ya nge tii na pata ya suka.» 27 «Beno kuwaka ti ba tubaka: "Kusala kinsuza ve." 28 Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno

mutindu yayi: Muntu yina ke tala kento ya ngana na nsatu ya kusosa yandi, me sala yimenikinsuza na kento yina na kati ya ntima. **29** Kana disu ya nge ya lubakala ke na kubwisa nge na masumu, katula yawu mpe losa yawu ntama: Ya me lutila mbote na nge na kuvwanda ve na kinama mosi ya nzutu ya nge. Kana ve, ba ke losa nzutu nyonso ya nge na mbungulu. (**Geenna g1067**) **30** Kana diboko ya nge ya lubakala ke na kubwisa nge na masumu, katula yawu mpe losa yawu ntama: Ya me lutila mbote na nge na kuvwanda ve na kinama mosi ya nzutu ya nge. Kana ve, nzutu ya nge nyonso ke kwenda na mbungulu.» (**Geenna g1067**) **31** «Ba tubaka mpe: Bakala yina ke katula kento ya yandi na makwela fwana kupesa yandi mukanda yina ke na kulakisa ti makwela me kufwa. **32** Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Konso bakala yina ke katula kento ya yandi na makwela samu na dyambu yina kele ve ya kuvukisa mfulu na bakala ya nkaka, ke tumisa kento yina na kusala kinsuza. Bakala yina ke kwela yandi, ke sala mpe kinsuza na yandi.» **33** «Beno kuwaka mpe ti ba tubaka na bankooko ya beto: "Kuzenga ve ndefi ya luvunu. Kasi sala mambu yina nge pesaka nsilulu ntangu nge zengaka ndefi na ntawala ya Mfumu." **34** Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Kuzenga ve ndefi ata na nkumbu ya mazulu samu ti ya kele kiti ya kintinu ya Nzambi. **35** Nge fwana mpe kuzenga ve ndefi na nkumbu ya ntoto samu ti ya kele kisika yina Nzambi ke tulaka makulu ya yandi, to na nkumbu ya Yelusalemi samu ti ya kele mbanza ya Ntinu ya nene. **36** Nge fwana mpe kuzenga ve ndefi na nkumbu ya yintu ya nge samu ti nge lenda ve kukitula nsuki mosi ya nge na kukuma mpembe to ndombe. **37** Nge fwana kutuba kaka "Mu me ndima" to "Mu me manga". Mambu nyonso ya nkaka yina bantu ke bwelaka ke katukaka na Mfumu ya Yimbi.» **38** «Beno kuwaka mpe ti ba tubaka: "Kana muntu tobola nge disu, nge mpe tobola yandi disu. Kana yandi katula nge dinu, nge mpe katula yandi dinu." **39** Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Nge fwana kuvutula ve yimbi na muntu yina me sala nge yimbi. Kana muntu bula nge mbata na dibundi ya lubakala, pesa yandi mpe dibundi ya nkaka. **40** Kana muntu zola kunata nge na ntawala ya bazuzi samu na kubaka kinkuti ya nge, bika yandi baka mpe kiyunga ya nge. **41** Kana muntu ke na kutumisa nge na ngolo na kunata kizitu na Milyose mosi, sala yawu Bamilyose zole

kintwadi na yandi. **42** Kabula na muntu yina ke na kulumba nge kima. Kumanga ve na kudefisa kima na muntu yina ke na zola kudefa nge yawu.» **43** «Beno kuwaka ti ba tubaka: "Nge fwana kuzola mpangi ya nge, mpe kuyina mbeni ya nge." **44** Kasi munu, mu ke na kuzabisa beno: Beno zola bambeni ya beno, mpe beno sambilida bayina ke talisaka beno mpasi. **45** Na yina, beno ke vwanda bana ya Tata ya beno yina kele na mazulu. Ya tsyelika, yandi ke basisaka ntangu samu na bantu ya mbote mpe ya yimbi. Yandi ke nokisaka mvula samu na bantu ya kudedama mpe ya kudedama ve. **46** Kana beno ke zolaka kaka bayina ke zolaka beno, wapi musendo beno lenda kuzwa na sika ya Nzambi? Ya tsyelika, bilokoti-mpaku mpe ke salaka mutindu yina. **47** Kana beno ke pesaka mbote kaka na bampangi ya beno, wapi dyambu ya ngitukulu beno ke salaka? Ya tsyelika, bayina mpe zaba Nzambi ve ke salaka mutindu yina. **48** Beno vwanda bantu ya kulunga mutindu Tata ya beno yina ke na mazulu kele ya kulunga.»

6 «Beno sala keba! Ntangu beno ke salaka mambu yina Nzambi ke zolaka, beno sala yawu ve na meso ya bantu, samu ti bantu nyonso tala beno. Kana ve, beno ke kuzwa ve musendo na sika ya Tata ya beno yina ke na mazulu. **2** Na yina, ntangu nge ke kabulaka mbongo na bampatu, kusosa ve ti bantu tala nge. Bantu ya bantima zole ke salaka mpe mutindu yina na kati ya bayinzo ya lusambulu mpe na babalabala, samu ti bantu siika bawu. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bawu me kuzwaka yimeni musendo ya bawu. **3** Kasi nge, ntangu nge ke kabulaka na bampatu, sala ti diboko ya nge ya lumoso kuzaba ve mambu yina ke na kusala diboko ya lubakala, **4** samu ti dikabu ya nge salama na mansweki. Na yina, Tata ya nge yina ke na kutala mambu yina nge ke na kusala na mansweki, ke pesa nge musendo.» **5** «Ntangu beno ke sambilaka, beno vwanda ve mutindu bantu ya bantima zole. Bawu ke zolaka sambilaka ya kutelama na kati ya bayinzo ya lusambulu, mpe na magambu ya babala-bala, samu ti bantu nyonso tala bawu. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bawu me kuzwaka yimeni musendo ya bawu. **6** Kasi nge, ntangu nge ke sambilaka, kota na kivinga ya nge. Kanga mwelo mpe sambilaka Tata ya nge yina kele kuna, na kisika yina ya mansweki. Tata ya nge yina ke na kutala mambu yina nge ke na kusala

na mansweki, ke pesa nge musendo.» 7 «Ntangu Na yina, kana nsemo yina kele na nge kele kaka beno ke sambilaka, beno zonzaka ve mambu mingi mpimpa, mpimpa ke lutila mingi na nge.» 24 «Ata mutindu ke salaka bayina zaba ve Nzambi. Bawu ke mutindu lenda kusadila bamfumu zole. Kana ve, yandi banzaka ti Nzambi ke ndima balusambulu ya bawu ke zola mfumu mosi mpe ke yina mfumu ya nkaka, kana bawu zonza mambu mingi. 8 Beno sala ve to yandi ke vwanda ya kukwikama na mosi, mpe ke mutindu bawu samu ti Tata ya beno zaba nyonso yina zitisa ve ya nkaka. Beno lenda kusadila ve mbala ke na beno nsatu ntete beno lomba yandi yawu. 9 Na mosi Nzambi mpe mbongo.» 25 «Ni yawu yina, mu ke yina, beno fwana kusambila mutindu yayi: «Tata ya na kuzabisa beno: Beno vwanda ve na manyongo na beto yina kele na mazulu! Bika ti Nkumbu ya nge madya samu na luzingu ya beno, to na bilele samu na kuvwanda ya longo. 10 Bika ti Kimfumu ya nge kwiza, banzutu ya beno. Ya tsyelika, luzingu me lutila madya bika ti luzolo ya nge kusalama na ntoto mutindu yawu mfunu, mpe nzutu me lutila bilele mfunu. 26 Beno ke salamaka na mazulu. 11 Pesa beto bubu yayi tala bandeke! Bawu ke kunaka ve mpe ke yonzikaka madya yina me fwanana. 12 Lemvokila beto yimbi ve bambuma. Bawu ke tulaka ve bambuma na bisika yina beto me sala, mutindu beto mpe ke lemvokilaka ya kubumba bambuma, kasi Tata ya beno yina kele bayina ke salaka beto yimbi. 13 Kubika beto ve na na mazulu ke dikilaka bawu. Beno ke na kubanza ve kubwa na bantontolo, kasi katula beto na maboko ti beno me lutila bandeke mfunu? 27 Nani na kati ya Mfumu ya Yimbi. [Samu ti kimfumu, lulendo, mpe ya beno, na manyongo yandi, lenda kubwela mwa nkembo kele ya nge bamvula na bamvula Ameni.]» 14 Ndambu ya bilumbu na luzingu ya yandi?» 28 «Samu «Ya tsyelika, kana beno ke lemvokilaka bampangi na yinki beno ke vwandaka na manyongo samu na ya beno yimbi yina bawu ke salaka beno, Tata ya bilele? Beno tala mutindu ke kulaka bifulu ya bilanga! beno yina kele na mazulu ke lemvokilaka beno mpe. 15 Yawu ke salaka ve kisalu mpe ke syetaka ve bilele. Kana beno ke lemvokilaka ve bampangi ya beno, 29 Kasi mu ke na kuzabisa beno, ata Salomoni na Tata ya beno mpe ke lemvokilaka beno ve masumu bimvwama nyonso yina vwandaka na yandi, kuzwaka ya beno.» 16 «Ntangu beno ke minaka nsoki, beno ve kinkuti ya kulutila kitoko na mosi ya bifulu yayi. 30 vwanda ve na nkadulu ya kyadi mutindu ke salaka Beno, bantu ya kiminu ya fyoti! Kana Nzambi ke na bantu ya bantima zole. Bawu ke kumaka na kizizi kulwatisa mutindu yina matiti yina kele na bilanga ya kulemba samu ti bantu nyonso zaba ti bawu me bubu yayi, mpe ba ke losa mbasi na tiya, samu na mina nsoki. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: yinki yandi ke sala yawu ve ya kulutila samu na beno? Bawu me kuzwaka yimeni musendo ya bawu. 17 Kasi 31 Beno tala ntima mpasi ve na kuzonzaka: «Yinki nge, ntangu nge ke minaka nsoki, sukula kizizi ya beto ke kudya? Yinki beto ke kunwa? Yinki beto ke nge, mpe yidika bansuki ya nge, 18 samu ti bantu Iwata?» 32 «Ni bayina zaba Nzambi ve ke sosaka kuzaba ve ti nge me mina nsoki. Kaka ni Tata ya ntangu nyonso bima nyonso yina. Kasi Tata ya beno nge yina kele kuna na mansweki ke zaba yawu. Tata yina kele na mazulu zaba ti beno kele na nsatu ya ya nge yina ke talaka mambu yina nge ke salaka yawu. 33 Beno sosa ntete Kimfumu ya Nzambi mpe na mansweki ke pesa nge musendo.» 19 «Beno mambu ya kudedama yina Nzambi ke zolaka. Na kutika ve bimvwama na yinza yayi kisika banselele manima, Nzambi ke pesa beno mpe bima nyonso mpe mbungi ke bebisa yawu, mpe kisika miyibi ke yina me bikana. 34 Na yina, beno tala ntima mpasi ve mwangisa myelo samu na kulaba. 20 Kasi beno kutika samu na mambu yina ke salama mbasi samu ti mbasi bimvwama ya beno na mazulu kisika banselele mpe ke vwanda na mambu ya yandi. Konso kilumbu kele mbungi lenda kubebisa yawu ve, mpe kisika miyibi na bampasi ya yandi.»

lenda ve kumwangisa myelo samu na kulaba. 21 Ya tsyelika, kisika yina kele bimvwama ya nge, ni kisika yina mpe kele ntima ya nge.» 22 «Meso kele mutindu mwinda ya nzutu. Kana meso ya nge kele na mavimpi ya mbote, nzutu ya nge nyonso kele na kati ya nsemo. 23 Kana meso ya nge kele na mavimpi ya yimbi, nzutu nyonso ya nge kele na kati ya mpimpa.

7 «Beno fundisa mutunu ve, mpe Nzambi ke fundisa beno ve. 2 Ya tsyelika, na mutindu beno ke fundisaka bampangi, ni na mutindu yina mpe Nzambi ke fundisa beno, mpe na kitezolo yina beno ke sadilaka bampangi, ni na kitezolo yina mpe, Nzambi ke sadila samu na beno. 3 Samu na yinki nge ke

na kutala kaka kititi yina kele na disu ya mpangi ya konso yinti yina ke butaka ve bambuma ya mbote, nge, mpe nge ke na kutala ve kibuku ya yinti yina mpe ba ke yoka yawu na tiya. 20 Na yina, beno kele na disu ya nge mosi? 4 To dyaka, wapi mutindu ke zaba mimbikudi ya luvunu na bisalu ya bawu.» nge lenda kutuba na mpangi ya nge: "Bika mu katula 21 «Bantu nyonso yina ke bokilaka munu "Mfumu, nge kititi yina kele na disu ya nge", kasi nge mosi Mfumu" ke kota ve na Kimfumu ya Mazulu. Kasi kaka kele na kibuku ya yinti na disu ya nge? 5 Nge kele bayina ke salaka mambu yina ke zolaka Tata ya munu muntu ya bantima zole! Katula ntete kibuku ya yinti yina kele na mazulu. 22 Na kilumbu yina Nzambi ke yina kele na disu ya nge, mpe na manima nge ke fundisa yinza, bantu mingi ke zabisa munu: "Mfumu, tala mbote samu na kukatula kititi yina kele na disu Mfumu, ni na Nkumbu ya nge beto bikulaka. Beto ya mpangi ya nge. 6 «Beno pesa ve bima ya longo bingisaka bampeve ya yimbi na Nkumbu ya nge, na bayimbwa samu ti bawu lenda kubalukila beno mpe beto salaka bimangu mingi na Nkumbu ya nge." mpe kutatika beno. Beno losa ve misanga ya beno 23 Na yina, mu ke zabisa bawu: "Mu zaba beno na ntwala ya bangulu samu ti bangulu lenda kudyata ve. Beno katuka pene-pene ya munu, beno yina ke yawu.» 7 «Beno lomba mpe ba ke pesa beno. Beno salaka mambu ya yimbi."» 24 «Muntu yina ke kuwaka sosa mpe beno ke kuzwa. Beno konkota na mwelo mambu yina mu ke tubaka mpe ke sadilaka yawu, mpe ba ke zibudila beno. 8 Ya tsyelika, ba ke pesaka kele mutindu muntu ya mayela yina tungaka yinzo ya na konso muntu yina ke lombaka. Muntu yina ke yandi na zulu ya matadi. 25 Mvula nokaka, bamwila sosaka ke kuzwaka, mpe ba ke zibulaka mwelo na fulukaka, mpe kitembo ya ngolo salamaka. Nyonso muntu yina ke konkotaka. 9 Nani na kati ya beno kwizaka kubwa na yinzo yina, kasi yawu bwisaka lenda kupesa mwana ya yandi ditadi kana mwana yawu ve samu ti ba tungaka lufulu ya yawu na zulu me lomba yandi dimpa? 10 To nani ke pesa mwana ya matadi. 26 Kasi muntu yina ke kuwaka mambu ya yandi nyoka kana mwana me lomba yandi mbisi yina mu ke tubaka mpe ke sadilaka yawu ve, kele ya maza? 11 Ata ti beno kele bantu ya yimbi, kasi mutindu kizoba yina tungaka yinzo ya yandi na zulu beno zaba kupesa bima ya mbote na bana ya beno. ya munyenge. 27 Mvula nokaka, bamwila fulukaka, Na yina, samu na yinki Tata ya beno yina kele na mpe kitembo ya ngolo salamaka. Nyonso kwizaka mazulu ke manga na kupesa bima ya mbote na kubwa na yinzo yina. Yinzo kubwaka mpe nyonso bayina ke lombaka yandi yawu? 12 «Mambu nyonso mwanganaka.» 28 Ntangu Yesu manisaka na kupesa yina beno zola ti ba sadila beno, beno mpe beno malongi yina, bantu mingi yitukaka na ndongosolo ya sala yawu na bantu ya nkaka samu ti ya kele mambu yandi. 29 Ya tsyelika, yandi vwandaka longisa bawu yina ke longisaka Misiku ya Moyize mpe dibuku ya na mutindu ya muntu yina kele na bumfumu. Kasi ve Mimbikudi.» 13 «Beno lutila na mwelo ya fytot. Ya na mutindu ya milongisi ya Misiku.

tsyelika, mwelo mpe nzila yina ke nataka bantu na lufwa kele nene, mpe bantu mingi ke lutilaka na yawu. 14 Kasi nzila ya kulutila na mwelo ya fytot kele mpasi. Yawu ke nataka bantu na luzingu, mpe bantu mingi ve ke lutilaka na yawu.» 15 «Beno sala keba na mimbikudi ya luvunu. Bawu ke bakaka kifwani ya mameme ntangu bawu ke kwizaka na sika ya beno. Kasi na kati ya bantima ya bawu, bawu kele bankosi yina ke zolaka na kudyta bantu. 16 Beno ke zaba bawu na bisalu ya bawu. Ba ke bukaka ve bambuma ya vinu na matiti ya bansende, to ba ke bukaka ve bafike na yinti ya bansende. 17 Yinti ya mbote ke butaka bambuma ya mbote, mpe yinti ya yimbi ke butaka bambuma ya yimbi. 18 Yinti ya mbote lenda kubuta ve bambuma ya yimbi, mpe yinti ya yimbi lenda kubuta ve bambuma ya mbote. 19 Ba ke zenga

8 Ntangu Yesu kulumukaka mongo, nkonga ya nene ya bantu landaka yandi. 2 Na yina, muntu mosi ya bwazi kwizaka pene-pene ya yandi. Yandi fukamaka mpe tubaka: «Mfumu! Kana nge zola, nge lenda kuvedisa munu.» 3 Yesu lambulaka diboko, simbaka yandi mpe tubaka: «Mu zola, vwanda ya kuvedila!» Kaka na ntangu yina, bakala yina belukaka na kimbevo ya yandi ya bwazi. 4 Na manima, Yesu zabisaka yandi: «Kuwa munu mbote! Kuzabisa mambu yayi na muntu ve. Kasi kwenda kulakisa nzutu ya nge na sika ya nganga-Nzambi, mpe pesa munkayulu yina Moyize tumisaka. Yawu ke lakisa na bantu nyonso ti nge me beluka.» 5 Ntangu Yesu vwandaka kota na mbanza Kapenawume, mfumu mosi ya binwani nkama ya Loma kwizaka pene-pene

ya yandi, mpe bondilaka yandi 6 na kutuba: «Mfumu, ve na kisika ya kulala to ya kupema.» 21 Muntu ya kisadi ya munu ke na kubela na yinzo. Yandi me nkaka na kati ya bilandi ya yandi tubaka: «Mfumu, kuma na binama ya kufwa, mpe ke na kutala mpasi pesa munu ntete muswa ya kwenda tula tata ya mingi.» 7 Yesu zabisaka yandi: «Mu ke kwenda munu na ndyamu.» 22 Yesu zabisaka yandi: «Landa kubelusa yandi.» 8 Kasi mfumu ya binwani vutulaka: munu, mpe bika ti bantu ya kufwa tula bantu ya bawu «Mfumu, mu kele ve ya kulunga na kuyamba nge ya kufwa na ndyamu.» 23 Yesu kotaka na bwatu, na yinzo ya munu. Kasi tuba kaka dyambu mosi, mpe bilandi ya yandi kwendaka na yandi. 24 Na mpe kisadi ya munu ke beluka. 9 Munu mpe ke mpamukunu, kitembo ya ngolo bandaka na kufula na tumamaka na bamfumu ya munu, mpe mu kele na dyanga, mpe maza vwandaka kota na bwatu. Kasi binwani yina ke tumamaka na munu. Kana mu tuba Yesu vwandaka lala. 25 Bilandi kwendaka pene-pene na mosi "Kwenda", yandi ke kwenda. Kana mu tuba ya yandi. Bawu vumbulaka yandi na kutuba: «Mfumu, na ya nkaka "Kwiza", yandi ke kwiza, mpe kana mu vuukisa beto. Beto ke kufwa!» 26 Yesu vutulaka: tuba na mundongo ya munu "Sala kisalu yayi", yandi «Samu na yinki beno ke na boma? Beno kele bantu ke sala yawu.» 10 Ntangu Yesu kuwaka mambu yina, ya kiminu ya fyoti.» Na yina, yandi telamaka. Yandi yandi yitukaka mpe tubaka na bayina vwandaka landa tumisaka na ngolo nyonso kitembo mpe maza ya yandi: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, nabunu dyanga na kudingama, mpe bima nyonso dingamaka. mu tala kiminu ya mutindu yayi ata na muntu mosi 27 Bawu nyonso yitukaka mingi mpe tubaka: «Nani ya Isayeli. 11 Mu ke na kutubila beno ti bantu mingi kele muntu yayi samu ti kitembo mpe maza ya dyanga ke katuka na esete mpe wesete samu na kuvwanda tumama na yandi?» 28 Ntangu Yesu kumaka na na mesa kintwadi na Abalayami, Isaaki, mpe Yakobi simu ya dyanga, na kizunga ya ba-Ngadale, bantu na kati ya Kimfumi ya Mazulu. 12 Kasi ba ke losa zole yina vwandaka na bampeve ya yimbi basikaka na ngaanda na kati ya kitombe ya kulutila bayina na kati-kati ya bandyamu, mpe kwizaka bwabana fwanaka kota na Kimfumi ya Mazulu. Kuna, bawu ke yandi. Bawu vwandaka na myangu ya kulutila, mpe dila mpe ke kwetisa meno.» 13 Na manima, Yesu ata muntu vwandaka meka na kuluta na nzila yina. tubaka na mfumu ya binwani: «Vutuka na yinzo ya 29 Bawu bandaka na kulooka: «Mwana ya Nzambi, nge. Mambu yina nge me lomba ke salama samu yinki nge ke na kusosa na beto? Nge me kwiza awa na kiminu ya nge.» Kaka na ntangu yina, kisadi ya samu na kukwamisa beto ntete ntangu ya lufundusu mfumu ya binwani belukaka. 14 Yesu kwendaka na kuma?» 30 Pene-pene na kisika yina, nkonga ya yinzo ya Pyele. Kuna, yandi kutaka mama ya kento nene ya bangulu vwandaka sosa madya. 31 Bampeve ya Pyele ya kulala na mfulu samu ti yandi vwandaka ya yimbi bondilaka Yesu na kutuba: «Kana nge zola na dibawu. 15 Yesu simbaka yandi na diboko, mpe kubingisa beto, fidisa beto na kati ya bangulu yayi.» dibawu manisaka. Yandi telamaka mpe bandaka na 32 Yesu zabisaka bawu: «Beno kwenda!» Bampeve kusadila Yesu. 16 Ntangu nkokila kumaka, ba natinaka ya yimbi basikaka na bantu zole yina, mpe kwendaka Yesu bantu mingi yina vwandaka na bampeve ya kota na kati ya bangulu. Na yina, nkonga nyonso ya yimbi. Na ndinga ya yandi, yandi bingisaka bampeve Bangulu kulumukaka na nswalu nyonso kubanda na ya yimbi. Yandi belusaka mpe bambevo nyonso. zulu ya mongo tii na kati ya dyanga, mpe kufwaka na 17 Yandi salaka mutindu yina samu ti mambu yina kati ya maza. 33 Mikengi ya bangulu yina kimaka tubaka mumbikudi Esaya salama: «Yandi me baka mpe kwendaka na mbanza. Bawu zabisaka mambu bampasi ya beto, mpe me katula bimbevo ya beto.» nyonso yina salamaka, mpe mambu yina kuminaka 18 Ntangu Yesu talaka nkonga ya bantu yina zungaka bantu zole yina vwandaka na bampeve ya yimbi. 34 yandi, yandi tubaka na bilandi ya yandi na kukwenda Na yina, bantu nyonso ya mbanza basikaka samu na yandi na simu ya nkaka ya dyanga. 19 Mulongisi na kwenda kubwabana Yesu. Ntangu bawu talaka mosi ya Misiku kwizaka pene-pene ya yandi, mpe yandi, bawu lombaka yandi na kukatuka na kizunga tubaka: «Mulongisi, mu ke landa nge kisika ni kisika ya bawu.

nge ke kwenda.» 20 Yesu vutulaka: «Mibaku kele na mabulu yina bawu ke bumbamaka. Bandeke mpe ke

9 Yesu kotaka na bwatu, sabukaka dyaka dyanga, mpe kwendaka na mbanza ya yandi. 2 Bantu na mazanza ya bawu. Kasi Mwana ya Muntu kele

natinaka yandi muntu ya binama ya kufwa yina Nzambi. 16 «Ata muntu ke bakaka kitende ya lele ya vwandaka ya kulala na kipoyi. Ntangu Yesu talaka malu-malu samu na kulonda kinkuti ya ntama. Kana kiminu ya bawu, yandi tubaka na kikata: «Mwana ya ve, kitende yina ke pasula kinkuti ya ntama, mpe munu, vwanda na kibakala! Nge me kuzwa mulemvo dibulu ke kuma dyaka nene mingi. 17 Ba ke tulaka ve ya masumu.» 3 Na yina, milongisi ya Misiku yina vinu ya malu-malu na basaki ya ntama ya mpusu ya vwandaka kuna bandaka na kutuba na yisi ya ntima: kibulu. Kana ve, vinu ya malu-malu ke pasula yawu. «Muntu yayi ke na kusafula Nzambi.» 4 Yesu bakulaka Vinu ke mwangana na ntoto, mpe basaki yina ke mabanza ya bawu, mpe tubaka: «Samu na yinki beba. Kasi ba ke tulaka vinu ya malu-malu na basaki beno kele na mabanza ya yimbi ya mutindu yina? ya malu-malu ya mpusu ya kibulu samu na kubumba 5 Yinki me lutila mpasi na kutuba: “Nge me kuzwa yawu mbote.» 18 Ntangu Yesu vwandaka zabisa mulemvo ya masumu”, to “Telama mpe tambula”? 6 bawu mambu yina, mfumu mosi ya ba-Zwife kwizaka Kasi mu zola ti beno zaba ti Mwana ya Muntu kele pene-pene ya yandi. Yandi fukamaka na ntwala ya na lutumu ya kulemvokila masumu awa na ntoto.» Yesu, mpe tubaka: «Mwana ya munu ya kento me Na yina, yandi tubaka na kikata: «Telama, baka kufwa kaka malu-malu yayi. Kasi kwiza kutentika kipoyi ya nge, mpe kwenda na yinzo ya nge.» 7 yandi maboko, mpe yandi ke zinga dyaka.» 19 Yesu Muntu yina telamaka mpe kwendaka na yinzo ya telamaka mpe landaka yandi kintwadi na bilandi ya yandi. 8 Ntangu bantu yina vwandaka kuna talaka yandi. 20 Kento mosi yina vwandaka basika menga mutindu yina, bawu kumaka na boma ya kulutila, mpe katuka bamvula kumi na zole, kwendaka na manima kembisaka Nzambi yina me pesa lulendo ya mutindu ya Yesu, mpe simbaka yandi nsongi ya kinkuti. 21 yina na bantu. 9 Yesu katukaka na kisika yina, mpe Yandi vwandaka tuba ti kana mu simba kaka kinkuti kwendaka. Ntangu yandi vwandaka luta, yandi talaka ya yandi, mu ke beluka. 22 Kasi Yesu balukaka Matayi yina vwandaka ya kuwwanda na kisika yina na manima. Yandi talaka kento yina, mpe tubaka: bantu ke futaka mpaku. Yesu zabisaka yandi: «Landa «Vwanda na kibakala mwana ya munu, kiminu ya munu!» Matayi telamaka mpe landaka yandi. 10 nge me vuukisa nge.» Kaka na ntangu yina, kento Ntangu Yesu vwandaka kudya na kati ya yinzo ya yina belukaka. 23 Ntangu Yesu kumaka na yinzo ya Matayi. Bilokoti-mpaku mingi mpe bantu ya nkaka mfumu yina ya ba-Zwife, yandi talaka miyimbidi, mpe ya masumu vwandaka kudya kintwadi na Yesu mpe dyaka nkonga ya bantu yina vwandaka dila. 24 Na bilandi ya yandi. 11 Ntangu ba-Falisye talaka mutindu yina, yandi tubaka: «Beno basika! Ndumba yayi me yina, bawu tubaka na bilandi ya Yesu: «Samu na yinki kufwa ve. Kasi yandi ke na kulala.» Na kuwa mutindu Mulongisi ya beno ke na kudya kintwadi na bilokoti- yina, bantu bandaka na kuseka yandi. 25 Ntangu mpaku mpe bantu ya masumu?» 12 Yesu kuwaka bawu nyonso basikaka, Yesu kotaka na kivinga. bawu, mpe tubaka: «Bantu ya mavimpi ya mbote kele Yandi simbaka ndumba na diboko, mpe ndumba ve na nsatu ya dokotolo, kasi ni bambevo kele na vumbukaka. 26 Nsangu yina mwanganaka na kizunga nsatu ya yandi. 13 Beno kwenda kulongoka yinki zola nyonso yina. 27 Yesu katukaka kuna mpe kwendaka. kutuba mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi: “Mu zola ti Ntangu yandi vwandaka luta na nzila, bampofo zole beno talaka bantu kyadi, kasi ve kuplesaka minkayulu landaka yandi, mpe vwandaka looka: «Mwana ya ya bibulu.” Ya tsyelika, mu me kwiza ve samu na Davidi, tala beto kyadi!» 28 Ntangu Yesu kumaka kubokila bantu ya kudedama, kasi misumuki.» 14 na yinzo, bampofo zole yina kwizaka pene-pene Bilandi ya Yowane Mubotiki kwizaka pene-pene ya ya yandi, mpe yandi yufulaka bawu: «Beno ke na Yesu, mpe yufulaka yandi: «Samu na yinki beto na kukwikila ti mu lenda kusala yawu?» Bawu vutulaka: ba-Falisye ke mangaka na kudya samu na Nzambi, «Ee, nge lenda kusala yawu, Mfumu.» 29 Na yina, kasi bilandi ya nge ke salaka yawu ve?» 15 Yesu Yesu simbaka bawu meso, mpe tubaka: «Bika ti yawu vutulaka: «Beno banza ti bantu yina ba me bokila salama mutindu kele kiminu ya beno.» 30 Meso ya na mukembo ya makwela lenda kuwwanda na kyadi bawu zibukaka, mpe Yesu kebisaka bawu: «Beno ntangu mulumi ke ntete na kati-kati ya bawu? Kasi kuwa mbote! Ata muntu fwana kuzaba mambu yayi.» bilumbu ke kwiza yina ba ke katula bawu mulumi. Na 31 Kasi bawu kwendaka mpe zonzilaka Nkumbu ya bilumbu yina, bawu ke manga na kudya samu na Yesu na kati ya kizunga nyonso yina. 32 Ntangu

10 Ntangu beno ke kwenda na yina vwandaka dibaba samu ti yandi vwandaka na nzyetolo, beno nata ve nkutu, binkuti zole, mapapa, mpeve ya yimbi. 33 Yesu bingisaka mpeve ya yimbi, to yinti. Ya tsyselika, kisadi fwana kuzwa madya na mpe mutu yina bandaka na kuzonza. Bantu yitukaka kisalu ya yandi. 11 «Na mbanza to bwala yina beno ke mingi mpe tubaka: «Nabunu beto tala mambu ya kuma, beno sosa nani kele ya kukubama na kuyamba mutindu yayi na yinsi ya Isayeli.» 34 Kasi ba-Falisyé beno, mpe beno vwanda kuna tii ntangu beno ke vwandaka tuba: «Ni mfumu ya bampeve ya yimbi katuka kuna. 12 Ntangu beno ke kota na yinzo, beno ke na kupesa yandi lutumu ya kubingisa bampeve pesa mbote na kutuba: "Kizunu vwanda na beno!" ya yimbi.» 35 Yesu vwandaka zyeta na bambanza 13 Kana bantu ya yinzo yina yamba beno, kizunu mpe babwala nyonso. Yandi vwandaka kota na ke vwanda na bawu. Kana bawu yamba beno ve, bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe vwandaka kizunu ke vutukila beno. 14 Kana ba yamba beno longisa bawu Nsangu ya Mbote ya Kimfumi. Yandi ve to manga na kuwa beno, beno katuka kuna mpe vwandaka belusa bantu na bimbevo nyonso mpe beno ningisa fundu-fundu ya makulu ya beno. 15 Ya bifumua nyonso. 36 Ntima ya yandi kumaka ya tsyselika, mu ke na kuzabisa beno: Na kilumbu yina kufuluka na kyadi samu na bankonga ya bantu yina Nzambi ke fundisa bantu, kitumbu yina ke kuzwa yandi vwandaka tala. Bawu vwandaka ya kulemba bantu yina ke lutila kitumbu yina ke kuzwa bantu ya mpe ya kukondwa kibakala mutindu mameme yina mbanza Sodomí mpe mbanza Ngomole.» 16 «Beno kele ve na muvungi. 37 Na yina, yandi tubaka na kuwa! Mu ke na kufidisa beno mutindu mameme bilandi ya yandi: «Kisalu ya kuyonzika bambuma na kati-kati ya bayingo. Na yina, beno vwanda na kele mingi na bilanga, kasi bisadi kele fytot. 38 Beno nkebolo mutindu banyoka, mpe beno vwanda ya lomba na mfumu ya bilanga na kufidisa dyaka bisadi kuvedila mutindu mabembe. 17 Beno sala keba samu ya nkaka na bilanga.»

10 Yesu bokilaka bilandi ya yandi kumi na zole.

Yandi pesaka bawu lutumu ya kubingisa bampeve ya yimbi, mpe ya kubelusa bantu na bimbevo nyonso mpe bifuumya nyonso. 2 Bankumbu ya bantumwa kumi na zole kele ni yayi: kilandi ya ntete Simoni, yina ba ke bokilaka dyaka Pyele, mpe Andele leki ya yandi; Zaki na leki ya yandi Yowane, bawu zole bana ya Zebede; 3 Filipe mpe Baatelemi; Toma mpe Matayi yina kele kilokoti-mpaku; Zaki mwana ya Alefe; Tade; 4 Simoni yina vwandaka na ntama muntu ya kimvuka ya Zeloti; mpe Yuda Isekayote yina yekulaka Yesu. 5 Yesu fidisaka bilandi kumi na zole yina, mpe zabisa bawu: «Beno kwenda ve na bizunga ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe beno kota ve na bambanza ya kizunga ya Samaliya. 6 Kasi beno kwenda kisika kele mameme ya kuzimbana ya dikanda ya Isayeli. 7 Na banzila yina beno ke luta, beno zabisa ti Kimfumu ya Mazulu me kuma pene-pene. 8 Beno belusa bambevo, mpe beno vumbula bantu yina me kufwa. Beno vedisa bantu ya bwazi, mpe beno bingisa bampeve ya yimbi. Ata kuplesa mbongo, beno me kuzwa lutumu ya kusala yawu. Na yina, beno mpe, beno pesa ata kulomba mbongo. 9 Beno nata ve wolo, mbongo, to bapata ya nsongon

na baposi ya beno. 10 Ntangu beno ke kwenda na nzyetolo, beno nata ve nkutu, binkuti zole, mapapa, to yinti. Ya tsyelika, kisadi fwana kuzwa madya na kisalu ya yandi. 11 «Na mbanza to bwala yina beno ke kuma, beno sosa nani kele ya kukubama na kuyamba beno, mpe beno vwanda kuna tii ntangu beno ke katuka kuna. 12 Ntangu beno ke kota na yinzo, beno pesa mbote na kutuba: "Kizunu vwanda na beno!" 13 Kana bantu ya yinzo yina yamba beno, kizunu ke vwanda na bawu. Kana bawu yamba beno ve, kizunu ke vutukila beno. 14 Kana ba yamba beno ve to manga na kuwa beno, beno katuka kuna mpe beno ningisa fundu-fundu ya makulu ya beno. 15 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, kitumbu yina ke kuzwa bantu yina ke lutila kitumbu yina ke kuzwa bantu ya mbanza Sodomi mpe mbanza Ngomole.» 16 «Beno kuwa! Mu ke na kufidisa beno mutindu mameme na kati-kati ya bayingo. Na yina, beno vwanda na nkebolo mutindu banyoka, mpe beno vwanda ya kuvedila mutindu mabembe. 17 Beno sala keba samu ti bantu ke nata beno na bayinzo ya lufundusu, mpe ke bula beno bikoti na kati ya bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. 18 Bawu ke nata beno na ntwala ya bamfumu mpe bantinu samu na munu. Na yina, beno ke vwanda bambangi ya munu na ntwala ya bawu, mpe ya bayina kele ve ba-Zwife. 19 Ntangu ba ke yekula beno, beno vwanda na boma ve na yina me tadila mambu yina beno ke zonza to wapi mutindu beno ke zabisa yawu. Ya tsyelika, kaka na ntangu yina, Nzambi ke pesa beno mambu yina beno ke tuba. 20 Mambu yina beno ke tuba ke katuka ve na beno mosi. Kasi ni Mpeve ya Tata ya beno ke zonza na kati ya beno. 21 «Bantu ke yekula bampangi ya bawu mosi samu na kuzengila bawu lufwa. Batata ke sala mpe mutindu mosi samu na bana ya bawu. Bana ke kuma bambeni ya bibuti ya bawu, mpe ke kufwa bawu. 22 Bantu nyonso ke yina beno samu na munu. Kasi muntu yina ke tatamana tii na nsuka ke kuzwa mpulusu. 23 Kana bantu talisa beno mpasi na mbanza yina beno kele, beno kima na mbanza ya nkaka. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mwana ya Muntu ke kwiza ntete beno manisa na kuluta na bambanza nyonso ya yinsi ya Isayeli. 24 «Ata mulongoki me lutila mulongisi ya yandi, mpe ata kisadi me lutila mfumu ya yandi. 25 Ya me lunga na mulongoki na kuvwanda mutindu mulongisi ya yandi, mpe kisadi

mutindu mfumu ya yandi. Kana ba pesaka mfumu
ya yinzo nkumbu Bezebule, bawu ke pesa bantu ya
dikanda ya yandi bankumbu yina me lutila dyaka
yimbi.» 26 «Na yina, beno vwanda ve na boma ya
bantu yina. Mambu nyonso yina kele ya kubumbama
ke talana, mpe mambu nyonso ya mansweki ke
zabana. 27 Mambu yina mu ke na kuzabisa beno na
mpimpa, beno tuba yawu na ntangu, mpe mambu
yina beno ke na kuwa na makutu, beno zabisa yawu
na ngolo nyonso na ntwala ya bantu. 28 Beno tala
ve boma ya bayina lenda kufwa nzutu ya muntu ata
kufwa mwela. Kasi beno vwanda na boma ya Nzambi
yina lenda kufwa na mbala mosi nzutu na mwela na
katyi ya mbungulu. (Geenna g1067) 29 Ba ke tekisaka ve
banswini zole na ntalu ya fyoti mingi? Kasi ata mosi
na katyi ya bawu lenda kubwa na ntoto kana Tata ya
beno zaba yawu ve. 30 Kasi na yina me tadila beno,
ata bansuki ya beno ya yintu, Nzambi zaba lutangu
ya yawu. 31 Na yina, beno vwanda ve na boma samu
ti beno me lutila banswini mingi mfunu.» 32 «Konso
muntu yina ke ndima na ntwala ya bantu ti yandi kele
kilandi ya munu, munu mpe ke ndima yandi na ntwala
ya Tata ya munu yina kele na mazulu. 33 Kasi muntu
yina ke manga munu na ntwala ya bantu, munu mpe
ke manga yandi na ntwala ya Tata ya munu yina kele
na mazulu.» 34 «Beno banza ve ti mu kwizaka awa
na ntoto samu na kutula kizunu. Mu kwizaka awa na
ntoto samu na kutula ve kizunu, kasi muzingu. 35
Mu kwizaka samu na kukabula mwana ya bakala na
tata ya yandi, mwana ya kento na mama ya yandi,
mpe kento na bokilo ya yandi ya kento. 36 Bambeni
ya beno ke vwanda bantu ya dikanda ya beno. 37
«Muntu yina ke zolaka tata to mama ya yandi kulutila
munu, kele ya kulunga ve na kuvwanda kilandi ya
munu. Muntu yina ke zolaka mwana ya yandi ya
bakala to ya kento kulutila munu, kele ya kulunga
ve na kuvwanda kilandi ya munu. 38 Muntu yina ke
baka ve kulunsi ya yandi, mpe ke landa munu ve,
kele ya kulunga ve na kuvwanda kilandi ya munu. 39
Muntu yina ke sosa na kuvuukisa luzingu ya yandi, ke
bebisa yawu. Kasi muntu yina ke bebisa luzingu ya
yandi samu na munu, ke vuukisa yawu.» 40 «Muntu
yina ke yamba beno, ke yamba munu, mpe muntu
yina ke yamba munu, ke yamba Nzambi yina fidisaka
munu. 41 Muntu yina ke yamba mumbikudi samu ti
ya ke mumbikudi, ke kuzwa musendo yina ke kuzwa
mumbikudi. Muntu yina ke yamba muntu yina kele ya

kudedama samu ti ya ke muntu ya kudedama, ke
kuzwa musendo yina ke kuzwa muntu ya kudedama.
42 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Konso muntu
yina ke pesa ata mwa kopo ya maza ya madidi na
mosi na bantu ya mpamba yayi samu ti ya kele
kilandi ya munu, ke kondwa ve na kuzwa musendo
ya yandi.»

11 Ntangu Yesu manisaka na kupesa ndongosolo
yina na bilandi ya yandi kumi na zole, yandi
katukaka na kisika yina. Yandi kwendaka longisa
mpe mwangisa Nsangu ya Mbote na bambanza ya
kizunga yina. 2 Na katyi ya boloko, Yowane Mubotiki
kuwaka mambu nyonso yina Klisto vwandaka sala.
Na yina, yandi fidisaka ndambu ya bilandi ya yandi 3
samu na kuyufula Yesu: «Nge kele muntu yina fwana
kukwiza, to beto fwana kuvingga muntu ya nkaka?»
4 Yesu vutulaka: «Beno kwenda kuzabisa Yowane
mambu yina beno ke na kutala mpe kuwa: 5 Bampofo
ke na kutala, bantu ya bifumma na makulu ke na
kutambula mbote, bantu ya bwazi ke na kubeluka,
bantu ya makutu ya kufwa ke na kuwa, bantu ya
kufwa ke na kuvumbuka na lufwa, mpe bamputu ke
na kuwa Nsangu ya Mbote. 6 Kyese na muntu yina
ke bika ve na kusala kiminu ya yandi na munu.» 7
Ntangu bilandi ya Yowane kwendaka, Yesu bandaka
na kuzonzila Yowane na sika ya bantu yina vwandaka
kuna. Yandi tubaka: «Yinki beno kwendaka tala na
yinsi ya kuyuma? Kidyadya yina mupepe vwandaka
ningisa? (Kidyadya) 8 Na yina, yinki beno kwendaka
tala? Muntu yina Iwataka bilele ya ntalu? Ve, samu
ti bantu yina ke Iwataka bilele ya ntalu ke zingaka
na bayinzo ya bantinu. 9 Kasi yinki kwandi beno
kwendaka tala? Mumbikudi? Ee, ya tsyelika, mu ke
na kutubila beno, yandi me lutila mumbikudi.» 10 Ya
tsyelika, Yowane kele muntu yina Dibuku ya Nzambi
ke na kutuba: «Mu ke fidisa ntumwa ya munu na
ntwala ya nge samu na kuyidikila nge nzila.» 11
Yesu tubaka dyaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila
beno: na katyi ya bantu nyonso ya yinza, ata muntu
me lutila Yowane Mubotiki mfunu. Kasi muntu ya
nsuka na katyi ya Kimfumu ya Mazulu me lutila yandi
mfunu. 12 Katuka kilumbo Yowane Mubotiki bandaka
na kulongjisa tii ntangu yayi, bantu ke na kunwanisa
Kimfumu ya Mazulu, mpe bayina ke na kusadila ngolo
ke na sosa kubaka yawu. 13 Ya tsyelika, mimbikudi
nyonso mpe Misiku ya Moyize zabisaka tii na ntangu

ya Yowane mambu yina fwanaka salama, 14 mpe nani kele Mwana kana kaka Tata ve, mpe ata muntu kana beno zola kundima yawu, ni yandi kele Eli yina zaba nani kele Tata kana kaka Mwana ve, mpe bayina fwanaka kwiza. 15 Muntu yina ke na makutu, yandi Mwana zola kuzabisa yawu.» 28 «Beno kwiza na sika kuwa. 16 «Na nani mu lenda kufwanikisa bantu ya ya munu, beno nyonso yina me lemba na kunata ntangu yayi? Bawu me fwanana na bana ya fytotizitatu ya dema, mpe mu ke pesa beno mvundulu. 29 yina kele ya kuvwanda na kisika yina bantu mingi ke Beno ndima lutumu mpe ndongosolo ya munu samu yonzamaka, mpe ke na kulooka na bampangi: 17 ti mu kele na ntima ya kulembama mpe ya kukuluka. Beto me sika miziiki na dituutu samu na beno, kasi Na yina, beno ke kuzwa mvundulu. 30 Ya tsyelika, beno me bina ve. Beto me yimba nzimbu ya lufwa, lutumu ya munu kele mpasi ve, mpe kizitu yina mu ke kasi beno me dila ve. 18 Ya tsyelika, Yowane kwizaka. na kupesa beno kele dema ve.»

Yandi vwandaka kudya ve mpe kunwa ve. Na yina, bantu tubaka ti yandi kele na mpeve ya yimbi. 19 Mwana ya Muntu me kwiza. Yandi ke na kudya mpe kunwa, mpe bantu ke na kutuba: "Muntu yayi ke na kubanza kaka na kudya mpe kunwa malafu. Yandi kele ndiku ya bilokoti-mpaku mpe misumuki." Kasi ndwenga ya Nzambi ke talanaka ya kudedama na bisalu yina yawu ke na kusala.» 20 Na yina, Yesu sembaka bantu ya bambanza yina yandi salaka bimangu mingi samu ti bawu sobaka ve nkadulu ya bawu. Yandi zabisaka bawu: 21 «Kyadi na beno, bantu ya mbanza Kolazini! Kyadi na beno, bantu ya mbanza Besayida! Kana bimangu nyonso yina Nzambi salaka na bambanza ya beno, salamaka na bambanza Tile mpe Sidone, katuka ntama, bantu ya bambanza yayi zolaka lwata bangoto mpe pakula bombi na nzutu samu na kulakisa ti bawu me soba nkadulu. 22 Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno ti na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, kitumbu yina beno ke kuzwa ke lutila kitumbu yina ke kuzwa bantu ya bambanza Tile mpe Sidone.» 23 «Beno bantu ya mbanza Kapenawume! Beno ke na kubanza ti Nzambi ke zangula beno tii na zulu? Ve, ba ke kulula beno tii na kisika ya bantu ya kufwa samu ti kana ni na mbanza Sodomi Nzambi salaka bimangu yina yandi me sala na sika ya beno, mbanza yina zolaka vwanda tii bubu yayi. (Hadēs g86) 24 Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno ti na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, kitumbu yina beno ke kuzwa ke lutila kitumbu yina ke kuzwa bantu ya mbanza Sodomi.» 25 Kaka na ntangu yina, Yesu tubaka: «Tata ya munu! Nge kele Mfumu ya zulu mpe ya ntoto. Mu ke na kutonda nge samu ti nge me lakisa na bana ya fytotizitatu ya mambu yina nge lakisaka ve na bantu ya ndwenga mpe ya mayela. 26 Ee, Tata! Ni nge mosi zolaka ti yawu vwanda mutindu yina. 27 Tata ya munu tulaka bima nyonso na maboko ya munu. Ata muntu zaba

12 Na manima ya mwa bilumbu, Yesu na bilandi ya yandi vwandaka luta na kati ya bilanga ya bambuma ya faline na kilumbu ya Saba. Bilandi ya yandi vwandaka na nsatu, mpe bukaka bambuma mpe vwandaka kudya yawu. 2 Ntangu ba-Falisye talaka mutindu yina, bawu tubaka na Yesu: «Tala mambu ke na kusala bilandi ya nge. Bawu ke na kusala mambu yina misiku ke yiminaka na kusala na kilumbu ya Saba.» 3 Yesu vutulaka: «Beno tangaka ve mambu yina Davidi salaka kilumbu yina yandi mpe bantu ya yandi vwandaka na nsatu? 4 Yandi kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe kudyaka kintwadi na bantu ya yandi mampa yina pesamaka mutindu munkayulu na Nzambi, ata ti bawu vwandaka ve na muswa ya kudya yawu. Kaka ni banganga-Nzambi vwandaka na muswa ya kudya yawu. 5 Kana beno tanga na kati ya Misiku ya Moyize, beno ke tala ti banganga-Nzambi yina ke salaka na Yinzo ya Nzambi na kilumbu ya saba, ke zitisaka ve misiku ya saba, mpe bawu ke talaka ti bawu me sala ve yimbi. 6 Kasi, ya kele awa na dyambu yina me lutila mfunu na Yinzo ya Nzambi. 7 Ya tsyelika, kana beno zabaka yinki zola kutuba mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi: "Mu zola ti beno tala bantu kyadi, kasi ve kupesa minkayulu ya bibulu", beno zolaka tuba ve ti bantu yayi me zitisa ve misiku, 8 samu ti Mwana ya Muntu kele mfumu ya Saba.» 9 Yesu katukaka kuna, mpe kwendaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. 10 Ya vwandaka kuna na muntu mosi yina vwandaka na diboko ya kufwa. Mutindu ba-Falisye vwandaka sosa dyambu ya kufunda Yesu, bawu yufulaka yandi: «Misiku ya beto ke pesaka muswa ya kubelusa muntu na kilumbu ya Saba?» 11 Yesu vutulaka: «Kana muntu na kati ya beno kele kaka na dimeme mosi, mpe kana yawu kubwa na dibulu ya yinda na kilumbu ya saba, yandi ke kwenda kubasisa yawu ve? 12 Beno zaba mbote

ti muntu me lutila dimeme mfunu. Na yina, misiku bampeve ya yimbi, yawu ke na kulakisa ti Kimfumu ya ya beto ke pesaka muswa na kusala muntu mambu Nzambi me kuma yimeni tii na sika ya beno.» 29 «Ata ya mbote na kilumbu ya Saba.» 13 Na yina, Yesu muntu lenda kukota na yinzo ya muntu ya ngolo, mpe tubaka na muntu yina mutindu yayi: «Lambula diboko kubaka yandi bima kana yandi me kanga yandi ntete ya nge.» Muntu yina lambulaka diboko, mpe yawu ve basinga. Kasi kana yandi me kanga muntu yina belukaka. Yawu kumaka mutindu mosi na diboko basinga, yandi lenda kubaka yandi bima nyonso yina ya yandi ya nkaka. 14 Ba-Falisye basikaka mpe kele na kati ya yinzo. 30 Muntu yina kele ve kintwadi kwendaka vukana samu na kusosa mutindu bawu na munu, kele mbeni ya munu, mpe muntu yina ke lenda kufwa Yesu. 15 Ntangu Yesu zabaka mambu sadisaka ve munu na kuvukisa bantu kisika mosi, ke yina, yandi katukaka na kisika yina. Bantu mingi mwangisaka. 31 Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa landaka yandi, mpe yandi belusaka bambevo nyonso. beno: Bantu ke kuzwa mulemvo na konso disumu 16 Kasi yandi yiminaka bawu na kutuba na bantu nani yina bawu ke sala, mpe na konso mutindu bawu ke yandi kele. 17 Ni na mutindu yina fwanaka salama safula Nzambi. Kasi muntu yina ke safula Mpeve ya mambu ya Nzambi yayi yina zabisaka mumbikudi Longo ke kuzwa ve mulemvo. 32 Muntu yina ke finga Esaya: 18 «Beno tala kisyelo ya munu yina mu me Mwana ya Muntu, ke kuzwa mulemvo. Kasi muntu soola. Ni yandi mu ke zolaka mingi, mpe mu ke na yina ke finga Mpeve ya Longo, ke kuzwa ve mulemvo kilengi mingi samu na yandi. Mu ke tula Mpeve ya g165) 33 «Kana yinti kele mbote, bambuma ya yawu munu na yandi, mpe yandi ke zabisa mambu ya ataa na ntangu yayi to na bantangu ke kwiza.» (aiōn kudedama na bantu nyonso ya yinza. 19 Yandi ke mpe kele mbote. Kana yinti kele yimbi, bambuma swana ve na muntu, mpe ke zangula ve ndinga. Ata ya yawu mpe kele yimbi. Ya tsyelika, ba ke zabaka muntu ke kuwa ndinga ya yandi na babala-bala. 20 yinti na bambuma ya yawu. 34 Beno kele dikanda Yandi ke zenga ve kidyadya ya kukondama, mpe ya bampidi! Beno yina kele bantu ya yimbi, wapi ke kufwa ve mwinda yina ke na kulezima dyaka mutindu beno lenda kutuba mambu ya mbote? Ya mbote ve. Yandi ke sala mutindu yina tii ntangu tsyelika, yinwa ya muntu ke basisaka mambu yina yandi ke nungisa mambu ya kudedama, 21 mpe kele ya kufuluka na kati ya ntima ya yandi. 35 Muntu bantu ya bayinsi nyonso ya yinza ke sala kivuvu na ya mbote ke basisaka mambu ya mbote yina kele na Nkumbu ya yandi.» 22 Na ntangu yina, bantu natinaka ntima ya yandi ya mbote, mpe muntu ya yimbi ke Yesu bakala mosi yina vwandaka mpofo mpe dibaba basisaka mambu ya yimbi yina kele na ntima ya yandi samu ti yandi vwandaka na mpeve ya yimbi. Yesu ya yimbi. 36 Mu ke na kuzabisa beno: Na kilumbu belusaka yandi, mpe muntu yina bandaka na kuzonza yina Nzambi ke fundisa bantu, konso muntu ke pesa mpe kutala. 23 Bantu nyonso yitukaka mingi, mpe mvutu na mambu nyonso ya yandi ya buzoba yina vwandaka tuba: «Ni muntu yayi ve kele Mwana ya yandi zonzaka. 37 Ya tsyelika, ni na mambu yina ke Davidi?» 24 Ntangu ba-Falisye kuwaka mutindu yina, basika na yinwa ya nge, Nzambi ke nungisa nge, to bawu tubaka: «Muntu yayi ke bingisaka bampeve ya ke pesa nge kitumbu.» 38 Na yina, mwa ndambu ya yimbi na lutumu ya Bezebule yina kele mfumu ya milongisi ya Misiku mpe ya ba-Falisye yina vwandaka bampeve ya yimbi.» 25 Kasi Yesu zabaka mabanza kuna, tubaka na Yesu: «Mulongisi, sala kidimbu na ya bawu, mpe zabisaka bawu: «Konso yinsi yina ntwala ya beto.» 39 Yesu vutulaka: «Bantu ya ntangu bantu ke na kunwana bawu na bawu ke mwangana. yayi kele bantu ya yimbi mpe ya kukwikama ve na Ntangu bantu ya mbanza to dikanda mosi ke nwanaka Nzambi! Bawu ke na kulomba kidimbu. Kasi bawu ke bawu na bawu, mbanza to dikanda yina ke zinga ve. tala dyaka ve kidimbu ya nkaka, bawu ke tala kaka 26 Na yina, kana Satana ke na kubingisa Satana, kidimbu yina salamaka na mumbikudi Yonase. 40 Ya wapi mutindu kimfumu ya yandi lenda kutatamana tsyelika, mutindu mumbikudi Yonase salaka bilumbu na kuzinga? 27 Kana ni Bezebule ke pesaka munu tatu mpe bampimpa tatu na kati ya kivumu ya mbisi lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi, nani ke ya nene, mutindu mosi mpe Mwana ya Muntu ke sala pesaka bilandi ya beno lulendo ya kubingisa yawu? bilumbu tatu mpe bampimpa tatu na yisi ya ntoto. Ni yawu yina, bawu ke vwanda mifundisi ya beno. 28 41 Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, bantu Kasi kana ni na Mpeve ya Nzambi mu ke bingisaka ya mbanza Ninive ke telama na ntwala ya bantu ya

ntangu yayi, mpe ke funda bawu samu ti bantu ya dodaka yawu. 5 Ndambu ya nkaka ya bambuma mbanza Ninive sobaka nkadulu ntangu bawu kuwaka kubwaka na ntoto ya matadi kisika vwandaka ve ntoto mambu ya Yonase. Kasi awa kele na muntu yina me mingi. Yawu menaka mbangu samu ti ntoto vwandaka lutila Yonase mfunu! 42 Na kilumbu yina Nzambi ke mingi ve. 6 Kasi mutindu ntangu basikaka, yawu fundisa bantu, ntinu ya kento ya yinsi ya Sude ke yokaka bambuma yina vwandaka mena. Bambuma telama na ntwala ya bantu ya ntangu yayi, mpe ke yumaka samu ti myanzi vwandaka ve yinda. 7 funda bawu samu ti yandi katukaka na bizunga yina Ndambu ya nkaka ya bambuma kubwaka na kisika kele ntama samu na kwiza kuwa mambu ya kufuluka ya matiti ya bansende. Matiti ya bansende kulaka na ndwenga yina Salomoni vwandaka zabisa. Kasi mpe yawu yetikisaka bambuma yina vwandaka awa kele na muntu yina me lutila Salomoni mfunu!» mena. 8 Kasi bambuma ya nkaka kubwaka na ntoto 43 «Ntangu mpeve ya yimbi ke basikaka na nzutu ya ya mbote. Yawu menaka mpe butaka bambuma: muntu, yandi ke kwendaka sosa kisika ya kuvwanda Bayinti ya nkaka butaka bambuma nkama, ya nkaka na bisika ya kuyuma. Kasi mutindu yandi ke kuzwa bambuma makumi sambanu, mpe ya nkaka dyaka yawu ve, 44 yandi ke tuba: "Mu ke vutuka na yinzo ya bambuma makumi tatu."» 9 Na kumanisa, Yesu munu kisika mu basikaka." Yandi ke vutuka, mpe ke bwelaka: «Muntu yina ke na makutu, yandi kuwal!» 10 kuta ata muntu na kati ya yinzo yina, ya kukombola Na yina, bilandi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe mpe ya kuyilama mbote. 45 Na yina, yandi ke kwenda yufulaka yandi: «Samu na yinki nge ke na kuzonzila baka bampeve nsambwadi yina me lutila yandi yimbi. bawu na bingana?» 11 Yesu vutulaka: «Beno kuzwaka Bawu ke vutuka na yinzo yina, mpe ke vwanda kuna. Iuve ya kuzaba mansweki ya Kimfumu ya Mazulu. Ni yawu yina, mavimpi ya muntu yina ke lutila dyaka Kasi bawu, ba kuzwaka yawu ve. 12 Ya tsyelika, na yimbi na mavimpi yina vwandaka ntete na yandi. muntu yina ke na bima, ba ke bwela yandi bima ya Yawu ke vwanda mpe mutindu mosi samu na bantu nkaka, mpe yandi ke vwanda na yawu ya kulutila. ya yimbi yina ke na kuzinga ntangu yayi.» 46 Ntangu Kasi na muntu yina ke na kima ve, ba ke katula yandi Yesu vwandaka zonza ntete na nkonga ya bantu, ndambu ya bima yina ke na yandi. 13 Ni yawu yina, mama mpe bampangi ya yandi kwizaka kuna. Bawu mu ke na kuzonzila bawu na bingana samu ti bawu telamaka na ngaanda, mpe vwandaka sosa kuzonza ke na kuzibula meso kasi bawu ke na kutala ve, mpe na yandi. 47 Muntu mosi zabisaka yandi: «Mama bawu ke na kuzibula makutu kasi bawu ke na kuwa mpe bampangi ya nge kele na ngaanda. Bawu ke na ve mpe kuvisa ve. 14 Na yina, mbikululu ya Esaya sosa kuzonza na nge.» 48 Yesu vutulaka na muntu ke salama na bawu ntangu yandi tubaka: «Beno ke yina: «Nani kele mama ya munu, mpe banani kele kuwa mbote, kasi beno ke bakula ve. Beno ke zibula bampangi ya munu?» 49 Yesu lakisaka na diboko mbote meso, kasi beno ke tala ve. 15 Ya tsyelika, bilandi ya yandi, mpe tubaka: «Tala! Mama mpe bantima ya bantu yayi me kuma ngolo. Bawu me bampangi ya munu, bawu yayi. 50 Ya tsyelika, konso kanga makutu mpe meso ya bawu, samu ti bawu muntu yina ke salaka mambu yina ke zolaka Tata kuwa ve na makutu ya bawu, bawu kutala ve na meso ya munu yina kele na mazulu, ni yandi kele mpangi, ya bawu, mpe bawu kuvisa ve na bantima ya bawu. kibusi, mpe mama ya munu.»

13 Na kilumbu yina, Yesu basikaka na yinzo mpe kwendaka vwanda na kumu ya dyanga. 2 Nkonga ya nene ya bantu kwizaka zunga yandi. Na yina, yandi kotaka na bwatu mpe vwandaka. Bantu nyonso telamaka na kumu ya dyanga. 3 Yandi vwandaka zabisa bawu mambu mingi na bingana. Yandi tubaka: «Muntu mosi kwendaka na bilanga samu na kumwanga bambuma. 4 Ntangu yandi vwandaka mwanga bambuma, ndambu ya bambuma kubwaka na lweka ya nzila. Bandeke kwizaka mpe

Na yina, bawu ke vutuka ve na sika ya munu, samu ti mu belusa bawu.» 16 Yesu tubaka dyaka: «Kyeze na beno samu ti meso ya beno ke na kutala mpe makutu ya beno ke na kuwa. 17 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mimbikudi mingi mpe bantu mingi ya kudedama vwandaka na nsatu ya kutala mambu yina beno ke na kutala, kasi bawu talaka yawu ve. Bawu vwandaka mpe na nsatu ya kuwa mambu yina beno ke na kuwa, kasi bawu kuwaka yawu ve.» 18 «Beno kuwa yinki zola kutuba kingana ya kisadi-bilanga. 19 Bantu yina ke kuwaka mambu ya Kimfumu ya Mazulu mpe ke bakulaka yawu ve, kele mutindu lweka ya

yina me lutila ntalu, yandi ke kwenda kutekisa bima Elodyade, kento ya mpangi ya yandi Filipe. 4 Yowane nyonso ya yandi, mpe ke sumba palata yina. 47 zabisaka Elode: «Nge kele ve na muswa ya kubaka «Kimfumu ya Mazulu kele dyaka mutindu mpwasa Elodyade na kuwandaka kento ya nge.» 5 Na yina, yina ba me losa na mubu, mpe me kuzwa bambisi Elode vwandaka sosa na kufwa Yowane. Kasi yandi ya mutindu na mutindu. 48 Ntangu yawu me fuluka, vwandaka na boma ya nkonga ya ba-Zwife samu ti milobi ke benda yawu na kumu ya maza, mpe ke bawu vwandaka tala Yowane mutindu mumbikudi. vwanda samu na kukatula bambisi. Bawu ke tula 6 Na kilumbu ya mukembo ya mbutukulu ya Elode, bambisi ya mbote na kitunga mpe ke losa bambisi ndumba ya Elodyade binaka na ntala ya banzenza, ya yimbi. 49 Ni mutindu yina mpe ya ke vwanda na mpe yangidikaka mingi Elode. 7 Ni yawu yina, Elode nsuka ya yinza. Bambazi ke kwiza kukabula bantu ya kudyaka ndefi ya kupesa yandi kima ni kima yina kudedama na bantu ya yimbi. (aiōn g165) 50 Bawu ke yandi ke lomba. 8 Ndumba landaka malongi ya mama losa bantu ya yimbi na katy ya dibulu tiya ya nene ya yandi, mpe tubaka na Elode: «Pesa munu awa kisika bawu ke dila mpe ke kwetisa meno.» 51 Yesu yintu ya Yowane Mubotiki na katy ya ndonga.» 9 yufulaka bilandi ya yandi: «Beno me bakula mambu Ntinu Elode kumaka na kyadi na kuwa mutindu yina. nyonso yayi?» Bilandi vutulaka: «Ee, beto me bakula Kasi samu na ndefi yina yandi kudyaka na ntala ya yawu.» 52 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Mulongisi banzenza, yandi pesaka muswa ya kunatina ndumba ya Misiku yina me kuma mulongoki ya Kimfumu ya yintu ya Yowane. 10 Yandi fidisaka muntu na kwenda Mazulu, me fwanana na mfumu ya yinzo yina me kuzenga yintu ya Yowane Mubotiki na katy ya boloko. kuzwa na katy ya bimwama ya yandi bima ya malu- 11 Ba nataka yintu na katy ya ndonga. Ba pesaka malu mpe ya ntama.» 53 Ntangu Yesu manisaka na yawu na sika ya ndumba, mpe ndumba pesaka yawu kuzonza bingana yina, yandi katukaka na kisika yina, na mama ya yandi. 12 Bilandi ya Yowane kwendaka 54 mpe kwendaka na mbanza Nazaleti kisika yandi baka nzutu ya Yowane mpe zikaka yawu. Na manima, kulaka. Kuna, yandi vwandaka longisa bantu na katy bawu kwendaka zabisa Yesu mambu nyonso yina ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Bantu vwandaka salamaka. 13 Ntangu Yesu kuwaka nsangu yina, yituka mingi na kuwa ndongosolo ya yandi, mpe bawu yandi kotaka na bwatu, mpe kwendaka na yinsi ya vwandaka tuba: «Wapi sika yandi me kuzwa ndwenga kuyuma, kisika yina vwandaka ve na bantu. Kasi ya mutindu yayi mpe lulendo ya kusala bimangu yayi? ntangu bantu zabaka yawu, bawu bikaka bambanza 55 Beto zaba dikanda ya yandi. Yandi kele mwana ya bawu, mpe landaka yandi na makulu. 14 Ntangu ya kisadi-mabaya, mpe Maliya kele mama ya yandi. Yesu basikaka na bwatu, yandi talaka nkonga ya Zaki, Yosefi, Simoni, mpe Yude kele bampangi ya nene ya bantu. Yandi kumaka ya kufuluka na kyadi yandi. 56 Bibusi ya yandi mpe ke vwandaka na beto samu na bawu, mpe belusaka bambevo ya bawu. awa. Wapi sika yandi ke na kuzwa mambu nyonso 15 Ntangu bwisi bandaka na kuyila, bilandi ya Yesu yayi?» 57 Mambu nyonso yina vwandaka sala ti bawu kwendaka pene-pene ya yandi, mpe zabisaka yandi: kwikila na yandi ve. Na yina, yandi zabisaka bawu: «Bwisi me banda na kuyila, mpe kisika yayi kele «Ba ke zitisaka mumbikudi bisika nyonso. Kasi ba ke na kima ve. Vutula bantu yayi na babwala samu ti zitisaka yandi ve na mbanza ya yandi, na dikanda 16 Yesu vutulaka: «Ya ke mfunu ve ti bawu kwenda. Beno pesaka bawu ya yandi mpe na dibuta ya yandi.» 58 Yesu salaka ve bimangu mingi kuna samu ti bantu ya Nazaleti 17 Kasi bilandi zabisaka yandi: vwandaka kwikila ve. «Beto ke kaka na mampa tanu na bambisi zole awa.»

14 Na ntangu yina, Elode, ntinu ya Ngalili kuwaka nsangu ya Yesu. 2 Yandi tubaka na bisadi ya yandi: «Muntu yina kele Yowane Mubotiki. Yandi me vumbuka na lufwa. Ni yawu yina, yandi ke na lulendo ya kusala bimangu.» 3 Elode pesaka muswa ya kukanga Yowane. Yandi kangisaka Yowane basinga ya bisengo, mpe tulaka yandi na boloko samu na

18 Yesu tubaka: «Beno natina munu yawu. 19 Na manima, yandi tumisaka bantu nyonso na kuwandaka na zulu ya matiti. Yandi bakaka mampa tanu yina na bambisi zole. Yandi talaka na zulu, mpe tondaka Nzambi. Yandi bukunaka mampa, mpe pesaka yawu na bilandi samu ti bawu kabula yawu na bantu nyonso. 20 Bawu nyonso kudyaka mpe yukutaka. Bilandi lokotaka bibuku yina bikanaka, mpe fulusaka

bitunga kumi na zole. 21 Lutangu ya bantu yina mpe yufulaka yandi: 2 «Samu na yinki bilandi ya nge kudyaka lendaka vwanda mafunda tanu ya babakala, ke tumamaka ve na kinkulu ya bankooko ya beto? ata kubaka lutangu ya bakento mpe bana.» 22 Na Bawu ke sukulaka ve maboko ntete na kudya.» 3 Yesu manima, Yesu tumisaka bilandi ya yandi na kukota vutulaka: «Kasi beno, samu na yinki beno ke sadilaka na bwatu samu ti bantu tekila na simu ya nkaka ya kinkulu ya bankooko ya beno, mpe ke tumamaka dyanga, mpe yandi bikanaka samu na kuvutula bantu ve na Musiku ya Nzambi?» 4 Ya tsyelika, Nzambi na bambanza ya bawu. 23 Ntangu yandi manisaka na tubaka: «Zitisa tata na mama ya nge, mpe ba fwana kuvutula bantu nyonso, yandi kwendaka na mongo kufwa muntu yina ke fинга tata to mama ya yandi.» 5 samu na kusambila. Ntangu mpimpa kumaka, yandi Kasi beno, beno ke tubaka ti muntu lenda kutuba na vwandaka kaka yandi mosi. 24 Bwatu vwandaka tata to mama ya yandi: «Bima yina mu zolaka pesa me bika ntoto, mpe kumaka ntama. Bimpo ya maza nge samu na kusadisa nge, kele munkayulu yina mu vwandaka ningisa yawu samu ti kitembo ya ngolo ke pesa na Nzambi.» 6 Na mutindu yina, beno ke vwandaka bwabana bawu. 25 Ntete bwisi kutsya, Yesu kangisaka muntu nzila na kuzitisa tata to mama ya kwendaka na sika ya bilandi ya yandi na kutambula yandi. Beno ke manisaka Mambu ya Nzambi mfunu na zulu ya maza. 26 Ntangu bilandi talaka yandi na samu na kusadila kinkulu ya beno. 7 Beno kele bantu kutambula na zulu ya maza, bawu kumaka na boma, ya bantima zole! Mumbikudi Esaya tubaka mambu mpe tubaka: «Ya kele mukuyul!» Na manima, bawu ya tsyelika ntangu yandi bikulaka samu na beno: bandaka na kulooka na ngolo nyonso samu ti bawu 8 «Bantu yayi ke zitisaka munu kaka na bikoba ya vwandaka na boma. 27 Kasi Yesu zabisaka bawu na bawu. Kasi na bantima ya bawu, bawu kele ntama na mbangu: «Beno vwanda na kibakala! Ya kele munu! munu. 9 Balusambulu ya bawu na ntadisi munu kele Beno tala boma ve.» 28 Na yina, Pyele zabisaka kaka ya mpamba, samu ti bandongosolo ya bawu yandi: «Mfumu, kana ya kele nge, pesa munu muswa kele kaka misiku yina ke katukaka na bantu.» 10 Yesu ya kukwiza na sika ya nge na kutambula na zulu ya bokilaka nkonga ya bantu, mpe tubaka: «Beno kuwa, maza.» 29 Yesu tubaka: «Kwizal! Pyele basikaka mpe beno bakula mambu yayi: 11 Bima yina ke kotaka na bwatu, mpe bandaka na kutambula na zulu ya na yinwa ya muntu ke salaka ve ti muntu kuvwanda maza samu na kukwenda na sika ya Yesu. 30 Kasi ve ya kuvedila, kasi ni nyonso yina ke basikaka na ntangu yandi talaka ti kitembo vwandaka ngolo, yandi yinwa ya muntu.» 12 Na yina, bilandi ya yandi kwizaka kumaka na boma, mpe mutindu yandi bandaka na pene-pene ya yandi, mpe zabisaka yandi: «Nge zaba kudyama, yandi lookaka: «Mfumu! Vuukisa munu!» ve ti mambu yina nge me zonza me talisa ba-Falisye 31 Na mpamukunu, Yesu lambulaka diboko, mpe ntima mpasi?» 13 Yesu vutulaka: «Ba ke timuna simbaka Pyele. Yandi zabisaka Pyele: «Nge kele na konso yinti yina Tata ya munu yina kele na mazulu kimino ya fytot! Samu na yinki nge me sala ntembe?» kunaka ve. 14 Beno bika bawu! Bawu kele bampofo 32 Bawu nyonso zole kotaka na bwatu, mpe kitembo yina ke na kunata bampangi ya bawu bampofo. manisaka. 33 Na yina, bilandi yina vwandaka na Kana mpofo ke na kunata mpofo ya nkaka, bawu kati ya bwatu fukamaka na ntawala ya Yesu, mpe nyonso zole ke kubwa na dibulu.» 15 Pyele zabisaka tubaka: «Ya tsyelika, nge kele Mwana ya Nzambi.» Yesu: «Tubila beto nsasa ya kingana yina.» 16 Yesu 34 Na manima ya kusabuka dyanga, bawu kumaka vutulaka: «Beno mpe, nabunu beno kuzwa mayela? na Ngenezalete. 35 Ntangu bantu ya kizunga yina 17 Beno zaba mbote ti konso kima yina ke kotaka zabaka ti ya vwandaka Yesu, bawu mwangisaka na yinwa ya muntu, ke lutaka na kivumu, mpe ti na nsangu na kizunga nyonso. Na yina, bawu natinaka manima, yawu ke basikaka na nzutu. 18 Kasi mambu yandi bambevo nyonso. 36 Bantu vwandaka bondila yina ke basikaka na yinwa ya muntu, ke katukaka na yandi ti yandi bika bawu na kusimba ata nsongi ya kati ya ntima, mpe ni yawu ke salaka ti muntu vwanda kinkuti ya yandi, mpe bayina nyonso vwandaka simba ve ya kuvedila. 19 Ya tsyelika, ni na ntima ya muntu ke katukaka mabanza ya yimbi. Ni yawu ke nataka bantu na kufwa bampangi, kusalakinsuza, kuzinga na kindumba, kulaba, kutuba bimbangi ya luvunu, mpe kufinga bampangi. 20 Ni mambu yina ke salaka

15 Ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku yina katukaka na Yelusalemi kwendaka tala Yesu

ti muntu kuvwanda ya kuvedila ve. Kasi kudya ata ya fyoti.» 35 Na yina, Yesu tumisaka bantu nyonso kusukula maboko ke salaka ve ti muntu kuvwanda ve na kuvwanda na ntoto. 36 Yandi bakaka mampa ya kuvedila ve.» 21 Yesu katukaka kuna, mpe yandi mpe nsambwadi bambisi. Na manima ya kutonda kwendaka na kizunga ya mbanza Tile mpe Sidone. Nzambi, yandi bukunaka yawu mpe pesaka yawu na 22 Kento mosi ya mbanza Kana vwandaka zinga bilandi samu na kukabula yawu na bantu nyonso. na kizunga yina. Yandi kwendaka na sika ya Yesu, 37 Bawu nyonso kudyaka mpe yukutaka. Bilandi mpe lookaka: «Mfumu! Mwana ya David! Tala munu lokotaka mwa bandambu yina bikanaka, mpe bawu kyadi! Mpeve ya yimbi ke na kukwamisa mwana fulusaka bitunga nsambwadi. 38 Lutangu ya bantu ya munu ya kento. Ya ke na katalisa yandi mpasi yina kudyaka vwandaka mafunda yiya ya babakala mingi.» 23 Kasi Yesu vutulaka ata dyambu. Bilandi kwendaka pene-pene ya Yesu, mpe tubaka: «Vutula yandi. Yandi ke na kubika ve na kulanda beto, mpe na bwatu, mpe kwendaka na kizunga ya Mangada. na kulooka.» 24 Yesu vutulaka: «Nzambi fidisaka munu na sika ya bantu ya Isayeli yina kele mutindu mameme ya kuzimbana.» 25 Kasi kento yina kwizaka fukama na ntawala ya Yesu, mpe tubaka: «Mfumu, sadisa munu!» 26 Yesu vutulaka: «Ya kele mbote ve na kubaka madya ya bana ya fyoti, mpe kulosa yawu na bayimbwa.» 27 Kento vutulaka: «Mfumu, ya kele ya tsyelika. Kasi bayimbwa mpe ke kudyaka mwa bandambu ya madya yina ke kubwaka na yisi ya mesa ya bamfumu ya bawu.» 28 Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Ee, kento! Kiminu ya nge kele nene! Bika ti mambu yina nge ke na kulomba, kusalama mutindu nge ke na kuzola.» Kaka na ntangu yina, mwana ya yandi ya kento belukaka. 29 Yesu katukaka kuna, mpe kwendaka na simu ya dyanga ya Ngalili. Yandi yulukaka na mongo, mpe vwandaka. 30 Bantu mingi kwizaka na kisika yina yandi vwandaka. Bawu natinaka yandi bantu ya bifuma na makulu, bampofo, bikata, mababa, mpe bambevo mingi ya nkaka. Ba tulaka bawu na ntawala ya yandi, mpe yandi belusaka bawu. 31 Bantu yitukaka mingi ntangu bawu talaka ti mababa me zonza, bikata me tambula, bantu ya bifuma na makulu me beluka, mpe bampofo me tala. Na yina, bawu kembisaka Nzambi ya Isayeli! 32 Yesu bokilaka bilandi ya yandi, mpe zabisaka bawu: «Mu ke na kutala bantu yayi kyadi samu ti ya me kuma bilumbu tatu yina bawu kele na munu awa, mpe bawu ke dyaka ve na kima ya kudya. Mu zola ve ti bawu vutuka ata kudya kima samu ti bawu lenda kuvwanda ya kulemba na nzila ntangu bawu ke vutuka.» 33 Bilandi vutulaka: «Wapi sika beto lenda kuzwa madya na kisika yayi kele na kima ve samu na kuyukutisa bantu nyonso yayi?» 34 Yesu yufulaka bawu: «Beno kele na mampa yikwa?» Bawu vutulaka: «Beto kele na mampa nsambwadi na mwa bambisi

16 Ba-Falisye mpe ba-Saduse kwendaka pene-pene ya Yesu samu na kulebika yandi mutambu. Bawu lombaka yandi na kusala na ntawala ya bawu kidimbu yina ke lakisa ti yandi katukaka na sika ya Nzambi. 2 Kasi Yesu zabisaka bawu mutindu yayi: «Ntangu bwisi ke bandaka na kuyila, beno ke tubaka: “Mvula ke noka ve samu ti zulu kele mbwaki.” 3 Mpe ntangu bwisi ke bandaka na kutsya, beno ke tubaka: “Bubu yayi, mvula ke noka samu ti zulu kele ndombe.” Beno zaba kubangula bidimbu ya zulu! Kasi samu na yinki beno lenda kubangula ve bidimbu ya ntangu yayi? 4 Bantu ya ntangu yayi kele bantu ya yimbi mpe ya kukwikama ve na Nzambi! Bawu ke na kulomba kidimbu. Kasi bawu ke tala dyaka ve kidimbu ya nkaka, bawu ke tala kaka kidimbu yina salamaka na Yonase.» Na manima ya kutuba mutindu yina, Yesu bikaka bawu kuna, mpe kwendaka. 5 Ntangu bilandi sabukaka na simu ya nkaka ya dyanga, bawu zimbanaka na kunata mampa. 6 Yesu zabisaka bawu: «Beno vwanda na mayela! Beno sala keba na levule ya ba-Falisye mpe ba-Saduse.» 7 Bilandi bandaka na kutuba bawu na bawu: «Yandi me tuba mutindu yina samu ti beto me nata ve mampa.» 8 Yesu zabaka mambu yina bilandi vwandaka zonza. Na yina, yandi zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke na kusolola beno na beno samu ti beno me nata ve mampa? Beno kele bantu ya kiminu ya fyoti. 9 Beno me bakula ntete ve? Beno bambuka moyo na mampa tanu yina yukutisaka bantu mafunda tanu, mpe na lutangu ya bitunga yina beno fulusaka na bibuku yina bikanaka. 10 Beno bambuka moyo mpe na mampa nsambwadi yina yukutisaka bantu mafunda yiya, mpe na lutangu ya bitunga yina beno fulusaka. 11 Wapi mutindu beno ke na kubakula ve ti mu vwandaka

zonzia ve mampa ntangu mu tubaka: Beno sala keba na levule ya ba-Falisye mpe ba-Saduse?» 12 Na yina, bilandi bakulaka ti Yesu zabisaka bawu ve na kusala keba na levule ya mampa, kasi na ndongosolo ya ba-Falisye mpe ba-Saduse. 13 Yesu kwendaka na bizunga yina kele na mbanza Sezale ya Filipe. Yandi yufulaka bilandi ya yandi: «Yinki bantu ke na kutuba na yina me tadila Mwana ya Muntu?» 14 Bilandi vutulaka: «Bawu ke na kutuba ti nge kele Yowane Mubotiki. Ba ya nkaka ke na kutuba ti nge kele Eli, mpe ba ya nkaka dyaka ti nge kele Yelemi to mosi na kati ya mimbikudi.» 15 Yesu yufulaka dyaka bawu: «Kasi na beno, mu kele nani?» 16 Simoni Pyele vutulaka: «Nge kele Masiya, Mwana ya Nzambi yina kele moyo.» 17 Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Kyesé na nge Simoni, mwana ya Yonase samu ti ni muntu ve me zabisa nge yawu, kasi ni Tata ya munu yina ke na mazulu. 18 Kasi munu, mu ke na kuzabisa nge ti nge kele Pyele, mpe mu ke tunga dibuundi ya munu na zulu ya ditadi yina. Lulendo ya lufwa ke lenda ve na kumwangisa yawu. (Hadés 9:8)

19 Mu ke pesa nge bafungula ya Kimfumu ya Mazulu. Nyonso yina nge ke kanga awa na ntoto, Nzambi mpe ke kanga yawu na mazulu, mpe nyonso yina nge ke zibula awa na ntoto, Nzambi mpe ke zibula yawu na mazulu.» 20 Na yina, Yesu yiminaka bilandi ya yandi na kutuba na muntu ti yandi kele Masiya. 21 Katuka ntangu yina, Yesu bandaka na kuzonza na pwelele nyonso na ntwala ya bilandi ya yandi: «Mu fwana kukwenda na Yelusalemi kisika bakuluntu, bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe milongisi ya Misiku ke talisa munu mpasi mingi. Bawu ke kufwa munu, mpe mu ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.» 22 Na yina, Pyele nataka Yesu na lweka, mpe bandaka na kusemba yandi: «Mfumu! Nzambi ke keba nge. Mambu yina ke kumina nge ve.» 23 Kasi Yesu balukaka mpe tubaka na Pyele: «Katuka pene-pene ya munu, Satana! Nge kele kikaku na nzila ya munu samu ti mabanza ya nge kele ve mabanza ya Nzambi, kasi ya bantu.» 24 Na manima, Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Kana muntu zola kulanda munu, yandi bika na kubanza na mambu yina me tadila yandi mosi. Kasi yandi nata kulunsi ya yandi, mpe yandi landa munu. 25 Ya tsyelika, muntu yina ke zola kuvuukisa luzingu ya yandi, ke bebisá yawu. Kasi muntu yina ke bebisá luzingu ya yandi samu na munu, ke vuukisa yawu. 26 Wapi mfunu kele na

muntu na kuzwa bimvwama nyonso ya yinza kana yandi ke na kubebisa luzingu ya yandi? Wapi kima muntu lenda kupesa samu na kusumba luzingu ya yandi? 27 Mwana ya Muntu ke kwiza na bambazi ya yandi na kati ya nkembo ya Tata ya yandi, mpe ke pesa konso muntu musendo yina me fwanana na bisalu yina yandi me sala. 28 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu ya nkaka yina kele awa ke kufwa ve tii ntangu bawu ke tala Mwana ya Muntu yina ke kwiza mutindu ntinu.»

17 Na manima ya bilumbu sambanu, Yesu bakaka

Pyele, Zaki mpe Yowane, leki ya Zaki. Yandi nataka bawu na zulu ya mongo ya yinda kisika vwandaka ve bantu ya nkaka. 2 Yesu sobaka kifwani ya yandi na ntwala ya bawu. Kizizi ya yandi lezimaka mutindu ntangu, mpe bilele ya yandi kumaka mpembe ya kulutila mutindu nsemo. 3 Na mpamukunu, bilandi tatu talaka Moyize mpe Eli yina vwandaka zonza na Yesu. 4 Na yina, Pyele tubaka na Yesu: «Mfumi! Ya kele mbote ti beto vwanda awa. Kana nge zola, mu ke yidika bayinzo tatu ya lele: yinzo mosi ke vwanda ya nge, ya nkaka ke vwanda ya Moyize, mpe ya nkaka dyaka ya Eli.» 5 Ntete Pyele manisa na kuzonza, dituti yina vwandaka lezima kwizaka fuka bawu. Ndinga wakanaka na katì ya dituti, mpe tubaka: «Yandi yayi ni Mwana ya munu yina mu ke zolaka mingi. Ni na yandi kele kilengi nyonso ya munu. Beno kuwa yandi!» 6 Ntangu bilandi kuwaka ndinga yina, bawu kumaka na boma ya kulutila, mpe kubwaka kizizi na ntoto. 7 Yesu kwendaka pene-pene ya bawu, simbaka bawu, mpe tubaka: «Beno telama! Beno vwanda na boma ve.» 8 Na yina, bilandi nangunaka yintu, mpe talaka kaka Yesu yandi mosi. 9 Ntangu bawu vwandaka kulumuka mongo, Yesu zabisaka bawu: «Mambu yina beno me tala, beno tuba yawu na muntu ve tii ntangu Mwana ya Muntu ke vumbuka na lufwa.» 10 Na manima, bilandi yufulaka Yesu: «Samu na yinki milongisi ya Misiku ke tubaka ti Eli fwana kukwiza ntete?» 11 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, Eli fwana kukwiza ntete samu na kusungiaka mambu nyonso. 12 Kasi mu ke na kuzabisa beno ti Eli kwizaka yimeni. Bantu ndimaka yandi ve, mpe salaka yandi mambu yina bawu zolaka. Ni mutindu yina mpe, bawu ke nyokola Mwana ya Muntu.» 13 Na yina, bilandi bakulaka ti ni Yowane Mubotiki, Yesu vwandaka zonzila. 14 Ntangu bawu kumaka

na kisika yina vwandaka nkonga ya bantu, muntu mbongo ya kisengo. Baka yawu, mpe pesa bawu mosi kwizaka fukama na mantwala ya Yesu, 15 mpe tubaka: «Mfumu! Tala mwana ya munu ya bakala kyadi. Yandi ke beelaka kimbevo ya nzyeta, mpe ke talaka mpasi mingi. Bantangu ya nkaka, yandi ke kubwaka na tiya to na maza. 16 Mu me nata yandi na sika ya bilandi ya nge, kasi bawu me lenda ve na kubelusa yandi.» 17 Yesu tubaka: «Beno bantu ya ntangu yayi! Beno kele bantu ya yimbi, mpe yina kele ve na kiminu, tii wapi ntangu mu ke vwanda kaka na beno? Tii wapi ntangu mu ke vibidila beno? Beno nata yandi awa.» 18 Yesu ngalaka mpeve ya yimbi, mpe yawu basikaka na nzutu ya mwana. Kaka na ntangu yina, mwana belukaka. 19 Na yina, bilandi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe bawu yufulaka yandi na kisika ya bawu mosi: «Samu na yinki beto me lenda ve na kubingisa mpeve yina?» 20 Yesu vutulaka: «Beno me lenda ve na kubingisa mpeve yina samu ti kiminu ya beno kele fyoti. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana kiminu ya beno vwanda nene mutindu mbuma ya mutaade, beno lenda kutuba na mongo yayi: "Katuka awa, mpe kwenda kuna", mpe yawu ke katuka. Ata kima lenda kumanga na kutumama na beno. [21 Kasi kaka na lusambulu mpe na kumanga na kudya samu na Nzambi beno lenda kubingisa mpeve ya mutindu yina.]» 22 Kilumbu mosi, ntangu Yesu vwandaka zyeta na bilandi ya yandi na Ngalili, yandi zabisaka bawu: «Ba ke yekula Mwana ya Muntu na maboko ya bantu. 23 Ba ke kufwa yandi, mpe na kilumbu ya tatu, yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.» Na kuwa mutindu yina, bilandi kumaka na kyadi mingi. 24 Ntangu Yesu na bilandi ya yandi kumaka na mbanza Kapenawume, bilokoti-mpaku ya Yinzo ya Nzambi kwendaka pene-pene ya Pyele, mpe yufulaka yandi: «Mfumu ya beno ke futaka mpaku ya Yinzo ya Nzambi?» 25 Pyele vutulaka: «Ee, yandi ke futaka yawu.» Ntangu Pyele kotaka na yinzo, Yesu tekilaka na kuzonza na yandi: «Yinki nge ke na kubanza, Simoni? Banani fwana kufuta bampaku na bantinu ya yinza yayi? Bantu ya yinsi to banzenza?» 26 Pyele vutulaka: «Ni banzenza fwana kufuta yawu.» Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Kana yawu kele mutindu yina, bantu ya yinsi fwana kufuta ve. 27 Kasi beto ke na kuzola ve kutilasa bantu yayi ntima mpasi. Ni yawu yina, kwenda na mubu, mpe losa ndoba na maza. Mbisi ya ntete yina nge ke kuzwa, zibula yawu yinwa, mpe nge ke kuzwa

mbongo ya kisengo. Baka yawu, mpe pesa bawu yawu samu na kufuta mpaku ya nge na ya munu.»

18 Na ntangu yina, bilandi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka yandi: «Nani me lutila mfunu na kati ya Kimfumu ya Mazulu?» 2 Yesu bikilaka mwana ya fyoti, tulaka yandi na kati-kati ya bawu, 3 mpe tubaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana beno soba ve nkadulu ya beno samu na kukuma mutindu bana ya fyoti, beno ke kota ve na Kimfumu ya Mazulu. 4 Muntu ya kulutila mfunu na kati ya Kimfumu ya Mazulu, ni muntu yina ke kuluka mpe ke kuma mutindu mwana ya fyoti yayi. 5 Muntu yina ke yamba mwana ya fyoti ya mutindu yayi na Nkumbu ya munu, ke yamba munu mosi.» 6 «Kana muntu bwisa na disumu mwana mosi na kati ya bana ya fyoti yayi ke na kukwikila na munu, ya me lunga ti ba kanga yandi ditadi ya nene na laka, mpe ba losa yandi na mubu. 7 Kyadi na bantu ya yinza samu ti mambu yina ke bwisaka bantu na masumu kele mingi! Mambu ya mutindu yina ke kondwa ve, kasi kyadi na muntu yina ke nata mambu ya mutindu yina.» 8 «Kana diboko to dikulu ya nge ke na kubwisa nge na masumu, zenga yawu mpe losa yawu ntama. Ya me lutila mbote na nge na kukota na kisika ya luzingu ya tsyelika na diboko mosi to dikulu mosi. Kana ve, ba ke losa nge na maboko to makulu nyonso zole na kati ya tiya yina ke kufwa ve. (aiōnios g166) 9 Kana disu ya nge ke na kubwisa nge na masumu, katula yawu mpe losa yawu ntama. Ya me lutila mbote na nge na kukota na luzingu ya tsyelika na disu mosi. Kana ve, ba ke losa nge na meso nyonso zole na kati ya tiya ya mbungulu.» (Geenna g1067) 10 «Beno sala keba! Beno bika na kuyina ata mwana mosi na kati ya bana ya fyoti yayi. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: bambazi ya bawu na mazulu ke vwandaka ntangu nyonso na Tata ya munu yina kele na mazulu. [11 Ya tsyelika, Mwana ya Muntu me kwiza samu na kuvuukisa bayina zimbanaka.] 12 «Yinki beno ke na kubanza? Kana muntu ke na mameme nkama, mpe ti dimeme mosi zimbanana, yandi ke bika mameme makumi yivwa na yivwa yina me bikana na mongo, mpe ke kwenda kusosa dimeme yina me zimbanana. 13 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana yandi kuzwa yawu, yandi ke vwanda na kilengi nyonso samu na dimeme yina kulutila kilengi yina kele na yandi samu na mameme makumi yivwa na yivwa

yina me zimbana ve. 14 Mutindu mosi mpe, Tata ya na mpangi mosi ya kisalu yina vwandaka defa yandi beno yina kele na mazulu zola ti ata mosi na kati badenalaya nkama. Yandi fyetaka yandi na laka, mpe ya bana ya fytoty yayi zimbana. 15 «Kana mpangi tubaka: "Futa mbongo yina nge ke na kudefa munu!" ya nge me sala nge yimbi, kwenda tala yandi, mpe 29 Mpangi ya yandi fukamaka na ntawala ya yandi, mpe zabisa yandi na lweka, kisika ya beno zole yimbi yina bondilaka yandi mutindu yayi: "Vwanda na mvibudulu, yandi me sala. Kana yandi kuwa nge, bunkundi ya mpe mu ke futa mbongo nyonso ya nge." 30 Kasi beno me vutuka dyaka. 16 Kana yandi manga na kisadi yina mangaka na kulemvokila mpangi. Yandi kuwa nge, baka mutu mosi to bantu zole mutindu tulaka mpangi na boloko tii ntangu yandi fwanaka ke tubaka Dibuku ya Nzambi: "Beno fwana kuzenga futa mbongo nyonso. 31 Ntangu bisadi ya nkaka konso dyambu na ntawala ya bambangi zole to tatu." talaka mambu yina, bawu kumaka na kyadi mingi, 17 Kana yandi manga na kuwa bawu, zabisa yawu mpe kwendaka zabisa na sika ya mfumu ya bawu na bampangi ya dibuundu. Kana yandi manga mpe mambu nyonso yina salamaka. 32 Na yina, mfumu na kuwa bampangi ya dibuundu, bika yandi mpe bokilaka kisadi yina, mpe tubaka: "Nge kele kisadi tala yandi mutindu mutu yina zaba Nzambi ve to ya yimbi! Mu katulaka mfuka nyonso ya nge samu mutindu kilokoti-mpaku. 18 «Ya tsyelika, mu ke na ti nge lombaka munu mulemvo. 33 Nge mpe, nge kuzabisa beno: Nyonso yina beno ke kanga awa fwanaka tala mpangi ya nge kyadi mutindu mu talaka na ntoto, Nzambi mpe ke kanga yawu na mazulu, nge kyadi." 34 Mfumu vwandaka na nkele mingi, mpe mpe nyonso yina beno ke zibula awa na ntoto, tulaka kisadi yina na boloko samu na kupesa yandi Nzambi mpe ke zibula yawu na mazulu. 19 Mu ke na kitumbu tii ntangu yandi ke futa mbongo nyonso.» kuzabisa dyaka beno ti kana bantu zole na kati ya 35 Yesu tubaka dyaka: «Tata ya munu yina kele beno wisana awa na ntoto samu na kulomba kima ni na mazulu ke sala mpe mutindu yina kana beno kima na kati ya lusambulu, Tata ya munu yina kele na lemvokila ve bampangi ya beno na ntima mosi.» mazulu ke pesa bawu yawu. 20 Ya tsyelika, kisika yina bantu zole to tatu me vukana na Nkumbu ya munu, mu kele na kati-kati ya bawu.» 21 Na yina, Pyele kwendaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulalaka: «Mfumu! Bambala yikwa mu fwana kulemvokila mpangi ya munu kana yandi ke na kusala munu yimbi? Bambala nsambwadi?» 22 Yesu vutulaka: «Ve! Mu ke na kutuba ve ti nge fwana kulemvokila yandi bambala nsambwadi. Kasi nge fwana kulemvokila yandi bambala makumi nsambwadi, mpe kusala yawu bambala nsambwadi. 23 Ni yawu yina, Kimfumu ya Mazulu kele mutindu yayi: Ntinu mosi bakaka lukanu ya kusala lutangu ya mbongo na bisadi ya yandi. 24 Ntangu yandi bandaka na kusala yawu, ba natinaka yandi kisadi mosi yina vwandaka defa Batalente mafunda kumi. 25 Kisadi yina vwandaka ve na kima samu na kufuta mfuka yina. Na yina, mfumu ya yandi pesaka muswa ya kutekisa yandi kintwadi na kento, bana ya yandi, mpe bima nyonso ya yandi samu na kufuta mfuka yina. 26 Kasi kisadi fukamaka na ntawala ya mfumu ya yandi samu na kubondila yandi. Yandi tubaka: "Vwanda na mvibudulu, mpe mu ke futa mbongo nyonso ya nge." 27 Mfumu talaka yandi kyadi. Yandi katulaka yandi mfuka, mpe yambulaka yandi. 28 «Ntangu kisadi yina basikaka, yandi bwabanaka

19 Ntangu Yesu manisaka na kupesa malongi yina, yandi katukaka na Ngalili, mpe kwendaka na Zude na simu ya nkaka ya nzadi ya Yolodani. 2 Bantu mingi landaka yandi kuna, mpe yandi belusaka bambevo mingi. 3 Mwa ndambu ya ba-Falisye kwendaka pene-pene ya Yesu samu na kulebika yandi mutambu. Bawu yufulaka yandi: «Misiku ya beto ke pesaka mutu muswa ya kukatula kento na makwela na konso dyambu ya yimbi?» 4 Yesu vutulaka: «Beno me tangaka ntete ve mambu yina kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi: "Na mbandukulu, Nzambi yidikaka bawu kento na bakala."» 5 Ni yawu yina, Nzambi tubaka: «Bakala ke bika tata mpe mama ya yandi, samu na kwenda zinga kintwadi na kento ya yandi, mpe bawu zole ke kuma kaka nzutu mosi. 6 Na yina, bawu ke dyaka ve bantu zole, kasi kaka mutu mosi. Muntu fwana kukabula ve yina Nzambi me vukisa.» 7 Ba-Falisye yufulaka yandi: «Samu na yinki Moyize pesaka bakala muswa ya kupesa kento mukanda ya kufwa makwela ntangu yandi ke na katula kento na makwela?» 8 Yesu vutulaka: «Moyize pesaka beno muswa ya kukatula kento na makwela samu ti beno kele na ntima ngolo. Kasi na mbandukulu, ya vwandaka ve mutindu yina. 9 Ya

tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kana bakala katula kento ya yandi na makwela samu na dyambu yina kele ve ya kuvukisa mfulu na bakala ya nkaka, mpe na kuzwela kento ya nkaka ke sala kinsuza.» **10** Bilandi zabisaka yandi: «Kana ni mutindu yina bakala fwana kusala na sika ya kento ya yandi, ya me lutila mbote na kukwela kwandi ve.» **11** Yesu vutulaka: «Bantu nyonso lenda kubakula ve ndongosolo yayi, kasi kaka bayina Nzambi me pesa lulendo ya kubakula yawu. **12** Bantu ya nkaka ke kwelaka ve samu ti bawu kele ve na mabuta katuka mbutukulu ya bawu. Ba ya nkaka ke kwelaka ve samu ti ba katulaka bawu mabuta, mpe bantu ya nkaka dyaka ke kwelaka bawu kele na mabuta katuka mbutukulu ya bawu.» **13** Bantu natinaka Yesu bana ya fytot samu ti yandi tentika bawu maboko, mpe yandi sambidila bawu. Kasi bilandi sembaka bantu yina. **14** Na yina, Yesu zabisaka bilandi ya yandi: «Beno bika bana ya fytot kwiza na sika ya munu. Beno yimina bawu ve samu ti Kimfumu ya Mazulu kele ya bantu yina kele mutindu bawu.» **15** Na manima ya kutentika bawu maboko, yandi katukaka na kisika yina. **16** Bakala mosi kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe yufulaka Yesu: «Mulongisi! Wapi dyambu ya mbote mu fwana kusala samu na kuzwa luzingu ya seko?» (**aiōnios g166**) **17** Yesu zabisaka yandi: «Samu na yinki nge ke na kuyufula munu na yina me tadila dyambu ya mbote? Kaka Nzambi kele mbote. Kana nge zola kuzwa luzingu ya seko, tumama na misiku.» **18** Bakala yina yufulaka dyaka Yesu: «Na wapi misiku mu fwana kutumama?» Yesu vutulaka: «Kufwa muntu ve, kusala kinsuza ve, kulaba ve, kutuba ve kimbangi ya luvunu, **19** zitisa tata na mama ya nge, zola mpangi ya nge mutindu nge mosi.» **20** Bakala yina vutulaka: «Mu ke tumamaka na misiku nyonso yina. Yinki mu fwana kusala dyaka?» **21** Yesu zabisaka yandi: «Kana nge zola kuvwanda ya kulunga, kwenda kutekisa bima nyonso yina kele na nge, mpe kabula mbongo na bampatu. Na yina, nge ke kuzwa bimvwama na mazulu. Na manima, kwiza mpe landa munu.» **22** Kasi ntangu bakala yina kuwaka mutindu yina, yandi kwendaka ya kufuluka na kyadi samu ti yandi vwandaka na bimvwama mingi. **23** Na yina, Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, ya kele mpasi mingi na mwwama na kukota na Kimfumu ya Mazulu. **24** Mu ke na kuzabisa dyaka beno mutindu yayi: Ya kele mpasi na kibulu yina ba ke bokilaka samo na kukota na dibulu ya ntumbu. Kasi ya me lutila mpasi mingi na mwwama na kukota na Kimfumu ya Nzambi.» **25** Ntangu bilandi kuwaka mutindu yina, bawu yitukaka mingi mpe tubaka: «Na yina, nani lenda kuzwa mpulusu?» **26** Yesu talaka bawu, mpe Pyele tubaka: «Na bantu, yawu lenda kusalama ve. Kasi na Nzambi mambu nyonso lenda kusalama.» **27** Na yina, nyonso mpe me landa nge. Yinki ke salama samu na beto?» **28** Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, ntangu Mwana ya Muntu ke vwanda na kiti ya yandi ya nkembo na yinza ya malu-malu, beno bilandi ya munu, ke vwanda mpe na bakit kumi na zole ya kintinu samu na kufundisa bifumba kumi na zole ya Isayeli. **29** Konso muntu yina ke bika yinzo ya yandi, bankazi ya yandi, bibusi ya yandi, tata ya yandi, mama ya yandi, bana ya yandi, mpe bilanga ya yandi samu na munu, ke kuzwa ndandu bambala nkama. Yandi ke kuzwa mpe lusingu ya seko. (**aiōnios g166**) **30** Bantu mingi yina kele ntangu yayi bantu ya ntete, ke vwanda bantu ya nsuka, mpe bantu mingi yina kele bantu ya nsuka, ke vwanda bantu ya ntete.»

20 «Ya tsyelika, Kimfumu ya Mazulu kele mutindu yayi: Mfumu mosi ya bilanga basikaka na suka-suka na yinzo ya yandi samu na kubaka bisadi yina ke sala na bilanga ya yandi ya vinu. **2** Yandi wisana na bisadi yina na kufuta bawu Denalya mosi na kilumbu, mpe fidisaka bawu na kwenda kusala na bilanga ya yandi ya vinu. **3** Na ngunga ya yivwa ya suka, yandi basikaka dyaka na yinzo, mpe talaka na kisika yina bantu ya nkaka ya kutelama yina vwandaka sala kima ve. **4** Yandi zabisaka bawu: «Beno mpe, beno kwenda kusala na bilanga ya munu ya vinu, mpe mu ke futa beno difuta yina me fwanana.» **5** Bawu kwendaka. Mfumu ya bilanga basikaka dyaka na yinzo na ngunga ya midi, mpe na ngunga ya tatu na manima ya midi. Yandi talaka bantu ya nkaka, mpe zabisaka bawu mutindu mosi. **6** Pene-pene na kukuma na ngunga ya tanu ya nkokila, yandi basikaka na yinzo mpe talaka na kisika yina bantu ya nkaka dyaka ya kutelama yina vwandaka sala kima ve. Yandi yufulaka bawu: «Samu na yinki beno me vwanda awa kilumbu ya muvimba ata kusala kima?» **7** Bawu vutulaka: «Ata muntu me baka beto na kisalu.»

Na yina, mfumu ya bilanga zabisaka bawu: "Beno kunwa mbungu ya bampasi yina mu ke kunwa?" mpe, beno kwenda kusala na bilanga ya munu ya Bawu vutulaka: «Ee, beto lenda.» 23 Yesu zabisaka vinu." 8 «Ntangu nkokila kumaka, mfumu ya bilanga bawu: «Ya tsyelika, beno ke kunwa mbungu ya munu. ya vinu tubaka na ntwadisi ya yandi ya bisalu: "Bokila Kasi samu na kuwanda na lubakala to ya lumoso ya bisadi, mpe futa bawu. Banda na kufuta bayina mu munu, ni munu ve lenda kutuba yawu. Bisika yina, ya bakaka ya nsuka, mpe manisa na bayina mu bakaka kele ya bayina Tata ya munu me kubikila yawu.» 24 ntete." 9 Bisadi yina bandaka na kusala na ngunga ya Ntangu bilandi kumi ya nkaka kuwaka mutindu yina, tanu ya nkokila kwizaka, mpe konso muntu kuzwaka bawu dasukilaka bampangi zole yina. 25 Na yina, Denalya mosi. 10 Ntangu bisadi yina bandaka ntete Yesu bokilaka bawu nyonso, mpe zabisaka bawu: kisalu kwizaka, bawu vwandaka banza ti bawu zolaka «Beno zaba ti bantwadisi ya bayinsi ke yalaka bantu kuzwa difuta ya kulutila bampangi. Kasi bawu mpe ya bawu na ngolo nyonso, mpe bamfumu ke talisaka kuzwaka Denalya mosi. 11 Na kuzwa yawu, bawu bantu mpasi mingi. 26 Kasi ya fwana kuwanda ve dasukilaka mfumu ya bilanga, 12 mpe tubaka: "Bisadi mutindu yina na katy ya beno. Kana mosi na katy ya yina nge me baka na nsukunu me sala kaka ngunga beno zola kuwanda mfumu, yandi fwana kuwanda mosi, mpe bawu me kuzwa difuta mosi na beto yina kisadi ya beno. 27 Muntu yina zola kuwanda muntu me tala mpasi na kusala kilumbu ya muvimba na katy ya ntete, yandi fwana kuwanda mundongo ya beno. ya ntangu ya ngolo." 13 Kasi mfumu ya bilanga ya 28 Mutindu mosi mpe, Mwana ya Muntu me kwiza vinu tubaka na mosi na katy ya bawu: "Nkundi ya na yinza, samu ti bantu sadila yandi ve, kasi samu munu, mu me vuna nge ve. Ya tsyelika, beto wisanaka ti yandi sadila bantu, mpe pesa luzingu ya yandi ti mu ke futa nge Denalya mosi. 14 Baka difuta ya mutindu munkayulu samu na kukuula bantu mingi.» nge, mpe kwenda. Mu ke pesa mpe na kisadi yina 29 Ntangu Yesu mpe bilandi ya yandi basikaka na me sala kaka ngunga mosi difuta ya mutindu mosi na mbanza Yeliko, nkonga ya nene ya bantu landaka nge. 15 Mu kele ve na muswa ya kusala mambu ni Yesu. 30 Bampofo zole vwandaka ya kuwanda pene-mambu yina mu zola na mbongo ya munu? To nge pene na nzila. Bawu kuwaka ti Yesu vwandaka luta kele na musoki samu ti mu kele muntu ya mbote?" kuna, mpe bandaka na kulooka: «Mfumu, mwana 16 Na yina, Yesu bwelaka dyaka: Bayina kele bantu ya Davidi! Tala beto kyadi!» 31 Bantu vwandaka ya nsuka ke vwanda bantu ya ntete, mpe bayina semba bawu, samu ti bawu vwanda swi. Kasi bawu kele bantu ya ntete ke vwanda bantu ya nsuka.» lutilaka dyaka na kulooka na ngolo: «Mfumu, mwana 17 Yesu na bilandi ya yandi vwandaka kwenda na ya Davidi! Tala beto kyadi!» 32 Yesu kangamaka, Yelusalemi. Ntangu bawu vwandaka na nzila, yandi bokilaka bawu, mpe yufulaka: «Yinki beno zola ti mu nataka bilandi kumi na zole na lweka, mpe zabisaka sala samu na beno?» 33 Bawu vutulaka: «Mfumu, bawu: 18 «Beno kuwa! Beto ke na kukwenda na zibula beto meso.» 34 Yesu talaka bawu kyadi, mpe Yelusalemi kisika ba ke yekula Mwana ya Muntu simbaka bawu meso. Kaka na ntangu yina, bampofo na maboko ya bamfumu ya banganga-Nzambi mpe zole bandaka na kutala, mpe bawu landaka Yesu. milongisi ya Misiku. Bawu ke zengila yandi lufwa, 19 mpe ke yekula yandi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, samu ti bawu sekla yandi, bula yandi bikoti, mpe koma yandi na kulunsi. Kasi yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.» 20 Na ntangu yina, kento ya Zebede kwendaka na bana zole ya yandi ya babakala pene-pene ya Yesu. Yandi fukamaka na ntuala ya Yesu samu na kulomba yandi dyambu mosi. 21 Yesu yufulaka yandi: «Yinki nge zola?» Kento ya Zebede vutulaka: «Sala ti bana zole yayi ya munu vwanda mosi na lubakala mpe ya nkaka na lumoso ya nge ntangu nge ke vwanda ntinu.» 22 Yesu tubaka: «Beno zaba ve yinkin beno ke na kulomba. Beno lenda

21 Ntangu bawu vwandaka ntama mingi ve na Yelusalemi, mpe kumaka na kizunga ya bwala Betefaze, pene-pene na mongo ya bayinti ya olive, yandi fidisaka bilandi zole, 2 mpe zabisaka bawu: «Beno kwenda na bwala yina kele na mantwala. Ntangu beno ke kuma, beno ke tala mbulukya nkento ya kukangama na yinti, mpe mwana ya yandi na lweka. Beno nyangula yawu, mpe beno natina munu yawu. 3 Kana muntu zabisa beno dyambu, beno tuba ti Mfumu ke na yawu nsatu, mpe muntu yina ke bika ti beno nata yawu na nswalu nyonso.» 4 Mambu yina salamaka samu na kulungisa mambu

yina tubaka mumbikudi: 5 «Beno tuba na bantu ya mbanza Siyone: Ntinu ya beno ke na kukwiza. Yandi kele ya kufuluka na lembami. Yandi me vwanda na zulu ya mbuluku ya nkento, na zulu ya mwana ya mbuluku.» 6 Bilandi kwendaka mpe salaka mutindu Yesu zabisaka bawu. 7 Bawu nataka mbuluku ya yitukaka mingi mpe yufulaka Yesu: «Wapi mutindu nkento na mwana ya yawu. Bawu tulaka binkuti ya yinti yayi ya bafike me yuma na mbala mosi?» 21 bawu na zulu ya yawu, mpe Yesu vwandaka na zulu Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: ya yawu. 8 Nkonga ya nene ya bantu vwandaka tanda Kana beno kele na kiminu, mpe kana beno sala binkuti ya bawu na nzila. Bantu ya nkaka vwandaka ntembe ve, beno ke sala kaka ve mambu yina mu zenga makasa ya bayinti, mpe vwandaka tula yawu me sala na yinti yayi. Kasi beno lenda dyaka kutuba na nzila. 9 Bantu yina vwandaka tambula na mantwala na mongo yayi: "Katuka awa, mpe kwenda kubwa mpe na manima ya Yesu vwandaka looka: «Ozana! na mubu», mpe yawu ke salama. 22 Bima nyonso Nkembo na mwana ya Davidi! Bika ti Mfumu Nzambi yina beno ke lomba na lusambulu na kusala kiminu, kusakumuna muntu yina ke na kukwiza na Nkumbu beno ke kuzwa yawu.» 23 Yesu kotaka na Yinzo ya yandi. Ozana! Nkembo na Nzambi na mazulu!» 10 ya Nzambi, mpe bandaka na kulongisa. Bamfumu Ntangu Yesu kotaka na Yelusalemi, mbanza nyonso ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife ninganaka, mpe bantu vwandaka yufula: «Nani kele kwizaka pene-pene ya Yesu mpe yufulaka yandi: «Na muntu yayi?» 11 Nkonga ya bantu yina vwandaka lutumu ya nani nge ke salaka mambu yayi? Nani ke tambula kintwadi na Yesu vwandaka vutula: «Ya pesaka nge bumfumu ya kusala yawu?» 24 Yesu kele mumbikudi Yesu, muntu ya Nazaleti ya kizunga vutulaka: «Munu mpe, mu ke yufula beno kyuvu kaka ya Ngalili.» 12 Yesu kotaka na Yinzo ya Nzambi. mosi. Kana beno pesa munu mvutu, mu ke zabisa Yandi bingisaka bantu nyonso yina vwandaka tekisa beno na lutumu ya nani mu ke salaka mambu yayi. mpe vwandaka sumba bima kuna. Yandi bwisaka 25 Nani fidisaka Yowane na kubotika bantu? Nzambi bamesa ya bayina vwandaka sobisa mbongo, mpe to bantu?» Na yina, bawu bandaka na kusolola bawu bakiti ya bayina vwandaka tekisa mabembe. 13 Yandi na bawu na kutuba: «Kana beto tuba ti ni Nzambi zabisaka bawu: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka: "Yinzo fidisaka Yowane, yandi ke yufula beto: Samu na yinki ya munu ke vwanda Yinzo ya lusambulu." Kasi beno beno kwikilaka yandi ve? 26 Kana beto tuba ti ni bantu me kitula yawu kisika yina miyibi ke bumbamaka!» 14 fidisaka yandi, beto fwana kusala keba na nkonga Bampofo mpe bantu ya bifuumma na makulu kwizaka yayi ya bantu samu ti bantu nyonso ke kanisaka ti pene-pene ya Yesu na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe Yowane vwandaka mumbikudi.» 27 Na yina, bawu Yesu belusaka bawu. 15 Bamfumu ya banganga- zabisaka Yesu: «Beto zaba ve nani fidisaka yandi.» Nzambi mpe milongisi ya Misiku kumaka na nkele Yesu mpe vutulaka: «Munu mpe, mu ke zabisa beno ntangu bawu talaka mambu ya ngitukulu yina Yesu ve na lutumu ya nani mu ke salaka mambu yayi.» 28 vwandaka me sala, mpe bana ya fyoti yina vwandaka Yesu tubaka dyaka: «Yinki beno ke na kubanza na looka na kati ya Yinzo ya Nzambi: «Ozana! Nkembo kingana yayi: Bakala mosi vwandaka na bana zole ya na Mwana ya Davidi!» 16 Na yina, bawu tubaka na babakala. Yandi tubaka na mwana ya ntete: "Mwana Yesu: «Nge ke na kuwa mambu yina bawu ke na ya munu, kwenda kusala bubu yayi na bilanga ya kuzonza?» Yesu vutulaka: «Ee, mu ke na kuwa yawu. vinu.» 29 Mwana vutulaka: "Mu ke kwenda ve." Kasi Kasi beno me tangaka ntete ve kibuku ya Mambu na manima, yandi sobaka mabanza, mpe kwendaka ya Nzambi yayi: "Nge salaka ti bana ya fyoti mpe sala na bilanga ya vinu. 30 Tata bokilaka mwana ya bana yina ke ntete na kunwa mabene kukembisa yandi ya zole, mpe zabisaka yandi mutindu mosi. nge?» 17 Na manima, Yesu katukaka kuna. Yandi Mwana ya zole vutulaka: "Ee tata, mu ke kwenda basikaka na mbanza, mpe kwendaka na bwala Betani kusala." Kasi na manima, yandi kwendaka ve. 31 kisika yandi lutisaka mpimpa. 18 Na suka, ntangu Nani na bana zole yayi salaka mambu yina vwandaka Yesu vwandaka vutuka na mbanza, yandi kumaka na zola tata ya bawu?» Bawu vutulaka: «Mwana ya nsatu. 19 Yandi talaka yinti ya fike yina vwandaka na ntete.» Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika,

mu ke na kuzabisa beno: Bilokoti-mpaku mpe bantu na bantu ya nkaka yina ke buta bambuma. [44 yakinsu ke tekila beno na kukota na Kimfumu Konso muntu yina ke kubwa na zulu ya ditadi yayi ke ya Nzambi. 32 Yowane kwizaka na sika ya beno pasuka, mpe kana yawu kubwa na zulu ya muntu, samu na kulakisa beno nzila ya kudedama, mpe beno yawu ke mwangisa yandi.]» 45 Ntangu bamfumu ya kwikilaka yandi ve. Kasi bilokoti-mpaku mpe bantu banganga-Nzambi mpe ba-Falisye kuwaka bingana ya kinsuza kwikilaka yandi. Ata beno talaka mutindu yina, bawu bakulaka ti ni bawu yandi vwandaka yina, beno sobaka ve nkadulu samu na kukwikila zonzila. 46 Na yina, bawu sosaka na kukanga Yesu. yandi.» 33 Yesu zabisaka dyaka bawu kingana ya Kasi bawu vwandaka na boma ya nkonga ya bantu nkaka: «Mfumu mosi ya bilanga kunaka bilanga yina vwandaka kuna samu ti bantu nyonso vwandaka ya bayinti ya vinu, mpe zungaka yawu na kikaku. kwikila ti Yesu kele mumbikudi.

Yandi timunaka dibulu samu na kukamuna bambuma ya vinu, mpe tungaka yinzo ya yinda ya kibandu samu na mikengi. Na manima, yandi bikaka yawu na maboko ya bisadi-bilanga ya vinu, mpe kwendaka na nzyetolo. 34 Na ntangu ya kubuka bambuma ya vinu, yandi fidisaka bisadi ya yandi na sika ya bisadi-bilanga ya vinu samu na kuzwa kikunku ya yandi ya bambuma ya vinu. 35 Kasi bisadi-bilanga ya vinu bwilaka bisadi ya mfumu ya bilanga. Bawu bulaka kisadi ya ntete, kufwaka kisadi ya zole, mpe kufwaka kisadi ya tatu na kubula yandi matadi. 36 Mfumu ya bilanga fidisaka bisadi ya nkaka na lutangu ya kulutila bayina yandi fidisaka ntete. Kasi bisadi-bilanga ya vinu salaka bawu mutindu bawu salaka bisadi ya ntete. 37 Na yina, mfumu ya bilanga fidisaka mwana ya yandi. Yandi vwandaka banza ti bawu ke zitisa mwana ya yandi. 38 Kasi ntangu bisadi-bilanga ya vinu talaka mwana yina, bawu tubaka bawu na bawu: "Ni yandi ke kuzwa difwa ya bilanga yayi ya vinu. Beto kufwa yandi, samu ti bilanga yayi vwanda ya beto." 39 Na yina, bawu bwilaka yandi, basisaka yandi na bilanga ya vinu, mpe kufwaka yandi.» 40 Yesu yufulaka bawu: «Ntangu mfumu ya bilanga ya vinu ke kwiza, yinki yandi ke sala bisadi-bilanga yayi ya vinu?» 41 Bawu vutulaka: «Yandi ke tala ve bantu yayi ya yimbi kyadi. Yandi ke kufwa bawu, mpe ke pesa bilanga na bisadi-bilanga ya nkaka ya vinu yina ke pesa yandi kikunku ya yandi ya bambuma ya vinu na ntangu ya kubuka bambuma.» 42 Yesu tubaka dyaka: «Beno me tangaka ntete ve mambu yina ke tubaka Dibuku ya Nzambi: «"Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka me kuma ditadi ya kulutila mfunu yina ke na kusimba yinzo nyonso. Ni Mfumu salaka ti yawu vwanda mutindu yina, mpe ya kele mambu ya ngitukulu samu na beto!"» 43 «Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno ti ba ke katula Kimfumu ya Nzambi na maboko ya beno, mpe ba ke pesa yawu

na bantu ya nkaka yina ke buta bambuma. [44 yakinsu ke tekila beno na kukota na Kimfumu Konso muntu yina ke kubwa na zulu ya ditadi yayi ke ya Nzambi. 32 Yowane kwizaka na sika ya beno pasuka, mpe kana yawu kubwa na zulu ya muntu, samu na kulakisa beno nzila ya kudedama, mpe beno yawu ke mwangisa yandi.]» 45 Ntangu bamfumu ya kwikilaka yandi ve. Kasi bawu vwandaka na boma ya nkonga ya bantu nkaka: «Mfumu mosi ya bilanga kunaka bilanga yina vwandaka kuna samu ti bantu nyonso vwandaka ya bayinti ya vinu, mpe zungaka yawu na kikaku. kwikila ti Yesu kele mumbikudi.

22 Yesu bandaka dyaka na kuzonza na bingana na bantu yina vwandaka kuwa yandi. Yandi zabisaka bawu: 2 «Kimfumu ya Mazulu kele mutindu yayi: Ntinu mosi salaka mukembo samu na makwela ya mwana ya yandi ya bakala. 3 Yandi fidisaka bisadi ya yandi na kwenda kubaka bantu yina yandi bokilaka na mukembo. Kasi bantu mangaka na kukwiza. 4 Yandi fidisaka dyaka bisadi ya nkaka na kwenda kutubila bawu: "Ntangu yayi, mu me manisa na kukubika madya ya mukembo. Mu me kufwa bangombe mpe bibulu ya munu ya mafuta. Bima nyonso me kuma ya kukubama. Beno kwiza na mukembo ya makwela." 5 Kasi bantu talaka yawu mpamba, mpe konso muntu kwendaka sala kisalu ya yandi: bantu ya nkaka na bilanga, mpe ba ya nkaka na mumbungu. 6 Bantu ya nkaka bwilaka bisadi, talisaka bawu mpasi, mpe kufwaka bawu. 7 Ntinu dasukaka. Yandi fidisaka binwani ya yandi samu na kufwa bantu yina kufwaka bisadi ya yandi, mpe samu na kuyoka mbanza ya bawu. 8 Na manima, yandi tubaka na bisadi ya yandi: "Mu me kubika yimeni madya ya mukembo ya makwela, kasi bantu yina mu bokilaka kele ve ya kulunga na kudya yawu. 9 Na yina, beno kwenda na magambu ya banzila, mpe beno bokila na mukembo bantu nyonso yina beno ke tala." 10 Bisadi kwendaka na banzila, mpe vukisaka bantu nyonso yina bawu talaka: bantu ya yimbi mpe ya mbote. Na yina, kivinga ya mukembo ya makwela fulukaka na bantu.» 11 «Ntangu ntinu kotaka na yinzo samu na kutala bantu yina yandi bokilaka, yandi talaka muntu mosi yina lwataka ve binkuti ya mukembo. 12 Ntinu yufulaka yandi: "Nkundi ya munu, wapi mutindu nge me kota awa ata kulgata binkuti ya mukembo?" Kasi muntu yina vutulaka dyambu ve. 13 Na yina, ntinu tubaka na bisadi ya yandi: "Beno kanga yandi makulu na maboko, mpe beno losa yandi na

nngaanda na kati ya kitombe kisika yandi ke dila mpe vwanda mutindu bambazi na mazulu. 31 Na yina me ke kwtisa meno."» 14 Na kumanisa, Yesu bwelaka: tadila dyambu ya mvumbukulu ya bantu ya kufwa, «Ya tsyelika, Nzambi ke bokilaka bantu mingi, kasi beno me tangaka ntete ve mambu yina Nzambi yandi ke soolaka kaka bantu fyoti.» 15 Ba-Falisye zabisaka beno? 32 Yandi tubaka: "Mu kele Nzambi vukanaka samu na kusosa wapi mutindu bawu lenda ya Abalayami, Nzambi ya Isaaki, mpe ya Yakobi." kubwisa Yesu na mutambu na kupesa yandi kyuvu. Nzambi kele ve Nzambi ya bantu ya kufwa, kasi 16 Bawu fidisaka na sika ya Yesu mwa ndambu ya ya bantu ya moyo.» 33 Bantu nyonso yina kuwaka bilandi ya bawu mpe bantu ya kimvuka ya Elode. yandi, yitukaka mingi na ndongosolo ya yandi. 34 Bantu yayi yufulaka yandi: «Mulongisi, beto zaba ti Ntangu ba-Falisye kuwaka ti Yesu kangisaka bange ke tubaka butsyelika, mpe nge ke longisaka na Saduse yinwa, bawu vukanaka. 35 Mosi na kati ya butsyelika nyonso mambu yina Nzambi ke zolaka bawu vwandaka mulongisi ya Misiku. Yandi lebikaka ti beto sala. Nge kele ve na boma ya muntu samu Yesu mutambu na kyuvu: 36 «Mulongisi, wapi Musiku ti nge ke swasikisaka bantu ve. 17 Na yina, pesa me lutila mfunu na kati ya Misiku?» 37 Yesu vutulaka: beto mabanza ya nge na dyambu yayi: beto kele na «Nge fwana kuzola Mfumu Nzambi ya nge na ntima muswa ya kufuta mpaku na ntinu Sezale to ya kufuta ya nge nyonso, na mwela ya nge nyonso, mpe na yawu ve?» 18 Kasi Yesu zabaka mabanza ya bawu ya mayela ya nge nyonso." 38 Ni Musiku yina me lutila yimbi, mpe zabisaka bawu: «Bantu ya bantima zole! nene mpe mfunu. 39 Musiku ya zole yayi kele mfunu Samu na yinki beno ke na kumeka munu? 19 Beno mutindu mosi na Musiku ya ntete. Ya ke tubaka: "Nge lakisa munu mbongo yina ba ke futaka mpaku."» Bawu fwana kuzola mpangi ya nge mutindu nge mosi." 40 pesaka yandi Denalya mosi, 20 mpe Yesu yufulaka Misiku nyonso ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi bawu: «Kizizi mpe nkumbu yina kele ya kusonama kele ya kukangama na kati ya misiku zole yayi.» 41 awa kele ya nani?» 21 Bawu vutulaka: «Yawu kele ya Mutindu ba-Falisye vwandaka ya kuvukana kuna, ntinu Sezale.» Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno Yesu pesaka bawu kyuvu yayi: 42 «Yinki beno ke pesa na ntinu Sezale bima yina kele ya Sezale, mpe na kubanza na yina me tadila Masiya? Yandi kele na Nzambi bima yina kele ya Nzambi.» 22 Na kuwa mwana ya nani?» Bawu vutulaka: «Yandi kele mwana mvutu yina, bawu yitukaka mingi. Bawu bikaka yandi, ya Davidi.» 43 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Wapi mpe kwendaka. 23 Kaka na kilumbu yina, ba-Saduse mutindu Davidi yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve kwizaka na sika ya Yesu. (Ba-Saduse kele bantu yina ya Longo lendaka bokila yandi "Mfumu" na kutuba: ke tubaka ti bantu ya kufwa ke vumbuka ve.) Bawu 44 «Mfumu Nzambi me tuba na Mfumu ya munu: yufulaka Yesu mutindu yayi: 24 «Mulongisi! Moyize "Vwanda na lubakala ya munu tii ntangu mu ke tula tubaka ti kana bakala ya kukwela kufwa ata kubuta bambeni ya nge na yisi ya makulu ya nge."» 45 bana na kento ya yandi, yaya to leki ya yandi fwana «Na yina, Kana yandi mosi Davidi ke na kubokila kukwela mufwidji yina samu na kubutila yandi bana. yandi "Mfumu", wapi mutindu Masiya lenda kuvwanda 25 Kasi na kati ya beto, ya vwandaka na bampangi dyaka mwana ya Davidi?» 46 Ata muntu lendaka nsambwadi. Mpangi ya ntete kwelaka kento. Yandi na kupesa yandi mvutu, mpe katuka kilumbu yina, kufwaka ata kubuta mwana, mpe bikaka mufwidji ata muntu vwandaka meka dyaka na kupesa yandi na maboko ya leki ya yandi. 26 Yawu salamaka kyuvu.

mutindu mosi mpe na mpangi ya zole, na mpangi ya tatu, mpe na bawu nyonso nsambwadi. 27 Na manima ya bawu nyonso, kento mpe kufwaka. 28 Na yina, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa, yandi ke vwanda kento ya nani na bawu nyonso nsambwadi, samu ti bawu nyonso kwelaka yandi?» 29 Yesu vutulaka: «Beno ke na kuvunama samu ti beno zaba ve Dibuku ya Nzambi to lulendo ya Nzambi. 30 Ya tsyelika, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka, bakento na babakala ke kwelana ve. Kasi bawu ke

23 Na yina, Yesu tubaka na bantu nyonso yina vwandaka kuna, mpe na bilandi ya yandi: 2 «Kisalu ya milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye ni kulongisa Misiku ya Moyize. 3 Beno fwana kutumama na bawu, mpe kusala mambu nyonso yina bawu ke zabisaka beno. Kasi beno landa ve nkadulu ya bawu samu ti bawu ke sadilaka ve mambu yina bawu ke longisaka. 4 Bawu ke kangaka bifunda ya kilo, mpe ke tulaka yawu na magembo ya bantu. Kasi bawu

mosi ke simbaka ve yawu ata na musapi. 5 Bawu ke kiyokolo ya minkayulu, ya kele mfunu ve. Kana yandi salaka bisalu nyonso ya bawu, samu ti bantu tala kudya ndefi na munkayulu yina kele na kiyokolo ya bawu. Bawu ke kumisaka yinda bibuku ya mikanda ya minkayulu, yandi fwana kusala mambu yina yandi me Mambu ya Nzambi yina bawu ke lwataka na mbunzu kudya ndefi. 19 Beno kele bampofo! Na munkayulu to na diboko na ntangu ya kusambila, mpe ke tungaka na Kiyokolo ya minkayulu, yinki me lutila mfunu? bitende ya lele ya yinda na ndambu ya makulu ya Ni Kiyokolo ya minkayulu ke salaka ti munkayulu biyunga ya bawu. 6 Bawu ke zolaka na kuwwanda na kuma ya longo. 20 Na yina, kana muntu me kudya bakiti ya buzitu na mikembo ya nene, mpe na bakiti ndefi na nkumbu ya kiyokolo ya minkayulu, yandi ya ntete na kati ya bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. me sala yawu na nkumbu ya kiyokolo ya minkayulu 7 Bawu ke zolaka mpe ti bantu pesa bawu bambote mpe na bima nyonso yina kele na zulu ya yawu. 21 ya buzitu na bisika yina bantu ke vukanaka, mpe Kana muntu me kudya ndefi na nkumbu ya Yinzo ya ti bantu bokila bawu na "Mulongisi". 8 Kasi beno, Nzambi, yandi me sala yawu na nkumbu ya Yinzo ya beno ndima ve ti bantu bokila beno na "Mulongisi" Nzambi mpe na Nzambi yina ke vwandaka kuna. 22 samu ti beno kele kaka na Mulongisi mosi, mpe beno Kana muntu me kudya ndefi na mazulu, yandi me sala nyonso kele bampangi. 9 Beno bokila ata muntu awa yawu na nkumbu ya kiti ya Kimfumu ya Nzambi mpe na ntoto na "Tata" samu ti beno kele kaka na Tata na Nkumbu ya Nzambi yina kele ya kuwwanda na zulu mosi yina kele na mazulu. 10 Beno ndima ve ti ba ya yawu. 23 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe bokila beno mpe na "Ntwadisi" samu ti beno kele ba-Falisye! Beno kele bantu ya bantima zole! Beno ke kaka na Ntwadisi mosi, ni Masiya. 11 Muntu ya mfunu pesaka na Nzambi dime ya bima yina beno ke kunaka na kati ya beno fwana kuwwanda kisadi ya beno. 12 mutindu manzulu, bandunda, mpe bambuma ya fyoti-Nzambi ke kulula muntu yina ke zanguka, mpe ke fyoti. Kasi beno ke bikaka na kusadila bandongosolo zangula muntu yina ke kuluka.» 13 «Kyadi na beno yina me lutila mfunu na kati ya Misiku: Iuledomo, milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu kutala bantu kyadi, mpe kuwwanda ya kukwikama. Ni ya bantima zole! Beno ke kangaka mwelo ya Kimfumu mambu yina beno fwanaka sadila ata kubika mambu ya Mazulu na bantu. Beno ke kotaka ve beno mosi, ya nkaka. 24 Beno bantwadisi yina kele bampofo! mpe beno ke yiminaka bayina ke sosaka na kukota Beno ke katulaka banzinzi na malafu yina beno ke kuna. [14 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe kunwaka. Kasi beno ke minaka Samo ata kuzaba. 25 ba-Falisye! Beno kele bantu ya bantima zole! Beno «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! ke bakaka bimvwama nyonso ya mifwidu ya bakento, Beno kele bantu ya bantima zole! Beno ke sukulaka mpe beno ke salaka balusambulu ya yinda, samu ti bambungu mpe bandonga ya beno na ngaanda. Kasi bantu tala beno. Ni yawu yina, Nzambi ke pesa beno na kati, yawu kele ya kufuluka na bima yina beno kitumbu ya ngolo.] 15 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu ya bantima zole! Beno ke zyetaka bisika nyonso na ntoto mpe na mubu samu na kuzwa ata muntu mosi yina ke ndima na kati, yawu kele ya kufuluka na bima yina beno na kuku ya mbungulu ya kulutila beno bambala zole. 16 «Kyadi na beno bantwadisi yina kele ntete bambungu ya beno na kati, mpe ya ke kuma ya ke labaka, mpe na bansatu ya beno ya yimbi. 26 Beno ba-Falisye, beno kele bampofo. Beno sukula mpe beno ke salaka na kuku ya mbungulu ya kuku ya mifwidu ya bakento, Beno kele bantu ya bantima zole! Beno kele mutindu bandyamu yina ba me lenga kuvedila na ngaanda. 27 «Kyadi na beno milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu ya bantima zole! Beno kele mutindu bandyamu yina ba me lenga mpemba. Yawu ke talanaka kitoko na ngaanda, kasi na kati yawu kele ya kufuluka na mikwa ya bantu ya tubaka mpe ti kana muntu kudya ndefi na nkumbu ya mifwidu, mpe na konso mutindu ya bima ya kubola. 28 na nkumbu ya Yinzo ya Nzambi, ya kele mfunu ve. Mutindu mosi mpe beno, na meso ya bantu, beno Kana yandi kudya ndefi na wolo ya Yinzo ya Nzambi, ke lakisaka ti beno kele bantu ya kudedama. Kasi yandi fwana kusala mambu yina yandi me kudya na kati, beno kele bantu ya bantima zole, mpe ya ndefi. 17 Beno kele bizoba mpe bampofo! Na wolo na kufuluka na yimbi. 29 «Kyadi na beno milongisi ya Yinzo ya Nzambi, yinki me lutila mfunu? Ni Yinzo ya Misiku mpe ba-Falisye! Beno kele bantu ya bantima Nzambi ke salaka ti wolo kuma ya longo. 18 Beno ke zole! Beno ke tungaka bandyamu ya kitoko samu na tubaka mpe ti kana muntu kudya ndefi na nkumbu ya mimvikudi. Beno ke bongisaka bandyamu ya bantu

ya kudedama, 30 mpe beno ke tubaka: "Kana beto Masiya", mpe bawu ke vuna bantu mingi. 6 Beno ke zingaka na ntangu ya bankooko ya beto, beto zolaka kuwa bamvita yina ke na kusalama, mpe bansangu ndima ve ti bawu kufwa mimbikudi." 31 Na yina, beno ya bamvita yina ke kwiza. Beno vwanda na boma ke na kulakisa beno mosi ti beno kele bana ya bayina ve samu ti nyonso yina fwana kusalama. Kasi ya kufwaka mimbikudi. 32 Ee! Beno manisa kisalu yina ke vwanda ntete ve nsuka ya yinza. 7 Ya tsyelika, bankooko ya beno bandaka. 33 Beno kele banyoka, bantu ya yinsi mosi ke nwanisa bantu ya yinsi ya dikanda ya bampidi! Wapi mutindu beno lenda kukima nkaka, mpe yinsi mosi ya kintinu ke nwanisa yinsi kitumbu ya mbungulu? (Geenna g1067) 34 Ni yawu yina, ya kintinu ya nkaka. Na bizunga mingi, madya ke beno kuwa: Mu ke fidisa beno mimbikudi, bantu ya kondwa, mpe ntoto ke ningana na ngolo nyonso. 8 ndwenga, mpe milongisi ya Misiku. Beno ke kufwa ba Mambu nyonso yayi ke vwanda mutindu bampasi ya ya nkaka, mpe ke koma ba ya nkaka na bakulunsi. ntete yina kento ke talaka na kubuta. 9 Na yina, bantu Beno ke bula ba ya nkaka bikoti na kati ya bayinzo ke yekula beno, samu ti ba talisa beno mpasi, mpe ba ya beno ya lusambulu, mpe beno ke talisa bawu ke kufwa beno. Bantu nyonso yina zaba ve Nzambi mpasi na konso mbanza yina bawu ke kwenda. 35 Na ke yina beno samu na munu. 10 Na ntangu yina, yina, ni beno ke kuzwa kitumbu ya bayina kufwaka bantu mingi ke vwanda dyaka ve na kiminu. Bawu bantu nyonso ya kudedama katuka lufwa ya Abele, ke fundasana mpe ke yinasana. 11 Mimbikudi mingi muntu ya kudedama, tii na lufwa ya Zakali, mwana ya ya luvunu ke talana mpe ke vuna bantu mingi. 12 Balasi, yina beno kufwaka na kati-kati ya kivinga ya Mambu ya yimbi ke lutila, mpe bantu mingi ke vwanda longo na kiyokolo ya minkayulu. 36 Ya tsyelika, mu ke dyaka ve na luzolo. 13 Kasi muntu yina ke tatamana na kuzabisa beno: Ni bantu ya ntangu yayi ke kuzwa tii na nsukunu, ke kuzwa mpulusu. 14 Ba ke zabisa kitumbu ya bayina kufwaka bantu nyonso.» 37 «Bantu Nsangu ya Mbote yayi ya Kimfumu na yinza nyonso, ya Yelusalemi! Bantu ya Yelusalemi! Beno yina ke samu ti bayina zaba ve Nzambi kuwa yawu. Na kufwaka mimbikudi, mpe beno ke kufwaka na matadi manima, ya ke vwanda nsuka ya yinza.» 15 «Ntangu bantu yina Nzambi ke fidisaka beno. Bambala mingi, beno ke tala muntu yina ba ke bokilaka Kisafidimu zolaka vukisa beno mutindu nsusu ke vukisaka kimwangisi, yina mumbikudi Danyele zonzilaka, ya bana ya yandi na yisi ya mapapu, kasi beno zolaka kuvwanda na kati ya kivinga ya longo (muntu yina ve! 38 Ntangu yayi, yinzo ya beno ke bikana yawu ke na kutanga mambu yayi fwana kubakula yawu mosi. 39 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Katuka mbote), 16 bantu yina ke vwanda na Zude fwana ntangu yayi, beno ke tala dyaka munu ve tii ntangu kukima na zulu ya myongo. 17 Muntu yina ke vwanda beno ke tuba: "Bika Mfumu Nzambi kusakumuna na kibandu ya yinzo fwana kukulumuka ve samu na muntu yina me kwiza na Nkumbu ya yandi."» 18

24 Ntangu Yesu basikaka na Yinzo ya Nzambi, bilandi ya yandi kwendaka pene-pene ya yandi, mpe lakisaka yandi wapi mutindu ba tungaka Yinzo ya Nzambi. 2 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno ke na kutala yawu mbote! Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Ata ditadi mosi ke bikana awa na zulu ya ditadi ya nkaka. Nyonso ke mwangana.» 3 Yesu vwandaka ya kuvwanda na mongo ya bayinti ya olive. Bilandi ya yandi kwendaka pene-pene ya yandi, mpe yufulaka yandi na Iweka: «Zabisa beto wapi ntangu mambu yina ke salama, mpe wapi kidimbu ke lakisa nkzwizulu ya nge mpe nsuka ya yinza.» (aiōn g165) 4 Yesu vutulaka: «Beno sala keba, samu ti muntu vuna beno ve. 5 Ya tsyelika, bantu mingi ke kwiza na Nkumbu ya munu na kutuba: "Mu kele

na yinzo samu na kubaka kiyunga ya yandi. 19 Na bilumbu yina, kyadi na bakento yina ke vwanda na bivumu, mpe na bayina ke nwikisa bana mabene! 20 Beno sambila Nzambi, samu ti kilumbu yina beno ke kima vwanda ve na ntangu ya bamvula mpe ya madidi ya ngolo, to kilumbu ya saba. 21 Ya tsyelika, na bilumbu yina, bantu ke lutila na kutala mpasi. Katuka mbandukulu ya yinza tii ntangu yayi, bampasi ya mutindu yina me salamaka ntete ve, mpe yawu ke salama dyaka ve. 22 Kana lutangu ya bilumbu yina ya mpasi vwandaka ve ya kukuluka, ata muntu lendaka zinga dyaka. Kasi Nzambi kululaka yawu samu na bantu yina yandi soolaka. 23 «Na yina, kana muntu zabisa beno: "Masiya kele awa" to "Yandi kele kuna", beno kwikila yandi ve, 24 samu ti ba-

masiya ya luvunu mpe mimbikudi ya luvunu ke talana. ntangu bamvula ya nene bandaka na kunoka mpe Bawu ke sala bidimbu ya ngitukulu mpe bimangu dyamisaka bawu nyonso. Ni mutindu yina mpe yawu ya nene samu na kuvuna bantu, mpe kana bawu ke vwanda ntangu Mwana ya Muntu ke kwiza. 40 Na lenda, bawu ke vuna mpe bayina Nzambi soolaka. 25 yina, kana bantu zole kele na kati ya bilanga, ba ke Beno kuwa mbote samu ti mu me zabisa beno yawu nata mosi, mpe ke bika ya nkaka. 41 Kana bakento ntete yawu salama.» 26 «Na yina, kana muntu zabisa zole ke na kututa bambuma, ba ke nata mosi, mpe ke beno ti Masiya kele na kati ya yinsi ya kuyuma, beno bika ya nkaka. 42 Na yina, beno lala ve pongi samu ti kwenda kuna ve. Kana muntu zabisa beno ti yandi me beno zaba ve wapi kilumbu Mfumu ya beno ke kwiza. bambuma awa, beno kwikila yandi ve. 27 Ya tsyelika, 43 Beno zaba yawu mbote. Kana mfumu ya yinzo mutindu nsemo ya nzasi ke lezimaka katuka na kisika lendaka zaba wapi ngunga ya mpiimpa muyibi ke yina ke basikilaka ntangu tii kisika yina ntangu ke kwiza, yandi zolaka lala ve pongi, mpe zolaka bika ve lalaka, ni mutindu yina Mwana ya Muntu ke kwiza. muyibi kota na yinzo ya yandi. 44 Ni yawu yina beno 28 Kisika yina ke vwandaka mvumbi, ni kisika yina mpe, beno vwanda ya kukubama samu ti Mwana ya ke vukanaka bakoko-mbele. 29 «Kaka na manima Muntu ke kwiza na ngunga yina beno zaba ve.» 45 ya bilumbu yina, ntangu ke lezima dyaka ve, mpe «Nani kele kisadi ya kukwikama mpe ya mayela yina ngonda ke pesa dyaka ve nsemo. Bambwetete ke mfumu me pesa kisalu ya kukabula madya na bisadi kubwa, mpe bima ya mazulu yina kele na lulendo ke nyonso ya yandi na ntangu ya kulunga? 46 Kyese na ningana. 30 Na yina, kidimbu ya Mwana ya Muntu ke kisadi yina mfumu ya yandi ke kuta, ntangu yandi ke talana na mazulu, mpe bantu nyonso yina kele na vutuka, na kusala kisalu yina yandi bikilaka yandi. ntoto ke looka mpe ke dila. Bawu ke tala Mwana ya 47 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mfumu ke Muntu yina ke kwiza na kati ya matuti na lulendo mpe pesa yandi kisalu ya kutwadisa bimvwama nyonso nkembo mingi. 31 Kulumenta ya nene ke wakana, ya yandi. 48 Kana yandi kele kisadi ya yimbi, yandi mpe yandi ke fidisa bambazi ya yandi na bandambu ke tuba na kati ya ntima ya yandi ti mfumu ya munu nyonso na yinza ya muvimba samu na kuvukisa na ke vutuka nswalu ve, 49 mpe kana yandi banda na kisika mosi bantu nyonso yina Nzambi soolaka.» 32 kunyokola bampangi ya yandi ya kisalu, mpe ke «Beno bakula ndongosolo yina ke lakisaka beno yinti kudya mpe kunwa na bantu yina ke kolaka malafu. ya fike. Ntangu bintala ya yawu ke kumaka pete- 50 Mfumu ya yandi ke vutuka na kilumbu yina kisadi pete, mpe makasa ya malu-malu ke basikaka, beno yina ke vingila yandi ve, mpe na ngunga yina yandi ke zabaka ti ntangu ya bamvula me kuma pene- zaba ve. 51 Mfumu ke bingisa kisadi yina, mpe ke pene. 33 Mutindu mosi, ntangu beno mpe ke tala ti mambu yina ke na kusalama, beno fwana kuzaba ti pesa yandi kitumbu mosi na bantu ya bantima zole. nkewizulu ya Mwana ya Muntu me kuma pene-pene. Ni kuna bantu ke dilaka mpe ke kwetisaka meno.»

Yandi kele na myelo ya bayinzo ya beno. 34 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu nyonso yina ke na kuzinga ntangu yayi ke kufwa ve ntete mambu nyonso yayi kusalama. 35 Zulu na ntoto ke zimbana, kasi mambu ya munu ke zimbana ve.» 36 «Ata muntu zaba kilumbu mpe ngunga yina mambu yayi ke salama. Ata bambazi ya mazulu mpe ata Mwana ya Nzambi zaba yawu. Kaka ni Tata yandi mosi zaba yawu. 37 Mambu yina salamaka na ntangu ya Nowe, ke salama mpe mutindu mosi na kilumbu yina Mwana ya Muntu ke kwiza. 38 Ya tsyelika, ntete yinza ya muvimba dyama na maza, bantu vwandaka kudya mpe kunwa. Bawu vwandaka kwelana to kukwelisa bana ya bawu tii na kilumbu yina Nowe kotaka na nzaza. 39 Bantu vwandaka banza ata dyambu tii

25 «Kimfumu ya Mazulu ke vwanda mutindu bandumba kumi yina bakaka minda ya bawu, mpe basikaka samu na kwenda kubwabana mulumi. 2 Tanu na kati ya bawu vwandaka ve na mayela, mpe tanu ya nkaka vwandaka na mayela. 3 Bayina vwandaka ve na mayela bakaka minda ya bawu ata kunata mafuta mingi. 4 Kasi bayina vwandaka na mayela bakaka minda ya bawu mpe bambwata ya mafuta. 5 Mutindu mulumi vwandaka kwiza nswalu ve, bandumba nyonso kumaka na pongi, mpe lalaka. 6 «Na kati-kati ya mpiimpa, bawu kuwaka ndinga yina lookaka: "Mulumi yandi yayi! Beno kwenda kubwabana yandi!" 7 Na yina, bandumba nyonso kumi vumbukaka mpe bandaka na kukubika minda ya bawu. 8 Bayina vwandaka ve na mayela tubaka

na bayina vwandaka na mayela: "beno pesa beto kukwikama na bima yina kele na mfunu mingi ve. mwa mafuta samu ti minda ya beto me banda na Na yina, mu ke pesa nge bima ya kulutila mfunu. kufwa." 9 Kasi bayina vwandaka na mayela vutulaka: Kwiza kuyangalala kintwadi na munu." 24 Na manima, "Ve! Yawu kele mingi ve samu na beto mpe beno. kisadi yina kuzwaka Talente mosi ya kwizaka mpe Ya kele mbote ti beno kwenda kusumba mafuta na tubaka: "Mfumu, mu zaba ti nge kele muntu ya ntima bayina ke tekisaka yawu." 10 Ntangu bawu kwendaka ngolo. Nge ke yonzikaka bambuma kisika yina nge sumba mafuta, mulumi kwizaka. Bandumba tanu yina ke kunaka yawu ve, mpe nge ke yonzikaka bambuma vwandaka ya kukubama kotaka na yandi na kati ya kisika yina nge ke mwangaka ve. 25 Mu vwandaka na yinzo ya makwela, mpe ba kangaka mwelo na fungula. boma, mpe mu kwendaka bumba mbongo ya nge na 11 Na manima, bandumba tanu ya nkaka kwizaka mpe yisi ya ntoto. Mbongo ya nge yawu yayi." 26 Mfumu tubaka: "Mfumu! Mfumu! Zibudila beto mwelo!" 12 ya yandi vutulaka: "Nge kele kisadi ya yimbi mpe ya Kasi mulumi vutulaka: "Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa bubolo. Nge zabaka ti mu ke yonzikaka bambuma beno: Mu zaba beno ve."» 13 Na yina, Yesu tubaka kisika yina mu ke kunaka yawu ve, mpe ti mu ke dyaka: «Beno lala ve pongi samu ti beno zaba ve yonzikaka bambuma kisika yina mu ke mwangaka kilumbu mpe ngunga.» 14 «Kmfumu ya Mazulu kele yawu ve. 27 Na yina, nge zolaka tula mbongo ya mutindu muntu yina vwandaka kwenda na nzyetolo. munu na banki, mpe ntangu mu me vutuka, mu zolaka Yandi bokilaka bisadi ya yandi, mpe bikilaka bawu baka yawu na ndandu na zulu. 28 Beno baka yandi bimvwama ya yandi. 15 Na kisadi ya ntete, yandi Talente yina kele na yandi, mpe beno pesa yawu na pesaka Batalente tanu. Na kisadi ya zole, yandi kisadi yina kele na Batalente kumi. 29 Ya tsyelika, na pesaka Batalente zole, mpe na kisadi ya tatu Talente muntu yina ke na bima, ba ke bwela yandi bima ya mosi. Yandi pesaka bawu yawu mutindu vwandaka nkaka, mpe yandi ke vwanda na yawu ya kulutila. ngolo ya konso muntu. Na manima, yandi kwendaka Kasi na muntu yina ke na kima ve, ba ke katula yandi na nzyetolo. 16 Kisadi yina kuzwaka Batalente tanu ata mwa ndambu yina kele na yandi. 30 Na yina me kwendaka mbangu na kusala mumbungu na yawu, tadila kisadi yayi ya mfunu ve, beno losa yandi na mpe kuzwaka Batalente tanu ya nkaka. 17 Kisadi yina ngaanda na kati ya kitombe kisika bantu ke dilaka kuzwaka Batalente zole salaka mpe mutindu mosi, mpe ke kwetisaka meno."» 31 «Ntangu Mwana ya mpe yandi kuzwaka Batalente zole ya nkaka. 18 Kasi Muntu ke kwiza na kati ya nkembo ya yandi kintwadi kisadi yina kuzwaka Talente mosi, yandi timunaka na bambazi nyonso ya yandi, yandi ke vwanda na dibulu na ntoto, mpe yandi bumbaka mbongo ya kiti ya yandi ya kintinu ya nkembo. 32 Bantu nyonso mfumu ya yandi. 19 «Bilumbu mingi lutaka. Na ya ntoto ke vukana na ntwala ya yandi, mpe yandi manima, mfumu ya bisadi yina vutukaka mpe bokilaka ke kabula bawu mutindu muvungi ya mameme ke bawu samu na kuyufula bawu yinki bawu salaka kabulaka mameme na bankombo. 33 Yandi ke tula na mbongo yina yandi bikilaka bawu. 20 Kisadi mameme na lubakala ya yandi, mpe bankombo yina kuzwaka Batalente tanu kwizaka mpe tubaka: na lumoso ya yandi. 34 Na yina, ntinu ke tuba na "Mfumu, nge bikilaka munu Batalente tanu ya, mpe bayina ke vwanda na lubakala ya yandi: "Beno kwiza, mu me kuzwa dyaka Batalente tanu ya nkaka. Tala! beno yina Tata ya munu sakumunaka. Beno kota na Yawu yayi." 21 Mfumu ya yandi zabisaka yandi: Kmfumu ya Mazulu yina Nzambi kubikilaka beno "Ya kele mbote! Nge kele kisadi ya mbote mpe ya katuka mbandukulu ya yinza. 35 Ya tsyelika, mu kukwikama. Nge me vwanda ya kukwikama na bima vwandaka na nsatu, mpe beno pesaka munu madya. yina kele na mfunu mingi ve. Na yina, mu ke pesa nge Mu vwandaka na nsatu ya maza, mpe beno pesaka bima ya kulutila mfunu. Kwiza kuyangalala kintwadi munu maza ya kunwa. Mu vwandaka nzenza, mpe na munu." 22 Kisadi yina kuzwaka Batalente zole beno yambaka munu. 36 Mu vwandaka ve na binkuti, kwizaka mpe tubaka: "Mfumu, nge bikilaka munu mpe beno pesaka munu yawu. Mu vwandaka na Batalente zole, mpe mu me kuzwa dyaka Batalente kimbevo, mpe beno sadisaka munu. Mu vwandaka zole ya nkaka. Tala! Yawu yayi." 23 Mfumu ya yandi na boloko, mpe beno kwizaka tala munu." 37 Na yina, zabisaka yandi: "Ya kele mbote! Nge kele kisadi bantu ya kudedama ke yufula yandi: "Mfumu! Wapi ya mbote mpe ya kukwikama. Nge me vwanda ya ntangu beto talaka ti nge vwandaka na nsatu, mpe

betō pesaka nge madya? Wapi ntangu nge vwandaka ve.» 6 Yesu vwandaka na mbanza Betani na kati ya na nsatu ya maza, mpe betō pesaka nge maza ya yinzo ya Simoni, muntu ya kimbevo ya mpusu. 7 kunwa? 38 Wapi ntangu beto talaka ti nge vwandaka Ntangu Yesu vwandaka na mesa, kento mosi kwizaka nzenza, mpe beto yambaka nge na bayinzo ya beto? pene-pene ya yandi na kitutu ya alabati ya kufuluka Wapi ntangu nge vwandaka ve na binkuti, mpe beto na mananasi ya ntalu mingi, mpe sekulaka yawu na pesaka nge yawu? 39 Wapi ntangu beto talaka ti nge yintu ya Yesu. 8 Ntangu bilandi talaka mutindu yina, vwandaka na kimbevo to na kati ya boloko, mpe beto bawu vwandaka ve na kilengi, mpe tubaka: «Samu kwizaka tala nge?» 40 Ntinu ke vutula: “Ya tsyelika, na yinki yandi me bebisaya yawu? 9 Ba lendaka tekisa mu ke na kuzabisa beno: Konso ntangu beno salaka yawu na ntalu ya mingi, mpe kukabula mbongo yina yawu ata na mosi ya kulutila fytot na kati ya bampangi na bampulu!» 10 Yesu zabaka mambu yina bawu ya munu yayi, ni na munu beno salaka yawu.” 41 «Na manima, ntinu ke tuba na bayina ke vwanda yawu na bampulu!» 11 Yesu zabaka zonza. Na yina, yandi tubaka: «Samu na lumoso ya yandi: “Beno bantu yina ba siingaka, yinki beno ke na kukwamisa kento yayi? Mambu beno katuka pene-pene ya munu! Beno kwenda na yina yandi me sala samu na munu kele mbote. 12 Yandi me tula mananasi yayi na nzutu ya munu tsyelika, mu vwandaka na nsatu, kasi beno pesaka samu na kukubika nzikulu ya munu. 13 Ya tsyelika, ve munu madya. Mu vwandaka na nsatu ya maza, mu ke na kuzabisa beno: Bisika nyonso yina ba kasi beno pesaka ve munu maza ya kunwa. 43 Mu ke zabisa Nsangu ya Mbote yayi na yinza, ba ke vwandaka nzenza, mpe beno yambaka ve munu. 14 Na manima, mosi munu yawu. Mu vwandaka na kimbevo mpe na kati zonzila mambu yina kento yayi me sala, mpe ba Mu vwandaka ve na binkuti, kasi beno pesaka ve ke bambukila yandi moyo.» 15 Na manima, mosi munu yawu. Mu vwandaka na kimbevo mpe na kati na kati ya bilandi kumi na zole yina vwandaka na ya boloko, mpe beno sadisaka ve munu.» 16 Katuka kilumbu yina, Yuda Isekayote, kwendaka tala bamfumu bawu ke yufula yandi: “Mfumul! Wapi ntangu beto ya banganga-Nzambi, 15 mpe zabisaka bawu: «Yinkitaka ti nge vwandaka na nsatu ya kudya, to na beno ke pesa munu kana mu yekula beno Yesu?» nsatu ya maza? Wapi ntangu nge vwandaka nzenza, Bawu pesaka yandi mbongo makumi tatu ya bisengo. nge vwandaka ve na binkuti, mpe nge vwandaka 16 Katuka kilumbu yina, Yuda vwandaka sosa ntangu na kimbevo to nge vwandaka na boloko, mpe beto ya mbote samu na kuyekula bawu Yesu. 17 Kilumbu sadisaka ve nge?» 45 Ntinu ke vutula: “Ya tsyelika, mu ya ntete ya mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ke na kuzabisa beno: Konso ntangu beno salaka ve yawu ata na mosi ya kulutila fytot na kati ya bana yayi, ya bilandi kwendaka yufula Yesu: «Wapi sika nge ni na munu beno salaka ve yawu.” 46 Na yina, bawu 17 Kilumbu ya ntete ya mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ke kwenda na kisika yina bawu ke kuzwa kitumbu ya seko. Kasi bantu ya kudedama ke kuzwa luzingu ya seko.» 18 Yesu vutulaka: «Beno kwenda na mbanza na sika ya seko.» (aiōnios g166) 18 Yesu vutulaka: «Beno kwenda na mbanza na sika ya bakala mosi, mpe beno zabisa yandi ti Mulongisi me tuba: “Ngunga ya munu me lunga, ni na sika ya nge mu ke kudya madya ya Paki na bilandi ya munu.”» 19 Bilandi salaka mutindu Yesu zabisaka bawu, mpe bawu yidikaka bima nyonso samu na madya ya Paki. 20 Ntangu mpimpa kumaka, Yesu kwendaka vwanda na mesa na bilandi kumi na zole ya yandi. 21 Ntangu bawu vwandaka kudya, Yesu tubaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mosi na kati ya beno ke yekula munu.» 22 Bilandi kumaka na kyadi ya kulutila, mpe bandaka na kuyufula yandi mosi na mosi: «Mfumul! Ya kele munu?» 23 Yesu vutulaka: «Muntu yina me tula diboko ya yandi kintwadi na munu na kati ya ndonga, ni yandi ke yekula munu. 24 Mwana ya Muntu ke kufwa mutindu Dibuku ya Nzambi ke zabisaka

26 Ntangu Yesu manisaka na kupesa malongi yina, yandi tubaka na bilandi ya yandi: 2 «Beno zaba ti kaka bilumbu zole me bikana samu na kukembila mukembo ya Paki. Ba ke yekula Mwana ya Muntu, samu ti ba koma yandi na kulunsi.» 3 Na yina, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife vukanaka na yinzo ya Kayife yina vwandaka nganga-Nzambi ya ntete. 4 Bawu bakaka lukanu ya kukanga Yesu na mansweki, mpe ya kufwa yandi. 5 Bawu vwandaka tuba: «Beto fwana kukanga yandi ve na mukembo ya Paki, samu ti bantu sala muvusu

yawu. Kasi kyadi na muntu yina ke yekula yandi! mpe kutaka bawu ya kulala. Yandi tubaka na Pyele: Ya vwandaka mbote na muntu yina na kubutuka «Beno me lenda ve na kukyelola meso kintwadi ve.» 25 Yuda yina vwandaka yekula Yesu tubaka: na munu ata na ngunga mosi? 41 Beno kyelola «Mulongisi! Ya kele munu?» Yesu vutulaka: «Ni nge meso, mpe beno sambilala, samu ti beno kubwa ve mosi me tuba yawu.» 26 Ntangu bawu vwandaka na ntontolo. Ntima ya muntu kele ya kufuluka na kudya, Yesu bakaka dimpa. Na manima ya kutonda nsatu ya kusala mambu ya mbote, kasi nzutu kele ya Nzambi, yandi bukunaka yawu mpe pesaka yawu na kulemba.» 42 Yesu bikaka dyaka bawu na mbala ya bilandi ya yandi na kutuba: «Beno baka, yayi ni nzutu zole, mpe sambilala mutindu yayi: «Tata ya munu, ya munu.» 27 Na manima, yandi bakaka mbungu kana mbungu yayi lenda kukatuka ve, samu ti mu ya vinu. Yandi tondaka Nzambi, mpe pesaka bawu kunwa yawu, bika ti luzolo ya nge salama!» 43 Yandi yawu na kutuba: «Beno kunwa yawu beno nyonso. vutukaka dyaka kisika vwandaka bilandi ya yandi, 28 Ya tsyelika, yayi ni menga ya munu, menga ya mpe kutaka bawu ya kulala samu ti meso ya bawu ngwisani yina me mwangana, samu ti bantu mingi vwandaka ya kufuluka na pongi. 44 Yesu bikaka dyaka kuzwa mullemvo ya masumu. 29 Mu ke na kuzabisa bawu. Yandi kwendaka sambilala na mbala ya tatu beno: Katuka ntangu yayi, mu ke kunwa dyaka ve na kuzonza kaka mambu yina yandi tubaka. 45 Na vinu yayi tii kilumbu yina mu ke kunwa vinu ya malu- manima, yandi vutukaka kisika vwandaka bilandi ya malu kintwadi na beno na kati ya Kimfumu ya Tata yandi, mpe zabisaka bawu: «Beno ke na kutatamana ya munu.» 30 Na manima, bawu kembisaka Nzambi na kulala, mpe beno ke na kupema! Ntangu yayi, na banzimbu, mpe kwendaka na mongo ya bayinti ngunga me lunga yina ba ke yekula Mwana ya Muntu ya olive. 31 Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Na na maboko ya misumuki. 46 Beno telama, mpe beto mpimpa yayi, beno nyonso ke bika munu samu ti kwenda! Muntu yina ke na kuyekula munu me kwiza.» Dibuku ya Nzambi ke tubaka: “Mu ke kufwa muvungi 47 Yesu manisaka ve na kuzonza ntangu Yuda, mosi ya mameme, mpe mameme nyonso ke mwangana.”» na kati ya bilandi kumi na zole, kumaka kuna. Yandi 32 Yesu tubaka dyaka: «Kasi ntangu mu ke vumbuka kwizaka na nkonga ya nene ya bantu yina vwandaka na lufwa, mu ke kwenda kivingila beno na Ngallili.» 33 na bambele mpe bayinti na maboko. Ni bamfumu Pyele tubaka na Yesu: «Ata ti bawu nyonso bika nge, ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife munu, mu ke bika nge ve.» 34 Yesu vutulaka: «Ya fidisaka bawu. 48 Yuda yina vwandaka yekula Yesu tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Kaka na mpimpa zabisaka bawu kidimbu yina yandi ke sala. Yandi yayi, ntete nsusu kuba, nge ke manga munu bambala tubaka: «Muntu yina mu ke fiba, ni yandi. Beno kanga tatu.» 35 Pyele zabisaka Yesu: «Ata ti mu fwana yandi.» 49 Yuda kwendaka nswalu pene-pene ya kufwa kintwadi na nge, mu ke manga nge ve.» Bilandi Yesu, mpe tubaka: «Mbote ya nge Mulongisi!» Na nyonso mpe tubaka mutindu yina. 36 Na manima, manima, yandi fibaka Yesu. 50 Yesu vutulaka: «Ndiku Yesu kumaka na bilandi ya yandi na kisika yina ya munu, mambu yina nge me kwiza kusala awa, sala ba ke bokilaka Ngeteseman, mpe zabisaka bawu: yawu.» Na yina, bantu kwendaka pene-pene ya Yesu. «Beno vwanda awa ntangu mu ke kwenda kusambilala Bawu simbaka Yesu, mpe kangaka yandi. 51 Mosi na na mantwala kuna.» 37 Yandi nataka Pyele mpe kati ya bayina vwandaka kintwadi na Yesu basisaka bana nyonso zole ya Zebede. Yandi bandaka na mbele ya yandi. Yandi bulaka yawu kisadi ya nganga-kutala kyadi mpe mpasi na ntima. 38 Na yina, yandi Nzambi ya ntete, mpe zengaka yandi dikutu. 52 Na zabisaka bawu: «Ntima ya munu kele ya kufuluka na yina, Yesu zabisaka yandi: «Vutula mbele ya nge na kyadi samu na lufwa. Beno vwanda awa, mpe beno kisika ya yawu samu ti konso muntu yina ke nwanaka kyelola meso kintwadi na munu.» 39 Yesu kwendaka na mbele, ke kufwaka mpe na mbele. 53 Nge zaba ve na mwa mantwala. Yandi kubwaka kizizi na ntoto, ti mu lenda kulomba lusalusu na Tata ya munu, mpe mpe sambilala mutindu yayi: «Tata ya munu, kana na nswalu nyonso, yandi ke fidisa munu bambazi yawu lenda kusalama, katula mbungu yayi ya mpasi mingi kulutila bankonga kumi na zole ya binwani? pene-pene na munu. Kasi kusala ve luzolo ya munu. 54 Kana mu sala mutindu yina, mambu yina kele ya Sala kaka luzolo ya nge.» 40 Na manima, yandi kusonama na Dibuku ya Nzambi lenda kusalama ve. vutukaka na kisika yina vwandaka bilandi tatu yina, Ya tsyelika, beto ke tangaka ti yawu fwana kusalama

mutindu yina.» 55 Na manima, Yesu tubaka na Kasi Pyele mangaka na ntwala ya bantu nyonso, mpe bantu yina: «Beno me kwiza na bambele mpe bayinti tubaka: «Mu zaba ve yinki nge ke na zola kutuba.» 71 samu na kukanga munu mutindu ti mu vwandaka Na manima, Pyele kwendaka pene-pene ya mwelo ya kimpumbulu? Bilumbu nyonso, mu vwandaka longisa lupangu. Kisadi ya nkaka ya kento talaka yandi, mpe na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe beno kangaka munu tubaka na sika ya bayina vwandaka kuna: «Muntu ve. 56 Kasi mambu nyonso yayi me salama samu yayi vwandaka kintwadi na Yesu ya Nazaleti.» 72 na kulungisa mambu yina mimbikudi zabisaka na Pyele mangaka dyaka, mpe kudyaka ndefi na kutuba: Dibuku ya Nzambi.» Na yina, bilandi nyonso bikaka «Mu zaba muntu yina ve!» 73 Na manima ya mwa Yesu, mpe kimaka. 57 Bayina kangaka Yesu, nataka ntangu, bayina vwandaka kuna kwizaka pene-pene yandi na sika ya Kayife, nganga-Nzambi ya ntete. ya Pyele, mpe zabisaka yandi: «Ya tsyelika, nge Ni na sika ya yandi vwandaka me vukana milongisi kele mosi ya bantu ya yandi. Mutindu ya nge ya ya Misiku mpe bakuluntu ya ba-Zwife. 58 Pyele kuzonza ke na kulakisa wapi sika nge katukaka.» 74 vwandaka landa Yesu mwa manima tii na kati ya Na yina, Pyele kudyaka ndefi, mpe tubaka: «Mu zaba lupangu ya nganga-Nzambi ya ntete. Yandi kotaka na ve muntu yina beno ke na kuzonza! Kana mu ke na lupangu, mpe vwandaka kisika mosi na mikengi samu kuvuna, bika ti Nzambi kupesa munu kitumbu.» Kaka na kutala wapi mutindu mambu yina ke manisa. 59 na ntangu yina, nsusu kubaka. 75 Na yina, Pyele Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe kimvuka nyonso bambukaka moyo na mambu yina Yesu zabisaka ya bakuluntu ya ba-Zwife vwandaka sosa kimbangi, yandi: «Ntete nsusu kuba, nge ke tuba bambala tatu ata ya vwanda ya luvunu, samu na kuzengila Yesu ti nge zaba munu ve.» Pyele basikaka na lupangu lufwa. 60 Kasi bawu kuzwaka ve dyambu ya yimbi mpe dilaka mungi.

ata ti bantu mingi kwizaka tuba mambu ya luvunu. Na manima, bantu zole kwizaka 61 mpe tubaka: «Muntu yayi tubaka ti yandi lenda kumwangisa Yinzo ya Nzambi, mpe kutunga dyaka yawu na bilumbu tatu.» 62 Nganga-Nzambi ya ntete telamaka mpe yufulaka Yesu: «Nge kele ve na dyambu ya kutuba na mambu yina bantu yayi ke na kufunda nge?» 63 Kasi Yesu vwandaka swi. Na yina, nganga-Nzambi ya ntete zabisaka yandi: «Zenga ndefi na Nkumbu ya Nzambi ya moyo! Zabisa beto kana nge kele Masiya, Mwana ya Nzambi!» 64 Yesu vutulaka: «Nge mosi me tuba yawu. Kasi mu ke na kuzabisa beno: Katuka bubu yayi, beno ke tala Mwana ya Muntu ya kuvwanda na lubakala ya Nzambi-Mpungu, mpe yandi ke kwiza na kati ya matuti.» 65 Na yina, nganga-Nzambi ya ntete pasulaka bilele ya yandi, mpe tubaka: «Yandi me safula Nzambi! Beto ke dyaka ve na nsatu ya bambangi! Beno me kuwa wapi mutindu yandi me safula Nzambi. 66 Yinki beno ke na kubanza?» Bawu vutulaka: «Yandi fwana kufwa.» 67 Na manima, bawu lobolaka yandi mante na kizizi, mpe bulaka yandi makofi. Ba ya nkaka bulaka yandi bambata 68 na kutuba: «Masiya bikula! Zabisa beto nani me bula nge!» 69 Pyele vwandaka ya kuvwanda na ngaanda na kati ya lupangu. Kisadi mosi ya kento kwizaka pene-pene ya yandi, mpe tubaka: «Nge mpe, nge vwandaka kintwadi na Yesu, muntu ya Ngalili.» 70

27 Na suka-suka, bamfumu nyonso ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife vukanaka samu na kubaka lukanu ya kufwa Yesu. 2 Bawu kangaka Yesu basinga. Bawu nataka yandi, mpe pesaka yandi na maboko ya mfumu Pilate, mfumu ya kizunga. 3 Ntangu Yuda yina yekulaka Yesu talaka ti ba zengilaka Yesu lufwa, yandi talaka ntima mpasi, mpe kwendaka vutula mbongo makumi tatu ya bisengo na sika ya bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife. 4 Yandi zabisaka bawu: «Mu me sala masumu na kuyekula na lufwa muntu yina me sala dyambu ve.» Kasi bawu vutulaka: «Yawu me tala beto ve! Ya ke mambu ya nge!» 5 Yuda losaka mbongo yango na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe basikaka. Na manima, yandi kwendaka lelama. 6 Bamfumu ya banganga-Nzambi lokotaka mbongo yina, mpe tubaka: «Misiku ya beto ke yiminaka na kutula mbongo ya mutindu yayi na kibumbulu-mbongo ya Yinzo ya Nzambi samu ti ya kele ntalu ya menga ya muntu.» 7 Na manima ya kuwisana, bawu bakaka mbongo yina, mpe sumbaka bilanga ya kisadi-bambinda. Bawu salaka yawu kisika ya kukundaka banzenza. 8 Ni yawu yina, tii bubu yayi, ba ke bokilaka bilanga yina: «Bilanga ya menga.» 9 Yawu salamaka mutindu mumbikudi Yelemi zabisaka: «Bawu bakaka mbongo makumi tatu ya bisengo

(ntalu yina bantu ya Isayeli zengaka samu na yandi), bawu samu na kukoma yandi na kulunsi. 27 Binwani 10 mpe bawu pesaka yawu samu na kusumba bilanga ya Pilate nataka Yesu na yinzo ya mfumu Pilate, ya kisadi-bambinda mutindu Mfumu tumisaka munu.» mpe nkonga nyonso ya binwani zungaka yandi. 28 11 Ba nataka Yesu na ntewala ya mfumu Pilate, mpe Bawu katulaka yandi binkuti, mpe Iwatisaka yandi mfumu yufulaka yandi: «Nge kele ntinu ya ba-Zwife?» kiyunga ya mbwaki. 29 Bawu yidikaka na bansende Yesu vutulaka: «Nge ke na kutuba yawu nge mosi.» yimpu ya kintinu, mpe Iwatisaka yandi yawu. Bawu 12 Kasi ntangu bamfumu ya banganga-Nzambi mpe simbisaka yandi kidyadya na diboko ya lubakala. Na bakuluntu ya ba-Zwife vwandaka funda yandi, yandi manima, bawu fukamaka na ntewala ya yandi, mpe vutulaka ata dyambu. 13 Na yina, Pilate yufulaka sekaka yandi na kutuba: «Mbote ya nge, ntinu ya yandi: «Nge me kuwa ve mambu nyonso yina bawu ba-Zwife!» 30 Bawu vwandaka lobola yandi mante. me funda nge?» 14 Kasi Yesu vutulaka ata mvutu Bawu bakaka kidyadya, mpe vwandaka bula yandi na mambu nyonso yina, mpe mfumu yitukaka mingi. yawu na yintu. 31 Ntangu bawu manisaka na kuseka 15 Na konso mukembo ya Paki, mfumu ya kizunga yandi, bawu katulaka yandi kiyunga, mpe Iwatisaka vwandaka na kifu ya kupesa kimpwanza na nkole yandi binkuti ya yandi. Na manima, bawu nataka yina bantu vwandaka zola ti yandi basisa. 16 Na yandi samu na kukoma yandi na kulunsi. 32 Ntangu ntangu yina, ya vwandaka na nkole mosi ya nsangu. bawu basikaka na mbanza, bawu bwabanaka bakala Nkumbu ya yandi vwandaka [Yesu] Balabase. 17 Na mosi na nkumbu Simoni, muntu ya mbanza Silene. yina, Pilate yufulaka nkonga ya bantu yina vukanaka Bawu tumisaka yandi na ngolo nyonso na kunata kuna: «Nani beno zola ti mu pesa kimpwanza: [Yesu] kulunsi ya Yesu. 33 Bawu kumaka na kisika yina ba Balabase to Yesu yina ba ke bokilaka Masiya?» 18 ke bokilaka Ngolongota, yina zola kutuba: «Kisika Pilate zabaka ti bawu vwandaka tala Yesu musoki. Ni ya Mukwa ya yintu». 34 Kuna, bawu pesaka Yesu yawu yina, bawu yekulaka Yesu na sika ya yandi. vinu yina bawu vukisaka na kisi ya ndudi mingi. Yesu 19 Ntangu Pilate vwandaka ya kuvwanda na kitimekaka yawu, mpe mangaka na kunwa. 35 Bawu yina ba ke fundisaka, kento ya yandi fidisaka yandi komaka Yesu na kulunsi. Bawu kabulaka bawu na nsangu yayi: «Kukota ve na mambu ya muntu yayi bawu binkuti ya yandi na kubula dzeke, 36 mpe bawu ya kudedama. Yandi me sala dyambu ve. Mpimpa vwandaka kuna samu na kukeba yandi. 37 Ba tulaka yayi, mu me tala mpasi mingi na bandosi samu na zulu ya kulunsi mwa dibaya yina ba sonikaka na yandi.» 20 Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe dyambu yina ba zengilaka yandi lufwa: «Muntu yayi bakuluntu ya ba-Zwife tumisaka nkonga na kulomba kele Yesu, ntinu ya ba-Zwife.» 38 Binwani komaka ti ba basisa Balabase na boloko, mpe ba kufwa mpe na bakulunsi bimpumbulu zole pene-pene ya Yesu. 21 Mfumu yufulaka dyaka bawu: «Nani na kati Yesu, mosi na lubakala, mpe ya nkaka na lumoso. 39 ya bawu zole beno zola ti mu pesa kimpwanza?» Bantu yina vwandaka luta kuna vwandaka finga yandi, Bawu vutulaka: «Balabase!» 22 Pilate yufulaka bawu: mpe vwandaka ningisa yintu. 40 Bawu vwandaka «Yinki mu ke sala Yesu yina ba ke bokilaka Masiya?» tuba: «Ee! Nge vwandaka zola kumwangisa Yinzo Bawu nyonso vutulaka: «Koma yandi na kulunsi!» ya Nzambi, mpe kutunga dyaka yawu na bilumbu 23 Pilate yufulaka bawu: «Wapi dyambu ya yimbi tatu. Kana nge kele Mwana ya Nzambi, vuukisa yandi me sala?» Kasi bawu lookaka na ngolo nyonso: nzutu ya nge, mpe kulumuka na kulunsi.» 41 Mutindu «Koma yandi na kulunsi!» 24 Ntangu Pilate talaka mosi mpe, bamfumu ya banganga-Nzambi, milongisi ti yandi lendaka sala dyaka kima ve, mpe muvusu ya Misiku, mpe bakuluntu ya ba-Zwife vwandaka vwandaka lutila, yandi bakaka maza, mpe sukulaka sekaka yandi na kutuba: 42 «Yandi vuukisaka bantu maboko na ntewala ya bantu. Yandi tubaka: «Lufwa ya nkaka, kasi yandi lenda kuvuukisa ve nzutu ya ya muntu yayi kele na yintu ya munu ve! Ya kele yandi mosi? Kana yandi kele ntinu ya yinsi ya Isayeli, dyambu ya beno!» 25 Bantu nyonso vutulaka: «Beto yandi kulumuka na kulunsi, mpe beto ke kwikila na me ndima ti lufwa ya yandi vwanda na bayintu ya yandi. 43 Yandi tulaka kivuvu ya yandi na Nzambi, beto mpe ya bana ya beto!» 26 Na yina, Pilate mpe tubaka ti yandi kele Mwana ya Nzambi. Na yina, pesaka Balabase kimpwanza. Yandi tumisaka ti ba kana Nzambi ke zolaka yandi, yandi vuukisa yandi bula Yesu bikoti, mpe yekulaka yandi na maboko ya ntangu yayi.» 44 Bimpumbulu yina ba komaka na

bakulunsi pene-pene ya Yesu, fingaka yandi mpe vwandaka landa vwandaka kilumbu ya saba. Na mutindu yina. 45 Na ngunga ya midi, kitombe kumaka yina, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe ba-Falisyé na yinsi nyonso tii na ngunga ya tatu na manima ya kwendaka na sika ya Pilate, 63 mpe tubaka: «Mfumu, midi. 46 Pene-pene na ngunga ya tatu, Yesu lookaka beto ke na kubambuka ti ntangu yandi vwandaka na ndinga ya ngolo: «Eli, Eli, lema sabatani!» Ya zola moyo, muntu yina ya luvunu tubaka: "Mu ke vumbuka kutuba: «Nzambi ya munu! Nzambi ya munu! Samu na lufwa na kilumbu ya tatu." 64 Na yina, pesa muswa na yinki nge me bika munu?» 47 Bantu ya nkaka yina ya kutula mikengi na ndyamu ya yandi tii na kilumbu vwandaka kuna kuwaka yandi, mpe tubaka: «Beno ya tatu. Kana ve, bilandi ya yandi ke kwiza kuyiba kuwa! Yandi ke na kubokila Eli!» 48 Mosi na kati ya nzutu ya yandi, mpe ke tuba ti yandi me vumbuka bawu kwendaka baka na mbangu nyonso kima mosi na lufwa. Luvunu yina ke lutila ngolo na luvunu ya mutindu mafudya. Yandi tulaka yawu malafu ya ngayi, ntete.» 65 Pilate zabisaka bawu: «Binwani bawu yayi. mpe kangaka yawu na nsongi ya kidyadysa. Yandi Beno kwenda kukeba ndyamu mutindu beno zola.» pesaka yawu na Yesu samu ti yandi kunwa. 49 Kasi 66 Na yina, bawu kwendaka kengila ndyamu. Bawu ba ya nkaka tubaka: «Vingila! Beto tala ntete kana Eli kangaka mbote ditadi yina vwandaka na mwelo ya ke kwiza kuvuuksisa yandi.» 50 Yesu lookaka dyaka ndyamu, mpe tulaka binwani.

na ndinga ya ngolo, mpe kufwaka. 51 Kaka na ntangu yina, lele yina ke kabulaka bivinga ya longo ya Yinzo ya Nzambi pasukaka na kati-kati na bandambu zole, kubanda na zulu tii na yisi. Ntoto ninganaka, matadi ya nene pasukaka, 52 bandyamu zibukaka, mpe bantu ya longo mingi yina kufwaka vumbukaka na lufwa. 53 Bawu basikaka na bandyamu, mpe na manima ya mvumbukulu ya Yesu na lufwa, bawu kotaka na mbanza ya longo kisika bantu mingi talaka bawu. 54 Na kutala ntoto yina ninganaka, mpe mambu nyonso yina salamaka, mfumu ya binwani ya Loma mpe binwani yina vwandaka na yandi samu na kukeba Yesu kumaka na boma mingi, mpe tubaka: «Ya tsyelika, muntu yayi vwandaka Mwana ya Nzambi!» 55 Bakento mingi vwandaka ya kutelama na mwa ntama, mpe vwandaka tala. Bawu landaka Yesu katuka Ngalili samu na kusadila yandi. 56 Na kati ya bawu vwandaka Maliya ya mbanza Madala, Maliya mama ya Zaki na Yosefi, mpe mama ya bana ya Zebede. 57 Ya vwandaka kuma mpimpa, ntangu bakala mosi ya mwama na nkumbu Yosefi, muntu ya mbanza Alimate kwizaka. Yandi mpe vwandaka kilandi ya Yesu. 58 Yandi kwendaka tala Pilate, mpe lombaka yandi nzutu ya Yesu. Pilate pesaka muswa ya kupesa yandi yawu. 59 Yosefi bakaka nzutu ya Yesu, mpe zingaka yawu na lele ya lino ya kuvedila. 60 Yandi tulaka yawu na kati ya ndyamu ya malu-malu ya yandi mosi yina ba timunaka na mongo ya matadi. Na manima, yandi vindumunaka ditadi ya nene samu na kukanga ndyamu, mpe kwendaka. 61 Maliya ya mbanza Madala na ndoyi ya yandi vwandaka kuna ya kuvwanda na ntwalla ya ndyamu. 62 Kilumbu yina

28 Na manima ya kilumbu ya saba, na suka-suka ya kilumbu ya lumingu, Maliya ya mbanza Madala na ndoyi ya yandi kwendaka tala ndyamu. 2 Na mpamukunu, ntoto ninganaka na ngolo nyonso. Mbazi mosi ya Mfumu katukaka na zulu. Yandi kwizaka vindumuna ditadi yina vwandaka kanga mwelo ya ndyamu, mpe yandi vwandaka na zulu ya yawu. 3 Kizizi ya yandi vwandaka lezima mutindu nsemo ya nzasi, mpe binkuti ya yandi vwandaka mpembe ya kulutila. 4 Binwani yina vwandaka kengila ndyamu kumaka na boma ya kulutila, mpe bandaka na kutekita. Bawu kumaka mutindu bantu ya kufwa. 5 Mbazi tubaka na bakento: «Beno vwandaka na boma ve. Mu zaba ti beno ke na kusosa Yesu yina ba komaka na kulunsi. 6 Yandi kele ve awa. Yandi me vumbuka na lufwa mutindu yandi tubaka. Beno kwiza kutala kisika yina yandi vwandaka. 7 Beno kwenda mbangu na sika ya bilandi ya yandi, mpe beno tubila bawu ti Yesu me vumbuka na lufwa. Ntangu yayi, yandi ke na kuvingga beno na Ngalili. Ni kuna beno ke tala yandi. Ni nsangu yina mu me kwiza kuzabisa beno.» 8 Na nswalu nyonso, bawu katukaka na ndyamu na boma mpe ya kufuluka na kilengi. Bawu kwendaka zabisa nsangu yina na sika ya bilandi ya Yesu. 9 Na mpamukunu, Yesu talanaka na bawu, mpe tubaka: «Mbote ya beno!» Bawu kwendaka pene-pene ya yandi. Bawu fukamaka mpe simbaka yandi makulu. 10 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno vwandaka na boma ve. Beno kwenda kutuba na bampangi ya munu ti bawu kwenda na Ngalili. Ni kuna bawu ke tala munu.» 11 Ntangu

bakento vwandaka vutuka, ndambu ya binwani yina vwandaka kengila ndyamu vutukaka na mbanza, mpe zabisaka bamfumu ya banganga-Nzambi mambu nyonso yina salamaka. **12** Bamfumu ya banganga-Nzambi vukanaka na bakuluntu ya ba-Zwife. Bawu wisanaka na kupesa mbongo mingu na binwani, **13** mpe zabisaka bawu: «Beno ke tuba ti bilandi ya yandi kwizaka laba nzutu ya yandi na mpimpa ntangu beto vwandaka lala. **14** Kana mfumu kuwa yawu, beto ke zaba wapi mutindu beto ke lembika yandi ntima, mpe ata dyambu ke kumina beno.» **15** Binwani bakaka mbongo, mpe salaka mutindu ba zabisaka bawu. Ni yawu yina, disolo yayi mwanganaka na kati ya ba-Zwife tii bubu yayi. **16** Bilandi kumi na mosi kwendaka na Ngalili na mongo yina Yesu zabisaka bawu. **17** Ntangu bawu talaka Yesu, bawu fukamaka. Kasi ba ya nkaka vwandaka na maketi-keti. **18** Yesu kwendaka pene-pene ya bawu, mpe tubaka: «Nzambi pesaka munu lulendo nyonso na zulu mpe na ntoto. **19** Na yina, beno kwenda na sika ya bantu ya bayinsi nyonso, mpe beno kitula bawu na kukuma bilandi ya munu. Beno botika bawu na nkumbu ya Tata, ya Mwana, mpe ya Mpeve ya Longo. **20** Beno longisa bawu na kutumama na mambu nyonso yina mutumisaka beno. Beno fwana kuzaba ti mu kele na beno bilumbu nyonso tii na nsuka ya yinza.» (aiōn

g165)

Make

1 Nsangu ya Mbote ya Yesu-Klisto, Mwana ya Nzambi ke na kubanda awa. **2** Mutindu yawu kele ya kusonama na dibuku ya mumbikudi Esaya: «Mu ke fidisa ntumwa ya munu na ntwala ya nge samu na kuyidikila nge nzila. **3** Ndinga ya muntu yina ke na kulooka na yinsi ya kuyuma: "Beno yidika nzila samu na Mfumu, mpe beno sungika banzila ya yandi!"» **4** Yowane Mubotiki kumaka na yinsi ya kuyuma. Yandi vwandaka botika mpe vwandaka zabisa mbotokolo ya kusoba nkadulu samu na kuzwa mulemu ya masumu. **5** Bantu nyonso ya kizunga ya Zude mpe ya mbanza Yelusalemi vwandaka kwenda na sika ya yandi. Bawu vwandaka fungula masumu ya bawu na ntwala ya bantu nyonso, mpe Yowane vwandaka botika bawu na katy ya nzadi ya Yolodani. **6** Yowane vwandaka ya kuvwata kinkuti yina ba yidikaka na mika ya kibulu yina ba ke bokilaka samo, mpe singa ya luketo ya mpusu ya kibulu. Yandi vwandaka kudya makonko mpe mafuta ya nyosi ya mfinda. **7** Yandi vwandaka tuba na nkonga ya bantu: «Muntu yina ke na kukwiza na manima ya munu me lutila munu ngolo. Mu kele ve ya kulunga na kukondama samu na kunyangula basinga ya mapapa ya yandi. **8** Mu me botika beno na maza, kasi yandi ke botika beno na Mpeve ya Longo.» **9** Na bilumbu yina, Yesu katukaka na mbanza Nazaleti na kizunga ya Ngalili, mpe Yowane botikaka yandi na nzadi ya Yolodani. **10** Ntangu yandi vwandaka basika na maza, yandi talaka zulu yina zibukaka, mpe Mpeve kulumukaka na yandi mutindu dibembe. **11** Ndinga wakanaka na mazulu: «Nge kele Mwana ya munu yina mu ke zolaka mingi. Ni na nge kele kilengi nyonso ya munu.» **12** Kaka na ntangu yina, Mpeve ya Nzambi nataka yandi na yinsi ya kuyuma. **13** Yandi vwandaka kuna bilumbu makumi yiya, mpe Satana tontaka yandi. Yandi vwandaka kintwadi na bibulu ya mfinda, mpe bambazi vwandaka sadila yandi. **14** Ba tulaka Yowane na boloko. Yesu kwendaka na Ngalili, mpe bandaka na kulongisa Nsangu ya Mbote ya Nzambi. **15** Yandi vwandaka tuba: «Ntangu me lunga, mpe Kimfumu ya Nzambi me kuma pene-pene. Beno soba nkadulu ya beno, mpe beno kwikila Nsangu ya Mbote.» **16** Yesu vwandaka tambula na kumu ya dyanga ya Ngalili, mpe talaka bilobi zole: Simoni na leki ya yandi, Andele. Bawu vwandaka loba, bawu vwandaka losa mpwasa na katy ya dyanga. **17** Yesu zabisaka bawu: «Beno landa munu, mpe mu ke kumisa beno bilobi ya bantu.» **18** Kaka na ntangu yina, bawu bikaka bampwasa ya bawu, mpe landaka yandi. **19** Yandi tambulaka dyaka fyoti, mpe talaka Zaki na leki ya yandi Yowane, bana ya Zebede. Bawu vwandaka na katy ya bwatu, mpe vwandaka yidika bampwasa ya bawu. **20** Kaka na ntangu yina, Yesu bokilaka bawu. Bawu bikaka tata ya bawu na bisadi na katy ya bwatu, mpe landaka Yesu. **21** Yesu na bilandi ya yandi kwendaka na mbanza Kapenawume. Na kilumbu ya saba, Yesu kotaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe bandaka na kulongisa. **22** Bantu yina vwandaka kuwa yandi, vwandaka yituka na ndongosolo ya yandi, samu ti yandi vwandaka longisa bawu na mutindu ya muntu yina kele na bumfumu. Kasi ve na mutindu ya milongisi ya Misiku. **23** Kasi na katy ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, ya vwandaka na muntu mosi yina mpeve ya yimbi vwandaka kwamisa. Yandi lookaka na ngolo nyonso mutindu yayi: **24** «Ee! Yesu, muntu ya Nazaleti, yinki nge ke na kusosa na beto? Nge me kwiza samu na kufwa beto? Mu zaba nani nge kele. Nge kele muntu ya longo yina Nzambi me fidisa!» **25** Yesu ngalaka mpeve ya yimbi, mpe tubaka: «Vwanda swi, mpe basika na nzutu ya muntu yayi!» **26** Mpeve ya yimbi ningisaka muntu yina na ngolo nyonso, mpe basikaka na kulooka na ndinga ya ngolo. **27** Bantu nyonso pamukaka, mpe yufulaka bawu na bawu: «Wapi mambu yayi? Muntu yayi ke na kupesa ndongosolo ya malu-malu na bumfumu nyonso. Yandi ke na kutumisa mpe bampeve ya yimbi, mpe yawu ke na kutumama na yandi!» **28** Na nswalu nyonso, nsangu ya Yesu mwanganaka na katy ya kizunga nyonso ya Ngalili. **29** Ntangu bawu basikaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, bawu kwendaka kintwadi na Zaki mpe Yowane na yinzo ya Simoni mpe Andele. **30** Mama ya kento ya Simoni vwandaka ya kulala na mfulu samu ti yandi vwandaka na dibawu. Ntangu Yesu kumaka, ba zabisaka yandi yawu na nswalu nyonso. **31** Yesu kwendaka pene-pene ya yandi. Yandi simbaka yandi na diboko, mpe telemisaka yandi. Dibawu manisaka, mpe mama yina bandaka na kusadila bawu. **32** Na nkokila, ntangu bwisi yilaka, ba natinaka Yesu bambevo nyonso mpe bantu yina vwandaka na bampeve ya yimbi. **33** Bantu nyonso ya mbanza vukanaka na mantwala ya mwelo ya yinzo.

34 Yandi belusaka bantu mingi yina vwandaka na na kisika yina vwandaka Yesu. Bawu kulumunaka bimbevo ya konso mutindu, mpe bingisaka bampeve kipoyi yina mbevo vwandaka ya kulala. 5 Ntangu mingi ya yimbi. Yandi bikaka ve ti bampeve ya yimbi Yesu talaka kiminu ya bantu yina, yandi tubaka na zonza samu ti bawu zabaka nani yandi kele. 35 Na kikata: «Mwana ya munu, Nge me kuzwa mulemvo suka-suka, ntangu mwa mpimpa vwandaka ntete, ya masumu ya nge.» 6 Mwa milongisi ya Misiku Yesu vumbukaka. Yandi basikaka na yinzo, mpe vwandaka kuna, mpe vwandaka banza na katy ya kwendaka kisika yandi vwandaka yandi mosi. Kuna, bantima ya bawu: 7 «Samu na yinki muntu yayi ke na yandi vwandaka sambila. 36 Simoni na bampangi kuzonza mutindu yina? Yandi ke na kusafula Nzambi. ya nkaka kwendaka sosa yandi. 37 Ntangu bawu Kaka ni Nzambi lenda kulemvokila muntu masumu.» talaka yandi, bawu zabisaka yandi: «Bantu nyonso ke 8 Yesu zabaka mbangu mabanza ya bawu, mpe na kusosa nge.» 38 Kasi Yesu tubilaka bawu: «Beto zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke na mabanza kwenda na bisika ya nkaka, na babwala ya pene- ya mutindu yina? 9 Yinki me lutila mpasi na kutuba na pene. Kuna, mu fwana kulongisa mpe, samu ti mu kikata: «Nge me kuzwa mulemvo ya masumu ya nge» kwizaka samu na yawu.» 39 Na yina, yandi kwendaka to: «Baka kipoyi ya nge, mpe tambula?» 10 Kasi mu na kizunga nyonso ya Ngalili. Yandi vwandaka longisa zola ti beno zaba ti Mwana ya Muntu kele na lutumu na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe vwandaka ya kulemvokila masumu awa na ntoto.» Na yina, bingisa bampeve ya yimbi. 40 Muntu mosi ya bwazi yandi tubaka na kikata: 11 «Mu ke na kuzabisa nge: kwizaka na sika ya Yesu. Yandi fukamaka na ntwalla Telama, baka kipoyi ya nge, mpe kwenda na yinzo ya ya Yesu, mpe lombaka lusalusu na kutuba: «Kana nge.» 12 Kaka na ntangu yina, yandi telamaka, mpe nge zola, nge lenda kuvedisa munu.» 41 Yesu talaka bakaka kipoyi ya yandi. Yandi basikaka na meso ya yandi kyadi mingi. Yandi lambulaka diboko, simbaka bantu nyonso, mpe bawu yitukaka. Bawu vwandaka yandi, mpe tubaka: «Mu zola, vwanda ya kuvedila!» kembila Nzambi, mpe vwandaka tuba: «Nabunu beto 42 Na mpamukunu, bwazi manisaka muntu yina, tala mambu ya mutindu yayi.» 13 Yesu yutukaka na mpe yandi belukaka. 43 Kaka na ntangu yina, Yesu kumu ya dyanga ya Ngalili. Bantu mingi kwizaka na kebisaka yandi mpe yutulaka yandi na kutuba: 44 sika ya yandi, mpe yandi vwandaka longisa bawu. «Kuwa munu mbote! Kutuba yawu na muntu ve. 14 Ntangu yandi vwandaka luta, yandi talaka Levi Kasi kwenda lakisa nzutu ya nge na sika ya nganga- mwana ya Alefe, ya kuvwanda na kisika yina ba ke Nzambi, mpe pesa munkayulu ya kuvedisa nzutu yina futaka mpaku. Yesu zabisaka yandi: «Landa munul! Moyize tumisaka. Yawu ke lakisa na bantu nyonso ti Levi telamaka mpe landaka yandi. 15 Yesu kwendaka nge me beluka.» 45 Kasi muntu yina kwendaka mpe kudya na yinzo ya Levi. Bilokoti-mpaku mingi mpe zabisaka na bisika nyonso mambu yina kuminaka bantu mingi ya nkadulu ya yimbi vwandaka kudya yandi. Na yina, Yesu vwandaka talana dyaka ve na kintwadi na Yesu mpe bilandi ya yandi. Ya tsyelika, bambanza. Kasi yandi vwandaka vwanda na ngaanda bantu mingi ya mutindu yina vwandaka landa yandi. ya mbanza na bisika yina ke na bantu ve, mpe bantu 16 Ntangu milongisi ya Misiku yina vwandaka na katy vwandaka katuka bisika nyonso samu na kukwenda ya kimvuka ya ba-Falisye talaka ti Yesu vwandaka kisika yina vwandaka Yesu. kudya kintwadi na bantu yina, bawu tubaka na bilandi

2 Na manima ya mwa bilumbu, Yesu yutukaka na mbanza Kapenawume, mpe bantu kuwaka ti yandi vwandaka na katy ya yinzo. 2 Nkonga ya bantu vukanaka, mpe bisika manisaka na katy ya yinzo tii na ntwalla ya mwelo. Yesu vwandaka longisa bawu mambu ya Nzambi. 3 Mwa bantu kwizaka kuna, mpe natinaka yandi kikata yina bantu yiya vwandaka nata. 4 Kasi bawu vwandaka lenda ve na kulakisa yandi na sika ya Yesu samu ti bantu lutilaka mingi. Na yina, bawu yulukaka na muludi mpe tobolaka yawu kudya ya yandi: «Samu na yinki yandi ke na kudya kintwadi na bilokoti-mpaku mpe bantu ya masumu?» 17 Yesu kuwaka bawu mpe tubaka: «Bantu ya mavimpi ya mbote kele ve na nsatu ya dokotolo, kasi ni bambevo kele na nsatu ya yandi. Mu me kwiza ve samu na kubokila bantu ya kudedama, kasi misumuki.» 18 Kilumbu mosi, bilandi ya Yowane Mubotiki mpe ba-Falisye mangaka na kudya samu na Nzambi. Na yina, bantu kwizaka yufula Yesu: «Samu na yinki bilandi ya Yowane mpe ya ba-Falisye ke mangaka na kudya samu na Nzambi, kasi bilandi ya nge ke salaka

yawu ve?» 19 Yesu vutulaka: «Beno banza ti bantu bawu na nkele nyonso. Yandi vwandaka ya kufuluka yina ba me bokila na mukembo ya makwela lenda na kyadi samu ti bawu vwandaka na ntima ngolo. kumanga na kudya ntangu mulumi ke ntete na kat- Na yina, yandi tubaka na muntu yina: «Lambula kati ya bawu? Ve, ntangu nyonso yina mulumi kele na diboko ya nge.» Yandi lambulaka diboko ya yandi, kati-kati ya bawu, bawu lenda kumanga ve na kudya. mpe yawu belukaka. 6 Ba-Falisye basikaka mpe 20 Kasi bilumbu ke kwiza yina ba ke katula bawu vukanaka na nswalu nyonso na bantu ya kimvuka mulumi. Na bilumbu yina, bawu ke manga na kudya ya Elode samu na kutala wapi mutindu bawu lenda samu na Nzambi. 21 Ata muntu ke bakaka kitende ya kufwa Yesu. 7 Yesu kwendaka na bilandi ya yandi lele ya malu-malu samu na kulonda kinkuti ya ntama. na kumu ya dyanga ya Ngalili, mpe bantu mingi Kana ve, kitende ya malu-malu ke pasula yawu, mpe landaka yandi. Bawu katukaka na Ngalili, mpe na dibulu ke lutila nene. 22 Ata muntu ke tulaka vinu ya Zude, 8 na Yelusalemi, na Idume, na babbwala ya malu-malu na basaki ya ntama ya mpusu ya kibulu. pene-pene na nzadi ya Yolodani, mpe na bizunga Kana ve vinu ke pasula yawu. Vinu ke mwangana ya bambanza Tile mpe Sidone. Bawu kwizaka mingi mpe basaki ke beba. Kasi ba ke tulaka vinu ya malu- samu ti bawu kuwaka mambu nyonso yina Yesu malu na kat i ya basaki ya malu-malu ya mpusu ya vwandaka sala. 9 Na yina, Yesu tubaka na bilandi ya kibulu.» 23 Na kilumbu ya Saba, Yesu vwandaka luta yandi na kukubikila yandi bwatu, samu ti nkonga ya na kat i ya bilanga ya bambuma ya faline, mpe bilandi bantu fyetikisa yandi ve. 10 Mutindu Yesu vwandaka ya yandi vwandaka buka bambuma ntangu bawu belusa bantu mingi, bantu nyonso yina vwandaka na vwandaka luta. 24 Na yina, ba-Falisye tubaka na bimbevo vwandaka sosa na kusimba yandi. 11 Ntangu Yesu: «Tala bilandi ya nge, Samu na yinki bawu ke na bayina vwandaka na bampeve ya yimbi vwandaka kusala mambu yina misiku ke yiminaka na kilumbu ya tala Yesu, bawu vwandaka kubwa na ntuala ya yandi Saba?» 25 Yesu vutulaka: «Beno me tangaka ntete na kulooka: «Nge kele Mwana ya Nzambi.» 12 Kasi ve mambu yina Davidi salaka kilumbu yina yandi mpe Yesu vwandaka yimina bawu na ngolo nyonso na bantu ya yandi vwandaka na nsatu, mpe vwandaka kutuba na bantu nani yandi kele. 13 Na manima, ve na kima ya kudya? 26 Ntangu Abyatale vwandaka yandi kwendaka na mongo. Yandi bokilaka bayina nganga-Nzambi ya ntete, yandi kotaka na Yinzo yandi zolaka, mpe bawu kwizaka na sika ya yandi. 14 ya Nzambi, mpe kudyaka mampa yina pesamaka Yandi soolaka bantumwa kumi na zole samu ti bawu mutindu munkayulu na Nzambi. Misiku ya beto ke vwanda na yandi, mpe samu na kufidisa bawu na pesaka kaka muswa na banganga-Nzambi na kudya kilongisa Nsangu ya Mbote. 15 Yandi pesaka bawu yawu. Kasi Davidi bakaka yawu, mpe kabulaka yawu mpe lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi. 16 na bantu ya yandi.» 27 Yesu zabisaka dyaka bawu: Bankumbu ya bawu kele: Simoni yina yandi pesaka «Nzambi yidikaka ve muntu samu na Saba, kasi yandi nkumbu Pyele, 17 Zaki na leki ya yandi Yowane, bawu salaka kilumbu ya Saba samu na muntu. 28 Ni yawu zole bana ya Zebede. Yesu pesaka bawu nkumbu yina, Mwana ya Muntu kele mfumu ya Saba.»

3 Yesu kwendaka kota dyaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Ya vwandaka kuna na muntu mosi yina vwandaka na diboko ya kufwa. 2 Ba-Falisye vwandaka tala Yesu na nkebolo nyonso samu na kutala kana yandi ke belusa muntu yina na kilumbu ya saba, samu ti bawu vwandaka sosa dyambu ya kufunda yandi. 3 Yesu tubaka na muntu ya diboko ya kufwa: «Telama mpe kwiza awa na ntuala ya bantu nyonso.» 4 Na manima, yandi yufulaka bawu: «Yinki ke tubaka misiku ya beto? Kusala muntu mbote to yimbi na kilumbu ya saba? Kuvuukisa muntu to kufwa yandi?» Kasi bawu pesaka mvutu ve. 5 Yesu talaka

Bwanengese yina zola kutuba «bana ya kidumu», 18 Andele, Filipe, Baatelemi, Matayi, Toma, Zaki mwana ya Alefe, Tade, Simoni yina vwandaka na ntama muntu ya kimvuka ya Zelote, 19 mpe Yuda Isekayote yina yekulaka Yesu. 20 Na manima, Yesu vutukaka na yinzo. Nkonga ya nene ya bantu vukanaka dyaka, mpe Yesu na bilandi ya yandi lendaka ve na kudya. 21 Ntangu bantu ya dikanda ya yandi kuwaka mambu yina, bawu kwizaka na sika ya Yesu samu na kubaka yandi, samu ti bawu vwandaka tuba ti yandi ke na kuzaba dyaka ve mambu yina yandi ke na kusala. 22 Milongisi ya Misiku yina katukaka na Yelusalemi vwandaka tuba: «Bezebule kele na kat i ya yandi, ni mfumu ya bampeve ya yimbi ke pesaka yandi

lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi.» 23 Na yina, dodaka yawu. 5 Ndambu ya nkaka ya bambuma Yesu bokilaka bawu mpe zonzilaka bawu na bingana: kubwaka na ntoto ya matadi kisika vwandaka ve «Wapi mutindu Satana lenda kubingisa dyaka yandi ntoto mingi. Bambuma menaka mbangu samu ti ntoto mosi Satana? 24 Kana bantu ya yinsi mosi nwana vwandaka mingi ve. 6 Kasi ntangu basikaka mpe bawu na bawu, yinsi yina ke mwangana. 25 Kana yokaka bambuma yina vwandaka mena. Bambuma bantu ya dikanda mosi nwana bawu na bawu, dikanda yumaka samu ti myanzi vwandaka ve yinda. 7 yina ke mwangana. 26 Na yina, kana Satana ke na Ndambu ya nkaka ya bambuma kubwaka na kisika ya kunwana na yandi mosi, mpe kana yandi kele ya matiti ya bansende. Matiti ya bansende kulaka mpe kukabuka, lulendo ya yandi ke tatamana ve, kasi yawu fyetikisaka bambuma yina vwandaka mena. Na yawu ke manisa. 27 Ata muntu lenda kukota na yinzo yina, mwa bayinti yina menaka butaka ve bambuma. ya muntu ya ngolo, mpe kubaka yandi bima kana 8 Kasi bambuma ya nkaka kubwaka na ntoto ya yandi me kanga yandi ntete ve basinga. Kasi kana mbote. Mwa bayinti basikaka, kulaka mpe butaka yandi me kanga muntu yina basinga, yandi lenda bambuma. Bayinti ya nkaka butaka bambuma makumi kubaka yandi bima nyonso yina kele na kati ya yinzo. tatu, ya nkaka bambuma makumi sambanu, mpe 28 «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu ke ya nkaka dyaka bambuma nkama.» 9 Na kumanisa kuzwa mulemvo na masumu nyonso ya bawu, mpe 10 Yesu tubaka: «Muntu yina kele na makutu samu na na konso mutindu bawu ke safula Nzambi. 29 Kasi kuwa, yandi kuwa.» 10 Ntangu nkonga ya bantu muntu yina ke safula Mpeve ya Longo, ke kuzwa ve kwendaka, bilandi ya Yesu mpe bayina vwandaka mulemvo ya masumu samu ti yandi me sala disumu zunga yandi yufulaka yandi nsasa ya bingana yina. 11 ya seko.» (aiōn g165, aiōnios g166) 30 Yesu zonzilaka Yesu tubilaka bawu: «Beno kuzwaka luve ya kuzaba bawu mutindu yina samu ti bawu vwandaka tuba mansweki ya Kimfumu ya Nzambi. Kasi bantu ya ti yandi kele na mpeve ya yimbi. 31 Mama mpe nkaka ke kuwaka yawu kaka na bingana, 12 samu bampangi ya Yesu kwizaka. Bawu vwandaka na ti «“Bawu ke zibula mbote meso, kasi bawu ke tala ngaanda mpe fidisaka muntu samu na kubokila yandi. ve. Bawu ke kuwa mbote, kasi bawu ke visa ve, 32 Bantu mingi vwandaka ya kuvwanda na Yesu, kana ve bawu ke vutuka ve na sika ya Nzambi, mpe mpe ba zabisaka yandi: «Mama mpe bampangi ya Nzambi ke lemvokila bawu!» 13 Yesu tubilaka dyaka nge kele na ngaanda. Bawu ke na kusosa nge.» 33 bawu: «Kana beno ke na kubakula ve kingana yayi, Yesu vutulaka: «Nani kele mama mpe bampangi ya wapi mutindu beno ke bakula bingana nyonso ya munu?» 34 Na manima, yandi talaka bantu nyonso nkaka? 14 Kisadi-bilanga ke na kumwanga Mambu yina vwandaka ya kuvwanda na balweka nyonso ya ya Nzambi. 15 Bantu ya nkaka kele mutindu lweka yandi, mpe tubaka: «Tala! Mama mpe bampangi ya ya nzila kisika kubwaka bambuma. Ntangu bawu ke munu, bawu yayi.» 35 Ya tsyelika, konso muntu yina kuwaka mambu ya Nzambi, Satana ke kwizaka mpe ke salaka mambu yina Nzambi ke zolaka, ni yandi ke katulaka bawu yawu. 16 Bantu ya nkaka kele kele mpangi, kibusi, mpe mama ya munu.

4 Yesu bandaka dyaka na kulongisa na kumu ya dyanga ya Ngallili. Nkonga ya nene ya bantu zungaka yandi. Ni yawu yina, yandi kwendaka vwanda na kati ya bwatu. Bwatu vwandaka na zulu ya maza, mpe nkonga ya bantu vwandaka na ntoto pene-pene na maza. 2 Yandi vwandaka longisa bawu mambu mingi na bingana. Na ndongosolo ya yandi, yandi zabisaka bawu: 3 «Beno kuwa! Kilumbu mosi, muntu mosi kwendaka na bilanga samu na kumwanga bambuma. 4 Ntangu yandi vwandaka mwanga bambuma, ndambu ya bambuma kubwaka na lweka ya nzila. Bandeke kwizaka mpe

Yesu tubilaka bawu: «Beno kuzwaka luve ya kuzaba bawu mutindu yina samu na kubokila yandi. ve. Bawu ke kuwa mbote, kasi bawu ke visa ve, 32 Bantu mingi vwandaka ya kuvwanda na Yesu, kana ve bawu ke vutuka ve na sika ya Nzambi, mpe mpe ba zabisaka yandi: «Mama mpe bampangi ya Nzambi ke lemvokila bawu!» 13 Yesu tubilaka dyaka nge kele na ngaanda. Bawu ke na kusosa nge.» 33 bawu: «Kana beno ke na kubakula ve kingana yayi, Yesu vutulaka: «Nani kele mama mpe bampangi ya wapi mutindu beno ke bakula bingana nyonso ya munu?» 34 Na manima, yandi talaka bantu nyonso nkaka? 14 Kisadi-bilanga ke na kumwanga Mambu yina vwandaka ya kuvwanda na balweka nyonso ya ya Nzambi. 15 Bantu ya nkaka kele mutindu lweka yandi, mpe tubaka: «Tala! Mama mpe bampangi ya ya nzila kisika kubwaka bambuma. Ntangu bawu ke munu, bawu yayi.» 35 Ya tsyelika, konso muntu yina kuwaka mambu ya Nzambi, Satana ke kwizaka mpe ke salaka mambu yina Nzambi ke zolaka, ni yandi ke katulaka bawu yawu. 16 Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya matadi kisika kubwaka bambuma. Ntangu bawu ke kuwaka mambu ya Nzambi, bawu ke ndimaka yawu na nswalu na kyeso nyonso. 17 Kasi bawu ke bikaka ve ti yawu kuzwa kisika na kati ya bantima ya bawu. Bawu ke kwikilaka kaka mwa ntangu fyt. Ntangu bantontolo to bankwamus ke kuminaka bawu samu na mambu ya Nzambi, bawu ke vwandaka dyaka ve na kinimu. 18 Bantu ya nkaka dyaka kele mutindu ntoto ya matiti ya bansende kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka mambu ya Nzambi, 19 kasi manyongo samu na mambu ya yinza, bansatu ya yimbi samu na kuzwa bimvwama, mpe bansatu ya nkaka ya yimbi ke kwamisaka Mambu ya Nzambi yina bawu ke kuwaka, mpe yawu ke butaka

ve bambuma. (aiōn g165) 20 Bantu ya nkaka kele mambu nyonso. 35 Kaka na nkokila ya kilumbu yina, mutindu ntoto ya mbote kisika kubwaka bambuma. Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Beto sabuka na Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi, ke ndimaka simu ya nkaka ya dyanga.» 36 Na yina, bawu bikaka yawu, mpe ke butaka bambuma. Bantu ya nkaka ke nkonga ya bantu, mpe bilandi nataka bwatu yina butaka bambuma makumi tatu, ba ya nkaka ke butaka vwandaka Yesu. Babwatu ya nkaka mpe vwandaka bambuma makumi sambanu, mpe ba ya nkaka dyaka pene-pene na yandi. 37 Kitembo ya ngolo fulaka. bambuma nkama.» 21 Na manima, Yesu zabisaka Bimpo ya maza vwandaka ningisa bwatu, mpe bwatu bawu: «Ata muntu ke namisaka mwinda samu na bandaka na kufuluka na maza. 38 Yesu vwandaka lala kutula yawu na yisi ya kantini to na yisi ya mfulu. Kasi na manima, mpe tulaka yintu na zulu ya mwa kifunda ba ke tulaka yawu na zulu ya kitentoko ya mwinda. ya lele. Na yina, bilandi vumbulaka yandi, mpe tubaka: 22 Mambu nyonso yina kele ya kubumbama ke talana «Mulongisi, beto ke kufwa! Ya ke na kusala nge ntima na pwelele nyonso, mpe mambu nyonso ya mansweki mpasi ve?» 39 Yesu vumbukaka. Yandi tumisaka na ke zabana. 23 Kana muntu kele na makutu, yandi ngolo nyonso kitembo na kudingama, mpe tubaka kuwa.» 24 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Beno sala na maza ya dyanga: «Vwanda swi! Dingamat!» Na keba na mambu yina beno ke kuwaka. Na kitezolo yina, kitembo dingamaka, mpe bima nyonso kumaka yina beno ke sadilaka bampangi, ni na kitezolo yina swi. 40 Na manima, Yesu zabisaka bawu: «Samu mpe, Nzambi ke sadila samu na beno, mpe ba ke na yinki beno ke na boma? Beno ke ntete ve na bwela dyaka. 25 Na muntu yina ke na bima, ba ke kiminu?» 41 Kasi bawu kumaka na boma mingi, mpe bwela yandi bima ya nkaka. Kasi na muntu yina ke yufulaka bawu na bawu: «Nani kele muntu yayi samu na kima ve, ba ke katula yandi ndambu ya bima yina ti kitembo mpe maza ya dyanga tumama na yandi?» ke na yandi.» 26 Yesu tubaka dyaka: «Kimfumu ya Nzambi kele mutindu mbuma yina muntu me baka mpe me mwanga na bilanga ya yandi. 27 Ntangu yandi ke lalaka na mpimpa mpe ke tambulaka na ntangu, mbuma yina ke basikaka mpe ke yelaka. Kasi yandi ke zabaka ve wapi mutindu yawu ke salamaka. 28 Ntoto ke menisaka yawu mosi bambuma. Yawu ke basisaka ntete yinti. Na manima, yinti ke bandaka na kubasisa mbuma, mpe mbuma ke yelaka. 29 Ntangu bambuma ke yelaka, ba ke bakaka kisalulu ya kubuka bambuma, samu ti ntangu ya kuyonzika bambuma me lunga.» 30 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Na yinko beto lenda kufwanikisa Kimfumu ya Nzambi to na wapi kingana beto lenda kuzonza yawu? 31 Kimfumu ya Nzambi kele mutindu mbuma ya mutaade. Ntangu ba ke kunaka yawu, yawu ke lutilaka fytot na bambuma nyonso ya yinza. 32 Kasi na manima, yawu ke menaka mpe ke lutilaka yinda na bima nyonso yina ba me kuna na bilanga. Yawu ke basisaka bintala ya nene, mpe bandeke ke tungaka mazanza ya bawu na zulu ya yawu.» 33 Yesu longisaka mambu ya Nzambi na bingana mingi ya mutindu yayi. Yandi vwandaka longisa bawu yawu na mutindu lendaka bakula bayina vwandaka kuwa yandi. 34 Yandi vwandaka zonzila bawu kaka na bingana. Kasi ntangu yandi vwandaka bikana na bilandi ya yandi, yandi vwandaka bangudila bawu

5 Na manima, bawu kumaka na simu ya nkaka ya dyanga ya Ngalili na kizunga ya bantu ya Ngenezalete. 2 Kaka ntangu Yesu basikaka na bwatu, muntu mosi yina vwandaka na mpeve ya yimbi basikaka na kati-kati ya bandyamu, mpe kwizaka bwabana Yesu. 3 Yandi vwandaka zinga kisika kele bandyamu, mpe ata muntu vwandaka lenda kukanga yandi basinga, ata ti yawu vwandaka ya bisengo. 4 Bantangu ya nkaka, ba vwandaka kanga yandi maboko na makulu na basinga ya bisengo. Kasi yandi vwandaka zenga yawu, mpe ata muntu vwandaka lenda dyaka na kukutika yandi. 5 Mpimpa na ntangu, yandi vwandaka zinga na kati-kati ya bandyamu, mpe na zulu ya myongo. Kuna, yandi vwandaka looka mpe Iwalisa nzutu ya yandi na matadi. 6 Ntangu yandi talaka Yesu yina vwandaka ntete ntama, yandi kwendaka mbangu na sika ya Yesu, mpe fukamaka. 7 Yandi lookaka na ngolo nyonso: «Yesu! Mwana ya Nzambi-Mpungu, yinko nge ke na kusosa na munu? Na Nkumbu ya Nzambi, mu ke na kulomba nge: Kukwamisa munu vel!» 8 Yandi tubaka mutindu yina samu ti Yesu zabisaka yandi: «Mpeve ya yimbi, basika na nzutu ya muntu yayi!» 9 Yesu yufulaka yandi: «Nkumbu ya nge nani?» Yandi vutulaka: «Nkumbu ya munu Nkonga samu ti beto kele mingi.» 10 Yandi tatamanaka na kubondila

Yesu na kufidisa ve bampeve yina na kizunga ya minganga mingi. Yandi manisaka mbongo nyonso ya nkaka. 11 Na kisika yina, ya vwandaka na nkonga yandi, mpe yandi belukaka ve. Kasi mpasi vwandaka ya nene ya bangulu yina vwandaka sosa madya na lutila. 27 Yandi kuwaka mambu yina bantu vwandaka mongo. 12 Bampeve ya yimbi bondilaka Yesu na zonza na Nkumbu ya Yesu. Na yina, yandi kwendaka kutuba: «Fidisa beto na sika ya bangulu yina samu ti na manima ya Yesu na kati ya nkonga, mpe simbaka beto kota na bawu.» 13 Yesu pesaka bawu muswa. kinkuti ya Yesu. 28 Yandi vwandaka tuba na kati ya Na yina, bampeve ya yimbi basikaka na nzutu ya ntima: «Kana mu simba kaka kinkuti ya yandi, mu muntu yina, mpe kwendaka kota na kati ya bangulu. ke beluka.» 29 Kaka na ntangu yina, menga bikaka Bangulu kulumukaka na nswalu nyonso kubanda na na kubasika, mpe yandi zabaka ti yandi belukaka zulu ya mongo tii na kati ya dyanga, mpe dyamaka. na kimbevo yina. 30 Yesu zabaka mbangu ti ngolo Ya lendaka vwanda mafunda zole ya bangulu. 14 basikaka na nzutu ya yandi. Yandi balukaka na sika Mikengi ya bangulu kimaka mpe kwendaka mwangisa ya nkonga, mpe yufulaka: «Nani me simba kinkuti ya nsangu na kati ya mbanza mpe bayinzo ya mivungi. munu?» 31 Bilandi ya yandi vutulaka: «Nge ke na Na yina, bantu kwizaka tala mambu yina salamaka. kutala mbote ti bantu ke na kufyetikisa nge, mpe nge 15 Bawu kumaka kisika vwandaka Yesu, mpe talaka ke na kuyufula dyaka: "Nani me simba munu?"» 32 muntu yina Yesu bingisaka bampeve ya yimbi. Yandi Kasi Yesu talaka na balweka nyonso samu na kuzaba vwandaka ya kuvwanda, Iwataka bilele, mpe kumaka nani salaka mutindu yina. 33 Kento yina vwandaka na mabanza ya kulunga. Na yina, bawu kumaka na tekita na boma samu ti yandi zabaka mambu yina boma. 16 Bayina talaka mambu nyonso yina, zabisaka kuminaka yandi. Na yina, yandi kwendaka fukama na bawu mambu kuminaka muntu yina vwandaka na mantwala ya Yesu, mpe tubaka butsyelika. 34 Yesu bampeve ya yimbi, mpe mambu yina kuminaka zabisaka yandi: «Mwana ya munu, kiminu ya nge bangulu. 17 Na yina, bawu lombaka Yesu na kukatuka me vuukisa nge. Kwenda na kizunu, mpe beluka na na kizunga ya bawu. 18 Ntangu Yesu vwandaka kota kimbevo ya nge.» 35 Ntete Yesu manisa na kuzonza, na bwatu, muntu yina yandi bingisaka bampeve ya bantu yina katukaka na yinzo ya Zayuse kwizaka mpe yimbi lombaka ti yandi kwenda na yandi. 19 Yesu tubaka: «Mwana ya nge me kufwa. Kukwamisa dyaka pesaka ve yandi muswa, kasi yandi zabisaka yandi: ve Mulongisi.» 36 Kasi Yesu talaka yawu mpamba, «Vutuka na kisika ya bantu ya nge, mpe zabisaka bawu mpe tubaka na Zayuse: «Kuwanda na boma ve, mambu nyonso yina Mfumu me sala samu na nge, kwikila kaka.» 37 Na yina, Yesu yiminaka bantu na mpe wapi mutindu yandi me tala nge kyadi.» 20 kukwenda na yandi. Yandi nataka kaka Pyele, Zaki, Na yina, muntu yango kwendaka mpe zabisaka na mpe Yowane, leki ya Zaki. 38 Ntangu bawu kumaka kati ya kizunga ya Bambanza-Kumi mambu nyonso na yinzo ya Zayuse, Yesu talaka bantu yina vwandaka yina Yesu salaka yandi. Bayina nyonso kuwaka kufwa nzutu na kudila mpe kulooka na ngolo. 39 Yesu yandi yitukaka mingi. 21 Yesu vutukaka na simu ya kotaka na yinzo mpe zabisaka bawu: «Samu na yinki nkaka ya dyanga, mpe nkonga ya bantu vukanaka beno ke na kusala makelele mpe beno ke na kudila! pene-pene ya yandi. Yandi vwandaka na kumu ya Mwana me kufwa ve. Yandi ke na kulala.» 40 Kasi maza. 22 Zayuse, mosi na kati ya bamfumu ya yinzo bantu vwandaka sekya yandi. Na yina, yandi basisaka ya lusambulu ya ba-Zwife kwizaka kuna. Ntangu bawu nyonso na ngaanda. Yandi bakaka tata na yandi talaka Yesu, yandi fukamaka na ntwala ya mama ya ndumba yina, mpe kintwadi na bilandi tatu Yesu, 23 mpe tatamanaka na kulomba Yesu na ya yandi, bawu kotaka na kivinga ya mwana. 41 kutuba: «Mwana ya munu ya kento kele pene-pene Yesu simbaka mwana na diboko, mpe tubaka: «Talita na lufwa. Kwiza kutula yandi maboko samu ti yandi kume», ya zola kutuba «Mwana ya kento, mu ke vuuka mpe zinga.» 24 Yesu kwendaka kintwadi na na kuzabisa nge, vumbuka!» 42 Na mpamukunu, Zayuse. Nkonga ya nene ya bantu landaka Yesu, mwana telamaka mpe tambulaka. (Yandi vwandaka mpe vwandaka fyetikisa yandi na balweka nyonso. 25 na bamvula kumi na zole.) Na kutala mutindu yina, Ya vwandaka na kati ya nkonga yina, na kento mosi bawu nyonso yitukaka mingi. 43 Kasi Yesu yiminaka yina vwandaka basika menga katuka bamvula kumi bawu na ngolo nyonso na kutuba yawu ve na muntu. na zole. 26 Yandi talaka mpasi ya kulutila na sika ya

Na manima, yandi zabisaka bawu na kupesa ndumba bimangu.» **15** Kasi ba ya nkaka vwandaka tuba: «Ya kele Eli.» Ba ya nkaka dyaka vwandaka tuba: «Yandi kele mosi na kati ya mimbikudi ya ntama.» **16** Ntangu Elode kuwaka mambu nyonso yina bantu vwandaka zonza, yandi tubaka: «Ya kele Yowane Mubotiki yina mu zengisaka yintu. Ni yandi me vumbuka na lufwa!»

6 Yesu katukaka na kisika yina, mpe kwendaka na mbanza yina yandi kulaka. Bilandi ya yandi mpe kwendaka na yandi. **2** Na kilumbo ya saba, yandi vwandaka longisa na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Bantu mingi yina vwandaka kuwa yandi yitukaka mingi, mpe tubaka: «Wapi sika yandi me kuzwa mambu nyonso yayi? Nani me pesa yandi ndwenga yayi, mpe lulendo ya kusala bimangu ya mutindu yayi? **3** Yandi kele kisadi-mabaya mpe mwana ya Maliya. Yandi kele yaya ya Zaki, Yoze, Yude mpe Simoni! Bibusi ya yandi ke zingaka na beto awal» Mambu nyonso yina bawu vwandaka banza salaka ti bawu kwikila na yandi ve. **4** Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Ba ke zitisaka mumbikudi bisika nyonso. Kasi ba ke zitisaka yandi ve na mbanza ya yandi, na dikanda ya yandi mpe na dibuta ya yandi.» **5** Kuna, Yesu lendaka ve na kusala kimangu, kana kaka ve mwa bambevo yina yandi tentikaka maboko mpe belusaka. **6** Yandi vwandaka yituka samu ti bantu ya mbanza ya yandi vwandaka kwikila ve. Na manima, Yesu vwandaka zyeta na babwala ya pene-pene na mbanza yina samu na kulongisa bantu. **7** Yandi bokilaka bilandi ya yandi kumi na zole, mpe fidisaka bawu zole-zole. Yandi pesaka bawu lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi, **8** mpe zabisaka bawu mutindu yayi: «Beno nata ata kima samu na nzyetolo ya beno. Beno nata kaka mwa yinti. Beno nata ve mampa, to nkutu, to mbongo na baposi. **9** Beno Iwata mapapa, kasi beno nata ve binkuti zole.» **10** Yandi zabisaka dyaka bawu: «Na mbanza yina beno ke kuma, beno vwandaka na kati ya yinzo yina ba ke yamba beno tii ntangu beno ke katuka kuna. **11** Kana bantu ya bwala mosi yamba beno ve to manga na kuwa beno, beno katuka kuna mpe beno ningisa fundu-fundu ya makulu ya beno. Ya ke vwandaka nkebosolo samu na bawu.» **12** Na yina, bilandi kwendaka mpe vwandaka zabisa bantu nyonso na kusoba nkadulu. **13** Bawu bingisaka bampeve mingi ya yimbi. Bawu vwandaka tula bambevo mingi mafuta na yintu, mpe vwandaka belusa bawu. **14** Ntinu Elode kuwaka nsangu ya Yesu samu ti nsangu ya Yesu mwanganaka na bisika nyonso. Ba ya nkaka vwandaka tuba: «Yowane Mubotiki me vumbuka na lufwa! Ni yawu yina, yandi kele na lulendo ya kusala bimangu.» **15** Kasi ba ya nkaka vwandaka tuba: «Ya kele Eli.» Ba ya nkaka dyaka vwandaka tuba: «Yandi kele mosi na kati ya mimbikudi ya ntama.» **16** Ntangu Elode kuwaka mambu nyonso yina bantu vwandaka zonza, yandi tubaka: «Ya kele Yowane Mubotiki yina mu zengisaka yintu. Ni yandi me vumbuka na lufwa!» **17** Ya tsyelika, Elode kangisaka Yowane, mpe tulaka yandi na boloko na bisengo na makulu. Yandi salaka mutindu yina samu na Elodyade, kento ya mpangi ya yandi Filipe, yina yandi kwelaka. **18** Ni yawu yina, Yowane zabisaka na Elode ti: «Nge kele ve na muswa ya kubaka kento ya mpangi ya nge.» **19** Elodyade vwandaka ya kufuluka na nkele na Yowane, mpe vwandaka zola kufwa yandi. Kasi yandi vwandaka lenda ve, **20** samu ti Elode vwandaka na boma ya Yowane. Elode zabaka ti Yowane vwandaka muntu ya kudedama mpe ya longo. Ni yawu yina, yandi vwandaka keba yandi. Mabanza ya yandi vwandaka kuma kidi-kidi ntangu yandi vwandaka kuwa Yowane. Kasi yandi vwandaka zola kuwa mambu ya Yowane. **21** Kasi Elodyade kuzwaka ntangu ya mbote na kilumbo yina Elode salaka mukembo ya yandi ya mbutukulu. Elode bokilaka na kudya bamfumu ya luyalu ya yandi, bamfumu ya binwani, mpe bantu ya mfunu ya Ngalili. **22** Ndumba ya Elodyade kotaka na kivinga ya mukembo, mpe binaka. Yandi yangidikaka Elode mpe banzenza. Na yina, ntinu tubaka na ndumba yina: «Mu ke pesa nge kima ni kima yina nge ke lomba munu.» **23** Na manima, yandi zengaka ndefi yayi: «Mu ke pesa nge nyonso yina nge ke lomba munu, ata ya vwandaka ndambu ya yinsi ya munu.» **24** Ndumba basikaka mpe yufulaka mama ya yandi: «Yinki mu fwana kulomba?» Mama ya yandi vutulaka: «Lomba yintu ya Yowane Mubotiki.» **25** Ndumba vutukaka na nswalu nyonso na sika ya ntinu, mpe tubaka: «Mu zola ti nge pesa munu malu-malu yayi yintu ya Yowane Mubotiki na kati ya ndonga.» **26** Ntinu Elode kumaka na kyadi. Kasi samu na ndefi yina yandi kudyaka na ntwala ya banzenza, yandi lendaka ve na kuyimina yandi yawu. **27** Na yina, yandi tumisaka mbulu-mbulu na nswalu nyonso na kunatina yandi yintu ya Yowane. Mbulu-mbulu kwendaka na kati ya boloko, mpe zengaka Yowane yintu. **28** Yandi nataka yintu yina na kati ya ndonga, mpe pesaka yawu na ndumba. Ndumba pesaka yawu na mama ya yandi. **29** Ntangu bilandi ya Yowane kuwaka nsangu yina, bawu kwendaka

baka nzutu ya Yowane mpe tulaka yawu na kati ya babakala. 45 Na manima, Yesu tumisaka bilandi ya ndyamu. 30 Bantumwa vutukaka na sika ya Yesu, yandi na kukota na bwatu, samu ti bawu tekila na simu mpe zabisaka yandi mambu nyonso yina bawu salaka ya nkaka ya dyanga na ndambu ya mbanza Besayida mpe longisaka. 31 Yesu tubaka na bantumwa: «Beno ntangu yandi mosi ke vutula bantu na bambanza kwiza na munu na kisika yina kele bantu ve samu na ya bawu. 46 Na manima ya kuvutula nkonga yina, kupema fyoti.» Yandi zonzaka mutindu yina samu yandi kwendaka na mongo samu na kusambilia. 47 ti bantu mingi vwandaka kwiza mpe kwenda, mpe Ntangu mpimpa kumaka, bwatu vwandaka me kuma bantumwa kuzwaka ve mwa ntangu ya kudya. 32 na kati-kati ya dyanga, mpe Yesu vwandaka kaka Na yina, bawu kotaka na bwatu, mpe kwendaka yandi mosi na ntoto. 48 Yesu talaka ti bilandi ya na yinsi ya kuyuma, kisika yina vwandaka ve na yandi vwandaka tala mpasi na kunata bwatu, samu ti bantu. 33 Kasi bantu mingi talaka bawu ntangu kitembo ya ngolo vwandaka bwabana bawu. Na yina, bawu kwendaka, mpe zabaka bawu. Na yina, bawu ntete bwisi kutsya, yandi tambulaka na zulu ya maza katukaka na bambanza nyonso yina vwandaka pene- na kukwenda na sika ya bawu, mpe zolaka luta bawu. pene, mpe tekilaka na makulu na kisika yina Yesu 49 Ntangu bilandi talaka yandi na kutambula na zulu mpe bantumwa vwandaka kwenda. 34 Ntangu Yesu ya maza, bawu banzaka ti ya vwandaka mukuyu, basikaka na bwatu, yandi talaka nkonga ya nene ya mpe bawu bandaka na kulooka. 50 Ya tsyelika, bawu bantu. Yandi kumaka ya kufuluka na kyadi samu na nyonso vwandaka tala yandi, mpe kumaka na boma. bawu, samu ti bawu vwandaka mutindu mameme Kasi yandi zabisaka bawu na mbangu: «Beno vwanda yina kele ve na muvungi. Na yina, yandi bandaka na kibakala! Ya kele munu. Beno tala boma ve.» 51 na kulongisa bawu mambu mingi. 35 Mutindu bwisi Na manima, Yesu kotaka na bwatu yina, mpe muupepe bandaka na kuyila, bilandi ya Yesu kwendaka pene- dingamaka. Na yina, bilandi yitukaka mingi. 52 Ya pene ya yandi, mpe tubaka: «Bwisi me banda na tsyelika, bilandi bakulaka ve kimangu ya mampa kuyila, mpe kisika yayi kele na kima ve. 36 Vutula samu ti bantima ya bawu vwandaka ya kukangama. bantu yayi na babwala mpe bayinzo ya mivungi 53 Na manima ya kusabuka dyanga, bawu kumaka na yina kele pene-pene, samu ti bawu sumba bima ya kizunga ya Ngenezalete. 54 Ntangu bawu vwandaka kudya.» 37 Yesu vutulaka: «Beno pesa bawu madya basika na bwatu, bantu zabaka Yesu mbangu. 55 Na beno mosi.» Kasi bawu yufulaka yandi: «Nge zola yina, bantu kwendaka mbangu na kati ya kizunga ti beto kwenda kusumba mampa yina me fwanana nyonso, mpe natinaka yandi bambevo na zulu ya na Badenalya bankama zole, mpe beto pesa bawu bipoyi konso kisika yina bawu vwandaka kuwa ti Yesu yawu?» 38 Yesu zabisaka bawu: «Beno kwenda tala kele. 56 Na bisika nyonso yina Yesu vwandaka luta mampa yikwa kele na beno?» Bawu kwendaka tala na kati ya babwala, bambanza, mpe babwala ya mpe tubaka: «Beto kele na mampa tanu na bambisi mivungi, bantu vwandaka tula bambevo na bisika zole.» 39 Na yina, Yesu tumisaka bilandi ya yandi yina bantu nyonso ke vukanaka. Bawu vwandaka na kukabula bantu nyonso na mwa bankonga, mpe bondila yandi na kupesa bambevo muswa ya kusimba na kuvwandisa bawu na zulu ya mwa matiti yina kwandi nsongi ya kinkuti ya yandi, mpe bayina nyonso vwandaka kuna. 40 Bantu vwandaka na bankonga. vwandaka simba yawu, vwandaka beluka.

Ya vwandaka na bankonga ya bantu nkama, mpe bankonga ya bantu makumi tanu. 41 Na manima, Yesu bakaka mampa tanu mpe bambisi zole. Yandi talaka na zulu mpe tondaka Nzambi. Yandi bukunaka mampa mpe pesaka yawu na bilandi ya yandi, samu ti bawu kabula yawu na bantu nyonso. Yandi kabulaka mpe bambisi zole yina na bantu nyonso. 42 Bawu nyonso kudyaka mpe yukutaka. 43 Bilandi lokotaka bibuku ya mampa mpe ya bambisi yina bikanaka. Bawu fulusaka bitunga kumi na zole. 44 Lutangu ya bayina kudyaka mampa vwandaka mafunda tanu ya

7 Ba-Falisye mpe mwa ndambu ya milongisi ya Misiku katukaka na Yelusalemi mpe vukana na Yesu. 2 Bawu talaka ti bilandi ya nkaka ya Yesu vwandaka kudya na maboko ya kuvedila ve. Ya zola kutuba ti ata kusukula maboko. 3 Ya tsyelika, ba-Falisye mpe ba-Zwife nyonso ya nkaka ke zitisaka kinkulu ya bankooko ya bawu. Ntete na kudya bawu ke sekulaka mbote maboko ya bawu. 4 Ntangu bawu ke katukaka na kisika yina bantu mingi ke yonzamaka, bawu ke kudyaka ve kana bawu me yobila ntete

ve. Bawu ke zitisaka mpe misiku mingi ya nkaka ya vwanda ve ya kuvedila. 21 Ya tsyelika, ni na ntima ya kinkulu ya bawu mutindu: kusukula mbote bambungu, muntu ke katukaka mabanza ya yimbi yina ke nataka banzungu ya ntoto, mpe bandonga ya bisengo. 5 Na muntu na kuzinga na kindumba, na kulaba, na kufwa yina, ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku yufulaka bampangi, 22 na kusala kinsuza, na kuvwanda na Yesu: «Samu na yinki bilandi ya nge ke zitisaka ve bansatu ya kubaka bima ya bampangi, na kuvwanda kinkulu ya bankooko ya beto? Bawu ke kudyaka na na myangu, na kuvuna bampangi, na kuzinga kidimaboko ya kuvedila ve!» 6 Yesu vutulaka: «Beno kidi, na kuvwanda na musoki, na kuzonza yimbi kele bantu ya bantima zole! Esaya tubaka mambu ya bampangi, na kuvwanda na lunangu, mpe na ya tsyelika ntangu yandi bikulaka samu na beno: kuvwanda na ntima ngolo. 23 Mambu nyonso yayi «“Bantu yayi ke zitisaka munu kaka na bikoba ya ya yimbi ke katukaka na ntima ya muntu, mpe ke bawu. Kasi na bantima ya bawu, bawu kele ntama salaka ti muntu kuvwanda ya kuvedila ve.» 24 Yesu na munu. 7 Balusambulu ya bawu kele ya mpamba, katukaka kuna, mpe yandi kwendaka na kizunga ya samu ti bandongosolo ya bawu kele kaka misiku Tile. Yandi kotaka na yinzo mosi, mpe vwandaka yina ke katukaka na bantu.”» 8 Yesu zabisaka dyaka zola ve ti bantu zaba ti yandi vwandaka kuna, kasi bawu: «Beno ke bikaka misiku ya Nzambi samu na yandi lembanaka na kubumbama. 25 Kaka na ntangu kuzitisa kinkulu ya bantu.» 9 Yesu zabisaka dyaka yina, kento mosi yina mwana vwandaka na mpeve ya bawu: «Beno mangaka Musiku ya Nzambi samu na yimbi kuwaka nsangy ya Yesu. Yandi kwendaka sika kuvwanda ya kukangama na kinkulu ya beno. 10 vwandaka Yesu, mpe fukamaka na ntwala ya yandi. Ni Moyize tubaka: “Zitisa tata na mama ya nge”, 26 Kento yango vwandaka ve Zwife. Yandi vwandaka mpe “Ba fwana kufwa muntu yina ke finga tata to muntu ya mbanza Finisi ya kizunga ya Sili. Yandi mama ya yandi.”» 11 Kasi beno, beno ke tubaka lombaka Yesu na kubingisa mpeve ya yimbi yina ti muntu lenda kutuba na tata to mama ya yandi: vwandaka na mwana ya yandi ya kento. 27 Kasi Yesu «“Bima yina mu zolaka pesa nge samu na kusadisa zabisaka yandi: «Bika bana kuyukuta ntete, samu ti nge, kele Kolobane” (ya zola kutuba: munkayulu ya kele mbote ve na kubaka madya ya bana ya fyoti, yina mu ke pesa na Nzambi). 12 Beno ke pesaka mpe kulosa yawu na bayimbwa.» 28 Kento vutulaka: yandi muswa ya kusadisa dyaka ve tata to mama «Mfumu! Ya kele ya tsyelika. Kasi bayimbwa na yisi ya yandi. 13 Na mutindu yina, beno ke kangisaka ya mesa ke kudyaka bibuku ya mampa yina bana ke muntu nzila na kuzitisa tata to mama ya yandi. Beno bwisaka!» 29 Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Samu ke manisaka Mambu ya Nzambi mfunu samu na na mvutu yina nge me pesa, nge lenda kuvutuka ya kusadila kinkulu ya beno.» 14 Na manima, Yesu nge na yinzo. Mpeve ya yimbi me basika na nzutu bokilaka dyaka nkonga ya bantu, mpe tubaka: «Beno ya mwana ya nge.» 30 Kento vutukaka na yinzo ya kuwa munu beno nyonso, mpe beno bakula mambu yandi, mpe kutaka mwana ya yandi ya kuvumbuka yayi: 15 Ata kima ya ngaanda yina ke kotaka na nzutu na mfulu. Yandi vwandaka dyaka ve na mpeve ya ya muntu ke salaka ti yandi kuvwanda ve ya kuvedila. yimbi. 31 Na manima, Yesu katukaka na mbanza Tile. Kasi ni nyonso yina ke basikaka na nzutu ya muntu Yandi lutaka na mbanza Sidone, mpe vutukaka peneke salaka ti yandi vwanda ve ya kuvedila. [16 Kana pene na dyanga ya Ngalili na kulutila na kizunga ya muntu kele na makutu, yandi kuwa.]» 17 Ntangu Yesu Bambanza-Kumi. 32 Ba natinaka yandi muntu yina bikaka nkonga ya bantu, mpe vutukaka na yinzo, vwandaka na makutu ya kufwa, mpe vwandaka zonza bilandi ya yandi yufulaka yandi nsasa ya kingana mbote ve. Ba lombaka Yesu na kutentikila yandi yina. 18 Yesu tubaka: «Beno mpe, beno ke na mayela maboko. 33 Na yina, Yesu nataka yandi mwa ntama ve? Beno zaba ti bima nyonso yina ke kotaka na ya kisika yina vwandaka nkonga. Yandi tulaka yandi nzutu ya muntu lenda kusumuna yandi ve. 19 Yawu misapi na makutu, lobolaka mante na misapi, mpe ke kotaka ve na ntima ya muntu, kasi na kivumu ya simbaka yandi ludimi. 34 Na manima, Yesu talaka na yandi. Na manima, yawu ke basikaka.» Na kutuba zulu, pemaka na ngolo nyonso, mpe tubaka na muntu mutindu yina, Yesu lakisaka ti madya nyonso kele yina: «Efata» (yina zola kutuba: funguka)! 35 Kaka ya kuvedila. 20 Yesu tubaka dyaka: «Ni nyonso yina na ntangu yina, makutu ya muntu yango fungukaka, ke basikaka na nzutu ya muntu ke salaka ti muntu ludimi ya yandi nyangukaka, mpe yandi bandaka na

kuzonza mbote. **36** Yesu yiminaka bawu na kutuba kati ya bwatu. **15** Yesu kebisaka bawu mutindu yayi: yawu na muntu. Kasi mutindu yandi vwandaka lutila «Beno vwanda na mayela! Beno sala keba na levule na kuyimina bawu, bawu vwandaka lutila mpe na ya ba-Falisye mpe ya Elode.» **16** Bilandi bandaka kumwangisa nsangu. **37** Bantu yitukaka mingi, mpe na kutuba bawu na bawu samu ti bawu vwandaka vwandaka tuba: «Mambu nyonso yina yandi ke salaka ve na mampa. **17** Yesu zabaka mambu yina bawu kele mbote! Yandi ke na kufungula makutu ya bantu yina ke kuwaka ve, mpe ke na kuzonzisa mababa.»

8 Kilumbu ya nkaka, nkonga ya bantu vukanaka dyaka. Mutindu bawu vwandaka ve na kima ya kudya, Yesu bokilaka bilandi ya yandi mpe zabisaka bawu: **2** «Mu ke na kutala bantu yayi kyadi samu ti ya me kuma bilumbu tatu yina bawu kele na munu awa, mpe bawu ke dyaka ve na kima ya kudya. **3** Kana mu vutula bawu na babwala ya bawu ata kudya kima, bawu ke vwanda ya kulemba na nzila, samu ti mingi na kati ya bawu me katuka ntama.» **4** Bilandi vutulaka: «Wapi sika beto lenda kuzwa madya na kisika yayi kele na kima ve samu na kuyukutisa bantu nyonso yayi?» **5** Yesu yufulaka bawu: «Beno kele na mampa yikwa?» Bawu vutulaka: «Beto kele na mampa nsambwadi.» **6** Na yina, Yesu tumisaka bantu nyonso na kuvwanda na ntoto. Yandi bakaka mampa nsambwadi, mpe na manima ya kutonda Nzambi, yandi bukunaka yawu mpe pesaka yawu na bilandi samu na kukabula yawu na bantu nyonso. Bilandi bakaka yawu mpe kabulaka. **7** Bawu vwandaka mpe na mwa bambisi ya fytot. Yesu tondaka Nzambi samu na bambisi yina, mpe tubaka na bilandi ya yandi na kukabula yawu mpe. **8** Bantu nyonso kudyaka mpe yukutaka. Bilandi lokotaka mwa bandambu yina bikanaka, mpe bawu fulusaka bitunga nsambwadi. **9** Bayina vwandaka kuna, vwandaka keba ve mafunda yiya, mpe Yesu vutulaka bawu. **10** Yandi kotaka nswalu na bwatu na bilandi ya yandi, mpe kwendaka na kizunga ya Dalemanuta. **11** Ba-Falisye kwizaka na sika ya Yesu, mpe bandaka na kusolola na yandi samu na kulebika yandi mutambu. Bawu lombaka yandi na kusala kidimbu yina ke lakisa ti yandi katukaka na sika ya Nzambi. **12** Yesu pemaka na ngolo nyonso, mpe tubaka: «Samu na yinki bantu ya ntangu yayi ke na kulomba kidimbu? Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Ata kidimbu ke salama samu na bawu.» **13** Na manima, yandi bikaka bawu. Yandi kotaka dyaka na bwatu, mpe kwendaka na simu ya nkaka ya dyanga. **14** Bilandi zimbanaka na kunata mampa. Kaka dimpa mosi vwandaka na bawu na

«Beno vwanda na mayela! Beno sala keba na levule na kutuba bawu na bawu samu ti bawu vwandaka ve na mampa. **17** Yesu zabaka mambu yina bawu vwandaka solola, mpe yufulaka bawu: «Samu na yinki beno ke na kutuba ti beno kele ve na mampa? Nabunu beno bakula? Nabunu beno vwanda na mayela? Bantima ya beno ke ntete ya kukangama? **18** Beno kele na meso, kasi beno ke na kutala ve. Beno kele na makutu, kasi beno ke na kuwa ve. Beno bambuka moyo: **19** Ntangu mu bukunaka mampa tanu samu na babakala mafunda tanu, bitunga yikwa beno fulusaka na bibuku yina bikanaka?» Bawu vutulaka: «Bitunga kumi na zole.» **20** Yesu tubaka dyaka: «Ntangu mu bukunaka mampa nsambwadi samu na bantu mafunda yiya, bitunga yikwa beno fulusaka?» Bawu vutulaka: «Bitunga nsambwadi.» **21** Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno ke na kubakula ntete ve?» **22** Yesu na bilandi ya yandi kumaka na mbanza Besayida. Ba natinaka Yesu mpofo mosi, mpe bawu lombaka Yesu na kusimba yandi. **23** Yesu simbaka mpofo na diboko, mpe basisaka yandi na bwala. Na manima, Yesu tulaka yandi mante na meso. Yandi tentikaka mpofo maboko mpe yufulaka yandi: «Nge ke na kutala kima?» **24** Mpofo zibulaka meso, mpe tubaka: «Mu ke na kutala bantu. Mu ke na kutala bawu mutindu bayinti, kasi bawu ke na kutambula.» **25** Yesu tentikaka dyaka yandi maboko na meso, mpe muntu yina talaka mbote. Yandi belukaka, mpe vwandaka tala bima nyonso na pwelele nyonso. **26** Na yina, Yesu vutulaka yandi na yinzo ya yandi, mpe tubaka: «Kukota ve na bwala.» **27** Yesu na bilandi ya yandi kwendaka na babwala yina kele pene-pene na mbanza Sezale ya Filipe. Na nzila, yandi yufulaka bawu: «Yinki bantu ke na kutuba samu na munu?» **28** Bilandi vutulaka: «Bawu ke na kutuba ti nge kele Yowane Mubotiki. Ba ya nkaka ke na kutuba ti nge kele Eli, mpe ba ya nkaka dyaka ti nge kele mosi na kati ya mimbikudi.» **29** Yesu yufulaka dyaka bawu: «Kasi na beno, mu kele nani?» Pyele vutulaka: «Nge kele Masiya.» **30** Na yina, Yesu yiminaka bawu na kutuba yawu na muntu. **31** Na manima, Yesu pesaka ndongosolo yayi na bilandi ya yandi: «Mwana ya Muntu fwana kutala mpasi mingi. Bakuluntu, bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe milongisi ya Misiku ke manga yandi. Ba ke kufwa yandi, mpe

yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.» **32** zolaka mingi. Beno kuwa yandil!» **8** Kaka na ntangu Yandi zabisaka bawu yawu na pwelele nyonso. Na yina, bilandi talaka na bisika nyonso. Kasi bawu talaka yina, Pyele nataka yandi na Iweka, mpe bandaka na dyaka ve muntu ya nkaka. Bawu talaka kaka Yesu kusemba yandi. **33** Kasi Yesu balukaka, talaka bilandi yina vwandaka kintwadi na bawu. **9** Ntangu bawu ya yandi, mpe sembaka Pyele na kutuba: «Katuka vwandaka kulumuka mongo, Yesu yiminaka bawu na pene-pene ya munu, Satana, samu ti mabanza ya kuzabisa na bantu mambu yina bawu talaka tii ntangu nge kele ve mabanza ya Nzambi, kasi ya bantu.» Mwana ya Muntu ke vumbuka na lufwa. **10** Bawu **34** Na manima, Yesu bokilaka nkonga ya bantu mpe tumamaka na mambu yina yandi zabisaka bawu. bilandi ya yandi. Yandi zabisaka bawu: «Kana muntu Kasi bawu vwandaka yufula bawu na bawu: «Yinki zola kulanda munu, yandi bika na kubanza na mambu zola kutuba kuvumbuka na lufwa?» **11** Na manima, yina me tadila yandi mosi. Kasi yandi nata kulunsi ya bilandi yufulaka Yesu: «Samu na yinki milongisi ya yandi, mpe yandi landa munu. **35** Ya tsyelika, muntu Misiku ke tubaka ti Eli fwana kukwiza ntete?» **12** Yesu yina ke zola kuvuukisa luzingu ya yandi, ke bebisa vutulaka: «Ya tsyelika, Eli fwana kukwiza ntete samu yawu. Kasi muntu yina ke bebisa luzingu ya yandi na kusungika mambu nyonso. Kasi samu na yinki ba samu na munu mpe samu na Nsangu ya Mbote, sonikaka ti Mwana ya Muntu ke tala mpasi mingi, ke vuukisa yawu. **36** Wapi mfunu kele na muntu mpe ba ke nyokola yandi? **13** Kasi mu ke na kuzabisa na kuvwanda na bimwama nyonso ya yinza kana beno ti Eli kwizaka yimeni, mpe bantu salaka yandi yandi ke na kubebisa luzingu ya yandi? **37** Wapi kima mambu nyonso yina bawu zolaka mutindu yawu kele muntu lenda kupesa na kusumba luzingu ya yandi? ya kusonama na Dibuku ya Nzambi samu na yandi.» **38** Kana muntu tala nsoni samu na munu mpe samu **14** Ntangu bawu kumaka na kisika yina vwandaka na mambu ya munu na ntawala ya bantu ya ntangu bilandi ya nkaka, bawu talaka nkonga ya nene ya yayi yina kele misumuki mpe ya kukwikama ve na bantu yina zungaka bilandi yina, mpe milongisi ya Nzambi, Mwana ya Muntu mpe ke tala yandi nsoni ntangu yandi ke vutuka na bambazi ya yandi ya longo Misiku yina vwandaka solola na bawu. **15** Ntangu na katи ya nkembo ya Tata ya yandi.» **16** Yesu yufulaka bilandi ya yandi: «Wapi bantu talaka Yesu, bawu yitukaka mingi, mpe bawu kimaka na sika ya yandi samu na kupesa yandi mbote. **17** Yesu yufulaka bilandi ya yandi: «Wapi mambu beno ke na kusolola na bawu?» **18** Muntu mosi na katи ya nkonga vutulaka: «Mfumu, mu me natina nge mwana ya munu. Yandi kele na mpeve ya yimbi yina ke na kukumisa yandi dibaba. **19** Mpeve ya yimbi yina ke kwamisaka yandi kisika ni kisika, mpe ke losaka yandi na ntoto. Yandi ke basisaka mafulu na yinwa, ke kwetisaka meno, mpe nzutu ya yandi ke kumaka ngolo. Mu me lomba bilandi ya nge na kubingisa mpeve yango, kasi bawu me lenda ve.» **20** Yesu tubaka: «Beno bantu ya ntangu yayi! Beno kele bantu yina kele ve na kiminu! Tii wapi ntangu mu ke vwanda kaka na beno? Tii wapi ntangu mu ke vibidila beno? Beno nata yandi awa.» **21** Na yina, bawu natinaka yandi mwana yango. Ntangu mpeve ya yimbi talaka Yesu, yawu ningisaka mwana na ngolo nyonso, mpe mwana kubwaka na ntoto. Mwana vwandaka vindumuka, mpe mafulu vwandaka basika yandi na yinwa. **22** Yesu yufulaka tata ya mwana yina: «Ya me kuma bamvula yikwa yawu ke kwamisaka yandi?» Tata vutulaka: «Yawu ke kwamisaka yandi katuka bumwana ya yandi. **23** Konso ntangu, mpeve ya yimbi

9 Yesu zabisaka dyaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, bantu ya nkaka yina kele awa ke kufwa ve tii ntangu bawu ke tala Kimfumu ya Nzambi yina ke kwiza na lulendo.» **2** Na manima ya bilumbu sambanu, Yesu bakaka Pyele, Zaki, mpe Yowane. Yandi nataka bawu na zulu ya mongo ya yinda kisika yina bawu vwandaka kaka bawu mosi. Na ntawala ya bawu, Yesu sobaka kifwani ya yandi. **3** Binkuti ya yandi lezimaka mpe kumaka mpembe ya kulutila. Ata muntu na ntoto ya muvimba lendaka kumisa kinkuti mpembe ya mutindu yina. **4** Na mpamukunu, bilandi tatu talaka Eli mpe Moyize yina vwandaka zonza na Yesu. **5** Na yina, Pyele tubaka na Yesu: «Mfumu, ya kele mbote ti beto vwanda awa. Beto ke yidika bayinzo tatu ya lele: yinzo mosi ke vwanda ya nge, ya nkaka ke vwanda ya Moyize, mpe ya nkaka dyaka ya Eli.» **6** Ya tsyelika, Pyele vwandaka zaba ve yinki yandi ke tuba samu ti bilandi nyonso tatu vwandaka na boma mingi. **7** Na mpamukunu, dituti kwizaka mpe fukaka bawu. Ndinga wakanaka na katи ya dituti, mpe tubaka: «Yandi yayi, ni Mwana ya munu yina mu ke

ke losaka yandi na tiya to na maza samu na kufwa yina vwandaka bingisa bampeve ya yimbi na Nkumbu yandi. Kana nge lenda kusala kima, sadisa beto mpe ya nge. Beto zolaka yimina yandi na kusala yawu tala beto kyadi.» 23 Yesu vutulaka: «Nge me tuba samu ti yandi kele ve na kati ya nkonga ya beto yina ti kana mu lenda kusala kima. Kasi zaba ti mambu ke na kulanda nge.» 39 Kasi Yesu vutulaka: «Beno nyonso ke salamaka na muntu yina ke kwikilaka.» 24 yimina yandi ve, samu ti ata muntu lenda kusala Kaka na ntangu yina, tata ya mwana lookaka: «Mu ke kimangu na Nkumbu ya munu, mpe na manima yandi na kukwikila. Sadisa munu samu ti mu kele muntu ya tonga munu. 40 Muntu yina ke yinaka beno ve, kele kiminu ya fyoti.» 25 Ntangu Yesu talaka ti nkonga nkundi ya beno. 41 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa ya bantu vwandaka kwiza mbangu kisika yina bawu beno: Konso muntu yina ke pesa beno kopo ya maza vwandaka, yandi tumisaka mpeve ya yimbi na ngolo, samu ti beno kele bantu ya Klisto, ke kondwa ve na mpe tubaka: «Mpeve yina ke kufwaka makutu mpe kuzwa musendo ya yandi.» 42 «Kana muntu bwisa ke kangaka ndinga, basika na nzutu ya mwana yayi, na disumu mwana mosi na kati ya bana ya fyoti yayi mpe kuvutuka dyaka ve.» 26 Mpeve ya yimbi lookaka, ke na kukwikila na munu, ya me lunga ti ba kanga ningisaka mwana na ngolo nyonso, mpe basikaka. yandi ditadi ya nene na laka, mpe ba losa yandi na Mwana kumaka mutindu muntu ya kufwa, mpe bantu mubu. 43 Kana diboko ya nge ke na kubwisa nge na mingi vwandaka tuba ti yandi me kufwa. 27 Kasi Yesu simbaka mwana na diboko. Yandi telemisaka mwana, mpe mwana telamaka. 28 Ntangu Yesu vutukaka na yinzo, bilandi yufulaka yandi na kisika ya bawu mosi: «Samu na yinki beto me lenda ve na kubingisa mpeve yina?» 29 Yesu vutulaka: «Kaka na lusambulu beno lenda kubingisa mpeve ya mutindu yina.» 30 Bawu katukaka kuna mpe sabukaka Ngalili. Yesu zolaka ve ti bantu kuzaba kisika yandi vwandaka. 31 Yandi vwandaka longisa bilandi ya yandi mutindu yayi: «Ba ke yekula Mwana ya Muntu na maboko ya bantu. Ba ke kufwa yandi, mpe na kilumbu ya tatu, yandi ke vumbuka na lufwa.» 32 Kasi bilandi bakulaka ve mambu yina, mpe bawu vwandaka na boma ya kuyufula yandi. 33 Yesu na bilandi ya yandi kwendaka na mbanza Kapenawume. Ntangu bawu kumaka na yinzo, Yesu yufulaka bawu: «Wapi mambu beno vwandaka solola na nzila?» 34 Kasi bawu vutulaka ve mvutu, samu ti na nzila bawu vwandaka solola bawu na bawu samu na kuzaba nani me lutila mfunu na kati ya bawu. 35 Na yina, Yesu kwendaka vwanda. Yandi bokilaka bilandi kumi na zole, mpe zabisaka 37 «Muntu yina ke yamba mwana ya fyoti ya mutindu yayi na Nkumbu ya munu, ke yamba munu mosi. Na yina, muntu yina ke yamba munu, ke yamba munu ve, kasi yandi ke yamba muntu yina fidisaka munu.» 38 Yowane tubilaka yandi: «Mfumu, beto talaka muntu

beno: Konso muntu yina ke pesa beno kopo ya maza vwandaka, yandi tumisaka mpeve ya yimbi na ngolo, samu ti beno kele bantu ya Klisto, ke kondwa ve na mpe tubaka: «Mpeve yina ke kufwaka makutu mpe kuzwa musendo ya yandi.» 42 «Kana muntu bwisa ke kangaka ndinga, basika na nzutu ya mwana yayi, na disumu mwana mosi na kati ya bana ya fyoti yayi mpe kuvutuka dyaka ve.» 26 Mpeve ya yimbi lookaka, ke na kukwikila na munu, ya me lunga ti ba kanga ningisaka mwana na ngolo nyonso, mpe basikaka. yandi ditadi ya nene na laka, mpe ba losa yandi na Mwana kumaka mutindu muntu ya kufwa, mpe bantu mubu. 43 Kana diboko ya nge ke na kubwisa nge na masumu, zenga yawu. Ya me lutila mbote na nge na kukota na kisika ya luzingu ya tsyelika na diboko mosi. Kana ve, ba ke losa nge na maboko nyonso zole na mbungulu, na kati ya tiya yina ke kufwa ve. [Geenna g1067] 44 Kuna, bantunga yina ke kudyaka nzutu ke kufwaka ve, mpe tiya ke kufwaka ve.] 45 Kana dikulu ya nge ke na kubwisa nge na masumu, zenga yawu. Ya me lutila mbote na nge na kukota na kisika ya luzingu ya tsyelika na dikulu mosi. Kana ve, ba ke losa nge na makulu nyonso zole na mbungulu. [Geenna g1067] 46 Kuna, bantunga yina ke kudyaka nzutu ke kufwaka ve, mpe tiya ke kufwaka ve.] 47 Kana disu ya nge ke na kubwisa nge na masumu, katula yawu. Ya me lutila mbote na nge na kukota na Kimfumu ya Nzambi na disu mosi. Kana ve, ba ke losa nge na meso nyonso zole na mbungulu. (Geenna g1067) 48 Kuna, bantunga yina ke kudyaka nzutu ke kufwaka ve, mpe tiya ke kufwaka ve. 49 «Ya tsyelika, ba ke bongisa bantu nyonso na tiya, mutindu ba ke bongisaka madya na mungwa. 50 Mungwa kele kima ya mbote. Kana mungwa ke dyaka ve na luwu, na yinki beno lenda kuvutula yawu luwu? Beno vwanda bawu: «Muntu yina zola kuwandala muntu ya ntete, mutindu mungwa na kati ya beno, mpe beno zinga na fwana kuwandala muntu ya nsuka mpe kisadi ya bantu kizunu beno na beno.»

10 Yesu katukaka kuna, mpe kwendaka na Zude na simu ya nkaka ya nzadi ya Yolodani. Nkonga ya bantu vukanaka dyaka pene-pene ya yandi, mpe mutindu vwandaka kifu ya yandi, yandi vwandaka longisa bawu. 2 Mwa ndambu ya ba-Falisye kwendaka pene-pene ya Yesu samu na kulebika yandi mutambu. Bawu yufulaka yandi: «Misiku ya

betō ke pesaka bakala muswa ya kukatula kento na bampatu. Na yina, nge ke kuzwa bimvwama na ya yandi na makwela?» 3 Yesu vutulaka: «Wapi mazulu. Na manima, kwiza mpe landa munu.» 22 Musiku Moyize pesaka beno?» 4 Bawu vutulaka: Ntangu yandi kuwaka mutindu yina, yandi kumaka na «Moyize pesaka bakala muswa ya kusonika mukanda mawa mpe kwendaka ya kufuluka na kyadi, samu ti ya kufwa makwela mpe kukatula kento na makwela.» yandi vwandaka na bimvwama mingi. 23 Yesu talaka 5 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Moyize sonikinaka bilandi ya yandi yina zungaka yandi, mpe tubaka: «Ya beno Musiku yina samu ti beno kele na ntima ngolo. kele mpasi mingi na bayina kele na bimvwama na 6 Kasi na mbandukulu ya yinza, ntangu Nzambi yidika kukota na Kimfumu ya Nzambi!» 24 Bilandi yitukaka bima nyonso, yandi yidikaka bawu kento na bakala. mingi ntangu bawu kuwaka mambu yina. Kasi Yesu 7 Ni yawu yina, bakala ke bika tata mpe mama ya tubilaka bawu dyaka: «Bana ya munu, ya kele mpasi yandi, samu na kwenda zinga kintwadi na kento ya mingi na kukota na Kimfumu ya Nzambi. 25 Ya kele yandi, 8 mpe bawu zole ke kuma kaka nzutu mosi. mpasi na kibulu yina ba ke bokilaka samo na kukota Na yina, bawu ke dyaka ve bantu zole, kasi kaka na dibulu ya ntumbu. Kasi ya me lutila mpasi mingi muntu mosi. 9 Na yina, muntu fwana kukabula ve na mwama na kukota na Kimfumu ya Nzambi.» 26 yina Nzambi me vukisa.» 10 Ntangu bawu kumaka Bilandi yitukaka dyaka ya kulutila, mpe vwandaka na yinzo, bilandi yufulaka dyaka yandi na dyambu yufula bawu na bawu: «Na yina, nani lenda kuzwa yina. 11 Yandi tubilaka bawu: «Kana bakala katula mpulusu?» 27 Yesu talaka bawu, mpe tubaka: «Na kento ya yandi na makwela, mpe kwela kento ya bantu, yawu lenda kusalama ve. Kasi na Nzambi nkaka, yandi me salakinsa na ntawala ya kento mambu nyonso lenda kusalama samu ti Nzambi ke ya ntete. 12 Mutindu mosi mpe, kana kento manga lembanaka dyambu ve.» 28 Na yina, Pyele zabisaka bakala ya yandi, mpe kwela bakala ya nkaka, yandi yandi: «Kasi beto, beto me bika bima nyonso samu me salakinsa.» 13 Bantu nataka bana ya fytot na na kulanda nge.» 29 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, sika ya Yesu samu ti yandi tentika bawu maboko, mu ke na kuzabisa beno: Kana muntu bika yinzo kasi bilandi sembaka bawu. 14 Ntangu Yesu talaka ya yandi, bankazi ya yandi, bibusi ya yandi, mama mutindu yina, yandi dasukaka mpe tubaka na bilandi ya yandi, tata ya yandi, bana ya yandi, mpe bilanga ya yandi: «Beno bika bana ya fytot kwiza na sika ya ya yandi samu na munu mpe samu na Nsangu munu! Beno yimina bawu ve samu ti Kimfumu ya ya Mbote, 30 ke kuzwa na ntangu yayi: bayinzo, Nzambi kele ya bantu yina kele mutindu bawu. 15 Ya bankazi, bibusi, batata, bamama, bana, bilanga, na tsyelika, mu ke na kutubila beno: Muntu yina ke ndima bankwamusu mpe, kulutila bambala nkama, mpe ve Kimfumu ya Nzambi mutindu mwana ya fytot, ke luzingu ya mankululu na yinza yina ke kwiza. (aiōn kota kuna ve.)» 16 Na manima, Yesu tulaka bawu na g165, aiōnios g166) 31 Bantu mingi yina kele ntangu nkata, tentikaka bawu maboko, mpe sakumunaka yayi bantu ya ntete, ke vwanda bantu ya nsuka, mpe bawu. 17 Ntangu Yesu vwandaka kwenda, bakala bayina kele bantu ya nsuka, ke vwanda bantu ya mosi kwizaka na mbangu nyonso, mpe fukamaka na ntete.» 32 Yesu vwandaka tambula na mantwala ntawala ya Yesu. Yandi yufulaka Yesu: «Mulongisi ya ya bilandi ya yandi ntangu bawu vwandaka kwenda mbote, yinki mu fwana kusala samu na kuzwa luzingu na Yelusalemi. Bilandi vwandaka ya kuyituka samu ya seko?» (aiōnios g166) 18 Yesu vutulaka: «Samu na na mambu nyonso yina bawu kuwaka, mpe bayina yinki nge ke na kutuba ti mu kele mbote? Ata muntu na mambu nyonso yina bawu kuwaka, mpe bayina vwandaka landa yandi vwandaka na boma. Yesu kele mbote, kana kaka yandi mosi Nzambi ve. 19 Nge nataka dyaka bilandi ya yandi kumi na zole na Iweka, zaba misiku: «Kufwa muntu ve, kusala kinsusa ve, mpe zabisaka bawu mambu yina ke kumina yandi. kulaba ve, kutuba ve kimbangi ya luvunu, kusala ve 33 Yandi zabisaka bawu: «Beno kuwa! Beto ke na mambu ya yimbi na muntu, mpe zitisata tata na mama kukwenda na Yelusalemi kisika ba ke yekula Mwana ya nge.» 20 Bakala yina vutulaka: «Mulongisi, mu ke ya Muntu na maboko ya bamfumu ya bangangatumamaka na misiku nyonso yina katuka buntwenya Nzambi mpe milongisi ya Misiku. Bawu ke zengila ya munu.» 21 Yesu talaka yandi, zolaka yandi mpe yandi lufwa, mpe ke yekula yandi na sika ya bayina tubaka: «Dyambu mosi me bikana na nge: Tekisa kele ve ba-Zwife. 34 Bawu ke sekä yandi, ke lobola bima nyonso yina kele na nge, mpe kabula mbongo yandi mante, ke bula yandi bikoti, mpe ke kufwa yandi.

Kasi yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu.» 35 Zaki mpe Yowane, bana ya Zebede, kwendaka pene-pene ya Yesu, mpe tubaka: «Mulongisi, beto zola ti nge sadila beto mambu yina beto ke lomba nge.» 36 Yesu yufulaka bawu: «Yinki beno zola ti mu sadila beno?» 37 Bawu vutulaka: «Pesa beto muswa ya kuwanda, mosi na lubakala ya nge mpe ya nkaka na lumoso ya nge, ntangu ke vwanda na kati ya Kimfumu ya nge ya nkembo.» 38 Yesu zabisaka bawu: «Beno zaba ve yinki beno ke na kulomba. Beno lenda kunwa mbungu ya bampasi yina mu ke kunwa, to kuzwa mbotokolo yina mu ke kuzwa?» 39 Bawu vutulaka: «Beto ke lenda.» Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, beno ke kunwa mbungu yina mu ke kunwa, mpe beno ke kuzwa mbotokolo yina mu ke kuzwa. 40 Kasi samu na kuwanda na lubakala to na lumoso, ni munu ve lenda kutuba yawu. Bisika yina kele ya bayina Nzambi me kubikila yawu.» 41 Ntangu bilandi kumi ya nkaka kuwaka mutindu yina, bawu dasukilaka Zaki mpe Yowane. 42 Na yina, Yesu bokilaka bawu nyonso, mpe tubaka: «Beno zaba ti bantwadisi ya bayinsi ke yalaka bantu ya bawu na ngolo nyonso, mpe bamfumu ke talisaka bantu mpasi mingi. 43 Kasi ya fwana kuwanda ve mutindu yina na kati ya beno. Kana mosi na kati ya beno zola kuwanda mfumu, yandi fwana kuwanda kisadi ya beno. 44 Muntu yina zola kuwanda muntu ya ntete, fwana kuwanda mundongo ya bantu nyonso. 45 Ya tsyelika, Mwana ya Muntu me kwiza na yinza samu ti bantu sadila yandi ve, kasi samu ti yandi sadila bantu, mpe pesa luzingu ya yandi mutindu munkayulu samu na kukuula bantu mingi.» 46 Yesu na bilandi ya yandi kumaka na mbanza Yeliko. Ntangu yandi vwandaka basika na mbanza yina na bilandi ya yandi mpe na nkonga ya nene ya bantu, mpofo mosi na nkumbu Baatime, mwana ya Time, vwandaka ya kuwanda na Iweka ya nzila mpe vwandaka lomba bantu mbongo. 47 Ntangu yandi kuwaka ti Yesu ya Nazaleti ke na kuluta, yandi lookaka: «Yesu, Mwana ya Davidi, tala munu kyadi!» 48 Bantu mingi vwandaka semba yandi samu ti yandi vwanda swi. Kasi yandi lutilaka dyaka na kulooka ngolo: «Mwana ya Davidi, tala munu kyadi!» 49 Yesu kangamaka mpe tubaka: «Beno bokila yandi.» Bawu bokilaka mpofo mpe zabisaka yandi: «Vwanda na kibakala mpe telama. Yandi ke na kubokila nge.» 50 Na yina, yandi losaka kiyunga ya yandi. Yandi dumukaka mpe kwendaka kisika vwandaka Yesu.

51 Yesu yufulaka yandi: «Yinki nge zola ti mu sala samu na nge?» Mpofo vutulaka: «Mulongisi, sala ti mu tala dyaka.» 52 Yesu zabisaka: «Kwenda, kiminu ya nge me belusa nge.» Kaka na ntangu yina, mpofo bandaka dyaka na kutala, mpe landaka Yesu.

11 Ntangu bawu vwandaka ntama mingi ve na Yelusalemi, mpe kumaka na bizunga ya babwala Betefaze na Betani, pene-pene na mongo ya bayinti ya olive. Yesu fidisaka bilandi zole ya yandi. 2 Yandi zabisaka bawu: «Beno kwenda na bwala yina kele na mantwala ya beno. Ntangu beno ke kuma, beno ke tala mbuluku ya fyoti ya kukanga na yinti, mpe yina ata muntu me yuluka ntete ve. Beno nyangula yawu, mpe beno nata yawu awa. 3 Kana muntu yufula beno: «Samu na yinki beno ke na kusala mutindu yina?» Beno zabisa yandi: «Mfumu ke na yawu nsatu, kasi yandi ke vutula yawu malu-malu yayi.» 4 Na yina, bawu kwendaka mpe talaka na ngaanda, mbuluku ya fyoti na bala-bala, ya kukanga pene-pene ya mwelo. Bawu nyangulaka yawu. 5 Bantu ya nkaka yina vwandaka kuna yufulaka bawu: «Yinki beno ke na kusala? Samu na yinki beno ke na kunyangula mbuluku ya fyoti yina?» 6 Bilandi tubaka mutindu Yesu zabisaka bawu, mpe ba pesaka bawu muswa ya kunata yawu. 7 Bawu nataka yawu na sika ya Yesu. Bawu tulaka binkuti ya bawu na zulu ya mbuluku, mpe Yesu vwandaka na zulu ya yawu. 8 Bantu mingi tandaka binkuti ya bawu na nzila. Ba ya nkaka tandaka makasa yina bawu vwandaka zenga na bilanga. 9 Bayina vwandaka tambula na mantwala mpe na manima ya Yesu vwandaka looka: «Ozana! Nkembo na Nzambi! Bika ti Mfumu Nzambi kusakumuna muntu yina ke na kukwiza na Nkumbu ya yandi! 10 Bika ti Nzambi kusakumuna Kimfumu yina ke na kukwiza, Kimfumu ya nkooko ya beto Davidi! Ozana! Nkembo na Nzambi na mazulu!» 11 Yesu kumaka na Yelusalemi, mpe kotaka na Yinzo ya Nzambi. Na manima ya kutala bisika nyonso na balweka ya yandi, yandi kwendaka na mbanza Betani na bilandi kumi na zole samu ti bwisi vwandaka me yila. 12 Na kilumbu yina landaka, ntangu bawu vwandaka basika na bwala Betani, Yesu kumaka na nsatu. 13 Yesu vwandaka ntete ntama, mpe talaka yinti ya fike yina vwandaka na makasa, mpe kwendaka pene-pene ya yawu samu na kutala kana yawu vwandaka na bambuma. Kasi ntangu yandi kumaka kuna, yandi

talaka kaka makasa samu ti ya vwandaka ve ntangu lutumu ya nani nge ke salaka mambu yayi? Nani ke yina bayinti ya fike ke butaka bambuma. **14** Na yina, pesaka nge bumfumu ya kusala yawu?» **29** Yesu Yesu tubaka na yinti ya fike: «Ata muntu ke kudya vutulaka: «Mu ke yufula beno kyuvu kaka mosi. dyaka bambuma ya nge.» Bilandi kuwaka mambu Kana beno pesa munu mvutu, munu mpe mu ke yina Yesu tubaka. (aiōn g165) **15** Na manima, bawu zabisa beno na lutumu ya nani mu ke salaka mambu kumaka na Yelusalemi. Yesu kotaka na Yinzo ya yayi. **30** Nani fidisaka Yowane na kubotika bantu? Nzambi, mpe bingisaka bayina vwandaka tekisa mpe Nzambi to bantu? Beno pesa munu mvutu?» **31** Kasi sumba bima kuna. Yandi bwisaka bamesa ya bisobisi- bawu bandaka na kusolola bawu na bawu mutindu mbongo, mpe bakiti ya bayina vwandaka tekisa yayi: «Kana beto tuba ti ni Nzambi fidisaka Yowane, yandi ke yufula beto: "Samu na yinki beno kwikilaka mabembe. **16** Yandi vwandaka yimina bantu yina vwandaka nata bima na kulutila na Yinzo ya Nzambi. yandi ve?" **32** Kana beto tuba mpe ti bantu fidisaka **17** Na manima, yandi longisaka bawu mambu yayi: yandi.» (Bawu vwandaka na boma ya nkonga, samu «Dibuku ya Nzambi ke tubaka: "Yinzo ya munu ke ti bantu nyonso vwandaka banza ti Yowane vwandaka vwanda yinzo ya lusambulu samu na bantu ya bayinsi mumbikudi ya tsyelika.) **33** Na yina, bawu vutulaka: nyonso."» Kasi beno me kitula yawu kisika yina «Beto zaba ve.» Yesu vutulaka: «Munu mpe, mu miyibi ke bumbamaka! **18** Bamfumu ya banganga- ke zabisa beno ve na lutumu ya nani mu ke salaka Nzambi mpe milongisi ya Misiku kuwaka yawu, mpe mambu yayi.»

12 Na manima, Yesu bandaka na kuzonzila bawu na bingana: «Bakala mosi kunaka bilanga ya bayinti ya vinu, mpe zungaka yawu na kikaku. Yandi timunaka dibulu samu na kukamuna bambuma ya vinu, mpe tungaka yinzo ya yinda ya kibandu samu na mikengi. Na manima, yandi bikaka yawu na maboko ya bisadi-bilanga ya vinu, mpe kwendaka na nzyetolo.

2 Na ntangu ya kubuka bambuma ya vinu, yandi fidisaka kisadi mosi na sika ya bisadi-bilanga ya vinu samu na kuzwa kikunku ya yandi ya bambuma ya vinu. **3** Kasi bisadi-bilanga ya vinu bwilaka kisadi yina. Bawu bulaka yandi, mpe vutulaka yandi maboko mpamba. **4** Mfumu ya bilanga fidisaka dyaka kisadi ya nkaka. Bawu bulaka kisadi yango na yintu, mpe fingaka yandi. **5** Yandi fidisaka dyaka kisadi ya nkaka, mpe bawu kufwaka kisadi yango. Bawu salaka mpe mutindu mosi na bisadi nyonso ya nkaka yina mfumu ya bilanga fidisaka. Bawu bulaka ba ya nkaka, mpe kufwaka ba ya nkaka. **6** Mfumu ya bilanga bikanaka kaka na mwana mosi ya yandi yina yandi vwandaka zola mingi. Yandi fidisaka yandi na nsukunu, samu ti yandi vwandaka banza ti bawu ke zitisa mwana ya yandi.» **7** Kasi bisadi-bilanga ya vinu tubaka bawu na bawu: «"Ni yandi ke kuzwa difwa ya bilanga yayi ya vinu. Beto kufwa yandi samu ti bilanga yayi vwanda ya beto."» **8** Na yina, bawu bwilaka yandi. Bawu kufwaka yandi mpe losaka nzutu ya yandi ntama na bilanga ya vinu. **9** Yinki mfumu ya bilanga ke sala? Yandi ke kwiza, ke kufwa bawu, mpe ke pesa pene-pene ya yandi. **28** Bawu yufulaka yandi: «Na

bilanga ya vinu na bisadi-bilanga ya nkaka. 10 Beno na lufwa, yandi ke vwanda kento ya nani na bawu me tangaka ntete ve mambu yina ke tubaka Dibuku nyonso nsambwadi, samu ti bawu nyonso kwelaka ya Nzambi: «“Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka me yandi?» 24 Yesu vutulaka: «Beno ke na kuvunama kuma ditadi ya kulutila mfunu yina ke na kusimba samu ti beno zaba ve Dibuku ya Nzambi to lulendo yinzo nyonso. 11 Ni Mfumu salaka ti yawu vwanda ya Nzambi. 25 Ya tsyelika, ntangu bantu ya kufwa mutindu yina, mpe ya kele mambu ya ngitukulu samu ke vumbuka, bakento na babakala ke kwelana ve. na beto!”» 12 Bamfumu ya ba-Zwife sosaka mayela Kasi bawu ke vwanda mutindu bambazi na mazulu. ya kukanga Yesu, samu ti bawu zabaka ti ni na bawu 26 Na yina me tadila dyambu ya mvumbukulu ya Yesu tubaka kingana yina. Kasi bawu vwandaka na bantu ya kufwa, beno me tangaka ntete ve na dibuku boma ya nkonga yina vwandaka kuna. Na yina, bawu ya Moyize, kibuku ya mambu ya Nzambi yina ke bikaka yandi mpe kwendaka. 13 Bamfumu ya ba-zonzilaka divunda ya tiya? Beto ke tangaka ti Nzambi Zwife fidisaka mwa ba-Falisye mpe mwa bantu ya tubaka na Moyize: «Mu kele Nzambi ya Abalayami, kimvuka ya Elode na sika ya Yesu samu na kubwisa ya Isaaki, mpe ya Yakobi.”» 27 Yesu tubaka dyaka: Yesu na mutambu na kupesa yandi kyuvu. 14 Bawu «Nzambi kele ve Nzambi ya bantu ya kufwa, kasi kwizaka zabisa Yesu: «Mulongisi, beto zaba ti nge ya bantu ya moyo. Na yina, beno ke na kuvunama ke tubaka butsyelika, mpe nge kele ve na boma ya mingi.» 28 Mulongisi mosi ya Misiku kuwaka bawu muntu samu ti nge ke swasikisaka bantu ve. Nge ke ntangu bawu vwandaka solola. Yandi talaka ti Yesu longisaka na butsyelika nyonso mambu yina Nzambi zonzaka mbote. Na yina, yandi kwendaka pene-pene ke zolaka ti beto sala. Na yina, beto kele na muswa ya Yesu, mpe yufulaka Yesu: «Wapi Musiku me lutila ya kufuta mpaku na ntinu Sezale to ya kufuta yawu mfunu na misiku nyonso?» 29 Yesu vutulaka: «Musiku ve? Beto fwana kufuta yawu to ve?» 15 Kasi Yesu yina me lutila mfunu ke tubaka mutindu yayi: «“Kuwa zabaka ti bawu vwandaka bantu ya bantima zole. Isayeli! Mfumu Nzambi ya beto kele kaka yandi mosi Na yina, yandi zabisaka bawu: «Samu na yinki beno Mfumu. 30 Nge fwana kuzola Mfumu Nzambi ya nge ke na kumeka munu? Beno natina munu Denalya na ntima ya nge nyonso, na mwela ya nge nyonso, mosi samu ti mu tala yawu.» 16 Bawu natinaka yandi na mayela ya nge nyonso, mpe na ngolo nyonso yawu, mpe yandi yufulaka bawu: «Kizizi mpe nkumbu ya nge.» 31 Musiku ya zole ke tubaka mutindu yina kele ya kusonama awa kele ya nani?» Bawu yayi: «“Nge fwana kuzola mpangi ya nge mutindu vutulaka: «Yawu kele ya ntinu Sezale.» 17 Na yina nge mosi.” Ya kele dyaka ve na Musiku ya nkaka Yesu zabisaka bawu: «Beno pesa na ntinu Sezale yina me lutila misiku zole yayi mfunu.» 32 Na yina, bima yina kele ya Sezale, mpe na Nzambi bima mulongisi ya Misiku tubaka: «Ya tsyelika, Mulongisi! yina kele ya Nzambi.» Bawu yituka mingi na mvutu Mambu yina nge me zonza kele ya tsyelika: Kaka yina Yesu vutulaka bawu. 18 Ba-Saduse kwizaka na ni yandi mosi kele Nzambi, mpe Nzambi ya nkaka sika ya Yesu. (Ba-Saduse kele bantu yina ke tubaka kele ve. 33 Konso muntu fwana kuzola yandi na ti bantu ya kufwa ke vumbuka ve.) Bawu yufulaka ntima nyonso, na mayela nyonso, mpe na ngolo Yesu mutindu yayi: 19 «Mulongisi! Moyize pesaka nyonso ya yandi. Yandi fwana kuzola mpe mpangi beto Musiku yayi: «Kana bakala ya kukwela kufwa ya yandi mutindu yandi mosi. Misiku yayi me lutila ata kubuta bana na kento ya yandi, leki to yaya ya mbote na makabu nyonso mpe minkayulu yina ba ke yandi fwana kukwela mufwidi yina samu na kubutila yokaka samu na Nzambi.» 34 Yesu talaka ti mulongisi yandi bana.” 20 Kasi ya vwandaka na bampangi yayi ya Misiku zonzaka na ndwenga nyonso. Na nsambwadi. Mpangi ya ntete kwelaka kento, mpe yina, Yesu tubaka: «Nge kele ve ntama na kukota kufwaka ata kubuta bana na kento yina. 21 Mpangi na Kimfumu ya Nzambi.» Na manima, ata muntu ya zole kwelaka mufwidi, mpe kufwaka ata kubuta kuzwaka dyaka ngolo ya kuyufula yandi kyuvu. 35 mwana na yandi, mutindu mosi mpe mpangi ya tatu. Yesu vwandaka longisa na kati ya Yinzo ya Nzambi, 22 Bampangi nyonso nsambwadi yina kwelaka kento mpe yufulaka: «Wapi mutindu milongisi ya Misiku yango, mpe kufwaka ata kubuta mwana na yandi. lenda kutuba ti Masiya kele Mwana ya Davidi? 36 Ya Na manima ya bawu nyonso, kento mpe kufwaka. tsyelika, yandi mosi Davidi yina vwandaka ya kufuluka 23 Na yina, ntangu bantu ya kufwa ke vumbuka na Mpeve ya Longo tubaka: «“Mfumu Nzambi me

tuba na Mfumu ya munu: Vwanda na lubakala ya kusalama, mpe bansangu ya bamvita yina ke kwiza, munu tii ntangu mu ke tula bambeni ya nge na yisi beno vwanda ve na boma. Mambu nyonso yina fwana ya makulu ya nge."» 37 «Kana yandi mosi Davidi kusalama, kasi yawu ke vwanda ntete ve nsuka ya ke na kubokila yandi "Mfumu", wapi mutindu Masiya yinza. 8 Bantu ya yinsi mosi ke nwanisa bantu ya lenda kuwanda dyaka mwana ya Davidi?» Nkonga yinsi ya nkaka, mpe yinsi mosi ya kintinu ke nwanisa ya nene vwandaka kuwa Yesu na kilengi nyonso. yinsi ya kintinu ya nkaka. Na bizunga mingi, nsatu 38 Na ndongosolo ya yandi, yandi vwandaka tuba: ke kota, mpe ntoto ke ningana na ngolo nyonso. «Beno sala keba na milongisi ya Misiku. Bawu ke Mambu nyonso yayi ke vwanda mutindu mbandukulu zolaka na kutambula na binkuti ya yinda, mpe ti bantu ya bampasi yina kento ke talaka na ntangu ya kubuta. pesa bawu bambote ya buzitu na bisika ya mfumu 9 «Kasi beno sala keba samu na beno mosi. Bantu ya mbanza. 39 Bawu ke zolaka na kuwanda na ke nata beno na bayinzo ya lufundusu. Bawu ke bakiti ya ntete na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, bula beno bikoti na kat i ya bayinzo ya lusambulu mpe na bakiti ya buzitu na mikembo ya nene. 40 ya ba-Zwife. Bawu ke fundisa beno na ntwala ya Bawu ke bakaka bimvwama nyonso ya mifwid i ya bantwadisi mpe bantinu samu na munu, mpe beno ke bakento, mpe ke salaka lusambulu ya yinda samu vwanda bambangi ya munu na ntwala ya bawu. 10 ti bantu tala bawu. Nzambi ke pesa bawu kitumbu Ntete-ntete, bantu fwana kuzabisa Nsangu ya Mbote ya ngolo!» 41 Na manima, Yesu kwendaka vwanda na yinza nyonso. 11 Ntangu ba ke nata beno samu pene-pene ya sanduku ya minkayulu ya Yinzo ya na kuyekula beno, beno vwanda na boma ve na Nzambi, mpe talaka wapi mutindu bantu vwandaka kusosa mambu yina beno ke zonza. Kasi beno zonza tula mbongo na kat i. Bamvwama mingi vwandaka mabanza yina ke kumina beno na ntangu yina, samu tula mbongo mingi. 42 Mufwid i ya mputu ya kento ti yawu ke katuka ve na mayela ya beno, kasi na kwizaka mpe tulaka bapata zole ya mfunu mingi Mpeve ya Longo. 12 Bantu ke yekula bampangi ya ve. 43 Na yina, Yesu bokilaka bilandi ya yandi, mpe bawu mosi samu na kuzengila bawu lufwa. Batata zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, ke sala mpe mutindu mosi samu na bana ya bawu. mufwid i ya mputu yayi me lutila kupesa minkayulu Bana ke kuma bambeni ya bibuti ya bawu, mpe ke kulutila bantu nyonso yina me tula minkayulu na kat i kufwa bawu. 13 Bantu nyonso ke yina beno samu na ya sanduku yayi. 44 Ya tsyelika, bantu nyonso yayi munu. Kasi muntu yina ke tatamana tii na nsukun ke me tula mbongo yina vwandaka na bawu nsatu ve. kuzwa mpulusu.» 14 «Ntangu beno ke tala muntu Kasi yandi na buwelo ya yandi, yandi me tula nyonso yina ba ke bokilaka Kisafudi-Kimwangisi ya kuwanda yina vwandaka na yandi nsatu samu na kuzinga.» na kisika yina yandi fwana kuwanda ve, (Muntu yina ke na kutanga mambu yayi, fwana kubakula yawu mbote!) Na yina, bantu yina ke vwanda na Zude, fwana kukima na zulu ya myongo. 15 Muntu yina ke vwanda na kibandu ya yinzo, fwana kukulumuka ve, mpe kota ve na yinzo samu na kubaka kima na kat i.

13 Ntangu Yesu vwandaka basika na Yinzo ya Nzambi, mosi na kat i ya bilandi ya yandi tubaka: «Mulongisi! Tala matadi ya nene yayi! Tala bunene ya yinzo yayi!» 2 Yesu vutulaka: «Nge me tala yinzo ya yayi? Ata ditadi mosi ke bikana na zulu ya ditadi ya nkaka. Nyonso ke mwangana.» 3 Yesu vwandaka ya kuwanda na mongo ya bayinti ya olive yina vwandaka talasanaka na Yinzo ya Nzambi. Pyele, Zaki, Yowane, mpe Andele yufulaka yandi na lweka: 4 «Zabisa beto wapi ntangu mambu yina ke salama, mpe wapi kidimbu ke lakisa ti ntangu me fwana samu ti mambu yina salama?» 5 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Beno sala keba samu ti muntu vuna beno ve. 6 Bantu mingi ke kwiza na Nkumbu ya munu. Bawu ke tuba: "Mu kele Masiya", mpe bawu ke vuna bantu mingi. 7 Ntangu beno ke kuwa bamvita ke na

ve na ntangu ya bamvula mpe ya madidi ya ngolo. 16 Muntu yina ke vwanda na bilanga, fwana kuvutuka ve na yinzo samu na kubaka kiyunga ya yandi. 17 Na bilumbo yina, kyadi na bakento yina ke vwanda na bivumu, mpe na bayina ke nwikisa bana mabene! 18 Beno sambila Nzambi samu ti mambu yayi salama ve na ntangu ya bamvula mpe ya madidi ya ngolo. 19 Ya tsyelika, bilumbo yina ke vwanda bilumbo ya bampasi ya kulutila. Katuka mbandukulu ya yinza yina Nzambi yidikaka tii ntangu yayi, bampasi ya mutindu yina me salamaka ntete ve, mpe yawu ke salama dyaka ve. 20 Kana Mfumu bakaka ve lukanu ya kulkulula lutangu ya bilumbo yina ya mpasi, ata

muntu lendaka zinga dyaka. Kasi Nzambi kululaka ke na kutuba yawu na bantu nyonso: Beno lala ve yawu samu na bantu yina yandi soolaka. 21 Na pongi.»

yina, kana muntu zabisa beno: "Beno tala! Masiya kele awa" to "Beno tala! Yandi kele kuna", beno kwikila yandi ve, 22 samu ti ba-masiya ya luvunu mpe mimbikudi ya luvunu ke talana. Bawu ke sala bidimbu ya ngitukulu mpe bimangu ya nene samu na kuvuna bantu, mpe kana bawu lenda, bawu ke vuna mpe bayina Nzambi soolaka. 23 Na yina, beno sala keba! Mu me zabisa beno mambu nyonso ntete yawu salama.» 24 «Kasi na bilumbu yina, na manima ya bampasi yina, ntangu ke lezima dyaka ve, mpe ngonda ke pesa dyaka ve nsemo. 25 Bambwetete ke kubwa, mpe bima ya mazulu yina kele na lulendo ke ningana. 26 Na yina, bantu ke tala Mwana ya Muntu yina ke kwiza na kati ya matuti na lulendo mpe nkembo mingi. 27 Yandi ke fidisa bambazi ya yandi na bandambu nyonso na yinza ya muvimba samu na kukutikisa kisika mosi bantu nyonso yina Nzambi soolaka.» 28 «Beno bakula ndongsolo yina ke lakiska beno yintu ya fike: Ntangu bintala ya yawu ke kumaka pete-pete, mpe makasa ya malu-malu ke basikaka, beno ke zabaka ti ntangu ya bamvula me kuma pene-pene. 29 Mutindu mosi, ntangu beno mpe ke tala ti mambu yina ke na kusalama, beno fwana kuzaba ti nkzwizulu ya Mwana ya Muntu me kuma pene-pene. Yandi kele na myelo ya bayinzo ya beno. 30 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu nyonso yina ke na kuzinga ntangu yayi ke kufwa ve ntete mambu nyonso yayi kusalama. 31 Zulu na ntoto ke zimbana, kasi mambu ya munu ke zimbana ve.» 32 «Ata muntu zaba kilumbu mpe ngunga yina mambu yayi ke salama. Ata bambazi ya mazulu mpe ata Mwana ya Nzambi zaba yawu. Kaka ni Tata yandi mosi zaba yawu. 33 Beno sala keba! Beno lala ve pongi samu ti beno zaba ve wapi ntangu yawu ke salama. 34 Yawu ke vwanda mutindu muntu yina ke na kukwenda na nzyetolo. Yandi ke bika yinzo ya yandi na maboko ya bisadi ya yandi. Yandi ke pesa kisalu na konso kisadi, mpe ke tuba na mikengi ya mwelo ya lupangu na kulala ve pongi. 35 Na yina, beno lala ve pongi samu ti beno zaba ve wapi ntangu mfumu ya yinzo ke vutuka. Yandi lenda kuvutuka na nkokila, to na kati-kati ya mpimpa, to ntangu nsusu ya ntete ke kubaka, to na suka. 36 Kana na mpamukunu yandi vutuka, yandi fwana kukuta ve beno ya kulala pongi. 37 Mambu yina mu ke na kutubila beno, mu ke na kutuba yawu na bantu nyonso: Beno lala ve

14 Bilumbu zole bikanaka na kukuma na mukembo ya Paki mpe ya mampa yina ba ke funisaka ve. Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku vvandaka sosa wapi mutindu ya kukanga Yesu na mansweki samu na kufwa yandi. 2 Ya tsyelika, bawu vvandaka tuba: «Beto fwana kukanga yandi ve na mukembo ya Paki samu ti bantu sala muvusu ve.» 3 Yesu vvandaka na Betani na kati ya yinzo ya Simoni, muntu ya bwazi. Ntangu yandi vvandaka na mesa, kento mosi kotaka kuna na kitutu ya alabati ya kufuluka na mananasi ya ntalu mingi yina ba yidikaka na nale. Yandi zengaka yintu ya kitutu, mpe sekulaka mananasi na yintu ya Yesu. 4 Bantu ya nkaka yina vvandaka kuna vvandaka ve na kilengi mpe tubaka bawu na bawu: «Samu na yinki yandi me bebisa mananasi yayi? 5 Ba lendaka tekisa yawu na ntalu ya kulutila Badenalya bankama tatu, mpe kukabula mbongo yina na bamputu!» Na yina, bawu dasukilaka kento yina. 6 Kasi Yesu tubaka: «Beno bika yandi! Samu na yinki beno ke na kukwamisa yandi? Mambu yina yandi me sala samu na munu kele mbote. 7 Ya tsyelika, bamputu ke vwanda na beno ntangu nyonso, mpe konso ntangu yina beno zola, beno lenda kusala bawu mambu ya mbote. Kasi munu, mu ke vwanda ve na beno ntangu nyonso. 8 Yandi me sala mambu yina yandi me lenda na kusala. Yandi me tula mananasi na nzutu ya munu samu na kukubika nzikulu ya munu. 9 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bisika nyonso yina ba ke zabisa Nsangu ya Mbote yayi na yinza, ba ke zonzila mambu yina kento yayi me sala, mpe ba ke bambukila yandi moyo.» 10 Na yina, Yuda Isekayote, mosi na kati ya bilandi kumi na zole, kwendaka tala bamfumu ya banganga-Nzambi samu na kuyekula bawu Yesu. 11 Ntangu bamfumu ya banganga-Nzambi kuwaka mutindu yina, bawu kumaka na kilengi mingi mpe pesaka yandi nsilulu ya kupesa yandi mbongo. Na yina, Yuda vvandaka sosa ntangu ya mbote samu na kuyekula bawu Yesu. 12 Kilumbu ya ntete ya mukembo ya Paki yina bantu vvandaka kufwa mameme ya fyoti samu na kudya, mpe yina bantu vvandaka kudya mampa yina ba ke funisaka ve, bilandi ya Yesu yufulaka yandi: «Wapi sika nge zola ti beto kwenda kuyidikila nge madya ya Paki?» 13 Na yina, Yesu fidisaka zole na kati ya

bilandi ya yandi, mpe zabisaka bawu: «Beno kwenda bika nge ve!» **30** Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu na mbanza, mpe beno ke bwabana bakala mosi yina ke na kuzabisa nge, kaka na mpimpa ya bubu yayi, ke na kunata diyuki ya maza. Beno landa yandi, **14** ntete nsusu kuba bambala zole, nge ke manga munu mpe kisika yina yandi ke kota, beno tuba na mfumu bambala tatu.» **31** Kasi Pyele tubaka dyaka na ngolo ya yinzo ti Mulongisi ke na kuyufula nge: «Wapi sika nyonso: «Ata ti mu fwana kufwa kintwadi na nge, mu kele kivinga yina mu ke kudya Paki na bilandi ya ke manga nge ve.» Bawu nyonso mpe tubaka mutindu munu?» **15** Yandi ke lakisa beno na kibandu ya yinzo, yina. **32** Ntangu Yesu na bilandi ya yandi kumaka kivinga ya nene yina kele ya kukubama, mpe yawu na kisika yina ba ke bokilaka Ngetesemané, Yesu kele na bima nyonso yina me fwana. Ni kuna beno zabisaka bawu: «Beno vwanda awa ntangu mu ke ke yidika bima nyonso samu na madya ya Paki.» **16** sambila.» **33** Yandi nataka Pyele, Zaki, mpe Yowane. Bilandi kwendaka mpe kumaka na mbanza. Bawu Yandi bandaka na kutala mpasi na ntima mpe na talaka mambu nyonso mutindu Yesu zabisaka bawu, kukuma na boma. **34** Na yina, yandi zabisaka bawu: mpe bawu yidikaka bima nyonso samu na madya ya «Ntima ya munu kele ya kufuluka na kyadi samu na Paki. **17** Ntangu mpimpa kumaka, Yesu kwendaka lufwa. Beno vwanda awa, mpe beno kyelola meso.» kuna na bilandi ya yandi kumi na zole. **18** Ntangu **35** Yandi kwendaka na mwa mantwala. Yandi kubwaka bawu vwandaka kudya na mesa, Yesu tubaka: «Ya na ntoto mpe sambilaka samu na kulomba na Nzambi tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, mosi na kati ya kana yawu lenda kusalama ti ngunga yina ya mpasi beno yina ke na kudya kintwadi na munu ke yekula katuka pene-pene ya yandi. **36** Yandi vwandaka tuba: munu.» **19** Bilandi kumaka na kyadi ya kulutila, mpe «Abba! Tata ya munu, kana yawu lenda kusalama, bandaka na kuyufula yandi mosi na mosi: «Ya kele katula mbungu yayi ya mpasi pene-pene na munu. munu?» **20** Yesu vutulaka: «Ya kele mosi na kati ya Kasi kusala ve luzolo ya munu. Sala kaka luzolo ya beno kumi na zole. Muntu yina ke na kutula diboko nge.» **37** Na manima, yandi vutukaka kisika vwandaka ya yandi kintwadi na munu na kati ya ndonga. **21** Ya bilandi tatu yina, mpe kutaka bawu ya kulala. Na yina, tsyelika, Mwana ya Muntu ke kufwa mutindu Dibuku yandi tubaka na Pyele: «Simoni, nge me lala! Nge ya Nzambi ke zabisaka yawu. Kasi kyadi na muntu me lenda ve na kukyelola meso ata na ngunga mosi. yina ke yekula yandi! Ya vwandaka mbote na muntu **38** Beno kyelola meso, mpe beno sambila samu ti yina na kubutuka ve.» **22** Ntangu bawu vwandaka beno kubwa ve na ntontolo. Ntima ya muntu kele kudya, Yesu bakaka dimpa. Na manima ya kutonda ya kufuluka na nsatu ya kusala mambu ya mbote, Nzambi, yandi bukunaka yawu mpe pesaka yawu na kasi nzutu kele ya kulemba.» **39** Yesu bikaka dyaka bilandi ya yandi na kutuba: «Beno baka, yayi ni nzutu bawu, mpe sambilaka dyaka na kuzonza mambu ya munu.» **23** Na manima, yandi bakaka mbungu ya yina yandi zonzaka ntete. **40** Yandi vutukaka dyaka vinu. Yandi tondaka Nzambi, pesaka yawu na bilandi kisika vwandaka bilandi tatu yina, mpe kutaka dyaka ya yandi, mpe bawu nyonso kunwaka yawu. **24** Yandi bawu ya kulala samu ti meso ya bawu vwandaka ya zabisaka bawu: «Yayi ni menga ya munu, menga ya kufuluka na pongi. Bawu vwandaka zaba ve yinki ngwisani yina me mwangana samu na bantu mingi. **25** ya kuzabisa yandi. **41** Ntangu yandi vutukaka na Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Katuka ntangu mbala ya tatu kisika vwandaka bilandi ya yandi, yandi yayi, mu ke kunwa dyaka ve vinu yayi tii kilumbu yina zabisaka bawu: «Beno ke na kutatamana na kulala, mu ke kunwa vinu ya malu-malu na kati ya Kimfumu mpe beno ke na kupema! Ntangu yayi, ngunga me ya Nzambi.» **26** Na manima, bawu kembisaka Nzambi lunga yina ba ke yekula Mwana ya Muntu na maboko na banzimbu, mpe kwendaka na mongo ya bayinti ya misumuki. **42** Beno telama, mpe beto kwenda! ya olive. **27** Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Beno Muntu yina ke na kuyekula munu me kwiza.» **43** nyonso ke bika munu samu ti Dibuku ya Nzambi ke Kaka na ntangu yina, ntete yandi manisa na kuzonza, tubaka: «Mu ke kufwa muvungi ya mameme, mpe Yuda, mosi na kati ya bilandi kumi na zole, kumaka mameme nyonso ke mwangana.» **28** Yesu tubaka kuna. Yandi kwizaka na nkonga ya nene ya bantu yina dyaka: «Kasi ntangu mu ke vumbuka na lufwa, mu ke vwandaka na bambele mpe bayinti na maboko. Ni kwenda kuvengila beno na Ngallili.» **29** Pyele zabisaka bamfumu ya banganga-Nzambi, milongisi ya Misiku, yandi: «Ata ti bawu nyonso bika nge, munu, mu ke mpe bakuluntu ya ba-Zwife fidisaka bawu. **44** Yuda

yina vwandaka yekula Yesu zabisaka bawu kidimbu vutulaka: «Ee, ya kele munu, mpe beno ke tala Mwana yina yandi ke sala: «Muntu yina mu ke fiba, ni yandi. ya Muntu ya kuwanda na lubakala ya Nzambi-Beno kanga yandi, mpe beno keba yandi mbote Mpungu, mpe yandi ke kwiza na kati ya matuti.» 63 ntangu beno ke nata yandi.» 45 Kaka na ntangu yina Na yina, nganga-Nzambi ya ntete pasulaka bilele ya Yuda kumaka, yandi kwendaka pene-pene ya Yesu, yandi, mpe tubaka: «Beto ke dyaka ve na nsatu ya mpe tubaka: «Mulongisi!» Na manima, yandi fibaka bambangi! 64 Beno me kuwa mutindu yandi me safula Yesu. 46 Na yina, bawu simbaka Yesu mpe kangaka Nzambi. Yinki beno ke na kubanza?» Bawu nyonso yandi. 47 Kasi mosi na kati ya bayina vwandaka tubaka ti ba fwana kuzengila yandi kitumbu ya lufwa. kintwadi na Yesu, basisaka mbele ya yandi. Yandi 65 Mwa bantu ya nkaka na kati ya bawu lobolaka bulaka yawu kisadi ya nganga-Nzambi ya ntete, mpe yandi mante. Bawu kangaka yandi kizizi, bulaka yandi zengaka yandi dikutu. 48 Yesu zabisaka bawu: «Beno makofi, mpe tubaka: «Bikula! Nani me bula nge?» Na me kwiza na bambele mpe bayinti samu na kukanga manima, mikengi bakaka yandi, mpe bulaka yandi munu mutindu ti mu vwandaka kimpumbulu? 49 bambata. 66 Ntangu Pyele vwandaka na yisi, na kati Bilumbu nyonso mu vwandaka kintwadi na beno na ya lupang, kisadi mosi ya kento ya nganga-Nzambi kati ya Yinzo ya Nzambi samu na kulongisa, mpe ya ntete kwizaka kuna. 67 Yandi talaka Pyele yina beno kangaka munu ve. Kasi mambu nyonso yayi me vwandaka yotila tiya. Yandi talaka Pyele mbote, mpe salama samu na kulungisa mambu yina kele na kati tubaka: «Nge mpe, nge vwandaka kintwadi na Yesu, ya Dibuku ya Nzambi.» 50 Na yina, bilandi nyonso muntu ya Nazaleti.» 68 Kasi Pyele mangaka mpe bikaka Yesu, mpe kimaka. 51 Ditoko mosi vwandaka tubaka: «Mu zaba ve yinki nge ke na zola kutuba, landa Yesu. Yandi lwataka kaka lele. Bamekaka na mpe mu ke na kubakula ata dyambu.» Na manima, kukanga yandi, 52 kasi yandi bikaka lele, mpe kimaka Pyele kwendaka vwanda na mwelo ya lupang. 69 kimpene. 53 Bayina kangaka Yesu nataka yandi na Kasi kisadi yango talaka dyaka yandi, mpe tubaka yinzo ya nganga-Nzambi ya ntete kisika vukanaka na bayina vwandaka kuna: «Bakala yayi vwandaka bamfumu ya banganga-Nzambi, bakuluntu ya ba- na bawu.» 70 Pyele mangaka dyaka. Na manima ya Zwife, mpe milongisi ya Misiku. 54 Pyele vwandaka mwa ntangu, bayina vwandaka kuna tubaka dyaka landa Yesu mwa manima, mpe kotaka na lupang na Pyele: «Ya tsyelika, nge kele mosi ya bantu ya ya nganga-Nzambi ya ntete. Yandi vwandaka kisika yandi samu ti nge mpe, nge kele muntu ya Ngalili.» mosi na mikengi, mpe vwandaka yotila tiya. 55 71 Kasi Pyele zengaka undefi mpe tubaka: «Mu zaba Bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe kimvuka nyonso ve muntu yina beno ke na kuzonzila. Kana mu ke ya bakuluntu ya ba-Zwife vwandaka sosa kimbangi na kuvuna, bika ti Nzambi kupesa munu kitumbu.» samu na kuzengila yandi lufwa, kasi bawu kuzwaka 72 Kaka na ntangu yina, nsusu kubaka na mbala ya ata dyambu. 56 Ya tsyelika, bantu mingi vwandaka zole. Pyele bambukaka moyo na mambu yina Yesu tuba bimbangi ya luvunu na Nkumbu ya Yesu. Kasi zabisaka yandi: «Ntete nsusu kuba bambala zole, bimbangi ya bawu vwandaka ya kuswaswana. 57 nge ke manga munu bambala tatu.» Na yina, Pyele Na yina, mwa bantu ya nkaka telamaka, mpe tubaka basikaka mbangu mpe dilaka.

kimbangi yayi ya luvunu: 58 «Beto kuwaka yandi na kutuba ti yandi ke mwangisa Yinzo yayi ya Nzambi yina bantu tungaka, mpe na bilumbu tatu, yandi ke tunga dyaka ya nkaka yina bantu ke tunga ve.» 59 Kasi ata na kimbangi yayi, bambangi vwandaka wisana ve. 60 Na yina, nganga-Nzambi ya ntete telamaka na kati-kati ya kimvuka, mpe yufulaka Yesu: «Nge kele ve na dyambu ya kutuba na mambu yina bantu yayi ke na kufunda nge?» 61 Kasi Yesu pesaka mvutu ve, mpe vwandaka kaka swi. Nganga-Nzambi ya ntete yufulaka dyaka yandi: «Nge kele Masiya, Mwana ya Nzambi yina beto ke sambilaka?» 62 Yesu

15 Na suka-suka, bamfumu ya banganga-Nzambi, bakuluntu ya ba-Zwife, milongisi ya Misiku, mpe bantu nyonso ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife vukanaka. Bawu kangaka Yesu basinga. Bawu nataka yandi, mpe pesaka yandi na maboko ya Pilate. 2 Pilate yufulaka yandi: «Nge kele ntinu ya ba-Zwife?» Yesu vutulaka: «Nge ke na kutuba yawu nge mosi.» 3 Bamfumu ya banganga-Nzambi vwandaka funda yandi na mambu mingi. 4 Na yina, Pilate yufulaka dyaka yandi: «Nge ke na kuvutula dyambu ve? Nge ke na kuwa ve mambu nyonso yina bawu ke na

kuzonza na nzutu ya nge!» 5 Kasi Yesu vutulaka komaka Yesu na kulunsi, kabulaka bawu na bawu dyaka ve mvutu, mpe Pilate yitukaka mingi. 6 Na binkuti ya yandi na kubula dzeko, samu na kuzaba konso mukembo ya Paki, Pilate vwandaka na kifu ya yinki konso muntu ke kuzwa. 25 Ya vwandaka ngunga kupesa kimpwanza na nkole yina bantu vwandaka ya yivva ya suka ntangu bawu komaka Yesu na zola ti yandi basisa. 7 Kasi ya vwandaka na muntu kulunsi. 26 Na dibaya yina vwandaka zabisa dyambu mosi na nkumbu Balabase yina vwandaka na boloko yina ba zengilaka yandi lufwa, ba sonikaka mutindu na bimpumbulu ya nkaka, samu ti bawu kufwaka yayi: «Ntinu ya ba-Zwife». 27 Bawu komaka mpe muntu ntangu bawu salaka muvusu. 8 Nkonga ya na bakulunsi bimpumbulu zole pene-pene ya Yesu: bantu kwendaka na yinzo ya Pilate, mpe bandaka mosi na lubakala ya yandi, mpe ya nkaka na lumoso na kulomba yandi mambu yina yandi vwandaka na ya yandi [28 Ni mutindu yina salamaka kibuku kifu ya kusalaka. 9 Pilate vutulaka: «Beno zola ti ya mambu ya Nzambi yina ke tubaka: «Ba tulaka mu pesa kimpwanza na ntinu ya ba-Zwife?» 10 Ya yandi na lutangu ya bimpumbulu.»] 29 Bantu yina tsyelika, Pilate zabaka ti bamfumu ya banganga- vwandaka luta kuna, vwandaka finga yandi, mpe Nzambi yekula Yesu na maboko ya yandi, samu ti vwandaka ningisa yintu. Bawu vwandaka tuba: «Ee! bawu vwandaka tala yandi musoki. 11 Kasi bamfumu Nge vwandaka zola kumwangisa Yinzo ya Nzambi, ya banganga-Nzambi tumisaka nkonga na kulomba ti mpe kutunga dyaka yawu na bilumbu tatu! 30 Na yina, Pilate basisa Balabase na boloko. 12 Pilate zabisaka vuukisa nzutu ya nge, mpe kulumuka na kulunsi!» 31 dyaka bawu: «Na yina, yinki beno zola ti mu sala na Mutindu mosi mpe, bamfumu ya banganga-Nzambi muntu yina beno ke bokilaka ntinu ya ba-Zwife?» 13 mpe milongisi ya Misiku vwandaka sekä Yesu na Bawu lookaka: «Koma yandi na kulunsi!» 14 Pilate kutuba bawu na bawu: «Yandi vuukisaka bantu ya yufulaka bawu: «Wapi dyambu ya yimbi yandi me nkaka, kasi yandi lenda kuvuukisa ve nzutu ya yandi sala?» Kasi bawu lookaka dyaka na ngolo nyonso: mosi! 32 Kana yandi kele Masiya, ntinu ya Isayeli, «Koma yandi na kulunsi!» 15 Pilate vwandaka sosa yandi kulumuka ntangu yayi na kulunsi samu ti beto kuyangidika nkonga. Na yina, yandi pesaka Balabase tala mpe beto kwikila yandi.» Bayina ba komaka kimpwanza. Yandi tumisaka ti ba bula Yesu bikoti, mpe na kulunsi kintwadi na Yesu vwandaka finga mpe yekulaka yandi na maboko ya bawu samu na yandi. 33 Na ngunga ya midi, kitombe kumaka na kukoma yandi na kulunsi. 16 Binwani nataka Yesu yinsi nyonso tii na ngunga ya tatu na manima ya na yinzo ya mfumu Pilate, na katyi ya lupangu, mpe midi. 34 Na ngunga ya tatu na manima ya midi, bawu bokilaka binwani nyonso ya nkaka. 17 Bawu Yesu lookaka na ndinga ya ngolo: «Eloyi, Eloyi, lema Iwatisaka Yesu kiyunga ya mbwaki, mpe yimpu ya sabatani!» Ya zola kutuba: «Nzambi ya munu! Nzambi kintinu yina ba yidikaka na bansende. 18 Na manima, ya munu! Samu na yinki nge me bika munu?» 35 bawu vwandaka pesa yandi mbote na kutuba: «Mbote Bantu ya nkaka yina vwandaka kuna kuwaka yandi, ya nge, ntinu ya ba-Zwife!» 19 Bawu vwandaka bula mpe tubaka. «Beno kuwa! Yandi ke na kubokila Eli!» yandi kidyadya na yintu, mpe vwandaka lobola yandi 36 Mosi na katyi ya bawu kwendaka baka mbangu mante. Bawu vwandaka fukamaka mpe kondama na kima mutindu mafudya. Yandi tulaka yawu malafu ya ntwala ya yandi. 20 Ntangu bawu manisaka na kuseka ngayi, mpe kangaka yawu na nsongi ya kidyadya, yandi, bawu katulaka yandi kiyunga, mpe Iwatisaka Yandi pesaka yawu na Yesu samu ti yandi kunwa, yandi binkuti ya yandi. Na manima, bawu nataka mpe tubaka: «Beno vingila! Beto tala ntete kana Eli yandi samu na kukoma yandi na kulunsi. 21 Bawu ke kwiza kukatula yandi na kulunsi.» 37 Kasi Yesu talaka muntu mosi na nkumbu Simoni yina katukaka lookaka ngolo, mpe kufwaka. 38 Lele yina ke kabulaka na bilanga. Yandi vwandaka muntu ya mbanza Silene, bisika ya longo ya Yinzo ya Nzambi pasukaka na katimpe tata ya Alezande mpe Lufuse. Binwani tumisaka katyi na bandambu zole kubanda na zulu tii na yisi. 39 yandi na ngolo nyonso na kunata kulunsi ya Yesu. Ntangu mfumu ya binwani ya Loma yina vwandaka na 22 Bawu nataka Yesu na kisika yina ba ke bokilaka ntwala ya Yesu talaka mutindu Yesu kufwaka, yandi Ngolongota, yina zola kutuba: «Kisika ya Mukwa ya tubaka: «Ya tsyelika, muntu yayi vwandaka Mwana yintu». 23 Bawu zolaka pesa yandi vinu ya kuvukisa ya Nzambi.» 40 Ndambu ya bakento vwandaka mpe na mile, kasi Yesu mangaka. 24 Na manima, bawu kuna. Bawu vwandaka ya kutelama mwa ntama, mpe

vwandaka tala. Na kati ya bawu vwandaka: Maliya ya beno yawu."» **8** Bawu basikaka na ndyamu, mpe mbanza Madala, Maliya mama ya Zaki ya ntwenya kimaka ntama samu ti bawu vwandaka tekita na mpe Yoze, mpe kento ya nkaka na nkumbu Salome. **41** Bawu landaka Yesu mpe sadilaka yandi ntangu yandi vwandaka na Ngalili. Ya vwandaka kuna mpe na bakento mingo ya nkaka yina kwizaka na Yesu na Yelusalemi. **42** Ya vwandaka kuma mpimpa, mpe ya vwandaka kilumbu ya kukubika saba. **43** Yosefi, muntu yandi bingisa bampeve nsambwadi ya yimbi. **10** Yandi ya mbanza Alimate kwizaka kuna. Yandi vwandaka kwendaka zabisa yawu na bilandi ya Yesu. Bawu muntu ya mfunu na kati ya kimvuka ya bakuluntu vwandaka na kyadi, mpe vwandaka dila. **11** Yandi ya ba-Zwife. Yandi mpe vwandaka vingila nkwizulu zabisa bawu: «Yesu kele moyo, mu me tala yandi.» ya Kimfumu ya Nzambi. Na kibakala nyonso, yandi Kasi bawu kwikilaka yandi ve. **12** Na manima, Yesu kwendaka tala Pilate, mpe lombaka yandi nzutu ya talanaka na mutindu ya nkaka na bilandi zole yina Yesu. **44** Kasi Pilate yitukaka na kuwa ti Yesu me vwandaka kwenda na bwala. **13** Bawu vutukaka mpe kufwa. Na yina, yandi bokilaka mfumu ya binwani, zabisa yawu na bilandi ya nkaka. Kasi bawu mpe mpe yufulaka yandi kana Yesu kufwaka ntama. **45** kwikilaka ve. **14** Na manima, Yesu talanaka na bilandi Na manima ya kuwa mvutu ya mfumu ya binwani, ya yandi kumi na mosi ntangu bawu vwandaka kudya. yandi pesaka Yosefi muswa ya kubaka nzutu ya Yesu sembaka bawu samu ti bawu vwandaka ve na Yesu. **46** Yosefi sumbaka lele ya lino, mpe katulaka kimiru, mpe bawu kwikilaka ve bantu yina talaka nzutu ya Yesu na kulunsi. Yandi zingaka yawu na yandi moyo na manima ya kuvumbuka na lufwa. **15** lele ya lino, mpe tulaka yawu na kati ya ndyamu Na manima, yandi zabisa bawu. «Beno kwenda yina ba timunaka na mongo ya matadi. Na manima, na yinza ya muvimba samu na kumwangisa Nsangu yandi vindumunaka ditadi ya nene samu na kukanga ya Mbote na sika ya bantu nyonso. **16** Muntu yina ndyamu. **47** Maliya ya mbanza Madala, mpe Maliya ke kwikila mpe ke ndima na kuzwa mbotokolo, ke mama ya Yoze vwandaka tala kisika ba vwandaka kuzwa mpulusu. Kasi muntu yina ke kwikila ve, ke tula nzutu ya Yesu.

16 Ntangu kilumbu ya Saba lutaka, Maliya ya mbanza ya Madala, Maliya mama ya Zaki, mpe kento ya nkaka na nkumbu Salome, sumbaka mananasi samu na kutula na nzutu ya Yesu. **2** Na suka-suka ya kilumbu ya lumingu, bawu kwendaka na ndyamu. **3** Bawu vwandaka tuba bawu na bawu: «Nani ke vindumuna beto ditadi yina kele na mwelo ya ndyamu?» **4** Kasi ntangu bawu kumaka, bawu talaka ti ditadi yango ya nene vwandaka me vindumuka na lweka. **5** Na yina, bawu kotaka na ndyamu, mpe talaka ditoko mosi yina lwataka dizwela ya mpembe. Yandi vwandaka ya kuvwanda na lubakala, mpe bawu kumaka na boma. **6** Kasi yandi zabisa bawu: «Beno vwanda na boma ve. Beno ke na kusosa Yesu ya Nazaleti yina ba komaka na kulunsi! Yandi kele ve awa. Yandi me vumbuka na lufwa. Beno tala kisika yina ba tulaka yandi. **7** Ntangu yayi, beno kwenda kutuba mutindu yayi na bilandi ya yandi mpe na Pyele: "Yandi ke na kuvingga beno na Ngalili. Ni kuna beno ke tala yandi mutindu yandi zabisa

Luke

1 Mpangi ya munu Tofile, bantu mingi mekaka na kusonika mambu yina salamaka na kat i ya beto. **2** Bawu sonikaka yawu mutindu zabisaka beto bambangi yina talaka mambu yina katuka mbandukulu, mpe kumaka bisadi ya kulongisa Mambu ya Nzambi. **3** Ni yawu yina, munu mpe, mu sosaka na kuzaba mbote-mbote mambu nyonso yina salamaka katuka mbandukulu, mpe mu talaka ti ya vwandaka mfunu na kusonikina nge yawu. **4** Mu ke na kusala yawu samu ti nge bakula butsyelika ya mambu yina ba longisaka nge. **5** Ntangu Elode vwandaka ntinu ya kizunga ya Zude, ya vwandaka na nganga-Nzambi mosi na nkumbu Zakali. Yandi vwandaka mosi na kat i ya kimvuka ya banganga-Nzambi ya Abya, mpe kento ya yandi, Elizabeti, vwandaka muntu ya dikanda ya Aloni. **6** Bawu zole vwandaka bantu ya kudedama na meso ya Nzambi, mpe bawu vwandaka tumama mbote na misiku nyonso mpe na lutumu ya Mfumu. **7** Kasi bawu vwandaka ve na mwana samu ti Elizabeti vwandaka kisita, mpe bawu zole vwandaka me kuma biboba. **8** Kilumbu mosi, Zakali vwandaka sala kisalu ya bunganga-Nzambi na kat i ya Yinzo ya Nzambi, samu ti ya vwandaka bilumbu ya nkonga ya bawu na kusala yawu. **9** Mutindu vwandaka kifu ya banganga-Nzambi, bawu bulaka dzeke mpe soolaka Zakali samu na kukota na kivinga ya longo ya Mfumu na kuyoka maaka ya nsunga ya mbote. **10** Nkonga nyonso ya mikwikisi vwandaka sambilna ngaanda ntangu Zakali vwandaka yoka maaka ya nsunga ya mbote. **11** Na mpamukunu, mbazi mosi ya Mfumu talanaka na ntwala ya Zakali. Mbazi yango vwandaka ya kutelama na lubakala ya kiyokolo ya maaka ya nsunga ya mbote. **12** Ntangu Zakali talaka mbazi, yandi pamukaka mpe kumaka na boma. **13** Kasi mbazi zabisaka yandi: «Kuvwanda na boma ve Zakali! Nzambi me ndima lusambulu ya nge: Kento ya nge, Elizabeti, ke buta mwana ya bakala yina nge ke pesa nkumbu Yowane. **14** Nge ke vwanda na kyese ya kulutila, mpe bantu mingi ke yangalala samu na mbutukulu ya yandi. **15** Ya tsyelika, yandi ke vwanda muntu ya mfunu na ntwala ya Mfumu. Yandi ke kunwa ve vinu to malafu ya ngolo. Yandi ke vwanda ya kufuluka na Mpeve ya Longo katuka ntangu yandi ke vwanda na kat i ya kivumu ya mama ya yandi. **16**

Yandi ke vutula bantu mingi ya Isayeli na sika ya Mfumu yina kele Nzambi ya bawu. **17** Yandi ke sala kisalu ya yandi samu na Nzambi na mpeve mpe lulendo ya mumbikudi Eli. Yandi ke vutula kiwisa na kat i ya batata na bana ya bawu, mpe samu ti bantu yina ke tumamaka ve kuzwa ndwenga ya bantu ya kudedama na kuyidika dikanda ya kukubama samu na Mfumu.» **18** Kasi Zakali tubaka na mbazi: «Wapi mutindu mu ke zaba ti mambu yayi ke salama? Ya tsyelika, munu mpe kento ya munu kele biboba.» **19** Mbazi vutulaka: «Mu kele Ngabeyele yina ke telamaka na ntwala ya Nzambi samu na kusadila yandi. Yandi me fidisa munu samu na kuzonza na nge, mpe kuzabisa nge nsangu yayi ya mbote. **20** Kasi mutindu nge me kwikila ve mambu yina mu me zabisa nge, nge ke kuma dibaba mpe nge ke lenda dyaka ve na kuzonza tii na kilumbu yina yawu ke salama. Mambu yayi ke salama na ntangu yina me lunga.» **21** Na ntangu yina, bantu yina vwandaka vingila Zakali yitukaka, samu ti yandi vwandaka lutisa ntangu mingi na kat i ya kivinga ya longo. **22** Kasi ntangu yandi basikaka, yandi vwandaka lenda ve na kuzonza na bawu, mpe bantu zabaka ti yandi kuzwaka lumoni na kat i ya kivinga ya longo. Yandi vwandaka sala bawu bimpangula na maboko, mpe vwandaka lenda dyaka ve na kuzonza. **23** Ntangu Zakali manisaka bilumbu ya yandi ya kusala na Yinzo ya Nzambi, yandi vutukaka na yinzo ya yandi. **24** Na manima ya mwa bilumbu, kento ya yandi, Elizabeti, kumaka na kivumu, mpe bumbamaka bangonda tanu ata kutalana na bantu. Yandi vwandaka tuba: **25** «Ni Mfumu me sala mambu yayi samu na munu. Ntangu yayi, yandi me katula mambu yina vwandaka talisa munu nsoni na ntwala ya bantu nyonso.» **26** Ntangu kivumu ya Elizabeti kumaka na bangonda sambanu, Nzambi fidisaka mbazi Ngabeyele na mbanza Nazaleti na Ngalili. **27** Na sika ya ndumba na nkumbu Maliya, yina zabaka ntete ve babakala. Maliya vwandaka ndumba ya dikanda ya ntinu Davidi, mpe yina Yosefi pesaka nsilulu ya makwela. **28** Mbazi kotaka na yinzo, mpe tubaka: «Mbote ya nge! Mfumu me sakumuna nge, mpe yandi ke na nge.» **29** Maliya yitukaka mingi samu na mambu yina mbazi tubaka. Yandi vwandaka zaba ve yinki zolaka tuba mbote ya mutindu yina. **30** Na yina, mbazi zabisaka yandi: «Kuvwanda ve na boma, Maliya, samu ti Nzambi me sakumuna nge. **31** Nge ke kuzwa kivumu, mpe nge ke buta

mwana ya bakala yina nge ke pesa nkumbu Yesu. 32 ya nene na lulendo ya yandi, mpe me mwangisa Yandi ke vwanda muntu ya mfumu, mpe ba ke bokila bantu ya lunangu. 52 Yandi me katula bantinu na yandi Mwana ya Nzambi-Mpungu. Mfumu Nzambi ke kimfumu, mpe me zangula bantu ya kukuluka. 53 byadisa yandi ntinu mutindu vwandaka nkooko ya Yandi me fulusa bima na sika ya bayina ke na nsatu, yandi Davidi, 33 mpe yandi ke yala bantangu nyonso mpe me vutula bamvwama maboko mpamba. 54 bantu ya Isayeli. Kimfumu ya yandi ke manisa ve.» 34 Maliya tubaka na mbazi: «Wapi mutindu bisadi ya yandi, mpe me bikira ve na kutala bawu mambu yayi lenda kusalama samu ti mu me zaba kyadi, 55 mutindu yandi salaka na sika ya Abalayami ntete ve babakala?» 35 Mbazi vutulaka: «Mpeve ya mpe bantu ya dikanda ya yandi na yina me tadila Longo ke kulumuka na nge, mpe lulendo ya Nzambi- nsilulu yina yandi pesaka na bankooko ya beto.» (aiōn Mpungu ke fuka nge mutindu mpewo. Ni yawu yina, g165) 56 Maliya lutisaka keba ve bangonda tatu na mwana yina ke butuka ke vwanda ya longo, mpe ba sika ya Elizabeti. Na manima, yandi vutukaka na ke bokila yandi Mwana ya Nzambi. 36 Elizabeti yina mbanza ya yandi. 57 Kilumbu ya kubuta ya Elizabeti beno kele dikanda mosi ke na kuvingga mbutukulu lungaka, mpe yandi butaka mwana ya bakala. 58 ya mwana ya yandi ya bakala ata ti yandi me kuma Bayina vwandaka zinga pene-pene na yandi, mpe kiboba. Bantu vwandaka tuba ti yandi kele kisita. Kasi bantu ya dikanda ya yandi zabaka ti Mfumu lakisaka ntangu yayi, yandi me kuma na kivumu ya bangonda kidimbu ya kutala Elizabeti kyadi. Na yina, bawu sambanu, 37 samu ti Nzambi ke lembanaka dyambu yangalalaka kintwadi na yandi. 59 Ntangu mwana ve.» 38 Na yina, Maliya tubaka: «Mu kele kisadi ya lungisaka bilumbu nana, bawu kwendaka zengisa Mfumu. Bika ti mambu nyonso kusalama mutindu nge yandi bubakala. Bantu nyonso vwandaka zola kupesa me tuba.» Na manima, mbazi bikaka yandi. 39 Na yandi nkumbu ya tata ya yandi, Zakali. 60 Kasi mama bilumbu yina landaka, Maliya kwendaka na nswalu ya yandi tubaka: «Ve, nkumbu ya yandi ke vwanda nyonso na mbanza mosi ya kizunga ya myongo Yowane.» 61 Bawu zabisaka yandi: «Ata muntu na ya Zude. 40 Yandi kotaka na yinzo ya Zakali, mpe kati ya dikanda ya nge kele na nkumbu yina.» 62 pesaka Elizabeti mbote. 41 Ntangu Elizabeti kuwaka Na yina, ba salaka bimpangula samu na kuyufula mbote yina Maliya pesaka yandi, mwana ninganaka Zakali wapi nkumbu yandi vwandaka zola kupesa na kati ya kivumu ya yandi. Elizabeti fulukaka na mwana ya yandi. 63 Zakali lombaka mwa dibaya Mpeve ya Longo, 42 mpe lookaka na ndinga ya samu na kusonika, mpe sonikaka: «Nkumbu ya yandi ngolo: «Nzambi me sakumuna nge kulutila bakento Yowane.» Na yina, bantu nyonso yitukaka. 64 Kaka na nyonso, mpe lusakumunu ya yandi kele na mwana ntangu yina mpe, Zakali bandaka dyaka na kuzonza. yina nge ke buta! 43 Nani mu kele samu ti mama ya Yandi kembilaka Nzambi na ngolo nyonso. 65 Na Mfumu ya munu kwiza kutala munu? 44 Ya tsyelika, yina, bampangi nyonso yina vwandaka zinga pen- ntangu mu me kuwa mbote yina nge me pesa munu, pene na bawu kumaka na boma, mpe na kati ya mwana me ningana na nsayi na kati ya kivumu ya kizunga nyonso ya myongo ya Zude, bantu vwandaka munu. 45 Kyeze mingi samu na nge samu ti nge me zonzila mambu yina. 66 Bayina nyonso vwandaka sala kiminu ti mambu yina Mfumu me zabisa nge, kuwa mambu yina, vwandaka yindula mpe yufula ke salama.» 46 Na yina, Maliya tubaka: «Mwela ya na kati ya ntima: «Nani ke vwanda mwana yayi?» munu ke na kukembila Mfumu, 47 mpe mpeve ya Ya tsyelika, lulendo ya Mfumu vwandaka na yandi. munu kele ya kufuluka na nsayi samu na Nzambi, 67 Zakali, tata ya mwana, fulukaka na Mpeve ya Muvuuksi ya munu. 48 Ya tsyelika, yandi me ndima Longo, mpe bikulaka mutindu yayi: 68 «Nkembo na na kusikika meso ya yandi na munu, kisadi ya yandi Mfumu, Nzambi ya bantu ya Isayeli, samu ti yandi me ya kukuluka. Ni yawu yina, katuka bubu yayi, bantu kwiza kusadisa bantu ya yandi, mpe kukuula bawu ya bantangu nyonso ke bokila munu: kento ya kyeze, na bundongo. 69 Yandi me pesa beto Muvuuksi ya 49 samu ti Nzambi ya lulendo me sala mambu ya ngolo na kati ya mitekolo ya ntinu Davidi, kisadi ya nene samu na munu. Nkumbu ya yandi kele ya yandi. 70 Ni mambu yina yandi zabisaka kukatuka longo. 50 Yandi ke talaka kyadi ntangu nyonso na ntama na yinwa ya mimbikudi ya yandi ya longo: bayina ke zitisaka yandi. 51 Yandi me sala bisalu (aiōn g165) 71 Yandi pesaka nsilulu ti yandi ke kuula

beto na maboko ya bambeni mpe ya bayina nyonso **B**ubu yai, ba me butila beno Muvuukisi na mbanza ke yinaka beto. **72** Yandi talaka bankooko ya beto ya Davidi, ni yandi Masiya mpe Mfumu. **12** Beno ke kyadi, mpe zimbanaka ve ngwisani ya yandi ya longo. **73** Ya tsyelika, Nzambi pesaka nsilulu na nkooko ya fyozi yina ba me zinga balele, mpe ba me lalisa na beto, Abalayami, **74** na kukuula beto na maboko kidikulu ya bibulu.» **13** Na mpamukunu, nkonga ya ya bambeni, samu ti beto sadila yandi ata kutala nene ya binwani ya mazulu kwizaka vukana na mbazi boma. **75** Beto sadila yandi bilumbu nyonso na kat i yina. Bawu vwandaka kembila Nzambi na kutuba: **14** ya bulongo mpe ludedomo. **76** Nge mwana ya munu, «Nkembo na Nzambi na mazulu, mpe kizunu na ntoto nge ke vwanda mumbikudi ya Nzambi-Mpungu, samu na bantu yina yandi ke zolaka mingi!» **15** Ntangu ti nge ke tambula na mantwala ya Mfumu samu na bambazi bikaka bawu samu na kuvutuka na mazulu, kuyidikila yandi nzila, **77** mpe kuzabisa bantu ya mivungi tubaka bawu na bawu: «Beto kwenda na yandi ti yandi ke vuukisa bawu na kulemvokila bawu Betelemi samu na kutala yink me salama na mambu masumu. **78** Nzambi ya beto zaba kutala bantu kyadi. **yina** Mfumu me zabisa beto.» **16** Na nswalu nyonso, Yandi ke kyenzula beto na nsemo ya zulu yina kele bawu kwendaka na Betelemi, mpe talaka Maliya, mutindu nsemo ya ntangu yina ke basikaka na suka- **Yosefi**, mpe mwana ya fyozi ya kulala na kidikulu suka, **79** samu na kukyenzula bayina kele na kat i ya bibulu. **17** Ntangu bawu talaka mwana, bawu ya mpimpa mpe kitombe ya lufwa, mpe samu na zabisaka mambu yina mbazi tubilaka bawu samu na kunata beto na nzila ya kizunu.» **80** Mwana vwandaka yandi. **18** Bayina nyonso kuwaka mambu yina mivungi kula mpe vwandaka kuzwa ngolo ya kimpeve. Yandi tubaka, yitukaka mingi. **19** Kasi Maliya vwandaka bumba mambu nyonso yina na kat i ya ntima, mpe vwandaka yindula mingi na yawu. **20** Na manima, mivungi yutukaka. Bawu vwandaka kembila mpe siika Nzambi samu na mambu nyonso yina bawu kuwaka mpe talaka. Ya tsyelika, mambu nyonso salamaka mutindu mbazi zabisaka bawu. **21** Ntangu mwana lungisaka bilumbu nana, ba zengaka yandi bubakala, mpe ba pesaka yandi nkumbu Yesu. Ni nkumbu yina mbazi zabisaka Maliya ntete yandi kuzwa kivumu. **22** Ntangu yina Maliya fwanaka vedisa nzutu lungaka mutindu ke zabisaka Misiku ya Moyize. Na yina, Yosefi na Maliya nataka mwana na Yinzo ya Nzambi na Yelusalemi samu na kulakisa yandi na sika ya Mfumu. **23** Ya tsyelika, ba sonikaka na Misiku ya Mfumu: «Konso mwana ya bakala ya ntete yina ke butuka ke vwanda ya Mfumu.» **24** Bawu fwanaka pesa mpe munkayulu yina kele ya kusonama na Misiku ya Mfumu: «Biduka zole to mabembe zole ya fyozi.» **25** Na Yelusalemi vwandaka na muntu mosi na nkumbu Simewone. Yandi vwandaka muntu ya kudedama mpe ya kukwikama na Nzambi. Yandi vwandaka vingila muntu yina Nzambi fwanaka fidisa samu na kuvuukisa bantu ya Isayeli. Mpeve ya Longo vwandaka twadisa yandi, **26** mpe vwandaka me zabisa yandi ti yandi ke kufwa ve kana yandi tala ntete ve Masiya yina Mfumu Nzambi ke fidisa. **27** Mpeve ya Longo twadisaka yandi na kukwenda na Yinzo ya Nzambi. Ntangu bibuti ya Yesu nataka Yesu na

2 Na bilumbu yina, ntitu Ongusete pesaka lutumu ya kusala lutangusu ya bantu nyonso ya kimfumu ya Loma. **2** Lutangusu yayi ya ntete salamaka ntangu Kilinyuse vwandaka mfumu ya kizunga ya Sili. **3** Konso muntu vwandaka kwenda kusonikisa nkumbu na bwala ya yandi. **4** Yosefi mpe katukaka na Nazaleti na Ngalili, mpe kwendaka na Betelemi na Zude kisika butukaka ntitu Davidi. Ya tsyelika, yandi mpe vwandaka muntu ya dikanda ya Davidi. **5** Yandi kwendaka sonikisa nkumbu ya yandi kintwadi na Maliya, yina yandi pesaka nsilulu ya kukwela. Maliya vwandaka na kivumu. **6** Ntangu bawu vwandaka na Betelemi, kilumbu ya kubuta lungaka. **7** Yandi butaka mwana ya bakala, mwana ya yandi ya ntete. Yandi zingaka yandi na balele, mpe lalisaka yandi na kat i ya kidikulu ya bibulu, samu ti bawu kuzwaka ve kisika ya kulala na yinzo ya banzenza. **8** Na bizunga ya Betelemi vwandaka na mivungi yina vwandaka lutisa mpimpa na matiti samu na kukeba nkonga ya bibulu ya bawu. **9** Mbazi mosi ya Mfumu talanaka na bawu, mpe nkembo ya Mfumu zungaka bawu na nsemo. Bawu kumaka na boma mingi. **10** Na yina, mbazi zabisaka bawu: «Beno vwanda dyaka ve na boma! Ya tsyelika, mu me natina beno nsangu ya mbote yina ke yangidika mingi bantu nyonso: **11**

kusala samu na yandi mambu yina Misiku vwandaka vwandaka kintwadi na bayina vwandaka zyeta na tumisa na kusala, **28** Simewone yambaka mwana na bawu nzila mosi, mpe bawu tambulaka kilumbu ya maboko ya yandi. Yandi siika Nzambi mpe tubaka: **29** muvimba. Na manima, bawu bandaka na kusosa «Ntangu yayi Mfumu, nsilulu ya nge me salama. Bika yandi na kat i ya bampangi ya bawu ya dikanda mosi, kisadi ya nge kufwa na kizunu, **30** samu ti mu me mpe na kat i ya bandiku ya bawu. **45** Kasi bawu talaka tala na meso ya munu mpulusu ya nge, **31** mpulusu yandi ve, mpe bawu vutukaka na Yelusalemi samu yina nge me kubika samu na bantu nyonso. **32** Yandi na kusosa yandi. **46** Na manima ya bilumbu zole, kele nsemo yina ke zabisa nge na sika ya bayina bawu kutaka yandi na kat i ya Yinzo ya Nzambi. Yandi kele ve ba-Zwife, mpe nkembo ya Isayeli yina kele vwandaka ya kuvwanda na kat i-kat i ya milongisi ya dikanda ya nge.» **33** Tata na mama ya Yesu yitukaka Misiku. Yandi vwandaka kuwa bawu, mpe vwandaka mingi na kuwa mambu yina Simewone tubaka samu yufula bawu byuvu. **47** Bayina nyonso vwandaka na mwana. **34** Simewone sakumunaka bawu, mpe kuwa yandi yitukaka samu na mayela ya yandi, mpe tubaka na Maliya, mama ya Yesu: «Mwana yayi me bamvutu yina yandi vwandaka pesa. **48** Ntangu bibuti kwiza samu na kubwisa to kuvumbula bantu mingi ya ya yandi talaka yandi, bawu yitukaka mingi, mpe Isayeli. Yandi ke vwanda kidimbu ya Nzambi. Kasi mama ya yandi tubaka: «Mwana ya munu, samu na bantu ke manga yandi. **35** Yandi ke zabisa mambu yinki nge me sala beto mutindu yina? Munu na tata yina kele ya kubumbama na bantima ya bantu mingi. ya nge me tala mpasi na ntima na kusosa nge.» **49** Na yina me tadila nge, Maliya, mwela ya nge ke Yesu vutulaka: «Samu na yinki beno ke na kusosa tala mpasi mutindu muntu yina me kota mbele na munu? Beno zaba ve ti mu fwana kusadila mambu ya nzutu.» **36** Ya vwandaka mpe na mumbikudi mosi Tata ya munu?» **50** Kasi bawu visaka ve mambu yina ya kento na nkumbu Ane. Yandi vwandaka mwana yandi zabisaka bawu. **51** Yesu vutukaka na bawu na ya Fanwele ya kifumba ya Asele. Yandi vwandaka mbanza Nazaleti. Yandi vwandaka tumama na bibuti kiboba, mpe ntangu yandi vwandaka ntwenya, yandi ya yandi, mpe mama ya yandi vwandaka bumba salaka kaka bamvula nsambwadi na makwela na mambu nyonso yina na ntima. **52** Yesu vwandaka bakala ya yandi. **37** Yandi vwandaka mufwidu, mpe kula na nzutu mpe na ndwenga. Yandi vwandaka kumaka na bamvula makumi nana na yiya. Yandi yangidika Nzambi mpe bantu.

vwandaka katuka ve na Yinzo ya Nzambi kisika yandi vwandaka sadila Nzambi mpimpa na ntangu na kumanga na kudya samu na Nzambi. **38** Yandi mpe kumaka na kisika yina kaka na ntangu yina, mpe tondaka Nzambi. Yandi vwandaka zonzila Yesu na sika ya bayina nyonso vwandaka vingila ti Nzambi kuula bantu ya Yelusalemi. **39** Ntangu bibuti ya Yesu manisaka na kusala mambu nyonso yina vwandaka zabisa Misiku ya Mfumu na yina me tadila mwana, bawu vutukaka na mwana ya bawu na Nazaleti, mbanza ya bawu, na Ngalili. **40** Mwana vwandaka kula mpe vwandaka kuma ngolo. Yandi vwandaka ya kufuluka na ndwenga, mpe lusakumunu ya Nzambi vwandaka na yandi. **41** Konso mvula, bibuti ya Yesu vwandaka kwenda na Yelusalemi samu na mukembo ya Paki. **42** Ntangu Yesu lungisaka bamvula kumi na zole, yandi kwendaka na bawu, mutindu vwandaka kifu ya bawu ya kukwenda na mukembo yina. **43** Ntangu mukembo manisaka, bibuti vutukaka. Kasi mwana ya bawu, Yesu, bikanaka na Yelusalemi, mpe bawu zabaka ve. **44** Bawu vwandaka banza ti Yesu

3 Ya vwandaka mvula ya kumi na tanu ya kimfumu ya ntinu Tibebe na yinsi ya Loma. Ponse Pilate vwandaka mfumu ya Zude. Elode vwandaka mfumu ya Ngalili, mpe mpangi ya yandi Filipe mfumu ya kizunga yina ba ke bokilaka Itule mpe na kizunga Takonite. Lisanyase vwandaka mfumu ya kizunga ya Abilene. **2** Ane mpe Kayife vwandaka banganga-Nzambi ya ntete. Ni na ntangu yina mpe na yinsi ya kuyuma, Nzambi zabisaka mambu ya yandi na sika ya Yowane, mwana ya Zakali. **3** Yowane vwandaka tambula na kizunga nyonso yina kele pene-pene na nzadi ya Yolodani. Yandi vwandaka tuba: «Beno soba nkadulu ya beno. Beno kuzwa mbotokolo mpe Nzambi ke lemovkila beno masumu.» **4** Na yina, mambu yina sonikaka mumbikudi Esaya salamaka: «Ndinda ya muntu ke na kulooka na yinsi ya kuyuma: Beno yidika nzila samu na Mfumu, mpe beno sungika banzila ya yandi! **5** Mabenga nyonso ke fuluka na ntoto. Myongo nyonso ya nene mpe ya fyoti ke kuluka. Banzila ya kutengama ke sungama. Banzila ya mabulu ke

yilama, 6 mpe bantu nyonso ke tala mpulusu yina me dyaka dyambu ya nkaka ya yimbi: yandi tulaka katuka na Nzambi.» 7 Bantu mingi vwandaka kwiza Yowane na boloko. 21 Na manima ya kubotika bantu na sika ya Yowane samu ti yandi kubotika bawu. nyonso, Yowane botikaka mpe Yesu. Ntangu Yesu Na yina, yandi vwandaka zabisa bawu: «Dikanda ya vwandaka sambilu, zulu zibukaka 22 mpe Mpeve ya bampidi! Nani me zabisa beno ti beno lenda kukima Longo kulumukaka na zulu ya yandi na kifwani ya lufundusu ya Nzambi yina me kuma pene-pene? 8 dibembe. Ndinga wakanaka na mazulu: «Nge kele Beno lakisa mavanga yina ke na kulakisa ti beno mwana ya munu ya ntima. Ni nge ke yangidikaka me soba nkadulu ya beno. Beno bika na kuzonzaka munu.» 23 Yesu lendaka vwandaka na bamvula makumi na yinsi ya bantima ya beno: “Beno kele bana ya tatu ntangu yandi bandaka kisalu ya yandi. Bantu Abalayami.” Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, vwandaka banza ti tata ya yandi vwandaka Yosefi, Nzambi lenda kukitula matadi yayi samu ti yawu kuma mwana ya Eli. 24 Eli vwandaka mwana ya Matati, bana ya dikanda ya Abalayami! 9 Disoka kele yimeni mpe Matati mwana ya Levi. Levi vwandaka mwana ya kukubama samu na kuzenga bayinti kisika kele ya Meleki, mpe Meleki mwana ya Yanayi. Yanayi myanzi ya yawu. Ba ke zenga konso yinti yina ke vwandaka mwana ya Yosefi, mpe Yosefi 25 mwana ya butaka ve bambuma ya mbote, mpe ba ke losa yawu Matatyase. Matatyase vwandaka mwana ya Amose, na tiya.» 10 Bantu yufulaka Yowane: «Na yina, yinki mpe Amose mwana ya Nawume. Nawume vwandaka beto fwana kusala?» 11 Yandi vutulaka: «Muntu yina mwana ya Eseli, mpe Eseli mwana ya Nangayi. 26 ke na biyunga zole fwana kupesa mosi na muntu yina Nangayi vwandaka mwana ya Mawate, mpe Mawate ke na yawu ve, mpe muntu yina ke na madya fwana mwana ya Matatyase. Matatyase vwandaka mwana kukabula na muntu yina ke na yawu ve.» 12 Bilokoti- ya Semeyine, mpe Semeyine mwana ya Yoseke. mpaku mpe, kwizaka na sika ya Yowane samu na Yoseke vwandaka mwana ya Yoda, 27 mpe Yoda kubotama, mpe yufulaka yandi: «Mulongisi, yinki mwana ya Yowanane. Yowanane vwandaka mwana beto fwana kusala?» 13 Yowane vutulaka: «Ntangu ya Lesa, mpe Lesa mwana ya Zolobabele. Zolobabele beno ke futisaka bantu mpaku, beno lutisa ve ntalu vwandaka mwana ya Salatyele, mpe Salatyele mwana yina luyalu zengaka.» 14 Binwani mpe yufulaka ya Neli. 28 Neli vwandaka mwana ya Meleki, mpe yandi: «Kasi beto, yinki beto fwana kusala?» Yowane Meleki mwana ya Adi. Adi vwandaka mwana ya vutulaka: «Beno baka ve mbongo ya muntu na ngolo Kosame, mpe Kosame mwana ya Elemadame. to na kutuba mambu ya luvunu. Kasi beno yangalala Elemadame vwandaka mwana ya Ele, 29 mpe Ele kaka na difuta yina beno ke kuzwaka.» 15 Bantu mwana ya Yesu. Yesu vwandaka mwana ya Elizeli, nyonso vwandaka vingila na kivuvu Masiya, mpe mpe Elyezele mwana ya Yolime. Yolime vwandaka vwandaka banza ti Yowane lendaka vwandaka Masiya. mwana ya Matate, mpe Matati mwana ya Levi. 30 16 Na yina, Yowane zabisaka bawu nyonso: «Mu ke Levi vwandaka mwana ya Simewone, mpe Simewone na kubotika beno na maza. Kasi muntu yina ke kwiza mwana ya Yuda. Yuda vwandaka mwana ya Yosefi, me lutila munu ngolo. Mu kele ve ya kulunga samu mpe Yosefi mwana ya Yoname. Yoname vwandaka na kunyangula basinga ya mapapa ya yandi. Ni yandi mwana ya Elyakime, 31 mpe Elyakime mwana ya ke botika beno na Mpeve ya Longo mpe na tiya. 17 Meleya. Meleya vwandaka mwana ya Mena, mpe Yandi me simba kisalulu yina kele mutindu musomo Mena mwana ya Matata. Matata vwandaka mwana na diboko, samu na kusala bunkete ya kisika ya ya Natane, mpe Natane mwana ya Davidi. 32 yandi yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya Davidi vwandaka mwana ya Yesu, mpe Yesu mwana yawu. Yandi ke yonzika bambuma na kisika yina ba ya Obede. Obede vwandaka mwana ya Bowaze, ke bumbaka yawu, mpe ke yoka matiti na tiya yina mpe Boze mwana ya Sala. Sala vwandaka mwana ke kufwa ve.» 18 Yowane vwandaka zabisa bantu ya Nasone, 33 mpe Nasone mwana ya Aminada. Nsangu ya Mbote, mpe vwandaka pesa bankindusulu Aminadabe vwandaka mwana ya Ademine, mpe mingi ya nkaka. 19 Kasi Yowane sembaka ntinu Ademine mwana ya Aleni. Aleni vwandaka mwana ya Elode samu na Elodyade, kento ya mpangi ya yandi Eselome, mpe Eselome mwana ya Falese. Falese yina yandi bakaka, mpe samu ti yandi salaka dyaka vwandaka mwana ya Yuda, 34 mpe Yuda mwana mambu mingi ya nkaka ya yimbi. 20 Elode salaka ya Yakobi. Yakobi vwandaka mwana ya Isaaki, mpe

Isaaki mwana ya Abalayami. Abalayami vwandaka Longo na Ngalili, mpe nsangu ya yandi mwanganaka mwana ya Tela, mpe Tela mwana ya Nakole. Nakole na kizunga nyonso yina. 15 Yandi vwandaka longisa vwandaka 35 mwana ya Seluke, mpe Lewu mwana ya na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe bantu Langawu. Langawu vwandaka mwana ya Faleke, mpe nyonso vwandaka pesa yandi masiika. 16 Yesu Faleke mwana ya Ebele. Ebele vwandaka mwana ya kwendaka na Nazaleti kisika yandi kulaka. Na kilumbu Sala, 36 mpe Sala mwana ya Kayiname. Kayiname ya saba, yandi kotaka na yinzo ya lusambulu ya ba-vwandaka mwana ya Alepakesade, mpe Alepakesade Zwife mutindu vwandaka kifu ya yandi. Na ntangu ya mwana ya Seme. Seme vwandaka mwana ya Nowe, kutanga Mambu ya Nzambi, ba lombaka Yesu na mpe Nowe mwana ya Lameke. 37 Lameke vwandaka kutanga Mambu ya Nzambi. Yandi telamaka, 17 mpe mwana ya Metusela, mpe Metusela mwana ya Enoki. ba pesaka yandi dibuku ya mumbikudi Esaya. Yandi Enoki vwandaka mwana ya Yalede, mpe Yalede zibulaka yawu mpe tangaka kibuku ya Mambu ya mwana ya Maleleele. Maleleele vwandaka mwana Nzambi yina ke tubaka: 18 «Mpeve ya Mfumu kele na ya Kayiname, 38 mpe Kayiname mwana ya Enose. zulu ya munu. Yandi me soola munu samu na kunata Enose vwandaka mwana ya Sete, mpe Sete mwana na kuzabisa nsangu ya kimpwanza na bankole, na ya Adami. Adami vwandaka mwana ya Nzambi.

4 Ntangu Yesu katukaka na nzadi ya Yolodani, yandi vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo, mpe Mpeve nataka yandi na yinsi ya kuyuma. 2 Yandi salaka bilumbu makumi yiya kuna, mpe Satana tontaka yandi. Na kat i ya bilumbu nyonso yina, Yesu kudyaka ata kima. Na manima, yandi kumaka na nsatu. 3 Na yina, Satana zabisaka yandi: «Kana nge kele Mwana ya Nzambi, tumisa ditadi yayi na kukituka dimpa.» 4 Yesu vutulaka: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka: Muntu ke zingaka kaka na mampa ve.» 5 Satana nataka Yesu na zulu ya kisika mosi ya yinda. Na mbala mosi, yandi lakisaka Yesu bayinsi nyonso ya ntoto, 6 mpe tubaka: «Mu ke pesa nge lulendo nyonso mpe bimvwama ya bayinsi nyonso yayi. Ba pesaka munu yawu, mpe mu lenda kupesa yawu na konso muntu yina mu zola. 7 Na yina, kana nge siika munu, bima nyonso yayi ke vwandaka ya nge.» 8 Yesu vutulaka: Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nge fwana kusiika Mfumu Nzambi ya nge, mpe kaka ni yandi nge fwana kubondila.» 9 Na manima, Satana nataka Yesu na Yelusalemi. Yandi tulaka Yesu na zulu ya Yinzo ya Nzambi, mpe tubaka: «Kana nge kele Mwana ya Nzambi, kubwa na yisi, 10 samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: "Nzambi ke tumisa bambazi ya yandi na kukeba nge." 11 Mpe: "Bambazi ke yamba nge na maboko ya bawu samu ti dikulu ya nge kututa ve ditadi"» 12 Yesu vutulaka: «Ya kele ya kusonama: Nge fwana kutonta ve Mfumu Nzambi ya nge.» 13 Na manima ya kutonta Yesu, Satana bikaka yandi mpe kwendaka samu na kuvungila ntangu ya nkaka. 14 Yesu vutukaka ya kufuluka na ngolo ya Mpeve ya

Longo na Ngalili, mpe nsangu ya yandi mwanganaka na kizunga nyonso yina. 15 Yandi vwandaka longisa na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe bantu Langawu. Langawu vwandaka mwana ya Faleke, mpe nyonso vwandaka pesa yandi masiika. 16 Yesu Faleke mwana ya Ebele. Ebele vwandaka mwana ya kwendaka na Nazaleti kisika yandi kulaka. Na kilumbu Sala, 36 mpe Sala mwana ya Kayiname. Kayiname ya saba, yandi kotaka na yinzo ya lusambulu ya ba-vwandaka mwana ya Alepakesade, mpe Alepakesade Zwife mutindu vwandaka kifu ya yandi. Na ntangu ya mwana ya Seme. Seme vwandaka mwana ya Nowe, kutanga Mambu ya Nzambi, ba lombaka Yesu na mpe Nowe mwana ya Lameke. 37 Lameke vwandaka kutanga Mambu ya Nzambi. Yandi telamaka, 17 mpe mwana ya Metusela, mpe Metusela mwana ya Enoki. ba pesaka yandi dibuku ya mumbikudi Esaya. Yandi Enoki vwandaka mwana ya Yalede, mpe Yalede zibulaka yawu mpe tangaka kibuku ya Mambu ya mwana ya Maleleele. Maleleele vwandaka mwana Nzambi yina ke tubaka: 18 «Mpeve ya Mfumu kele na zulu ya munu. Yandi me soola munu samu na kunataNsangu ya Mbote na bamputu. Yandi me fidisa munu na kuzabisa nsangu ya kimpwanza na bankole, na kuzibula meso ya bampofo, mpe samu na kupesa kimpwanza na bantu yina ba ke nyokolaka. 19 Yandi me fidisa munu mpe samu na kuzabisa mvula yina Mfumu ke lakisa bumbote ya yandi.» 20 Ntangu Yesu manisaka na kutanga, yandi kangaka dibuku. Yandi vutulaka yawu na kisadi ya yinzo ya lusambulu, mpe kwendaka vwandaka samu na kulongisa. Bantu nyonso yina vwandaka kuna sikikaka yandi meso. 21 Na yina, yandi bandaka na kuzabisa bawu: «Bubu yayi, mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi yina beno me kuwa me salama.» 22 Bawu nyonso vwandaka pesa yandi masiika, mpe yitukaka samu na mambu ya mbote yina yandi vwandaka zonza. Bawu vwandaka tuba: «Ni yandi ve kele mwana ya Yosefi?» 23 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Mu zaba ti beno ke tubila munu kingana yayi: "Munganga, belusa nzutu ya nge, nge mosi." Beno ke zabisa munu mpe: "Mambu nyonso yina beto kuwaka ti nge salaka na mbanza Kapenawume, sala yawu mpe awa na mbanza ya nge mosi."» 24 Na manima, yandi tubaka dyaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, ba ke yambahka ve mbote mumbikudi na mbanza ya yandi. 25 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, na ntangu ya mumbikudi Eli ntangu mvula salaka bamvula tatu na bangonda sambanu ata kunoka, mpe nsatu ya nene kumaka na kizunga nyonso, mifwidi vwandaka mingi na yinsi ya Isayeli. 26 Nzambi fidisaka ve Eli na mifwidi yina. Kasi Nzambi fidisaka yandi kaka na sika ya mufwidi mosi ya kento yina vwandaka zinga na mbanza Salepeta ya kizunga ya Sidone. 27 Mutindu mosi mpe, na ntangu ya mumbikudi Elize, bantu ya bwazi vwandaka mingi na yinsi ya Isayeli,

kasi ata mosi na kati ya bawu belukaka. Kaka ni ba talaka yandi, ba sosaka na kuyimina yandi na Namane, muntu ya yinsi ya Sili, belukaka.» 28 Bantu kukwenda samu ti yandi bika bawu ve. 43 Kasi Yesu nyonso yina vwandaka na kati ya yinzo ya lusambulu zabisaka bawu: «Mu fwana kuzabisa mpe Nsangu ya ba-Zwife kumaka na nkele ya kulutila ntangu ya Mbote ya Kimfumu ya Nzambi na bambanza ya bawu kuwaka mambu yina. 29 Bawu telamaka mpe nkaka. Ni samu na yawu Nzambi fidisaka munu.» basisaka Yesu na mbanza. Bawu nataka yandi tii na nsongi ya mongo yina ba tungaka mbanza samu na lusambulu ya ba-Zwife na Zude.

kulosa yandi na dibenga. 30 Kasi Yesu lutaka na katikati ya bawu, mpe kwendaka. 31 Yesu kwendaka na Kapenawume, mbanza ya Ngalili, mpe yandi vwandaka longisa bantu na kilumbu ya saba. 32 Bantu vwandaka yituka na ndongosolo ya yandi samu ti yandi vwandaka zonza na bumfumu nyonso. 33 Na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, ya vwandaka na bakala mosi yina mpeve ya yimbi vwandaka kwamisa. Yandi lookaka na ngolo nyonso mutindu yai: 34 «Ee! Yesu muntu ya Nazaleti, yinki nge ke na kusosa na beto? Nge me kwiza samu na kufwa beto? Mu zaba nani nge kele: Nge kele muntu ya longo yina Nzambi me fidisa!» 35 Yesu ngalaka mpeve ya yimbi mpe tubaka: «Vwanda swii, mpe basika na nzutu ya muntu yayi!» Na yina, mpeve ya yimbi losaka muntu yina na ntoto na meso ya bantu nyonso, mpe basikaka ata kutalisa yandi mpasi. 36 Bawu nyonso yitukaka mpe vwandaka tuba bawu na bawu: «Wapi mutindu ya mambu yandi me zonza? Muntu yayi ke na kutumisa bampeve ya yimbi na bumfumu mpe lulendo nyonso, mpe yawu ke na kubasika!» 37 Na yina, nsangya Yesu mwanganaka na kizunga nyonso yina. 38 Yesu basikaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe kwendaka na yinzo ya Simoni. Mama ya kento ya Simoni vwandaka na dibawu ya ngolo, mpe bayina vwandaka kuna, lombaka Yesu na kubelusa yandi. 39 Yesu kondamaka pene-pene ya yandi, mpe ngalaka dibawu. Dibawu manisaka, kento yina telamaka na nswalu mpe bandaka na kusadila bawu. 40 Ntangu bwisi yilaka, bantu nyonso yina vwandaka na bambevo ya mutindu na mutindu nataka bawu na sika ya Yesu. Yesu tulaka bawu maboko, mpe belusaka bawu. 41 Bampeve ya yimbi mpe basikaka na bambevo mingi na kulooka: «Nge kele Mwana ya Nzambii!» Kasi Yesu vwandaka semba bawu na ngolo nyonso, mpe vwandaka yimina bawu na kuzonza samu ti bawu zabaka ti yandi kele Masiya. 42 Ntangu bwisi kutsyaka, Yesu basikaka na mbanza, mpe kwendaka kisika yina vwandaka ve na bantu. Nkonga ya bantu vwandaka sosa yandi. Ntangu

5 Kilumbu mosi, Yesu vwandaka na kumu ya dyanga ya Ngenezalete, mpe nkonga ya nene ya bantu kwizaka fuluka kisika yandi vwandaka samu na kuwa Mambu ya Nzambi. 2 Yandi talaka babwatu zole pene-pene ya kumu ya maza. Bilobi-bambisi vwandaka me basika na yawu samu na kusukula bampwasa ya bawu. 3 Yesu kotaka na bwatu mosi yina vwandaka ya Simoni, mpe zabisaka yandi na kunata yawu fytot na maza. Na manima ya kuvwanda na kati ya bwatu, Yesu bandaka na kulongisa nkonga ya bantu. 4 Ntangu yandi manisaka na kuzonza, yandi tubaka na Simoni: «Nata bwatu ya nge kisika maza kele ndilu mingi, mpe nge na bampangi ya nge, beno losa bampwasa ya beno samu na kuzwa bambisi.» 5 Simoni vutulaka: «Mulongisi, beto me sala mpimpa nyonso ata kuzwa kima. Kasi mutindu nge me tuba ti mu sala yawu, mu ke losa dyaka bampwasa.» 6 Bawu losaka bampwasa na maza, mpe kuzwaka bambisi mingi. Bampwasa ya bawu bandaka na kupasuka. 7 Na yina, bawu bokilaka bampangi ya bawu yina vwandaka na bwatu ya nkaka, samu ti bawu kwiza kusadisa bawu. Bampangi kwizaka, mpe bawu fulusaka babwatu nyonso zole na bambisi. Babwatu bandaka na kudyama samu ti bambisi lutilaka mingi. 8 Ntangu Simoni Pyele talaka mutindu yina, yandi fukamaka na ntwala ya Yesu, mpe tubaka: «Mfumu! Katuka pene-pene ya munu samu ti mu kele musumuki.» 9 Ya tsyelika, Simoni mpe bantu yina vwandaka na yandi kumaka na boma mingi ntangu bawu talaka lutangu ya nene ya bambisi yina bawu kuzwaka. 10 Mutindu mosi mpe bankundi ya Simoni: Zaki mpe Yowane, bana ya Zebede, kumaka na boma. Kasi Yesu tubaka na Simoni: «Kutala boma ve. Katuka ntangu yayi, nge ke vwanda mulobi ya bantu.» 11 Na yina, bawu nataka babwatu ya bawu na kumu, mpe bikaka bima nyonso samu na kulanda Yesu. 12 Yesu vwandaka na kati ya mbanza mosi, mpe muntu mosi yina vwandaka na bwazi kwizaka kisika vwandaka Yesu. Ntangu

yandi talaka Yesu, yandi fukamaka na ntwala ya Yesu yitukaka mpe kembilaka Nzambi. Bawu fulukaka na kizizi na ntoto, mpe sambilaka mutindu yayi: «Mfumu! boma mpe vwandaka tuba: «Bubu yayi, beto me tala Kana nge zola, nge lenda kuvedisa munu!» 13 Yesu mambu ya ngitukulu.» 27 Na manima ya mambu lambulaka diboko, simbaka yandi, mpe tubaka: «Mu yina, Yesu basikaka mpe talaka kilokoti-mpaku na zola, vwanda ya kuvedila!» Kaka na ntangu yina, nkumbu Levi ya kuvwanda na kisika ya yandi ya bwazi manisaka. 14 Yesu tumisaka yandi mutindu kisalu. Yesu zabisaka yandi: «Landa munu!» 28 Levi yayi: «Kuzabisa mambu yayi na muntu ve. Kasi telamaka, bikaka bima nyonso, mpe landaka yandi. kwenda lakisa nzutu ya nge na sika ya nganga- 29 Na manima, Levi lambisaka madya ya mfunu na Nzambi, mpe pesa munkayulu ya kuvedisa nzutu yina yinzo ya yandi samu na Yesu. Bilokoti-mpaku mingi Moyize tumisaka. Yawu ke lakisa na bantu nyonso mpe bantu ya nkaka vwandaka kudya kintwadi na ti nge me beluka.» 15 Nsangu ya Yesu vwandaka bawu na mesa. 30 Ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku lutila na kumwangana. Bankonga ya bantu vwandaka yina vwandaka na kimvuka ya bawu nyungutaka vukana samu na kuwa yandi, mpe samu ti yandi mpe tubaka na bilandi ya Yesu: «Samu na yinki belusa bimbevo ya bawu. 16 Kasi Yesu vwandaka bika beno ke kudyaka mpe kunwaka kintwadi na bilokoti-bawu, mpe vwandaka kwenda na bisika yina kele ve mpaku mpe misumuki?» 31 Yesu vutulaka: «Bantu na bantu samu na kusambila. 17 Kilumbu mosi, Yesu ya mavimpi ya mbote kele ve na nsatu ya dokotolo, vwandaka longisa. Ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku kasi ni bambevo kele na nsatu ya yandi. 32 Mu me vwandaka kuna. Bawu katukaka na babwala nyonso kwiza ve samu na kubokila bantu ya kudedama, ya Ngalili, ya Zude, mpe na mbanza Yelusalemi. kasi misumuki samu ti bawu soba nkadulu.» 33 Ba-Lulendo ya Mfumu vwandaka na Yesu, mpe yawu Falisyebi tubaka na Yesu: «Konso ntangu, bilandi ya vwandaka pesa yandi ngolo ya kubelusa bambevo. Yowane ke mangaka na kudya samu na Nzambi, mpe 18 Bantu kwizaka kuna. Bawu nataka kikata na zulu ke sambilaka mingi, mutindu mosi mpe bilandi ya ya kipoyi. Bawu vwandaka sosa mayela ya kukotisa beto. Kasi samu na yinki bilandi ya nge ke kudyaka yandi na kati ya yinzo samu na kutula yandi na mpe ke kunwaka konso ntangu?» 34 Yesu vutulaka: ntwala ya Yesu. 19 Kasi bawu vwandaka kuzwa ve «Beno lenda kuyimina ve bantu yina ba me bokila kisika ya kukotisa yandi samu ti bantu lutilaka mingi. na mukembo ya makwela na kudya ntangu mulumi Na yina, bawu yulukaka na muludi ya yinzo. Bawu ke ntete na kati-kati ya bawu. 35 Kasi bilumbu ke tobolaka muludi mpe kulumunaka yandi na zulu ya kwiza yina ba ke katula bawu mulumi. Na bilumbu kipoyi ya yandi na ntwala ya Yesu na meso ya bantu yina, bawu ke manga na kudya samu na Nzambi.» nyonso. 20 Ntangu Yesu talaka kiminu ya bawu, yandi 36 Yesu tubilaka dyaka bawu kingana yayi: Ata muntu tubaka na mbevo: «Nkundi ya munu, nge me kuzwa ke bakaka kitende ya kinkuti ya malu-malu samu na mulemvo ya masumu.» 21 Milongisi ya Misiku mpe kulonda kinkuti ya ntama. Kana muntu sala mutindu ba-Falisye bandaka na kutuba na yisi ya ntima: «Nani yina, kinkuti ya malu-malu ke pasuka, mpe kitende kele muntu yayi? Yandi ke na kusafula Nzambi. Nani ya kinkuti ya malu-malu ke simba ve na kinkuti ya dyaka lenda kulemvokila masumu, kana kaka Nzambi ntama. 37 Mutindu mosi mpe, ba ke tulaka ve vinu ya ve?» 22 Yesu zabaka mabanza ya bawu, mpe tubaka: malu-malu na basaki ya ntama ya mpusu ya kibulu. «Samu na yinki beno ke na kubanza mutindu yina? Kana ve vinu ya malu-malu ke pasula yawu. Vinu ke 23 Yinki me lutila mpasi na kutuba: "Nge me kuzwa mwangana na ntoto, mpe basaki yina ke pasuka. 38 mulemvo ya masumu", to "Telama mpe tambula?" 24 Kasi ba ke tulaka vinu ya malu-malu na kati ya basaki Kasi mu zola ti beno zaba ti Mwana ya Muntu kele na ya malu-malu ya mpusu ya kibulu. 39 Konso muntu lutumu ya kulemvokila masumu awa na ntoto.» Na yina ke kunwa vinu ya ntama, ke vwanda dyaka ve yina, yandi tubaka na muntu ya binama ya kufwa: na nsatu ya kunwa vinu ya malu-malu. Ya tsyelika, «Telama, baka kipoyi ya nge, mpe kwenda na yinzo yandi ke tuba: «Vinu ya ntama me lutila mbote.» ya nge!» 25 Kaka na ntangu yina, yandi telamaka na meso ya bantu nyonso. Yandi bakaka kipoyi yina yandi vwandaka ya kulala, mpe vutukaka na yinzo ya yandi na kukembila Nzambi. 26 Bantu nyonso

6 Kilumbu mosi ya Saba, Yesu vwandaka luta na kati ya bilanga ya bambuma ya faline. Bilandi ya yandi bukaka bambuma, zokonaka yawu na maboko, mpe

kudyaka yawu. 2 Ndambu ya ba-Falisye zabisaka kutandama. Kuna, ya vwandaka na nkonga ya nene bawu: «Samu na yinki beno ke salaka mambu yina ya bilandi ya yandi, mpe bantu mingi yina katukaka misiku ke yiminaka na kusala na kilumbu ya Saba?» na kizunga nyonso ya Zude, na mbanza Yelusalemi, 3 Yesu vutulaka: «Beno tangaka ve mambu yina mpe na bambanza Tile mpe Sidone yina kele pene-Davidi salaka kilumbu yina yandi impe bantu ya yandi pene na maza ya mubu. 18 Bawu kwizaka samu na vwandaka na nsatu? 4 Yandi kotaka na Yinzo ya kuwa Yesu, mpe samu ti yandi belusa bimbevo ya Nzambi, mpe bakaka mampa yina pesamaka mutindu bawu. Bayina bampeve ya yimbi vwandaka kwamisa, munkayulu na Nzambi. Yandi kudyaka yawu, mpe belukaka. 19 Bantu nyonso vwandaka sosa kusimba pesaka yawu na bantu ya yandi ata ti misiku ya beto yandi, samu ti lulendo vwandaka basika na yandi, ke pesaka kaka muswa na banganga-Nzambi na mpe vwandaka belusa bawu nyonso. 20 Na yina, kudya yawu.» 5 Yesu tubilaka dyaka bawu: «Mwana Yesu talaka bilandi ya yandi, mpe tubaka: «Kye se na ya Muntu kele mfumu ya Saba.» 6 Na kilumbu ya beno bampu, samu ti Kimfumu ya Nzambi kele ya nkaka ya Saba, Yesu kotaka na yinzo ya lusambulu ya beno! 21 Kye se na beno yina ke na nsatu ntangu ba-Zwife, mpe bandaka na kulongisa. Ya vwandaka yayi, samu ti beno ke kuzwa madya ya kulutila! Kye se kuna na muntu mosi yina vwandaka na diboko ya na beno yina ke na kudila ntangu yayi, samu ti beno lubakala ya kufwa. 7 Milongisi ya Misiku mpe ba- ke seka. 22 Kye se na beno kana bantu ke yinaka Falisye vwandaka tala Yesu na nkebolo nyonso samu beno, ke mangaka beno, ke fingaka beno, mpe ke na kutala kana yandi ke belusa muntu na kilumbu ya zolaka dyaka ve kuwa bankumbu ya beno, samu saba, samu ti bawu kuzwa dyambu ya kufunda yandi. ti beno me pesaka luzingu ya beno na Mwana ya 8 Kasi Yesu zabaka mabanza ya bawu. Na yina, yandi Muntu. 23 Beno vwanda na kye se ntangu mambu tubaka na muntu ya diboko ya kufwa: «Telama mpe yina ke kumina beno, mpe beno yangalala na kilengi, kwiza awa na ntwala ya bantu nyonso.» Muntu yina samu ti Nzambi ke pesa beno musendo ya nene na telamaka mpe kwendaka na ntwala ya bantu nyonso. mazulu. Ya tsyelika, ni mutindu yina mpe bankooko 9 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Mu ke na kuyufula ya bawu vwandaka talisa mpasi mimbikudi. 24 Kasi beno: Misiku ya beto ke pesaka muswa ya kusala kyadi na beno bantu ya mbongo, samu ti beno me muntu mbote to yimbi na kilumbu ya saba? Yawu ke kuzwa yimeni bimvwama ya beno! 25 Kyadi na beno pesaka muswa na kuvuukisa luzingu ya muntu, to na yina kele ntangu yayi ya kufuluka na bima nyonso, kubebisa yawu?» 10 Yesu talaka bantu nyonso yina samu ti beno ke vwanda na nsatu! Kyadi na beno yina zungaka yandi, mpe tubaka na muntu yina: «Lambula ke na kuseka ntangu yayi, samu ti beno ke vwanda diboko ya nge.» Yandi lambulaka diboko, mpe yawu na kati ya kyadi, mpe beno ke dila! 26 Kyadi na beno belukaka. 11 Kasi milongisi ya Misiku mpe ba- kana bantu nyonso ke na kusiika beno. Ya tsyelika, ni Falisye kumaka na nkele ya kulutila, mpe vwandaka mutindu yina mpe bankooko ya bayina ke na kusiika solola bawu na bawu samu na kusosa dyambu yina beno, vwandaka sala na mimbikudi ya luvunu.» 27 ba lendaka sala Yesu. 12 Na bilumbu yina, Yesu «Kasi na beno yina ke na kuwa munu, mu ke na kwendaka na mongo samu na kusambilia. Kuna, yandi kutubila beno mutindu yayi: Beno zola bambeni ya lutisaka mpimpa ya muvimba na kusambilia Nzambi. beno, mpe beno sala mambu ya mbote na bayina ke 13 Ntangu suka kumaka, yandi bokilaka bilandi ya yinaka beno. 28 Beno sakumuna bayina ke siingaka yandi. Yandi soolaka bantu kumi na zole na kati ya beno, mpe beno sambidila bayina ke zonzaka mambu bawu, mpe pesaka bawu nkumbu ya bantumwa. 14 ya yimbi na yina me tadila beno. 29 Kana muntu Bankumbu ya bawu kele: Simoni, yina yandi pesaka bula nge mbata na dibundi, pesa yandi mpe dibundi nkumbu Pyele, mpe Andele leki ya Simoni, Zaki mpe ya nkaka. Kana muntu botola kiyunga ya nge, bika Yowane, Filipe mpe Baatelemi, 15 Matayi mpe Toma, mpe ti yandi botola kinkuti ya nge. 30 Kabula na Zaki mwana ya Alefe, mpe Simoni yina vwandaka konso muntu yina ke lombaka nge kima, mpe kana na ntama muntu ya kimvuka ya Zelote. 16 Yuda muntu me baka kima ya nge, kulomba yandi yawu mwana ya Zaki mpe Yuda Isekayote, yina yekulaka ve. 31 Mambu yina beno zola ti ba sadila beno, beno Yesu. 17 Yesu kulumukaka mongo kintwadi na bawu, sala yawu mpe na bantu ya nkaka. 32 Kana beno mpe kangamaka na kisika yina ntoto vwandaka ya ke zolaka kaka bayina ke zolaka beno, na yinkiba

ke vutudila beno matondo? Ya tsyelika, misumuki mpe ke zolaka kaka bayina ke zolaka bawu. 33 Kana ya bansende, to ba ke kuzwaka ve bambuma ya beno ke salaka mambu ya mbote kaka na bayina ke vinu na yinti ya bansende. 45 Muntu ya mbote ke salaka beno mambu ya mbote, na yinki ba ke vutudila basisaka mambu ya mbote yina kele na ntima ya beno matondo? Misumuki mpe ke salaka mutindu yandi ya mbote, mpe muntu ya yimbi ke basisaka yina. 34 Kana beno ke defisaka mbongo kaka na mambu ya yimbi yina kele na ntima ya yandi ya yimbi. bayina beno ke salaka kivuvu ti bawu ke vutula beno Ya tsyelika, yinwa ya muntu ke basisaka mambu yawu, beno ke kuzwa ndandu ve, samu ti misumuki yina kele ya kufuluka na kati ya ntima ya yandi.» mpe ke defisaka na bampangi ya bawu misumuki 46 «Samu na yinki beno ke bokilaka munu "Mfumu, samu na kuzwa lutangu ya mbongo ya bawu yina Mfumu", mpe beno ke salaka ve mambu yina mu ke bawu me defisa. 35 Kasi beno, beno zola bambeni zabisaka beno? 47 Mu ke lakisa beno na nani me ya beno, mpe beno sala bawu mambu ya mbote. fwanana muntu yina ke kwizaka na sika ya munu, Beno defisa ata kusala kivuvu ya kuzwa ndandu. Na ke kuwaka mambu ya munu, mpe ke tumamaka na yina, beno ke kuzwa musendu ya nene, mpe beno ke yawu. 48 Yandi me fwanana na muntu yina tungaka vwanda bana ya Nzambi-Mpungu. Ya tsyelika, yandi yinzo. Yandi timunaka mabulu ya yinda, mpe tungaka kele mbote samu na bayina ke tondaka ve yandi, lufulu ya matadi. Ntangu nyamba ya ngolo salamaka, mpe samu na bantu ya yimbi. 36 Beno vwanda ya maza ya mwila kwizaka kubwa na ngolo nyonso na kufuluka na bumbote, mutindu Tata ya beno kele yinzo yina ata kubwisa yawu, samu ti ba tungaka ya kufuluka na bumbote.» 37 «Beno fundisa muntu yawu mbote. 49 Kasi muntu yina ke kuwaka mambu ve, mpe Nzambi ke fundisa beno ve. Beno pesa ve ya munu, mpe ke sadilaka yawu ve me fwanana na bitumbu na bampangi, mpe Nzambi ke pesa beno muntu yina tungaka yinzo na zulu ya ntoto ata kusala bitumbu ve. Beno lemvokila bampangi, mpe Nzambi lufulu. Nyamba ya ngolo salamaka, mpe maza ya ke lemvokila beno. 38 Beno kabula na bampangi, mwila kwizaka kubwa na ngolo nyonso na yinzo. mpe Nzambi ke kabula beno. Yandi ke tula kikunku Yawu bwisaka yinzo yina na nswalu nyonso, mpe ya kufwanana na kati ya basaki ya beno. Yandi ke nyonso mwanganaka.»

7 Ntangu Yesu manisaka na kuzonza mambu nyonso yina na bantu yina vwandaka kuwa yandi, yandi kwendaka na mbanza Kapenawume. 2 Mfumu mosi ya binwani nkama ya Loma vwandaka na mundongo mosi yina yandi vwandaka zola mingi. Mundongo yina vwandaka na kimbevo, mpe kumaka pene-pene na kufwa. 3 Ntangu yandi kuwaka nsangu ya Yesu, yandi fidisaka mwa ndambu ya bakuluntu ya ba-Zwife na kulomba Yesu na kwiza kubelusa mundongo ya yandi. 4 Bawu kumaka na ntwalla ya Yesu, mpe bondilaka yandi mingi na kutuba: «Ya me lunga ti nge sadisa muntu yina, 5 samu ti yandi ke zolaka bantu ya yinsi ya beto, mpe ni yandi tungisaka yinzo ya beto ya lusambulu.» 6 Na yina, Yesu kwendaka na bawu. Ntangu yandi kumaka pene-pene ya yinzo ya mfumu ya binwani nkama, mfumu yina fidisaka bandiku ya yandi na kuzabisa Yesu: «Mfumu, bika kwandi na kutala mpasi! Mu kele ve ya kulunga na kuyamba nge na yinzo ya munu. 7 Ni yawu yina, mu talaka ti mu kele ve ya kulunga na kwiza katalana na ntwalla ya nge. Kasi tuba kaka dyambu mosi, mpe

kisadi ya munu ke beluka, **8** samu ti munu mpe ke Na manima, yandi tubaka na bantu yina Yowane tumamaka na bamfumu ya munu, mpe mu kele na fidisaka: «Beno kwenda kuzabisa Yowane mambu binwani yina ke tumamaka na munu. Kana mu tuba yina beno me tala mpe me kuwa: bampofo ke na na mosi: "Kwenda!" Yandi ke kwenda. Kana mu tuba kutala, bantu ya bifumma na makulu ke na kutambula na ya nkaka: "Kwiza!" Yandi ke kwiza, mpe kana mu mbote, bantu ya bwazi ke na kubeluka, bantu ya tuba na mundongo ya munu: "Sala kisala yayi", yandi makutu ya kufwa ke na kuwa, bantu ya kufwa ke ke sala yawu.» **9** Ntangu Yesu kuwaka mambu yina, na kuvumbuka na lufwa, mpe bamputu ke na kuwa yandi yitukaka mingi. Yandi balukaka na sika ya bantu Nsangu ya Mbote. **23** Kyese na muntu yina ke bika yina vwandaka landa yandi, mpe tubaka: «Ya tsyelika ve na kusala kiminu ya yandi na munu!» **24** Ntangu mu ke na kuzabisa beno, nabunu mu tala kiminu ya bantu yina Yowane fidisaka vutukaka, Yesu bandaka mutindu yayi ata na bantu ya yinsi ya Isayeli!» **10** na kuzonzila Yowane na sika ya bantu yina vwandaka Bantu yina mfumu ya binwani fidisaka, bawu vutukaka kuna. Yandi tubaka: «Yinki beno kwendaka tala na na yinzo ya mfumu ya bawu, mpe bawu kutaka yinsi ya kuyuma? Kidyadya yina mupepe vwandaka mundongo yina na mavimpi ya mbote. **11** Na manima, ningisa? **25** Na yina, yinki beno kwendaka tala? Yesu kwendaka na mbanza Nayine. Bilandi ya yandi Muntu yina Iwataka bilele ya ntalu? Ve, samu ti bantu mpe bantu mingi vwandaka landa yandi. **12** Kaka na yina ke Iwataka biele ya ntalu, mpe ke zingaka na ntangu yina yandi vwandaka kuma pene-pene na kati ya bimvwama kele na bayinzo ya bantinu. **26** mwelo ya mbanza, bantu vwandaka nata mvumbi ya Kasi yinki kwandi beno kwendaka tala? Mumbikudi? ditoko mosi na ndyamu. Ya vwandaka mwana kaka Ee, ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, yandi me mosi ya mufwidi ya kento. Bantu mingi ya mbanza lutila mumbikudi.» **27** Ya tsyelika, Yowane kele muntu vwandaka na mufwidi yina. **13** Ntangu Mfumu talaka yina Dibuku ya Nzambi ke na kutuba: «"Mu ke fidisa mufwidi yina, yandi kumaka na kyadi ya kulutila, ntumwa ya munu na ntwala ya nge samu na kuyidikila mpe tubaka: «Kudila ve!» **14** Yandi kwendaka pene- nge nzila."» **28** Yesu tubaka dyaka: «Mu ke na kutubila pene ya sanduku, mpe simbaka yawu. Bantu yina beno: Na kati ya bantu nyonso ya yinza, ata muntu vwandaka nata yawu telamaka, mpe Yesu tubaka: me lutila Yowane mfunu. Kasi muntu ya nsuka na «Ditoko, mu ke na kutumisa nge: Vumbuka!» **15** Muntu kati ya Kimfumu ya Nzambi me lutila yandi mfunu. ya kufwa vwandaka mpe bandaka na kuzonza. Yesu **29** Bantu nyonso mpe bilokoti-mpaku kuwaka yandi. vutulaka yandi na mama ya yandi. **16** Bantu nyonso Bawu zabaka ti Nzambi kele ya kudedama, mpe bawu fulukaka na buzitu samu na Nzambi. Bawu vwandaka ndimaka ti Yowane botika bawu. **30** Kasi ba-Falisyé kembisa Nzambi na kutuba: «Mumbikudi ya nene me mpe milongisi ya Misiku ndimaka ve mambu yina kwiza na kati-kati ya beto! Nzambi me kwiza kusadisa Nzambi zolaka samu na bawu, mpe bawu mangaka ti bantu ya yandil!» **17** Na kizunga nyonso ya Zude, mpe Yowane botika bawu.» **31** Yesu tubaka dyaka: «Na na babwala yina vwandaka pene-pene na kizunga nani mu lenda kufwanikisa bantu ya ntangu yayi? yina, bantu kuwaka mambu yina Yesu salaka. **18** Na nani bawu me fwanana? **32** Bawu me fwanana Bilandi ya Yowane zabisaka Yowane mambu nyonso na bana ya fyoti yina kele ya kuvwanda na kisika yina vwandaka luta. Yowane bokilaka bilandi zole yina bantu mingi ke yonzamaka, mpe bawu ke na na kati ya bawu, **19** mpe fidisaka bawu na sika ya kulooka na bampangi na kutuba: «Beto me sika miziiki Mfumu samu na kuyufula yandi: «Nge kele muntu na dituutu samu na beno, kasi beno me bina ve. yina fwana kukwiza, to beto fwana kuvungila muntu ya Beto me yimba nzimbu ya lufwa, kasi beno me dila nkaka?» **20** Ntangu bawu kumaka na sika ya Yesu, ve!"» **33** Ya tsyelika, Yowane Mubotiki kwizaka. Yandi bawu zabisaka yandi: «Yowane Mubotiki me fidisa vwandaka kudya ve mampa mpe vwandaka kunwa beto samu na kuyufula nge: "Nge kele muntu yina ve vinu. Na yina beno tubaka: «Yandi ke na mpeve fwana kukwiza to beto fwana kuvungila muntu ya ya yimbil!» **34** Mwana ya Muntu me kwiza. Yandi nkaka?"» **21** Kaka na ntangu yina, Yesu belusaka ke na kudya mpe kunwa, mpe beno ke na kutuba: bambevo mingi, mpe bantu ya binama ya kufwa. «Muntu yayi ke na kubanza kaka na kudya mpe Yandi bingisaka bampeve ya yimbi yina vwandaka kunwa malafu. Yandi kele ndiku ya bilokoti-mpaku na bawu, mpe zibulaka meso ya bampofo mingi. **22** mpe ya misumukil!» **35** Kasi ndwenga ya Nzambi

ke talanaka ya kudedama na bantu nyonso yina ke ndimaka yawu. **36** Mu-Falisye mosi bokilaka Yesu na kwenda kudya na yinzo ya yandi. Yesu kwendaka na yinzo ya muntu yina, mpe vwandaka na mesa. **37** Na kati ya mbanza yina vwandaka na musumuki mosi ya kento. Ntangu yandi kuwaka ti Yesu vwandaka kudya na yinzo ya Falisye yina, yandi nataka kitutu ya alabati ya kufuluka na mananasi. **38** Yandi kwendaka vwanda na manima pene-pene na makulu ya Yesu. Yandi vwandaka dila, mpe bolisaka makulu ya Yesu na mansangasa. Na manima, yandi kusunaka yawu na bansuki ya yandi. Yandi fibaka yawu mpe tulaka yawu mananasi. **39** Ntangu Falisye yina bokilaka Yesu talaka mutindu yina, yandi tubaka na kati ya ntima ya yandi: «Kana muntu yayi vwandaka ya tsyelika mumbikudi, yandi zolaka zaba nani kele kento yina ke na kusimba yandi. Yandi zolaka zaba ti yandi kele kento ya masumu.» **40** Na yina, Yesu bakaka kinzonzi, mpe tubilaka yandi: «Simoni! Mu ke na dyambu ya kuzabisa nge.» Simoni vutulaka: «Zonza ya nge, Mulongisi.» **41** Yesu tubaka: «Bantu zole defaka mbongo na sika ya kidefisi-mbongo. Mosi defaka Badenalya bankama tanu, mpe ya nkaka mbongo makumi tanu ya bisengo. **42** Mutindu bawu vwandaka ve na mbongo ya kufuta mfuka ya bawu, yandi katulaka bawu mfuka nyonso. Nani na bawu zole ke lutila na kuzola yandi?» **43** Simoni vutulaka: «Mu banza ti muntu yina yandi me katula mfuka ya kulutila nene.» Yesu zabisaka yandi: «Nge me zonza mbote.» **44** Na manima, Yesu balukaka na sika ya kento yina, mpe tubaka na Simoni: «Nge me tala kento yayi? Mu me kota na yinzo ya nge, mpe nge me pesa munu ve maza ya kusukula makulu. Kasi yandi me bolisa makulu ya munu na mansangasa ya yandi, mpe me kusuna yawu na bansuki ya yandi. **45** Nge me fiba munu ve. Kasi yandi me bika ve na kufiba makulu ya munu katuka ntangu yina mu kotaka na yinzo ya nge. **46** Nge me tula munu ve mafuta na yintu. Kasi yandi me pakula munu mananasi na makulu. **47** Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa nge: Yandi me kuzwa mullemvo ya masumu mingi samu ti yandi me lakisa luzolo ya nene. Muntu yina ba ke lemvolkila fyoti, ke lakisa luzolo ya fyoti.» **48** Na yina, Yesu tubaka na kento yina: «Nge me kuzwa mullemvo ya masumu.» **49** Bayina vwandaka na yandi na mesa tubaka na kati ya bantima ya bawu: «Muntu yayi kele nani na kulemvokila bantu masumu?» **50** Kasi Yesu tubaka na kento yina: «Kiminu ya nge me vuukisa nge. Kwenda na kizunu.»

8 Na manima, Yesu kwendaka na bambanza mpe babwala samu na kulongisa mpe kumwangisa Nsangu ya Mbote ya Kimfumu ya Nzambi. Bilandi kumi na zole ya yandi vwandaka kintwadi na yandi. **2** Mwa ndambu ya bakento yina Yesu bingisaka bampeve ya yimbi mpe belusaka vwandaka mpe kintwadi na bawu. Na kati ya bawu vwandaka: Maliya ya mbanza Madala yina Yesu bingisaka bampeve nsambwadi ya yimbi; **3** Zane, kento ya Suza yina vwandaka twadisa bimvwama ya Elode; Suzane mpe bakento mingi ya nkaka yina vwandaka sadila bimvwama ya bawu samu na kusadisa Yesu mpe bilandi ya yandi. **4** Bantu vwandaka katuka na konso mbanza samu na kukwiza na sika ya Yesu. Ntangu Yesu talaka nkonga ya nene ya bantu yina yonzamaka, yandi tubaka kingana yayi: **5** «Muntu mosi kwendaka na bilanga samu na kumwanga bambuma. Ntangu yandi vwandaka mwanga bambuma, ndambu ya bambuma kubwaka na lweka ya nzila. Bantu dyataka yawu, mpe bandeke dodaka yawu. **6** Ndambu ya nkaka kubwaka na ntoto ya matadi. Ntangu bambuma menaka, yawu yumaka samu ti ntoto vwandaka ve na maza. **7** Ndambu ya nkaka kubwaka na kati ya matiti ya bansende. Matiti ya bansende menaka kintwadi na bambuma, mpe fyetikisaka yawu. **8** Kasi bambuma ya nkaka kubwaka na ntoto ya mbote. Yawu menaka mpe butaka bambuma mingi. Konso yinti butaka bambuma nkama.» Yesu tubaka dyaka: «Muntu yina kele na makutu samu na kuwa, yandi kuwa!» **9** Bilandi ya yandi yufulaka yandi yinki vwandaka zola kutuba kingana yina. **10** Yesu vutulaka: «Beno kuzwaka luve ya kuzaba mansweki ya Kimfumu ya Nzambi. Kasi bantu ya nkaka ke kuwa yawu mutindu bingana, samu ti: «Bawu ke zibula meso, kasi bawu ke tala ve, mpe bawu ke kuwa, kasi bawu ke visa ve.»» **11** «Beno kuwa yinkti zola kutuba kingana yayi: Bambuma ni Mambu ya Nzambi. **12** Bantu ya nkaka kele mutindu lweka ya nzila kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi, kasi Satana ke kwizaka mpe ke katulaka yawu na kati ya bantima ya bawu samu ti bawu kwikila ve mpe bawu kuzwa ve mpulusu. **13** Bantu ya nkaka kele mutindu ntoto ya matadi kisika kubwaka bambuma. Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi, mpe ke ndimaka yawu

na kyesé nyonso. Kasi bawu ke bikaka ve ti yawu na bawu: «Nani kele muntu yayi samu ti yandi ke na kuzwa kisika na kati ya bantima ya bawu. Bawu ke kutumisa kitembo mpe maza ya dyanga, mpe yawu kwikilaka kaka mwa ntangu fyoti. Ntangu bantontolo ke na kutumama na yandi?» 26 Yesu mpe bilandi ke kuminaka bawu, bawu ke vwandaka dyaka ve na ya yandi sabukaka dyanga mpe kumaka na kizunga kiminu. 14 Bantu ya nkaka dyaka kele mutindu ntoto ya Ngenezalete yina kele simu na simu na Ngalili. ya matiti ya bansende kisika kubwaka bambuma. 27 Ntangu Yesu basikaka na bwatu, muntu mosi ya Bawu ke kuwaka Mambu ya Nzambi. Kasi manyongo, mbanza kwizaka bwabana yandi. Yandi vwandaka bimvwama, mpe mikembo ya yinza ke kwamisaka na bampeve ya yimbi, mpe katuka ntama, yandi mambu yina bawu ke kuwaka, samu ti yawu buta ve vwandaka lwata dyaka ve bilele. Yandi vwandaka bambuma ya kuyela. 15 Bantu ya nkaka kele mutindu zinga ve na yinzo, kasi na bandyamu. 28 Ntangu ntoto ya mbote kisika kubwaka bambuma. Bawu ke yandi talaka Yesu, yandi lookaka, kubwaka na ntwala kuwaka Mambu ya Nzambi, mpe ke bumbaka yawu ya makulu ya Yesu, mpe tubaka na ngolo nyonso: na ntima ya mbote mpe ya kukubama. Bawu kele «Yesu, Mwana ya Nzambi-Mpungu! Yinki nge ke ya kukwikama mpe ke butaka bambuma.» 16 «Ata na kusosa na munu? Mulemvo ya nge, kukwamisa muntu ke namisaka mwinda samu na kubumba yawu munu ve!» 29 Ya tsyelika, yandi tubaka mutindu na yisi ya kantini to na yisi ya mfulu. Kasi ba ke yina, samu ti Yesu vwandaka tumisa mpeve ya yimbi tulaka yawu na zulu ya kitentokolo ya mwinda samu na kubasika na nzutu ya muntu yina. Mpeve yina ti bantu yina ke na kukota na yinzo tala nsemo. 17 vwandaka kwamisa yandi bambala mingi, mpe bantu Mambu nyonso yina kele ya kubumbama ke talana na vwandaka kanga yandi bisengo na maboko mpe pwelele nyonso, mpe mambu nyonso ya mansweki makulu, samu ti yandi kima ve. Kasi yandi vwandaka ke zabana. 18 Na yina, beno sala keba na mutindu zenga yawu, mpe mpeve ya yimbi vwandaka nata yina beno ke kuwaka samu ti na muntu yina ke na yandi na bisika yina bantu kele ve. 30 Yesu yufulaka bima, ba ke bwela yandi bima ya nkaka. Kasi na yandi: «Nkumbu ya nge nani?» Yandi vutulaka: muntu yina ke na kima ve, ba ke katula yandi ndambu «Nkumbu ya munu Nkonga.» Yandi tubaka mutindu ya bima yina yandi ke na kubanza ti yandi ke na yina samu ti bampeve mingi ya yimbi kotaka na yawu.» 19 Mama mpe bampangi ya Yesu kwizaka nzutu ya yandi. 31 Bampeve yina vwandaka lomba tala Yesu, kasi bawu lendaka ve na kukuma na kisika Yesu na kufidisa bawu ve na dibenga ya yinda kisika yina vwandaka Yesu samu na nkonga ya bantu. 20 bampeve ya yimbi ke kangamaka. (Abyssos g12) 32 Ba zabisaka Yesu: «Mama mpe bampangi ya nge Na kisika yina, ya vwandaka na nkonga ya nene kele na ngaanda. Bawu ke na nsatu ya kutala nge.» ya bangulu yina vwandaka sosa madya na zulu ya 21 Kasi Yesu vutulaka: «Mama mpe bampangi ya mongo. Bampeve ya yimbi lombaka Yesu na kupesa munu kele bayina ke kuwaka Mambu ya Nzambi mpe bawu muswa ya kukota na bangulu yina, mpe Yesu ke sadilaka yawu.» 22 Kilumbu mosi, Yesu kotaka na pesaka bawu yawu. 33 Na yina, bampeve ya yimbi bwatu na bilandi ya yandi, mpe zabisaka bawu: «Beto basikaka na muntu yina, mpe kotaka na kati ya sabuka na simu ya nkaka ya dyanga.» Na yina, bawu bangulu. Bangulu kulumukaka na nswalu nyonso kwendaka. 23 Ntangu bawu vwandaka sabuka, Yesu kubanda na zulu ya mongo tii na kati ya dyanga, vwandaka lala. Na mpamukunu, kitembo ya ngolo mpe dyamaka. 34 Ntangu mikengi ya bangulu talaka fulaka na dyanga. Maza bandaka na kufuluka na mambu yina salamaka, bawu kimaka mpe kwendaka bwatu, mpe bwatu vwandaka sosa kudyama. 24 Na mwangisa nsangu na kati ya mbanza mpe bayinzo yina, bilandi kwendaka pene-pene ya Yesu. Bawu ya mivungi. 35 Bantu basikaka na mbanza samu vumbulaka yandi na kutuba: «Mulongisi, Mulongisi, na kutala mambu yina salamaka. Bawu kumaka beto ke kufwa!» Yesu vumbukaka mpe tumisaka kisika yina vwandaka Yesu, mpe talaka ya kuvwanda na ngolo nyonso kitembo mpe maza ya dyanga na pene-pene ya makulu ya Yesu, muntu yina Yesu kudingama. Yawu dingamaka, mpe kizunu vutukaka. bingisaka bampeve ya yimbi. Yandi vwandaka ya 25 Na manima, yandi yufulaka bawu: «Beno kele kulwata bilele, mpe kumaka na mabanza ya kulunga. na kiminu ve?» Bilandi vwandaka na boma mpe Na yina, bawu kumaka na boma. 36 Bayina talaka yitukaka mingi. Na yina, bawu vwandaka tuba bawu mambu nyonso yina, zabisaka bawu wapi mutindu

muntu yina vwandaka na bampeve ya yimbi belukaka. 37 Na yina, bantu nyonso ya Ngenezalete lombaka na yinzo ya Zayuse, yandi pesaka muswa kaka na Yesu na kukatuka na kizunga ya bawu, samu ti bawu Pyele, Yowane, mpe Zaki na kukota na yandi na yinzo vwandaka na boma mingi. Yesu kotaka na bwatu mpe kintwadi na tata mpe mama ya mwana yina. 52 Bantu kwendaka. 38 Muntu yina Yesu bingisaka bampeve nyonso vwandaka dila, mpe vwandaka na kyadi samu ya yimbi lombaka ti yandi kwenda na Yesu. Kasi Yesu na mwana yina. Na yina, Yesu tubaka: «Beno bika na vutulaka yandi mpe tubaka: 39 «Vutuka na yinzo ya kudila. Yandi me kufwa ve. Kasi yandi ke na kulala.» nge, mpe zabisa mambu nyonso yina Nzambi me 53 Bawu vwandaka sekä yandi samu ti bawu zabaka sala nge.» Na yina, yandi vutukaka mpe zabisaka na ti mwana kufwaka. 54 Kasi Yesu simbaka mwana mbanza nyonso mambu nyonso yina Yesu salaka na diboko, mpe tubaka na ngolo nyonso: «Mwana, yandi. 40 Ntangu Yesu vutukaka na simu ya dyanga vumbuka!» 55 Mwana vumbukaka mpe telamaka na Ngalili, nkonga ya nene ya bantu yambaka yandi na nswalu nyonso. Yesu tumisaka bawu na kupesa samu ti bawu nyonso vwandaka vingila yandi. 41 Na mwana yina madya. 56 Bibuti ya yandi yitukaka mingi. yina, muntu mosi na nkumbu Zayuse kwizaka kuna. Kasi Yesu tumisaka bawu na kuzabisa ve na bantu Yandi vwandaka mfumu ya yinzo ya lusambulu ya mambu yina salamaka.

ba-Zwife. Yandi fukamaka na ntawala ya Yesu, mpe lombaka yandi na kukwiza na yinzo ya yandi, 42 samu ti mwana ya yandi ya kento yina vwandaka na bamvula keba ve kumi na zole vwandaka pene-pene na lufwa. Kaka ni mwana yina vwandaka na yandi. Ntangu Yesu vwandaka kwenda na yinzo ya Zayuse, nkonga ya bantu vwandaka fyetikisa yandi na balweka nyonso. 43 Na katì ya nkonga yina vwandaka na kento mosi yina vwandaka basika menga katuka bamvula kumi na zole. Yandi manisaka mbongo nyonso ya yandi na sika ya minganga. Kasi ata muntu lendaka na kubelusa yandi. 44 Yandi kwendaka na manima ya Yesu, mpe simbaka nsongi ya kinkuti ya Yesu. Kaka na ntangu yina, menga vwandaka basika dyaka yandi ve. 45 Yesu yufulaka: «Nani me simba munu?» Bantu nyonso mangaka, mpe Pyele tubaka: «Mulongisi, nkonga ya bantu me zunga nge mpe ke na kufyetikisa nge na balweka nyonso.» 46 Kasi Yesu tubaka: «Muntu me simba munu samu ti ngolo me basika na nzutu ya munu.» 47 Ntangu kento yina talaka ti ba zabaka yandi, yandi kwendaka fukama na mantwala ya Yesu na kutekita nyonso. Yandi zabisaka Yesu na ntawala ya bantu nyonso samu na yinki yandi simbaka yandi, mpe wapi mutindu yandi belukaka kaka na ntangu yina. 48 Yesu zabisaka yandi: «Mwana ya munu, kiminu ya nge me vuukisa nge. Kwenda na kizunu.» 49 Ntete Yesu manisa na kuzonza, muntu mosi yina katukaka na yinzo ya Zayuse kwizaka zabisa Zayuse: «Mwana ya nge me kufwa. Kukwamisa dyaka ve Mulongisi.» 50 Kasi Yesu kuwaka mambu yina, mpe tubaka na Zayuse: «Kuvwanda na boma ve, kwikila kaka mpe yandi ke beluka.» 51 Ntangu Yesu kumaka na yinzo ya Zayuse, yandi pesaka muswa kaka na Pyele, Yowane, mpe Zaki na kukota na yandi na yinzo vwandaka na boma mingi. Yesu kotaka na bwatu mpe kintwadi na tata mpe mama ya mwana yina. 52 Bantu kwendaka. 53 Bawu vwandaka sekä yandi samu ya yimbi lombaka ti yandi kwenda na Yesu. Kasi Yesu na mwana yina. Na yina, Yesu tubaka: «Beno bika na vutulaka yandi mpe tubaka: 54 «Vutuka na yinzo ya kudila. Yandi me kufwa ve. Kasi yandi ke na kulala.» nge, mpe zabisa mambu nyonso yina Nzambi me 55 Mwana vumbukaka mpe telamaka na Ngalili, nkonga ya nene ya bantu yambaka yandi na nswalu nyonso. Yesu tumisaka bawu na kupesa samu ti bawu nyonso vwandaka vingila yandi. 56 Bibuti ya yandi yitukaka mingi. Kasi Yesu tumisaka bawu na kuzabisa ve na bantu Yandi vwandaka mfumu ya yinzo ya lusambulu ya mambu yina salamaka.

9 Yesu vukisaka bilandi kumi na zole. Yandi pesaka bawu lulendo mpe lutumu ya kubingisa bampeve nyonso ya yimbi, mpe ya kubelusa bambevo. 2 Na manima, yandi fidisaka bawu na kwenda kulongisa Nsangu ya Kimfumu ya Nzambi, mpe kubelusa bambevo. 3 Yandi zabisaka bawu: «Beno nata ve kima na nzyetolo ya beno: Ata yinti ya nzyetolo, to saki, to madya, to mbongo. Beno vwanda ve na binkuti zole. 4 Na konso yinzo yina ba ke yamba beno, beno vwanda kuna tii ntangu beno ke katuka na kisika yina. 5 Konso kisika yina bantu ke manga na kuyamba beno, beno katuka na mbanza yina, mpe beno ningisa fundu-fundu ya makulu ya beno. Ya ke vwanda nkebosolo samu na bawu.» 6 Bilandi kwendaka mpe vwandaka luta na babwala nyonso na kuzabisa Nsangu ya Mbote. Bawu vwandaka belusa mpe bambevo bisika nyonso. 7 Elode, ntinu ya Ngalili, kuwaka mambu nyonso yina vwandaka salama. Mabanza ya yandi kumaka kidi-kidi, samu ti bantu ya nkaka vwandaka tuba ti ya kele Yowane Mubotiki me vumbuka na lufwa. 8 Bantu ya nkaka vwandaka tuba ti ya kele Eli me vutuka dyaka. Bantu ya nkaka dyaka vwandaka tuba ti ya kele mosi na kati ya mimbikudi ya ntama me vumbuka na lufwa. 9 Kasi Elode tubaka: «Mu zengisaka munu mosi yintu ya Yowane. Na yina, nani kele muntu yina ba ke na kuzonzila mambu nyonso yayi?» Ni yawu yina, Elode vwandaka sosa kutala Yesu. 10 Bantumwa vutukaka mpe zabisaka Yesu mambu nyonso yina bawu salaka. Na yina, Yesu nataka bawu kisika yina vwandaka bantu ve, pene-pene na mbanza Besayida.

11 Kasi bantu zabaka yawu, mpe landaka yandi. yawu. Kasi muntu yina ke bebisa luzingu ya yandi Yesu yambaka bawu, zabisaka bawu mambu ya samu na munu, ke vuukisa yawu. **25** Wapi mfunu kele Kimfumu ya Nzambi, mpe belusaka bayina vwandaka na muntu na kuzwa bimvwama nyonso ya yinza kana sosa kubeluka. **12** Bwisi bandaka na kuyila. Na yina, yandi ke na kubebisa luzingu ya yandi, to ke na kufwa bilandi kumi na zole kwendaka pene-pene ya Yesu yawu? **26** Kana muntu tala nsoni samu na munu mpe mpe zabisaka yandi: «Vutula bantu yayi na babwala samu na mambu ya munu, Mwana ya Muntu mpe ke mpe bayinzo ya mivungi yina kele pene-pene samu tala yandi nsoni ntangu yandi ke kwiza na kat i ya na kusosa madya mpe bisika ya kulala, samu ti nkembo ya yandi, ya Tata ya yandi, mpe ya bambazi kisika yayi kele na kima ve.» **13** Kasi Yesu zabisaka ya longo. **27** Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, bawu: «Beno pesa bawu madya, beno mosi.» Bawu bantu ya nkaka yina kele awa ke kufwa ve kana bawu vutulaka: «Beto ke kaka na mampa tanu na bambisi tala ntete ve Kimfumu ya Nzambi.» **28** Na manima zole. Nge zola ti beto kwenda kusumba madya yina ya kuzonza mambu yina, bilumbu nana lutaka, mpe bantu nyonso yayi lenda kudya?» **14** Ya tsyelika, Yesu bakaka Pyele, Yowane na Zaki, mpe yandi lutangu ya babakala yina vwandaka kuna lendaka kwendaka na bawu na mongo samu na kusambilia. vwanda mafunda tanu. Na yina, Yesu tubaka na **29** Ntangu yandi vwandaka sambila, kizizi ya yandi bilandi ya yandi: «Beno vwandisa bawu na lutangu ya sobaka, mpe bilele ya yandi kumaka mpembe ya makumi tanu ya bantu na konso nkonga.» **15** Bilandi kulutila. **30** Na mpamukunu, bantu zole vwandaka tumamaka mpe bawu vwandisaka bantu nyonso. **16** zonza na Yesu: ya vwandaka Moyize mpe Eli. **31** Yesu bakaka mampa tanu mpe bambisi zole. Yandi Bawu vwandaka talana na kat i ya nsemo ya nene talaka na zulu mpe tondaka Nzambi samu na madya ya mazulu, mpe bawu vwandaka zonzila mutindu yina. Yandi zengaka yawu mpe pesaka yawu na Yesu fwanaka manisa kisalu ya yandi na kufwa bilandi, samu ti bawu kabula yawu na bantu nyonso na Yelusalemi. **32** Pyele mpe bampangi ya yandi yina vwandaka kuna. **17** Bantu nyonso kudyaka mpe vwandaka ya kulala. Kasi ntangu bawu vumbukaka, yukutaka. Na manima, ba fulusaka bitunga kumi bawu talaka nkembo ya Yesu mpe bantu zole yina na zole na bibuku ya mampa mpe ya bambisi yina vwandaka ya kutelama na yandi. **33** Ntangu Moyize bikanaka. **18** Kilumbu mosi, Yesu vwandaka sambila na Eli vwandaka bika Yesu, Pyele tubaka na Yesu: na kisika yina vwandaka ve na bantu, mpe bilandi ya «Mulongisi, ya kele mbote ti beto vwanda awa. Beto yandi vwandaka kuna. Na yina, Yesu yufulaka bawu: ke yidika bayinzo tatu ya lele: yinzo mosi ke vwanda «Yinki bantu ke na kutuba samu na munu?» **19** Bawu ya nge, ya nkaka ke vwanda ya Moyize, mpe ya nkaka vutulaka: «Bantu ke na kutuba ti nge kele Yowane dyaka ya Eli.» (Pyele vwandaka zaba ve mambu yina Mubotiki. Ba ya nkaka ke na kutuba ti nge kele Eli, yandi vwandaka tuba.) **34** Ntangu yandi vwandaka mpe ba ya nkaka dyaka ti nge kele mosi na kat i ya tuba mutindu yina, dituti kwizaka mpe fukaka bawu. mumbikudi ya ntama yina me vumbuka na lufwa.» **20** Bilandi kumaka na boma ntangu bawu kotaka na Yesu yufulaka bawu: «Kasi na beno, mu kele nani?» dituti. **35** Ndinga wakanaka na kat i ya dituti, mpe Pyele vutulaka: «Nge kele Masiya yina me katuka tubaka: «Yandi yayi ni mwana ya munu yina mu na sika ya Nzambi.» **21** Yesu yiminaka bawu na soolaka. Beno kuwa yandi!» **36** Na manima ya kuwa ngolo nyonso na kuzabisa yawu ve na muntu, **22** ndinga yina, bilandi talaka kaka Yesu yandi mosi. mpe tubaka dyaka: «Mwana ya Muntu fwana kutala Bawu tubaka ata dyambu, mpe na ntangu yina, bawu mpasi mingi. Bakuluntu, bamfumu ya banganga- zabisaka muntu ve mambu yina bawu talaka. **37** Na Nzambi, mpe milongisi ya Misiku ke manga yandi. kilumbu yina landaka, bawu kulumukaka mongo, mpe Ba ke kufwa yandi, mpe yandi ke vumbuka na lufwa nkonga ya nene ya bantu kwizaka bwabana Yesu. **38** na kilumbu ya tatu.» **23** Na manima, yandi tubaka Muntu mosi bandaka na kulooka na kat i ya nkonga: na bawu nyonso: «Kana muntu zola kulanda munu, «Mulongisi, mu ke na kubondila nge, tala mwana ya yandi bika na kubanza na mambu yina me tadila munu kyadi. Kaka ni mwana yayi ke na munu! **39** yandi mosi. Kasi konso kilumbu, yandi nata kulunsi ya Mpeve ya yimbi ke kwamisaka yandi, mpe ke salaka yandi, mpe yandi landa munu. **24** Ya tsyelika, muntu ti mwana looka. Yawu ke ningisaka yandi na ngolo yina ke zola kuvuukisa luzingu ya yandi, ke bebisa nyonso, ke basisaka yandi mafulu na yinwa, mpe ke

katukaka na mpasi na manima ya kunyokola yandi. bawu tubaka: «Mfumu, nge zola ti beto bokila tiya ya 40 Mu me lomba bilandi ya nge na kubingisa mpeve zulu samu ti yawu kwiza kunyengisa bawu?» 55 Kasi yango. Kasi bawu me lenda ve na kubingisa yawu.» Yesu balukaka na sika ya bawu, mpe sembaka bawu. 41 Yesu tubaka: «Beno bantu ya ntangu yayi! Beno 56 Na yina, bawu kwendaka na bwala ya nkaka. 57 kele bantu ya yimbi mpe yina kele ve na kiminu! Ntangu bawu vwandaka kwenda, muntu mosi tubaka Tii wapi ntangu mu ke vwanda kaka na beno? Tii na Yesu: «Mu ke landa nge kisika ni kisika nge ke wapi ntangu mu ke vibidila beno?» Na yina, Yesu kwenda.» 58 Yesu vutulaka: «Mibaku kele na mabulu tubaka na muntu yina: «Nata mwana ya nge awa.» yina bawu ke bumbamaka. Bandeke ya mazulu mpe 42 Ntangu mwana vwandaka kwiza pene-pene ya ke na mazanza ya bawu. Kasi Mwana ya Muntu kele Yesu, mpeve ya yimbi losaka yandi na ntoto, mpe ve na kisika ya kulala to ya kupema.» 59 Yesu tubaka ningisaka yandi na ngolo nyonso. Kasi Yesu ngalaka na muntu ya nkaka: «Landa munu.» Kasi muntu mpeve ya yimbi, mpe belusaka mwana. Na manima, yina vutulaka: «Pesa munu ntete muswa ya kwenda yandi vutulaka mwana na sika ya tata ya yandi. 43 tula tata ya munu na ndyamu.» 60 Yesu zabisaka Bantu nyonso yitukaka samu na lulendo ya nene ya yandi: «Bika ti bantu ya kufwa tula bantu ya bawu Nzambi. Mutindu bantu nyonso vwandaka yituka ntete ya kufwa na ndyamu. Kasi nge, kwenda kuzabisa na mambu yina Yesu vwandaka sala, Yesu tubaka na Kimfumu ya Nzambi.» 61 Muntu ya nkaka dyaka bilandi ya yandi: 44 «Beno kuwa mbote mambu yina tubaka: «Mfumu, mu ke landa nge, kasi pesa munu mu ke na kuzabisa beno ntangu yayi: Ba ke yekula muswa ya kwenda kupesa ntete mbote ya nsuka na Mwana ya Muntu na maboko ya bantu.» 45 Kasi dikanda ya munu.» 62 Yesu zabisaka yandi: «Muntu bawu bakulaka ve mambu yina. Yawu vwandaka ya yina me simba nsengo samu na kubanda na kusaba kubumbama na bawu samu ti bawu bakula ve nsasa bilanga, mpe ke tala na manima, kele mfunu ve samu ya yawu, mpe bawu vwandaka na boma ya kuyufula na Kimfumu ya Nzambi.»

Yesu na dyambu yina. 46 Bilandi vwandaka solola bawu na bawu samu na kuzaba nani me lutila mfunu na kati ya bawu. 47 Yesu zabaka mabanza ya bawu. Na yina, yandi bakaka mwana ya fyoti, tulaka yandi pene-pene na yandi, 48 mpe zabisaka bawu: «Muntu yina ke yamba mwana ya fyoti yayi na Nkumbu ya munu, ke yamba munu mosi. Na yina, muntu yina ke yamba munu, ke yamba muntu yina fidisaka munu. Ya tsyelika, muntu yina kele mwana ya fyoti na kati ya beno nyonso, ni yandi me lutila mfunu.» 49 Yowane tubaka na Yesu: «Mfumu, beto talaka muntu yina vwandaka bingisa bampeve ya yimbi na Nkumbu ya nge. Beto zolaka yimina yandi na kusala yawu, samu ti yandi kele ve na kati ya nkonga ya beto yina ke na kulanda nge.» 50 Kasi Yesu vutulaka: «Beno yimina yandi ve samu ti muntu yina ke yinaka beno ve, kele nkundi ya beno.» 51 Yesu talaka ti ntangu kumaka pene-pene na kubika yinza yayi samu na kukwenda na zulu. Na yina, yandi bakaka lukanu ya kukwenda na Yelusalemi. 52 Yandi fidisaka ntete bantu samu na kuyidiika nkzwizulu ya yandi. Bantu kwendaka mpe kotaka na bwala mosi ya Samaliya. 53 Kasi bantu ya bwala yina mangaka na kuyamba Yesu samu ti yandi vwandaka kwenda na Yelusalemi. 54 Ntangu bilandi ya yandi, Zaki mpe Yowane, kuwaka mutindu yina,

10 Na manima, Mfumu Yesu soolaka bantu ya nkaka na lutangu ya makumi na zole. Yandi fidisaka bawu zole-zole na bambanza nyonso mpe bisika yina yandi mosi fwanaka kwenda. 2 Yandi zabisaka bawu: «Kisalu ya kuyonzika bambuma kele mingi na bilanga, kasi bisadi kele fyoti. Beno lomba na mfumu ya bilanga na kufidisa dyaka bisadi ya nkaka samu na kuyonzika yawu. 3 Beno kwenda! Mu ke na kufidisa beno mutindu bana ya mameme na kati-kati ya bayingo. 4 Beno nata ve mbongo, nkutu, to mapapa, mpe beno lutisa ve ntangu na nzila samu na kupesa bantu mbote. 5 Na konso yinzo yina beno ke kota, beno tuba ntete: “Kizunu kuvwanda na yinzo yayi.” 6 Kana muntu ya kizunu kele na kati ya yinzo yina, kizunu ya beno ke vwanda na yandi. Kana muntu ya kizunu kele ve, yawu ke vutukila beno. 7 Beno vwanda na kati ya yinzo yina. Beno kudya mpe kunwa bima yina ba ke pesa beno samu ti kisadi fwana kuzwa difuta ya yandi. Beno basika ve na yinzo yina samu na kwenda kulala na yinzo ya nkaka. 8 Ntangu beno ke kota na mbanza yina bantu ke yamba beno, beno kudya madya yina ba ke pesa beno. 9 Beno belusa bambevo yina kele kuna, mpe beno tuba na bantu ya mbanza yina ti Kimfumu ya

Nzambi me kuma pene-pene na beno. 10 Kasi ntangu munu. Ata muntu zaba nani kele Mwana kana kaka beno ke kota na mbanza yina bantu ke yamba beno Tata ve, mpe ata muntu zaba nani kele Tata kana ve, beno kwenda na babala-bala mpe beno tuba na kaka Mwana ve, mpe bayina Mwana zola kuzabisa bantu nyonso: 11 «Beto ke na kuningisa fundu-fundu yawu.» 23 Na manima, Yesu balukaka na sika ya ya mbanza ya beno yina me kangama na makulu ya bilandi ya yandi, mpe yandi tubaka kaka na bawu: beto samu na kubikila beno yawu. Kasi beno fwana «Beno kele na kyese na kutala mambu yina beno ke kuzaba mbote ti Kimfumu ya Nzambi me kuma pene- na kutala! 24 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, pene.» 12 Mu ke na kuzabisa beno yawu: Na kilumbu mimbikudi mingi mpe bantinu mingi vwandaka na yina Nzambi ke fundisa bantu, kitumbu yina ke kuzwa nsatu ya kutala mambu yina beno ke na kutala, kasi bantu ya mbanza yina, ke lutila kitumbu yina ke kuzwa bawu talaka yawu ve. Bawu vwandaka mpe na nsatu bantu ya mbanza Sodome.» 13 «Kyadi na beno, ya kuwa mambu yina beno ke na kuwa, kasi bawu bantu ya mbanza Kolazine! Kyadi na beno, bantu kuwaka yawu ve.» 25 Na yina, mulongisi mosi ya ya mbanza Besayida! Kana bimangu nyonso yina Misiku bakaka kinzonzi mpe yufulaka Yesu samu na Nzambi salaka na bambanza ya beno, salamaka na kutonta yandi: «Mulongisi, yinki mu fwana kusala bambanza Tile mpe Sidone, katuka ntama, bantu ya samu na kuzwa luzingu ya bantango nyonso?» (aiōnios g166) 26 Yesu tubaka: «Yinki kele ya kusonama na bombi na nzutu, samu na kulakisa ti bawu me soba kati ya Misiku? Wapi mambu nge ke tangaka kuna?» nkadulu. 14 Ni yawu yina, na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, kitumbu yina beno ke kuzwa ke lutila Nzambi ya nge na ntima ya nge nyonso, na mwela ya kitumbu yina ke kuzwa bantu ya bambanza Tile mpe Sidone. 15 Beno bantu ya mbanza Kapanawume! Beno ke na kubanza ti Nzambi ke zangula beno tii na zulu? Ve, ba ke kulula beno tii na kisika ya bantu ya kufwa.» (Hadēs g86) 16 Yesu tubaka dyaka na bilandi ya yandi: «Muntu yina ke kuwa beno, ke kuwa munu. Muntu yina ke manga beno, ke manga mpe munu. Kele ya kudedama, mpe yufulaka Yesu: «Nani kele Kasi muntu yina ke manga munu, ke manga Nzambi mpangi ya munu?» 30 Yesu vutulaka: «Muntu mosi yina fidisaka munu.» 17 Bilandi makumi na zole katukaka na Yelusalemi, mpe vwandaka kwenda vutukaka na kyese nyonso, mpe tubaka: «Mfumu, na mbanza Yeliko. Na nzila, bimpumbulu bwilaka bampeve ya yimbi mpe tumamaka na beto ntangu yandi, bakaka yandi bima nyonso, mpe bulaka yandi. beto bingisaka bawu na Nkumbu ya nge!» 18 Yesu Bawu bikaka yandi pene-pene na lufwa, mpe bawu vutulaka: «Mu vwandaka tala Satana yina katukaka kwendaka. 31 Nganga-Nzambi mosi vwandaka lutila na zulu mpe kubwaka na ntoto mutindu lusyemo. 19 na nzila yina. Ntangu yandi talaka muntu yina, yandi Beno kuwa! Mu pesaka beno lulendo ya kutambula lutaka na Iweka ya nkaka ya nzila, mpe kwendaka. na zulu ya banyoka na ya bankala-nseke, mpe ya 32 Mutindu mosi mpe, mu-Levi mosi kumaka na kisika kumwangisa lulendo nyonso ya Satana. Ata kima ke yina. Ntangu yandi talaka muntu yina, yandi lutaka lenda na kusala beno yimbi. 20 Beno yangalala ve na Iweka ya nkaka ya nzila, mpe kwendaka. 33 samu ti bampeve ya yimbi ke na kutumama na beno. Kasi muntu mosi ya Samaliya vwandaka zyeta na Kasi beno yangalala samu ti bankumbu ya beno kele nzila yina. Ntangu yandi kumaka kisika vwandaka ya kusonama na mazulu.» 21 Kaka na ntangu yina, muntu yina, yandi kumaka na kyadi ya kulutila na Mpeve ya Longo fulusaka Yesu na kilengi, mpe Yesu kutala yandi. 34 Yandi kwendaka pene-pene ya muntu tubaka: «Tata ya munu, nge kele Mfumu ya zulu mpe yina, sekulaka yandi vinu na bamputa, yandi tulaka ya ntoto. Mu ke na kutonda nge samu ti nge me yandi mafuta, mpe kangaka yawu na bitende. Na lakisa na bana ya fyoti mambu yina nge lakisaka ve manima, yandi tulaka yandi na zulu ya mpunda ya na bantu ya ndwenga mpe ya mayela. Ee, Tata, ni yandi, mpe nataka yandi na yinzo ya banzenza kisika nge mosi zolaka ti yawu vwanda mutindu yayi. 22 yandi sadisaka yandi. 35 Na kilumbu yina landaka, «Tata ya munu tulaka bima nyonso na maboko ya yandi bakaka Badenalya zole, yandi pesaka yawu na

mfumu ya yinzo ya banzenza, mpe tubaka: "Sadisa ti yandi vumbuka ve samu na bunkundi ya bawu na mbote muntu yayi. Ntangu mu ke yutuka awa, mu kupesa yandi yawu, yandi ke vumbuka mpe ke pesa ke futa nge mbongo yina nge ke bwela samu na nkundi ya yandi bima nyonso yina ke na yandi nsatu, kusadisa yandi."» **36** Yesu tubaka dyaka: «Nani samu ti nkundi yina ke tala ve nsoni na kutatamana na bawu nyonso tatu vwandaka mpangi ya muntu na kulomba. **9** Na yina, mu ke na kuzabisa beno: yina bimpumbulu bulaka?» **37** Mulongisi ya Misiku Beno lomba, mpe ba ke pesa beno. Beno sosa, mpe vutulaka: «Ni muntu yina talaka yandi kyadi.» Na beno ke kuzwa. Beno konkota na mwelo, mpe ba yina, Yesu zabisaka yandi: «Kwenda! Nge mpe sala ke zibudila beno. **10** Ya tsyelika, ba ke pesaka na mutindu mosi.» **38** Ntangu Yesu na bilandi ya yandi konso muntu yina ke lombaka. Muntu yina ke sosaka, vwandaka kwenda na Yelusalemi, yandi kotaka na ke kuzwaka, mpe ba ke zibulaka mwelo na muntu bwala mosi, kisika kento mosi na nkumbu Mate, yina ke konkotaka. **11** Wapi tata yina na kati ya beno yambaka yandi na yinzo ya yandi. **39** Mate vwandaka lenda kupesa mwana ya yandi nyoka kana mwana na leki ya yandi ya kento na nkumbu Maliya, yina me lomba yandi mbisi? **12** To kupesa mwana ya kwendaka vwanda pene-pene na makulu ya Mfumu yandi nkala-nseke kana yandi me lomba yandi diki? samu na kuwa mambu yina Mfumu vwandaka zonza. **13** Ata ti beno kele bantu ya yimbi, kasi beno zaba **40** Mate vwandaka na kisalu mingi ya kukubika madya. kupesa bima ya mbote na bana ya beno. Na yina, Yandi kwendaka pene-pene ya Yesu, mpe tubaka: samu na yinki Tata yina kele na mazulu ke manga «Mfumu, ya ke na kusala nge mpasi ve ti leki ya na kupesa Mpeve ya Longo na bayina ke lombaka munu bika munu mosi na kusala bisalu nyonso yayi? yandi yawu?» **14** Kilumbu mosi, Yesu vwandaka Zabisa yandi na kwiza kupesa munu maboko.» **41** bingisa mpeve ya yimbi yina kumisaka muntu mosi Mfumu vutulaka: «Mate, Mate, nge ke na kutala ntima dibaba. Ntangu mpeve ya yimbi basikaka, dibaba mpasi, mpe nge ke na kubanza samu na mambu bandaka na kuzonza, mpe bantu yitukaka mingi. **15** mingi. **42** Kasi kaka kima mosi kele mfunu. Maliya me Kasi bantu ya nkaka tubaka: «Ni Bezebule, mfumu soola dyambu yina me lutila mbote, mpe ata muntu ya bampeve ya yimbi, ke pesaka yandi lulendo ya ke lenda na kukatula yandi yawu.»

11 Kilumbu mosi, Yesu vwandaka sambilna kisika mosi. Ntangu yandi manisaka, mosi na kati ya bilandi ya yandi zabisaka yandi: «Mfumu, longisa beto na kusambilna mutindu Yowane longisaka bilandi ya yandi.» **2** Yesu vutulaka: «Ntangu beno ke sambilaka, beno tubaka: «Tata bika ti Nkumbu ya nge kuwanda ya longo, Kimfumu ya nge kwiza. **3** Pesa beto, bilumbu nyonso, madya yina me fwanana. **4** Lemvokila beto masumu, samu ti beto mpe ke lemvikilaka bayina ke salaka beto yimbi, mpe kubika beto ve na kubwa na bantontolo.»» **5** Yesu zabisaka dyaka bawu: «Kana mosi na kati ya beno kwenda kutala ndiku ya yandi na kati-kati ya mpimpa samu na kuzabisa yandi: "Ndiku ya munu, defisa munu mampa tatu, **6** samu ti ndiku mosi ya munu yina vwandaka na nzyetolo me kwiza, mpe mu kele ve na kima ya kupesa yandi." **7** Kana ndiku ya nge yina kele na kati ya yinzo, vutula: "Kukwamisa munu ve! Mwelo ya yinzo kele ya kukangama, mpe munu na bana ya munu me lala pongi. Mu lenda kuvumbuka dyaka ve samu na kupesa nge mampa." **8** Mu ke na kuzabisa beno, ata

na kutonta yandi, lombaka yandi na kusala kidimbu yina ke lakisa ti yandi katukaka na sika ya Nzambi. **17** Kasi Yesu zabaka mabanza ya bawu. Na yina, yandi zabisaka bawu: «Konso yinsi yina bantu ke na kunwana bawu na bawu ke mwangana, mpe bayinzo ke kubwa na zulu ya bayinzo ya nkaka. **18** Beno ke na kutuba ti ni Bezebule ke pesaka munu lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi. Kana Satana ke na kunwanisa yandi mosi, wapi mutindu kimfumu ya yandi lenda kutatamana na kuzinga? **19** Kana ni Bezebule ke pesaka munu lulendo ya kubingisa bampeve ya yimbi, nani ke pesaka bilandi ya beno lulendo ya kubingisa yawu? Ni yawu yina, bawu ke vwanda mifundisi ya beno. **20** Kasi kana ni na lulendo ya Nzambi mu ke bingisaka bampeve ya yimbi, yawu ke na kulakisa ti Kimfumu ya Nzambi me kuma yimeni tii na sika ya beno. **21** «Ntangu muntu ya ngolo yina ke na binwanunu ya kulunga ke kebaka yinzo ya yandi, bima nyonso ya yandi ke vwandaka na nkebole ya mbote. **22** Kana muntu ya nkaka yina me lutila yandi ngolo kwiza kunwanisa mpe nunga yandi, muntu yina ke baka yandi binwanunu nyonso yina

yandi ke tulaka ntima, mpe ke kabula bima nyonso kele na mavimpi ya yimbi, nzutu ya nge nyonso kele yina yandi me baka yandi. **23** «Muntu yina kele ve na katì ya mpimpa. **35** Na yina, nge fwana kusala keba kintwadi na munu, kele mbeni ya munu, mpe muntu samu ti nsemo yina kele na nge kukuma ve mpimpa. yina ke sadisaka ve munu na kuvukisa bantu kisika **36** Kana nzutu nyonso ya nge kele na katì ya nsemo mosi, ke mwangisaka.» **24** «Ntangu mpeve ya yimbi ata kinama mosi kuvwanda na katì ya mpimpa, nzutu ke basikaka na nzutu ya muntu, yandi ke kwendaka nyonso ke vwanda na katì ya nsemo mutindu mwinda sosa kisika ya kuvwanda na bisika ya kuyuma. Kana ke kyenzulaka nge na nsemo ya yawu.» **37** Ntangu yandi me kuzwa yawu ve, yandi ke tubaka: “Mu ke Yesu manisaka na kuzonza, Falisyé mosi bokilaka vutuka na yinzo ya munu kisika mu basikaka.” **25** yandi na kwenda kudya na yinzo ya yandi. Yesu Yandi ke vutukaka mpe ke kutaka yinzo ya kukombola kotaka na yinzo, mpe vwandaka na mesa. **38** Falisyé mpe ya kuyilama mbote. **26** Na yina, yandi ke kwenda yina yitukaka ntangu yandi talaka ti Yesu sukulaka ve baka bampeve nsambwadi yina me lutila yandi yimbi. maboko ntete na kudya. **39** Na yina, Mfumu Yesu Bawu ke vutuka na yinzo yina, mpe ke vwanda kuna. zabisaka yandi: «Beno ba-Falisyé, beno ke sukulaka Ni yawu yina, mavimpi ya muntu yina ke lutila dyaka ngaanda ya bambungu mpe bandonga ya beno. Kasi yimbi na mavimpi yina vwandaka ntete na yandi.» na katì ya bantima ya beno, beno kele ya kufuluka na **27** Ntangu Yesu manisaka na kuzonza mambu yina, bansatu ya kulaba mpe ya myangu. **40** Beno kele na kento mosi na katì ya nkonga tubaka: «Kye se na mayela ve! Nzambi yina yidikaka ngaanda, yidikaka kento yina butaka nge, mpe nwakisaka nge mabene!» mpe katì. **41** Na yina, beno pesa na bampatu bima **28** Kasi Yesu vutulaka: «Kye se na bantu yina ke yina kele na katì ya bambungu mpe bandonga ya kuwaka Mambu ya Nzambi mpe ke sadilaka yawu!» beno, mpe nyonso ke vwanda ya kuvedila na beno. **29** Ntangu bantu vwandaka kutakana na lweka ya **42** «Kyadi na beno ba-Falisyé! Beno ke pesaka na Yesu, yandi tubaka: «Bantu ya ntangu yayi kele bantu Nzambi dime ya bima yina beno ke kunaka mutindu ya yimbi! Bawu ke na kulomba kidimbu. Kasi bawu ke manzulu, musoso, mpe bandunda ya mutindu na tala dyaka ve kidimbu ya nkaka, bawu ke tala kaka mutindu. Kasi beno ke bikaka na kusadila ludedomo kidimbu yina salamaka na Yonase. **30** Ya tsyelika, mpe luzolo ya Nzambi. Ni mambu yina beno fwanaka mutindu Yonase vwandaka kidimbu samu na bantu ya sadila, ata kubika mambu ya nkaka. **43** «Kyadi na mbanza Ninive, mutindu mosi mpe, Mwana ya Muntu beno ba-Falisyé! Beno ke zolaka na kuvwanda na ke vwanda kidimbu samu na bantu ya ntangu yayi. bakiti ya ntete na katì ya bayinzo ya lusambulu, **31** Na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu, ntinu ya mpe beno ke zolaka ti bantu pesa beno bambote ya kento ya yinsi ya Sude ke telama na ntwala ya bantu buzitu na bisika yina bantu ke vukanaka. **44** Kyadi ya ntangu yayi, mpe ke funda bawu samu ti yandi na beno! Beno kele mutindu bandyamu yina ke na katukaka na bizunga yina kele ntama samu na kwiza kutalana ve, mpe yina bantu ke na kutambula na zulu kuwa mambu ya kufuluka na ndwenga yina Salomoni ya yawu ata kuzaba.» **45** Na yina, mulongisi mosi vwandaka zabisa. Kasi awa kele na muntu yina me ya Misiku tubaka na Yesu: «Mulongisi, na kuzonza lutila Salomoni mfunu! **32** Na kilumbu yina Nzambi ke mutindu yina, nge ke na kufinga beto mpe!» **46** Yesu fundisa bantu, bantu ya mbanza Ninive ke telama na vutulaka: «Kyadi mpe na beno milongisi ya Misiku! ntwala ya bantu ya ntangu yayi, mpe ke funda bawu Beno ke pesaka bantu bifunda ya kilo na kunata. samu ti bantu ya mbanza Ninive sobaka nkadulu Kasi beno mosi kemekaka ve na kunanguna yawu ntangu bawu kuwaka mambu ya Yonase. Kasi awa ata na musapi. **47** Kyadi na beno! Beno ke tungaka kele na muntu yina me lutila Yonase mfunu!» **33** «Ata bandyamu samu na mimbikudi yina bankooko ya muntu ke namisaka mwinda samu na kubumba yawu beno kufwaka! **48** Na kusala mutindu yina, beno ke to kutula yawu na yisi ya kantini. Kasi ba ke tulaka lakisaka ti beno ke ndimaka mavanga ya bankooko yawu na zulu ya kitentokolo ya mwinda, samu ti bantu ya beno samu ti bawu kufwaka mimbikudi, mpe beno yina ke na kukota na yinzo tala nsemo. **34** Meso ya ke na kutunga bandyamu ya bawu. **49** Ni yawu nge kele mutindu mwinda ya nzutu ya nge. Kana yina, Nzambi na ndwenga ya yandi tubaka: “Mu meso ya nge kele na mavimpi ya mbote, nzutu ya nge ke fidisa bawu mimbikudi mpe bantumwa. Bawu nyonso kele na katì ya nsemo. Kana meso ya nge ke kufwa ba ya nkaka, mpe ke talisa ba ya nkaka

mpasi.” 50 Ni yawu yina, bantu ya ntangu yayi ke bambazi ya Nzambi. 9 Kasi muntu yina ke manga kuzwa kitumbu samu na mimbikudi nyonso yina munu na ntwala ya bantu, Mwana ya Muntu mpe bantu kufwaka katuka mbandukulu ya yinza, 51 mpe ke manga yandi na ntwala ya bambazi ya Nzambi. katuka lufwa ya Abele tii na lufwa ya Zakali yina ba 10 Konso muntu yina ke finga Mwana ya Muntu, ke kufwaka na kati-kati ya kiyokolo ya minkayulu na kuzwa mulemvo. Kasi muntu yina ke finga Mpeve kivinga ya longo. Ee, mu ke na kuzabisa beno yawu, ya Longo, ke kuzwa ve mulemvo. 11 «Ntangu ba bantu ya ntangu yayi ke kuzwa kitumbu samu na ke nata beno na lufundusu na kati ya bayinzo ya mimbikudi nyonso yina bantu kufwaka. 52 «Kyadi na Iusambulu ya ba-Zwife, to na ntwala ya bantwadisi to beno milongisi ya Misiku! Beno me katula fungula ya ya bamfumu ya luyalu, beno vwanda na boma ve na mwelo ya yinzo yina bantu lenda kuzwa mayela. Beno kusosa wapi mutindu beno ke nwanina banzutu ya mosi me kota ve na kati, mpe beno ke na kuyimina beno, to wapi mambu beno ke zonza. 12 Ya tsyelika, bayina ke na nsatu ya kukota kuna.» 53 Ntangu Yesu Mpeve ya Longo ke longisa beno na ntangu yina basikaka na yinzo yina, milongisi ya Misiku mpe ba- 13 Muntu mosi Falisyekumaka na nkele ya kulutila na yandi, mpe na kati ya nkonga, tubaka na Yesu: «Mulongisi, tuba vwandaka yufula yandi byuvu ya mutindu na mutindu. 54 Bawu vwandaka pesa yandi byuvu yina vwandaka yina tata bikilaka beto.» 14 Yesu vutulaka: «Ndiku ya na mitambu samu na kuzwa dyambu ya yimbi yina munu, nani me pesa munu muswa ya kuvwanda zuzi bawu ke funda yandi.

12 Na ntangu yina, mafunda ya bantu kutakanaka kisika mosi, mpe vwandaka dyatasana samu ti lutangu ya bantu lutilaka nene. Yesu tubaka ntete na bilandi ya yandi: «Beno sala keba na levule ya ba-Falisye, yina zola kutuba nkadulu ya bawu ya bantima zole. 2 Mambu nyonso yina kele ya kubumbama ke talana, mpe mambu nyonso ya mansweki ke zabana. 3 Ni yawu yina, mambu nyonso yina beno ke tuba na mpimpa, ke wakana na ntangu, mpe mambu yina beno ke zabisa na makutu ya bampangi na kati ya bivinga, bantu ke tuba yawu na ngolo nyonso na ntwala ya bantu.» 4 «Mu ke na kutuba na beno bandiku ya munu ti beno tala ve boma ya bayina ke kufwaka nzutu ya muntu, mpe na manima, bawu lenda kusala dyaka kima ya nkaka ve. 5 Beno zaba nani beno fwana kutala boma? Beno fwana kutala Nzambi boma. Yandi kele na lulendo ya kufwaka muntu mpe na manima kulosa yandi na mbungulu. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, ni yandi beno fwana kutala boma! (Geenna g1067) 6 «Ba ke tekisaka ve banswini tanu na ntalu ya fyoti mingi? Kasi Nzambi ke zimbanaka ata mosi na kati ya bawu. 7 Kasi samu na beno, ata bansuki ya bayintu ya beno, Nzambi zaba lutangu ya yawu. Na yina, beno vwanda ve na boma. Beno me lutila banswini mingi mfunul» 8 «Mu ke na kutubila beno: Konso muntu yina ke ndima na ntwala ya bantu nyonso ti yandi kele kilandi ya munu, Mwana ya Muntu mpe ke ndima yandi na ntwala ya

mambu yina beno fwana kuzonza.» 13 Muntu mosi Falisyekumaka na nkele ya kuzonza, tubaka na Yesu: «Mulongisi, tuba vwandaka na bilanga yina butaka bambuma mingi. 17 Yandi vwandaka yindula mpe yufula na kati ya ntima: “Yinki mu ke sala? Mu kele ve na kisika ya kubumba bambuma nyonso yayi.” 18 Na yina, yandi tubaka: “Mu ke sala mutindu yayi: Mu ke mwangisa bayinzo ya kubumba bambuma yina kele na munu, mpe mu ke tunga yina me lutila nene. Na kati kuna, mu ke yonzika bambuma nyonso ya munu ya faline, mpe bima ya nkaka. 19 Na manima, mu ke tuba na munu mosi: Ndiku ya munu, nge kele na bima mingi. Pema ya nge, kudya, kunwa, mpe yangalala samu na luzingu!” 20 Kasi Nzambi zabisaka yandi: “Nge kele kizoba! Kaka na mpimpa yayi, nge ke kufwa. Na yina, bima nyonso yina nge me bumba ke vwanda ya nani?”» 21 Yesu tubaka dyaka: «Ni mambu yina ke salama na muntu yina ke kutikaka bimvwama samu na yandi mosi, kasi kele ve mwama na meso ya Nzambi.» 22 Yesu tubaka dyaka na bilandi ya yandi: «Ni yawu yina, mu ke na kuzabisa beno ti beno vwanda ve na manyongo na madya samu na luzingu ya beno, to na bilele samu na banzutu ya beno, 23 samu ti luzingu me lutila madya mfunu, mpe nzutu me lutila bilele mfunu. 24 Beno tala bankwankwa! Bawu ke kunaka ve mpe ke yonzikaka ve bambuma.

Bawu kele ve na bisika ya kubumba bambuma to ngunga tuyibi ke kwiza, yandi zolaka bika yandi ve bayinzo samu na kuyonzika yawu. Kasi Nzambi ke na kukota na yinzo ya yandi. 40 Beno mpe, beno dikilaka bawu! Ya tsyelika, beno me lutila bandeke vwanda ya kukubama samu ti Mwana ya Muntu ke mfunu mingi! 25 Nani na kati ya beno, na manyongo kwiza na ngunga yina beno zaba ve.» 41 Na yina, ya yandi, lenda kubwela mwa ndambu ya bilumbu Pyele yufulaka: «Mfumu, nge me tuba kingana yayi na luzingu ya yandi? 26 Kana beno lenda ve kusala samu na beto kaka to samu na bantu nyonso?» 42 mambu ya fytoty yai, samu na yinki beno kele na Yesu vutulaka: «Nani kele kisadi ya kukwikama mpe manyongo na bima ya nkaka? 27 Beno tala mutindu ya mayela yina mfumu ke pesa kisalu ya kuvungila ke kulaka bifulu: Yawu ke salaka ve kisalu, mpe ke yinzo ya yandi, mpe ya kukabula madya na bisadi ya syetaka ve bilele. Kasi mu ke na kuzabisa beno, nkaka na ntangu ya kulunga? 43 Kyese na kisadi yina ata Salomoni na bimvwama nyonso yina vwandaka mfumu ya yandi ke kuta, ntangu yandi ke vutuka, na na yandi, kuzwaka ve kinkuti ya kulutila kitoko na kusala kisalu yina yandi bikilaka yandi! 44 Ya tsyelika, mosi ya bifulu yai. 28 Kana Nzambi ke na kulwatisa mu ke na kuzabisa beno: Mfumu ke pesa yandi mutindu yina matiti yina kele na kati ya bilanga bubu kisalu ya kutwadisa bimvwama nyonso ya yandi. 45 yai mpe ba ke losa mbasi na tiya, samu na yinki Kana kisadi yina tuba na kati ya ntima ya yandi ti: yandi ke lwatisa beno ve ya kulutila? Beno kele bantu “mfumu ya munu ke vutuka nswalu ve”, mpe kana ya kiminu ya fytoty! 29 Beno tala ntima mpasi ve na yandi banda na kunyokola bisadi ya babakala mpe ya kusosaka yinki beno ke kudya mpe kunwa. 30 Ni bakento, mpe kana yandi kudya, kunwa mpe kola bayina zaba Nzambi ve na yinza yai ke sosaka malafu, 46 mfumu ya yandi ke vutuka na kilumbo yina ntangu nyonso bima nyonso yina. Kasi beno, beno kisadi yina ke vingila yandi ve, mpe na ngunga yina kele na Tata yina zaba ti beno kele na nsatu ya yawu. yandi zaba ve. Mfumu ke bingisa kisadi yina, mpe ke 31 Beno sosa ntete Kimfumu ya yandi, mpe yandi pesa yandi kitumbu mosi na bantu yina kele ve ya ke pesa beno mpe bima nyonso yina me bikana.» kukwikama.» 47 «Kisadi yina zaba mambu yina ke 32 «Beno tala boma ve nkonga ya mameme! Tata zolaka mfumu ya yandi, kasi kele ve ya kukubama ya beno me tala ti ya ke mbote na kupesa beno na kusadila yawu ke kuzwa bikoti ya kulutila mingi. Kimfumu ya yandi. 33 Beno tekisa bima yina kele 48 Kasi kisadi yina zaba ve mambu yina ke zolaka na beno, mpe beno kabula mbongo na bamputu. mfumu ya yandi, mpe ke sala mambu ya yimbi yina Beno vwanda na bankutu ya mbongo yina ke bebaka fwana kupesa kitumbu, ke kuzwa ve bikoti mingi. Na ve. Beno kutika bimvwama na mazulu, kisika yawu muntu yina ba me pesa bima mingi, ba ke lomba lenda kuzimbana ve. Kuna, miyibi lenda kulaba yawu yandi mingi, mpe muntu yina me kuzwa bima mingi, ve, mpe banselele lenda kubebisa yawu ve. 34 Ya ba ke lomba yandi bima ya kulutila dyaka mingi.» 49 tsyelika, kisika yina kele bimvwama ya nge, ni kisika «Mu me kwiza samu na kutula tiya na ntoto, mpe mu yina mpe kele ntima ya nge.» 35 «Beno vwanda zola mingi ti yawu vwanda yimeni ya kunama. 50 Mu ya kukubama. Beno lwata bilele ya beno ya kisalu, fwana kuzwa mbotokolo, mpe mu zola ti yawu salama mpe beno namisa minda ya beno. 36 Beno vwanda mbangu. 51 Beno banza ti mu kwizaka awa na ntoto mutindu bisadi yina ke na kuvungila mfumu ya bawu samu na kutula kizunu? Ve, mu ke na kuzabisa beno: yina kwendaka na mukembo ya makwela samu na Mu kwizaka samu ti bantu kabuka. 52 Katuka ntangu kuzibidila yandi mwelo ntangu yandi ke kwiza mpe yai, dikanda yina kele na bantu tanu ke kabuka, ke konkota. 37 Kyese na bisadi yina mfumu ke kuta bantu tatu ke wisana ve na bantu zole, mpe bantu ve ya kulala ntangu yandi ke vutuka. Ya tsyelika, zole ke wisana ve na bantu tatu. 53 Tata ke yina mu ke na kuzabisa beno, yandi ke lwata kinkuti ya mwana ya yandi ya bakala, mpe mwana ya bakala ke yandi ya kisalu, ke vwandisa bawu na mesa, mpe yina tata ya yandi. Mama ke yina mwana ya yandi ya ke sadila bawu samu na kupesa bawu madya. 38 kento, mpe mwana ya kento ke yina mama ya yandi. Kyese na bawu kana yandi vutuka na kati-kati ya Mama ya mwana ya bakala ke yina kento ya mwana mpimpa to ntangu nsusu ya ntete ke kubaka, mpe ti ya yandi, mpe kento ke yina mama ya bakala ya yandi kuta bawu ya kulala ve! 39 «Beno zaba yawu yandi.» 54 Yesu tubaka dyaka na nkonga ya bantu: mbote: Kana mfumu ya yinzo lendaka zaba wapi «Ntanganyi beno ke talaka ti ditutu ya ndombe me basika

na ndambu ya wesete, beno ke tubaka na nswalu kuna na kento mosi yina mpeve ya yimbi pesaka nyonso: "Mvula ke noka", mpe yawu ke nokaka. 55 kifuma ya kuwanda na nzutu ya kukondama katuka Ntangu mupepe yina ke katukaka na ndambu ya bamvula kumi na nana, mpe yandi vwandaka lenda sude ke bandaka na kufula, beno ke tubaka: "Bubu dyaka ve na kutelama mbote. 12 Ntangu Yesu talaka yayi, tiya ke vwanda ngolo", mpe yawu ke salamaka. kento yina, yandi bokilaka yandi mpe tubaka: «Kento, 56 Beno kele bantu ya bantima zole! Beno ke zabaka nge me beluka. Kimbevo ya nge me manisa.» 13 bidimbu ya ntoto mpe ya zulu. Na yina, samu na yinki Yesu tentikaka yandi maboko, mpe kaka na ntangu beno ke na kubakula ve nsasa ya mambu yina ke na yina, yandi telamaka mbote mpe kembilaka Nzambi. kusalama ntangu yayi?» 57 «Samu na yinki beno ke 14 Kasi mfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife lendaka ve na kutala beno mosi mambu yina kele ya kumaka na nkele, samu ti Yesu belusaka kento yina kudedama? 58 Ya tsyelika, kana muntu me funda na kilumbu ya Saba. Na yina, yandi tubaka na bantu: nge na sika ya bazuzi, sala ngolo na kuwisana na «Bilumbu ya kisalu kele sambanu. Ni na bilumbu yina, yandi ntangu beno nyonso zole ke ntete na nzila. beno fwana kwiza kubelusa banzantu ya beno, kasi na Kana ve, yandi ke nata nge na bazuzi. Bazuzi ke kilumbu ya Saba vel?» 15 Mfumu vutulaka mutindu pesa nge na maboko ya binwani, mpe binwani ke tula yayi: «Beno kele bantu ya bantima zole! Nani na kati nge na boloko. 59 Mu ke na kuzabisa nge: Nge lenda ya beno ke nyangulaka ve ngombe to mbuluku na kubasika ve na boloko kana nge manisa ve na kufuta kidikulu ya yandi na kilumbu ya saba samu na kwenda mfuka nyonso ya nge tii na pata ya suka.» 16 Kento yavi kele muntu ya kunwikisa yawu maza?

13 Na ntangu yina, bantu kwizaka zabisa Yesu
ti Pilate kufwaka mwa ndambu ya bantu ya
kizunga ya Ngalili ntangu bawu vwandaka pesa
minkayulu na Nzambi. 2 Yesu vutulaka: «Beno banza
ve ti ba kufwaka bantu yina samu ti bawu lutilaka
masumu na bantu nyonso ya Ngalili. 3 Mu ke na
kuzabisa beno, kana beno soba ve nkadulu, beno
nyonso ke kufwa mutindu bawu. 4 Beno banza ve ti
bantu kumi na nana yina kufwaka ntangu kubwaka
yinzo ya kibandu ya yinda ya Silowe, lutilaka masumu
na bantu nyonso ya mbanza Yelusalemi. 5 Mu ke na
kuzabisa beno, kana beno soba ve nkadulu, beno
mpe ke kufwa mutindu mosi.» 6 Na manima, Yesu
tubilaka bawu kingana yayi: «Muntu mosi vwandaka
na yinti ya fike na bilanga ya yandi ya bayinti ya
vinu. Kilumbu mosi, yandi kwendaka sosa bambuma
na yinti yina, kasi yandi kuzwaka ata mbuma. 7 Na
yina, yandi tubaka na kisadi-bilanga ya vinu: "Yayi ni
mvula ya tatu yina mu ke na kwiza kusosa bambuma
na yinti yayi, mpe mu ke na kuzwa kima ve. Zenga
yawu! Yawu ke na kubaka kisika ya mpamba!" 8 Kasi
kisadi-bilanga ya vinu vutulaka: "Mfumu, bika yawu
dyaka mvula yayi. Mu ke timuna ntoto yina kele na
mataku ya yinti, mpe mu ke tula mboloso. 9 Yawu
lenda kubuta bambuma na mvula yina ke kwiza.
Kana ve, nge ke zengisa kwandi yawu."» 10 Kilumbu
mosi ya Saba, Yesu vwandaka longisa na katy ya
yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. 11 Ya vwandaka

kuna na kento mosi yina mpeye ya yimbi pesaka kifuma ya kuvwanda na nzutu ya kukondama katuka bamvula kumi na nana, mpe yandi vwandaka lenda dyaka ve na kutelama mbote. 12 Ntangu Yesu talaka kento yina, yandi bokilaka yandi mpe tubaka: «Kento, nge me beluka. Kimbevo ya nge me manisa.» 13 Yesu tentikaka yandi maboko, mpe kaka na ntangu yina, yandi telamaka mbote mpe kembilaka Nzambi. 14 Kasi mfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife kumaka na nkele, samu ti Yesu belusaka kento yina na kilumbu ya Saba. Na yina, yandi tubaka na bantu: «Bilumbu ya kisalu kele sambanu. Ni na bilumbu yina, beno fwana kwiza kubelusa banzitu ya beno, kasi na kilumbu ya Saba vel!» 15 Mfumu vutulaka mutindu yayi: «Beno kele bantu ya bantima zole! Nani na kati ya beno ke nyangulaka ve ngombe to mbuluku na kidikulu ya yandi na kilumbu ya saba samu na kwenda kunwikisa yawu maza? 16 Kento yayi kele muntu na dikanda ya Abalayami, mpe Satana kangaka yandi katuka bamvula kumi na nana. Ya fwanaka ve na kukatula yandi basinga yina na kilumbu ya Saba?» 17 Mvutu ya Yesu talisaka bambeni ya yandi nsoni. Kasi bantu nyonso vwandaka yangalala samu na bisalu ya mbote yina yandi vwandaka sala. 18 Yesu tubaka: «Na yinki me fwanana Kimfumu ya Nzambi? Na wapi kima mu lenda kufwanikisa yawu? 19 Yawu kele mutindu mbuma ya mutaade yina muntu bakaka mpe kunaka na bilanga ya yandi. Ntangu yawu menaka, yawu kumaka yinti ya nene, mpe bandeke kwizaka tunga mazanza ya bawu na zulu ya bintala ya yawu.» 20 Yesu tubaka dyaka: «Na yinki mu lenda kufwanikisa Kimfumu ya Nzambi? 21 Yawu me fwanana na levule yina kento me baka mpe me vukisa na bakilo mingi ya faline, mpe yawu ke vimbisa kiputi nyonso.» 22 Ntangu Yesu vwandaka kwenda na Yelusalemi, yandi vwandaka longisa bantu ya bambanza mpe babwala yina yandi vwandaka lutila. 23 Muntu mosi yufulaka yandi: «Mfumu, ya tsyelika ti kaka bantu ndambu ke kuzwa mpulusu?» Yesu vutulaka: 24 «Beno sala ngolo na kukota na mwelo ya fyoti. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, bantu mingi ke sosa na kukotila na mwelo yina, kasi bawu ke lenda ve. 25 Ntangu mfumu ya yinzo ke telama mpe ke kanga mwelo na fungula, beno ke vwanda na ngaanda. Beno ke konkota na mwelo mpe ke tuba: "Mfumu, zibudila beto mwelol!" Yandi ke vutulaka: "Mu zaba ve wapi sika beno katukakal!" 26 Na vina, beno ke zabisa yandi:

"Beto kudyaka mpe kunwaka kintwadi na nge. Nge «Nani na kati ya beno lenda kubasisa ve na nswalu longisaka na babala-bala ya mbanza ya beto." 27 nyonso mwana ya yandi to ngombe ya yandi yina Yandi ke tuba dyaka na beno: "Mu zaba ve kisika me kubwa na dibulu na kilumbu ya Saba?» 6 Bawu beno me katuka. Beno katuka pene-pene ya munu, lendaka ve na kupesa yandi kyuvu na mambu yina. 7 beno nyonso yina ke salaka mavanga ya yimbi! 28 Ni Yesu talaka wapi mutindu bantu yina ba bokilaka na kuna, beno ke dila mpe ke kwetisa meno ntangu beno mukembo vwandaka soola bakiti ya ntete. Na yina, ke tala Abalayami, Isaaki, Yakobi, mpe mimbikudi yandi zabisaka bawu kingana yayi: 8 «Kana muntu nyonso na kati ya Kimfumu ya Nzambi. Kasi beno me bokila nge na mukembo ya makwela, kuvwanda ke vwanda na ngaanda kisika ba ke losa beno! 29 ve na kiti ya ntete samu ti ya lenda kuvwanda ti ba Bantu ke katuka na esete mpe wesete, na node mpe me bokila muntu yina me lutila nge mfunu. 9 Muntu na sude, mpe ke vwanda na mesa ya Kimfumu ya yina me bokila beno nyonso zole na mukembo ke Nzambi. 30 Na yina, bantu ya nkaka yina kele ntangu tuba na nge: "Telama mpe pesa kiti ya nge na muntu yayi na mulonga ya nsuka ke vwanda bantu ya ntete, yayi." Na yina, nge ke telama, mpe na nsoni nyonso, mpe bayina kele na mulonga ya ntete ke vwanda nge ke kwenda vwanda na kiti ya nsuka. 10 Kasi nge, bantu ya nsuka.» 31 Na ntangu yina, mwa ndambu ya kana ba me bokila nge na mukembo, kwenda vwanda ba-Falisye kwizaka pene-pene ya Yesu, mpe tubaka: na kiti ya nsuka samu ti ntangu muntu yina me bokila «Katuka na mbanza yayi, mpe kwenda kisika ya nge ke tala nge, yandi ke tuba: "Ndiku ya munu, nkaka, samu ti Elode ke na sosa kufwa nge.» 32 Yesu kwiza vwanda na kiti ya ntete." Na yina, nge ke kuzwa vutulaka: «Beno kwenda zonza na mubaku yina: nkembo na ntwala ya bantu nyonso yina ke vwanda "Bubu yayi mpe mbasi, mu ke na kubingisa bampeve na nge na mesa. 11 Ya tsyelika, ba ke kulula muntu ya yimbi, mpe mu ke na kubelusa bantu, mpe na yina ke sosa na kuzanguka, mpe ba ke zangula kilumbu ya tatu, mu ke manisa kisalu ya munu." 33 muntu yina ke kuluka.» 12 Na manima, Yesu tubaka Kasi mu fwana kulanda nzila ya munu bubu yayi, na muntu yina bokilaka yandi na mukembo: «Ntangu mbasi, mpe mbasi-mbasi samu ti mumbikudi fwana nge ke bokilaka bantu na kudya madya ya midi to ya kufwa ve na kisika ya nkaka, kasi kaka na Yelusalemi. nkokila, kubokilaka ve bandiku ya nge, bampangi ya 34 «Bantu ya Yelusalemi! Bantu ya Yelusalemi! Beno nge, bantu ya dikanda ya nge, mpe bamvwama yina yina ke kufwaka mimbikudi, mpe beno ke kufwaka na ke vwandaka pene-pene na nge samu ti bawu mpe matadi bantu yina Nzambi ke fidisaka beno! Bambala lenda kubokila nge, mpe kuvutula nge mbote yina nge mingi mu zolaka vukisa beno mutindu nsusu ke me sala bawu. 13 Kana nge zola kusala mukembo, vukisaka bana ya yandi na yisi ya mapapu, kasi bokilaka bampatu, bantu ya binama ya kufwa, bikata, beno zolaka ve! 35 Ya tsyelika, yinzo ya beno ke mpe bampofo. 14 Nge ke vwanda na kyesesamutu ti bikana yawu mosi. Mu ke na kuzabisa beno ti beno bawu lenda kuvutula nge yawu ve. Nzambi ke vutula ke tala dyaka munu ve tii ntangu beno ke tuba: "Bika nge yawu ntangu bantu ya kudedama ke vumbuka na ti Mfumu Nzambi kusakumuna muntu yina me kwiza lufwa.» 15 Na manima ya kuwa mambu yina Yesu na Nkumbu ya yandi!"

14 Kilumbu mosi ya saba, Yesu kotaka na yinzo ya mfumu mosi ya ba-Falisye samu na kudya. Bayina vwandaka kuna vwandaka tala yandi na nkebolo nyonso. 2 Bakala mosi yina vwandaka na kimbevo ya kuvimba nzutu telamaka na ntwala ya Yesu. 3 Yesu bakaka kinzonzi, mpe yufulaka milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye: «Misiku ya beto ke pesaka muswa to ve na kubelusa muntu na kilumbu ya Saba?» 4 Kasi ata muntu pesaka mvutu. Na yina, Yesu simbaka mbevo, belusaka yandi, mpe vutulaka yandi. 5 Na manima, Yesu zabisaka bawu:

Mu me sumba bangombe kumi, mpe mu ke kwenda kumeka yawu na kisalu.” 20 Muntu ya nkaka dyaka tubaka: “Mu me kwela kaka malu-malu yayi. Ni yawu yina, mu lenda kukwiza ve.” 21 Kisadi vutukaka na sika ya mfumu ya yandi, mpe zabisaka yandi bamvutu nyonso yina. Na yina, mfumu ya yinzo dasukaka mpe tubaka na kisadi ya yandi: “Kwenda mbangu na bisika yina bantu ke vukanaka, mpe na babala-bala ya mbanza. Bokila bampatu, bantu ya binama ya kufwa, bampofo, mpe bikata.” 22 Na manima ya mwa ntangu, kisadi vutukaka mpe tubaka: “Mfumu, mu me sala mambu yina nge me tumisa munu, kasi bisika ya kuvwanda ke ntete mingi.” 23 Na yina, mfumu tubaka na kisadi ya yandi: “Kwenda na banzila, mpe na bisika ya bilanga. Sala nyonso samu ti bantu fulusa yinzo ya munu. 24 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, ata muntu na kati ya bayina mu bokilaka, ke kudya madya ya mukembo ya munu!” 25 Nkonga ya nene ya bantu vwandaka landa Yesu. Yesu balukaka na lweka ya bawu, mpe tubaka: 26 «Kana muntu zola kuvwanda kilandi ya munu, yandi fwana kuzola munu kulutila tata ya yandi, mama ya yandi, kento ya yandi, bana ya yandi, bampangi ya yandi, bibusi ya yandi, mpe nzutu ya yandi mosi. Kana mpila yina ve, yandi lenda kuvwanda ve kilandi ya munu. 27 Muntu yina ke nata ve kulunsi ya yandi, mpe ke landa munu ve, lenda kuvwanda ve kilandi ya munu. 28 «Kana muntu na kati ya beno ke na nsatu ya kutunga yinzo ya kibandu ya yinda, yandi fwana kuvwanda ntete samu na kubanza lutangu ya mbongo yina yandi ke basisa, mpe kana mbongo yina ke na yandi, ke lunga na kumanisa yinzo yina. 29 Kana yandi tunga lululu ata kumanisa yinzo yina, bayina nyonso ke tala yawu, ke sekä yandi 30 na kutuba: “Muntu yayi bandaka na kutunga yinzo. Kasi yandi me lembana na kumanisa yawu!” 31 Mutindu mosi mpe, kana ntinu ke na zola kunwanisa ntinu ya nkaka, yandi fwana kubanza ntete kana na bantu mafunda kumi yina ke na yandi, yandi lenda kunwanisa mbeni ya yandi yina kele na bantu mafunda makumi zole. 32 Kana yandi ke lenda ve, yandi ke fidisa bantumwa ya yandi na sika ya ntinu yina ntangu ntinu yina ke ntete ntama samu na kulomba kizunu.» 33 Na yina, Yesu tubaka dyaka: «Ata muntu na kati ya beno lenda kuvwanda kilandi ya munu, kana yandi bika ve bima nyonso yina kele na yandi.» 34 Mungwa kele kima ya mbote. Kana mungwa ke dyaka ve na luwu, na yinki ba lenda kuvutula yawu luwu? 35 Na yina, yawu ke dyaka ve na mfunu ata samu na ntoto, ata samu na mboloso. Ba ke losa yawu na ngaanda. Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mbote!

15 Bilokoti-mpaku mpe misumuki ya nkaka kwizaka pene-pene ya Yesu samu na kuwa yandi.

2 Ba-Falisye mpe milongisi ya Misiku vwandaka nyunguta, mpe tubaka: «Muntu yayi ke yambaka mbote misumuki, mpe ke kudyaka kintwadi na bawul!»

3 Na yina, Yesu tubilaka bawu kingana yayi: 4 «Kana na kati ya beno kele na muntu yina ke na mameme nkama, mpe ti yandi zimbisa dimeme mosi, yandi ke bika mameme makumi yivva na yivva na kati ya bilanga samu na kwenda kusosa dimeme yina me zimbana tii ntangu yandi ke kuzwa yawu. 5 Ntangu yandi ke kuzwa yawu, yandi ke tula yawu na zulu ya magembo na kilengi nyonso, 6 mpe ke vutuka na yinzo. Na manima, yandi ke bokila bankundi mpe bampangi ya yandi, mpe ke tubila bawu: “Beno yangalala na munu samu ti mu me kuzwa dimeme ya munu yina zimbanaka.” 7 Mutindu mosi mpe, mu ke na kuzabisa beno, kilengi ya kulutila ke vwanda na mazulu kana musumuki mosi soba nkadulu. Yawu ke lutila kilengi yina lenda kupesa bantu makumi yivva na yivva ya kudedama yina kele ve na nsatu ya kusoba nkadulu.» 8 «To kana kento ke na mbongo kumi ya bisengo, mpe kana yandi me zimbisa mosi, yandi ke namisa mwinda, mpe ke kombola yinzo samu na kusosa yawu na nkebolo nyonso tii ntangu yandi ke kuzwa yawu. 9 Kana yandi kuzwa yawu, yandi ke bokila bankundi mpe bampangi ya yandi, mpe ke tubila bawu: “Beno yangalala na munu samu ti mu me kuzwa dyaka mbongo ya kisengo yina mu zimbisaka.” 10 Mutindu mosi mpe, mu ke na kutubila beno, kyese ke vwandaka mingi na kati ya bambazi ya Nzambi ntangu musumuki mosi ke sobaka nkadulu.» 11 Yesu tubaka dyaka: «Muntu mosi vwandaka na bana zole ya babakala. 12 Leki tubaka na tata ya yandi: “Tata, pesa munu kikunku ya kimvwama yina kele difwa ya munu.” Na yina, tata kabulaka bana nyonso zole bimvwama ya yandi. 13 Na manima ya mwa bilumbu, mwana yayi tekisaka kikunku ya bima ya yandi, mpe kwendaka na yinsi ya ntama. Kuna, yandi zingaka na kati ya muvusu, mpe manisaka mbongo nyonso ya yandi. 14 Ntangu yandi manisaka mbongo nyonso, nsatu ya nene kumaka

na yinsi yina, mpe yandi bandaka na kukondwa manisa kimvwama nyonso ya nge na kusakana na bima. 15 Na yina, yandi kwendaka kuzwa kisalu na bakento ya kindumba me vutuka, nge me kufwa sika ya muntu mosi ya yinsi yina, mpe muntu yina mwana ya ngombe ya mafuta samu na yandi!" 31 fidisaka yandi na bilanga samu na kukeba bangulu. 16 Tata zabisaka yandi: "Mwana ya munu, nge kele na Yandi vwandaka zola kudya bambuma yina bangulu munu ntangu nyonso, mpe bima nyonso ya munu vwandaka kudya, kasi ata muntu vwandaka pesa kele ya nge. 32 Kasi beto fwana kusala mukembo yandi yawu. 17 Na yina, yandi kanisaka mingi mpe mpe kuyangalala samu ti leki ya nge yayi vwandaka tubaka: "Bisadi nyonso ya tata ya munu ke kuzwaka ya kufwa, mpe yandi me vutuka dyaka na luzingu. madya ya kulutila. Kasi munu awa, mu ke na kufwa Yandi vwandaka ya kuzimbana, mpe me talana."

16 Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Mvwama mosi vwandaka na kibumbi-bimvwama, mpe bantu kwendaka zabisa mvwama yina: "Kibumbi-bimvwama ya nge ke na kubebisa bimvwama ya nge." 2 Mvwama bokilaka kisadi yina, mpe tubaka: "Mu ke na kuwa mambu mingi yina me tadila nge. Zabisa munu wapi mutindu nge me sadila bimvwama ya munu, samu ti nge ke bumba dyaka yawu ve." 3 Na yina, kisadi yina kanisaka na katy ya ntima: "Mfumu ya munu ke katula munu na kisalu. Yinki mu ke sala? Mu ke na ngolo mingi ve samu na kusala bilanga, mpe mu ke tala nsoni na kulombaka bantu mbongo. 4 Aa, mu zaba yinki mu ke sala, samu ti bantu yamba munu na bayinzo ya bawu ntangu ba ke katula munu na kisalu!" 5 Na yina, yandi bokilaka, mosi-mosi, bantu nyonso yina vwandaka defa mfumu ya yandi. Yandi yufulaka muntu ya ntete: "Yikwa nge ke na kudefa mfumu ya munu?" 6 Muntu yina vutulaka: "Mu ke na kudefa yandi babate nkama ya mafuta ya olive." Kisadi ya mfumu zabisaka yandi: "Mukanda ya mfuka ya nge yawu yayi. Vwanda nswalu mpe sonika babate makumi tanu." 7 Na manima, yandi yufulaka muntu ya nkaka: "Yikwa nge ke na kudefa?" Muntu yina vutulaka: "Mu ke na kudefa Bakole nkama ya bambuma ya faline." Kisadi ya mfumu zabisaka yandi: "Mukanda ya mfuka ya nge yawu yayi, mpe sonika Bakole makumi nana." 8 Na yina, mfumu kembisaka kisadi yina ya mayuya samu ti yandi sadilaka mayela. Ya tsyelika, bantu ya yinza yayi ke lutilaka na kusadila mayela na mambu ya bawu na bawu kulutila bayina ke zingaka na nsemo.» (aiōn g165) 9 Yesu tubaka dyaka: «Mu ke na kuzabisa beno ti beno sosa na kuuvwanda na bankundi na bimvwama ya mayuya samu ti ntangu yawu ke manisa, ba yamba beno na bisika ya seko. (aiōnios g166) 10 Muntu yina kele ya kukwikama na bima ya fyoti, kele mpe ya kukwikama na bima ya nene. Muntu yina kele na mayuya na

bima ya fyoti, kele mpe na mayuya na bima ya maza samu na kubolisa ludimi ya munu samu ti mu nene. 11 Kana beno me vwanda ve ya kukwikama na ke na kutala mpasi mingi na kati ya tiya yayi.” 25 kusadila bimvwama ya mayuya, nani ke pesa beno «Kasi Abalayami tubaka: “Mwana ya munu, bambuka bimvwama ya tsyelika? 12 Kana beno me vwanda ve moyo ti nge kuzwaka bimvwama mingi ntangu nge ya kukwikama na kusadila bimvwama ya bampangi, vwandaka moyo, kasi Lazale talaka mpasi mingi. nani ke pesa beno bimvwama ya beno mosi? 13 Ntangu yayi, bampasi ya yandi me manisa, mpe nge «Ata kisadi lenda kusadila bamfumu zole. Kana ve, ke na kutala mpasi. 26 Dyaka, dibenga ya nene kele yandi ke zola mfumu mosi mpe ke yina mfumu ya na kati-kati ya beto na beno. Na yina, bayina zola nkaka, to yandi ke vwanda ya kukwikama na mosi, kukatuka awa samu na kukwenda kisika yina beno mpe ke zitisa ve ya nkaka. Beno lenda kusadila ve kele, lenda kusala yawu ve. Mutindu mosi mpe, ata mbala mosi Nzambi mpe mbongo.» 14 Ba-Falisye mutu lenda kukatuka kisika yina beno kele samu vwandaka kuwa mambu nyonso yina, mpe vwandaka na kukwiza awa.” 27 «Mvwama tubaka: “Mulemvo seka Yesu samu ti bawu vwandaka zola mbongo. 15 ya nge Tata! Mu ke na kubondila nge na kufidisa Yesu zabisaka bawu: «Beno ke zolaka kulakisa na Lazale na yinzo ya tata ya munu, 28 kisika mu ke na meso ya bantu ti beno kele bantu ya kudedama. Kasi bampangi tanu. Yandi kwenda kukebisa bawu samu ti Nzambi zaba bantima ya beno, samu ti nyonso yina bawu mpe kwiza ve awa na kisika yayi ya mpasi.” 29 ke talanaka mfunu na ntwala ya bantu, kele mambu Abalayami vutulaka: “Bawu kele na Misiku ya Moyize ya busafu mingi na meso ya Nzambi!» 16 «Misiku ya mpe dibuku ya Mimbikudi. Bawu fwana kuwa yawu!” Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi vwandaka tii na 30 Mvwama tubaka: “Ya me lunga ve tata Abalayami! ntangu ya Yowane Mubotiki. Katuka ntangu yina tii Kana mutu katuka awa na yinza ya bantu ya kufwa, ntangu yayi, ba ke na kuzabisa Nsangu ya Mbote mpe kwenda kuzabisa bawu, bawu ke soba nkadulu.” ya Kimfumu ya Nzambi, mpe konso mutu ke na 31 Kasi Abalayami zabisaka yandi: “Kana bawu kuwa kunwana samu na kukota na Kimfumu ya Nzambi.» ve Moyize mpe mimbikudi, bawu lenda ve kukwikila 17 Ata mwa kisono mosi ve ya kulutila fyoti na kati ya ata ti mutu vumbuka na lufwa.”»

Misiku ke zimbana, kasi ya kele mpasi ve na zulu na ntoto na kuzimbana. 18 «Konso bakala yina ke katula kento ya yandi na makwela, mpe ke kwela kento ya nkaka, ke salakinsuza. Bakala yina ke kwela mpe kento yina ba me katula na makwela, ke sala kinsuza.» 19 Yesu tubaka dyaka kingana yayi: «Ya vwandaka na mwama mosi yina vwandaka Iwata bilele ya ntalu mingi mpe ya kitoko. Bilumbu nyonso, yandi vwandaka zinga na kati ya kyesé mpe mikembo. 20 Mputu mosi na nkumbu Lazale vwandaka ya kulala na ntwala ya mwelo ya yinzo ya mwama yina. Nzutu ya yandi vwandaka ya kufuluka na bamputa. 21 Yandi vwandaka zola kudya ata bibuku yina vwandaka kubwa na yisi ya mesa ya mwama. Kasi ni bayimbwa vwandaka kwiza kupela yandi bamputa. 22 Mputu kufwaka, mpe bambazi nataka yandi na sika ya Abalayami. Mvwama mpe kufwaka, mpe ba zikaka yandi. 23 Yandi vwandaka tala mpasi mingi na yinza ya bantu ya kufwa. Yandi nangunaka meso, mpe talaka na ntama Abalayami mpe Lazale ya kuvwanda pene-pene ya yandi. (Hadès g86) 24 Na yina, yandi lookaka: “Tata ya munu Abalayami, tala munu kyadi, mpe fidisa Lazale na kutula musapi ya yandi na

17 Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Mambu yina ke bwisaka bantu na masumu lenda kukondwa ve. Kasi kyadi na mutu yina ke nata mambu ya mutindu yina! 2 Ya me lunga ti ba kanga yandi ditadi ya nene na laka, mpe ba losa yandi na mubu. Kusala yandi mutindu yina ke utila mbote ti yandi bwisa na disumu mwana mosi na kati ya bana yayi. 3 Beno sala keba! «Kana mpangi ya nge me sala disumu semba yandi, mpe kana yandi nyonga yawu, lemvokila yandi. 4 Kana yandi sala nge yimbi bambala nsambwadi na kilumbu mosi, mpe ti yandi kwiza kuzabisa nge bambala: “Mu me ndima yimbi yina mu me sala”, lemvokila yandi..» 5 Bantumwa tubaka na Mfumu: «Kulisa kiminu ya beto!» 6 Mfumu vutulaka: «Kana kiminu ya beno vwandaka nene mutindu mbuma ya mutaade, beno lendaka tuba na yinti yayi ya sikomole: “Katuka awa, mpe kwenda kumena na mubu”, mpe yawu ke tumama na beno. 7 «Nani na kati ya beno, kana yandi kele na kisadi yina ke salaka bilanga to ke vingilaka mameme, ke zabisa yandi ntangu yandi ke yutuka na bilanga: “Kwiza kuvwanda nswalu na mesa”? 8 Ve! Yandi ke zabisa yandi: “Lambilu munu

madya, mpe soba biele ya nge samu na kusadila yina Mwana ya Muntu ke kwiza. 27 Bantu vwandaka munu ntangu mu ke kudya mpe kunwa. Na manima, kudya mpe kunwa, kukwelana mpe kukwelisa bana ya nge lenda kudya mpe kunwa ya nge.” 9 Kasi yandi bawu tii na kilumbu yina Nowe kotaka na nzaza. Na lenda kutonda ve kisadi ya yandi samu ti yandi me manima, nyamba ya nene dyamisaka yinza nyonso sala kisalu yina yandi me tumisa yandi. 10 Ya kele mpe kufwaka bantu nyonso. 28 Yawu ke salama mpe mutindu mosi samu na beno. Ntangu beno mpe mutindu yawu salamaka na ntangu ya Loti: ke manisaka na kusala mambu nyonso yina ba ke Bantu vwandaka kudya mpe kunwa, kusumba mpe tumisaka beno, beno fwana kutuba: “Beto kele kaka kutekisa, kusala bilanga mpe kutunga bayinzo. 29 bisadi ya mpamba. Beto me sala kaka kisalu ya Kasi kilumbu yina Loti katukaka na mbanza Sodomi, beto.” 11 Yesu vwandaka kwenda na Yelusalemi, Nzambi nokisaka mvula ya tiya mpe ya sufe, mpe mpe lutilaka na ndilu ya Samaliya mpe ya Ngalili. 12 yawu kufwaka bawu nyonso. 30 Ya ke vwanda mpe Ntangu yandi vwandaka kota na bwala mosi, bantu mutindu yina na kilumbu yina Mwana ya Muntu ke kumi yina vwandaka na bwazi kwizaka bwabana kwiza. 31 «Na kilumbu yina, muntu yina ke vwanda na yandi. Bawu telamaka mwa ntama na yandi, 13 mpe kibandu ya yinzo, mpe ke vwanda na bima ya yandi lookaka: «Yesu, Mulongisi, tala beto kyadi!» 14 Yesu na katy ya yinzo, kukulumuka ve samu na kubaka talaka bawu mpe tubaka: «Beno kwenda kulakisa yawu. Mutindu mosi mpe, muntu yina ke vwanda na banzutu ya beno na sika ya banganga-Nzambi.» bilanga, kuvutuka ve na yinzo. 32 Beno bambuka Ntangu bawu vwandaka kwenda, bawu belukaka. 15 moyo na kento ya Loti. 33 Muntu yina ke sosa na Ntangu mosi na katy ya bawu talaka ti yandi belukaka, kuvuukisa luzingu ya yandi, ke bebisa yawu. Kasi yandi vutukaka na sika ya Yesu na kukembila Nzambi muntu yina ke bebisa luzingu ya yandi, ke vuukisa na ngolo nyonso. 16 Yandi fukamaka kizizi na ntoto yawu. 34 Mu ke na kuzabisa beno, na mpimpa ya na ntwala ya Yesu, mpe tondaka yandi. Muntu yina kilumbu yina, bantu zole ke vwanda ya kulala na vwandaka muntu ya Samaliya. 17 Na yina, Yesu mfulu mosi: Ba ke nata mosi, mpe ke bika ya nkaka. tubaka: «Ya tsyelika, beno nyonso kumi me beluka, 35 Kana bakento zole ke na kututa bambuma kisika kasi wapi sika kele bantu yiwa ya nkaka? 18 Na katy mosi: Ba ke nata mosi, mpe ke bika ya nkaka. [ya bawu nyonso, kaka ni nzenza yayi me banza na 36 Kana babakala zole kele na katy ya bilanga: Ba kuvutuka samu na kutonda Nzambi?» 19 Na manima, ke nata mosi, mpe ke bika ya nkaka.]» 37 Bilandi Yesu zabisaka yandi: «Telama mpe kwenda! Kiminu yufulaka Yesu: «Mfumu, wapi sika yawu ke salama?» ya nge me vuukisa nge.» 20 Ba-Falisye yufulaka Yesu vutulaka: «Kisika yina ke vwanda mvumbi, ni Yesu wapi ntangu ke kwiza Kimfumu ya Nzambi. kisika yina mpe ke vukana bakoko-mbele.»

18 Na manima, Yesu tubilaka bawu kingana yayi samu na kulakisa bawu ti bawu fwana kusambila ntangu nyonso ata kulemba. 2 Yandi zabisaka bawu: «Na katy ya mbanza mosi vwandaka na mufundisi mosi yina vwandaka tala ve Nzambi boma, mpe vwandaka zitisa muntu ve. 3 Na mbanza yina vwandaka mpe na mufwidhi mosi ya kento. Konso ntangu, yandi vwandaka kwenda kutuba na mufundisi yina: “Nungisa munu na lufundusu na ntwala ya mbeni ya munu.” 4 Katuka ntama, mufundisi vwandaka manga. Kasi na manima, yandi tubaka: “Mu zaba ti mu ke talaka ve Nzambi boma, mpe mu ke zitisaka muntu ve. 5 Kasi mufwidhi yayi ke na kulembisa munu. Mu ke nungisa yandi na mambu ya yandi, kana ve yandi ke bika ve na kukwamisa munu konso ntangu.”» 6 Na manima, Mfumu tubaka dyaka: «Beno me kuwa mambu yina

me tuba mufundisi yayi ya yimbi! 7 Beno ke na Bakala yina vutulaka: «Mu ke tumamaka na misiku kubanza ti Nzambi ke nungisaka ve bantu ya yandi nyonso yina katuka buntwenya ya munu.» 22 Na ntangu bawu ke bondilaka yandi mpimpa na ntangu? kuwa mutindu yina, Yesu zabisaka yandi: «Dyambu Beno ke na kubanza ti yandi ke vingila na kusadisa mosi me bikana na nge: Tekisa bima nyonso yina kele bawu? 8 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, yandi na nge, mpe kabula mbongo na bamputu. Na yina, ke nungisaka bawu na nswalu nyonso. Kasi Mwana nge ke kuzwa bimvwama na mazulu. Na manima, ya Muntu ke kuta bantu ya kiminu na ntoto ntangu kwiza mpe landa munu.» 23 Kasi ntangu bakala yina yandi ke kwiza?» 9 Yesu tubaka kingana yayi samu kuwaka mutindu yina, yandi kumaka ya kufuluka na na bayina vwandaka banza ti bawu kele ya kudedama kyadi samu ti yandi vwandaka na bimvwama mingi. na meso ya Nzambi, mpe vwandaka tala bantu ya 24 Ntangu Yesu talaka ti bakala yina kumaka na kyadi, nkaka mfunu ve: 10 «Bantu zole kwendaka na Yinzo yandi tubaka: «Ya kele mpasi mingi na bayina kele ya Nzambi samu na kusambila. Mosi vwandaka mu- na bimvwama na kukota na Kimfumu ya Nzambi! 25 Falisy, mpe ya nkaka kilokoti-mpaku. 11 Mu-Falisy Ya kele mpasi na kibulu yina ba ke bokilaka samo telamaka mpe sambilaka mutindu yayi na kati ya na kukota na dibulu ya ntumbu. Kasi ya me lutila ntima: “Nzambi ya munu! Mu ke na kutonda nge samu mpasi mingi na mvwama na kukota na Kimfumu ya ti mu kele ve mutindu bantu ya nkaka yina kele miyibi, Nzambi.» 26 Bayina vwandaka kuwa Yesu, tubaka: bantu ya yimbi, mpe yakinsuza. Mu ke na kutonda «Na yina, nani lenda kuzwa mpulusu?» 27 Yesu nge dyaka samu ti mu kele ve mutindu kilokoti-mpaku vutulaka: «Nzambi ke salaka mambu yina bantu ke yayi. 12 Konso lumingu, mu ke minaka nsoki bilumbu lendaka ve na kusala.» 28 Na yina, Pyele tubaka: zole, mpe mu ke pesaka nge dime ya bima nyonso «Kasi beto, beto me bika bima nyonso ya beto mpe yina mu ke kuzwaka.” 13 Kilokoti-mpaku telamaka me landa nge.» 29 Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mwa ntama, mpe vwandaka lenda ata fyoti ve na mu ke na kutubila beno, kana muntu me bika yinzo kutala na zulu. Kasi yandi vwandaka bula maboko na ya yandi, kento ya yandi, bampangi ya yandi, bibuti ntulu, mpe vwandaka tuba: “Nzambi ya munu! Tala ya yandi, mpe bana ya yandi samu na Kimfumu ya munu kyadi samu ti mu kele musumuki.”» 14 Yesu Nzambi, 30 yandi ke kuzwa na ntangu yayi bima ya tubaka dyaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno, kulutila, mpe luzingu ya mankululu na yinza yina ke ntangu kilokoti-mpaku vutukaka na yinzo ya yandi, kwiza.» (aiōn g165, aiōnios g166) 31 Yesu nataka bilandi Nzambi talaka yandi mutindu muntu ya kudedama, kumi na zole ya yandi na lweka, mpe zabisaka bawu: kasi Falisy ve. Ya tsyelika, ba ke kulula muntu yina «Beno kuwa! Beto ke kwenda na Yelusalemi, mpe ke na kuzanguka, mpe ba ke zangula muntu yina ke mambu nyonso yina mimbikudi sonikaka na yina na kukuluka.» 15 Bantu vwandaka nata bana ya fyoti me tadila Mwana ya Muntu ke salama. 32 Ba ke na sika ya Yesu samu ti yandi tentika bawu maboko. yekula yandi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife. Na kutala mutindu yina, bilandi sembaka bawu. 16 Bawu ke sekayandi, ke finga yandi, mpe ke lobola Kasi Yesu bokilaka bana pene-pene ya yandi, mpe yandi mante. 33 Na manima ya kubula yandi bikoti, tubaka: «Beno bika bana kukwiza na sika ya munu! ba ke kufwa yandi. Kasi na kilumbu ya tatu, yandi Beno yimina bawu ve samu ti Kimfumu ya Nzambi ke vumbuka na lufwa.» 34 Kasi bilandi bakulaka kele ya bantu yina kele mutindu bawu. 17 Ya tsyelika, ata dyambu na mambu yina. Nsasa ya mambu yina mu ke na kutubila beno, muntu yina ke ndima ve vwandaka ya kubumbamba, mpe bawu vwandaka zaba Kimfumu ya Nzambi mutindu mwana ya fyoti, ke kota ve yinki Yesu vwandaka tuba. 35 Yesu kumaka pene-kuna ve.» 18 Mfumu mosi ya ba-Zwife yufulaka Yesu: pene ya mbanza Yeliko. Mpofo mosi vwandaka ya «Mulongisi ya mbote, yinki mu fwana kusala samu kuvwanda na lweka ya nzila, mpe vwandaka lomba na kuzwa luzingu ya seko?» (aiōnios g166) 19 Yesu bantu mbongo. 36 Yandi kuwaka makelele ya nkonga zabisaka yandi: «Samu na yinki nge ke na kutuba ti ya bantu yina vwandaka luta, mpe yufulaka: «Wapi mu kele mbote? Ata muntu kele mbote, kana kaka mambu kele awa?» 37 Ba zabisaka yandi ti Yesu ya yandi mosi Nzambi ve. 20 Nge zaba misiku: “Kusala Nazaleti ke na kuluta. 38 Na yina, yandi lookaka: kinsuza ve, kufwa muntu ve, kulaba ve, kutuba ve «Yesu, Mwana ya Davidi, tala munu kyadi!» 39 Bayina kimbangi ya luvunu, zitisa tata na mama ya nge.”» 21 vwandaka tambula na mantwala vwandaka semba

yandi samu ti yandi vwanda swi. Kasi yandi lutilaka dyaka na kulooka ngolo: «Mwana ya Davidi, tala bawu: "Beno sala mumbungu na yawu tii ntangu mu munu kyadi!» 40 Yesu telamaka mpe tumisaka ti ba nata yandi. Ntangu yandi kumaka na ntawala ya Yesu, zola yandi ve. Bawu fidisaka bantu na manima ya Yesu yufulaka yandi: 41 «Yinki nge zola ti mu sala yandi na kwenda kutuba kuna: "Beto zola ve ti muntu samu na nge?» Mpofo vutulaka: «Mfumu, sala ti mu tala dyaka.» 42 Yesu zabisaka yandi: «Tala! Kiminu ya nge me belusa nge.» 43 Kaka na ntangu yina, yandi talaka dyaka, mpe landaka Yesu na kukembila Nzambi. Na kutala mambu yina salamaka, nkonga nyonso ya bantu kembilaka mpe Nzambi.

19 Yesu kotaka na mbanza Yeliko, mpe vwandaka luta mbanza yina.

2 Na kat i ya mbanza yina vwandaka na muntu mosi na nkumbu Zase. Yandi vwandaka mfumu ya bilokoti-mpaku, mpe mwama ya nene. 3 Yandi vwandaka sosa kutala nani kele Yesu. Kasi mutindu bantu lutilaka mingi, yandi lendaka tala ve Yesu samu ti yandi vwandaka na ntela ya nkufi. 4 Na yina, yandi kimaka mbangu na mantwala, mpe yulukaka na yinti yina ba ke bokilaka sikomole samu na kutala Yesu yina fwanaka luta kuna. 5 Ntangu Yesu kumaka na kisika yina, yandi talaka na zulu mpe tubaka na Zase: «Zase, kulumuka mbangu samu ti bubu yayi mu fwana kulala na yinzo ya nge.» 6 Zase kulumukaka mbangu, mpe yambaka Yesu na kyese nyonso. 7 Na kutala mutindu yina, bantu nyonso nyungutaka mpe tubaka: «Muntu yayi me kwenda kulala na yinzo ya musumuki!» 8 Zase telamaka na ntawala ya Mfumu, mpe tubaka: «Mulongisi, mu ke pesa ndambu ya bimvwama ya munu na bamputu, mu ke kabula yawu na kati-kati, mpe kana mu vunaka muntu na kubaka mbongo ya yandi, mu ke vutula yandi yawu bambala yiya.» 9 Yesu zabisa yandi: «Bubu yayi, dikanda yayi me kuzwa mpulusu samu ti muntu yayi kele mpe mwana ya Abalayami. 10 Ya tsyelika, Mwana ya Muntu me kwiza samu na kusosa mpe kuvuukisa bayina zimbanaka.» 11 Mutindu bantu vwandaka kuwa mambu ya yandi, Yesu tubaka dyaka kingana ya nkaka samu ti bawu vwandaka me kuma pene-pene ya Yelusalemi, mpe ti bantu vwandaka banza ti Kimfumu ya Nzambi zolaka talana na ntangu yina. 12 Na yina, Yesu tubilaka bawu: «Muntu mosi ya dikanda ya buzitu kwendaka na yinsi ya ntama, samu ti ba byeka yandi ntinu. Na manima, yandi fwanaka vutuka na yinsi ya yandi. 13 Ntete na kukwenda, yandi bokilaka bisadi kumi na kat i ya bisadi ya yandi. Yandi

pesaka konso muntu Bamine kumi, mpe zabisaka dyaka na kuzabisa ntinu, mpe yandi vutukaka na yinsi ya yandi. Na yina, yandi na kwenda kutuba kuna: "Beto zola ve ti muntu samu na nge?" 14 Kasi bantu ya yinsi ya yandi vwandaka nata yandi. Ntangu yandi kumaka na ntawala ya Yesu, zola yandi ve. Bawu fidisaka bantu na manima ya Yesu yufulaka yandi: 15 «Yinki nge zola ti mu sala yandi na kwenda ntinu ya beto.» 16 Ba byekaka yandi ntete kwizaka mpe tubaka: «Mfumu, Mine mosi ya nge me buta Bamine kumi.» 17 Ntinu zabisaka yandi: «Ya kele mbote! Nge kele kisadi ya mbote. Mutindu nge me vwanda ya kukwikama na bima ya fyoti, mu me tula nge mfumu ya bambanza kumi.» 18 Kisadi ya zole kwizaka mpe tubaka: «Mfumu, Mine mosi ya nge me buta Bamine tanu.» 19 Ntinu zabisaka yandi: «Mu me tula mpe nge mfumu ya bambanza tanu.» 20 Kisadi ya nkaka kwizaka mpe tubaka: «Mfumu, Mine ya nge yau yayi. Mu bumbaka yawu na kat i ya kitambala. 21 Mu vwandaka na boma ya nge samu ti nge kele muntu ya ntima ngolo. Nge ke bakaka bima yina kele ya nge ve, mpe nge ke yonzikaka bambuma yina nge kunaka ve.» 22 Ntinu zabisaka yandi: «Nge kele kisadi ya yimbi! Mu ke fundisa nge na mambu yina nge mosi me zonza. Nge zabaka ti mu kele muntu ya ntima ngolo yina ke bakaka bima yina kele ya munu ve, mpe ke yonzikaka bambuma yina mu ke kunaka ve. 23 Na yina, samu na yinki nge tulaka ve mbongo ya munu na banki? Ntangu mu me vutuka, mu zolaka kuzwa ndandu na zulu ya yawu.» 24 Na manima, ntinu tubaka na bayina vwandaka kuna: «Beno baka yandi Mine mosi yina ke na yandi, mpe beno pesa yawu na kisadi yina ke na Bamine kumi.» 25 Bawu zabisaka ntinu: «Mfumu, yandi ke na Bamine kumi!» 26 Ntinu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, na muntu yina ke na bima, ba ke bwela yandi bima ya nkaka. Kasi na mun tu yina ke na kima ve, ba ke katula yandi ndambu ya bima yina ke na yandi. 27 Na yina me tadila bambeni ya munu yina zolaka ve ti mu vwanda ntinu ya bawu, beno nata bawu awa, mpe beno kufwa bawu na ntawala ya munu.» 28 Na manima ya kuzonza mutindu yina, Yesu tambulaka na mantwala ya nkonga samu na kukwenda na Yelusalemi. 29 Ntangu yandi kumaka na bizunga ya bwala ya Betefaze mpe bwala Betani, pene-pene na mongo ya bayinti ya olive, yandi fidisaka bilandi zole na ntawala, 30 mpe zabisaka bawu: «Beno kwenda na

bwala yina kele na mantwala. Ntangu beno ke kuma, beno ke tala mbuluku ya fyoti yina ba me kanga ya mfunu ya dikanda ya ba-Zwife vwandaka sosa na yinti, mpe yina ata muntu me yulukaka ntete. Beno nyangula yawu, mpe beno nata yawu awa. 31 Kana muntu yufula beno: "Samu na yinki beno ke na kunyangula yawu", beno zabisa yandi: "Mfumu ke na yawu nsatu." 32 Bantu yina Yesu fidisaka, kwendaka mpe talaka mambu nyonso mutindu Yesu zabisaka bawu. 33 Ntangu bawu vwandaka nyangula mbuluku yina, bantu ya yawu yufulaka bawu: «Samu na yinki beno ke na kunyangula yawu?» 34 Bawu vutulaka: «Mfumu ke na yawu nsatu.» 35 Na yina, bawu nataka yawu na sika ya Yesu. Bawu tulaka binkuti ya bawu na zulu ya mbuluku, mpe bawu yulukisaka Yesu na zulu ya yawu. 36 Ntangu Yesu vwandaka kwenda, bantu vwandaka tanda binkuti ya bawu na nzila. 37 Ntangu yandi vwandaka kuma pene-pene ya mbanza Yelusalemi, na nzila ya mongo ya bayinti ya olive, nkonga nyonso ya bilandi fulukaka na kyesé. Bawu bandaka na kukembila Nzambi na ndinga ya ngolo samu na bimangu nyonso yina bawu talaka. 38 Bawu vwandaka tuba: «Bika Mfumu Nzambi kusakumuna ntinu yina me kwiza na Nkumbu ya yandi! Kizunu vwanda na zulu, mpe nkembo vwanda na Nzambi!» 39 Mwa ndambu ya ba-Falisye yina vwandaka na kati ya nkonga, tubaka na Yesu: «Mulongisi, tuba na bilandi ya nge na kuvwanda swi.» 40 Yesu vutulaka: «Mu ke na kuzabisa beno, kana bawu vwanda swi, matadi ke looka!» 41 Ntangu Yesu kumaka pene-pene ya Yelusalemi, mpe talaka yawu, yandi dilaka samu na mbanza yina 42 na kutuba: «Yelusalemi! Kana nge mpe, nge bakulaka mambu yina zolaka pesa nge kizunu na kilumbu yayi! Kasi ntangu yayi, yawu kele ya kubumbama, mpe nge lenda kutala yawu ve! 43 Ya tsyelika, bilumbu ke kwiza, bambeni ya nge ke tunga kikaku samu na kunwanisa nge. Bawu ke zunga nge, mpe ke fyeta nge na balweka nyonso. 44 Bawu ke mwangisa nge, mpe ke kufwa bantu nyonso ya nge. Bawu ke bika ata ditadi na zulu ya ditadi ya nkaka, samu ti nge me zaba ve ntangu yina Nzambi me kwiza kusadisa nge!» 45 Yesu kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bandaka na kubingisa bayina vwandaka tekisa. 46 Yandi vwandaka tuba na bawu: «Dibuku ya Nzambi ke tubaka: "Yinzo ya munu ke vwanda yinzo ya lusambulu!" Kasi beno me kitula yawu kisika yina miyibi ke bumbamaka!» 47 Bilumbu nyonso, Yesu vwandaka longisa na Yinzo ya Nzambi. Bamfumu ya banganga-Nzambi, milongisi ya Misiku, mpe bantu mayela ya kufwa yandi. 48 Kasi bawu vwandaka zaba ve wapi mutindu bawu lendaka sala, samu ti bantu nyonso vwandaka kuwa yandi na nkebolo nyonso.

20 Kilumbu mosi, Yesu vwandaka longisa bantu na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe vwandaka zabisa bawu Nsangu ya Mbote. Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku kwizaka kintwadi na bakuluntu ya ba-Zwife, mpe 2 yufulaka yandi: «Zabisa beto, na lutumu ya nani nge ke salaka mambu yayi, to nani ke pesaka nge lutumu ya kusala yawu?» 3 Yesu vutulaka: «Munu mpe, mu ke yufula beno kyuvu kaka mosi. Beno zabisa munu: 4 Nani fidisaka Yowane na kubotika bantu? Nzambi to bantu?» 5 Kasi bawu bandaka na kusolola bawu na bawu na kutuba: «Kana beto tuba ti ni Nzambi fidisaka Yowane, yandi ke yufula beto: samu na yinki beno kwikilaka yandi ve?» 6 Kana beto tuba ti ni bantu fidisaka yandi, bantu nyonso ke kufwa beto na matadi samu ti bawu kwikilaka ti Yowane vwandaka mumbikudi. 7 Na yina, bawu vutulaka: «Beto zaba ve nani fidisaka yandi.» 8 Yesu mpe zabisaka bawu: «Munu mpe, mu ke zabisa beno ve na lutumu ya nani mu ke salaka mambu yayi.» 9 Na manima, Yesu zabisaka bantu kingana yayi: «Bakala mosi kunaka bilanga ya bayinti ya vinu. Yandi bikaka yawu na maboko ya bisadi-bilanga ya vinu, mpe kwendaka na nzyetolo ya yinda. 10 Na ntangu ya kubuka bambuma ya vinu, yandi fidisaka kisadi mosi na sika ya bisadi-bilanga ya vinu samu na kuzwa kikunku ya yandi ya bambuma ya vinu. Kasi bisadi-bilanga ya vinu bulaka kisadi yina, mpe vutulaka yandi maboko mpamba. 11 Mfumu ya bilanga ya vinu fidisaka dyaka kisadi ya nkaka. Kasi bisadi-bilanga ya vinu bulaka kisadi yina, fingaka yandi, mpe vutulaka yandi maboko mpamba. 12 Yandi fidisaka dyaka kisadi ya tatu. Bawu Iwalisaka kisadi yina, mpe bingisaka yandi. 13 Na yina, mfumu ya bilanga ya vinu tubaka na kati ya ntima: "Yinki mu ke sala? Mu ke fidisa mwana ya munu yina mu ke zolaka mingi. Mu banza ti bawu ke zitisa yandi." 14 Kasi ntangu bisadi-bilanga ya vinu talaka mwana yina, bawu tubaka bawu na bawu: "Ni yandi ke kuzwa difwa ya bilanga yayi ya vinu. Beto kufwa yandi samu ti bilanga yayi vwanda ya beto." 15 Bawu losaka yandi na ngaanda ya bilanga ya

vinu, mpe kufwaka yandi. «Na yina, yinki mfumu ya vwandaka na bampangi nsambwadi. Mpangi ya ntete bilanga ya vinu ke sala bawu? 16 Yandi ke kwiza, mpe kwelaka kento mpe kufwaka ata kubuta bana na kento ke kufwa bisadi-bilanga yayi ya vinu. Na manima, yina. 30 Mpangi ya zole mpe kwelaka kento yina, yandi ke pesa bilanga ya vinu na bisadi-bilanga ya mpe kufwaka ata kubuta mwana, 31 mutindu mosi nkaka.» Ntangu bantu kuwaka mambu yina, bawu mpe mpangi ya tatu mpe bampangi ya nkaka yina tubaka: «Ve, mambu yayi ke salama vel!» 17 Kasi bikanaka, kufwaka ata kubuta mwana. 32 Na manima, Yesu sikikaka meso ya yandi na bawu, mpe tubaka: kento mpe kufwaka. 33 Na yina, ntangu bantu ya «Yinki zola kutuba mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi: kufwa ke vumbuka na lufwa, yandi ke vwanda kento «Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka me kuma ditadi ya nani na bawu nyonso nsambwadi, samu ti bawu ya kulutila mfunu yina ke na kusimba yinzo nyonso.» nyonso kwelaka yandi?» 34 Yesu vutulaka: «Babakala 18 Konso muntu yina ke kubwa na zulu ya ditadi mpe bakento ya yinza yayi ke kwelanaka. (aiōn g165) yayi ke pasuka, mpe kana yawu kubwa na zulu ya 35 Kasi babakala mpe bakento yina Nzambi ke tala muntu, yawu ke mwangisa yandi.» 19 Milongisi ya ya kulunga na kuvumbuka na lufwa mpe na kuzinga Misiku mpe bamfumu ya banganga-Nzambi sosaka na yinza yina ke kwiza, ke kwelana ve. (aiōn g165) 36 na kukanga Yesu na nswalu nyonso, samu ti bawu Bawu lenda kufwa dyaka ve samu ti bawu me kuma zabaka ti Yesu tubaka kingana yina samu na bawu. mutindu bambazi. Bawu kele bana ya Nzambi samu Kasi bawu vwandaka na boma ya bantu. 20 Na yina, ti bawu me vumbuka na lufwa. 37 Moyize lakisaka na bawu bandaka na kulanda Yesu bisika nyonso, mpe pwelele nyonso ti bantu ya kufwa ke vumbuka na fidisaka bantu yina vwandaka talana mutindu bantu lufwa ntangu yandi vwandaka zabisa mambu yina ya kukwikama na Nzambi. Bantu yina vwandaka sosa lutaka na divunda ya tiya. Yandi bokilaka Mfumu na kuzwa dyambu ya yimbi na bampova ya Yesu na «Nzambi ya Abalayami, Nzambi ya Isaaki, mpe samu na kuyekula yandi na maboko ya bantu ya Nzambi ya Yakobi.» 38 Yesu tubaka dyaka: «Nzambi luyalu, mpe na mfumu ya kizunga. 21 Bawu yufulaka kele ve Nzambi ya bantu ya kufwa, kasi ya bantu yandi: «Mulongisi, beto zaba ti mambu yina nge ya moyo samu ti bawu nyonso kele moyo samu na ke zonzaka mpe nge ke longisaka kele ya tsyelika. yandi.» 39 Na yina, mwa ndambu ya milongisi ya Nge ke swasikisaka bantu ve. Nge ke longisaka na Misiku bakaka kinzonzi, mpe tubaka: «Mulongisi, nge butsyelika nyonso mambu yina Nzambi ke zolaka ti me zonza mbote.» 40 Bawu vwandaka dyaka ve na beto sala. 22 Na yina, zabisa beto: Beto kele na lube ngolo ya kuyufula yandi byuvu ya nkaka. 41 Yesu ya kufuta mpaku to ve na ntinu ya Loma?» 23 Kasi zabisa bawu: «Wapi mutindu bantu lenda kutuba Yesu bakulaka mutambu ya bawu, mpe zabisa ti Masiya kele mwana ya Davidi? 42 Ya tsyelika, bawu: 24 «Beno lakisa munu Denalya mosi. Kizizi yandi mosi Davidi sonikaka na kati ya Dibuku ya mpe nkumbu yina kele ya kusonama na mbongo yayi, Mikunga: ««Mfumu Nzambi me tuba na Mfumu ya kele ya nani?» Bawu vutulaka: «Yawu kele ya ntinu munu: Vwanda na lubakala ya munu 43 tii ntangu mu Sezale.» 25 Na yina, Yesu zabisa bawu: «Beno ke kumisa bambeni ya nge kisika ya kutula makulu pesa na ntinu Sezale bima yina kele ya Sezale, mpe ya nge.» 44 «Kana yandi mosi Davidi ke na kubokila na Nzambi bima yina kele ya Nzambi.» 26 Bawu yandi «Mfumu», wapi mutindu Masiya lenda kuvwanda lembanaka na kuzwa dyambu ya yimbi na mambu dyaka mwana ya Davidi?» 45 Mutindu bantu nyonso yina yandi zonzaka na ntawala ya bantu nyonso. vwandaka kuwa yandi, Yesu tubaka na bilandi ya Kasi bawu yitukaka mingi mpe lendaka dyaka ve na yandi: 46 «Beno sala keba na milongisi ya Misiku, kuzonza samu na mvutu yina Yesu pesaka. 27 Mwa Bawu ke zolaka na kutambula na binkuti ya yinda, ndambu ya ba-Saduse kwizaka na sika ya Yesu. (Ba- mpe ti bantu pesa bawu bambote ya buzitu na bisika Saduse kele bantu yina ke tubaka ti bantu ya kufwa ke ya mfunu ya mbanza. Bawu ke zolaka na kuvwanda vumbuka ve na lufwa.) Bawu yufulaka yandi mutindu na bakti ya ntete na bayinzo ya lusambulu ya banyi: 28 «Mulongisi, Moyize pesaka beto Musiku yayi: Zwife, mpe bakti ya buzitu na mikembo ya nene. 47 Kana bakala ya kukwela kufwa ata kubuta bana na Bawu ke bakaka bimvwama nyonso ya mifwidi ya kento ya yandi, leki to yaya ya yandi fwana kukwela bakento, mpe ke salaka lusambulu ya yinda samu ti mufwidi yina samu na kubutila yandi bana. 29 Kasi ya

bantu tala bawu. Nzambi ke pesa bawu kitumbu ya beno ke zonza na kunwanina banzutu ya beno. 15 ngolo.»

21 Yesu vumbulaka yintu mpe talaka bamvwama yina vwandaka tula minkayulu ya bawu na kati ya sanduku ya minkayulu. 2 Yandi talaka mpe mufwidi ya mputu ya kento yina tulaka kaka bapata zole. 3 Na yina, Yesu tubaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno, mufwidi ya mputu yayi me lutila kupesa munkayulu kulutila bantu nyonso yina me pesa minkayulu. 4 Bawu nyonso yayi me tula mbongo yina vwandaka na bawu nsatu ve. Kasi yandi na buwelo ya yandi, yandi me tula nyonso yina vwandaka na yandi nsatu samu na kuzinga.» 5 Mwa ndambu ya bantu vwandaka zonzila Yínzo ya Nzambi mpe kitoko ya yawu samu na matadi ya kitoko yina ba tungaka yawu, mpe samu na bima nyonso yina ba pesaka mutindu minkayulu na Nzambi. Kasi Yesu tubaka: 6 «Na bima nyonso yina beno ke na kutala, bilumbu ke kwiza yina ata ditadi mosi ke bikana na zulu ya ditadi ya nkaka. Nyonso ke mwangana.» 7 Na yina, bawu yufulaka yandi: «Mulongisi, wapi ntangu yawu ke salama? Wapi kidimbu ke lakisa ti ntangu me fwana samu ti mambu yina salama?» 8 Yesu vutulaka: «Beno sala keba! Beno ndima ve ti muntu vuna beno samu ti bantu mingi ke kwiza na Nkumbu ya munu, mpe ke tuba: "Mu kele Masiya" mpe: "Ntangu me lunga" kasi beno landa bawu ve! 9 Ntangu beno ke kuwa ti bamvita mpe muvusu ke na kusalama, beno vwanda ve na boma. Mambu nyonso yina fwana kusalama ntete, kasi yawu ke vwanda ntete ve nsukunu ya yinza.» 10 Yesu tubaka dyaka: «Bantu ya yinsi mosi ke nwanisa bantu ya yinsi ya nkaka, mpe yinsi mosi ya kintinu ke nwanisa yinsi ya kintinu ya nkaka. 11 Ntoto ke ningana na ngolo nyonso. Na bizunga mingi, madya ke kondwa, mpe bimbevo ya nene ke vwanda mingi. Mambu yina ke pesaka bantu boma mingi ke talana, mpe bidimbu ya nene ke talana na zulu. 12 Kasi ntete mambu yayi salama, ba ke kanga beno, ke talisa beno mpasi, mpe ke yekula beno samu na kufundisa beno na kati ya bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Bawu ke tula beno na boloko, ke nata beno na ntwala ya bantinu, mpe ya bantwadisi ya yinsi samu na Nkumbu ya munu. 13 Ya ke pesa beno nzila ya kutuba kimbangi na Nkumbu ya munu. 14 Na yina, beno fwana kukanisa ntete ve samu na mambu yina

beno ke zonza na kunwanina banzutu ya beno. 15 Ya tsyelika, mu ke pesa beno mambu yina beno ke zonza mpe ndwenga, samu ti ata mosi na kati ya bambeni ya beno sala ntembe to tuba ti beno ke na kuvuna. 16 Batata mpe bamama ya beno, bampangi mpe bantu ya dikanda ya beno, mpe bandiku ya beno, ke yekula beno. Ba ke kufwa bantu mingi na kati ya beno. 17 Bantu nyonso ke yina beno samu na munu. 18 Kasi ata nsuki mosi ke katuka na bayintu ya beno. 19 Beno tatamana! Ni na mutindu yina beno ke vuukisa luzinga ya beno.» 20 «Ntangu beno ke tala ti bankonga ya binwani me zunga Yelusalemi, beno ke zaba ti kaka ntangu fytot me bikana, mpe Yelusalemi ke mwangana. 21 Na yina, bantu yina ke vwanda na Zude fwana kukima na zulu ya myongo. Bayina ke vwanda na Yelusalemi fwana kukima ntama, mpe bayina ke vwanda na bilanga fwana kuvutuka ve na mbanza. 22 Ya tsyelika, ya ke vwanda bilumbu ya lufundusu ntangu ke salama mambu nyonso yina kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi. 23 Na bilumbu yina, kyadi na bakento yina ke vwanda na bivumu, mpe na bayina ke nwikisa bana mabene! Ya tsyelika, bantu ya yinsi yina ke tala mpasi ya kulutila, mpe Nzambi ke fundisa bawu. 24 Ba ke kufwa bawu na bambele. Ba ke nata bawu mutindu bankole na kati ya bayinsi nyonso, mpe bayina kele ve ba-Zwife ke yala mbanza nyonso ya Yelusalemi tii na kilumbu yina ke manisa ntangu ya bawu.» 25 «Bidimbu ke talana na kati ya ntangu, ngonda, mpe bambwetete. Awa na ntoto, bantu nyonso ke tala mpasi na ntima samu na makelele ya ngolo ya mubu mpe ya bimpo ya maza. 26 Bantu ke kufwa na boma na kubanza mambu yina ke salama na ntoto ya muvimba, samu ti bima yina kele na lulendo na mazulu ke ningana. 27 Na yina, bantu ke tala Mwana ya Muntu yina ke kwiza na kati ya dituti na ngolo mpe nkembo ya kulutila. 28 Ntangu mambu yina ke banda na kusalama, beno telama mpe beno tala na zulu, samu ti ntangu yina Nzambi ke vuukisa beno ke kuma pene-pene.» 29 Na manima, Yesu tubilaka bawu kingana yayi: «Beno tala yinti ya fike mpe bayinti nyonso ya nkaka! 30 Ntangu beno ke talaka ti makasa ya malu-malu me banda na kubasika, beno ke zabaka ti ntangu ya bamvula me kuma pene-pene. 31 Mutindu mosi, ntangu beno mpe ke tala ti mambu yina ke na kusalama, beno fwana kuzaba ti Kimfumu ya Nzambi me kuma pene-pene. 32 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Bantu

nyonso yina ke na kuzinga ntangu yayi ke kufwa ve ya nene yina kele na bima nyonso ya kukubama. Ni ntete mambu nyonso yayi kusalama. **33** Zulu na ntoto kuna beno ke yidika bima nyonso samu na madya ke zimbana, kasi mambu ya munu ke zimbana ve. ya Paki.» **13** Bawu kwendaka mpe talaka mambu **34** «Beno sala keba! Beno lutisa ve ntangu nyonso nyonso mutindu Yesu zabisaka bawu, mpe bawu ya beno na kusala mikembo, kukola malafu, mpe yidikaka bima nyonso samu na madya ya Paki. **14** na kuwanda na manyongo samu na luzingu ya Ntangu ngunga lungaka, Yesu kwendaka vwanda na beno. Kana ve, kilumbu ya lufundusu ke kumina mesa na bantumwa. **15** Yandi zabisaka bawu: «Mu beno na mpamukunu **35** mutindu mpwasa. Yawu ke zolaka mingi na kudya madya ya mukembo yayi ya kumina bantu nyonso yina kele na ntoto. **36** Beno lala Paki kintwadi na beno, ntete mu tala mpasi! **16** Ya pongi ve! Beno sambila ntangu nyonso, samu ti beno tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mu ke kudya dyaka kuzwa ngolo ya kuvibidila mambu nyonso yina ke yawu ve tii ntangu yawu ke lunga na Kimfumu ya salama, mpe ya kuwanda ya kutelama na ntwala ya Nzambi.» **17** Na yina, yandi bakaka mbungu, tondaka Mwana ya Muntu.» **37** Bilumbu nyonso na ntangu, Nzambi, mpe tubaka: «Beno baka mbungu yayi ya Yesu vwandaka longisa na Yinzo ya Nzambi. Kasi na vinu, mpe beno kabula yawu beno na beno. **18** Ya mpimpa, yandi vwandaka basika samu na kwenda tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Katuka ntangu kulutisa mpimpa na mongo ya bayinti ya olive. **38** yayi, mu ke kunwa dyaka ve vinu tii ntangu Kimfumu Na suka, bantu nyonso vwandaka kwiza na Yinzo ya ya Nzambi ke kwiza.» **19** Na manima, yandi bakaka dimpa. Yandi tondaka Nzambi, bukunaka dimpa, mpe pesaka bawu yawu na kutuba: «Yayi ni nzutu ya munu yina mu me pesa samu na beno. Beno sala mutindu yayi samu na kubambuka munu moyo.» **20** Mutindu mosi mpe, na manima ya kudya, yandi pesaka bawu mbungu ya vinu, mpe tubaka: «Mbungu yayi kele ngwisani ya malu-malu yina me salama na menga ya munu yina me mwangana samu na beno. **21** Beno tala! Muntu yina ke na kuyekula munu, ke na kudya kintwadi na munu awa na mesa! **22** Mwana ya Muntu ke kufwa mutindu kele luzolo ya Nzambi. Kasi kyadi na muntu yina ke na kuyekula yandi!» **23** Na yina, bawu bandaka na kuyufula bawu na bawu, nani na katy ya bawu zolaka sala mambu yina. **24** Bilandi bandaka na kusolola bawu na bawu na ngolo nyonso samu na kuzaba nani na katy ya bawu lutilaka bampangi mfunu. **25** Yesu zabisaka bawu: «Bantinu ya bayinsi ke yalaka bantu ya bayinsi ya bawu, mpe bantu yina kele na bumfumu na bayinsi yina, ke zolaka ti ba bokila bawu “Bantu ya mbote”. **26** Kasi ya fwana kuwanda ve mutindu yina samu na beno. Muntu yina me lutila mfunu na katy ya beno, fwana kuwanda mutindu muntu yina me lutila ntwenya, mpe muntu yina ke na kutwadisa, fwana kuwanda mutindu kisadi. **27** Nani me lutila mfunu na katy ya muntu yina me vwanda na mesa, mpe muntu yina ke na kusadila bampangi? Mu banza ti ni muntu yina me vwanda na mesa. Kasi munu, mu kele na katy ya beno mutindu muntu yina ke na kusadila beno! **28** Beno kele bayina me tatamana kintwadi na

22 Mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ve, yina ba ke bokilaka mukembo ya Paki, kumaka pene-pene. **2** Bamfumu ya banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku vwandaka sosa wapi mutindu bawu ke kufwa Yesu. Kasi bawu vwandaka na boma ya bantu nyonso. **3** Na yina, Satana kotaka na ntima ya Yuda, yina ba ke bokilaka Isekayote, mosi na katy ya bilandi kumi na zole. **4** Yuda kwendaka wisana na bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bamfumu ya mikengi ya Yinzo ya Nzambi na mutindu yandi lendaka yekula bawu Yesu. **5** Bawu kumaka na kilengi mingi, mpe pesaka yandi nsilulu ya kupesa yandi mbongo. **6** Yuda ndimaka mpe bandaka na kusosa mayela ya kuyekula Yesu na ntangu ya mbote yina bantu lenda kuzaba ve. **7** Mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ve bandaka. Na kilumbu yina bantu ke kufwaka mameme ya fytot samu na kudya Paki, **8** Yesu fidisaka Pyele na Yowane, mpe zabisaka bawu: «Beno kwenda kubika madya ya Paki yina beto ke kudya.» **9** Bawu yufulaka yandi: «Wapi sika nge zola ti beto kwenda kuyidika yawu?» **10** Yesu zabisaka bawu: «Ntangu beno ke kota na mbanza, beno ke bwabana bakala mosi yina ke na kunata diyuki ya maza. Beno landa yandi tii na yinzo yina yandi ke kota, **11** mpe beno tuba na mfumu ya yinzo ti Mulongisi ke na kuyufula nge: “Wapi sika kele kivinga yina mu ke kudya Paki na bilandi ya munu?” **12** Yandi ke lakisa beno na kibandu ya yinzo, kivinga

munu na bampasi nyonso yina mu talaka. 29 Mutindu 46 Yandi zabisaka bawu: «Samu na yinki beno ke Tata pesaka munu Kimfumu, munu mpe, mu ke na na kulala? Beno telama mpe beno sambila samu kupesa beno yawu. 30 Na yina, beno ke kudya mpe ti beno kubwa ve na ntontolo.» 47 Yesu vwandaka ke kunwa na mesa ya munu na kat i ya Kimfumu ya zonza ntete ntangu nkonga ya bantu basikaka na munu. Beno ke vwanda na bakiti ya kintinu samu ntwala ya yandi. Ni Yuda, mosi na kat i ya bilandi na kufundisa bifumba kumi na zole ya Isayeli.» 31 kumi na zole, nataka nkonga yina. Yandi kwendaka «Simoni, Simoni, kuwa munu! Satana me lomba na pene-pene ya Yesu samu na kufiba yandi. 48 Kasi kuningisa beno mutindu ba ke ningisaka bambuma ya Yesu zabisaka yandi: «Yuda ni na kufiba Mwana faline na kat i ya kiyengoso. 32 Kasi mu me sambidila ya Muntu nge ke na kuyekula yandi?» 49 Ntangu nge samu ti nge kondwa ve kinimu, mpe ntangu nge bayina vwandaka na Yesu talaka mambu yina zolaka ke vutuka na sika ya munu, nge kindisa bampangi ya salama, bawu yufulaka yandi: «Mfumu, beto lenda nge.» 33 Pyele zabisaka Yesu: «Mfumu, mu kele ya kunwana na bambele ya beto?» 50 Mosi na kat i ya kukubama na kukwenda kintwadi na nge na boloko, bawu bulaka mbele na kisadi ya nganga-Nzambi mpe na kufwa kintwadi na nge.» 34 Yesu vutulaka: ya ntete, mpe zengaka yandi dikutu ya lubakala. «Pyele, mu ke na kuzabisa nge: Bubu yayi ntete 51 Kasi Yesu tubaka: «Beno bika! Ya me lunga.» nsusu kuba, nge ke manga munu bambala tatu.» Yandi simbaka dikutu ya muntu yina, mpe belusaka 35 Na manima, Yesu zabisaka bawu: «Ntangu mu yandi. 52 Na manima, Yesu tubaka na bamfumu ya fidisaka beno ata kupesa beno mbongo, nkutu, mpe banganga-Nzambi, bamfumu ya mikengi ya Yinzo mapapa, yinki kondwaka beno?» Bawu vutulaka: «Ata ya Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife yina kwizaka kima kondwaka beto.» 36 Na yina, yandi zabisaka samu na kukanga yandi: «Beno me nata bambele bawu: «Kasi ntangu yayi, muntu yina kele na mbongo mpe bayinti mutindu ti mu vwandaka kimpumbulu. 53 fwana kubaka yawu. Mutindu mosi mpe, muntu yina Bilumbo nyonso, mu vwandaka na beno na kat i ya ke na nkutu fwana kubaka yawu, mpe muntu yina ke Yinzo ya Nzambi, mpe beno sosaka ve na kukanga na mbele ve fwana kutekisa kiyunga ya yandi samu munu. Kasi ngunga yayi kele ya beno, mpe ya na kusumba mbele. 37 Mu ke na kuzabisa beno ti lulendo ya mpimpa.» 54 Na yina, bawu kangaka mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi fwana kusalama Yesu. Bawu nataka yandi, mpe kotisaka yandi na na nzutu ya munu: «Ba tulaka yandi na lutangu ya yinzo ya nganga-Nzambi ya ntete. Pyele vwandaka bimpumbulu.» Ya tsyelika, mambu yina me tadila landa bawu mwa manima. 55 Ba yidikaka tiya na katimunu ke na kusalama.» 38 Bilandi tubaka: «Mfumu, kat i ya ngaanda ya lupangu, mpe Pyele kwendaka tala bambele zole.» Yesu vutulaka: «Ya me lunga.» vwanda kintwadi na bayina vwandaka yotila tiya. 56 39 Yesu basikaka mpe kwendaka na mongo ya bayinti Kisadi mosi ya kento talaka Pyele ya kuvwanda pene-ya olive mutindu vwandaka kifu ya yandi, mpe bilandi pene ya tiya. Yandi sikikaka Pyele meso, mpe tubaka: ya yandi landaka yandi. 40 Ntangu yandi kumaka «Muntu yayi mpe vwandaka kintwadi na Yesul!» 57 kuna, yandi zabisaka bawu: «Beno sambila samu ti Kasi Pyele mangaka mpe tubaka: «Kento, mu zaba beno kubwa ve na ntontolo.» 41 Na manima, yandi yandi ve!» 58 Na manima ya mwa ntangu, muntu katukaka pene-pene ya bawu, mpe kwendaka mwa ya nkaka talaka Pyele, mpe tubaka: «Nge mpe, nge ntama. Yandi fukamaka mpe sambilaka 42 mutindu vwandaka na bawu!» Kasi Pyele vutulaka: «Ve, ya yayi: «Tata, kana nge zola, katula munu mbungu yayi kele munu ve.» 59 Na manima ya ngunga mosi, ya mpasi. Sala luzolo ya nge, kasi luzolo ya munu muntu ya nkaka dyaka tubaka na ngolo nyonso: ve.» [43 Na yina, mbazi mosi ya mazulu kwizaka «Ya tsyelika, muntu yayi vwandaka na Yesu samu ti talana na yandi samu na kukindisa yandi. 44 Yandi yandi kele muntu ya Ngalili.» 60 Kasi Pyele vutulaka: talaka mpasi na ntima mpe sambilaka dyaka na «Mu zaba ve yinki nge ke na zola kutuba.» Kaka ngolo ya kulutila. Mitoki ya nzutu ya yandi kumaka na ntangu yina, nsusu kubaka. 61 Mfumu balukaka mutindu mabete ya menga yina vwandaka kubwa na mpe talaka Pyele. Na yina, Pyele bambukaka moyo ntoto.] 45 Ntangu yandi manisaka na kusambilaka, yandi na mambu yina Mfumu zabisaka yandi: «Bubu yayi, telamaka mpe vutukaka kisika vwandaka bilandi ya ntete nsusu kuba, nge ke manga munu bambala yandi. Yandi kutaka bawu ya kulala samu na kyadi. tatu.» 62 Pyele basikaka mpe dilaka mingi. 63 Bantu

yina vwandaka keba Yesu vwandaka seké mpe Yesu vutulaka yandi ata dyambu. 10 Bamfumu ya bula yandi. 64 Bawu vwandaka kanga yandi lele na banganga-Nzambi mpe milongisi ya Misiku vwandaka kizizi, mpe vwandaka yufula yandi: «Bikula! Nani me kuna. Bawu vwandaka funda Yesu na ngolo nyonso. bula nge?» 65 Bawu vwandaka finka dyaka yandi 11 Elode na binwani ya yandi vwandaka seké mpe mingi. 66 Ntangu bwisi kutsyaka, bakuluntu ya ba-finka Yesu. Bawu lwatisaka yandi kinkuti ya kitoko, Zwife, bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe milongisi mpe vutulaka yandi na sika ya Pilate. 12 Na ntama, ya Misiku vukanaka kisika mosi. Bawu tumisaka ti Elode na Pilate vwandaka bambeni. Kasi na kilumbu ba nata Yesu na ntawala ya kimvuka ya bawu ya yina, bawu kumaka bandiku. 13 Pilate vukisaka bakuluntu, 67 mpe yufulaka yandi: «Zabisa beto: nge bamfumu ya banganga-Nzambi, bamfumu ya ba-kele Masiya?» Yesu vutulaka: «Kana mu zabisa beno Zwife, mpe bantu nyonso. 14 Yandi zabisaka bawu: yawu, beno ke kwikila munu ve, 68 mpe kana mu «Beno me natina munu muntu yayi na kutuba ti yandi yufula beno kyuvu, beno ke pesa munu mvutu ve. 69 ke na kutumisa bantu na kusala muvusu. Kasi mu Kasi katuka ntangu yayi, Mwana ya Muntu ke vwanda me yufula yandi na ntawala ya beno na mambu ya na lubakala ya Nzambi-Mpungu.» 70 Bawu nyonso yimbi yina beno me funda yandi, mpe mu me tala tubaka: «Na yina, nge kele Mwana ya Nzambi?» ata dyambu ya kuzengila yandi lufwa. 15 Elode mpe Yesu vutulaka: «Beno me tuba yawu, ni munu.» 71 me tala ata dyambu ya kuzengila yandi lufwa, samu Na yina, bawu tubaka: «Beto ke dyaka ve na nsatu ti yandi me vutula yandi na sika ya beto. Na yina, ya bambangi! Beto mosi me kuwa mambu yina me muntu yayi me sala ata dyambu ya yimbi samu na basika na yinwa ya yandi!» kuzengila yandi lufwa. 16 Ni yawu yina, mu ke pesa muswa ya kubula yandi bikoti, mpe na manima, mu ke bika yandi.» [17 Na konso mukembo ya Paki, Pilate fwanaka pesa kimpwanza na nkole mosi.] 18 Kasi bawu nyonso lookaka: «Kufwa muntu yayi! Pesa kimpwanza na Balabase!» 19 (Ba tulaka Balabase na boloko samu na muvusu yina salamaka na mbanza, mpe samu ti yandi kufwaka muntu.) 20 Mutindu Pilate vwandaka zola kupesa Yesu kimpwanza, yandi zonzaka dyaka na nkonga. 21 Kasi nkonga nyonso lookaka: «Koma yandi na kulunsi! Koma yandi na kulunsi!» 22 Pilate zabisaka dyaka bawu na mbala ya tatu: «Wapi dyambu ya yimbi yandi me sala? Mu me kuzwa yandi ata dyambu ya yimbi yina me lunga na kuzengila yandi lufwa! Na yina, mu ke pesa muswa ya kubula yandi bikoti, mpe mu ke bika yandi.» 23 Kasi bawu tatamanaka na kulooka na ngolo nyonso ti ba koma Yesu na kulunsi, mpe bawu nungaka samu ti bawu vwandaka looka ngolo. 24 Pilate ndimaka na kubaka lukanu mutindu bawu vwandaka lomba. 25 Yandi pesaka kimpwanza na muntu yina vwandaka na boloko samu na dyambu ya muvusu, mpe samu ti yandi kufwaka muntu. Na manima, yandi yekulaka bawu Yesu, samu ti bawu sala yandi mutindu bawu vwandaka zola. 26 Ntangu binwani vwandaka nata Yesu, bawu bwabanaka Simoni, muntu ya mbanza Silene, yina katukaka na bilanga. Bawu bakaka yandi, mpe tulaka kulunsi ya Yesu na magembo ya yandi, samu ti yandi nata yawu na kutambula na manima

23 Bantu nyonso ya kimvuka telamaka mpe nataka
Yesu na ntawala ya Pilate. 2 Kuna, bawu bandaka na kufunda yandi na kutuba: «Beto me kuta muntu yayi na kukotisa muvusu na bantu ya beto. Yandi ke zabisaka bawu na kufuta ve mpaku na ntinu ya Loma, mpe ke tubaka yandi mosi ti yandi kele Masiya mpe ntinu.» 3 Pilate yufulaka Yesu mutindu yayi: «Nge kele ntinu ya ba-Zwife?» Yesu vutulaka: «Nge ke na kutuba yawu nge mosi.» 4 Na yina, Pilate tubaka na bamfumu ya banganga-Nzambi mpe na bantu nyonso: «Mu ke na kutala ve dyambu ya yimbi na muntu yayi samu na kuzengila yandi lufwa.» 5 Kasi bawu tubaka dyaka na ngolo ya kulutila: «Yandi ke na kupesa ndongosolo yina ke na kutumisa bantu na kusala muvusu. Yandi bandaka na Ngalili. Na manima, yandi salaka yawu na kizunga nyonso ya Zude, mpe ntangu yayi, yandi me kuma awa.» 6 Na kuwa mutindu yina, Pilate yufulaka: «Muntu yayi kele muntu ya Ngalili?» 7 Ntangu Pilate kuwaka ti Yesu vwandaka muntu ya kizunga yina Elode vwandaka ntinu, yandi fidisaka Yesu na sika ya Elode yina vwandaka mpe na Yelusalemi na bilumbu yina. 8 Elode kumaka na kilengi ya kulutila ntangu yandi talaka Yesu. Ya tsyelika, yandi kuwaka nsangu ya Yesu, mpe vwandaka zola kutala yandi katuka ntama. Yandi vwandaka na kivuvu ya kutala Yesu sala mwa bimangu. 9 Elode yufulaka Yesu byuvu mingi, kasi

ya Yesu. 27 Nkonga ya nene ya bantu vwandaka yinsi nyonso tii na ngunga ya tatu na manima ya midi. landa yandi. Na kati ya bawu vwandaka na bakento 45 Ntangu zimbanaka, mpe lele yina ke kabulaka yina vwandaka dila mpe bula ntulu samu na yandi. bisika ya longo ya Yinzo ya Nzambi pasukaka na 28 Yesu balukaka na lweka ya bawu, mpe tubaka: kati-kati na bandambu zole kubanda na zulu tii na «Bakento ya Yelusalemi, beno dila ve samu na munu! yisi. 46 Yesu lookaka na ndinga ya ngolo: «Tata, mu Kasi beno dila samu na beno mosi, mpe samu na me vutula mpeve ya munu na maboko ya nge.» Na bana ya beno! 29 Ya tsyelika, bilumbu ke na kukwiza manima ya kutuba mutindu yina, yandi kufwaka. 47 yina ba ke tuba: «Kyesé na bisita, na bakento yina Na kutala mambu yina salamaka, mfumu ya binwani me buta ntete ve, mpe na bakento yina me nwikisa ya Loma kembilaka Nzambi na kutuba: «Ya tsyelika, ntete bana mabene ve!» 30 Na ntangu yina, bantu muntu yayi vwandaka muntu ya kudedama!» 48 ke tuba na myongo ya nene: «Beno kubwa na zulu Bantu nyonso yina kwizaka kuna, talaka mambu yina ya beto» mpe na myongo ya foyti: «Beno bumba salamaka. Na yina, bawu vutukaka na bayinzo ya beto!» 31 Ya tsyelika, kana ba ke na kusala mutindu bawu na kubula ntulu samu na kyadi. 49 Bankundi yina na yinti ya mubisu, yink'i ba ke sala na yinti ya nyonso ya Yesu, mpe bakento yina landaka yandi kuyuma?» 32 Ba nataka mpe bimpumbulu zole samu katuka Ngalili, vwandaka ya kutelama mwa ntama, na kufwa bawu kisika mosi na Yesu. 33 Ntangu bawu mpe vwandaka tala mambu yina vwandaka luta. 50 kumaka na kisika yina ba ke bokilaka «Mukwa ya Ya vwandaka na bakala mosi na nkumbu Yosefi. yintu», binwani komaka Yesu na bimpumbulu zole na Yandi vwandaka muntu ya Alimate, mbanza ya babakulensi. Kimpumbulu mosi vwandaka na lubakala Zwife, mpe yandi vwandaka na kati ya kimvuka ya ya Yesu, mpe ya nkaka na lumoso. 34 Yesu tubaka: luyalu ya bawu. Yandi vwandaka muntu ya mbote «Tata, lemvojila bawu samu ti bawu zaba ve mambu mpe ya kudedama yina vwandaka vingila nkzwizulu yina bawu ke na kusala.» Binwani kabulaka bawu na ya Kimfumu ya Nzambi. Yandi ndimaka ve lukanu bawu binkuti ya yandi na kubula dzeke. 35 Nkonga yina bampangi ya yandi ya kimvuka bakaka, mpe ya bantu yina vwandaka ya kutelama kuna vwandaka mambu yina bawu salaka. 52 Yandi kwendaka tala tala. Bamfumu ya ba-Zwife vwandaka sekä yandi na Pilate, mpe lombaka yandi nzutu ya Yesu. 53 Na kutuba: «Yandi vuukisaka bantu ya nkaka. Bika ti manima ya kukatula nzutu ya Yesu na kulunsi, yandi yandi vuukisa nzutu ya yandi mosi, kana yandi kele zingaka yawu na lele ya lino, mpe tulaka yawu na kati Masiya yina Nzambi me soola!» 36 Binwani mpe ya ndyamu yina ba tobolaka na mongo ya matadi. vwandaka sekä yandi. Bawu kwendaka pene-pene ya Ba vwandaka me zika ntete ve mvumbi na kati ya yandi, pesaka yandi malafu ya ngayi, 37 mpe tubaka: ndyamu yina. 54 Ya vwandaka kilumbu ya kukubika «Kana nge kele ntinu ya ba-Zwife, vuukisa nzutu ya Saba, mpe ya bikanaka foyti samu ti Saba banda. 55 nge!» 38 Na zulu ya kulunsi ya Yesu, ba tulaka dibaya Bakento yina landaka Yesu katuka Ngalili kwendaka yina vwandaka na bisono yayi: «Muntu yayi kele ntinu kintwadi na Yosefi. Bawu talaka ndyamu, mpe wapi ya ba-Zwife.» 39 Mosi na kati ya bimpumbulu zole mutindu ba tulaka nzutu ya Yesu. 56 Na manima, yina ba komaka vwandaka finga Yesu: «Kana nge bawu vutukaka na bayinzo ya bawu. Bawu kubikaka kele Masiya, vuukisa nzutu ya nge, mpe vuukisa beto mafuta mpe mananasi. Na kilumbu ya Saba, bawu mpe!» 40 Kasi mpangi ya yandi sembaka yandi, mpe tubaka: «Nge ke na kuzitisa Nzambi ve, nge muntu me kuzwa kitumbu mosi na muntu yayi? 41 Kitumbu ya beto kele ya kulunga, samu ti beto me kuzwa musendo ya mambu ya yimbi yina beto salaka. Kasi muntu yayi me sala ata dyambu ya yimbi.» 42 Na yina, yandi tubaka dyaka: «Yesu, bambukila munu moyo ntangu nge ke kwiza mutindu ntinu.» 43 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: bubu yayi, nge ke vwanda na munu na paladiso.» 44 Ya lendaka vwanda ngunga ya midi, kitombe kumaka na

24 Na suka-suka ya kilumbu ya lumingu, bakento kwendaka na ndyamu, mpe nataka mafuta ya nsunga ya mbote yina ba kubikaka. 2 Bawu talaka ti ba vindumunaka ditadi yina vwandaka kanga mwelo ya ndyamu. 3 Bawu kotaka na ndyamu, kasi bawu talaka ve nzutu ya Mfumu Yesu. 4 Mutindu bawu vwandaka na maketi-keti, babakala zole yina Iwataka bileye ya kulezima talanaka na ntwalla ya bawu. 5 Bawu kumaka na boma, mpe vwandaka tala kaka

na ntoto. Babakala yina zabisaka bawu: «Samu na kimvuka ya beto me yitukisa beto. Bubu yayi, bawu yinki beno ke na kusosa muntu ya moyo na kati ya kwendaka na ndyamu na suka-suka, **23** kasi bawu bantu ya kufwa? **6** Yandi kele ve awa, kasi yandi me talaka ve nzutu ya yandi. Bawu vutukaka samu na vumbuka na lufwa. Beno bambuka moyo na mambu kuzabisa beto ti bambazi talanaka na bawu, mpe yina yandi zabisaka beno ntangu yandi vwandaka tubilaka bawu ti Yesu kele moyo. **24** Bampangi ya beto ntete na Ngalili: **7** “Ba fwana kuyekula Mwana ya ya nkaka kwendaka na ndyamu, mpe talaka mambu Muntu na maboko ya misumuki. Ba ke koma yandi nyonso mutindu bakento zabisaka yawu. Bawu talaka na kulunsi, mpe yandi ke vumbuka na lufwa na ve nzutu ya Yesu.” **25** Na yina, Yesu zabisaka bawu: kilumbu ya tatu.”» **8** Na yina, bawu bambukaka «Beno kele bantu ya mayela ve! Beno ke kwikilaka moyo na mambu yina Yesu tubaka. **9** Bawu bikaka mbangu ve mambu nyonso yina mimbikudi zabisaka! ndyamu, mpe kwendaka zabisa mambu nyonso yina **26** Ya tsyelika, ya fwanaka ti Masiya tala mpasi ya na bantumwa kumi na mosi, mpe na bilandi nyonso mutindu yina, nte yandi kuzwa dyaka nkembo ya ya nkaka. **10** Ya vwandaka Maliya ya mbanza Madala, yandi.» **27** Na manima, Yesu bangulaka bawu mambu Zane, mpe Maliya mama ya Zaki. Bakento ya nkaka nyonso yina sonamaka na Dibuku ya Nzambi samu yina vwandaka na bawu zabisaka mpe mutindu mosi na yandi, kukatuka mabuku ya Moyize tii na mabuku na sika ya bantumwa. **11** Bantumwa kanisaka ti nyonso ya Mimbikudi. **28** Ntangu bawu kumaka pene-mambu yina bakento vwandaka tuba, vwandaka pene ya bwala yina bawu vwandaka kwenda, Yesu mambu ya buzoba, mpe bawu kwikilaka yawu ve. salaka mutindu ti yandi zolaka luta bwala yina. **29** **12** Kasi Pyele telamaka mpe kimaka mbangu na Kasi bawu bondilaka yandi na kutuba: «Vwanda na ndyamu. Yandi kondamaka mpe talaka kaka bitende beto awa. Bwisi me yila, mpe mpimpa me banda.» ya lele. Na manima, yandi vutukaka na yinzo ya Na yina, yandi kotaka na yinzo samu na kuvwanda yandi, mpe yitukaka mingi na mambu yina salamaka. na bawu. **30** Yandi vwandaka na mesa kintwadi na **13** Kaka na kilumbu yina, bilandi zole vwandaka bawu. Yandi bakaka dimpa mpe tondaka Nzambi. Na kwenda na bwala Emayuse. Bwala yina vwandaka manima, yandi bukunaka yawu mpe pesaka bawu ya kukabuka na Yelusalemi keba ve na Basitade yawu. **31** Na yina, meso ya bawu zibukaka, mpe makumi sambanu. **14** Bawu vwandaka zonzila mambu bawu zabaka yandi. Kasi yandi zimbanaka na ntwala nyonso yina salamaka. **15** Ntangu bawu vwandaka ya bawu. **32** Bawu vwandaka tuba bawu na bawu: zonza mpe solola, yandi mosi Yesu kwizaka pene- «Ya tsyelika, bantima ya beto vwandaka mutindu pene ya bawu, mpe tambulaka kintwadi na bawu. bantima yina ke na kuya tiya ntangu yandi vwandaka **16** Bawu vwandaka tala yandi. Kasi bawu vwandaka zonzila mpe bangudila beto mambu ya Dibuku ya lenda ve na kuzaba yandi. **17** Yesu yufulaka bawu: Nzambi na nzila.» **33** Kaka na ntangu yina, bilandi «Wapi dyambu beno ke na kusolola na nzila?» Na zole telamaka mpe vutukaka na Yelusalemi. Kuna, kyadi nyonso, bawu telamaka. **18** Mosi na kati ya bawu kutaka bantumwa kumi na mosi ya kuvukana bawu, Kelopase, zabisaka yandi: «Na bantu nyonso na bampangi ya bawu. **34** Bawu nyonso zabisaka ya Yelusalemi, kaka ni nge zaba ve mambu yina bilandi zole yina: «Ya tsyelika, Mfumu me vumbuka me salama na bilumbu yayi?» **19** Yandi yufulaka na lufwa! Simoni me tala yandi!» **35** Bilandi zole yina bawu: «Wapi mambu yina?» Bawu vutulaka: «Mambu mpe zabisaka bawu mambu nyonso yina salamaka na yina me kumina Yesu ya Nazaleti! Yandi vwandaka nzila, mpe wapi mutindu bawu zabaka Yesu ntangu mimbikudi ya ngolo. Yandi me lakisa yawu na ntwala yandi bukunaka dimpa. **36** Ntangu bawu vwandaka ya Nzambi mpe ya bantu nyonso na bisalu mpe zonzila mambu yina, Yesu yandi mosi talanaka na ndongosolo ya yandi. **20** Bamfumu ya banganga- kati-kati ya bawu, mpe zabisaka bawu: «Kizunu Nzambi mpe bamfumu ya beto yekulaka yandi samu kuvwanda na beno!» **37** Bawu kumaka na boma ti ba zengila yandi lufwa, mpe ba komaka yandi ya kulutila samu ti bawu banzaka ti ya vwandaka na kulunsi. **21** Beto vwandaka na kivuvu ti ni yandi mukuyu. **38** Kasi Yesu zabisaka bawu: «Samu na yinki fwanaka kuula bantu ya yinsi ya Isayeli. Kasi ya me bantima ya beno me kuma kidi-kidi? Samu na yinki kuma, bubu yayi, kilumbu ya tatu katuka mambu yina beno ke na maketi-keti na kati ya bantima ya beno? me salama. **22** Mwa ndambu ya bakento ya nkaka ya **39** Beno tala maboko mpe makulu ya munu. Ya ke

munu! Beno simba munu! Mukuyu kele ve na musuni mpe mikwa. Kasi munu, mu kele na yawu mutindu beno ke na kutala.» **40** Na yina, yandi lakisaka bawu maboko mpe makulu ya yandi. **41** Kasi mutindu bawu vwandaka kwikila ntete ve, samu ti bawu vwandaka ya kufuluka na kyese, mpe ya kuyituka mingi, Yesu yufulaka bawu: «Beno kele awa na kima ya kudya?» **42** Bawu pesaka yandi kibuku ya mbisi ya maza ya kukalinga. **43** Yandi bakaka yawu mpe kudyaka yawu na ntwala ya bawu. **44** Na manima, yandi zabisaka bawu: «Ntangu mu vwandaka ntete na kat i ya beno, mu zabisaka beno mutindu yayi: Mambu yina sonamaka samu na munu na kat i ya Misiku ya Moyize, dibuku ya Mimbi kudi, mpe dibuku ya Mikunga fwana kusalama.» **45** Na yina, yandi pesaka bawu mayela ya kubakula mambu yina kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi. **46** Yesu zabisaka bawu: «Ba sonikaka mutindu yayi: Masiya fwana kutala mpasi, mpe ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya tatu. **47** Kubanda na Yelusalemi tii na bayinsi nyonso, ba ke longisa bantu na Nkumbu ya yandi ti ba fwana kusoba nkadulu samu na kuzwa mulemvo ya masumu. **48** Beno kele bambangi ya mambu yayi. **49** Munu mosi ke fidisa beno dikabu yina Tata ya munu pesaka nsilulu. Kasi beno fwana kuvwanda na kat i ya mbanza tii ntangu lulendo ya mazulu ke kulumuka na beno.» **50** Na manima, Yesu nataka bawu pene-pene ya mbanza Betani. Kuna, yandi nangunaka maboko, mpe sakumunaka bawu. **51** Ntangu yandi vwandaka sakumuna bawu, yandi bikaka bawu, mpe nangukaka na zulu. **52** Bilandi siikaka yandi, mpe vutukaka na Yelusalemi ya kufuluka na kilengi. **53** Ntangu nyonso, bawu vwandaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bawu vwandaka kembila Nzambi.

Yowane

1 Na mbandukulu, ntangu yinza vwandaka ntete ve,

Mpova vwandaka. Mpova vwandaka na Nzambi, mpe Mpova vwandaka Nzambi. **2** Na mbandukulu, yandi vwandaka kintwadi na Nzambi. **3** Nzambi yidikaka bima nyonso na lusalus ya yandi. Nyonso yina Nzambi yidikaka, yandi yidikaka yawu na yandi. **4** Na yandi kele luzingu, mpe luzingu ke pesaka nsemo na bantu. **5** Nsemo ke lezimaka na mpimpa, kasi mpimpa ke ndimaka yawu ve. **6** Nzambi fidisaka muntu, nkumbu ya yandi Yowane. **7** Yandi kwizaka samu na kuwanda mbangi ya Nsemo, mpe samu ti bantu nyonso kwikila na Nsemo samu na kimbangi ya yandi. **8** Yandi vwandaka ve Nsemo, kasi yandi vwandaka mbangi ya Nsemo. **9** Nsemo yayi vwandaka nsemo ya tsyelika yina kwizaka na yinza samu na kukyenzula bantu nyonso. **10** Mpova vwandaka na yinza, mpe ni na lusalus ya yandi Nzambi yidikaka yinza, kasi yinza zabaka yandi ve. **11** Yandi kwizaka na sika ya bantu ya yandi, kasi bawu yambaka yandi ve. **12** Kasi na bantu nyonso yina yambaka yandi, mpe kwikilaka na Nkumbu ya yandi, yandi pesaka bawu luve ya kukuma bana ya Nzambi. **13** Bawu butukaka ve samu na bansatu ya nzutu to samu na luzolo ya kento na bakala, kasi samu na luzolo ya Nzambi. **14** Mpova kumaka muntu, mpe zingaka na kati ya beto. Yandi vwandaka ya kufuluka na bumbote mpe na butsyelika. Beto talaka nkembo ya yandi, nkembo yina Tata pesaka na Mwana ya yandi kaka mosi. **15** Yowane vwandaka mbangi ya yandi, mpe zonzaka na bantu: «Beno tala muntu yina mu zonzilaka beno na ngolo nyonso ntangu mu tubaka: Muntu ke kwiza na manima ya munu. Yandi me lutila munu mfunu, samu ti yandi vwandaka ntete mu butuka.» **16** Na bunene ya bumbote ya yandi, yandi ke pesaka beto lusakumu ya kulutila. **17** Misiku pesamaka na beto na lusalus ya Moyize, kasi bumbote mpe butsyelika kwizaka na Yesu-Klisto. **18** Ata muntu me talaka Nzambi, kasi Mwana ya yandi kaka mosi yina ke zingaka na sika ya Tata ya yandi, lakisaka beto mutindu Nzambi kele. **19** Bamfumu ya ba-Zwife ya Yelusalemi fidisaka nkonga ya banganga-Nzambi mpe ya ba-Levi na sika ya Yowane samu na kuyufula yandi: «Nge kele nani?» **20** Na kyuvu yina, Yowane mangaka ve na kupesa mvutu. Na

ntwala ya bantu nyonso, yandi tubaka: «Mu kele ve Masiya.» **21** Bawu tatamanaka na kuyufula yandi: «Na yina, nge kele nani? Nge ni Eli?» Yowane vutulaka: «Ni munu ve.» Bawu yufulaka dyaka yandi: «Nge ni Mumbikudi yina beto ke na kuvungila?» Yowane vutulaka: «Ni munu ve.» **22** Na yina, bawu tubaka: «Nge kele nani? Beto fwana kupesa mvutu na bantu yina me fidisa beto. Yinki nge ke na kutuba samu na nge mosi?» **23** Yowane pesaka bawu mvutu na mambu yina mumbikudi Esaya tubaka: «Mu kele muntu yina ke na kulooka na yinsi ya kuyuma: "Beno sungika nzila ya Mfumu!"» **24** Ndambu ya bantu na kati ya nkonga yina ba fidisaka na sika ya Yowane, vwandaka Ba-Falisye. **25** Ba yufulaka Yowane: «Kana nge kele Masiya ve, to Eli ve, to Mumbikudi ve, samu na yinki nge ke na kubotika?» **26** Yowane vutulaka: «Mu ke na kubotika na maza, kasi na kati ya beno kele na muntu yina beno zaba ve. **27** Yandi ke kwiza na manima ya munu, kasi mu ke ya kulunga ve samu na kunyangula basinga ya mapapa ya yandi.» **28** Mambu nyonso yayi lutaka na mbanza Betani, na Iweka ya esete ya nzadi ya Yolodani, kisika Yowane vwandaka botika. **29** Kilumbu yina landaka, Yowane talaka Yesu yina vwandaka kwiza na sika ya yandi, mpe tubaka: «Beno tala Dimeme ya Nzambi yina ke katulaka masumu ya yinza. **30** Ni yandi mu zabisaka beno ntangu mu tubaka: Muntu ke kwiza na manima ya munu. Yandi me lutila munu mfunu, samu ti yandi vwandaka ntete mu butuka. **31** Munu mpe, mu vwandaka zaba yandi ve. Kasi, mu kwizaka mpe mu ke na kubotika na maza samu na kuzabisa yandi na bantu ya Isayeli.» **32** Yowane tubaka mpe kimbangi yayi: «Mu me tala Mpeve yina me katuka na zulu, yawu me kulumuka mutindu dibembe mpe me kwiza kutentama na yandi. **33** Mu vwandaka zaba yandi ve. Kasi, Nzambi yina fidisaka munu samu na kubotika na maza zabisaka munu: Nge ke tala mambu yayi: Mpeve ke kulumuka mpe ke tentama na muntu. Ni yandi ke botika na Mpeve ya Longo. **34** Mu me tala na meso ya munu, mpe mu ke na kusala kimbangi ti muntu yayi kele Mwana ya Nzambi.» **35** Kilumbu yina landaka, Yowane vwandaka dyaka na kisika yango na bilandi zole ya yandi, **36** mpe yandi talaka Yesu yina vwandaka luta. Yandi tubaka: «Beno tala Dimeme ya Nzambi.» **37** Ntangu ba kuwaka mambu yina, bilandi zole landaka Yesu. **38** Ntangu Yesu balukaka na manima, mpe talaka ti bawu vwandaka

landa yandi, yandi yufulaka bawu: «Yinki beno ke na kusosa?» Bawu vutulaka: «Labi, wapi kisika nge Yesu zabisaka yandi: «Ba ke dyaka ve na vinu.» 4
ke vwandaka?» («Labi» zola kutuba «Mulongisi.») munu? Ngunga ya munu me lunga ntete ve.» 5 Na
39 Yesu zabisaka bawu: «Beno kwiza, mpe beno yina, mama ya Yesu tubaka na bisadi: «Beno sala
ke tala.» Bawu kwendaka mpe talaka kisika yandi mambu nyonso yina yandi ke zabisa beno.» 6 Na
vwandaka vwanda. (Ya lendaka vwanda ngunga ya kisika yina, ya vwandaka na mayuki sambanu ya
kumi ya suka.) Bawu vwandaka kintwadi na yandi nene yina ba yidikaka na ditadi. Konso diyuki lendaka
kilumbu nyonso yina. 40 Na kati ya bilandi zole yina kota Basenise zole to tatu. Ba-Zwife vwandaka sadila
kuwaka malongi ya Yowane, mpe landaka Yesu, yawu samu na kuvedisa nzutu, mutindu vwandaka
vwandaka na Andele mpangi ya Simoni Pyele. 41 kifu ya bawu. 7 Yesu tubaka na bisadi: «Beno fulusa
Yandi kwendaka tala ntete yaya ya yandi Simoni, mpe banzungu yayi na maza.» Bawu fulusaka yawu mbote.
zabisaka yandi: «Beto me tala Masiya» (Nkumbu ya 8 Na manima, yandi zabisaka bawu: «Beno baka
Masiya zola kutuba «Klisto.») 42 Na manima, Andele yawu, mpe beno nata yawu na mfumu ya makwela.»
nataka yandi na sika ya Yesu. Yesu talaka yandi, mpe Bawu natinaka yandi yawu. 9 Mfumu ya makwela
tubaka: «Nge kele Simoni, mwana ya Yowane. Katuka kunwaka maza yina Yesu kitulaka na vinu. Yandi
ntangu yayi, ba ke bokila nge Sefase» (Nkumbu yayi zabaka ve kisika yawu katukaka, kasi bisadi yina
zola kutuba «Pyele.») 43 Kilumbu yina landaka, Yesu bakaka yawu na banzungu zabaka. Na yina, yandi
bakaka lukanu ya kukwenda na kizunga ya Ngalili. bokilaka kikwedi, 10 mpe tubilaka yandi: «Konso
Yandi bwabanaka Filipe, mpe tubilaka yandi: «Landa muntu ke kabulaka ntete vinu ya mbote, mpe vinu
munu.» 44 (Filipe vwandaka muntu ya Besayida, ya mwa yimbi ntangu bantu me kunwa mingi. Kasi
mbanza ya Andele mpe Pyele.) 45 Na manima, nge me bumba vinu ya mbote tii na ntangu yayi!»
Filipe bwabanaka Natanayele, mpe zabisaka yandi: 11 Yayi ni kidimbu ya ntete yina Yesu salaka. Yandi
«Beto me tala muntu yina Moyize zonzilaka na kati salaka yawu na mbanza Kaana ya Ngalili. Na kusala
ya Misiku, mpe yina mimbikudi zabisaka: Ni Yesu, yawu, Yesu lakisaka nkembo ya yandi, mpe bilandi ya
mwana ya Yosefi ya mbanza Nazaleti.» 46 Natanayele yandi kwikilaka yandi. 12 Na manima ya mambu yayi,
yufulaka yandi: «Na Nazaleti lenda kukatuka mambu Yesu kwendaka na mbanza Kapenawume, kintwadi
ya mbote?» Filipe vutulaka: «Kwiza, mpe nge ke na mama, bampangi, mpe bilandi ya yandi. Bawu
tala.» 47 Ntangu Yesu talaka ti Natanayele vwandaka vwandaka kaka mwa bilumbu kuna. 13 Mukembo
kwiza na sika ya yandi, yandi tubaka: «Beno tala ya Paki ya ba-Zwife vwandaka kuma pene-pene,
muntu ya tsyelika ya Isayeli. Ata dyambu ya luvunu mpe Yesu kwendaka na Yelusalemi. 14 Na Yinzo ya
kele na yandi.» 48 Natanayele yufulaka Yesu: «Wapi Nzambi, yandi talaka bantu yina vwandaka tekisa
mutindu nge me zaba munu?» Yesu vutulaka: «Ntete bangombe, mameme, mpe mabembe. Yandi talaka
Filipe bokila nge, mu talaka nge ntangu nge vwandaka mpe bisobisi-mbongo ya kuwanda na bamesa ya
na yisi ya yinti ya fike.» 49 Na yina, Natanayele bawu. 15 Na yina, yandi bakaka basinga, mpe yidikaka
tubaka: «Mulongisi, nge kele Mwana ya Nzambi! Nge kikoti. Yandi bingisaka bawu nyonso, na mameme
kele Ntinu ya Isayeli!» 50 Yesu vutulaka: «Nge me mpe bangombe ya bawu. Yandi mwangisaka batapa
kwikila, samu ti mu me tubila nge ti mu talaka nge mpe bsisaka bamesa ya bisobisi-mbongo. 16 Yandi
na yisi ya yinti ya fike? Nge ke tala mambu ya nene tubaka na bitekisi-mabembe: «Beno katula yawu awa.
ya kulutila yayi. 51 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa Beno bika na kusala Yinzo ya Tata ya munu yinzo ya
beno: Beno ke tala zulu ya kuzibuka, mpe bambazi mumbungu.» 17 Na yina, bilandi bambukaka moyo
ya Nzambi yina ke yuluka mpe ke kulumuka na sika na mambu yayi ya Dibuku ya Nzambi: «Tata Nzambi,
ya Mwana ya Muntu.»

2 Bilumbu zole lutaka, makwela salamaka na mbanza
Kaana ya Ngalili. Mama ya Yesu vwandaka kuna.
2 Na makwela yango, ba bokilaka mpe Yesu na
bilandi ya yandi. 3 Ntangu vinu manisaka, mama ya

luzolo ya munu samu na Yinzo ya nge ke yokaka
munu mutindu tiya.» 18 Kasi ba-Zwife yufulaka yandi:
«Wapi kidimbu nge lenda kusala samu na kulakisa ti
nge ke na luve ya kusala mambu ya mutindu yayi?»
19 Yesu vutulaka: «Beno mwangisa Yinzo yayi ya
Nzambi, mpe mu ke tunga yawu na bilumbu tatu.» 20

Na yina, bawu tubilaka yandi: «Bayina tungaka yawu salaka bamvula makumi yiya na sambanu samu na kumanisa yawu, kasi nge ke tunga yawu na bilumbu zonzilla vwandaka nzutu ya yandi. 22 Ntangu Yesu vumbukaka na lufwa, bilandi ya yandi bambukaka moyo na mambu yina yandi tubaka. Na yina, bawu kwikilaka na Dibuku ya Nzambi mpe na mambu yina Yesu vwandaka me zabisa bawu. 23 Ntangu Yesu vwandaka na Yeluselemi na mukembo ya Paki, bantu mingi kwikilaka yandi na kutala bidimbu yina yandi vwandaka sala. 24 Kasi Yesu vwandaka ve na kivuvu na bawu, samu ti yandi zabaka bawu nyonso. 25 Yandi vwandaka ve na nsatu ti ba zabisa yandi mutindu muntu kele, samu ti yandi zabaka nyonso yina ke na ntima ya muntu.

3 Ya vwandaka na mfumu mosi ya ba-Zwife, nkumbu ya yandi Nikodeme. Yandi vwandaka na katy ya kimvuka ya ba-Falisye. 2 Yandi kwizaka tala Yesu na mpimpa, mpe zabisaka yandi: «Mulongisi, beto zaba ti ni Nzambi me fidisa nge samu na kulongisa beto, samu ti ata muntu lenda kusala bidimbu yina nge ke na kusala kana Nzambi kele na yandi ve.» 3 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Ata muntu lenda kutala Kimfumu ya Nzambi kana yandi butuka dyaka ve.» 4 Nikodeme yufulaka Yesu: «Wapi mutindu muntu lenda kubutuka kana yandi me kuma kiboba? Yandi lenda kuvutuka ve na kivumu ya mama ya yandi mpe kubutuka!» 5 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Ata muntu lenda kukota na Kimfumu ya Nzambi kana yandi butuka ve na maza mpe na Mpeve. 6 Muntu ke butaka muntu. Kasi Mpeve ke butaka mpeve. 7 Na yina, kuyituka ve samu ti mu me tubila nge: "Nge fwana kubutuka dyaka." 8 Mupepe ke fulaka kisika ni kisika yawu ke zolaka, mpe nge ke kuwaka makelele ya yawu. Kasi nge ke zabaka ve wapi kisika yawu ke katukaka, to wapi kisika yawu ke kwendaka. Yawu kele mutindu mosi mpe na muntu yina ke ya kubutuka na Mpeve.» 9 Nikodeme yufulaka dyaka: «Wapi mutindu yawu lenda kusalama?» 10 Yesu vutulaka: «Nge kele mulongisi ya Misiku na yinsi ya Isayeli, mpe nge zaba yawu ve? 11 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa nge: Beto ke na kuzonza mambu yina beto zaba, mpe beto ke na kuzabisa mambu yina beto talaka. Kasi beno ke na kundima ve kimbangi ya beto.

12 Kana beno ke na kukwikila munu ve ntangu mu ke na kuzabisa beno mambu ya yinza, wapi mutindu beno ke kwikila munu ntangu mu ke zabisa beno tatu!» 21 Yinzo ya Nzambi yina Yesu vwandaka mazulu, kaka ni Mwana ya Muntu yina katukaka kisika kele Nzambi.» 14 Mutindu Moyize zangulaka nyoka na yinti na yinsi ya kuyuma, ni mutindu yina mpe, ba ke zangula Mwana ya Muntu, 15 samu ti bantu nyonso yina ke sala kiminu na yandi kuzwa luzingu ya seko. (aiōnios g166) 16 Ya tsyelika, Nzambi zolaka mingi bantu. Ni yawu yina, yandi fidisaka Mwana ya yandi kaka mosi, samu ti konso muntu yina ke kwikila yandi kufwa ve, kasi kuzwa luzingu ya seko. (aiōnios g166) 17 «Nzambi fidisaka Mwana ya yandi na yinza samu na kufundisa bantu ve, kasi samu na kuvuukisa bawu. 18 Muntu yina ke na kusala kiminu na yandi ke kuzwa ve kitumbu. Kasi muntu yina ke na kukwikila yandi ve me kuzwaka kitumbu, samu ti yandi me sala ve kiminu na Mwana kaka mosi ya Nzambi. 19 Yayi kele mambu yina ke nataka lufundusu: Nsemo kwizaka na yinza, kasi bantu zolaka mingi mpimpa kulutila nsemo samu na mavanga ya yimbi ya bawu. 20 Konso muntu yina ke salaka mambu ya yimbi ke zolaka ve nsemo. Yandi ke mangaka na kukwiza na sika ya nsemo, samu ti mavanga ya yimbi ya yandi talana ve. 21 Kasi, muntu yina ke sadilaka butsyelika ke kwizaka na sika ya nsemo, samu ti nsemo lakisa ti yandi ke tumamaka na Nzambi.» 22 Na manima, Yesu mpe bilandi ya yandi kwendaka na kizunga ya Zude. Kuna, yandi lutisaka mwa bilumbu na bawu, mpe yandi vwandaka botika bantu. 23 Yowane mpe vwandaka botika bantu na bwala Enone yina kele pene-pene na bwala Salime, samu ti maza vwandaka mingi na kisika yina. Bantu vwandaka kwenda na sika ya Yowane samu na kubotama. 24 Na ntangu yina, ba vwandaka me tula ntete ve Yowane na boloko. 25 Ndambu ya bilandi ya Yowane kuzwaka kimoko na Zwife mosi na mambu yina me tala mutindu ya kvedisa nzutu. 26 Bawu kwendaka na sika ya Yowane, mpe zabisaka yandi: «Mulongisi, nge ke na kubambuka moyo na muntu yina vwandaka na nge na Iweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani, mpe yina nge salaka kimbangi? Ntangu yayi, yandi ke na kubotika, mpe bantu nyonso ke na kukwenda na sika ya yandi.» 27 Yowane vutulaka: «Muntu lenda kuzwa kima ve kana Nzambi me pesa yandi yawu ve. 28 Beno lenda kusala kimbangi ya munu ti konso

ntangu, mu vwandaka tuba: Mu kele ve Masiya, kasi ke na kulomba nge maza ya kunwa, ni nge zolaka mu kele muntu yina ba fidisaka ntete yandi kwiza. **29** lomba yandi yawu, mpe yandi zolaka pesa nge maza «Na mukembo ya makwela, muntu yina ke kwelaka yina ke pesaka luzingu.» **11** Kento zonzaka: «Mfumu, kento ni yandi bakala ya kento yina. Ndiku ya bakala nge kele ata na kantini samu na kuteka maza, mpe kele pene-pene na bakala, mpe ke na kuwa yandi. dibulu yayi kele yinda. Na yina, wapi mutindu nge Yandi ke na nsayi mingi na kuwa ndinga ya yandi. Ni ke kuzwa maza yangi yina ke pesaka luzingu? **12** mutindu yina mu ke na nsayi, mpe ntangu yayi, yawu Nkooko ya beto Yakobi pesaka beto dibulu yayi, kele ya kulutila. **30** Yandi fwana kuzanguka, mpe mpe yandi mosi, na bana ya yandi, mpe bibulu ya mu fwana kukuluka. **31** «Muntu yina me katuka na yandi kunwaka maza yayi. Nge zola kutuba ti nge zulu me lutila bantu nyonso mfunu. Kasi muntu yina me butuka awa na ntoto kele muntu ya yinza yayi, mpe ke zonzilaka mambu ya yinza yayi. Muntu yina me katuka na zulu me lutila bantu nyonso mfunu. **32** Yandi ke salaka kimbangi na mambu yina yandi talaka mpe kuwaka, kasi bantu ke na kundima yawu ve. **33** Muntu yina ke na kundima kimbangi ya yandi **34** yango, samu ti mu vwanda dyaka ve na nsatu ya Muntu yina Nzambi fidisaka ke tubaka mambu ya kunwa maza, mpe mu kwiza dyaka ve kuteka maza Nzambi, samu ti Nzambi pesaka yandi Mpeve ya kufuluka. **35** Tata ke zolaka Mwana ya yandi, mpe tulaka bima nyonso na lutumu ya yandi. **36** Muntu yina ke na kukwikila Mwana ya Nzambi ke na luzingu ya seko. Muntu yina ke na kukwikila yandi ve ke kuzwa lusingu ve, kasi Nzambi ke vwanda na nkele na yandi.» (aiōnios g166)

4 Ba-Falisye kuwaka ti Yesu vwandaka lutila Yowane na kuzwa mpe kubotika bantu. **2** (Na kutala mbote, Yesu vwandaka botika ve, kasi ni bilandi ya yandi.) **3** Ntangu Yesu kuwaka mambu yayi yina bantu vwandaka tuba, yandi bikaka Zude, mpe vutukaka na Ngalili. **4** Samu na kukuma na Ngalili, yandi fwanaka lutila na Samaliya. **5** Yandi kumaka na mbanza Sisale na Samaliya, pene-pene na bilanga yina Yakobi pesaka na mwana ya yandi Yosefi. **6** Ni kuna vwandaka dibulu ya maza ya Yakobi. Yesu vwandaka me lemba samu na nzyetolo, mpe vwandaka pema pene-pene ya dibulu. Ya lendaka vwanda ngunga ya midi. **7** Kento mosi ya Samaliya kwizaka samu na kuteka maza, mpe Yesu tubilaka yandi: «Pesa munu maza ya kunwa.» **8** (Bilandi ya yandi vwandaka me kwenda na mbanza samu na kusumba madya.) **9** Kasi kento ya Samaliya vutulaka: «Nge kele Zwife, mpe mu kele mu-Samaliya. Wapi mutindu nge ke na kulomba munu maza?» (Ba-Zwife vwandaka ve na kintwadi na bantu ya Samaliya.) **10** Yesu tubaka: «Kana nge zabaka dikabu ya Nzambi, mpe nani kele muntu yina

ke na kulomba nge maza ya kunwa, ni nge zolaka kele yindi. Na yina, kento kutuba ti nge kuzwa maza yangi yina ke pesaka luzingu? **11** Yesu vutulaka: «Konso muntu yina ke kunwa maza yayi ke kuzwa dyaka nsatu ya maza. **14** Kasi muntu yina ke kunwa maza yina mu ke pesa ke kuzwa dyaka ve nsatu ya maza. **15** Maza yina mu ke pesa ke kuma na yandi mukelo yina ke pesa lusingu ya seko.» (aiōn g165, aiōnios g166) **16** Yesu tubilaka yandi: «Kwenda bokila bakala ya nge, mpe beno kwiza awa.» **17** Kento vutulaka: «Mu kele ve na bakala.» Yesu tubaka dyaka: «Nge me zonza butsyelika na kutuba ti nge kele ve na bakala, **18** samu ti nge kwelaka bambala tanu, mpe bakala yina ke na nge ntangu yayi kele ve bakala ya nge. Na yina, nge me tubila munu butsyelika.» **19** Kento tubaka: «Mfumu, mu ke na kutala ti nge kele mumbikudi. **20** Bankooko ya beto vwandaka sambilala Nzambi na mongo yayi. Kasi beno ba-Zwife, beno ke tubaka ti kisika ya kusambilala Nzambi kele na Yelusalemi.» **21** Yesu zabisaka yandi: «Kwikila munu. Bilumbu ke kwiza ntangu bantu ke sambilala dyaka ve Tata ata na mongo yayi, to na Yelusalemi. **22** Beno bantu ya Samaliya, beno zaba ve nani beno ke sambilala. Kasi beto ba-Zwife, beto zaba nani beto ke sambilala, samu ti mpulusu ke katukaka na ba-Zwife. **23** Kasi ngunga me kuma pene-pene, mpe yawu me kuma yimeni, ntangu misambidi ya tsyelika ke sambilala Nzambi na kimpeve mpe na butsyelika. Ni misambidi ya mutindu yina Tata ke sosaka. **24** Nzambi kele Mpeve, mpe ya me fwana ti bayina ke na kusambilala yandi, sambilala yandi na kimpeve mpe na butsyelika.» **25** Kento tubilaka dyaka Yesu: «Mu zaba ti Masiya, muntu yina ba ke bokilaka Klisto ke kwiza, mpe ti ntangu yandi ke kwiza, yandi ke zabisa beto mambu nyonso.» **26** Yesu vutulaka: «Ni munu, muntu yina ke na kuzonza na nge.» **27** Na ntangu yina, bilandi kumaka na kisika yina vwandaka

Yesu na kento yina. Bawu yitukaka mingi na kutala kumaka na Ngalili, bantu yambaka yandi mbote, samu ti Yesu vwandaka zonza na kento. Kasi, ata kilandi ti bawu mpe vwandaka na Yelusalemi na mukembo ya yufulaka: «Wapi mambu nge ke na kuyufula yandi?» Paki. Bawu vwandaka me tala bimangu nyonso yina To «Samu na yinki nge ke na kuzonzisa kento yayi?» yandi vwandaka me sala kuna. **46** Na manima, yandi **28** Kento bikaka diyuki ya yandi kuna. Yandi vutukaka vutukaka na mbanza Kaana na Ngalili, kisika yandi na mbanza, mpe tubaka na bantu: **29** «Beno kwiza kitulaka maza na vinu. Kalaka ya luyalu vwandaka kutala muntu yina me zabisa munu mambu nyonso kuna. Mwana ya yandi ya bakala vwandaka na yina mu salaka. Yandi lenda kuwanda Masiya?» **30** kimbevo kuna na mbanza Kapenawume. **47** Ntangu Na yina, bantu basikaka na mbanza samu na kukwiza yandi kuwaka ti Yesu bikaka Zude samu na kukwiza na kisika yina Yesu vwandaka. **31** Na ntangu yina, na Ngalili, yandi kwendaka na sika ya Yesu, mpe bilandi vwandaka kwamisa Yesu: «Mulongisi, kudyal!» lombaka yandi na kwiza kubelusa mwana ya yandi **32** Kasi Yesu zabisaka bawu: «Mu kele na madya yina yina vwandaka pene-pene na lufwa. **48** Yesu zabisaka beno zaba ve.» **33** Na yina, bilandi vwandaka yufula yandi: «Kana beno tala ve bidimbu mpe mambu ya bawu na bawu: «Ya lenda kuwanda na muntu yina ngitukulu, beno lenda kukwikila ve.» **49** Kasi kalaka me natina yandi madya?» **34** Kasi Yesu zabisaka ya luyalu vwandaka tatamana, mpe tubaka: «Mfumu, bawu: «Madya ya munu, ni kusala luzolo ya Nzambi kwiza na yinzo ya munu ntete mwana ya munu yina fidisaka munu, mpe kumanisa mbote kisalu ya kufwa.» **50** Yesu zabisaka yandi: «Vutuka na yinzo. yandi. **35** Beno ke tubaka: Bangonda yiya fwana Mwana ya nge kele moyo.» Bakala yina kwikilaka na kuluta ntete na kukuma na ntangu ya kuyonzika mambu yina Yesu zabisaka yandi, mpe vutukaka na bambuma. Kasi mu ke na kutubila beno: Beno zibula yinzo ya yandi. **51** Na nzila, ntangu yandi vwandaka meso, mpe beno tala bilanga. Bambuma me yela vutuka na yinzo, bisadi ya yandi kwizaka bwabana mpe ntangu ya kubuka me kuma. **36** Muntu yina yandi, mpe tubaka: «Mwana ya nge kele moyo.» me buka yawu me kuzwa yimeni difuta ya yandi, **52** Yandi yufulaka bawu: «Na wapi ngunga mwana mpe yandi me yonzika bambuma samu na luzingu belukaka?» Bisadi vutulaka: «Dibawu manisaka yandi ya mankululu. Na yina, kikuni na kiyonziki ke na mazono na ngunga ya ntete ya manima ya midi.» **53** kuyangalala kintwadi.» (*aiōnios g166*) **37** Kingana yayi Na yina, tata ya mwana bambukaka moyo ti ni na kele ya tsyelika: «“Muntu ya nkaka ke kunaka, mpe ngunga yina Yesu zabisaka yandi: «Mwana ya nge muntu ya nkaka ke yonzikaka.” **38** Mutindu mosi, mu kele moyo.» Katuka ntangu yina, yandi mpe dikanda fidisaka beno samu na kuyonzika na bilanga yina ya yandi nyonso kwikilaka. **54** Yayi ni kidimbu ya zole bantu ya nkaka salaka. Bantu ya nkaka salaka, kasi yina Yesu salaka na Ngalili, ntangu yandi katukaka beno me kuzwa ndandu na kisalu ya bawu.» **39** na Zude.

Bantu mingi ya mbanza yina kwikilaka Yesu samu na kimbangi yina kento salaka: «Yandi me zabisa munu mambu nyonso yina mu salaka.» **40** Ntangu bantu ya Samaliya kwizaka na sika ya Yesu, bawu lombaka yandi na kuwanda kintwadi na bawu, mpe yandi lutisaka bilumbu zole kuna. **41** Bantu lutilaka dyaka mingi na kukwikila Yesu samu na mambu yina yandi vwandaka zonza. **42** Bawu tubaka na kento yina: «Beto ke na kukwikila yandi, kaka ve samu na mambu yina nge me zabisa beto, kasi beto mosi me kuwa mambu yina yandi me zonza, mpe beto me zaba ti ya tsyelika, yandi kele Muvuukisi ya bantu.» **43** Na manima ya bilumbu zole yina, Yesu bikaka mbanza yina, mpe kwendaka na Ngalili, **44** samu ti yandi mosi vwandaka me zonza: «Ba ke zitisaka ve mumbikudi na mbanza ya yandi.» **45** Ntangu yandi

5 Na manima ya mwa bilumbu, Yesu kwendaka na Yelusalemi samu na mukembo mosi ya ba-Zwifé. **2** Pene-pene na mwelo ya mbanza, mwelo ya Mameme, vwandaka na kizinga yina ba vwandaka bokila Betesada na ndinga ya ba-Ebeleyo. Yawu vwandaka na misampa tanu ya yinda. **3** Bambevo mingi vwandaka ya kulala na katì ya misampa yina: bamppofo, bikata mpe bantu ya bifuumá. [Bawu vwandaka vingila ti maza ningana, **4** samu ti konso ntangu, mbazi ya Mfumu vwandaka kulumuka na kizinga yina, mpe vwandaka ningisa maza. Na yina, mbevo ya ntete yina vwandaka kota na manima ya kuningana ya maza vwandaka beluka na kimbevo ni kimbevo yina vwandaka na yandi.] **5** Ya vwandaka kuna na muntu yina vwandaka kikata katuka bamvula

makumi tatu na nana. 6 Yesu talaka yandi ya kulala. 22 Tata ke fundisaka muntu ve, kasi yandi pesaka Yandi zabaka ti yandi vwandaka mutindu yina katuka Mwana lutumu nyonso ya kufundisa, 23 samu ti bantu ntama. Yesu yufulaka yandi: «Nge zola kubeluka?» nyonso zitisa Mwana mutindu bawu ke zitisaka Tata. 7 Mbevo vutulaka: «Mfumu, mu ke na muntu ve Muntu yina ke na kuzitisa ve Mwana ke na kuzitisa yina lenda kukotisa munu na kizinga ntangu maza ve Tata yina fidisaka Mwana. 24 «Ya tsyelika, mu ke bandaka na kuningana. Ntangu mu ke sosaka ke na kutubila beno: Muntu yina ke kuwaka mambu na kukota, muntu ya nkaka ke tekilaka munu.» 8 ya munu, mpe ke kwikilaka Tata yina fidisaka munu Yesu zabisaka yandi: «Telama! Baka nkuala ya ke na luzingu ya seko. Yandi ke funduswa ve, kasi nge, mpe tambula.» 9 Kaka na ntangu yina, muntu yandi me katuka yimeni na lufwa ya kimpeve samu yango belukaka. Yandi bakaka nkuala ya yandi, mpe na kuzwa luzingu. (aiōnios g166) 25 Ya tsyelika, mu tambulaka. Mambu yayi salamaka na kilumbu ya ke na kuzabisa beno: Ngunga me kuma pene-pene, saba. 10 Na yina, bamfumu ya ba-Zwife bokilaka mpe yawu me kuma yimeni, ntangu bantu ya kufwa muntu yina Yesu belusaka. Bawu zabisaka yandi: «Ya na kimpeve ke kuwa ndinga ya Mwana ya Nzambi, kele kilumbu ya saba, mpe nge kele ve na muswa mpe bayina ke kuwa yawu, ke zinga. 26 «Mutindu ya kunata nkuala ya nge.» 11 Kasi yandi vutulaka: Tata ke na lulendo ya kupesa luzingu, ni mutindu yina «Muntu yina me belusa munu me tubila munu: Baka mpe, Mwana ke na lulendo ya kupesa luzingu, samu nkuala ya nge, mpe tambula.» 12 Bawu yufulaka ti Tata ya yandi pesaka yandi yawu. 27 Tata pesaka yandi: «Nani me zabisa nge: Baka nkuala ya nge, Mwana lutumu ya kufundisa bantu, samu ti yandi kele mpe tambula?» 13 Kasi muntu yina belukaka zabaka Mwana ya Muntu. 28 Beno yituka ve samu na yawu. ve nani belusaka yandi. Yesu vwandaka me kota Ngunga me kuma pene-pene ntangu bantu nyonso na na nkonga mpe vwandaka talana dyaka ve. 14 Na bandyamu ke kuwa ndinga ya Mwana ya Muntu, 29 manima, Yesu bwabanaka muntu yango na Yinzo ya mpe ke vumbuka na lufwa. Bayina salaka mambu ya Nzambi, mpe zabisaka yandi: «Tala! Nge me beluka. mbote ke vumbuka na lufwa samu na kuzwa luzingu, Kusumuka dyaka ve, samu ti dyambu ya kulutila yimbi mpe bayina salaka mambu ya yimbi ke vumbuka na kumina nge ve.» 15 Na yina, muntu yango kwendaka lufwa samu na lufundusu. 30 Mu lenda kusala kima zabisa na bamfumu ya ba-Zwife ti ni Yesu belusaka ve na lulendo ya munu mosi. Mu ke na kufundisa yandi. 16 Na yina, ba-Zwife bandaka na kukwamisa mutindu Tata ke na kuzabisa munu, mpe lufundusu Yesu, samu ti yandi belusaka muntu na kilumbu ya ya munu kele ya kulunga, samu ti mu ke na kusala ve saba. 17 Kasi Yesu zabisaka bawu: «Tata ya munu mambu na luzolo ya munu, kasi na luzolo ya Nzambi ke na kusala tii ntangu yayi. Munu mpe, mu ke na yina fidisaka munu.» 31 «Kana mu kele mbangi ya kusala.» 18 Ntangu ba-Zwife kuwaka mutindu yina, munu mosi, kimbangi ya munu kele ya kufwanana ve. ba vwandaka sosa ya kulutila na kufwa Yesu kaka ve, 32 Kasi muntu ya nkaka kele mbangi ya munu, mpe samu ti Yesu vwandaka zitisa ve kilumbu ya saba, mu zaba ti kimbangi ya yandi kele ya tsyelika. 33 kasi mpe samu ti yandi tubaka ti Nzambi kele Tata ya Beno fidisaka bantu na sika ya Yowane, mpe Yowane yandi. Na yina, yandi vwandaka lakisa ti yandi kele tubaka kimbangi ya tsyelika. 34 Mu kele ve na nsatu mutindu mosi na Nzambi. 19 Yesu tubilaka dyaka ya kimbangi ya munu. Kasi mu ke na kuzonza yawu, bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Mwana samu ti beno vuuka. 35 Yowane vwandaka mutindu ya Nzambi lenda kusala kima ve na ngolo ya yandi mwinda ya kunama yina bantu nyonso lenda kutala, mosi. Yandi ke salaka kaka mambu yina yandi ke mpe beno zolaka na kuyangalala na nsemo ya yandi talaka na sika ya Tata yandi, samu ti mambu nyonso kaka mwa ntangu. 36 «Kasi mu ke na kimbangi ya yina Tata ke salaka, Mwana mpe ke salaka yawu. Kulutila nene na yina ya Yowane: Bisalu yina Tata 20 Tata ke zolaka Mwana, mpe ke lakisaka yandi pesaka munu na kusala, ni yina mu ke na kusala, mpe mambu nyonso yina yandi ke salaka. Tata ke lakisa yawu ke na kulakisa ti Tata fidisaka munu. 37 Tata yandi bisalu ya kulutila nene, samu ti beno yituka. 21 yina fidisaka munu tubaka kimbangi ya munu. Kasi Mutindu Tata ke vumbulaka bantu ya kufwa, mpe ke beno me kuwaka ntete ve ndinga ya yandi, mpe me pesaka bawu luzingu, ni mutindu yina mpe, Mwana talaka ntete ve kizizi ya yandi. 38 Beno ke ndimaka ke pesaka luzingu na konso muntu yina zola. ve mambu ya yandi, samu ti beno ke kwikilaka ve

na muntu yina yandi fidisaka. **39** Beno ke longokaka Dibuku ya Nzambi, samu ti beno ke kanisaka ti yawu ke pesa beno luzingu ya seko. Ni yawu ke salaka kimbangi ya munu. (aiōnios g166) **40** Kasi beno ke na kuzola ve na kukwiza na sika ya munu samu na kuzwa luzingu. **41** «Nkembo ya munu ke katukaka ve na sika ya bantu. **42** Kasi mu zaba beno: Beno ke zolaka ve Nzambi na bantima ya beno. **43** Mu me lokotaka yawu, mpe fulusaka bitunga kumi na zole na kwiza na Nkumbu ya Tata ya munu, mpe beno ke na kuyamba munu ve. Kasi, kana muntu ya nkaka kwiza na nkumbu ya yandi mosi, beno ke yamba yandi. **44** Wapi mutindu beno ke lenda na kukwikila? Beno ke sosaka kaka ti bampangi zonza mambu ya mbote na banzutu ya beno, kasi beno ke sosaka ve ti yandi Nzambi zonza mambu ya mbote na banzutu ya kwiza na yinza.» **45** Mutindu Yesu zabaka ti bantu sika ya Tata. Muntu yina ke funda beno ni Moyize kumaka, bilandi ya yandi kulumukaka na kumu ya yina beno salaka kiminu. **46** Ya tsyelika, kana beno kwikilaka Moyize, beno zolaka kwikila munu mpe, na mbanza Kapenawume na Iweka ya nkaka ya samu ti mambu yina yandi sonikaka me tadila munu. **47** Kasi, kana beno ke na kukwikila ve na mambu yina yinza na yinza. **48** Ya vwandaka me kuma mpimpa, mpe Yesu yulukaka na mongo, mpe vwandaka kuna na bilandi ya yandi. **49** (Paki, mukembo ya ba-Zwife, vwandaka kuma pene-pene). **50** Ntangu Yesu talaka nkonga ya nene ya bantu yina vwandaka kwiza na sika ya yandi, yandi yufulaka Filipe: «Wapi sika beto lenda sumba mampa, samu na kudikisa bantu yayi?» **51** (Yesu zabaka yinki yandi zolaka sala. Kasi yandi yufulaka kyuvu yayi samu na kutonta Filipe.) **52** Na yina, Filipe vutulaka: «Ata ti beto sumba mampa ya Badenalya bankama zole, konso muntu ke kuzwa ve kibuku ya dimpa.» **53** Kilandi ya nkaka, Andele leki ya Simoni Pyele, tubaka: **54** «Ya kele awa na ditoko mosi yina ke na mampa tanu ya oloze na bambisi zole. Kasi yawu lenda kulungu ata fyoti, samu ti bantu me lutila mingi.» **55** Yesu tubaka: «Beno vwandisa bawu.» Kisika yina vwandaka na matiti mingi. Bantu nyonso vwandaka na ntoto. Lutangu ya babakala yina vwandaka kuna lendaka vwanda mafunda tanu. **56** Na yina, Yesu bakaka mampa. Yandi tondaka Nzambi, mpe kabulaka yawu na bantu yina vwandaka kuna. Yandi bakaka mpe bambisi, mpe kabulaka bawu. Yandi pesaka bawu yawu mutindu konso muntu vwandaka zola. **57** Ntangu bawu nyonso yukutaka, Yesu tubaka na bilandi ya yandi: «Beno lokota bibuku na yina me bikana samu ti yawu kubeba ve.» **58** Bawu lokotaka yawu, mpe fulusaka bitunga kumi na zole na kidimbu yina Yesu vwandaka me sala, bawu tubaka: «Ya tsyelika, muntu yayi ke Mumbikudi yina fwanaka zolaka kwiza kubaka yandi na ngolo samu na kusala yandi ntinu, yandi kabukaka dyaka na bawu, mpe beno. **59** «Beno kanisa ve ti mu ke funda beno na kwendaka yandi mosi na mongo. **60** Ntangu mpimpa sika ya Tata. Muntu yina ke funda beno ni Moyize kumaka, bilandi ya yandi kulumukaka na kumu ya yinza na yinza.» **61** Mutindu Yesu zabaka ti bantu banzutu ya beno, kasi beno ke sosaka ve ti yandi zolaka kwiza kubaka yandi na ngolo samu na kusala yinza na yinza. **62** Ya vwandaka me kuma mpimpa, mpe Yesu yinza na yinza. **63** Ya vwandaka ntete ve kintwadi na bawu. **64** Mupe Moyize sonikaka, wapi mutindu beno lenda kukwikila ya ngolo vwandaka fula mpe vwandaka nanguna na mambu yina mu ke na kuzonza?»

6 Na manima, Yesu kwendaka na simu ya nkaka ya dyanga ya Ngalili (Ya kele dyanga ya Tibelyade). **7** Nkonga ya nene ya bantu vwandaka landa yandi, samu ti bawu vwandaka tala bidimbu yina yandi vwandaka sala na kubelusa bambevo. **8** Yesu yulukaka na mongo, mpe vwandaka kuna na bilandi ya yandi. **9** (Paki, mukembo ya ba-Zwife, vwandaka kuma pene-pene). **10** Ntangu Yesu talaka nkonga ya nene ya bantu yina vwandaka kwiza na sika ya yandi, yandi yufulaka Filipe: «Wapi sika beto lenda sumba mampa, samu na kudikisa bantu yayi?» **11** (Yesu zabaka yinki yandi zolaka sala. Kasi yandi yufulaka kyuvu yayi samu na kutonta Filipe.) **12** Na yina, Filipe vutulaka: «Ata ti beto sumba mampa ya Badenalya bankama zole, konso muntu ke kuzwa ve kibuku ya dimpa.» **13** Kilandi ya nkaka, Andele leki ya Simoni Pyele, tubaka: **14** «Ya kele awa na ditoko mosi yina ke na mampa tanu ya oloze na bambisi zole. Kasi yawu lenda kulungu ata fyoti, samu ti bantu me lutila mingi.» **15** Yesu tubaka: «Beno vwandisa bawu.» Kisika yina vwandaka na matiti mingi. Bantu nyonso vwandaka na ntoto. Lutangu ya babakala yina vwandaka kuna lendaka vwanda mafunda tanu. **16** Na yina, Yesu bakaka mampa. Yandi tondaka Nzambi, mpe kabulaka yawu na bantu yina vwandaka kuna. Yandi bakaka mpe bambisi, mpe kabulaka bawu. Yandi pesaka bawu yawu mutindu konso muntu vwandaka zola. **17** Ntangu bawu vwandaka me sala Basitade makumi zole na tanu to makumi tatu, bawu talaka Yesu yina vwandaka kwiza na sika ya bantu na kutambula na zulu ya maza, mpe boma kumaka na bawu. **18** Kasi Yesu tubilaka bawu: «Beno tala boma ve! Ya kele munu.» **19** Na yina, bawu zolaka kotisa yandi na bwatu. Kasi, kaka na ntangu yina, bawu kumaka na kisika yina bawu vwandaka kwenda. **20** Na kilumbu yina landaka, nkonga ya bantu yina bikanaka na simu ya nkaka ya dyanga zabaka ti kaka bwatu mosi vwandaka kuna kilumbu yina lutaka. Ba zabaka mpe ti Yesu kwendaka ve kintwadi na bilandi ya yandi, kasi bilandi kwendaka bawu mosi. **21** Babwatu ya nkaka yina vwandaka me katuka na mbanza Tibeyale kumaka na kisika yina bantu kudyaka mampa na manima ya lusambulu ya matondo yina Mfumu Yesu salaka. **22** Ntangu bantu talaka ti Yesu mpe bilandi ya yandi vwandaka ve kuna, bawu kotaka na babwatu, mpe kwendaka na mbanza Kapenawume samu na kusosa Yesu. **23** Bawu talaka yandi na simu ya nkaka ya dyanga, mpe yufulaka yandi: «Mulongisi, wapi ntangu nee kumaka awa?» **24** Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Beno ke na kusosa munu, samu ti beno kudyaka mampa, mpe beno yukutaka, kasi ve

samu ti beno me bakula nsasa ya bidimbu ya munu. 27 Beno sala ve samu na madya yina ke bebaka, kasi beno sala samu na madya yina ke vwanda tii na luzingu ya seko. Ni Mwana ya Muntu ke pesa beno madya yina, samu ti Tata Nzambi lakisaka na pwelele nyonso ti ni yandi, yandi soolaka.» (aiōnios g166) 28 Bawu yufulaka dyaka yandi: «Yinki beto fwana kusala samu na kusala bisalu yina Nzambi ke zolaka?» 29 Yesu vutulaka: «Kisalu yina Nzambi ke zolaka ti beno sala ni kukwikila muntu yina yandi fidisaka.» 30 Na yina, bawu zabisaka yandi: «Wapi ya sekó. (aiōnios g166) 31 Na yinsí ya kuyuma, bankooko Yinki nge ke sala? 32 Na yinsí ya kuyuma, bankooko ya beto kudyaka madya yina ba ke bokilaka mane, ya mutindu ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi: "Yandi pesaka bawu mampa yina katukaka na zulu."» 33 Kasi Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Ni Moyize ve pesaka beno dimpa yina katukaka na zulu, kasi ni Tata ya munu ke pesaka beno dimpa ya tsyelika yina ke katukaka na zulu. 34 Na yina, bawu tubaka: «Mfumu, pesa beto dimpa yina ntangu nyonso.» 35 Yesu zabisaka bawu: «Mu kele dimpa yina ke pesaka luzingu. Muntu yina ke kwiza na sika ya munu ke vwanda dyaka ve na nsatu, mpe muntu yina ke kwikila Kasi, mu me tubilaka beno yawu: Beno me tala, kasi beno ke na kukwikila ve. 36 «Bantu nyonso yina Tata ke na kupesa munu ke kwiza na sika ya munu, mpe mu ke bingisa ve muntu yina ke kwiza na sika ya munu. 37 Mu katukaka na zulu samu na kusala luzolo ya Tata yina fidisaka munu, kasi luzolo ya munu mosi ve. 38 Mu katukaka na zulu samu na kusala luzolo ya Tata yina fidisaka munu, kasi luzolo ya munu mosi, kasi mu vumbula bawu na lufwa na kilumbu ya nsuka. 39 Ya tsyelika, luzolo ya Tata ya munu kele ti konso muntu yina ke na kutala Mwana ya Nzambi, mpe ke na kukwikila yandi, kuzwa luzingu ya seko. Na kilumbu ya nsuka, mu ke vumbula yandi na lufwa.» (aiōnios g166) 40 Ya tsyelika, luzolo ya Tata ya munu kele ti konso muntu yina ke na kutala Mwana ya Nzambi, mpe ke na kukwikila yandi, kuzwa luzingu ya seko. Na kilumbu ya nsuka, mu ke vumbula yandi na lufwa.» (aiōnios g166) 41 Na yina, ba-Zwife bandaka na kunyunguta, samu ti Yesu tubaka: «Mu kele dimpa yina katukaka na zulu.» 42 Bawu vwandaka tuba: «Bakala yayi kele Yesu, mwana ya Yosefi. Beto zaba tata mpe mama ya yandi. Wapi mutindu yandi lenda kutuba ti yandi katukaka na zulu?» 43 Yesu zabisaka bawu: «Beno bika na kunyunguta. 44 Muntu ve lenda

kukwiza na sika ya munu kana Tata yina fidisaka munu me bokila yandi ve. Kasi muntu yina ke kwiza na sika ya munu, mu ke vumbula yandi na lufwa na kilumbu ya nsuka. 45 Mimbikudi sonikaka: "Nzambi ke longisa bantu nyonso." «Konso muntu yina ke kuwaka Tata, mpe ke ndimaka ndongosolo ya yandi ke kwizaka na sika ya munu. 46 Muntu ve me talaka Tata, kasi kaka Mwana yina katukaka na sika ya Nzambi me talaka Tata. 47 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Muntu yina ke kwikilaka ke na luzingu ya sekó. (aiōnios g166) 48 Mu kele dimpa yina ke kidimbu nge ke lakisa beto samu ti beto kwikila nge? pesaka luzingu. 49 Na yinsi ya kuyuma, bankooko ya beno kudyaka dimpa yina ba ke bokilaka mane, kasi bawu kufwaka. 50 Kasi, awa kele dimpa yina me katuka na zulu. Muntu yina ke kudyá yawu ke pesaka bawu mampa yina katukaka na zulu.» 51 Ni munu kele dimpa yina me katuka na zulu, mpe yina ke pesaka luzingu. Kana muntu kudyá dimpa yina, yandi ke zinga seko. Dimpa yina ni musuni ya munu. Mu ke pesa yawu samu ti bantu nyonso kuzwa luzingu.» (aiōn g165) 52 Ntangu ba-Zwife kuwaka mambu yina, bawu bandaka na kuswana na ngolo nyonso bawu na bawu. Bawu vwandaka tuba: «Wapi mutindu muntu yayi lenda kupesa beto nzutu ya yandi samu na kudyá yawu?» 53 Na yina, Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Kana beno kudyá ve nzutu ya Mwana ya Muntu, mpe kana beno kunwa ve menga ya yandi, beno ke kuzwa ve luzingu. 54 Muntu yina ke kudyá musuni ya munu, mpe yina ke kunwa menga ya munu ke kuzwa luzingu ya sekó. Na kilumbu ya nsuka, mu ke vumbula yandi na lufwa.» (aiōnios g166) 55 samu ti musuni ya munu kele madya ya tsyelika, mpe menga ya munu malafu ya tsyelika. 56 Muntu yina ke kudyá musuni ya munu, mpe yina ke kunwa menga ya munu ke zinga na munu, mpe mu ke zinga na yandi. 57 Tata yina kele moyo fidisaka munu, mpe mu ke zingaka samu na yandi. Mutindu mosi, muntu yina ke kudyá nzutu ya munu ke zinga mpe samu na munu. 58 Nzutu ya munu, ni dimpa yina me katuka na zulu. Yawu kele mutindu mosi ve na dimpa yina kudyaka bankooko ya beno yina me kufwaka. Muntu yina ke kudyá dimpa yayi ke zinga sekó.» (aiōn g165) 59 Yesu tubaka mambu yina ntangu yandi vwandaka longa bantu na yinzo ya Iusambulu ya ba-Zwife na mbanza Kapenawume. 60 Na manima ya kuwa mambu yina Yesu zonzaka, bilandi mingi ya yandi tubaka: «Ndongosolo yayi me lutila ngolo. Ata muntu lenda kundima yawu.» 61 Yesu

zabaka ti bilandi ya yandi vwandaka nyunguta samu Na manima ya kuzabisa bawu mutindu yina, Yesu na mambu yina yandi vwandaka me zonza. Ni yawu bikanaka na Ngalili. 10 Bampangi ya yandi kwendaka yina, yandi yufulaka bawu: «Mambu yayi ke na kusala na Yelusalemi na mukembo. Na manima, Yesu mpe beno mpasi na ntima? 62 Na yina, yinki beno ke kwendaka kuna, kasi yandi kwendaka na mansweki, tuba ntangu beno ke tala Mwana ya Muntu kuvutuka ata katalana na bantu. 11 Kuna, bamfumu ya ba-Zwife na kisika yina yandi vwandaka ntete? 63 Mpeve ke vwandaka sosa yandi. Bawu vwandaka yufula: «Wapi pesaka luzingu, kasi nzutu kele kima ya mpamba. kisika yandi kele?» 12 Na kat i ya nkonga, bantu Mambu yina mu me zabisa beno kele Mpeve mpe vwandaka zonzila yandi mingi. Bawu vwandaka tuba: luzingu. 64 Kasi, na kat i ya beno kele na bayina ke «Yandi kele muntu ya mbote.» Kasi bantu ya nkaka na kukwikila ve.» (Katuka mbandukulu, Yesu zabaka vwandaka tuba: «Yandi ke na kuvuna bantu.» 13 Kasi bayina vwandaka kwikila yandi ve, mpe nani zolaka ata muntu vwandaka zonzila Nkumbu ya Yesu na yekula yandi.) 65 Yandi zonzaka dyaka: «Ni samu na pwelele nyonso, samu ti bawu vwandaka na boma ya yawu, mu zabisaka beno ti muntu ve lenda kukwiza bamfumu ya ba-Zwife. 14 Ntangu mukembo kumaka na sika ya munu kana Tata me pesa yandi ve luve ya na kat i-kati, Yesu kwendaka na Yinzo ya Nzambi, mpe kukwiza.» 66 Katuka ntangu yina, bilandi mingi bikaka bandaka na kulonga. 15 Na kuwa mambu yina yandi yandi, mpe vwandaka tambula dyaka ve kintwadi na vwandaka zonza, ba-Zwife yitukaka mpe tubaka: yandi. 67 Na yina, Yesu tubaka na bilandi kumi na «Wapi mutindu yandi me sala na kuzaba mbote zole ya yandi: «Beno mpe, beno zola kukwenda?» 68 Dibuku ya Nzambi ata kulongoka yawu?» 16 Yesu Kasi Simoni Pyele tubaka: «Mfumu, na sika ya nani vutulaka: «Ndongosolo ya munu ke katukaka ve na beto ke kwenda? Nge ke na mambu yina ke pesaka munu mosi, kasi na Nzambi yina fidisaka munu. 17 luzingu ya seko. (aiōnios g166) 69 Ntangu yayi, beto ke Kana muntu zola kusala mambu yina Nzambi ke na kukwikila, mpe beto zaba ti nge kele Muntu ya zolaka, yandi ke zaba kana ndongosolo ya munu ke Longo yina Nzambi fidisaka.» 70 Yesu tubilaka dyaka katukaka na Nzambi, to kana mu ke zonzaka mambu bawu: «Mu soolaka beno kumi na zole, kasi mosi na yina ke katukaka na munu mosi. 18 Muntu yina ke kati ya beno kele mwana ya Satana.» 71 Na kutuba zonzaka mambu na nkumbu ya yandi mosi ke sosaka mutindu yina, Yesu vwandaka zonzila Yuda, mosi ya nkembo ya yandi mosi. Kasi muntu yina ke sosaka bilandi kumi na zole, mwana ya Simoni Isekayote, na kukembisa muntu yina fidisaka yandi ke zonzaka yina fwanaka yekula Yesu.

7 Na manima, Yesu landaka nzyetolo ya yandi na Ngalili. Yandi vwandaka zola ve kukwenda na Zude, samu ti bamfumu ya ba-Zwife vwandaka sosa kufwa yandi. 2 Mukembo ya Mileba ya ba-Zwife kumaka pene-pene, 3 mpe bampangi ya Yesu tubilaka yandi: «Katuka awa, mpe kwenda na Zude, samu ti bilandi ya nge tala bimangu yina nge ke na kusala. 4 Ata muntu ke salaka mambu na mansweki kana yandi zola ti bantu zaba yandi. Mutindu nge ke na kusala bimangu ya nene, sala ti bantu nyonso zaba nge.» 5 (Bampangi ya yandi mpe vwandaka kwikila yandi ve.) 6 Yesu vutulaka: «Ntangu ya munu me lunga ntete ve. Kasi na beno, ntangu ni ntangu ke kaka ya kulunga. 7 Bantu ya yinza lenda kuyina beno ve. Bawu ke na kuyina munu, samu ti mu ke na kutuba ti mavanga ya bawu kele yimbi. 8 Beno lenda kukwenda ya beno na mukembo. Mu ke kwenda ve, samu ti ntangu ya munu me lunga ntete ve.» 9

Na manima ya kuzabisa bawu mutindu yina, Yesu bikanaka na Ngalili. 10 Bampangi ya yandi kwendaka na Yelusalemi na mukembo. Na manima, Yesu mpe kwendaka kuna, kasi yandi kwendaka na mansweki, ata katalana na bantu. 11 Kuna, bamfumu ya ba-Zwife vwandaka sosa yandi. Bawu vwandaka yufula: «Wapi kisika yandi kele?» 12 Na kat i ya nkonga, bantu vwandaka zonzila yandi mingi. Bawu vwandaka tuba: «Yandi kele muntu ya mbote.» Kasi bantu ya nkaka vwandaka tuba: «Yandi ke na kuvuna bantu.» 13 Kasi ata muntu vwandaka zonzila Nkumbu ya Yesu na pwelelye nyonso, samu ti bawu vwandaka na boma ya bamfumu ya ba-Zwife. 14 Ntangu mukembo kumaka na kat i-kati, Yesu kwendaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bandaka na kulonga. 15 Na kuwa mambu yina yandi vwandaka zonza, ba-Zwife yitukaka mpe tubaka: «Wapi mutindu yandi me sala na kuzaba mbote Dibuku ya Nzambi ata kulongoka yawu?» 16 Yesu vutulaka: «Ndongosolo ya munu ke katukaka ve na munu mosi, kasi na Nzambi yina fidisaka munu. 17 Kana muntu zola kusala mambu yina Nzambi ke zolaka, yandi ke zaba kana ndongosolo ya munu ke katukaka na Nzambi, to kana mu ke zonzaka mambu yina ke katukaka na munu mosi. 18 Muntu yina ke zonzaka mambu na nkumbu ya yandi mosi ke sosaka nkembo ya yandi mosi. Kasi muntu yina ke sosaka na kukembisa muntu yina fidisaka yandi ke zonzaka mambu ya tsyelika, mpe ata dyambu ya luvunu ke na yandi. 19 Moyize pesaka beno Misiku, kasi ata muntu na kat i ya beno ke zitisaka yawu. Na yina, samu na yinki beno ke na sosa kufwa munu?» 20 Nkonga vutulaka: «Nge ke na mpeve ya yimbi! Nani ke na sosa kufwa nge?» 21 Yesu zonzaka dyaka: «Mu me sala kaka kimangu mosi, mpe beno nyonso me yituka? 22 Moyize pesaka beno lutumu ya kuzengisa bana bubakala (ya tsyelika, lutumu yayi katukaka ve na Moyize, kasi na bankooko ya beno ya ntete), mpe beno ke zengisaka bana bubakala na kilumbu ya Saba mpe. 23 Kana beno ke zengisaka bana bubakala na kilumbu ya Saba samu na kuzitsa Misiku ya Moyize, samu na yinki beno dasukaka na munu ntangu mu belusaka muntu na kilumbu ya Saba? 24 Beno fundisa ve na kulanda kaka mambu yina ke talanaka na meso ya beno. Kasi, beno fundisa na kulanda butsyelika.» 25 Ndambu ya bantu ya Yelusalemi vwandaka tuba: «Ni muntu yayi ve ba ke na sosa kufwa? 26 Beno talal. Yandi ke na kuzonza

na ntuala ya bantu nyonso, mpe ata muntu ke na tsyelika, muntu yayi kele Mumbikudi.» 41 Ndambu ya kuyimina yandi. Na yina, bamfumu ya beto me ndima nkaka ya bantu vwandaka tuba: «Yandi kele Masiya.» ya tsyelika ti yandi kele Masiya? 27 Ntangu Masiya Bantu ya nkaka dyaka vwandaka tuba: «Masiya ke ke kwiza, ata muntu ke zaba wapi kisika yandi ke butuka ve na Ngalili. 42 Kasi Dibuku ya Nzambi ke katuka. Kasi yandi yayi, beto nyonso zaba wapi kisika tubaka: Masiya ke vwanda muntu ya dikanda ya yandi katukaka.» 28 Yesu vwandaka longa na Yinzo Davidi, mpe yandi ke butuka na Betelemi, mbanza ya Nzambi. Na yina, yandi zonzaka na ngolo: «Beno yina Davidi zingaka.» 43 Na yina, nkonga kabukaka zaba nani mu kele, mpe wapi sika mu katukaka? samu na yandi. 44 Bantu ya nkaka vwandaka zola Mu kwizaka na ngolo ya munu mosi ve, kasi muntu kukanga yandi, kasi ata muntu simbaka yandi. 45 yina fidisaka munu kele muntu ya kusadila kivuvu, Ntangu mikengi vutukaka, bamfumu ya banganga-kasi beno zaba yandi ve. 29 Mu zaba yandi, samu ti Nzambi mpe ba-Falisye yufulaka bawu: «Samu na mu katukaka na sika ya yandi, mpe ni yandi fidisaka yinki beno me nata yandi ve?» 46 Bawu vutulaka: munu.» 30 Na yina, bawu sosaka na kukanga Yesu, «Ata muntu me zonzaka mutindu yandi.» 47 Na kasi ata muntu simbaka yandi, samu ti ngunga ya yina, ba-Falisye tubilaka bawu: «Beno mpe, beno yandi lungaka ntete ve. 31 Na kati ya nkonga, bantu me kwikila yandi? 48 Beno zaba mfumu mosi ya mingi kwikilaka yandi, mpe vwandaka tuba: «Ntangu beto to mu-Falisye mosi yina ke na kukwikila muntu Masiya ke kwiza, bidimbu yina yandi ke sala ke lutila yayi? 49 Bantu yina ke na kulanda yandi zaba ve yina muntu yayi ke na kusalaka?» 32 Ba-Falisye Misiku ya Moyize. Bawu kele bantu ba singaka.» 50 kuwaka mambu yina bantu vwandaka nyunguta samu Nikodem, mosi na kati ya kimvuka ya ba-Falisye, na Yesu. Na yina, kintwadi na bamfumu ya banganga- yina na ntama kwendaka tala Yesu, tubilaka bawu: Nzambi, bawu fidisaka mikengi na Yinzo ya Nzambi 51 «Mutindu Misiku ya beto ke zabisaka, beto lenda samu na kukanga Yesu. 33 Yesu tubaka: «Mu ke ntete ve kupesa muntu kitumbu mutindu yayi. Beto fwana na beno mwa bilumbo. Na manima, mu ke vutuka kuwa ntete yandi, mpe kuzaba yinki yandi me sala.» na sika ya muntu yina fidisaka munu. 34 Beno ke 52 Bawu zabisaka yandi: «Nge kele mpe muntu ya sosa munu, mpe beno ke tala munu ve, samu ti beno Ngalili? Tanga mbote Dibuku ya Nzambi, mpe nge ke lenda kukwiza ve na kisika yina mu ke vwanda.» 35 53 Na zaba ti ata mumbikudi ke basika na Ngalili.» [35 Na Na yina, ba-Zwife vwandaka yufula bawu na bawu: manima, konso muntu vutukaka na yinzo ya yandi. «Wapi sika yandi ke kwenda, kisika yina beto lenda kutala yandi ve? Yandi ke kwenda na sika ya ba-Zwife yina ke zingaka na kati ya ba-Ngeleke? To yandi ke kwenda kulonga ba-Ngeleke? 36 Yinki zola kutuba mambu yayi yina yandi me zonza: Beno ke sosa munu, mpe beno ke tala munu ve, samu ti beno lenda kukwiza ve na kisika yina mu ke vwanda.» 37 Na kilumbu ya nsuka ya mukembo, kilumbu ya kulutila mfunu, Yesu telamaka na ntuala ya nkonga, mpe tubaka na ngolo: «Kana muntu ke na nsatu ya kunwa maza, yandi kwiza na sika ya munu, mpe yandi kunwa. 38 Mutindu ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi: Kana muntu kwikila munu, "banzadi ya maza yina ke pesaka luzingu ke basika na ntima ya yandi."» 39 (Yesu vwandaka zonzila Mpeve ya Longo yina fwanaka kulumuka na bayina vwandaka kwikila yandi. Kasi na ntangu yina, Nzambi vwandaka me pesa ntete Mpeve ve, samu ti yandi vwandaka me kembisa ntete Yesu ve.) 40 Ntangu nkonga kuwaka mambu yina Yesu zonzaka, ndambu ya bantu vwandaka tuba: «Ya

8 Yesu kwendaka na mongo ya bayinti ya olive.

2 Na suka-suka ya kilumbu yina landaka, Yesu vutukaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bantu nyonso kwizaka pene-pene ya yandi. Yandi vwandaka, mpe bandaka na kulonga bawu. 3 Milongisi ya Misiku mpe ba-Falisye natinaka yandi kento yina ba simbaka ntangu yandi vwandaka salakinsuza. Bawu tulaka yandi na kati-kati ya bantu nyonso, 4 mpe tubaka: «Mfumu, beto me simba kento yayi ntangu yandi vwandaka salakinsuza. 5 Na Misiku ya beto, Moyize pesaka beto lutumu ya kufwa na matadi bakento ya mutindu yayi. Kasi nge, yinki nge ke na kutuba?» 6 Bawu zonzaka mutindu yina samu na kutonta yandi, mpe samu na kuzwa dyambu ya kufundisa yandi. Kasi Yesu kondamaka mpe bandaka na kusonika na ntoto na musapi ya yandi. 7 Mutindu bawu vwandaka tatamana na kuyufula yandi, Yesu vumbulaka yintu, mpe tubaka: «Kana na kati ya beno kele na muntu yina me salaka ntete ve disumu, yandi vwanda muntu

ya ntete na kubula kento yayi ditadi.» 8 Na manima vutulaka: «Beno kele bantu ya ntoto, kasi mu kele ya kuzonza yawu, yandi kondamaka mpe bandaka muntu ya zulu. Beno kele bantu ya yinza yayi, kasi dyaka na kusonika na ntoto. 9 Ntangu bawu kuwaka mu kele muntu ya yinza yayi ve. 24 Ni yawu yina, mutindu yina, bawu kwendaka mosi na mosi, kubanda mu me zabisa beno ti beno ke kufwa na masumu na bakuluntu. Yesu bikanaka yandi mosi na kento ya beno. Kana beno kwikila ve ti "Mu Kele", beno yango yina vwandaka kaka ya kutelama na ntwala ke kufwa na masumu ya beno.» 25 Na yina, bawu ya yandi. 10 Yesu vumbulaka yintu, mpe yufulaka yufulaka yandi: «Nge kele nani?» Yesu vutulaka: «Mu yandi: «Wapi sika bawu me kwenda? Ata muntu kele muntu yina mu ke na kuzabisaka beno katuka me pesa nge kitumbu?» 11 Kento vutulaka: «Muntu mbandukulu. 26 Mu ke na mambu mingi ya kuzonza ve, Mfumu.» Na yina, Yesu zabisaka yandi: «Munu mpe ya kufundisa na yina me tadila beno. Kasi Tata mpe, mu ke pesa nge kitumbu ve. Kwenda ya nge, yina fidisaka munu ke zonzaka butsyelika, mpe mu ke kasi kusumuka dyaka ve.»] 12 Yesu tubaka dyaka na kuzabisa na bantu nyonso kaka mambu yina mu na mantwala ya bantu: «Mu kele nsemo ya yinza. longokaka na yandi.» 27 Ba-Zwife vwandaka bakula Muntu yina ke landa munu ke tambula ve na mpimpa, ve ti Yesu vwandaka zonzila bawu Tata ya yandi. kasi yandi ke kuzwa nsemo yina ke pesaka luzingu.» 28 Na yina, yandi zonzaka dyaka: «Ntangu beno ke 13 Ntangu ba-Falisye kuwaka mutindu yina, bawu zangula Mwana ya Muntu, beno ke zaba ti "Mu Kele". zabisaka yandi: «Nge ke na kusala kimbangi ya nge Beno ke bakula ti mu ke salaka ata dyambu na luve mosi. Na yina, yawu kele ya kufwanana ve.» 14 Yesu ya munu mosi. Kasi, mu ke zabisaka mambu yina vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na kusala kimbangi ya Tata longisaka munu. 29 Muntu yina fidisaka munu munu mosi. Kasi kimbangi ya munu kele ya tsyelika, kele kintwadi na munu. Yandi ke bikaka munu mosi samu ti mu zaba wapi kisika mu katukaka, mpe ve, samu ti mu ke salaka kaka mambu yina yandi wapi kisika mu ke na kukwenda. Kasi beno zaba ve ke zolaka.» 30 Ntangu Yesu zonzaka mambu yina, wapi kisika mu katukaka, to wapi kisika mu ke na bantu mingi kwikilaka yandi. 31 Na yina, Yesu tubaka kukwenda. 15 Beno ke fundisaka na kimuntu. Kasi na ba-Zwife yina kwikilaka yandi: «Kana beno sala mu ke na kufundisa muntu ve. 16 Kana mu fundisa, mambu yina mu me zabisa beno, beno ke vwanda ya lufundusu ya munu kele ya tsyelika, samu ti mu kele tsyelika bilandi ya munu. 32 Beno ke zaba butsyelika, munu mosi ve, kasi mu kele kintwadi na Tata yina mpe butsyelika ke pesa beno kimpwanza.» 33 Bawu fidisaka munu. 17 Ba sonikaka na Misiku ya beno ti vutulaka: «Beto kele bana ya Abalayami, mpe ata ntangu bantu zole ke na kusala kimbangi mutindu mbala mosi, beto me vwandaka bandongo ya muntu. mosi, kimbangi ya bawu kele ya tsyelika. 18 Mu ke Wapi mutindu nge lenda kutuba ti beto ke kuzwa na kusala kimbangi ya munu mosi, mpe Tata yina kimpwanza?» 34 Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, fidisaka munu ke na kusala mpe kimbangi ya munu.» mu ke na kutubila beno: Konso muntu yina ke salaka 19 Kasi ba-Falisye yufulaka yandi: «Wapi sika kele disumu kele mundongo ya disumu. 35 Mwana ke tata ya nge?» Yesu vutulaka: «Beno zaba munu ve, vwandaka bantangu nyonso na dikanda ya yandi, mpe beno zaba ve Tata ya munu. Kana beno zabaka kasi mundongo ve. (aiōn g165) 36 Kana Mwana pesa munu, beno zolaka zaba mpe Tata ya munu.» 20 beno kimpwanza, beno ke vwanda ya tsyelika bantu Yesu zonzaka mambu yina, ntangu yandi vwandaka ya kimpwanza. 37 Mu zaba ti beno kele bana ya longa na Yinzo ya Nzambi, pene-pene ya kima yina Abalayami. Kasi beno ke na sosa kufwa munu, samu bantu ke tulaka makabu. Ata muntu kangaka yandi, ti beno ke na kundima ve ndongosolo ya munu. 38 Mu samu ti ngunga ya yandi lungaka ntete ve. 21 Yesu ke na kuzonzila beno mambu yina mu talaka na sika zabisaka dyaka bawu: «Mu ke kwenda, mpe beno ya Tata ya munu. Kasi beno ke na kusala mambu ke sosa munu. Kasi beno ke kufwa na masumu ya yina tata ya beno zabisaka beno.» 39 Bawu vutulaka: beno, mpe beno lenda kukwenda ve na kisika yina «Tata ya beto, ni Abalayami.» Yesu zabisaka dyaka mu ke kwenda.» 22 Na kuwa mutindu yina, ba-Zwife bawu: «Ya tsyelika, kana beno vwandaka bana ya vwandaka yufula bawu na bawu: «Samu na yinki Abalayami, beno zolaka sala mutindu yandi. 40 Mu yandi me tuba: beno lenda kukwenda ve na kisika me zabisa beno butsyelika yina Nzambi tubilaka yina mu ke kwenda? Yandi ke kufwa nzutu?» 23 Yesu munu. Kasi beno ke na sosa kufwa munu. Abalayami

salaka ve mutindu yina. 41 Beno ke na kusala mutindu zaba yandi, mpe mu ke tumamaka na mambu ya tata ya beno.» Kasi ba-Zwife vutulaka: «Beto kele yandi. 56 Tata ya beno Abalayami yangalalaka, samu ve bana ya makangu. Beto ke kaka na Tata mosi, ti yandi fwanaka tala nkwiZulu ya munu. Yandi talaka ni Nzambi.» 42 Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, yawu, mpe nsayi ya yandi lutilaka.» 57 Ba-Zwife kana Nzambi vwandaka Tata ya beno, beno zolaka tubilaka yandi: «Nge me lungisa ntete ve bamvula zola munu. Mu katukaka na sika ya Nzambi, mpe mu makumi tanu, mpe nge ke na kutuba ti nge talaka kele awa samu na yandi. Mu kwizaka ve na luzolo ya Abalayamil!» 58 Yesu vutulaka: «Ya tsyelika, mu ke na munu mosi, kasi ni yandi fidisaka munu. 43 Beno ke kutubila beno: Ntete Abalayami butuka, "Mu Kele".» na kuvisa ve mambu yina mu ke na kutuba, samu ti 59 Na yina, bawu lokotaka matadi samu na kubula beno lenda ve kuwa ndongosolo ya munu. 44 «Tata yandi yawu. Kasi Yesu bumbamaka mpe basikaka na ya beno, ni Satana, mpe beno ke zolaka na kusala Yinzo ya Nzambi.

mambu yina yandi ke zolaka. Katuka mbandukulu, yandi kele muntu yina ke kufwaka bantu, mpe yandi ke lendaka ve na kuzinga na butsyelika, samu ti yandi ke na butsyelika ve. Ntangu yandi ke zonzaka, yandi ke basisaka kaka mambu ya luvunu, samu ti yandi kele muntu ya luvunu, mpe tata ya luvunu. 45 Kasi munu, mu ke tubaka butsyelika. Ni yawu yina, beno ke na kukwikila munu ve. 46 Nani na katì ya beno lenda kulakisa ti mu me sala disumu? Kana mu ke na kutuba mambu ya tsyelika, samu na yinki beno ke na kukwikila munu ve? 47 Muntu ya Nzambi ke kuwaka mambu ya Nzambi. Kasi beno ke kuwaka yawu ve, samu ti beno kele bantu ya Nzambi ve.» 48 Na yina, ba-Zwife zabisaka Yesu: «Beto zonzaka ve butsyelika na kutuba ti nge ke muntu ya Samaliya, mpe nge ke na mpeve ya yimbi?» 49 Yesu vutulaka: «Mu ke na mpeve ya yimbi ve. Mu ke na kuzitisa Tata ya munu, kasi beno ke na kuyina munu. 50 Mu ke sosaka ve nkembo ya munu mosi. Kasi ya kele na muntu yina ke sosilaka munu yawu, mpe ni yandi ke fundisa beno. 51 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Muntu yina ke tumama na ndongosolo ya munu ke kufwa ve.» (aiōn g165) 52 Na yina, ba-Zwife tubaka: «Ntangu yayo, beto me zaba ti ya tsyelika, nge ke na mpeve ya yimbi. Abalayami mpe mimbikudi kufwaka. Kasi nge ke na kutuba ti muntu yina ke tumama na ndongosolo ya nge ke kufwa ve! (aiōn g165) 53 Nge banza ti nge me lutila mfunu na tata ya beto Abalayami? Yandi mpe mimbikudi kufwaka. Na yina, nge ni nani? Nge zola kulakisa yink?» 54 Yesu vutulaka: «Kana mu ke na kusosa nkembo ya munu mosi, yawu kele mpamba. Muntu yina ke na kukembisa munu ni Tata ya munu yina beno ke na kubokila Nzambi ya beno. 55 Beno zaba yandi ve, kasi munu, mu zaba yandi. Kana mu tubaka ti mu zaba yandi ve, mu zolaka vwanda muntu ya luvunu mutindu beno. Kasi mu

9 Ntangu Yesu vwandaka tambula na nzila, yandi talaka muntu yina butukaka na meso ya kufwa. 2 Na yina, bilandi ya yandi yufulaka yandi: «Mulongisi, samu na yinki muntu yayi butukaka mpofo? Samu na masumu ya yandi to ya bibuti ya yandi?» 3 Yesu vutulaka: «Ya kele ve samu na masumu ya yandi to ya bibuti ya yandi. Yandi kele mpofo, samu ti bisalu ya Nzambi talana na nzutu ya yandi. 4 Ntangu bwisi ke ntete ya kutsya, beto fwana kusala bisalu ya Nzambi yina fidisaka munu. Mpimpa ke na kukwiza, mpe na ntangu yina, ata muntu ke lenda na kusala. 5 Ntangu mu ke ntete na yinza, mu kele nsemo ya yinza.» 6 Na manima ya kuzonza mutindu yina, Yesu lobolaka mante na ntoto, mpe salaka mwa poto-poto na yawu. Yandi tulaka yawu na meso ya mpofo, 7 mpe tubilaka yandi: «Kwenda sukula kizizi na kizinga ya Silowe.» (Nkumbu yayi zola kutuba «Muntu yina ba fidisaka.») Na yina, mpofo kwendaka sukula kizizi, mpe ntangu yandi vutukaka, yandi vwandaka tala. 8 Bamfinangani ya yandi mpe bayina nyonso talaka yandi ntangu yandi vwandaka lomba mbongo, tubaka: «Yayi ni muntu yina vwandaka vwanda ntangu nyonso na ntoto, mpe vwandaka lomba bantu mbongo?» 9 Ndambu ya bantu tubaka: «Ni yandi». Bantu ya nkaka: «Ve, ni yandi ve. Ya ke muntu yina ke na kufwanana na yandi.» Kasi yandi mosi tubaka: «Ni munu». 10 Na yina, bawu yufulaka yandi: «Wapi mutindu nge me sala samu na kutala?» 11 Yandi vutulaka: «Muntu yina ba ke bokilaka Yesu me tula munu mwa poto-poto na meso. Na manima, yandi me zabisa munu: Kwenda sukula kizizi na kizinga ya Silowe. Mu me kwenda kusukula yawu, mpe na mpamukunu, mu me tala.» 12 Na yina, bawu yufulaka yandi: «Wapi sika yandi kele?» Yandi vutulaka: «Mu zaba ve. 13 Ba nataka muntu yina vwandaka mpofo

na sika ya ba-Falisye. 14 Kilumbu yina Yesu salaka beno zola kuvwanda bilandi ya yandi?» 28 Na yina, poto-poto na mante samu na kuzibula yandi meso bawu bandaka na kufinga yandi, mpe tubilaka yandi: vwandaka kilumbu ya saba. 15 Na yina, ba-Falisye «Ni nge kele kilandi ya yandi. Beto kele bilandi ya yufulaka dyaka muntu yango wapi mutindu meso ya Moyize. 29 Beto zaba ti Nzambi zonzaka na Moyize, yandi vwandaka me zibuka. Muntu yango vutulaka: kasi muntu yayi, beto zaba ve wapi kisika yandi «Yandi tulaka munu poto-poto na meso. Na manima, katukaka.» 30 Muntu yina vutulaka: «Ya kele mambu mu kwendaka sukula kizizi, mpe ntangu yayi, mu ya ngitukulu! Yandi me zibula munu meso, kasi beno ke na kutala.» 16 Ndambu ya ba-Falisye vwandaka zaba ve wapi kisika yandi katukaka! 31 Bantu nyonso tuba: «Muntu yayi katukaka ve na sika ya Nzambi, zaba ti Nzambi ke kuwaka ve lusambulu ya misumuki. samu ti yandi ke zitisaka ve kilumbu ya saba.» Kasi Kasi yandi ke kuwaka lusambulu ya muntu yina ba-Falisye ya nkaka vwandaka tuba: «Wapi mutindu ke zitisaka yandi, mpe ke tumamaka na luzolo ya muntu ya masumu lenda kusala bidimbu ya mutindu yandi. 32 Katuka mbandukulu ya yinza yayi, beto me yayi?» Na yina, ba-Falisye kabukaka na bankonga kuwaka ntete ve ti muntu me zibula meso ya muntu zole. 17 Bawu yufulaka dyaka yandi: «Yinki nge ke na yina butukaka mpofo. (aiōn g165) 33 Kana muntu yayi kutuba samu na muntu yina me zibula nge meso?» katukaka ve na sika ya Nzambi, yandi zolaka sala Yandi vutulaka: «Yandi kele mumbikudi.» 18 Kasi kimangu ve.» 34 Ba-Falisye zabisaka yandi: «Nge Bamfumu ya ba-Zwife vwandaka kwikila ve ti muntu butukaka na masumu, mpe nge zola kulongisa beto!» yango butukaka mpofo, mpe ti yandi vwandaka me Na yina, bawu bingisaka yandi. 35 Yesu kuwaka ti banda na kutala. Ni yawu yina, bawu tumisaka bibuti ba-Falisye bingisaka muntu yina. Yesu talaka yandi, ya yandi. 19 Bawu yufulaka bibuti: «Bakala yayi kele mpe yufulaka yandi: «Nge ke na kukwikila Mwana ya mwana ya beno? Ya ke ya tsyelika ti yandi butukaka Muntu?» 36 Yandi vutulaka: «Mfumu, zabisa munu ya mpofo? Ntangu yayi, wapi mutindu yandi me sala kele nani, samu ti mu kwikila yandi.» 37 Yesu tubilaka samu na kutala?» 20 Bibuti vutulaka: «Ya tsyelika, yandi: «Nge ke na kutala yandi. Ni muntu yina ke beto zaba ti yandi kele mwana ya beto, mpe ti yandi na kuzonza na nge ntangu yayi.» 38 Na yina, yandi butukaka mpofo. 21 Kasi beto zaba ve wapi mutindu vutulaka: «Mfumu, mu ke na kukwikila.» Mpe yandi yandi me sala samu na kutala, to nani me zibula fukamaka na ntwala ya Yesu. 39 Yesu tubilaka yandi: yandi meso. Beno yufula yandi. Yandi kele kuluntu, «Mu me kwiza na yinza samu na kusala lufundusu mpe yandi mosi lenda kupesa beno mvutu na byuvu yayi: Bampofo ke tala, mpe bayina ke talaka, ke yayi.» 22 Bibuti ya yandi zonzaka mutindu yina, samu kuma bampofo.» 40 Ndambu ya ba-Falisye yina ti bawu vwandaka na boma ya bamfumu ya ba-vwandaka kuna kuwaka mambu yina Yesu zonzaka, Zwife yina vwandaka me baka lukanu ya kubingisa mpe yufulaka yandi: «Beto mpe kele bampofo?» 41 na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife konso muntu Yesu vutulaka: «Kana beno vwandaka bampofo, beno yina ke tuba ti Yesu kele Masiya. 23 Ni samu na zolaka vwanda ve na masumu. Kasi mutindu beno ke yawu bibuti ya mpofo vwandaka me tuba: «Yandi na kutuba ti beno ke talaka, masumu ya beno kele kuluntu. Beno yufula yandi beno mosi.» 24 Na kaka na beno.»

yina, ba-Falisye tumisaka na mbala ya zole muntu yina butukaka mpofo, mpe tubilaka yandi: «Kembisa Nzambi na kuzonza butsyelika. Beto zaba ti muntu yina me zibula nge meso kele musumuki.» 25 Yandi vutulaka: «Mu zaba ve kana yandi kele musumuki. Kasi mu zaba kaka dyambu mosi: Mu vwandaka mpofo, kasi ntangu yayi, mu ke na kutala.» 26 Bawu yufulaka dyaka yandi: «Yinki yandi me sala nge? Wapi mutindu yandi me sala samu na kuzibula nge meso?» 27 Yandi vutulaka: «Mu me zabisa ntete beno yawu, kasi beno ke na kundima munu ve. Samu na yinki beno zola kuwa dyaka yawu? Beno mpe,

10 Yesu zabisaka bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Muntu yina ke kotaka ve na mwelo ya mpaka ya mameme, kasi yina ke yulukaka na kibaka samu na kukota kele tuyibi mpe kimpumbulu. 2 Muntu yina ke kotaka na mwelo kele muvungi ya mameme. 3 Na yina, mukengi ya mpaka ke zibudilaka yandi mwelo, mpe mameme ke kuwaka ndinga ya yandi. Yandi ke bokilaka konso dimeme ya yandi na nkumbu ya yawu, mpe ke nataka bawu na ngaanda. 4 Ntangu yandi ke manisaka na kubasisa mameme nyonso ya yandi na ngaanda,

yandi ke tambulaka na mantwala ya bawu, mpe kumaka. Ya vwandaka bangonda ya madidi ya ngolo. bawu ke landaka yandi, samu ti bawu zaba ndinga 23 Yesu vwandaka tambula na yisi ya Musampa ya ya yandi. 5 Bawu ke landaka ve mutu yina bawu Salomoni na ngaanda ya Yinzo ya Nzambi. 24 Na me zaba ve. Ya tsyelika, bawu ke kimaka yandi, yina, ba-Zwife zungaka yandi, mpe yufulaka: «Beto samu ti bawu zaba ve ndinga ya yandi.» 6 Yesu me lemba na kuvwingila! Kana nge kele Masiya, tubila tubilaka bawu kingana yayi, kasi bawu visaka ve yinki beto yawu na pwelele nyonsol! 25 Yesu vutulaka: yandi zolaka zonza. 7 Na yina, yandi tubilaka dyaka «Mu zabisaka beno yawu, kasi beno ke na kukwikila bawu: «Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Mu ve. Bisalu yina mu ke na kusala na nkumbu ya Tata kele mwelo ya mameme. 8 Bayina nyonso tekilaka ya munu ke na kusadila munu kimbangi. 26 Kasi beno munu, kele miyibi mpe bimpumbulu, kasi mameme ke na kukwikila ve, samu ti beno kele ve mameme kuwaka bawu ve. 9 Mu kele mwelo. Muntu yina ke ya munu. 27 Mameme ya munu ke kuwaka ndinga lutila na munu ke vuuka. Yandi ke kota mpe ke basika ya munu. Mu zaba bawu, mpe bawu ke landaka mutindu yandi zola, mpe yandi ke kuzwa madya. munu. 28 Mu ke pesaka bawu luzingu ya seko, mpe 10 Muyibi ke kwizaka kaka samu na kuyiba, kufwa, bawu ke kufwa ve. Ata muntu ke katula bawu na mpe kumwangisa. Kasi munu, mu me kwiza samu maboko ya munu. (aiōn g165, aiōnios g166) 29 Tata ya ti bantu kuzwa luzingu, mpe bawu kuzwa yawu ya munu yina pesaka munu bawu me lutila bantu nyonso kulutila. 11 «Mu kele muvungi ya mbote. Muvungi ya lulendo. Ata muntu lenda kukatula bawu na maboko mbote ke pesaka luzingu ya yandi samu na mameme ya Tata. 30 Munu na Tata, beto kele muntu mosi.» 31 ya yandi. 12 Kasi muntu yina kele muvungi ve ke Mbala mosi dyaka, ba-Zwife lokotaka matadi samu salaka kaka samu na kuzwa mbongo. Mameme kele na kubula yandi yawu. 32 Na yina, Yesu zabisaka ya yandi ve. Ntangu yandi ke tala yingo, yandi ke bawu: «Mu me sala na ntwala ya beno mambu mingi kima mpe ke bika mameme. Yingo ke bwila mameme ya mbote na lulendo ya Tata. Na wapi dyambu ya ya nkaka, mpe ke mwangisa nkonga nyonso. 13 mbote yina mu me sala, beno ke na kusosa kubula Yandi ke kima, samu ti yandi ke salaka kaka samu na munu matadi?» 33 Ba-Zwife vutulaka: «Beto ke na kuzwa mbongo. Yandi kele ve na manyongo samu kusosa ve kubula nge matadi samu na dyambu ya na mameme. 14 «Mu kele muvungi ya mbote. Mu mbote yina nge me sala, kasi samu ti nge ke na zaba mameme ya munu, mpe bawu zaba munu, 15 kusafula Nzambi. Nge kele kaka muntu, kasi nge ke mutindu Tata zaba munu, mpe mu zaba yandi. Mu ke na kutuba ti nge kele Nzambi!» 34 Yesu vutulaka: pesa luzingu ya munu samu na mameme ya munu. «Ba sonikaka na Misiku ya beno ti Nzambi tubaka: 16 Mu ke na mameme ya nkaka yina kele ve na kati ya “Beno kele banzambi.” 35 Nzambi ke na kubokila mpaka yayi. Bawu mpe, mu fwana kutwadisa bawu, banzambi bantu yina yandi tubilaka mambu ya yandi, mpe bawu ke kuwa ndinga ya munu. Na yina, ya ke mpe beto zaba ti mambu yina ba sonikaka na Dibuku vwandaka kaka na nkonga mosi mpe na muvungi mosi. ya Nzambi ke vwandaka sekoo. 36 Tata soolaka munu, 17 Tata ke zolaka munu, samu ti mu ke na kupesa mpe fidisaka munu na yinza. Kasi, samu na yinki luzingu ya munu samu na kuzwa dyaka yawu. 18 beno ke na kutuba ti mu me vweza Nzambi, ntangu Ata muntu lenda kukatula munu luzingu. Kasi, mu ke mu me tuba: Mu kele Mwana ya Nzambi? 37 Kana mu na kupesa yawu na luzolo ya munu mosi. Mu ke na ke na kusala ve bisalu ya Tata ya munu, beno kwikila luve ya kupesa yawu, mpe ya kubaka dyaka yawu. munu ve! 38 Kasi, kana mu ke na kusala yawu, ata Yayi ni lutumu yina Tata pesaka munu.» 19 Mbala beno kwikila munu ve, beno kwikila kwandi na bisalu mosi dyaka, ba-Zwife kabukaka samu na mambu yina mu ke na kusala. Na yina, beno ke zaba mpe yina Yesu zonzaka. 20 Bantu mingi vwandaka tuba: ke visa ti mu kele na kati ya Tata, mpe Tata kele «Samu na yinki beno ke na kuwa yandi? Yandi ke na kati ya munu.» 39 Na yina, mbala mosi dyaka, na mpeve ya yimbi! Yandi ke kilawu!» 21 Kasi bantu bamfumu ya ba-Zwife mekaka na kukanga Yesu. Kasi ya nkaka vwandaka tuba: «Muntu yina ke na mpeve Yesu katukaka na kisika yina. 40 Yandi kwendaka na ya yimbi lenda kuzonza mutindu yayi ve, mpe yandi Iweka ya nkaka ya nzadi ya Yolodani, na kisika yina lenda kuzibula ve meso ya bampofo.» 22 Ntangu Yowane vwandaka me botika bantu. Yandi lutisaka ya kukembila mukembo ya Mbyekolo na Yelusalemi mwa bilumbu kuna. 41 Bantu mingi vwandaka kwiza

tala yandi. Ba vwandaka tuba: «Yowane salaka ata Yelusalemi keba ve na Basitade kumi na tanu, 19 kidimbu, kasi mambu nyonso yina yandi zabisaka mpe ba-Zwife mingi ya Yelusalemi kwizaka na sika ya beto samu na muntu yayi vwandaka ya tsyelika.» 42 Mate mpe Maliya samu na kubomba bawu na lufwa Bantu mungi kwikilaka Yesu na kisika yina.

11 Muntu mosi na nkumbu Lazale kuzwaka kimbevo. Yandi vwandaka zinga na Betani, mbanza ya Maliya mpe Mate bibusi ya yandi. 2 Maliya vwandaka kento yina mwangisaka Yesu mananasi, mpe kusunaka yawu na bansuki ya yandi. Ni nkazi ya yandi Lazale vwandaka na kimbevo. 3 Bibusi zole ya yandi fidisaka muntu na sika ya Yesu samu na kutuba: «Mfumu, ndiku ya nge ya luzolo ke na kimbevo ya ngolo.» 4 Ntangu Yesu kuwaka nsangu yina, yandi tubaka: «Nsukunu ya kimbevo yayi kele lufwa ve, kasi yawu kele samu na kulakisa nkembo ya Nzambi. Na yina, bunene ya Mwana ya Nzambi ke talana na bantu nyonso.» 5 Yesu vwandaka zola Mate, Maliya mpangi ya Mate, mpe Lazale. 6 Ntangu yandi kuwaka ti Lazale vwandaka beela, yandi lutisaka dyaka bilumbu zole na kisika yina yandi vwandaka. 7 Na manima, yandi tubaka na bilandi ya yandi: «Beto vutuka na Zude.» 8 Bilandi vutulaka: «Mulongisi, ntama mingi ve, bantu ya Zude vwandaka sosa kufwa nge na matadi, mpe nge zola kuvutuka dyaka kuna?» 9 Yesu tubaka: «Kilumbu ke na bangunga kumi na zole. Konso muntu yina ke na kutambula ntangu bwisi me yila ntete ve lenda kubula ve dibaku, samu ti yandi ke na kutala nsemo ya yinza yayi. 10 Kasi, konso muntu yina ke na kutambula na mpimpa ke bula mabaku, samu ti nsemo kele na yandi ve.» 11 Na manima ya kuzonza mutindu yina, yandi tubaka: «Mpangi ya beto Lazale me lala. Mu ke kwenda kuvumbula yandi.» 12 Na yina, bilandi zabisaka yandi: «Mfumu, kana yandi ke ya kulala, yandi ke beluka.» 13 Yesu vwandaka zola kutuba ti Lazale me kufwa. Kasi bilandi vwandaka kanisa ti yandi vwandaka zonzila pongi. 14 Na yina, Yesu zabisaka bawu na pwelele nyonso: «Lazale me kufwa. 15 Kasi samu na beno, mu ke na kyese samu ti mu vwandaka ve kuna. Na yina, beno ke kwikila munu. Beto kwenda kisika yandi kele.» 16 Na yina, Toma yina ba vwandaka bokila mpe Dipasa tubaka na bilandi ya nkaka: «Beto mpe, beto kwenda samu na kufwa kintwadi na Yesu.» 17 Ntangu Yesu kumaka kuna, yandi kuwaka ti ya kumaka bilumbu yiya katuka kilumbu yina ba zikaka Lazale. 18 Mbanza Betani vwandaka pene-pene na

Yelusalemi keba ve na Basitade kumi na tanu, 19 mpe ba-Zwife mingi ya Yelusalemi kwizaka na sika ya Mate mpe Maliya samu na kubomba bawu na lufwa ya nkazi ya bawu. 20 Ntangu Mate kuwaka ti Yesu vwandaka me kuma pene-pene na mbanza, yandi kwendaka bwabana yandi, kasi Maliya bikanaka na yinzo. 21 Mate tubilaka Yesu: «Mfumu, kana nge vwandaka awa, nkazi ya munu zolaka kufwa ve. 22 Kasi, ata malu-malu yayi, mu zaba ti nyonso yina nge ke lomba na Nzambi, yandi ke pesa nge yawu.» 23 Yesu zabisaka yandi: «Nkazi ya nge ke vumbuka na lufwa.» 24 Mate vutulaka: «Mu zaba ti yandi ke vumbuka na lufwa na kilumbu ya nsuka, ntangu bantu nyonso ke vumbuka na lufwa.» 25 Yesu zabisaka yandi: «Mu kele mvumbukulu mpe luzingu. Muntu yina ke salaka kiminu na munu ke zinga ata yandi kufwa. 26 Konso muntu yina kele moyo, mpe yina ke kwikilaka munu ke kufwa ve. Nge ke na kukwikila na mambu yayi?» (aiōn g165) 27 Mate vutulaka: «Ee, Mfumu, mu me kwikila ti nge kele Masiya, Mwana ya Nzambi yina fwanaka kwiza na yinza.» 28 Na manima ya kuzonza mutindu yina, Mate kwendaka bokila mpangi ya yandi Maliya na lweka, mpe tubilaka yandi: «Mulongisi me kwiza, mpe yandi ke na kuyufula nge.» 29 Ntangu Maliya kuwaka mutindu yina, yandi telamaka, mpe kwendaka na nswalu nyonso kisika vwandaka Yesu. 30 (Yesu vwandaka me kuma ntete ve na mbanza, kasi yandi vwandaka kaka na kisika yina Mate vwandaka me bwabana yandi.) 31 Ntangu ba-Zwife yina vwandaka bomba Maliya na katy ya yinzo talaka ti yandi telamaka mpe basikaka na nswalu nyonso na yinzo, bawu landaka yandi. Bawu vwandaka kanisa ti yandi vwandaka kwenda na ndyamu samu na kudila. 32 Ntangu Maliya kumaka na kisika yina vwandaka Yesu, mpe talaka yandi, yandi kubwaka na makulu ya Yesu, mpe tubaka: «Mfumu, kana nge vwandaka awa, nkazi ya munu zolaka kufwa ve.» 33 Kyadi ya Yesu lutilaka ntangu yandi talaka ti Maliya mpe bayina landaka yandi vwandaka dila. 34 Na yina, yandi yufulaka bawu: «Wapi sika beno tulaka yandi?» Bawu vutulaka: «Mfumu, kwiza, mpe nge ke tala.» 35 Yesu dilaka. 36 Na yina, ba-Zwife tubaka: «Beno tala mutindu yandi vwandaka zola yandi.» 37 Kasi na katy ya bawu, bantu ya nkaka vwandaka tuba: «Yandi zibulaka meso ya mpofo, samu na yinku yandi me sala ve ti Lazale kufwa ve?» 38 Mbala mosi dyaka, kyadi ya Yesu lutilaka. Yandi

kwendaka na ndyamu. Ya vwandaka dibulu na kati ya mongo yina vwandaka ya kukangama na ditadi. 39 Na yina, Yesu tubaka: «Beno katula ditadi.» Kasi Mate kibusi ya Lazale tubaka: «Mfumu, yandi fwana kubasika nsunga, samu ti yandi me sala bilumbu yiya na kati ya ndyamu.» 40 Yesu zabisaka yandi: «Mu zunga munu kwikila ti ni nge fidisaka munu.» 43 Na manima ya kuzonza mambu yina, yandi lookaka na ndinga ya ngolo: «Lazale, basika!» 44 Muntu yina kufwaka basikaka na ndyamu. Maboko mpe makulu ya yandi vwandaka ya kukangama na bitende, mpe kizizi vwandaka ya kufuka na lele. Na yina, Yesu tubilaka bawu: «Beno katula yandi bitende, mpe beno bika yandi kwenda.» 45 Ba-Zwife mingi na kati ya bayina kwizaka na sika ya Maliya, talaka mambu yina Yesu vwandaka me sala, mpe bawu kwikilaka yandi. 46 Kasi bantu ya nkaka kwendaka tala ba-Falisye, mpe zabisaka bawu mambu yina Yesu vwandaka me sala. 47 Na yina, bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe ba-Falisye, vukisaka kimvuka ya bawu ya bakuluntu, mpe tubaka: «Yinki beto ke sala? Muntu yayi ke na kusala bidimbu mingi. 48 Kana beto yimina yandi ve, bantu nyonso ke kwikila yandi. Na yina, bantu ya Loma ke kwiza kumwangisa Yinzo ya Nzambi mpe yinsi ya beto.» 49 Mosi na kati ya bawu, na nkumbu Kayife, vwandaka nganga-Nzambi ya ntete na mvula yina. Yandi tubaka: «Beno ke na kubakula mbote ve! 50 Beno lenda kutala ve ti ya me lutila mbote samu na beno ti muntu mosi kufwa samu na bantu nyonso? Na yina, yinsi nyonso ke mwanganve.» 51 Mambu yina Kayife tubaka katukaka ve na ntima ya yandi mosi. Kasi, mutindu yandi vwandaka nganga-Nzambi ya ntete na mvula yina, yandi bikulaka ti Yesu fwanaka kufwa samu na ba-Zwife. 52 Yandi fwanaka kufwa ve kaka samu na bawu, kasi mpe samu na kuvukisa na dikanda mosi bana nyonso ya Nzambi yina ke ya kumwangana na yinza. 53 Katuka kilumbu yina, bamfumu ya ba-Zwife bakaka lukanu ya kufwa Yesu. 54 Ni yawu yina, Yesu vwandaka talana dyaka ve na ntwala ya ba-Zwife. Yandi kwendaka pene-pene na yinsi ya kuyuma na mbanza Efalayime.

Yandi lutisaka mwa bilumbu kuna na bilandi ya yandi. 55 Mukembo ya Paki ya ba-Zwife vwandaka kuma pene-pene. Ni yawu yina, bantu mingi vwandaka bika babwala ya bawu samu na kwenda kuvedisa banzutu ya bawu na Yelusalemi, ntete mukembo salama. 56 Ntangu bawu vwandaka na Yinzo ya Nzambi, bawu vwandaka sosa Yesu, mpe vwandaka yufula bawu na nkembo ya Nzambi?» 41 Na yina, bawu katulaka bawu: «Yinki beno ke na kubanza? Yandi ke kwiza ve ditadi. Yesu talaka na zulu, mpe tubaka: «Tata, mu ke na kutonda nge, samu ti nge me kuwa munu. 42 Mu mpe ba-Falisye pesaka lutumu yayi: Kana muntu zaba ti, konso ntangu, nge ke kuwaka munu. Kasi mu zaba kisika Yesu kele, yandi fwana kuzabisa beto yawu, samu ti beto kanga yandi.

12 Bilumbu sambanu ntete mukembo ya Paki salama, Yesu kwendaka na mbanza Betani, kisika vwandaka zinga Lazale, muntu yina yandi vumbulaka na lufwa. 2 Kuna, ba lambilaka Yesu madya. Mate vwandaka kabula madya, mpe Lazale vwandaka mosi na bayina vwandaka na Yesu na mesa. 3 Maliya bakaka Litela ya mananasi ya nale ya ntalu mingi. Yandi mwangisaka mananasi na makulu ya Yesu, mpe kusunaka yawu na bansuki ya yandi. Nsunga ya mananasi mwanganaka na kati ya yinzo nyonso. 4 Na yina, Yuda Isekayote, kilandi ya Yesu yina fwanaka yekula yandi tubaka: 5 «Samu na yinki ba me tekisa ve mananasi yayi na Badenalya bankama tatu, samu na kupesa yawu na bampatu?» 6 Ya kele ve samu na kyadi ya bampatu ti yandi zonzaka mambu yayi, kasi samu ti yandi vwandaka tuyibi. Ni yandi vwandaka bumba nkutu ya mbongo, mpe vwandaka baka mbongo yina ba vwandaka tula na kati. 7 Kasi Yesu tubaka: «Kukwamisa yandi ve! Bika yandi bumba yawu samu na kilumbu yina ba ke zika munu. 8 Bampatu ke vwanda na beno ntangu nyonso. Kasi munu, mu ke vwanda ve na kati ya beno ntangu nyonso.» 9 Ba-Zwife mingi kuwaka ti Yesu vwandaka na mbanza Betani. Bawu kwendaka kuna kaka ve samu na Yesu, kasi mpe samu na kutala Lazale yina yandi vumbulaka na lufwa. 10 Na yina, bamfumu ya banganga-Nzambi bakaka lukanu ya kufwa mpe Lazale, 11 samu ti ba-Zwife mingi vwandaka bika bawu, mpe vwandaka kwikila Yesu samu na Lazale. 12 Kilumbu yina landaka, nkonga ya nene ya bantu yina kwizaka na Yelusalemi samu na mukembo kuwaka ti Yesu vwandaka kwiza na Yelusalemi. 13 Na yina, bantu bakaka mandala, mpe kwendaka bwabana yandi. Bawu vwandaka looka:

«Ozana! Nkembo na Nzambi! Bika ti Mfumu Nzambi vwandaka tuba: «Mbazi me zonzila yandi.» 30 Kasi kusakumuna muntu yina me kwiza na Nkumbu ya Yesu zabisaka bawu: «Ndinga yayi me wakana samu yandi, Ntinu ya Isayeli.» 14 Yesu talaka mbuluku, na munu ve, kasi samu na beno. 31 Yayi ni ntangu mpe vwandaka na zulu ya yawu mutindu ba sonikaka yina Nzambi ke fundisa yinza yayi. Yayi ni ntangu na Dibuku ya Nzambi: 15 «Bantu ya Siyone, beno yina yandi ke bingisa mfumu ya yinza yayi. 32 Ntangu tala boma ve! Ntinu ya beno ke na kukwiza ya ba ke zangula munu na ntoto, mu ke benda bantu kuvwanda na zulu ya mwana ya mbuluku.» 16 Bilandi nyonso na munu.» 33 Na kuzonza mutindu yina, ya yandi vwandaka visa ve mambu yina vwandaka Yesu lakisaka wapi mutindu yandi ke kufwa. 34 Bantu luta. Kasi ntangu Nzambi vumbulaka Yesu na lufwa na vutulaka: «Na kati ya Misiku, ba sonikaka ti Masiya nkembo, bawu bambukaka moyo na mambu yayi yina ke zinga seko. Na yina, wapi mutindu nge lenda sonamaka na yina me tadila Yesu, mpe mambu yina kutuba ti ba fwana kuzangula Mwana ya Muntu? Nani lutaka kilumbu yina. 17 Bantu nyonso yina vwandaka kele Mwana ya Muntu?» (aiōn g165) 35 Yesu zabisaka na Yesu ntangu yandi bokilaka Lazale na ndyamu, bawu: «Nsemo ke ntete na mwa ntangu na kati ya mpe vumbulaka yandi na lufwa vwandaka pesa beno. Beno tambula ntangu nsemo ke ntete na kati kimbangi na mambu nyonso yina ba talaka. 18 Ni ya beno, samu ti mpimpa kumina beno ve. Muntu yawu yina, bantu mingi kwizaka bwabana Yesu, samu yina ke tambulaka na kati ya mpimpa ke zabaka ti bawu kuwaka nsangu ya kidimbu yina yandi salaka. ve kisika yandi ke kwendaka. 36 Ntangu nsemo ke 19 Na yina, ba-Falisye vwandaka tuba bawu na bawu: ntete na kati ya beno, beno ndima yawu, samu ti «Beno talal! Beto me lembana. Bantu nyonso ke na beno kuma bana ya nsemo.» Na manima ya kuzonza kulanda yandi.» 20 Ya vwandaka mpe na ba-Ngeleke mutindu yina, Yesu kwendaka mpe bumbamaka na kati ya bantu yina kwizaka na mukembo na ntama na kisika yina ba vwandaka. 37 Ata Yesu Yelusalemi samu na kusambilia. 21 Bawu kwendaka salaka bidimbu mingi na ntuala ya ba-Zwife, bawu pene-pene ya Filipe, muntu ya mbanza Besayida ya vwandaka kwikila yandi ve. 38 Na yina, mambu Ngalili, mpe tubilaka yandi: «Beto zola kutala Yesu.» yina mumbikudi Esaya zonzaka, salamaka: «Mfumu, 22 Na yina, Filipe kwendaka zabisa yawu na Andele, nani kwikilaka na malongi ya beto? Mpe, na nani mpe bawu zole kwendaka zabisa yawu na Yesu. 23 Mfumu lakisaka lulendo ya yandi?» 39 Bawu lendaka Yesu tubilaka bawu: «Ngunga me lunga yina Mwana kwikila ve, samu ti mumbikudi Esaya tubaka mpe: ya Muntu ke kuzwa nkembo ya yandi. 24 Ya tsyelika, 40 «Nzambi kangaka meso ya bawu, mpe salaka ti mu ke na kutubila beno: Mbuma ya falone yina me bantima ya bawu kuma ngolo, samu ti meso ya bawu kubwa na ntoto fwana kufwa. Kana ve, yawu ke tala ve, mpe bantima ya bawu visa ve. Na yina, bawu bikana yawu mosi. Kasi, kana yawu kufwa, yawu lenda kuvutuka ve na sika ya Nzambi, samu ti yandi ke buta bambuma mingi. 25 Muntu yina ke zolaka belusa bawu.» 41 Mumbikudi Esaya zonzaka mambu luzingu ya yandi ke bebisa yawu. Kasi muntu yina yina, samu ti yandi talaka nkembo ya Yesu, mpe yandi ke zolaka Nzambi kulutila luzingu ya yandi na yinza vwandaka zonzila Yesu. 42 Na kati ya bamfumu ya ba-Zwife, mingi kwikilaka Yesu. Kasi, bawu vwandaka Tata ya munu ke kembisa yandi. 27 «Ntangu yayi, masiika na sika ya bantu, kasi na sika ya Nzambi ve. ntima ya munu ke dyaka ve na kizunu. Yinki mu ke 44 Yesu tubaka na ndinga ya ngolo: «Kana muntu ke tuba? Mu lenda kutuba ve: "Tata, katula munu na na kukwikila munu, yandi ke na kukwikila kaka munu mpasi ya ngunga yina ke kwiza," samu ti mu kwizaka ve, kasi yandi ke na kukwikila mpe Tata yina fidisaka samu na yawu. 28 Tata, kembisa Nkumbu ya nge.» munu. 45 Muntu yina me tala munu me tala Tata Na yina, ndinga wakanaka na zulu: «Mu me kembisa yina fidisaka munu. 46 Mu kwizaka na yinza mutindu yawu yimeni, mpe mu ke kembisa dyaka yawu.» nsemo. Na yina, bantu nyonso yina ke kwikilaka 29 Bantu yina vwandaka kuna kuwaka ndinga, mpe munu ke vwandaka ve na mpimpa. 47 Kana muntu vwandaka tuba: «Ya kele kidumu.» Bantu ya nkaka me kuwa mambu ya munu, mpe ke na kusadila yawu

ve, mu ke fundisa yandi ve, samu ti mu kwizaka ve yandi lwataka dyaka kinkuti yina yandi katulaka, mpe samu na kufundisa bantu, kasi samu na kuvuukisa vutukaka na mesa. Yandi yufulaka bawu: «Beno zaba bawu. 48 Muntu yina ke na kumanga munu, mpe ke nsasa ya mambu yayi yina mu me sala beno? 13 na kundima ve mambu ya munu me kuzwa yimeni Beno ke zonzaka mambu ya tsyelika ntangu beno ke mufundisi ya yandi: Ndongosolo yina mu pesaka ke bokilaka munu Mulongisi mpe Mfumu, samu ti mu vwanda mufundisi ya yandi na kilumbu ya nsuka. 49 kele yawu. 14 Kana munu, Mfumu mpe Mulongisi, Mu me zonza ve na lutumu ya munu mosi, kasi yandi mu me sukula beno makulu, beno mpe, beno fwana mosi Tata yina fidisaka munu zabisaka munu mambu kusukula makulu beno na beno. 15 Mu me lakisa yina mu fwanaka zonza mpe longisa. 50 Mu zaba ti beno mutindu ya kusala, samu ti beno mpe, beno ndongosolo ya yandi ke pesaka luzingu ya seko. Na sala yawu. 16 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: yina, mu ke zonzaka yawu mutindu Tata zabisaka munu.» (aiōnios g166)

13 Ya vwandaka kilumbu yina tekilaka mukembö ya Paki. Yesu zabaka ti ngunga ya kubika yinza yayi samu na kukwenda na sika ya Tata, kumaka. Ntangu nyonso, yandi vwandaka zola bantu ya yandi yina vwandaka na yinza, kasi na ntangu yina, yandi zolaka bawu mingi. 2 Ntangu Yesu mpe bilandi ya yandi vwandaka kudya, Satana vwandaka me tula yimeni mabanza ya kuyekula Yesu na ntima ya Yuda, mwana ya Simoni Isekayote. 3 Yesu zabaka ti Tata pesaka lutumu nyonso na maboko ya yandi. Yandi zabaka mpe ti yandi katukaka na Nzambi, mpe yandi ke vutuka na sika ya Nzambi. 4 Na yina, yandi telamaka, mpe katulaka kinkuti ya yandi ya zulu. Yandi bakaka lele ya nkaka, mpe kangaka yawu na luketo. 5 Na manima, yandi tulaka maza na kati ya ndonga, mpe bandaka na kusukula makulu ya bilandi ya yandi. Yandi kusunaka yawu na lele yina yandi kangaka na luketo. 6 Ntangu Yesu kumaka na ntwalla ya Simoni Pyele, yandi yayi tubaka: «Mfumu, nge ke sukula munu makulu?» 7 Yesu vutulaka: «Ntangu yayi, nge lenda kuzaba ve mambu yina mu ke na kusala. Kasi nge ke visa yawu na bilumbu yina ke kwiza.» 8 Pyele tubaka: «Ve! Nge lenda kusukula munu makulu ve.» Yesu vutulaka: «Kana mu sukula nge makulu ve, nge ke vwanda dyaka ve kilandi ya munu.» (aiōn g165) 9 Na yina, Simoni Pyele tubilaka yandi: «Kusukula munu kaka makulu ve, kasi mpe maboko na yintu.» 10 Yesu vutulaka: «Muntu yina me yobila kele ya kuvedila. Yandi ke dyaka ve na nsatu ya kuyobila. Ba lenda kusukula yandi kaka makulu. Beno kele ya kuvedila, kasi beno nyonso ve.» 11 Yesu zabaka muntu yina fwanaka yekula yandi. Ni yawu yina, yandi tubaka: «Beno kele ya kuvedila, kasi beno nyonso ve.» 12 Na manima ya kusukula bawu makulu,

yandi lwataka dyaka kinkuti yina yandi katulaka, mpe samu na kufundisa bantu, kasi samu na kuvuukisa vutukaka na mesa. Beno ke zonzaka mambu ya tsyelika ntangu beno ke mufundisi ya yandi: Ndongosolo yina mu pesaka ke bokilaka munu Mulongisi mpe Mfumu, samu ti mu vwanda mufundisi ya yandi na kilumbu ya nsuka. 14 Kana munu, Mfumu mpe Mulongisi, mu me sukula beno makulu, beno mpe, beno fwana kusukula makulu beno na beno. 15 Mu me lakisa beno mutindu ya kusala, samu ti beno mpe, beno sala yawu. 16 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Kisadi me lutila ve mfumu ya yandi mfunu, to ntumwa me lutila ve mfunu na muntu yina me fidisa yandi. 17 Ntangu yayi, beno zaba mambu yayi. Kana beno sadila yawu, beno ke vwanda na kyesé. 18 «Mu ke na kuzonzila beno nyonso ve. Mu zaba mbote bantu yina mu soolaka. Kasi mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi fwana kusalama: “Muntu yina me kudya dimpa kintwadi na munu me balukila munu.” 19 Ntangu yayi, mu me zabisa beno yawu ntete yawu salama, samu ti ntangu yawu ke salama, beno kwikila ti “Mu Kele”. 20 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Konso muntu yina ke yamba muntu yina mu ke fidisa ke yamba munu. Muntu yina ke yamba munu ke yamba mpe Tata yina fidisaka munu.» 21 Na manima ya kuzonza mutindu yina, Yesu talaka ntima mpasi, mpe tubaka: «Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Mosi na kati ya beno ke yekula munu.» 22 Bilandi vwandaka talasana, ata kuzaba nani Yesu vwandaka zonzila. 23 Mosi na kati ya bawu, kilandi yina Yesu vwandaka zola mingi vwandaka pene-pene na Yesu. 24 Na kimpangula ya yintu, Simoni Pyele tumisaka yandi na kuyufula Yesu: «Nani nge ke na kuzonzila?» 25 Kilandi yango kondikaka yintu na ntulu ya Yesu, mpe yufulaka yandi: «Mfumu, ya kele nani?» 26 Yesu vutulaka: «Mu ke bolisa kibuku ya dimpa na madya. Muntu yina mu ke pesa yawu ni yandi ke yekula munu.» Na yina, Yesu bakaka kibuku ya dimpa, mpe bolisaka yawu na madya. Yandi pesaka yawu na Yuda mwana ya Simoni Isekayote. 27 Ntangu Yuda bakaka yawu, Satana kotaka na ntima ya yandi. Na yina, Yesu tubilaka yandi: «Mambu yina nge ke sala, sala yawu mbangu.» 28 Muntu ve na kati ya bayina nyonso vwandaka na mesa, visaka samu na yinki Yesu tubilaka yandi mutindu yina. 29 Mutindu Yuda vwandaka bumba nkutu ya mbongo, bilandi ya nkaka kanisaka ti Yesu tumisaka yandi samu na kupesa mbongo na bamputu, to samu na kusumba bima yina

vwandaka na bawu nsatu samu na mukembo. 30 mpe nge zaba munu ve! Muntu yina me tala munu Ntangu Yuda bakaka kibuku ya dimpa, yandi basikaka me tala Tata. Wapi mutindu nge lenda tuba ti: Lakisa na nswalu nyonso. Mpimpa vwandaka me kuma. 31 beto Tata? 10 Nge ke na kukwikila ve ti mu kele na Ntangu Yuda basikaka, Yesu tubaka: «Ntangu yayi, kati ya Tata, mpe Tata kele na kati ya munu? Mambu nkembo ya Mwana ya Muntu ke talana, mpe nkembo yina mu ke zabisaka beno ke katukaka ve na munu ya Nzambi ke talana na yandi. 32 Kana nkembo ya mosi. Kasi Tata yina ke zingaka na kati ya munu Nzambi ke talana na Mwana, Nzambi ke kembisa ni yandi ke salaka bisalu ya yandi. 11 Beno kwikila yandi mosi Mwana ya yandi, mpe yandi ke sala yawu munu ntangu mu ke na kutuba ti mu kele na kati ya na nswalu nyonso. 33 Bana ya munu, kaka ntangu Tata, mpe Tata kele na kati ya munu. Kana ve, beno fyoti me bikana ya kuwanda kintwadi na beno, mpe kwikila kwandi samu na bimangu yina mu me sala. beno ke sosa munu. Kasi ntangu yayi, mu ke na 12 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Muntu yina ke kutubila beno mambu yina mu tubaka na ba-Zwife: kwikila munu ke sala bisalu yina mu me sala. Yandi Beno lenda kukwiza ve kisika yina mu ke kwenda. 34 ke sala mpe bisalu ya kulutila nene, samu ti mu ke «Mu ke na kupesa beno Musiku ya malu-malu: Beno na kukwenda na sika ya Tata. 13 Nyonso yina beno zolasana beno na beno. Mutindu mu zolaka beno, ke lomba na Nkumbu ya munu, mu ke sala yawu, beno zolasana beno na beno. 35 Kana beno zolasana samu ti nkembo ya Tata kutalana na Mwana. 14 Kana beno na beno, bantu nyonso ke zaba ti beno kele beno ke lomba kima na Nkumbu ya munu, mu ke bilandi ya munu.» 36 Simoni Pyele yufulaka yandi: sala yawu.» 15 «Kana beno zola munu, beno ke «Mfumu, wapi sika nge ke kwenda?» Yesu vutulaka: tumama na misiku ya munu. 16 Mu ke lomba na Tata na kufidisa beno Kisadisi ya nkaka yina ke vwanda na beno seko. (aiōn g165) 17 Ni Mpeve ya tsyelika yina bantu ya yinza lenda kuyamba ve, samu ti bawu lenda kulanda nge ve malu-malu yayi? Mu ke pesa lenda kutala mpe kuzaba yandi ve. Kasi beno, beno luzingu ya munu samu na nge.» 38 Yesu vutulaka: zaba yandi, samu ti yandi ke zingaka na beno, mpe «Nge ke pesa luzingu ya nge samu na munu! Ya yandi ke vwanda na bantima ya beno. 18 «Mu ke tsyelika, mu ke na kutubila nge: Ntete nsusu kukuba, nge ke manga munu bambala tatu.»

14 Yesu tubilaka bilandi ya yandi: «Beno tala ntima mpasi ve. Beno kwikila na Nzambi, mpe beno kwikila na munu. 2 Bivinga kele mingi na yinzo ya Tata ya munu, mpe mu ke kwenda yidikila beno kisika. Mu zolaka zabisa beno yawu ve, kana yawu vwandaka ve ya tsyelika. 3 Ntangu mu ke manisa na kuyidikila beno kisika, mu ke kwiza baka beno, samu ti beno vwanda kisika yina mu kele. 4 Beno zaba nzila yina ke kwendaka na kisika yina mu ke na kukwenda.» 5 Na yina, Toma tubilaka yandi: «Mfumu, beto zaba ve kisika yina nge ke na kukwenda. Wapi mutindu beto lenda zaba nzila yina?» 6 Yesu vutulaka: «Mu kele nzila, butsyelika, mpe luzingu. Muntu ve lenda kukuma na sika ya Tata, kana yandi lutila ve na munu. 7 Kana beno zaba munu, beno zaba mpe Tata ya munu. Katuka ntangu yayi, beno me zaba yandi, mpe beno me tala yandi.» 8 Filipe tubilaka yandi: «Mfumu, lakisa beto Tata, mpe ya me lunga na beto.» 9 Yesu vutulaka: «Filipe, mu kele na beno katuka ntama,

Tata ke fidisa beno na Nkumbu ya munu ke longisa ti ya tsyelika, beno kele bilandi ya munu. 9 Mu ke beno mambu nyonso, mpe ke bambula beno moyo zolaka beno mutindu Tata ke zolaka munu. Beno na mambu nyonso yina mu ke na kuzabisaka beno. vwanda na luzolo ya munu. 10 Kana beno tumama na 27 Mu ke bikila beno kizunu. Mu ke pesa beno kizunu misiku ya munu mutindu mu me tumama na misiku ya munu. Mu ke pesa beno yawu ve mutindu bantu ya Tata ya munu, beno ke vwanda na kat i ya luzolo ya yinza ke pesaka yawu. Beno tala ntima mpasi ve, ya munu, mutindu mu kele na kat i ya luzolo ya yandi. mpe beno vwanda na boma ve. 28 «Beno me kuwa ti 11 Mu ke na kuzabisa beno mambu nyonso yayi, mu me tuba: Mu ke kwenda, kasi mu ke vutuka na samu ti kyese ya munu vwanda na beno, mpe kyese sika ya beno. Kana beno vwandaka zola munu, beno ya beno vwanda ya kulunga. 12 «Yayi ni Musiku ya zolaka vwanda na nsayi na kuzaba ti mu ke kwenda munu: Beno zolasana beno na beno mutindu mu ke na sika ya Tata ya munu, samu ti Tata me lutila munu zolaka beno. 13 Luzolo ya kulutila nene yina muntu mfunu. 29 Mu me zabisa beno yawu ntangu yayi lenda kulakisa ni kupesa luzingu ya yandi samu na ntete yawu salama, samu ti beno kwikila ntangu yawu bandiku. 14 Beno kele bandiku ya munu, kana beno ke salama. 30 Mu ke dyaka ve na ntangu mingi ya sala mambu yina mu ke na kutumisa beno. 15 «Mu ke kuzonza na beno, samu ti mfumu ya yinza yayi ke na na kubokila dyaka beno ve bisadi ya munu, samu ti kukwiza. Yandi lenda kusala munu kima ve. 31 Kasi kisadi ke zabaka ve mambu yina ke salaka mfumu ya yawu ke salama, samu ti bantu ya yinza zaba ti mu yandi. Beno me kuma bandiku ya munu, samu ti mu ke zolaka Tata, mpe mu ke salaka nyonso yina yandi me zabisa beno mambu nyonso yina mu kuwaka na ke tumisaka munu. «Beno telama, mpe beto katuka sika ya Tata ya munu. 16 Ni beno ve soolaka munu, awa.»

15 «Mu kele yinti ya vinu ya tsyelika, mpe Tata ya munu kele mfumu ya bilanga ya vinu. 2

Yandi ke zengaka bintala nyonso ya munu yina ke butaka ve bambuma. Yandi ke bongisaka bintala yina ke butaka bambuma, samu ti yawu buta bambuma ya kulutila mingi. 3 Beno kele yimeni ya kuvedila samu na mambu yina mu me zabisa beno. 4 Beno vwanda ya kukangama na munu, mpe mu ke vwanda ya kukangama na beno. Kintala lenda kubuta ve bambuma yawu mosi kana yawu ke ya kukangama ve na yinti. Ya kele mpe mutindu mosi samu na beno. Kana beno kele ve ya kukangama na munu, beno lenda kubuta ve bambuma. 5 «Mu kele yinti ya vinu, mpe beno kele bintala. Muntu yina ke vwanda ya kukangama na munu, mpe munu na yandi, ke buta bambuma mingi. Kana beno ke ya kukangama ve na munu, beno lenda kusala kima ve. 6 Kana muntu ke vwanda ya kukangama ve na munu, ba ke losa yandi na ngaanda mutindu kintala yina ba me zenga, mpe yawu ke yuma. Ba ke lokota yawu samu na kuyoka yawu na tiya, mpe yawu ke nyenga. 7 Kasi, kana beno kele ya kukangama na munu, mpe mambu ya munu kele na beno, beno ke kuzwa nyonso yina beno ke lomba. 8 Nkembo ya Tata ya munu ke talana na ntwala ya bantu nyonso ntangu beno ke buta bambuma mingi, mpe beno ke lakisa

kasi ni munu soolaka beno. Mu me beno kiyeko ya kukwenda na yinza mpe kubuta bambuma, bambuma yina ke zingila bantangu mingi. Na yina, Tata ke pesa beno nyonso yina beno ke lomba yandi na nkumbu ya munu. 17 Mambu yina mu ke na kutumisa beno ni kuzolasana beno na beno.» 18 «Kana bantu ya yinza ke na kuyina beno, beno fwana kuzaba ti bawu yinaka munu ntete na beno. 19 Kana beno vwandaka bantu ya yinza, bawu fwanaka zola beno. Kasi beno kele ve bantu ya yinza, samu ti mu soolaka mpe katulaka beno na kat i ya bantu ya yinza. Ni yawu yina, bawu ke yinaka beno. 20 «Beno bambuka moyo na mambu yina mu tubilaka beno: Kisadi me lutila ve mfumu ya yandi mfunu. Kana bawu nyokolaka munu, bawu ke nyokola beno mpe. Kana bawu tumamaka na ndongosolo ya munu, bawu ke tumama mpe na ndongosolo ya beno. 21 Kasi bawu ke talisa beno mpasi samu na munu, samu ti bawu zaba ve Tata yina fidisaka munu. 22 «Kana mu kwizaka ve, mpe mu longaka bawu ve, bawu zolaka vwanda ve na masumu. Kasi ntangu yayi, bawu ke dyaka ve na mambu ya nkaka ya kutuba samu na masumu ya bawu. 23 Muntu yina ke na kuyina munu ke na kuyina mpe Tata ya munu. 24 «Kana mu salaka ve bisalu yina ata muntu ya nkaka me salaka na ntwala ya bawu, bawu zolaka vwanda ve na masumu. Kasi bawu talaka mambu yina mu salaka, mpe bawu ke na kuyina munu mpe Tata ya munu. 25 Kasi yawu me

salama samu na kulungisa mambu yina ba sonikaka munu. Ni yawu yina, mu me zabisa beno ti Mpeve ke na dibuku ya bawu ya Misiku: "Mu salaka ve dyambu zonzila beno mambu yina yandi ke kuwa na sika ya ya yimbi, kasi bawu yinaka munu." 26 «Ntangu mu munu.» 16 «Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe beno ke fidisa beno Kisadisi, Mpeve ya tsyelika yina ke ke tala dyaka munu ve. Kasi kaka ntangu fyoti ke katuka na sika ya Tata, yandi ke vwanda mbangi ya bikana dyaka, mpe beno ke tala dyaka munu.» 17 Na munu ntangu yandi ke kwiza. 27 Beno mpe, beno ke yina, ndambu ya bilandi vwandaka yufula bawu na vwanda bambangi ya munu, samu ti beno vwandaka bawu: «Yinki yandi zola kuzonza ntangu yandi ke na na munu katuka mbandukulu.»

16 «Mu me zabisa beno mambu yayi, samu ti kiminu ya beno manisa ve. 2 Ba ke bingisa beno na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe na bilumbu yina ke kwiza, bayina ke kufwa beno, ke kanisa ti bawu ke na kusadila Nzambi. 3 Bawu ke sala mutindu yina, samu ti bawu zabaka ve Tata to munu. 4 Mu me zabisa beno yawu, samu ti ntangu yawu ke salama, beno bambuka moyo ti mu zabisaka beno yawu. Katuka mbandukulu, mu zabisaka beno yawu ve, samu ti mu vwandaka ntete na beno. 5 «Ntangu yayi, mu ke na kukwenda na sika ya Tata yina fidisaka munu, kasi ata muntu na kati ya beno ke na kuyufula munu: Wapi sika nge ke na kukwenda? 6 Beno ke na kyadi mingi na ntima, samu ti mu me zabisa beno yawu. 7 Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Ya ke mbote mingi na beno ti mu kwenda, samu ti kana mu kwenda ve, Kisadisi ke kwiza ve. Kasi kana mu kwenda, mu ke fidisa beno yandi. 8 «Ntangu yandi ke kwiza, yandi ke lakisa bantu ya yinza ti bawu vunamaka na yina me tadila masumu, mambu ya kusungama, mpe lufundusu yina Nzambi ke sala. 9 Bawu vunamaka na yina me tadila masumu, samu ti bawu ke kwikilaka munu ve. 10 Bawu vunamaka na yina me tadila mambu ya kusungama, samu ti mu ke kwenda na sika ya Tata, mpe beno ke tala dyaka munu ve. 11 Bawu vunamaka na yina me tadila lufundusu yina Nzambi ke sala, samu ti yandi me fundisa yimeni mfumu ya yinza yayi. 12 «Mu ke dyaka na mambu mingi ya nkaka ya kuzabisa beno, kasi ntangu yayi, beno lenda ve kukanga ntima na kuwa yawu. 13 Ntangu Mpeve ya butsyelika ke kwiza, yandi ke twadisa beno na butsyelika nyonso. Yandi ke zonza ve na lutumu ya yandi mosi, kasi yandi ke zonzila beno mambu nyonso yina Tata ke zabisa yandi. Yandi ke zabisa beno mpe mambu yina ke kwiza. 14 Yandi ke lakisa nkembo ya munu, samu ti yandi ke zonzila beno mambu yina yandi ke kuwa na sika ya munu. 15 «Bima nyonso ya Tata kele ya kutuba mambu yayi: "Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe beno ke tala dyaka munu ve. Kasi kaka ntangu fyoti ke bikana dyaka, mpe beno ke tala dyaka munu", mpe mambu yayi: "Mu ke kwenda na sika ya Tata?"» 18 Bawu vwandaka tuba bawu na bawu: «Yinki zola kutuba mambu yayi yina yandi ke na kuzonza: Kaka ntangu fyoti me bikana? Beto ke na kuzaba ve wapi dyambu yandi ke na kuzonza.» 19 Yesu zabaka ti bilandi ya yandi vwandaka zola kuyufula yandi. Na yina, yandi tubilaka bawu: «Beno ke na kuyufula beno na beno yinki zola kutuba mambu yayi: "Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe beno ke tala dyaka munu ve. Kasi kaka ntangu fyoti ke bikana dyaka, mpe beno ke tala dyaka munu?" 20 Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno: Beno ke dila mpe ke nyonga, kasi bantu ya yinza ke yangalala. Beno ke vwanda na kyadi, kasi kyadi ya beno ke kituka nsayi. 21 Ntangu kento ke kuzwaka misongo, yandi ke vwandaka na kyadi, samu ti ngunga ya kutala mpasi me lunga. Kasi ntangu mwana ke butukaka, yandi ke zimbanaka mpasi yina yandi me tala. Yandi ke kumaka na nsayi, samu ti yandi me buta mwana. 22 Beno mpe, ntangu yayi, beno ke na kyadi, kasi beto ke talana dyaka. Na yina, beno ke yangalala, mpe ata muntu ke lenda na kukatula nsayi ya beno. 23 Na kilumbu yina, beno ke yufula dyaka ve munu kyuvu. Ya tsyelika, mu ke na kutubila beno: Nyonso yina beno ke lomba na Tata na Nkumbu ya munu, yandi ke pesa beno yawu. 24 Tii bubu yayi, beno me lomba ntete ve kima na Nkumbu ya munu. Beno lomba, mpe beno ke kuzwa. Na yina, nsayi ya beno ke vwanda ya kulunga. 25 «Mu me zonzila beno mambu nyonso yayi na bingana. Ntangu ke kwiza yina mu ke zonzila dyaka ve beno na bingana. Kasi mu ke zonzila beno na pwelele nyonso mambu yina me tadila Tata ya munu. 26 Na kilumbu yina, beno ke lomba na Tata na Nkumbu ya munu. Mu ke na kuzonza ve ti mu ke lombila beno na Tata. 27 Yandi mosi ke zolaka beno, samu ti beno ke zolaka munu, mpe samu ti beno ke kwikilaka ti mu katukaka na sika ya yandi. 28 Mu

katukaka na sika ya Tata, mpe mu kwizaka na yinza. ya nge. Kasi bawu, ba ke bikana na yinza. Tata ya Ntangu yayi, mu ke bika yinza, mpe mu ke vutuka Longo, keba bawu na lulendo ya Nkumbu ya nge na sika ya Tata.» 29 Bilandi tubaka: «Ntangu yayi, yina nge pesaka munu, samu ti bawu vwanda kaka nge ke na kuzonza na pwelele nyonso. Nge ke na muntu mosi mutindu mu kele muntu mosi na nge. 12 kuzonza dyaka ve na bingana. 30 Ntangu yayi, beto Ntangu nyonso yina mu me vwanda na bawu, mu me zaba ti nge zaba mambu nyonso, mpe nge ke na me keba bawu na lulendo ya Nkumbu ya nge yina nsatu ve ti ba yufula nge byuvu. Ni yawu yina, beto nge pesaka munu. Mu me keba bawu mbote. Kaka ke na kukwikila ti nge katukaka na sika ya Nzambi.» 31 Yesu tubaka: «Ntangu yayi, beno me kwikila? 32 zimbana, samu ti mambu yina ba sonikaka na Dibuku Kasi beno tala! Ngunga me kuma pene-pene, mpe ya Nzambi, salama.» 13 «Ntangu yayi, mu ke vutuka yawu me kuma yimeni, ntangu beno ke mwangana, na sika ya nge. Kasi mu ke na kuzonza mambu yayi mpe ke bika munu mosi. Kasi mu kele munu mosi ve, ntangu mu ke ntete na yinza, samu ti bawu vwanda samu ti Tata ke kintwadi na munu. 33 Mu me zabisa ya kufuluka na kilengi yina ke na munu. 14 Mu me beno yawu, samu ti beno kuzwa kizunu na munu. zabisa bawu mambu ya nge, mpe bantu ya yinza Beno ke tala mpasi mingi na yinza, kasi beno vwanda me yina bawu, samu ti bawu kele ve bantu ya yinza, na kibakala, samu ti mu me nunga yinza.» 15 mutindu munu mosi, mu kele ve muntu ya yinza.

17 Ntangu Yesu manisaka na kuzonza, yandi talaka na zulu, mpe tubaka: «Tata, ngunga me lunga. Kembisa Mwana ya nge, samu ti Mwana mpe kembisa nge. 2 Nge pesaka yandi kimfumu ya kuyala bantu nyonso ya yinza, samu ti yandi pesa luzingu ya mankululu na bantu nyonso yina nge pesaka yandi. (aiōnios g166) 3 Luzingu ya seko, ni kuzaba nge Nzambi kaka mosi ya tsyelika, mpe kuzaba Yesu-Kristo, muntu yina nge fidisaka. (aiōnios g166) 4 Mu me kembisa nge awa na ntoto, mpe mu me manisa kisalu yina nge pesaka munu na kusala. 5 Tata! Ntangu yayi, kembisa munu na ntewala ya nge. Pesa munu nkembo yina vwandaka na munu na sika ya nge ntangu yinza vwandaka ntete ve.» 6 Mu me zabisa Nkumbu ya nge na bantu yina nge soolaka na yinza samu na kupesa munu. Bawu vwandaka bantu ya nge, mpe nge pesaka munu bawu. Bawu me tumama na ndongosolo ya nge. 7 Ntangu yayi, bawu me zaba ti mambu nyonso yina nge pesaka munu katukaka na sika ya nge. 8 Mu me zabisa bawu mambu nyonso yina nge zabisaka munu, mpe bawu me ndima yawu. Bawu me zaba ti ya tsyelika, mu katukaka na sika ya nge, mpe bawu me kwikila ti ni nge fidisaka munu. 9 «Mu ke na kusambilia nge samu na bawu. Mu ke na kusambilia ve samu na bantu ya yinza, kasi samu na bayina nge pesaka munu, samu ti bawu kele ya nge. 10 Bima nyonso ya munu kele ya nge. Mutindu mosi mpe, bima nyonso ya nge kele ya munu, mpe nkembo ya munu me talana na bawu.» 11 «Mu ke vwanda dyaka ve na yinza. Mu ke vutuka na sika

Mu ke na kulomba ve ti nge katula bawu na yinza, kasi nge keba bawu samu ti Mfumu ya Yimbi kubwisa bawu ve. 16 Bawu kele ve bantu ya yinza, mutindu munu mpe, mu kele ve muntu ya yinza.» 17 «Tula bawu na lweka samu na butsyelika. Mambu ya nge kele butsyelika. 18 Mutindu nge fidisaka munu na yinza, munu mpe, mu fidisaka bawu na yinza. 19 Mu ke na kupesa luzingu ya munu na nge samu na bawu, samu ti bawu mpe pesa nge luzingu ya bawu samu na butsyelika.» 20 «Mu ke na kusambilia kaka ve samu na bawu, kasi mpe samu na bayina nyonso ke kwikila munu na kuwa mambu ya bawu. 21 Tata, mu ke na kusambilia samu ti bawu nyonso kuma munu mosi mutindu nge kele na munu, mpe mu kele munu mosi na nge. Bika ti bawu vwanda munu mosi na beto, samu ti bantu ya yinza kwikila ti ni nge fidisaka munu. 22 Mu me pesa bawu nkembo yina nge pesaka munu, samu ti bawu kuma munu mosi, mutindu beto kele munu mosi na nge, 23 munu na bawu, mpe nge na munu. Bika ti bawu vwanda ya tsyelika munu mosi, samu ti bantu ya yinza kuzaba ti ni nge fidisaka munu, mpe ti nge ke zolaka bawu mutindu nge ke zolaka munu. 24 Tata, mu zola ti bantu yina nge pesaka munu vwanda na munu kisika yina mu kele. Mu zola ti bawu tala nkembo ya munu yina nge pesaka munu na luzolo ya nge ntangu yinza vwandaka ntete ve. 25 Tata ya kulunga, bantu ya yinza zaba nge ve, kasi munu, mu zaba nge, mpe bilandi ya munu me zaba ti ni nge fidisaka munu. 26 Mu me zabisa bawu Nkumbu ya nge, mpe mu ke zabisa dyaka yawu, samu ti luzolo ya nge samu na

munu vwanda na bawu, mpe samu ti munu mpe, mu vwanda na bawu.»

18 Ntangu Yesu manisaka na kuzonza mambu yina, yandi kwendaka na bilandi ya yandi na lweka ya nkaka ya muzumba ya Sedelone. Bawu kotaka na bilanga yina vwandaka kuna. 2 Yuda, yina fwanaka yekula Yesu, zabaka mbote kisika yina, samu ti konso ntangu, Yesu vwandaka kwenda kuna na bilandi ya yandi. 3 Yandi nataka kuna nkonga ya binwani mpe mikengi yina bamfumu ya banganga-Nzambi mpe ba-Falisye pesaka yandi. Bawu vwandaka na binwanunu, mpe nataka minda mpe bisisi ya tiya. 4 Yesu zabaka mambu nyonso yina fwanaka kumina yandi. Na yina, yandi kwendaka pene-pene ya bawu, mpe yufulaka: «Nani beno ke na kusosa?» 5 Bawu vutulaka: «Yesu ya Nazaleti.» Yesu tubilaka bawu: «Munu yandi yayi.» (Yuda yina vwandaka yekula yandi vwandaka na bawu.) 6 Ntangu Yesu zabisaka bawu: «Munu yandi yayi», bawu vutukaka na manima, mpe kubwaka na ntoto. 7 Yesu yufulaka dyaka bawu: «Nani beno ke na kusosa?» Bawu vutulaka: «Yesu ya Nazaleti». 8 Yesu tubilaka bawu: «Mu me zabisa beno ti ni munu. Kana ni munu beno ke na kusosa, beno bika bayati kwenda.» 9 Yesu zonzaka mutindu yina, samu ti mambu yina yandi zonzaka salama: «Tata, mu me zimbisa muntu ve na bayina nyonso nge pesaka munu.» 10 Simoni Pyele yina vwandaka na mbele basisaka yawu na nkutu, mpe bulaka yawu na kisadi ya nganga-Nzambi ya ntete, mpe dikutu ya yandi ya lubakala zenganaka. (Nkumbu ya kisadi yina vwandaka Malakuse.) 11 Kasi Yesu tubilaka Pyele: «Vutula mbele ya nge na nkutu. Nge banza ti mu lenda kumanga na kutala mpasi yina Tata me kubikila munu?» 12 Na yina, binwani na mfumu ya bawu, mpe mikengi yina ba-Zwife fidisaka simbaka Yesu, mpe kangaka yandi basinga. 13 Ba nataka yandi ntete na sika ya Ane, bokilo ya Kayife. Kayife vwandaka nganga-Nzambi ya ntete na mvula yina. 14 Ni Kayife zabisaka bamfumu ya ba-Zwife malongi yayi: «Ya me lutila mbote na kufwa muntu mosi samu na bantu nyonso.» 15 Simoni Pyele mpe kilandi ya nkaka landaka Yesu. Kilandi yayi vwandaka ya kuzabana mbote na nganga-Nzambi ya ntete. Ni yawu yina, yandi kotaka ntangu mosi na Yesu na lupangu ya nganga-Nzambi ya ntete. 16 Kasi Pyele bikanaka na ngaanda, pene-pene na mwelo. Na yina, kilandi

yina vwandaka ya kuzabana na nganga-Nzambi ya ntete basikaka na ngaanda. Yandi zonzaka na kento yina vwandaka keba mwelo, mpe yandi kotisaka Pyele. 17 Kento yina yufulaka Pyele: «Nge mpe, nge kele kilandi ya Yesu?» Pyele vutulaka: «Ve! Mu kele kilandi ya yandi ve.» 18 Bisadi mpe mikengi namisaka tiya, mpe vwandaka yotila samu ti madidi vwandaka mingi. Pyele mpe vwandaka yotila tiya na bawu. 19 Nganga-Nzambi ya ntete yufulaka Yesu na yina me tadila bilandi mpe ndongosolo ya yandi. 20 Yesu vutulaka: «Mu vwandaka zonza na ntwala ya bantu nyonso. Konso ntangu, mu vwandaka longisa na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe na Yinzo ya Nzambi, kisika ba-Zwife nyonso ke vukanaka. Mu vwandaka zonza ata dyambu na mansweki. 21 Samu na yinki nge ke na kuyufula munu? Yufula bayina kuwaka munu. Bawu zaba mbote mambu yina mu vwandaka zonza.» 22 Ntangu Yesu zonzaka mutindu yina, mukengi yina vwandaka pene-pene na yandi bulaka yandi mbata, mpe tubaka: «Ni mutindu yina nge ke na kupesa mvutu na nganga-Nzambi ya ntete?» 23 Yesu tubilaka yandi: «Kana mu me zonza yimbi, tubila munu mambu ya yimbi yina mu me zonza. Kasi, kana mu me zonza mbote, samu na yinki nge me bula munu?» 24 Ane fidisaka yandi na sika ya Kayife, nganga-Nzambi ya ntete. Yesu vwandaka kaka ya kukangama. 25 Simoni Pyele vwandaka kaka na kisika yina, mpe vwandaka yotila tiya. Ba yufulaka yandi: «Nge mpe, nge kele kilandi ya muntu yina?» Kasi Pyele mangaka mpe tubaka: «Ve! Mu zaba yandi ve.» 26 Mosi na bisadi ya nganga-Nzambi ya ntete, muntu ya dikanda ya bakala yina Pyele zengaka dikutu tubilaka Pyele: «Ni nge ve mu talaka na Yesu na bilanga?» 27 Pyele mangaka dyaka, mpe kaka na ntangu yina, nsusu kubaka. 28 Na manima, ba-Zwife katukaka na sika ya Kayife, bawu nataka Yesu na yinzo ya mfumu ya bantu ya Loma na Yelusalemi. Na suka-suka, bawu mangaka na kukota na lupangu, samu ti bawu kusumuka ve, kasi bawu kuvwanda kaka ya kuvedila, samu na kudya madya ya Paki. 29 Ni yawu yina, mfumu Pilate basikaka mpe kutaka bawu na ngaanda. Yandi yufulaka bawu: «Na wapi dyambu, beno ke na kufunda muntu yayi?» 30 Bawu vutulaka: «Kana muntu yayi salaka mambu ya yimbi ve, beto zolaka funda yandi ve na sika ya nge.» 31 Pilate zabisaka bawu: «Beno baka yandi, mpe beno fundisa yandi beno mosi mutindu ke na kutuba

Misiku ya beno.» Bawu vutulaka: «Beto kele ve na Ntangu bamfumu ya banganga-Nzambi mpe mikengi luve ya kuzengila muntu lufwa.» 32 (Na kuzonza talaka yandi, bawu lookaka: «Koma yandi na kulunsi! mutindu yina, bawu lungisaka mambu yina Yesu Koma yandi na kulunsi!» Pilate tubaka: «Beno baka tubaka ntangu yandi zabisaka wapi mutindu yandi yandi, mpe beno koma yandi beno mosi. Mu me fwanaka kufwa.) 33 Na yina, Pilate vutukaka na tala ve kibila ya kuzengila yandi lufwa.» 7 Ba-Zwife yinzo. Yandi bokilaka Yesu mpe yufulaka yandi: «Nge vutulaka: «Beto ke na Misiku ya beto, mpe na kutala kele ntinu ya ba-Zwife?» 34 Yesu vutulaka: «Kyuvu Misiku ya beto, yandi fwana kufwa samu ti yandi yayi me katuka na ntima ya nge, to bantu ya nkaka me tuba ti yandi kele Mwana ya Nzambi.» 8 Ntangu me tubila nge yawu?» 35 Pilate tubaka: «Mu kele Pilate kuwaka mutindu yina, boma ya yandi lutilaka. 9 Zwife ve. Bantu ya yinsi ya nge mpe bamfumu ya Yandi kotaka dyaka na yinzo ya yandi, mpe yufulaka banganga-Nzambi me yekula nge na sika ya munu. Yesu: «Wapi kisika nge katukaka?» Kasi Yesu pesaka Yinki nge me sala?» 36 Yesu vutulaka: «Kifmumu ve yandi mvutu. 10 Na yina, Pilate zabisaka yandi: ya munu kele ve ya yinza yayi. Kana kimfumu ya «Nge zola ve kupesa munu mvutu? Nge zaba ve munu vwandaka ya yinza yayi, bisadi ya munu zolaka ti mu ke na luve ya kupesa nge kimpwanza, mpe nwanina munu, samu ti bamfumu ya ba-Zwife kanga ya kukomisa nge na kulunsi?» 11 Yesu vutulaka: munu ve. Kasi, kimfumu ya munu kele ve ya awa.» «Nge kele ve na luve na munu kana Nzambi me 37 Pilate yufulaka yandi: «Na yina, nge kele ntinu?» pesa nge yawu ve. Ni yawu yina, muntu yina me Yesu vutulaka: «Nge me tuba yawu ti mu kele ntinu. yekula munu na nge me sala disumu ya kulutila ya Mu butukaka mpe kwizaka na yinza kaka samu na nge.» 12 Katuka ntangu yina, Pilate vwandaka sosa kuzabisa kimbangi na butsyelika. Muntu yina ke na kupesa Yesu kimpwanza, kasi ba-Zwife vwandaka butsyelika ke kuwaka mambu yina mu ke zonzaka.» looka: «Kana nge pesa yandi kimpwanza, nge kele 38 Pilate yufulaka dyaka yandi: «Butsyelika kele ve ndiku ya ntinu Sezale! Muntu yina ke tubaka: yink?» Na manima ya kuzonza mambu yina, Pilate «Mu kele ntinu» kele mbeni ya Sezale.» 13 Ntangu basikaka dyaka na ngaanda, mpe kwendaka kisika Pilate kuwaka mutindu yina, yandi nataka Yesu na yina vwandaka ba-Zwife. Yandi tubilaka bawu: «Mu ngaanda, mpe kwendaka vwanda na kiti ya lufundusu, ke na kutala ve kibila ya kuzengila muntu yayi lufwa. na kisika yina ba vwandaka bokila «Ngaanda ya 39 Na konso mukembo ya Paki, kifu ya beno ke Matadi». (Ba vwandaka bokila yawu «Ngabata» na zolaka ti mu pesa kimpwanza na nkole mosi. Beno ndinga ya ba-Ebeleyo.) 14 Ya vwandaka kilumbu zola ti mu pesa kimpwanza na ntinu ya ba-Zwife?» yina tekilaka mukembo ya Paki. Ya lendaka vwanda 40 Na ngolo nyonso, bawu vutulaka: «Ve! Yandi ve! ngunga ya midi. Pilate tubaka na ba-Zwife: «Ntinu Beto zola Balabasel!» (Balabase yango vwandaka ya beno, yandi yayi.) 15 Kasi bawu lookaka dyaka: kimpumbulu.)

19 Na yina, Pilate pesaka lutumu ya kunata Yesu, mpe ya kubula yandi bikoti. 2 Binwani yidikaka yimpu ya bansende, mpe tulaka yandi yawu na yintu. Bawu lwatisaka yandi mpe kiyunga ya mbwaki mutindu biyunga ya bamfumu. 3 Bawu kwendaka pene-pene na yandi, mpe tubaka: «Mbote ya nge, Ntinu ya ba-Zwife!» Na manima, bawu bulaka yandi makofi. 4 Pilate basikaka dyaka na ngaanda, mpe tubaka na nkonga: «Beno kuwa! Mu ke natina beno yandi awa na ngaanda, samu ti beno zaba ti mu me tala ve kibila ya kuzengila yandi lufwa.» 5 Na yina, ba nataka Yesu na ngaanda. Yandi vwandaka ya kulgata yimpu ya bansende mpe kiyunga ya mbwaki. Pilate zabisaka bawu: «Muntu yango, ni yandi yayi.» 6

Pilate yufulaka bawu: «Beno zola ti mu koma ntinu ya beno na kulunsi?» Bamfumu ya banganga-Nzambi vutulaka: «Beto ke kaka na ntinu mosi: Ni Sezale.» 16 Na yina, Pilate yekulaka bawu Yesu, samu ti ba koma yandi na kulunsi. Bawu bakaka Yesu, mpe nataka yandi. 17 Yesu basikaka na mbanza, mpe yandi mosi vwandaka nata kulunsi ya yandi samu na kukwenda na kisika yina ba vwandaka bokila «Mikwa ya yintu» (to «Ngolongota» na ndinga ya ba-Ebeleyo). 18 Ni kuna, ba komaka Yesu na kulunsi. Ba komaka yandi na kati-kati ya bimpumbulu zole yina ba komaka mpe, mosi na lubakala, mpe ya nkaka na lumoso. 19 Pilate tumisaka ti ba tula na kulunsi ya Yesu dibaya yina ba sonikaka: «Yesu ya Nazaleti, ntinu ya ba-Zwife.» 20 Mutindu kisika yina ba komaka Yesu vwandaka pene-

pene na mbanza, ba-Zwife mingi vwandaka tanga ya bimpumbulu zole yina ba komaka kintwadi na bisono yina. Ba sonikaka yawu na ndinga ya ba- Yesu. **33** Ntangu ba kumaka na ntwala ya Yesu, ba Ebeleyo, na ndinga ya bantu ya Loma, mpe na ndinga talaka ti yandi vwandaka me kufwa. Ni yawu yina, ya ba-Ngeleke. **21** Na yina, bamfumu ya banganga- bawu bukaka yandi ve makulu. **34** Kasi kinwani mosi Nzambi tubaka na Pilate: «katula bisono yayi: "ntinu tobolaka yandi bambanzi na dikonga, mpe menga na ya ba-Zwife", kasi sonika: "Muntu yayi tubaka: mu kele maza basikaka. **35** Muntu yina ke na kuzabisa beno ntinu ya ba-Zwife."» **22** Pilate vutulaka: «mu ke soba mambu yayi talaka yawu, mpe kimbangi ya yandi ve mambu yina mu me sonika.» **23** Ntangu binwani kele ya tsyelika. Yandi zaba ti yandi ke na kuzonza manisaka na kukoma Yesu na kulunsi, bawu bakaka butsyelika, mpe yandi salaka kimbangi yayi samu ti bilele ya yandi, mpe kabulaka yawu na bandambu beno mpe kwikila. **36** Mambu yayi salamaka samu yiya. Konso kinwani kuzwaka ndambu mosi. Bawu na kulungisa mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya bakaka mpe kinkuti ya yinda ya Yesu yina vwandaka Nzambi: «Ba ke buka ata mukwa mosi ya yandi.» kaka lele mosi katuka na zulu tii na yisi. **24** Bawu **37** Mpe kibuku ya nkaka ya Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Beto pasula yawu ve. Kasi beto budila yawu zabisaka: «Ba ke sikika meso ya bawu na muntu yina dzeke samu na kuzaba nani ke kuzwa yawu.» Ni ba me tobola bambanzi.» **38** Na manima, Yosefi ya mutindu yayi, salamaka mambu yina ba sonikaka mbanza Alimate kwendaka lomba na Pilate muswa ya na Dibuku ya Nzambi: «Bawu me kabula bilele ya kukatula nzutu ya Yesu na kulunsi. (Yosefi vwandaka munu, bawu na bawu, mpe ba me budila kinkuti ya mpe kilandi ya Yesu, kasi na mansweki samu ti munu dzeke samu na kuzaba nani ke kuzwa yawu.) yandi vwandaka na boma ya bamfumu ya ba-Zwife.) Ni mutindu yina, binwani salaka. **25** Pene-pene ya Pilate pesaka yandi muswa. Na yina, yandi kwendaka kulunsi ya Yesu vwandaka na bakento yayi: mama ya baka nzutu ya Yesu. **39** Nikodeme, yina na ntama Yesu, mpangi ya mama ya Yesu, Maliya kento ya kwendaka tala Yesu na mpimpa vwandaka kintwadi Kolopase, mpe Maliya ya mbanza Madala. **26** Yesu na Yosefi. Yandi nataka mananasi yina ba yidikaka na talaka mama ya yandi, mpe pene-pene na yandi, mile mpe na alowese. Yawu lendaka vwanda Balitelakilandi yina yandi vwandaka zola mingi. Na yina, nkama. **40** Yosefi mpe Nikodeme bakaka nzutu ya yandi tubaka: «Kento! Tala mwana ya nge.» **27** Na Yesu, mpe zingaka yawu na balele. Bawu tulaka manima, yandi tubaka na kilandi yina: «Tala mama ya yawu mananasi mutindu vwandaka kifu ya ba-Zwife nge.» Katuka kilumbu yina, kilandi yango yambaka na kuzika bamvumbi. **41** Pene-pene ya kisika yina ba Maliya na yinzo ya yandi. **28** Yesu zabaka ti na komaka Yesu na kulunsi vwandaka na ndyamu ya ntangu yina, mambu nyonso lungaka. Na yina, samu malu-malu na kati ya bilanga, kisika ba vwandaka ti mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi me tula ntete nzutu ya muntu ve. **42** Mutindu ya kusalama, yandi tubaka: «Mu ke na nsatu ya maza.» vwandaka kilumbu yina ba-Zwife vwandaka kubika **29** Ndonga ya kufuluka na malafu ya ngayi vwandaka saba, Yosefi mpe Nikodeme tulaka nzutu ya Yesu na kuna. Binwani bakaka kima mutindu mafudya, mpe ndyamu yina, samu ti yawu vwandaka pene-pene. tulaka yawu na malafu ya ngayi. Bawu kangaka yawu na nsongi ya mwa yinti ya mukwisa, mpe tulaka yandi yawu na bikoba. **30** Ntangu Yesu kunwaka malafu ya ngayi, yandi tubaka: «Nyonso me lunga.» Na manima, yandi kondikaka yintu, mpe vutulaka mwela ya yandi na sika ya Nzambi. **31** Ya vwandaka kilumbu yina tekilaka kilumbu ya saba, mpe bamfumu ya ba-Zwife vwandaka zola ve ti bamvumbi vwanda na bakulunsi tii na kilumbu ya saba, samu ti kilumbu ya Saba yina vwandaka kilumbu ya mfunu. Na yina, bawu lombaka Pilate muswa ya kubuka makulu ya bantu yina ba komaka, mpe ya kukatula bawu na bakulunsi. **32** Na yina, binwani kwizaka buka makulu

20 Na suka-suka ya kilumbu ya lumingu, ntete bwisi kutsya, Maliya ya mbanza Madala kwendaka na ndyamu. Yandi talaka ti ba katulaka ditadi yina vwandaka kanga mwelo ya ndyamu. **2** Na yina, yandi kwendaka nswalu na sika ya Simoni Pyele mpe ya kilandi yina Yesu vwandaka zola mingi. Yandi zabisaka bawu: «Ba me katula nzutu ya Mfumu na ndyamu, mpe beto zaba ve wapi kisika ba me tula yawu.» **3** Pyele mpe kilandi ya nkaka yina kwendaka na ndyamu. **4** Bawu zole vwandaka kima mbangu. Kasi kilandi ya nkaka lutilaka mbangu, mpe tekilaka na kukuma na ndyamu. **5** Yandi betamaka,

mpe talaka na ntoto balele yina ba zingaka Yesu. bawu. Yandi tubilaka bawu: «Kizunu kuvwanda na Kasi, yandi kotaka ve na kati ya ndyamu. 6 Ntangu beno!» 20 Na manima ya kuzonza mutindu yina, Simoni Pyele yina vwandaka landa yandi kumaka yandi lakisaka bawu maboko mpe bambanzi ya yandi. na ndyamu, yandi kotaka mpe talaka na ntoto balele Na yina, bilandi vwandaka na kyesé ya kulutila na yina ba zingaka Yesu na nzutu, 7 mpe lele yina ba kutala Mfumu. 21 Yesu tubilaka dyaka bawu: «Kizunu zingaka yandi na yintu. Lele yayi vwandaka kisika vwanda na beno! Mutindu Tata fidisaka munu, munu mosi ve na balele ya nkaka, kasi yawu vwandaka ya mpe, mu ke na kufidisa beno.» 22 Yandi fulaka bawu kufutika na lweka. 8 Kilandi ya nkaka, yina tekilaka mupepe, mpe tubaka: «Beno yamba Mpeve ya Longo. na kukuma na ndyamu kotaka mpe. Yandi talaka 23 Bayina beno ke lemvakila masumu, ke kuzwa mpe kwikilaka. 9 (Bilandi vwandaka me visa ntete ve mulemvo ya masumu, mpe bayina beno ke manga mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi ti Yesu na kulemvokila masumu, ke kuzwa ve mulemvo ya fwanaka vumbuka na lufwa.) 10 Na manima, bilandi masumu.» 24 Toma (yina ba vwandaka bokila mpe zole yina vutukaka na yinzo. 11 Maliya vwandaka Mapasa), mosi ya bilandi kumi na zole vwandaka ve dila pene-pene na ndyamu. Ntangu yandi vwandaka na kisika yina, ntangu Yesu talanaka na bilandi. 25 dila, yandi betamaka samu na kutala na ndyamu, Na yina, bilandi ya nkaka zabisaka yandi: «Beto me 12 mpe yandi talaka bambazi zole yina vwandaka tala Mfumu.» Kasi yandi vutulaka: «Kana mu tala ve ya kulgwa bilele ya mpembe. Bawu vwandaka ya bidimbu ya bansonso na maboko ya yandi, kana mu kuvwanda na kisika yina vwandaka nzutu ya Yesu, tula ve musapi ya munu na bisika yina vwandaka mosi na kisika yina vwandaka yintu, mpe ya nkaka bansonso, mpe kana mu tula ve diboko ya munu na na makulu. 13 Bambazi yufulaka yandi: «Samu na bambanzi ya yandi, mu ke kwikila ve.» 26 Na kilumbu yinki nge ke na kudila?» Maliya vutulaka: «Ba me ya lumingu yina landaka, bilandi vwandaka dyaka ya katula nzutu ya Mfumu ya munu, mpe mu zaba ve kuvukana na yinzo. Toma mpe vwandaka na bawu. wapi kisika ba me nata yawu.» 14 Na manima ya Myelo vwandaka ya kukangama na bafungula, kasi kuzonza mutindu yina, yandi balukaka mpe talaka Yesu kwizaka mpe telamaka na kati-kati ya bawu. Yesu yina vwandaka ya kutelama. Kasi, yandi zabaka Yandi tubaka: «Kizunu vwanda na beno!» 27 Yandi ve ti ya vwandaka Yesu. 15 Yesu yufulaka yandi: tubaka na Toma: «Nata musapi ya nge awa, mpe «Samu na yinki nge ke na kudila? Nani nge ke na tala maboko ya munu. Nata mpe diboko ya nge, mpe kusosa?» Maliya vwandaka banza ti ya vwandaka tula yawu na bambanzi ya munu. Kusala ntembe ve, kisadi-bilanga. Na yina, yandi tubaka: «Kana ni nge kasi kwikila.» 28 Toma vutulaka: «Nge kele Mfumu me katula yandi awa, zabisa munu wapi kisika nge mpe Nzambi ya munu.» 29 Yesu tubilaka yandi: «Nge me nata yandi, mpe mu ke kwenda baka yandi.» me kwikila samu ti nge me tala munu! Kyesé na 16 Yesu tubilaka yandi: «Maliya!» Maliya balukaka bayina ke kwikila ata kutala munu.» 30 Yesu salaka kisika vwandaka Yesu, mpe tubaka na ndinga ya ba- mpe bidimbu mingi ya nkaka na ntwala ya bilandi ya Ebeleyo: «Labuni!» (Ya zola kutuba «Mulongisi.») yandi. Kasi yawu kele ve ya kusonama na dibuku 17 Yesu tubilaka yandi: «Kusimba munu ve samu ti yayi. 31 Mambu yayi kele ya kusonama, samu ti beno mu me kwenda ntete ve na sika ya Tata ya munu. kwikila ti Yesu kele Masiya, Mwana ya Nzambi. Na Kasi kwenda tala bampangi ya munu, mpe zabisa yina, kana beno kwikila, beno ke kuzwa luzingu na bawu ti mu me tuba: Mu ke kwenda na sika ya Nkumbu ya yandi.

Tata ya munu yina kele Tata ya beno, na sika ya Nzambi ya munu yina kele Nzambi ya beno.» 18 Na yina, Maliya ya mbanza Madala kwendaka tuba na sika ya bilandi: «Mu me tala Mfumu.» Mpe yandi zonzilaka bawu mambu nyonso yina Yesu zabisaka yandi. 19 Na mpimpa ya kilumbu yina ya lumingu, bilandi vwandaka ya kukangama na yinzo, samu ti bawu vwandaka na boma ya bamfumu ya ba-Zwife. Yesu kwizaka mpe telamaka na kati-kati ya

21 Na manima ya mwa bilumbu, Yesu talanaka dyaka na ntwala ya bilandi ya yandi na kumu ya dyanga ya Tibeyale. Yawu salamaka mutindu yayi:
2 Simoni Pyele, Toma (yina ba vwandaka bokila mpe Mapasa), Natanyele ya mbanza Kaana na Ngalili, bana ya Zebede, mpe bilandi zole ya nkaka vwandaka kintwadi.
3 Simoni Pyele tubilaka bawu: «Mu ke kwenda loba.» Bawu vutulaka: «Beto mpe ke kwenda

na nge.» Na yina, bawu kwendaka mpe kotaka na ya tatu: «Nge ke zolaka munu?» Na yina, yandi bwatu. Kasi mpimpa nyonso yina, bawu kuzwaka vutulaka: «Mfumu, nge zaba mambu nyonso. Nge bambisi ve. 4 Ntangu bwisi bandaka na kutsya, zaba ti mu ke zolaka nge.» Na yina, Yesu zabisaka Yesu vwandaka ya kutelama na kumu ya maza. Kasi yandi: «Dikila mameme ya munu. 18 Ya tsyelika, mu bilandi vwandaka zaba yandi ve. 5 Yandi yufulaka ke na kutubila nge: Ntangu nge vwandaka ntwenya, bawu: «Bampangi, beno me kuzwa bambisi?» Bawu nge vwandaka kanga singa ya luketo nge mosi, vutulaka: «Ve! Kima ve.» 6 Yesu zabisaka bawu: mpe nge vwandaka kwenda konso kisika yina nge «Beno losa mpwasa na lubakala ya bwatu, mpe vwandaka zola. Kasi ntangu nge ke kuma kiboba, beno ke kuzwa bambisi.» Na yina, bawu losaka nge ke lambula maboko, mpe mutunu ya nkaka ke mpwasa, mpe bawu lendaka ve na kukotisa yawu kanga nge singa ya luketo, mpe ke nata nge kisika na bwatu, samu ti bambisi lutilaka mingi. 7 Kilandi yina nge ke zola ve na kukwenda.» 19 (Na kuzonza yina Yesu vwandaka zola mingi tubaka na Pyele: «Ya mambu yina, Yesu zabisaka wapi mutindu Pyele kele Mfumu.» Ntangu Pyele kuwaka ti ya vwandaka fwanaka kufwa mpe kembisa Nzambi.) Na manima ya Mfumu, yandi lwataka lele yina yandi katulaka ntangu kuzonza mutindu yina, Yesu zabisaka yandi: «Landa yandi vwandaka loba, mpe yandi kubwaka na maza. 8 munul!» 20 Pyele balukaka mpe talaka kilandi yina Bilandi ya nkaka landaka yandi na bwatu tii na kumu. Yesu vwandaka zola mingi. Yandi vwandaka tambula Bawu vwandaka benda mpwasa yina vwandaka ya na manima ya bawu. (Ni yandi tentikaka yintu na ntulu kufuluka na bambisi. Bawu vwandaka ve ntama na ya Yesu samu na kuyufula yandi: «Mfumu, nani ke kumu, ya lendaka vwanda Bakude bankama zole. 9 yekula nge?» Ntangu bawu vwandaka kudyia madya Ntangu bawu kumaka na ntoto, bawu talaka mbisi ya Paki). 21 Pyele talaka yandi, mpe yufulaka Yesu: yina ba vwandaka yoka na tiya ya makala, mpe «Mfumu, kasi yandi yayi, yinki ke kumina yandi?» 22 mampa na lweka. 10 Yesu tubilaka bawu: «Beno nata Yesu vutulaka: «Kana mu zola ti yandi zinga tii ntangu ndambu ya bambisi na yina beno me kuzwa.» 11 mu ke vutuka, yinki ya ke sala nge? Kasi nge, landa Simoni Pyele kotaka na bwatu, mpe bendaka mpwasa munu!» 23 Na mambu yayi, nsangu mwangananaka na na ntoto. Yawu vwandaka ya kufuluka na bambisi kati ya bampangi ti kilandi yina fwanaka kufwa ve. Ya nkama mosi na makumi tanu na tatu ya bambisi ya tsyelika, Yesu tubaka ve ti kilandi yina fwanaka kufwa nene. Ata bambisi lutilaka mingi, mpwasa pasukaka ve, kasi yandi tubaka: «Kana mu zola ti yandi zinga tii ve. 12 Yesu tubilaka bawu: «Beno kwiza kudyia.» Ata ntangu mu ke vutuka, yinki ya ke sala nge?» 24 Ni kilandi lendaka na kuyufula yandi: «Nge kele nani?» kilandi yango ke na kusala kimbangi ya mambu yayi, Samu ti bawu zabaka ti ya vwandaka Mfumu. 13 Yesu mpe sonikaka yawu. Beto zaba ti kimbangi ya yandi kwendaka pene-pene na bawu. Yandi bakaka dimpa, kele ya tsyelika. 25 Yesu salaka dyaka mambu mingi mpe kabulaka bawu yawu. Yandi kabulaka bawu mpe ya nkaka. Kana ba sonikaka yawu mosi na mosi, mu mbisi. 14 Katuka mvumbukulu ya yandi na lufwa, banza ti yinza ya muvimbba lendaka vwanda ve na yayi ni mbala ya tatu yina Yesu talanaka na ntwalakisa ya kutula mabuku nyonso yina.

ya bilandi ya yandi. 15 Na manima ya kudyia, Yesu yufulaka Simoni Pyele: «Simoni, mwana ya Yowane, nge ke zolaka munu kulutila bawu yayi ke zolaka munu?» Simoni vutulaka: «Ee, Mfumu, nge zaba ti mu ke zolaka nge.» Na yina, Yesu tubilaka yandi: «Dikila mameme ya munu.» 16 Na manima, Yesu yufulaka yandi na mbala ya zole: «Simoni, mwana ya Yowane, nge ke zolaka munu?» Simoni vutulaka: «Ee, Mfumu, nge zaba ti mu ke zolaka nge.» Yesu tubilaka yandi: «Keba mameme ya munu.» 17 Yesu yufulaka yandi na mbala ya tatu: «Simoni, mwana ya Yowane, nge ke zolaka munu?» Pyele kumaka na kyadi, samu ti Yesu yufulaka yandi na mbala

Bisalu

1 Mpangi ya munu Tofile, na kati ya dibuku ya munu ya ntete, mu zonzilaka mambu nyonso yina Yesu salaka mpe longisaka katuka kilumbu ya ntete **2** tii na kilumbu yina yandi kwendaka na zulu. Ntete yandi kwenda na zulu, yandi pesaka ntumunu na lulendo ya Mpeve ya Longo na bantumwa yina yandi soolaka. **3** Na manima ya lufwa ya yandi, ni na sika ya bawu yandi talanaka na kulakisa bawu na mitindu mingi ti yandi kele moyo: Yandi talanaka na bawu bilumbu makumi yiya, mpe zonzilaka bawu Kimfumu ya Nzambi. **4** Kilumbu mosi, ntangu yandi vwandaka kudya kintwadi na bawu, yandi tumisaka bawu: «Beno basika ve na mbanza Yelusalemi, kasi beno vingila dikabu yina Tata pesaka nsilulu: Ni dikabu yina mu zabisaka beno. **5** Yowane botikaka bantu na maza. Kasi beno, kaka bilumbu fytot me bikana, Nzambi ke botika beno na Mpeve ya Longo.» **6** Bayina vukanaka kintwadi na Yesu yufulaka yandi: «Mfumu, ni na ntangu yayi nge ke vutula kimfumu ya yinsi yayi na sika ya bantu ya Isayeli?» **7** Yesu vutulaka: «Beno kele ve na nsatu ya kuzaba bantango to bilumbu yina, samu ti ni Tata zengaka yawu na lutumu ya yandi. **8** Kasi beno ke kuzwa ngolo ntangu Mpeve ya Longo ke kulumuka na sika ya beno. Na yina, beno ke vwandaka bambangi ya munu na Yelusalemi, na kizunga nyonso ya Zude, ya Samaliya, mpe **9** tii na bandilu ya ntoto.» **9** Na manima ya kuzonza mambu yina, Yesu nangukaka na zulu ntangu bawu nyonso vwandaka tala yandi, mpe matuti bumbaka yandi. **10** Ntangu bawu vwandaka tala ntete kisika Yesu vwandaka me kwenda, bantu zole yina Iwataka binkuti ya mpembe talanaka na ntwala ya bawu, **11** mpe tubaka: «Beno bantu ya kizunga ya Ngalili, samu na yinki beno me telama awa, mpe ke na katalaka na zulu? Yesu yina Nzambi me nanguna na zulu na ntwala ya beno, ke vutuka mpe mutindu mosi yina beno me tala yandi kukwenda na zulu.» **12** Na yina, bantumwa vutukaka na Yelusalemi katuka mongo ya bayinti ya olive, yina kele pene-pene na mbanza Yelusalemi, mutindu kele kitezo yina muntu lenda tambula na kilumbu ya saba. **13** Ntangu bawu kumaka na Yelusalemi, bawu kotaka na yinzo mpe kwendaka na kivinga yina kele na kibandu, kisika bawu vwandaka vukanaka. Na kati ya bawu vwandaka

Pyele, Yowane, Zaki mpe Andele, Filipe mpe Toma, Baatelemi mpe Matayi, Zaki mwana ya Alefe, Simoni yina vwandaka na ntama muntu ya kimvuka ya Zelote, mpe Yuda mwana ya Zaki. **14** Na ntima mosi, bawu nyonso vwandaka vukanaka ntangu nyonso samu na kusambilia kintwadi na bakento, Maliya mama ya Yesu, mpe baleki ya Yesu. **15** Na bilumbu yina, bandimi vwandaka me vukanaka. Bawu vwandaka keba ve nkama mosi na makumi zole. Pyele telamaka na kati-kati ya bawu, mpe tubaka: **16** «Bampangi, ya fwanaka ti mambu yina Mpeve ya Longo zabisaka na kati ya Dibuku ya Nzambi na yinwa ya Davidi salama na yina me tadila Yuda yina me kuma muntu yina lakisaka nzila na bayina vwandaka me kanga Yesu. **17** Yuda vwandaka mosi na kati ya beto, mpe yandi vwandaka sala kintwadi na beto. **18** Na mbongo yina Yuda kuzwaka na mambu ya yimbi yina yandi salaka, yandi sumbaka bilanga. Yandi kubwaka na ntoto. Kivumu ya yandi pasukaka, mpe misopo nyonso basikaka na ngaanda. **19** Bantu nyonso ya Yelusalemi kuwaka dyambu yina. Ni yawu yina, bawu pesaka bilanga yina nkumbu ya "Akeledama". Yawu zola kutuba na ndinga ya bawu: "Bilanga ya menga".» **20** Na dibuku ya Mikunga, ba sonikaka: «Bika ti yinzo ya yandi kuwanda mpamba, mpe ata muntu mosi ve kuwanda na kati!» Ba sonikaka dyaka: «Bika ti muntu ya nkaka kusala kisalu ya yandi!» **21** «Na yina, beno fwana kusoola muntu ya nkaka na kati ya bayina vwandaka na beto ntangu nyonso yina Mfumu Yesu vwandaka tambula na kati ya beto, katuka ntangu yina Yowane botikaka yandi tii na kilumbu yina yandi kwendaka na zulu. Kintwadi na beto, yandi fwana kuzabisa kimbangi ya mvumbukulu ya Mfumu Yesu.» **23** Na yina, bandimi lakisaka bantu zole: Matyase mpe Yosefi yina ba ke bokilaka dyaka Basabase to Yusutuse. **24** Na manima, bawu nyonso sambilaka mutindu yayi: «Mfumu, nge zaba ntima ya muntu ni muntu. Lakisa beto na kati ya bantu zole yayi nani nge me soola. **25** Samu na kusala kisalu ya buntumwa yina Yuda me bika samu na kukwenda na kisika ya yandi.» **26** Na yina, bawu bulaka dzeke, mpe yawu soolaka Matyase. Ba vukisaka yandi na lutangu ya bantumwa kumi na mosi.

2 Ntangu kilumbu ya mukembo ya Pantekote kumaka, bandimi nyonso vukanaka kisika mosi. **2** Na mpamukunu, makelele mutindu kitembo ya

ngolo katukaka na zulu, mpe fulukaka na yinzo ya munu na babakala mpe bakento yina kele bisadi nyonso kisika bawu vwandaka. 3 Na yina, bawu ya munu, mpe bawu ke bikula. 19 Mu ke sala bimangu talaka bima mutindu milaka ya tiya. Yawu kabukaka kuna na zulu, mpe bidimbu awa na ntoto. Ya ke mpe tentamaka na zulu ya yintu ya muntu ni muntu vwindaka: menga, tiya, mpe mulinga mingi. 20 Ntangu yina vwindaka kuna. 4 Bawu nyonso fulukaka na ke kuma ndombe, mpe ngonda ke kuma mbwaki Mpeve ya Longo, mpe bawu bandaka na kuzonza na mutindu menga. Mambu nyonso yayi ke salama ntete bandinga ya nkaka mutindu Mpeve vwindaka twadisa Kilumbu ya Mfumu kuma, kilumbu yina ke vwindaka ya bawu na kuzonza. 5 Na Yelusalemi vwindaka na nene mpe ya nkembo. 21 Na yina, muntu ni muntu ba-Zwife ya kukwikama na Nzambi, yina katukaka yina ke bokila Mfumu ke kuzwa mpulusu.» 22 «Bantu na bayinsi nyonso ya yinza. 6 Ntangu makelele yina ya Isayeli, beno kuwa mambu yayi mu ke na kuzabisa wakanaka, bawu kwizaka fuluka na kisika yina. Bawu beno: Yesu ya Nazaleti vwindaka muntu yina Nzambi yitukaka, samu ti konso muntu vwindaka kuwa bawu lakisaka beno bumfumu ya yandi na kusala bimangu na ndinga ya yandi ya bwala. 7 Bawu yitukaka mingi mpe bidimbu na kati-kati ya beno mutindu beno mpe tubaka: «Bantu yayi ke na kuzonza, kele ve mosi zaba yawu. 23 Ba yekulaka beno Yesu, mpe bawu nyonso bantu ya kizunga ya Ngalili? 8 Wapi beno kufwaka yandi na kukoma yandi na kulunsi na mutindu konso muntu na kati ya beto ke na kuwa lusalusu ya bayina zaba ve Nzambi mutindu Nzambi bawu na ndinga ya yandi ya bwala? 9 Na kati ya beto bakaka lukanu, mpe zabaka yawu katuka ntama. kele na bayina me katuka na bayinsi ya Pate, ya 24 «Kasi Nzambi katulaka yandi na mpasi ya lufwa, Mede, mpe ya Elame. Ya kele mpe na bayina me mpe vumbulaka yandi, samu ti lufwa vwindaka ve na katuka na Mezopotami, na Zude, na Kapadose, na ngolo ya kukanga yandi. 25 Ya tsyelika, na yina me Ponte, na Aziya, 10 na Filizi, na Pamfili, na Ngipiti, tadila yandi, Davidi tubaka mutindu yayi: «Ntangu mpe na bizunga ya yinsi ya Libi yina kele pene-pene nyonso, mu vwindaka tala Mfumu na mantwala ya na mbanza Silene. Ya kele dyaka mpe na bayina me munu. Yandi kele na Iweka ya munu, samu ti mu katuka na mbanza Loma, 11 na kisanga ya Kelete, tekita ve na boma. 26 Ni yawu yina, ntima ya munu mpe na yinsi ya Alabi. Ba ya nkaka kele ba-Zwife, ke na kuyangalala mingi, mpe mu ke na kuyimba na mpe ba ya nkaka dyaka kele bayina kumaka ba-Zwife. kilengi nyonso. Nzutu ya munu ke zinga na kati ya Kasi beto ke na kuwa bawu na bandinga ya beto ya kivuvu, 27 samu ti nge ke bika ve mwela ya munu bwala mambu ya ngitukulu ya Nzambi yina bawu ke na yinza ya bantu ya kufwaka, mpe nge ke bika ve na kuzonza!» 12 Bawu nyonso pamukaka mingi mpe kisadi ya nge ya longo bola na kati ya ndyamu. (Hadēs vwindaka bakula ve. Bawu vwindaka tuba bawu g86) 28 Nge me lakisa munu nzila yina ke pesaka na bawu: «Yinki mambu yayi ke na zola kutuba?» luzingu. Nge ke fulusa munu na kilengi na kuvwanda 13 Kasi bantu ya nkaka vwindaka seká bawu, mpe na Iweka ya munu.» 29 «Bampangi, mu kele na vwindaka tuba: «Bawu me kola malafu.» 14 Na muswa ya kutubila beno na pwéele nyonso mambu yina, Pyele telamaka na bantumwa kumi na mosi. yina me tadila nkooko ya beto Davidi: Yandi kufwaka, Yandi zangulaka ndinga, mpe tubaka: «Beno ba-Zwife ba zikaka yandi, mpe tii bubu yayi, ndyamu ya yandi mpe beno nyonso yina ke vwindaka na mbanza kele ntete, mpe yawu kele ntama ve na kisika yayi. 30 Yelusalemi! Beno kuwa mbote mambu yina mu ke na Kasi yandi vwindaka mumbikudi, mpe yandi zabaka kuzonza, mpe beno bakula mbote mambu yina ke na ti Nzambi pesaka nsilulu na kudya ndefi ti yandi ke kusalama. 15 Bantu yayi me kola ve malafu mutindu byadisa mosi na kati ya bana ya yandi na kiti ya beno ke na kubanza, samu ti ya kele ntete ngunga yandi ya kimfumu.» 31 Davidi talaka ntete mambu ya yivwa ya suka. 16 Kasi ntangu yayi, mambu yina yina ya mvumbukulu ya Klisto na lufwa ntangu yandi mumbikudi Yowele tubaka, me salama: 17 «Nzambi tubaka: «Nzambi bikaka yandi ve na lufwa, mpe yandi tubaka: Na bilumbu ya nsuka, mu ke mwangisa bikaka ve ti nzutu ya kisadi ya yandi bola na kati ya Mpeve ya munu na bantu nyonso. Bana ya beno ya ndyamu.» (Hadēs g86) 32 Nzambi vumbulaka na lufwa babakala mpe ya bakento ke bikula. Binunu ya beno Yesu yina mu ke na kuzonzila, mpe beto nyonso kele ke kuzwa bandosi, mpe bantwenya ya beno ke kuzwa bambangi. 33 Nzambi zangulaka yandi na kuvwanda balumoni. 18 Ee, na bilumbu yina, mu ke tula Mpeve na lubakala ya yandi, mpe pesaka yandi Mpeve ya

Longo yina yandi pesaka nsilulu. Yandi me mwangisa 3 Kilumbu mosi, Pyele na Yowane kwendaka na yawu na beto mutindu beno ke na kutala mpe beno ke Yinzo ya Nzambi samu na lusambulu ya ngunga na kuwa ntangu yayi. 34 Ya tsyelika, Davidi kwendaka ya kumi na tanu. 2 Kuna, bantu vwandaka nata bakala ve na mazulu, kasi yandi tubaka: «“Mfumu me tuba mosi yina butukaka na makulu ya kufwa. Bilumbu na Mfumu ya munu: Vwanda na lubakala ya munu 35 nyonso, bawu vwandaka tula yandi pene-pene na tii ntangu mu ke kumisa bambeni ya nge kisika ya mwelo ya Yinzo ya Nzambi yina ba ke bokilaka kutula makulu ya nge.”» 36 Na yina, bantu nyonso ya «Mwelo ya Kitoko», samu ti yandi lomba mbongo Isayeli fwana kuzaba na butsyelika nyonso ti Yesu na bayina vwandaka kota. 3 Ntangu yandi talaka yina beno komaka na kulunsi, ni yandi Nzambi me Pyele mpe Yowane yina vwandaka kota na Yinzo ya kumisa Mfumu mpe Masiya. 37 Bayina vwandaka Nzambi, yandi lombaka bawu mbongo. 4 Pyele na kuna yitukaka mingi na kuwa mambu yina. Bawu Yowane sikikaka meso ya bawu na yandi, mpe Pyele yufulaka Pyele mpe bantumwa ya nkaka: «Bampangi, tubaka: «Tala beto!» 5 Muntu yina sikikaka meso yinki beto fwana kusala?» 38 Pyele vutulaka: «Beno ya yandi na bawu na mbote nyonso na dibanza ya soba nkadulu, mpe konso muntu na kati ya beno kuzwa kima. 6 Kasi Pyele zabisaka yandi: «Mu kele kubotama na Nkumbu ya Yesu-Klisto, samu ti Nzambi ve na mbongo to na wolo. Kasi kima yina ke na munu, lemvokila masumu ya beno. Na yina, beno ke kuzwa mu ke pesa nge yawu: Na Nkumbu ya Yesu-Klisto ya dikabu ya Mpeve ya Longo. 39 Ya tsyelika, Nzambi Nazaleti, telama mpe tambala!» 7 Na manima, Pyele pesaka nsilulu yayi na beno mpe na bana ya beno, simbaka yandi na diboko ya lubakala, mpe telemisaka mutindu mosi mpe na bayina nyonso kele ntama: yandi. Kaka na ntangu yina, makulu ya muntu yina Bayina nyonso Mfumu Nzambi ya beto ke bokila.» kumaka ngolo. 8 Na mbala mosi, yandi telamaka 40 Pyele vwandaka zabisa bawu mambu mingi ya mpe bandaka na kutambula. Yandi kotaka kintwadi nkaka samu na kundimisa mpe kukindisa bawu. Yandi na bawu na Yinzo ya Nzambi. Yandi vwandaka zabisaka bawu: «Beno ndima mpulusu samu na tambula, dumuka, mpe kembila Nzambi. 9 Bantu kuzwa ve kitumbu yina ke kuzwa bantu yina ke salaka nyonso talaka yandi na kutambula mpe kukembila mambu ya yimbi.» 41 Bayina ndimaka mambu yina Nzambi. 10 Ntangu bawu zabaka ti ni yandi vwandaka Pyele vwandaka zonza, bawu botamaka. Na kilumbu na makulu ya kufwa, mpe vwandaka lomba bantu yina, keba ve bantu mafunda tatu bwelamaka na mbongo pene-pene na Mwelo ya Kitoko ya Yinzo nkonga ya bandimi. 42 Bawu vwandaka ya kukwikama ya Nzambi, bawu nyonso fulukaka na boma, mpe na kuwa ntangu nyonso ndongosolo ya bantumwa, yitukaka mingi samu na mambu yina kuminaka yandi. na kuzinga kintwadi na bampangi, na kudya, mpe 11 Muntu yina vwandaka kaka kintwadi na Pyele kusambilika kisika mosi. 43 Bantu nyonso vwandaka mpe Yowane. Nkonga nyonso yitukaka mingi mpe tala boma, samu ti bantumwa vwandaka sala bimangu kwendaka mbangu na kati ya musampa na nkumbu mpe bidimbu mingi. 44 Bandimi nyonso vwandaka «Musampa ya Salomoni, kisika bawu vwandaka.» 12 ya kukangama na kintwadi, mpe vwandaka vukisa Na kutala mutindu yina, Pyele zabisaka bawu: «Bantu bima nyonso yina vwandaka na bawu. 45 Bawu ya Isayeli, samu na yinki beno ke na kuyituka na vwandaka tekisa balupangu mpe bimvwama ya bawu. kutala muntu yayi me beluka? Samu na yinki beno ke Bawu vwandaka kabula bawu nyonso mbongo yina na kutala beto mutindu ti ni beto me belusa yandi mutindu vwandaka bansatu ya muntu ni muntu. 46 na lulendo ya beto mosi to na kukwikama ya beto Bilumbu nyonso, bawu vwandaka vukana na Yinzo na Nzambi? 13 Nzambi ya Abalayami, ya Isaaki, ya ya Nzambi. Bawu vwandaka kabula kintwadi madya Yakobi, mpe Nzambi ya bankooko ya beto me lakisa na bayinzo ya bawu, mpe bawu vwandaka kudya nkembo ya kisadi ya yandi Yesu. Beno yekulaka madya ya bawu na kyese nyonso mpe na ntima yandi mpe mangaka yandi na ntwalla ya Pilate yina ya kukuluka. 47 Bawu vwandaka kembila Nzambi, bakaka lukanu ya kupesa yandi kimpwanza. 14 Beno mpe bantu nyonso vwandaka zola bawu. Kilumbu mangaka muntu ya longo mpe ya kudedama, mpe ni kilumbu, Mfumu vwandaka bwela na nkonga ya beno lombaka ti Pilate pesa kimpwanza na muntu bandimi, bayina vwandaka kuzwa mpulusu. yina ke kufwaka bantu. 15 Na yina, beno salaka ti ba kufwa Mfumu yina ke pesaka luzingu. Kasi Nzambi

vumbulaka yandi na lufwa, mpe beto kele bambangi. ya bandimi kumaka keba ve mafunda tanu. 5 Na 16 Ni kusala kiminu na Nkumbu ya Yesu me pesa kilumbu yina landaka, bamfumu ya ba-Zwife kintwadi ngolo na muntu yayi yina beno ke na kutala mpe na bakuluntu ya ba-Zwife mpe milongisi ya Misiku beno zaba. Ni kusala kiminu na Yesu me belusa vukanaka na Yelusalemi. 6 Bayina vwandaka kuna yandi na ntwala ya beno.» 17 «Bampangi, mu zaba ti kele: Ane yina vwandaka nganga-Nzambi ya ntete, beno mpe bamfumu ya beno zabaka ve butsyelika Kayife, Yowane, Alezande, mpe bantu nyonso ya ntangu beno kufwaka Yesu. 18 Kasi ni na mutindu dikanda ya nganga-Nzambi ya ntete. 7 Ba telemisaka yina, Nzambi nungisaka mambu yina yandi tubaka na Pyele na Yowane na ntwala ya bawu, mpe yufulaka ntama na yinwa ya mimbikudi nyonso. Yandi tubaka ti bawu: «Na lutumu ya nani to na nkumbu ya nani Masiya fwana kutala mpasi. 19 Beno soba nkadulu beno me belusa muntu yayi?» 8 Na yina, Pyele yina mpe beno vutuka na sika ya Nzambi, samu ti yandi vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo, zabisaka lemvokila masumu ya beno. 20 Na yina, Mfumu bawu: «Beno, bamfumu mpe beno bakuluntu! 9 Babu Nzambi ke pesa beno bantangu ya mvundulu, mpe yayi, beno ke na kuyufula beto samu na mambu ya ke fidisa beno Yesu, Masiya yina yandi soolaka samu mbote yina beto me sala na muntu yina vwandaka na beno. 21 Kasi ntangu yayi, Yesu fwana kuvwanda na makulu ya kufwa, mpe beno ke na sosa kuzaba na mazulu tii ntangu bima nyonso ke kuma ya malu-malu, mutindu Nzambi tubaka yawu katuka ntama, na yinwa ya mimbikudi ya yandi ya longo. (aiōn g165) 22 mbote: Muntu yina me telama na ntwala ya beno Ya tsyelika, Moyize tubaka: «Mfumu Nzambi ya beno me kuma na mavimpi ya mbote na lutumu ya Yesu-ke fidisa beno mumbikudi mutindu munu. Yandi ke Klisto ya Nazaleti, yina beno komaka na kulunsi mpe vwanda muntu ya dikanda ya beno, mpe beno fwana yina Nzambi me vumbula na lufwa. 11 Yesu kele kuwa yandi na nyonso yina yandi ke zabisa beno. 23 muntu yina Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «“Ditadi Kasi muntu yina ke tumama ve na mumbikudi yina, yina bitungi-bayinzo losaka me kuma ditadi ya kulutila ke vwanda dyaka ve muntu ya dikanda ya Nzambi, mfunu yina ke na kusimba yinzo nyonso.”» 12 «Kaka mpe ba ke kufwa yandi.” 24 Mimbikudi nyonso yina ni yandi mosi lenda kuvuukisa beto, samu ti na yinza landasanaka katuka Samwele, zonzilaka mambu ya muvimbwa, Nzambi pesaka ve muntu ya nkaka na yina ke na kusalama bilumbu yayi. 25 Ni beno kele bantu samu na kuvuukisa beto.» 13 Bantu ya kimvuka bana ya mimbikudi mpe ya ngwisani yina Nzambi ya bakuluntu ya ba-Zwife yitukaka samu na kivuvu ya salaka na bankooko ya beno ntangu yandi tubaka na Pyele mpe Yowane. Ba zabaka ti bawu vwandaka Abalayami: “Na bana yina bana ya nge ke buta, mu bantu ya mpamba yina vwandaka me longoka ve. ke sakumuna makanda nyonso yina kele na ntoto.” Ba zabaka mpe ti bawu vwandaka kintwadi na Yesu. 26 Ni samu na beno Nzambi fidisaka ntete kisadi ya 14 Kasi mutindu bawu vwandaka tala pene-pene ya yandi samu na kusakumuna beno, mpe na kukatula beno na mavanga ya beno ya yimbi.»

4 Pyele mpe Yowane vwandaka zonza ntete na nkonga ntangu banganga-Nzambi mpe mfumu ya mikengi ya Yinzo ya Nzambi, kintwadi na ba-Saduse, kwizaka pene-pene ya bawu. 2 Bawu vwandaka na nkele ya kulutila, samu ti Pyele na Yowane vwandaka longisa bantu mpe vwandaka zabisa bawu ti Yesu vumbukaka na lufwa. Yawu zola kutuba ti bantu ya kufwa ke vumbuka mpe na lufwa. 3 Ba kangaka bawu mpe tulaka bawu na boloko tii na kilumbu yina landaka, samu ti ya vwandaka me kuma mpimpa. 4 Kasi, bantu mingi na kati ya bayina kuwaka ndongosolo ya bantumwa kwikilaka, mpe lutangu

na ngaanda, mpe bawu bandaka na kuvisana bawu na bawu. 16 Bawu vwandaka tuba: «Yinku beto ke sala bantu yayi? Ya tsyelika, bantu nyonso ya Yelusalemi zaba mbote ti ni bawu me sala kimangu yayi ya nene, mpe beto lenda kumanga yawu ve. 17 Kasi samu ti nsangu ya mambu yayi mwangana ve na kati ya bantu nyonso, beto fwana kuyimina bawu na ngolo nyonso na kuzonzila dyaka Nkumbu ya Yesu na muntu ni muntu.» 18 Na yina, ba bokilaka dyaka bawu, mpe yiminaka bawu na kuzonzila to kulongisa ata fyoti na Nkumbu ya Yesu. 19 Pyele mpe Yowane vutulaka: «Wapi mambu kele ya kudedama na meso ya Nzambi: kutumama na Nzambi to na beno? Beno

kuzwa mvutu beno mosi. 20 Kasi beto, beto lenda kumanga ve na kuzonzila mambu yina beto talaka mpe kuwaka.» 21 Ba talisaka dyaka bawu boma, mpe na manima, ba bikaka bawu. Bawu vwandaka zaba ve wapi mutindu ya kupesa bawu kitumbu, vwandaka kabula mbongo yina na sika ya bandimi samu ti bantu nyonso vwandaka kembisa Nzambi na mambu yina salamaka. 22 Muntu yina belukaka mpe Yowane kwendaka kisika vwandaka bampangi mpe Zwife tubilaka bawu. 24 Na manima ya kuwa mambu yina, bawu sambilaka Nzambi na ntima mosi, mpe tubaka: «Mfumu, ni nge yidikaka zulu, ntoto, mubu, mpe bima nyonso yina kele na kati ya yawu. 25 Ni nge fulusaka kisadi ya nge, Davidi nkooko ya beto, na Mpeve ya Longo ntangu yandi tubaka: «Samu na yinki mwanziki ke na kusalama na kati ya makanda ya bantu? Samu na yinki makanda ya bantu ke na kusala bamfundu ya mpamba? 26 Bantinu ya ntoto me kubama samu na mvita. Bamfumu me vukana samu na kumanga bumfumu ya Nzambi mpe ya Masiya ya yandi.» 27 «Ya tsyelika, Elode mpe Ponse Pilate vukanaka na kati ya mbanza yayi kintwadi na bantu ya Isayeli mpe ya bayinsi ya nkaka samu na kumanga bumfumu ya Yesu, kisadi ya nge ya longo, yina nge byekaka. 28 Bawu salaka nyonso yina mutindu nge kubikaka yawu ntete na lulendo ya nge, mpe na luzolo ya nge. 29 Mfumu! Ntangu yayi, tala mutindu bawu me banda na katalisa beto mpasi, mpe pesa ngolo na bisadi ya nge, samu ti bawu mwangisa nsangu ya nge na kivuvu nyonso. 30 Lakisa lulendo ya nge samu ti bambevo beluka, bidimbu mpe bimangu salama na Nkumbu ya Yesu, kisadi ya nge ya longo.» 31 Ntangu bawu manisaka na kusambila, kisika yina bawu vukanaka ninganaka. Nzambi fulusaka bawu nyonso na Mpeve ya Longo, mpe bawu vwandaka longisa Mambu ya Nzambi na kivuvu nyonso. 32 Nkonga ya bayina kumaka bandimi vwandaka na dibanza mosi mpe ntima mosi. Ata muntu vwandaka tuba ti bima ya yandi kele kaka ya yandi mosi, kasi bima nyonso yina vwandaka na bawu, vwandaka bima ya kintwadi. 33 Na lulendo ya nene, bantumwa vwandaka pesa kimbangi ya mvumbukulu ya Mfumu Yesu, mpe Nzambi vwandaka pesa bawu nyonso balusakumunu ya kulutila. 34

Ata muntu na kati ya bawu vwandaka kondwa kima. Ya tsyelika, bayina nyonso vwandaka tekisa bilanga mpe bayinzo ya bawu, vwandaka nata mbongo yina na sika ya bantumwa. 35 Na manima, bantumwa yandi mutindu vwandaka bansatu ya konso muntu. 36 Ya vwandaka na bakala mosi na nkumbu Yosefi. Yandi butukaka na kisanga ya Sipele, mpe vwandaka makumi yiya. 37 Ntangu ba bikaka bawu, Pyele nkumbu Banabase (yina zola kutuba «muntu yina ya bawu, mpe zabisaka bawu mambu nyonso yina ke kindisaka»). 37 Yandi tekisaka bilanga ya yandi, mpe nataka na sika ya bantumwa mbongo yina yandi kuzwaka.

5 Muntu mosi na nkumbu Ananyase kintwadi na kento ya yandi Safila tekisaka lupangu ya bawu. 2 Na manima ya kuwisana na kento ya yandi, yandi bumbaka ndambu ya mbongo, mpe kwendaka pesa na sika ya bantumwa ndambu ya nkaka yina bikanaka. 3 Kasi Pyele zabisaka yandi: «Ananyase, samu na yinki nge me zibula ntima ya nge na sika ya Satana? Nge me vuna Mpeve ya Longo, mpe nge me bumba ndambu ya mbongo ya nkaka yina nge me kuzwa na lupangu yina nge me tekisa. 4 Ntete nge tekisa lupangu yina, yawu vwandaka ya nge mosi, mpe na manima ya kutekisa yawu, nge vwandaka na kimpwanza ya kusadila mbongo yina mutindu nge zola. Samu na yinki nge me kuzwa dibanza ya mutindu yina? Nge me vuna ve bantu, kasi Nzambi.» 5 Ntangu Ananyase kuwaka mutindu yina, yandi kubwaka mpe kufwaka. Bayina nyonso kuwaka mambu yina, kumaka na boma mingi. 6 Bantwenya kwizaka zinga yandi na balele. Ba nataka yandi, mpe zikaka yandi. 7 Na manima ya kulutisa keba ve bangunga tatu, kento ya Ananyase kwizaka kota na kisika yina ata kuzaza mambu yina salamaka. 8 Pyele yufulaka yandi: «Zabisa munu, ni na ntalu yayi beno me tekisa lupangu ya beno?» Kento vutulaka: «Ee, ni na ntalu yina.» 9 Na yina, Pyele zabisaka yandi: «Wapi mutindu beno lenda kuwisana, nge na bakala ya nge, samu na kuvuna Mpeve ya Mfumu? Kuwa munu mbote, bayina me katuka na kuzika bakala ya nge me kuma yimeni na mwelo, mpe bawu ke nata nge.» 10 Kaka na ntangu yina, yandi kubwaka na ntwala ya Pyele, mpe kufwaka. Ntangu bantwenya kotaka, bawu kutaka yandi ya kufwa. Bawu nataka yandi, mpe zikaka yandi pene-pene na bakala ya yandi. 11

Dibuundu nyonso mpe bayina nyonso kuwaka mambu kubaka bantumwa. Kasi binwani nataka bantumwa na yina salamaka, kumaka na boma mingi. **12** Bantumwa malembe nyonso, samu ti bawu vwandaka na boma vwandaka sala bidimbu mingi mpe bimangu mingi ya ti bantu bula bawu matadi. **27** Na manima ya kunata ngitukulu na kati ya bantu. Bandimi vwandaka vukana bawu, ba telemisaka bawu na ntwala ya kimvuka ya konso ntangu na kati ya Musampa ya Salomon. bakuluntu ya ba-Zwife, mpe nganga-Nzambi ya ntete **13** Ata muntu ya nkaka vwandaka meka na kukota zabisaka bawu mutindu yayi: **28** «Beto yiminaka beno na nkonga ya bawu. Kasi bantu nyonso vwandaka na kulongisa ata fyoti na nkumbu ya muntu yina. siika bawu. **14** Bantu mingi, babakala mpe bakento, Beno tala mutindu beno me mwangisa ndongosolo vwandaka kwikila na Mfumu, mpe vwandaka bwelama ya beno na mbanza nyonso ya Yelusalemi, mpe beno na nkonga ya bandimi. **15** Bantu vwandaka nata ke na zola kutula lufwa ya yandi na zulu ya beto.» bambevo na babala-bala, mpe vwandaka tula bawu **29** Pyele mpe bantumwa ya nkaka vutulaka: «Beto na bamfulu to bankwala, samu tikinsyia ya Pyele fwana kutumama na Nzambi, kasi na bantu ve. **30** fuka kwandi ata mosi na kati ya bawu ntangu yandi Nzambi ya bankooko ya beto vumbulaka na lufwa ke luta. **16** Bantu mingi vwandaka katuka na babwala Yesu yina beno kufwaka na kukoma yandi na kulunsi. ya pene-pene na Yelusalemi samu na kukwenda **31** Nzambi zangulaka yandi na kisika ya buzitu na na Yelusalemi. Bawu vwandaka nata bambevo mpe lubakala ya yandi, mpe kumisaka yandi Mfumu mpe bantu yina vwandaka na bampeve ya yimbi, mpe Muvuukisi, samu ti bantu ya Isayeli soba nkadulu, bawu nyonso vwandaka beluka. **17** Na yina, nganga- mpe kuzwa mulemvo ya masumu ya bawu. **32** Beto Nzambi ya ntete mpe bayina nyonso vwandaka na kele bambangi ya mambu yina, beto mpe Mpeye ya kimvuka ya ba-Saduse fulukaka na musoki, mpe Longo yina Nzambi pesaka na bayina ke tumamaka kwendaka kuna. **18** Bawu kangaka bantumwa mpe na yandi.» **33** Ntangu bantu ya kimvuka ya bakuluntu kotisaka bawu na boloko ya bantu nyonso. **19** Kasi ya ba-Zwife kuwaka mutindu yina, bawu dasukaka na mpimpa, mbazi mosi ya Mfumu zibulaka myelo mpe vwandaka zola kufwa bantumwa. **34** Kasi na ya boloko. Yandi basisaka bantumwa, mpe zabisaka kati ya bawu vwandaka na Falisyeye mosi na nkumbu bawu: **20** «Beno kwenda na Yinzo ya Nzambi, mpe Ngamalyele. Yandi vwandaka mulongisi ya Misiku, beno zabisa bantu mambu nyonso yina me tadila mpe bantu nyonso vwandaka zitisa yandi. Yandi luzingu ya malu-malu.» **21** Bantumwa tumamaka. Na telamaka mpe lombaka ti ba basisa ntete na mwa suka-suka, bawu kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe ntangu fyoti bantumwa. **35** Na manima, yandi tubaka: bandaka na kulongisa. Nganga-Nzambi ya ntete mpe «Bantu ya Isayeli, beno sala keba na mambu yina bayina ke vwandaka kintwadi na yandi bokilaka bantu beno ke na zola kusala na bantu yayi. **36** Ntama mingi ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife mpe bakuluntu ve, ya vwandaka na muntu mosi na nkumbu Tudase. nyonso ya yinsi ya Isayeli. Na manima, bawu tumisaka Yandi vwandaka zola kulakisa ti yandi kele muntu ya binwani na kwenda baka bantumwa na boloko. **22** mfunu. Bantu keba ve bankama yiya vwandaka landa Kasi ntangu binwani kumaka kuna, bawu kutaka ve yandi. Kasi ba kufwaka yandi. Bayina vwandaka landa bantumwa na boloko. Bawu yutukaka mpe tubilaka yandi mwanganaka, mpe kimvuka ya yandi kufwaka. bawu mutindu yayi: **23** «Beto me kuta boloko ya **37** Na manima ya yandi, na ntangu ya lutangusu ya kukangama mbote, mpe mikengi na bisika ya bawu na bantu, ya vwandaka muntu mosi na nkumbu Yuda ntwala ya myelo. Kasi ntangu beto me zibula myelo, ya Ngalili. Bantu mingi vwandaka landa yandi. Kasi beto me tala ata muntu na kati.» **24** Na kuwa mutindu Yuda mpe kufwaka, mpe bayina nyonso vwandaka yina, mfumu ya mikengi ya Yinzo ya Nzambi mpe landa yandi mwanganaka. **38** Ntangu yayi, mu ke na bamfumu ya banganga-Nzambi yitukaka mingi, mpe kuzabisa beno mutindu yayi: Beno landa dyaka ve vwandaka yufula bawu na bawu: «Yinki me kumina mambu ya bantu yayi, mpe beno bika bawu. Kana bantumwa?» **25** Na manima, muntu mosi kwizaka mabanza to bisalu ya bawu me katuka na bantu, ya zabisa bawu: «Beno kuwa! Bayina beno tulaka na ke mwangana. **39** Kana yawu me katuka na Nzambi, boloko kele na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe bawu ke beno lenda kumwangisa yawu ve. Beno sala keba! na kulongisa bantu.» **26** Na yina, mfumu ya mikengi Beno nwanisa Nzambi ve.» Kimvuka ya bakuluntu ya kwendaka kuna kintwadi na binwani ya yandi samu na ba-Zwife ndimaka dibanza ya Ngamalyele. **40** Bawu

bokilaka bantumwa mpe tumisaka ti ba bulu bawu ve na kununga na ntawala ya Ityeni, samu ti yandi bikoti. Na manima, ba yiminaka bawu na kuzonza vwandaka zonza na ndwenga yina Mpeve ya Longo dyaka na Nkumbu ya Yesu, mpe ba bikaka bawu. 41 vwandaka pesa yandi. 11 Ni yawu yina, bawu futaka Bantumwa basikaka na kisika yina vwandaka kimvuka mbongo na bantu samu ti bawu tuba: «Beto kuwaka ya bakuluntu ya ba-Zwife na kilengi nyonso, samu yandi na kusafula Moyize mpe Nzambi!» 12 Na ti Nzambi talaka bawu mutindu bantu ya kulunga yina, bawu salaka ti bantu nyonso, bakuluntu ya bana kutala mpasi na Nkumbu ya Yesu. 42 Bilumbu Zwife mpe milongisi ya Misiku, dasuka. Na manima, nyonso, bawu vwandaka tatamana na kati ya Yinzo bawu kwendaka bwila Ityeni, mpe nataka yandi na ya Nzambi mpe na bayinzo ya bawu na kulongisa ntawala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife. 13 Bawu mpe kumwangisa Nsangu ya Mbote ya Yesu yina nataka mpe bambangi ya luvunu yina vwandaka kele Masiya.

6 Na bilumbu yina, lutangu ya bandimi kumaka nene, mpe ba-Zwife yina ke zonzaka ndinga ya ba-Ngeleke vwandaka nyunguta, samu ti bilumbu nyonso, ba-Zwife ya yinsi ya Isayeli vwandaka kabula ve mbote madya na mifwidi ya bawu ya bakento. 2 Na yina, bantumwa kumi na zole vukisaka bandimi nyonso, mpe zabisaka bawu: «Beto fwana kubika ve na kulongisa Mambu ya Nzambi samu na kukabulaka beno madya. 3 Ni yawu yina bampangi, beno soola na kati ya beno babakala nsambwadi yina kele na nkadulu ya mbote, mpe yina kele ya kufuluka na Mpeve ya Longo mpe na ndwenga. Beto ke pesa bawu kisalu yayi ya kukabulaka madya. 4 Kasi beto, beto ke tatamana ntangu nyonso na lusambulu mpe na kisalu ya kulongisa Mambu ya Nzambi.» 5 Bawu nyonso ndimaka mambu yina. Na yina, bawu soolaka Ityeni yina vwandaka na kiminu mingi na Nzambi, mpe ya kufuluka na Mpeve ya Longo. Ba soolaka mpe Filipe, Pokole, Nikanola, Timoni, Pamenase, mpe Nikola ya mbanza Antyose, yina vwandaka me kota na dibuundu ya ba-Zwife. 6 Na manima, ba nataka bawu na ntawala ya bantumwa yina sambilalika bawu mpe ba sakumunaka bawu na kutentika bawu maboko. 7 Mambu ya Nzambi vwandaka lutila na kumwangana. Lutangu ya bandimi vwandaka kuma mingi na Yelusalemi, mpe banganga-Nzambi mingi vwandaka kwikila na Yesu. 8 Ityeni vwandaka ya kufuluka na lulendo mpe lusakumunu ya Nzambi. Yandi vwandaka sala bimangu mpe bidimbu na kati ya bantu. 9 Na yina, mwa ba-Zwife ya bambanza Silene mpe Alezande, yina vwandaka bantu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife na nkumbu «yinzo ya bandongo yina kuzwaka kimpwanza», vukanaka na ba-Zwife ya bizunga ya Silisi mpe Aziya samu na kusala ntembe na Ityeni. 10 Kasi bawu lendaka

ve na kununga na ntawala ya Ityeni, samu ti yandi bikoti. Na manima, ba yiminaka bawu na kuzonza vwandaka zonza na ndwenga yina Mpeve ya Longo dyaka na Nkumbu ya Yesu, mpe ba bikaka bawu. 41 vwandaka pesa yandi. 11 Ni yawu yina, bawu futaka Bantumwa basikaka na kisika yina vwandaka kimvuka mbongo na bantu samu ti bawu tuba: «Beto kuwaka ya bakuluntu ya ba-Zwife na kilengi nyonso, samu yandi na kusafula Moyize mpe Nzambi!» 12 Na ti Nzambi talaka bawu mutindu bantu ya kulunga yina, bawu salaka ti bantu nyonso, bakuluntu ya bana kutala mpasi na Nkumbu ya Yesu. 42 Bilumbu Zwife mpe milongisi ya Misiku, dasuka. Na manima, nyonso, bawu vwandaka tatamana na kati ya Yinzo bawu kwendaka bwila Ityeni, mpe nataka yandi na ya Nzambi mpe na bayinzo ya bawu na kulongisa ntawala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife. 13 Bawu nataka mpe bambangi ya luvunu yina vwandaka tuba: «Muntu yayi ke na kubika ve na kusafula Yinzo ya longo ya Nzambi mpe Misiku ya Moyize. 14 Beto kuwaka yandi na kutuba ti Yesu ya Nazaleti ke mwangisa Yinzo ya Nzambi, mpe ke soba bifu yina Moyize pesaka beto.» 15 Bayina nyonso vwandaka kuna sikikaka meso ya bawu na Ityeni, mpe talaka ti kizizi ya yandi kumaka mutindu kizizi ya mbazi.

7 Nganga-Nzambi ya ntete yufulaka yandi: «Mambu yina kele ya tsyelika?» 2 Ityeni vutulaka: «Bampangi mpe batata ya munu, beno kuwa! Nzambi ya nkembo talanaka na nkooko ya beto Abalayami ntangu yandi vwandaka na kizunga ya Mezopotami, ntete yandi kwenda kuzinga na mbanza Alani. 3 Nzambi zabisaka yandi: «Katuka na yinsi ya nge. Bika dikanda ya nge, mpe kwenda na yinsi yina mu ke lakisa nge.» 4 Na yina, Abalayami basikaka na yinsi ya Babilone mpe kwendaka zinga na mbanza Alani. Na manima ya lufwa ya tata ya yandi, Nzambi nataka yandi na yinsi yina beno ke na kuzinga ntangu yayi. 5 Kuna, Nzambi pesaka yandi ata lupangu to ata mwa kisika ya fyoti. Kasi Nzambi pesaka yandi nsilulu ya kupesa yandi yinsi yina, mpe na manima ya yandi yawu ke vwandaka mpe ya mitekolo ya yandi. Kasi na ntangu yina, Abalayami vwandaka ntete ve na mwana. 6 Nzambi tubaka na yandi mutindu yayi: «Bana ya nge ke zinga na yinsi ya nzenza, kisika bawu ke vwandaka bandongo, mpe ba ke talisa bawu mpasi bamvula bankama yiya. 7 Kasi mu ke fundisa yinsi yina ke kumisa bawu bandongo. Na manima, bawu ke basika na yinsi yina, mpe bawu ke kwiza sambilalika munu na kisika yayi.» 8 Na manima, Nzambi salaka ngwisani na Abalayami. Kidimbu ya ngwisani yina ni kuzengisa bubakala. Ni yawu yina, na manima ya kubuta Isaaki, Abalayami zengaka yandi bubakala na kilumbu ya nana. Isaaki salaka mpe mutindu yina na Yakobi, mutindu mosi mpe

Yakobi na bana ya yandi kumi na zole yina kele kati ya bantu ya Isayeli. Moyize nwaninaka muntu bamfumu ya bifumba kumi na zole ya Isayeli.» 9 ya Isayeli. Na kuvutula yimbi yina muntu ya Ngipiti «Bankooko ya beto talaka musoki na mpangi ya bawu salaka, Moyize kufwaka yandi. 25 Moyize vwandaka Yosefi, mpe tekisaka yandi, samu ti yandi vwanda banza ti bampangi ya yandi zolaka bakula ti ni yandi mundongo na yinsi ya Ngipiti. Kasi Nzambi vwandaka Nzambi vwandaka zola kusadila samu na kupesa na yandi, 10 mpe kuulaka yandi na bampasi nyonso. bawu kimpwanza. Kasi bawu vwandaka bakula ve. Nzambi pesaka yandi ndwenga mpe salaka ti yandi 26 Na kilumbu yina landaka, yandi talaka bantu zole vwanda muntu ya mbote na ntwala ya Falawo, ntinu ya Isayeli yina vwandaka nwana. Yandi zolaka tula ya Ngipiti. Na yina, Falawo byadisaka yandi mfumu kizunu na kati ya bawu na kutuba: "Bampangi, samu yina ke talaka mambu ya yinsi ya Ngipiti mpe ya bima na yinki beno ke na kunwana? Beno kele bampangi." nyonso ya yandi. 11 Na yina, nsatu ya ngolo kumaka 27 Kasi muntu yina vwandaka nyokola mpangi, yandi na bizunga nyonso ya bayinsi ya Ngipiti mpe ya nungunaka Moyize mpe yandi tubaka na Moyize: Kaana. Mpasi lutilaka mingi, mpe bankooko ya beto "Nani me tula nge mfumu mpe zuzi samu na kufundisa vwandaka kuzwa dyaka ve kima ya kudya. 12 Yakobi beto? 28 Yinki, nge zola kufwa munu mutindu nge kuwaka ti madya vwandaka na yinsi ya Ngipiti, mpe kufwaka mazono mu-Ngipiti?" 29 Na kuwa mutindu yandi fidisaka bankooko ya beto mbala ya ntete. 13 yina, Moyize kimaka mpe kwendaka zinga na yinsi ya Ntangu yandi fidisaka bawu na mbala ya zole, Yosefi Madyane. Kuna, yandi butaka bana zole ya bakala.» zabakanaka na bampangi ya yandi, mpe Falawo 30 «Na manima ya bamvula makumi yiya, mbazi zabaka dikanda ya Yosefi. 14 Yosefi tumisaka bantu mosi kwizaka talana na Moyize na yinsi ya kuyuma na kwenda kubaka tata ya yandi Yakobi, mpe dikanda ya mongo ya Sinayi na kati ya mulaka ya tiya yina nyonso ya yandi, yina vwandaka na lutangu ya bantu vwandaka basika na divunda. 31 Na kutala mutindu makumi na tanu. 15 Na yina, Yakobi kwendaka na yina, Moyize yitukaka. Kasi ntangu yandi vwandaka yinsi ya Ngipiti, kisika yandi kufwaka mutindu mosi kwenda pene-pene samu na kutala mbote, yandi mpe bankooko ya beto ya nkaka. 16 Ba nataka kuwaka ndinga ya Mfumu yina tubaka: 32 "Mu kele bamvumbi ya bawu na bwala ya Siseme, mpe zikaka Nzambi ya bankooko ya nge, Nzambi ya Abalayami, yawu na bandyamu yina Abalayami sumbaka na ya Isaaki, mpe ya Yakobi." Moyize vwandaka tekita bana ya Amole na bwala Siseme.» 17 «Mutindu na boma mpe vwandaka meka dyaka ve na kutala. 33 ntangu yina Nzambi fwanaka nungisa nsilulu yina Na yina, Mfumu zabisaka yandi: "Katula mapapa na yandi pesaka Abalayami vwandaka kuma pene- makulu ya nge, samu ti kisika yayi nge kele, ya kele pene, bantu ya beto butanaka mpe kumaka mingi na ntoto ya longo. 34 Mu me tala wapi mutindu bantu ya Ngipiti. 18 Na manima, ntinu ya nkaka yina zabaka ve munu ke na kutala mpasi na yinsi ya Ngipiti. Mu me Yosefi bandaka na kuyala na Ngipiti. 19 Ntinu yina kuwa bidilu ya bawu, mpe mu me kulumuka samu vunaka bantu ya beto, mpe talisaka bankooko ya na kukuula bawu. Ntangu yayi, kwenda samu ti mu beto mpasi mingi. Yandi tumisaka bawu na kulosa ke na kufidisa nge na yinsi ya Ngipiti."» 35 «Moyize bana ya bawu samu ti bawu kufwa. 20 Ni na ntangu yina bantu ya Isayeli mangaka na kutuba: "Nani me yina, Moyize butukaka. Yandi vwandaka mwana ya tula nge mfumu mpe zuzi samu na kufundisa beto?" kitoko mingi. Ba kebaka yandi bangonda tatu na Nzambi fidisaka yandi mutindu Mfumu mpe Muvuukisi kati ya yinzo ya tata ya yandi. 21 Ntangu ba losaka ya bantu na lusalusu ya mbazi yina talanaka na yandi yandi, mwana ya Falawo ya kento bakaka yandi, mpe na divunda ya tiya.» 36 Ni Moyize basisaka bantu yundulaka yandi mutindu mwana ya yandi. 22 Na ya Isayeli na yinsi ya Ngipiti, mpe salaka bimangu yina, ba longisaka Moyize na ndwenga nyonso ya mpe bidimbu na yinsi yina, na mubu ya mbwaki, mpe yinsi ya Ngipiti, mpe yandi kumaka muntu ya mfunu na yinsi ya kuyuma na bamvula makumi yiya. 37 Ni na mambu yina yandi vwandaka zonza mpe sala. Moyize dyaka tubaka na bantu ya Isayeli: «"Nzambi 23 Ntangu Moyize lungisaka bamvula makumi yiya, ke basisa na kati ya beno mumbikudi mutindu munu."» yandi bakaka lukana ya kwenda kutala bampangi 38 Ntangu bantu ya Isayeli vukanaka na yinsi ya ya yandi, bantu ya yinsi ya Isayeli. 24 Yandi talaka kuyuma, ni yandi vwandaka na bankooko ya beto. Ni muntu ya Ngipiti yina vwandaka nyokola mosi na yandi mpe vwandaka kintwadi na mbazi yina zonzaka

na yandi na mongo ya Sinayi. Yandi kuzwaka mambu ya muntu ya kudedama. Ni yandi beno yekulaka mpe ya Nzambi samu na kuzabisa beto yawu. **39** Kasi kufwaka. **53** Beno kuzwaka Misiku na lusalusu ya bankooko ya beto zolaka ve na kutumama na yandi. bambazi, kasi beno tumamaka ve na yawu.» **54** Bantu Bawu mangaka yandi, mpe bawu vwandaka na nsatu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife dasukaka mingi ya kuvutuka na yinsi ya Ngipiti. **40** Ni yawu yina, bawu ntangu bawu kuwaka mutindu yina. Bawu bandaka tubaka na Aloni: «“Yidikila beto banzambi ya biteki na kukwetisa meno samu na kulakisa nkele na Ityeni. yina ke tambula na ntwala ya beto, samu ti beto zaba **55** Kasi Ityeni yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve ve mambu yina me kumina Moyize yina basisaka beto ya Longo sikikaka meso ya yandi na zulu. Yandi na yinsi ya Ngipiti.” **41** Na yina, bawu yidikaka kiteki talaka nkembo ya Nzambi mpe Yesu ya kutelama na ya mwana ya ngombe, mpe bawu pesaka minkayulu lubakala ya Nzambi. **56** Yandi tubaka: «Beno kuwa! na kiteki yina. Bawu salaka mukembo samu na kiteki Mu ke na kutala mazulu ya kuzibuka, mpe Mwana ya yina maboko ya bawu vwandaka me yidika. **42** Kasi Muntu yina kele ya kutelama na lubakala ya Nzambi.» Nzambi mangaka bawu, mpe bikaka ti bawu sambila **57** Na yina, bawu lookaka na ngolo nyonso, mpe binwani ya mazulu mutindu ya kele ya kusonama na kangaka makutu ya bawu. Bawu nyonso kubwaka na dibuku ya Mimbikudi: «“Bantu ya Isayeli! Ni na munu nzutu ya yandi. **58** Ba basisaka yandi na mbanza, ve beno pesaka minkayulu ya bibulu mpe makabu ya mpe bulaka yandi matadi samu na kufwa yandi. nkaka ntangu beno zingaka bamvula makumi yiya na Bambangi kwendaka tula bilele ya bawu na makulu yinsi ya kuyuma. **43** Beno nataka yinzo ya lele ya ya ntwenya na nkumbu Sawuli, samu ti yandi keba nzambi Moloke, mpe kifwani ya mbwetete ya nzambi yawu. **59** Ntangu bawu vwandaka bula Ityeni matadi, ya beno Lefane. Beno yidikaka biteki yina samu na Ityeni vwandaka sambila mutindu yayi: «Mfumu Yesu, kusambila yawu! Ni yawu yina, mu ke nata beno yamba mpeve ya munu.» **60** Na manima, yandi ntama kulutila yinsi ya Babilone.”» **44** «Na yinsi ya fukamaka mpe lookaka na ngolo nyonso: «Mfumu, kuyuma, bankooko ya beto vwandaka na Yinzo ya lemovkila bawu disumu yayil!» Na manima ya kutuba lele, kisika bawu vwandaka bumba matadi yina ba mutindu yina, yandi kufwaka.

sonikaka misiku. Moyize tungaka yawu na kifwani yina Nzambi lakisaka yandi. **45** Na manima, Yinzo ya lele yina bikanaka na bana ya bankooko ya beto. Bawu nataka yawu na lutwadusu ya Yosuwa na yinsi yina bawu bakaka na bantu ya nkaka yina Nzambi bingisaka na ntwala ya bawu. Yawu vwandaka kuna tii na ntangu ya Davidi. **46** Davidi kuzwaka lusakumunu ya Nzambi, mpe lombaka yandi muswa ya kutunga yinzo samu na Nzambi yina Yakobi vwandaka sambila. **47** Kasi, ni Salomoni tungilaka yandi yinzo.» **48** «Beto zaba mbote ti Nzambi-Mpungu ke vwandaka ve na kati ya bayinzo yina bantu ke yidikaka, mutindu yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya Mimbikudi: **49** «“Zulu kele kitu ya munu ya kimfumu, mpe ntoto kele kisika ya munu ya kutulaka makulu. Wapi mutindu ya yinzo beno lenda kutungila munu? Na wapi kisika mu lenda kupema? Ni Yave me tuba yawu. **50** Ni munu mosi yidikaka bima nyonso yina.”» **51** «Beno kele bantu ya yintu-ngolo. Bantima mpe makutu ya beno kele ya kukangama na Nzambi. Beno ke mangaka na kutumama na Mpeve ya Longo mutindu bankooko ya beno. **52** Bawu talisaka mimbikudi nyonso mpasi, mpe bawu kufwaka bayina zabisaka ntete nkzwizulu

8 **8** Sawuli ndimaka mpe ti ba kufwa Ityeni. Na kilumbo yina, ba bandaka na kutalisa mingi mpasi na bandimi ya Yelusalemi. Kaka bantumwa bikanaka na Yelusalemi, kasi bandimi nyonso mwanganaka na kati ya bizunga ya Zude mpe ya Samaliya. **2** Bantu ya kukwikama na Nzambi zikaka Ityeni, mpe dilaka mingi na lufwa ya yandi. **3** Kasi Sawuli vwandaka sosa kufwa dibuundi ya Nzambi. Yandi vwandaka kota na bayinzo ya bandimi, mpe vwandaka kanga bakento na babakala samu na kutula bawu na boloko. **4** Bayina mwanganaka vwandaka kwenda bisika nyonso, mpe vwandaka zabisa Nsangu ya Mbote. **5** Na yina, Filipe kwendaka na mbanza mosi ya Samaliya, mpe bandaka na kuzabisa bawu mambu yina me tadila Klisto. **6** Ntangu bawu vwandaka kuwa yandi mpe vwandaka tala bimangu yina yandi vwandaka sala, bantu nyonso kwikamaka na mambu yina Filipe vwandaka zonza. **7** Ya tsyelika, bampeve ya yimbi vwandaka basika na bambevo mingi na kulooka na ngolo nyonso. Bantu mingi ya bifuumma na makulu mpe ya binama ya kufwa vwandaka beluka. **8** Na yina, bantu ya mbanza yina kumaka

na kyese mingi. 9 Katuka ntama, bakala mosi na ya kupesa kimbangi yina me tadila Yesu mpe ya nkumbu Simoni vwandaka na mbanza yina. Yandi kuzabisa Nsangu ya Mbote ya Mfumu, Pyele mpe vwandaka sala bunganga, mpe vwandaka yitukisa Yowane vutukaka na Yelusalemi. Na nzila, bawu bantu mingi ya kizunga yina. Yandi vwandaka lakisa vwandaka longisa Nsangu ya Mbote na babwala ti yandi kele muntu ya mfunu, 10 mpe bantu nyonso, mingi ya Samaliya. 26 Mbazi mosi ya Mfumu tubaka kubanda na bantwenya tii na bakuluntu, vwandaka ya na Filipe: «Telama mpe kwenda na lweka ya sude, na kukwikama na yandi. Bantu vwandaka tuba: «Muntu nzila yina ke katukaka na Yelusalemi tii na mbanza yayi kele lulendo ya Nzambi, yina ba ke bokilaka Ngaza. Ata muntu ke lutilaka dyaka na nzila yina.» 27 Lulendo ya Nene.» 11 Bawu vwandaka ya kukwikama Kaka na ntangu yina, yandi telamaka mpe kwendaka. na yandi samu ti katuka ntama, yandi vwandaka Na nzila yina, yandi bwabanaka muntu ya mfunu ya yitukisa bawu na bunganga ya yandi. 12 Kasi ntangu yinsi ya Etyopi, muntu yina ba kufwaka mabuta. Yandi bawu ndimaka Nsangu ya Mbote ya Kimfumu ya vwandaka twadisa bimvwama ya Kandase, ntinu ya Nzambi mpe yina me tadila Yesu-Klisto yina Filipe kento ya yinsi ya Etyopi. Kalaka yina vwandaka me zabisaka bawu, bantu mingi, bakento na babakala, kwiza na Yelusalemi samu na kusambila Nzambi, botamaka. 13 Simoni mpe kwikilaka mpe botamaka. 28 mpe yandi vwandaka vutuka na yinsi ya yandi. Yandi vwandaka landa Filipe bisika nyonso, mpe yandi Yandi vwandaka zyeta ya kuwanda na kipusu yina vwandaka yituka mingi na bidimbu mpe bimangu bampunda ke bendaka, mpe vwandaka tanga dibuku yina Filipe vwandaka sala. 14 Ntangu bantumwa yina ya mumbikudi Esaya. 29 Mpeve ya Longo tubaka na vwandaka na Yelusalemi kuwaka ti bantu ya Samaliya Filipe: «Kwenda pene-pene ya kipusu-pusu yina.» 30 ndimaka Mambu ya Nzambi, bawu fidisaka bawu Filipe kimaka mbangu sika vwandaka kipusu, mpe Pyele mpe Yowane. 15 Ntangu Pyele mpe Yowane kuwaka muntu ya Etyopi yina vwandaka tanga dibuku kumaka na Samaliya, bawu sambidilaka bandimi, ya mumbikudi Esaya. Filipe yufulaka yandi: «Nge samu ti bawu kuzwa Mpeve ya Longo. 16 Ya tsyelika, ke na kubakula mambu yina nge ke na kutanga?» bandimi ya Samaliya vwandaka me kuzwa ntete ve 31 Muntu ya Etyopi vutulaka: «Wapi mutindu mu Mpeve ya Longo. Kasi bawu kuzwaka mbotokolo kaka lenda kubakula kana muntu bangudila munu yawu na nkumbu ya Mfumu Yesu. 17 Na yina, Pyele mpe ve?» Na yina, yandi tubaka na Filipe na kuyuluka na Yowane tentikaka bawu maboko, mpe bawu kuzwaka kipusu mpe na kuwanda pene-pene ya yandi. 32 Mpeve ya Longo. 18 Ntangu Simoni talaka ti bandimi Kibuku ya Mambu ya Nzambi yina yandi vwandaka kuzwaka Mpeve ya Longo ntangu bantumwa tentika tanga, vwandaka tuba mutindu yayi: «Yandi vwandaka bawu maboko, yandi natinaka bawu mbongo mpe mutindu dimeme yina ba ke na kunata samu na tubaka: 19 «Beno pesa munu mpe lulendo yina, samu kufwa yandi, mpe mutindu mwana ya dimeme yina ti bantu yina mu ke tentika maboko kuzwa Mpeve ke na kulooka ve na ntwala ya muntu yina ke na ya Longo.» 20 Kasi Pyele zabisaka yandi: «Bika ti kuzenga yandi mika. Ni mutindu yina mpe, yandi nge kwenda na mbungulu kintwadi na mbongo ya tubaka ata dyambu. 33 Ba talisaka yandi nsoni, mpe nge, samu ti nge me banza ti nge lenda kusumba ba mangaka na kunungisa yandi. Nani ke zonzila na mbongo dikabu yina Nzambi ke pesaka. 21 Nge nsangu ya bana ya yandi? Ya tsyelika, ba zengaka kele ve na kinkunku to ata luve mosi ve na kati luzingu ya yandi awa na ntoto.» 34 Muntu ya mfunu ya dyambu yayi, samu ti ntima ya nge kele ve ya yufulaka Filipe: «Mulemvo ya nge, nani mumbikudi kusungama na meso ya Nzambi. 22 Na yina, bika ke na kuzonzila? Yandi ke na kuzonzila yandi mosi mabanza ya nge ya yimbi, mpe sambila Mfumu samu to muntu ya nkaka?» 35 Na yina, Filipe bandaka ti yandi lemvikila nge na dibanza yina kele na ntima na kubangula kibuku yina ya Mambu ya Nzambi, ya nge, kana yandi lenda kulemvokila nge yawu. 23 mpe zabisaka yandi Nsangu ya Mbote yina me tadila Ya tsyelika, mu ke na kutala ti nge kele ya kufuluka Yesu. 36 Mutindu bawu vwandaka landa nzila, bawu na musoki, mpe nge kele ntete ya kukangama na kumaka na kisika yina vwandaka na maza. Na yina, masumu.» 24 Simoni vutulaka: «Beno sambila Mfumu muntu ya mfunu tubaka: «Maza yawu yayi! Yink beno mosi samu na munu, samu ti mambu yina ke na kukangisa munu nzila na kubotama?» [37 beno me zonza kumina munu ve.] 25 Na manima Filipe zabisaka yandi: «Kana nge kwikila na ntima

nyonso ya nge, nge lenda kuzwa mbotokolo.» Muntu Yandi ke na kusambilna ntangu yayi, 12 mpe yandi me ya mfunu vutulaka: «Mu ke na kukwikila ti Yesu-Klisto tala na lumoni bakala mosi na nkumbu Ananyase kele Mwana ya Nzambi.» 13 Muntu ya mfunu ya yina me kota mpe me tentika yandi maboko samu ti yinsi ya Etyopi kangimisaka kipusu. Bawu nyonso yandi tala dyaka.» 14 Ananyase vutulaka: «Mfumu, zole kulumukaka na maza, mpe Filipe botikaka yandi. bantu mingi me zonzila munu muntu yina, mpe me 15 Ntangu bawu basikaka na maza, Mpeve ya Mfumu zabisa munu yimbi nyonso yina yandi salaka na bantu nataka Filipe. Muntu ya mfunu vwandaka tala dyaka ya nge ya longo na Yelusalemi. 16 Yandi me kwiza ve Filipe, kasi yandi landaka nzila ya yandi na kilengi awa na lutumu yina bamfumu ya banganga-Nzambi nyonso. 17 Filipe talanaka na mbanza Azote, mpe me pesa yandi samu na kukanga bayina nyonso vwandaka zabisa Nsango ya Mbote na mbanza ni ke sambilaka nge.» 18 Kasi Mfumu zabisaka yandi: mbanza yina yandi vwandaka lutila tii ntangu yandi «Kwenda tala muntu yina! Mu me soola yandi, mpe kumaka na mbanza Sezale.

9 Na ntangu yina, Sawuli vwandaka bika ve na kusosa kufwa bilandi ya Mfumu Yesu. Yandi kwendaka tala nganga-Nzambi ya ntete, 2 mpe lombaka yandi mikanda yina fwanaka pesa yandi muswa ya kukota na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife na mbanza Damase, samu ti kana yandi kuta bantu kuna, babakala to bakento, yina vwandaka landa Nzila ya Mfumu, yandi kanga bawu mpe nata bawu na Yelusalemi. 3 Yandi vwandaka kwenda na mbanza Damase, mpe kumaka pene-pene na mbanza yina. Na mpamukunu, nsemo yina katukaka na mazulu lezimaka mpe zungaka yandi. 4 Yandi kubwaka na ntoto mpe kuwaka ndinga yina vwandaka zabisa yandi: «Sawuli, Sawuli, samu na yinki nge ke na katalisa munu mpasi?» 5 Sawuli yufulaka: «Mfumu, nge kele nani?» Ndinga vutulaka: «Mu kele Yesu yina nge ke na katalisa mpasi. 6 Kasi telama mpe kota na mbanza. Kuna, ba ke zabisa nge yinki nge fwana kusala.» 7 Bampangi ya nzyetolo ya Sawuli telamaka kuna, mpe vwandaka lenda ve na kuzonza ata dyambu. Bawu vwandaka kuwa ndinga, kasi bawu talaka ata muntu. 8 Sawuli telamaka mpe zibulaka meso. Kasi yandi vwandaka tala dyaka ve. Bampangi ya yandi ya nzyetolo simbaka yandi na diboko, mpe nataka yandi na Damase. 9 Na bilumbu tatu, meso ya yandi vwandaka kaka ya kufwa. Yandi vwandaka kudyaka ve mpe kunwa ve. 10 Na Damase, ya vwandaka na kilandi mosi na nkumbu Ananyase. Mfumu talanaka na yandi na lumoni, mpe bokilaka yandi: «Ananyase.» Ananyase vutulaka: «Mfumu, munu yandi yayi.» 11 Mfumu zabisaka yandi: «Kwenda malu-malu yayi na bala-bala yina ba ke bokilaka Kusungama. Kota na yinzo ya Yuda, mpe yufula bakala ya mbanza Tase na nkumbu Sawuli.

Yandi ke na kusambilna ntangu yayi, 12 mpe yandi me ya mfunu vutulaka: «Mu ke na kukwikila ti Yesu-Klisto tala na lumoni bakala mosi na nkumbu Ananyase kele Mwana ya Nzambi.» 13 Muntu ya mfunu ya yina me kota mpe me tentika yandi maboko samu ti yinsi ya Etyopi kangimisaka kipusu. Bawu nyonso yandi tala dyaka.» 14 Ananyase vutulaka: «Mfumu, zole kulumukaka na maza, mpe Filipe botikaka yandi. bantu mingi me zonzila munu muntu yina, mpe me 15 Ntangu bawu basikaka na maza, Mpeve ya Mfumu zabisa munu yimbi nyonso yina yandi salaka na bantu nataka Filipe. Muntu ya mfunu vwandaka tala dyaka ya nge ya longo na Yelusalemi. 16 Yandi me kwiza ve Filipe, kasi yandi landaka nzila ya yandi na kilengi awa na lutumu yina bamfumu ya banganga-Nzambi nyonso. 17 Filipe talanaka na mbanza Azote, mpe me pesa yandi samu na kukanga bayina nyonso vwandaka zabisa Nsango ya Mbote na mbanza ni ke sambilaka nge.» 18 Kasi Mfumu zabisaka yandi: mbanza yina yandi vwandaka lutila tii ntangu yandi «Kwenda tala muntu yina! Mu me soola yandi, mpe kumaka na mbanza Sezale.

yandi ke vwindaka kisadi ya munu. Yandi ke zabisa Nkumbu ya munu na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, na bantinu ya bawu, mpe na bantu ya Isayeli. 19 Mu ke lakisa yandi munu mosi, bampasi nyonso yina yandi ke tala samu na munu.» 20 Na yina, Ananyase kwendaka. Ntangu yandi kumaka na kati ya yinzo, yandi tentikaka Sawuli maboko, mpe zabisaka yandi: «Mpangi ya munu Sawuli, Mfumu Yesu yina talanaka na nge na nzila yina nge vwindaka kwizila, me fidisa munu samu ti nge tala dyaka, mpe ti nge fuluka na Mpeve ya Longo.» 21 Kaka na ntangu yina, bima mutindu makalu ya mbisi katukaka yandi na meso, mpe yandi bandaka na kutala dyaka. Yandi telamaka, mpe ba botikaka yandi. 22 Na manima, yandi kudyaka, mpe yandi kumaka dyaka na ngolo. Sawuli lutisaka mwa bilumbu kintwadi na bilandi yina vwindaka na mbanza Damase. 23 Kaka na ntangu yina, yandi bandaka na kulongisa Mambu ya Nzambi na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife na kuzabisa ti Yesu kele Mwana ya Nzambi. 24 Bayina nyonso vwindaka kuwa yandi yitukaka mpe tubaka: «Ni muntu yayi ve vwindaka talisa mpasi bantu yina ke sambilaka Yesu na Yelusalemi. Yandi me kwiza ve awa samu na kukanga mpe kunata bandimi na sika ya bamfumu ya banganga-Nzambi?» 25 Kasi lulendo ya Sawuli vwindaka lutila ngolo na mutindu ya yandi ya kulongisa ti Yesu kele Masiya. Na yina, ba-Zwife ya mbanza Damase vwindaka dyaka ve na dyambu ya kutuba. 26 Bilumbu mingi lutaka. Na manima, ba-Zwife wisanaaka samu na kufwa Sawuli. 27 Bilumbu nyonso na mpimpa mpe na ntangu, bawu vwindaka keba myelo ya mbanza samu na kufwa yandi. Kasi Sawuli zabaka mambu yina. 28 Na yina, bilandi ya Sawuli kimisaka yandi na mpimpa. Bawu kulumunaka yandi na kati ya kitunga ya nene na Iweka ya nkaka ya kibaka ya mbanza. 29 Ntangu Sawuli kumaka na

Yelusalemi, yandi vwandaka sosa na kuvukana na bawu kumaka, ba nataka yandi na kat i ya kivinga ya bilandi. Kasi bawu nyonso vwandaka tala yandi boma, kibandu. Mifwidi nyonso ya bakento vwandaka dila samu ti bawu vwandaka ndima ve ti yandi me kuma pene-pene ya yandi. Bawu vwandaka lakisa yandi kilandi ya tsyelika. **27** Na yina, Banabase bakaka binkuti mpe biyunga yina Dolekase tungaka ntangu yandi mpe nataka yandi na sika ya bantumwa. Yandi yandi vwandaka ntete moyo. **40** Pyele basisaka zabisaka bawu wapi mutindu Sawuli talanaka na bantu nyonso. Yandi fukamaka mpe sambilaka. Na Mfumu Yesu na nzila ya Damase, mpe wapi mutindu manima, yandi balukaka kisika vwandaka nzutu, mpe Mfumu zonzilaka yandi. Yandi zabisaka bawu mpe tubaka: «Tabita, telama!» Tabita zibulaka meso. Yandi wapi mutindu na mbanza Damase Sawuli longisaka talaka Pyele mpe vwandaka. **41** Pyele simbaka yandi na kivuvu nyonso Nkumbu ya Yesu. **28** Katuka na diboko, mpe sadisaka yandi na kutelama. Na ntangu yina, Sawuli kumaka kintwadi na bantumwa. manima, Pyele bokilaka bantu ya longo mpe mifwidi Yandi vwandaka tambula bisika nyonso na bawu na ya bakento. Yandi lakisaka bawu Tabita ya moyo. **42** Yelusalemi, mpe vwandaka longisa na kivuvu nyonso Nsangu yina mwanganaka na kat i ya mbanza Zafa, nkumbu ya Mfumu. **29** Yandi vwandaka solola mpe mpe bantu mingi kwikilaka na Mfumu Yesu. **43** Pyele vwandaka sala ntembe na ba-Zwife ya ndinga ya ba-lutisaka bilumbu mingi na mbanza Zafa na yinzo ya Simoni yina vwandaka bongisa bampusu ya bibulu. Ngeleke. Kasi bawu mpe vwandaka sosa na kufwa yandi. **30** Ntangu bampangi zabaka dyambu yina, bawu nataka Sawuli na mbanza Sezale, mpe fidisaka yandi na mbanza Tase. **31** Na yina, na bizunga nyonso ya Zude, ya Ngalili, mpe ya Samaliya, dibuundu vwandaka zinga na kizunu mpe vwandaka kula na kimini. Dibuundu vwandaka tumama na Mfumu mpe kumaka nene na lusalusu ya Mpeve ya Longo. **32** Kilumbu mosi, Pyele yina vwandaka tambula na yinsi nyonso kwendaka tala bantu ya longo yina vwandaka na mbanza Lida. **33** Kuna, yandi kutaka bakala mosi na nkumbu Ene. Yandi vwandaka ya kulala na mfulu katuka bamvula nana, samu ti yandi vwandaka na binama ya kufwa. **34** Pyele zabisaka yandi: «Ene, Yesu-Klisto me belusa nge. Telama mpe futika nkwalla ya nge.» Na mpamukunu, Ene telamaka. **35** Bantu nyonso ya mbanza Lida mpe bantu ya kizunga ya Saloni, bawu talaka yandi, mpe sobaka nkadulu samu na kulanda Mfumu. **36** Na mbanza Zafa vwandaka na mundimi ya kento na nkumbu Tabita. (Na ndinga ya ba-Ngeleke, nkumbu yina zola kutuba Dolekase. Nsasa ya yawu kele «nsyesye»). Yandi vwandaka sala ntangu nyonso mambu ya mbote, mpe vwandaka sadisa bampatu. **37** Na bilumbu yina, yandi kuzwaka kimbevo mpe kufwaka. Na manima, ba sukulaka nzutu ya yandi, mpe ba tulaka yawu na kat i ya kivinga ya kibandu. **38** Bandimi ya mbanza Zafa kuwaka nsangu ti Pyele vwandaka na mbanza Lida. Mutindu Lida vwandaka pene-pene na Zafa, bawu fidisaka yandi bantu zole na kwenda kutubila yandi: «Mulemvo ya nge, kwiza na nswalu nyonso na sika ya beto.» **39** Na nswalu nyonso, Pyele kwendaka na bawu. Ntangu

10 Na mbanza Sezale vwandaka na bakala mosi na nkumbu Koneye. Yandi vwandaka mfumu ya nkonga ya binwani nkama yina ba vwandaka bokilaka «Nkonga ya Itali». **2** Yandi vwandaka muntu ya kusungama na meso ya Nzambi, mpe kintwadi na dikanda ya yandi, bawu vwandaka zitisa Nzambi na ntima mosi. Yandi vwandaka sadisa bampatu ya ba-Zwife, mpe vwandaka sambilala Nzambi ntangu nyonso. **3** Kilumbu mosi, keba ve na ngunga ya kumi na tanu, yandi kuzwaka lumoni. Yandi talaka mbazi mosi ya Nzambi yina kotaka na yinzo ya yandi, mpe tubilaka yandi: «Koneye!» **4** Koneye sikkaka meso ya yandi na mbazi, mpe na boma nyonso, yandi yufulaka: «Wapi mambu, Mfumu?» Mbazi vutulaka: «Nzambi me ndima balusambulu ya nge mpe lusalusu yina nge ke pesaka na bampatu. Na yina, yandi me banzila nge. **5** Ntangu yayi, fidisa bantu na mbanza Zafa, samu ti bawu kwenda kubokila muntu mosi na nkumbu Simoni yina ba ke bokilaka dyaka Pyele. **6** Yandi kele na sika ya Simoni yina ke bongisaka bampusu ya bibulu. Yinzo ya yandi kele pene-pene na mubu.» **7** Ntangu mbazi yina vwandaka zonza na yandi kwendaka, Koneye bokilaka bisadi zole ya yandi, mpe mosi na kat i ya binwani ya yandi yina kele muntu ya kusungama na meso ya Nzambi. **8** Na manima ya kuzabisa bawu mambu yina mbazi tubilaka yandi, yandi fidisaka bawu na mbanza Zafa. **9** Na kilumbu yina landaka, ntangu bawu vwanda na nzila, mpe kumaka pene-pene na mbanza Zafa, ntete ngunga ya midi lunga, Pyele yulukaka na kibandu ya

yinzo samu na kusambila. 10 Yandi kumaka na nsatu tubaka: «Telama samu ti munu mpe, mu kele kwandi mpe sosaka kudya. Kasi ntangu ba vwandaka lambila muntu mutindu nge.» 27 Ntangu yandi vwandaka yandi madya, yandi kuzwaka lumoni. 11 Yandi talaka zonza na Koneye, yandi kotaka na yinzo, kisika yandi zulu ya kuzibuka mpe kima mosi mutindu lele ya nene kutaka bantu mingi yina vukanaka kuna. 28 Yandi yina vwandaka mutindu ba me simba na bansongi zabisa bawu: «Beno zaba ti Zwife kele ve na yiya. Yawu vwandaka kulumuka na ntoto. 12 Na katì muswa ya kuvwanda kintwadi na nzenza, to ya kukota ya yawu vwandaka na bibulu ya mutindu na mutindu: na yinzo ya yandi. Kasi Nzambi vwandaka me lakisa bibulu ya makulu yiya, banyoka, mpe bandeke. 13 munu ti mu fwana kutala ve muntu mutindu munu ya Ndinga mosi tubaka na yandi: «Pyele telama! Kufwa kusumuka to ya kuvedila ve. 29 Ni yawu yina, ntangu yawu mpe kudya yawu.» 14 Kasi Pyele vutulaka: beno me bokila munu, mu me manga ve na kukwiza. «Ve, Mfumu! Nabunu ntete mu kudya kima yina ba Na yina, mu zola kuzaba samu na yinki beno me yiminaka mpe yina kele ya kusumuka.» 15 Ndinga bokila munu awa.» 30 Koneye vutulaka: «Bilumbu wakanaka dyaka mpe tubaka: «Nge fwana kutala ve tatu me luta, mpe kaka na ngunga yayi ya kumi ya kusumuka bima yina Nzambi me zabisa ti yawu na tanu, mu vwandaka sambila na yinzo ya munu. kele ya kuvedila.» 16 Yawu salamaka bambala tatu, Na mpamukunu, muntu mosi yina lwataka bilele ya mpe na manima, kima yina vutukaka na zulu. 17 Pyele kulezima talanaka na munu, 31 mpe tubaka: "Koneye, vwandaka sosa na kuzaba nsasa ya lumoni yina. Nzambi me ndima balusambulu ya nge mpe lusalusu Kasi na ntangu yina mpe, bantu yina Koneye fidisaka yina nge ke pesaka na bampatu. 32 Na yina, fidisa yufulaka bantu mpe bakulaka kisika vwandaka yinzo bantu na mbanza Zafa, samu ti ba kwenda kubokila ya Simoni, mpe bawu kwendaka na ntwala ya mwelo. Simoni yina ba ke bokilaka dyaka Pyele. Yandi kele 18 Bawu bokilaka bantu ya yinzo mpe yufulaka: «Ni na sika ya Simoni yina ke bongsaka bampusu ya kwaku ke na kuvwandaka Simoni yina ba ke bokilaka bibulu. Yinzo ya yandi kele pene-pene na mhubu." 33 dyaka Pyele.» 19 Mutindu Pyele vwandaka yindula Na nswalu nyonso, mu fidisaka bantu na kwenda ntete nsasa ya lumoni yina yandi kuzwaka, Mpeve kubokila nge. Nge me sala mbote yina nge me kwiza. zabisa yandi: «Bantu tatu ke na kusosa nge. 20 Ntangu yayi, beto nyonso kele na ntwala ya Nzambi Telama! Kulumuka malu-malu yayi, mpe kwenda na samu na kuwa mambu nyonso yina Mfumu me tumisa bawu. Kusala ntembe ve samu ti ni munu me fidisa nge na kuzabisa beto.» 34 Na yina, Pyele bandaka na bawu.» 21 Na yina, Pyele kulumukaka mpe tubaka kuzonza mpe tubaka: «Ya tsyelika, mu zaba ti Nzambi na bawu: «Munu yandi yayi. Ni munu beno ke na ke talaka bantu nyonso mutindu mosi. 35 Ni yawu kusosa. Samu na yinki beno me kwiza awa?» 22 yina, na konso yinsi, muntu yina ke zitisaka Nzambi Bawu vutulaka: «Koneye, mfumu yina ke twadisaka mpe ke salaka mambu ya kudedama ke yangidikaka nkonga ya binwani nkama me fidisa beto na sika ya Nzambi. 36 Nzambi zabisa mambu ya yandi na nge. Yandi kele muntu ya kudedama mpe ke zitisaka bantu ya Isayeli. Yandi zabisa bawu Nsangu ya Nzambi. Ba-Zwife nyonso ke tubaka kimbangi ya Mbote ya kizunu na lusalusu ya Yesu-Klisto, Mfumu mbote na nkadulu ya yandi. Mbazi mosi ya Nzambi ya bantu nyonso. 37 Beno zaba mambu nyonso yina zabisa yandi na kubokila nge na yinzo ya yandi lutaka na kizunga nyonso ya Zude, kubanda Ngailili na samu na kuwa mambu yina nge ke tubila yandi.» 23 manima ya mbotokolo yina Yowane zabisa. 38 Beno Na yina, Pyele kotisaka bawu na yinzo, mpe pesaka zaba wapi mutindu Nzambi tulaka ngolo ya Mpeve bawu kisika ya kulala. Na kilumbu yina landaka, Pyele ya Longo na Yesu ya Nazaleti. Yandi tambulaka na telamaka mpe kwendaka na bawu. Bandimi ya nkaka yinsi nyonso na kusala mambu ya mbote, mpe na ya mbanza Zafa kwendaka kintwadi na yandi. 24 Yandi kubelusa bayina nyonso vwandaka na lutumu ya kumaka na mbanza Sezale na kilumbu yina landaka. Satana. Ya tsyelika, Nzambi vwandaka na yandi. 39 Koneye vwandaka vingila bawu kintwadi na dikanda Beto kele bambangi ya mambu nyonso yina yandi ya yandi mpe bandiku ya yandi ya luzolo yina yandi salaka na Yelusalemi mpe na bisika ya nkaka ya yinsi bokilaka. 25 Ntangu Pyele vwandaka kota na yinzo, ya ba-Zwife. Ba kufwaka yandi na kukoma yandi na Koneye kwizaka bwabana yandi mpe fukamaka na kulunsi. 40 Kasi Nzambi vumbulaka yandi na lufwa na ntwala ya Pyele. 26 Kasi Pyele telemisaka yandi mpe kilumbu ya tatu na manima ya lufwa ya yandi, mpe

pesaka yandi lulendo ya kutalana dyaka. 41 na bantu vutukaka na zulu. 11 Kaka na ntangu yina, babakala nyonso ve, kasi na beto yina Nzambi soolaka ntete tatu yina katukaka na mbanza Sezale kwizaka na samu na kuvwanda bambangi. Beto kudyaka kintwadi kisika yina beto vwandaka samu na kubokila munu. na yandi na manima ya mvumbukulu ya yandi na 12 Mpeve ya Longo zabisaka munu na kukwenda lufwa. 42 Yesu tumisaka beto na kulongisa bantu, na bawu ata kusala ntembe. Bampangi sambanu mpe na kuzabisa ti ni yandi Nzambi soolaka samu na yayi kwendaka na munu, mpe beto kotaka na yinzo kufundisa bantu ya moyo mpe ya kufwa. 43 Mimbikudi ya Koneye. 13 Yandi zabisaka beto wapi mutindu nyonso zonzilaka yandi na kutuba ti konso muntu mbazi talanaka na yinzo ya yandi, mpe zabisaka yina ke kwikila Yesu, ke kuzwa mulemvo ya masumu yandi: "Fidisa babakala na mbanza Zafa samu na na Nkumbu ya yandi." 44 Ntangu Pyele vwandaka kubokila Simoni yina ba ke bokilaka dyaka Pyele. 14 zonza ntete, Mpeve ya Longo kulumukaka na bayina Yandi ke tubila nge mambu yina ke pesa mpulusu nyonso vwandaka kuwa mambu yina. 45 Bandimi ya na nge mpe na bayina nyonso ke vwandaka na ba-Zwife yina kwizaka na Pyele yitukaka na kutala ti yinzo ya nge." 15 Ntangu mu bandaka na kuzonza, Nzambi mwangisaka mpe dikabu ya Mpeve ya Longo Mpeve ya Longo kulumukaka na bawu mutindu yawu na bayina kele ve ba-Zwife. 46 Ya tsyelika, bawu kulumukaka na beto na mbandukulu. 16 Na yina, mu vwandaka kuwa bayina kele ve ba-Zwife kuzonza na bambukaka moyo na mambu yina Mfumu zonzaka: bandinga ya nkaka, mpe kukembisa Nzambi. Na yina, "Yowane botikaka bantu na maza, kasi beno ke kuzwa Pyele tubaka: 47 «Bantu yayi me kuzwa Mpeve ya mbotokolo na Mpeve ya Longo." 17 Kana Nzambi Longo mutindu beto. Beto lenda ve kuyimina bawu na pesaka bawu dikabu ya mutindu mosi na yina yandi kubotama na maza." 48 Yandi tumisaka na kubotika pesaka beto yina kwikilaka Mfumu Yesu-Klisto, nani bawu na Nkumbu ya Yesu-Klisto. Na yina, bawu mu vwandaka samu na kukangisa Nzambi nzila?" 18 lombaka Pyele na kuvwanda dyaka mwa bilumbu na Na manima ya kuwa mutindu yina, bawu lembaka bawu. mpe kembilaka Nzambi na kutuba: «Nzambi me pesa mpe nzila na bayina kele ve ba-Zwife na kusoba nkadulu, samu ti bawu kuzwa luzingu ya tsyelika." 19 Na manima ya lufwa ya Etyeni, bandimi mwanganaka ntangu ba bandaka na kutalisa bawu mpasi. Bawu kwendaka tii na kizunga ya Finesi, na kisanga ya Sipele, mpe na mbanza Antyose, kasi bawu vwandaka zabisa mambu ya Nzambi kaka na ba-Zwife. 20 Kasi bandimi ya nkaka yina vwandaka bantu ya kisanga ya Sipele mpe ya mbanza Silene kwendaka na mbanza Antyose. Bawu zabisaka mpe Nsangu ya Mbote ya Mfumu Yesu na sika ya bayina kele ve ba-Zwife. 21 Lulendo ya Mfumu vwandaka na bawu. Ni yawu yina, bantu mingi kwikilaka mpe sobaka nkadulu ya bawu samu na kulanda Mfumu Yesu. 22 Dibuundi ya Nzambi ya Yelusalemi kuwaka nsangu yina. Na yina, bawu fidisaka Banabase na mbanza Antyose. 23 Ntangu yandi kumaka mpe talaka mutindu bumbote ya Nzambi vwandaka na bawu, yandi yangalalaka mpe kindisaka bawu nyonso na kuvwanda ya kukwikama na Mfumu. 24 Banabase vwandaka muntu ya mbote yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo mpe na kiminu. Bantu mingi kwikilaka na Mfumu. 25 Na manima, Banabase kwendaka na mbanza Tase samu na kusosa Sawuli. 26 Ntangu Banabase talaka

11 Bantumwa mpe bampangi ya kizunga ya Zude kuwaka ti bayina kele ve ba-Zwife ndimaka mpe Mambu ya Nzambi. 2 Ntangu Pyele vutukaka na Yelusalemi, bandimi ya ba-Zwife sololaka na yandi 3 na kutuba: «Nge me kota na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe nge me kudya kintwadi na bawu." 4 Na yina, Pyele zabisaka bawu mambu nyonso yina lutaka. Yandi tubaka: 5 «Mu vwandaka na mbanza Zafa, mpe mu kuzwaka lumoni ntangu mu vwandaka sambilia. Mu talaka kima mosi yina katukaka na zulu, mpe kulumukaka na sika ya munu. Ya vwandaka mutindu lele ya nene yina ba me simba na bansongi yiya. 6 Na nkebolo nyonso, mu sikikaka meso na lele yina, mpe na kati, mu talaka bibulu ya makulu yiya, bibulu ya mfinda, banyakka, mpe bandeke ya mazulu. 7 Na yina, mu kuwaka ndinga yina zabisaka munu: "Pyele telema, kufwa yawu mpe kudya yawu!" 8 Kasi mu vutulaka: "Ve, Mfumu! Nabunu ntete mu kudya kima yina ba yiminaka, mpe yina kele ya kusumuka." 9 Ndingga wakanaka dyaka na mazulu: "Nge fwana kutala ve ya kusumuka bima yina Nzambi me zabisa ti yawu kele ya kuedilda." 10 Yawu salamaka bambala tatu, mpe na manima, yawu

Sawuli, yandi nataka yandi na mbanza Antyose. kutambula na manima ya mbazi. Yandi vwandaka Bawu lutisaka mvula ya muvimba na kusala na kat i zaba ve ti ya vwandaka tsyelika, yandi vwandaka ya dibuundu ya Nzambi, mpe bawu longisaka bantu banza ti ya vwandaka ndosi. **10** Na manima ya mingi. Ni na mbanza Antyose ba bokilaka na mbala kuluta nkonga ya ntete mpe ya zole ya binwani, ya ntete bilandi ya Mfumu Yesu na nkumbu ya «ba- bawu kumaka na ntawala ya mwelo ya bisengo yina Klisto». **27** Na bilumbu yina, mimbikudi katukaka ba ke basikaka na boloko. Mwelo yina fungukaka na Yelusalemi mpe kwendaka na mbanza Antyose. yawu mosi na ntawala ya bawu, mpe bawu basikaka. **28** Mosi na kat i ya bawu, Angabuse, yina Mpeve Bawu kwendaka na nsuka ya bala-bala, mpe na ya Longo twadisaka, zabisaka ti nsatu ya nene ke mpamukunu, mbazi bikaka Pyele. **11** Na yina, Pyele vwanda na ntoto ya muvimba. (Ya tsyelika, yawu bakulaka mambu yina salamaka mpe tubaka: «Ntangu salamaka ntangu Kolode vwandaka mfumu.») **29** Na yayi, mu me zaba ti ya tsyelika Mfumu me fidisa yina, bandimi bakaka lukanu ti konso muntu na kat i mbazi ya yandi. Yandi me kuula munu na maboko ya ya bawu fwana kupesa kima ni kima yina yandi Elode, mpe na yimbi nyonso yina ba-Zwife zolaka sala lenda kuzwa samu na kusadisa bampangi yina kele munu.» **12** Na manima ya kuyindula, yandi kwendaka na Zude. **30** Bawu salaka mutindu yina, mpe bawu na yinzo ya Maliya, mama ya Yowane-Make. Bantu fidisaka yawu na maboko ya Banabase mpe Sawuli, mingi vukanaka kuna samu na kusambilia. **13** Ntangu samu na kupesa yawu na sika ya bakuluntu ya Pyele konkotaka na mwelo, kisadi mosi ya kento na nkumbu Loda, kwizaka pene-pene ya mwelo samu na kuzaba nani vwandaka kuna. **14** Yandi zabaka ndinga ya Pyele, mpe yandi kumaka na kyese mingi, kasi yandi zimbanaka na kuzibula mwelo. Na nswalu nyonso, yandi kwendaka zabisa ntete bampangi ti Pyele vwandaka na ngaanda na ntawala ya mwelo.

12 Na ntangu yina, ntinu Elode bandaka na kutilasa mpasi bandimi ya nkaka ya Dibuundu. **2** Yandi tumisaka ti ba kufwa Zaki mpangi ya Yowane, na mbele ya yinda. **3** Ntangu Elode talaka ti mambu yina yangidikaka ba-Zwife, yandi kangisaka Pyele na bilumbu ya mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ve. **4** Na manima ya kukangisa Pyele mpe ya kutula yandi na boloko, Elode tulaka bankonga yiya ya binwani yiya-yiya na kukeba Pyele. Yandi vwandaka zola kufundisa Pyele na ntawala ya bantu nyonso na manima ya mukembo ya Paki. **5** Pyele vwandaka na boloko, kasi bampangi ya dibuundu vwandaka tatamana na kusambilia Nzambi samu na yandi. **6** Na mpimpa yina tekilaka kilumbu yina Elode zengaka samu na kufundisa yandi, Pyele vwandaka ya kulala na kat i-kati ya binwani zole. Ba kangaka yandi na maboko ya binwani zole na basinga zole yina ba yidikaka na bisengo. Binwani ya nkaka vwandaka kengila na ntawala ya mwelo ya boloko. **7** Na mpamukunu, mbazi mosi ya Mfumu talanaka, mpe nsemo lezimaka na kat i ya kivinga nyonso. Mbazi ningisaka Pyele na bambanzi, mpe vumbulaka yandi. Yandi tubilaka Pyele: «Telama mbangu.» Na yina, basinga nyangukaka na maboko ya yandi. **8** Na manima, mbazi zabisaka yandi: «Kanga singa ya nge ya luketo mpe mapapa ya nge.» Pyele tumamaka, mpe mbazi tubaka dyaka: «Lwata kiyunga ya nge, mpe landa munu.» **9** Pyele basikaka na boloko na Pyele konkotaka na mwelo, kisadi mosi ya kento na nkumbu Loda, kwizaka pene-pene ya mwelo samu na kuzaba nani vwandaka kuna. **14** Yandi zabaka ndinga ya Pyele, mpe yandi kumaka na kyese mingi, kasi yandi zimbanaka na kuzibula mwelo. Na nswalu nyonso, yandi kwendaka zabisa ntete bampangi ti Pyele vwandaka na ngaanda na ntawala ya mwelo. **15** Bawu zabisaka yandi: «Nge me lawuka.» Kasi yandi tatamanaka na kuzonza ti ya vwandaka yandi. Na yina, bawu tubaka: «Ya kele mbazi ya yandi.» **16** Kasi Pyele vwandaka tatamana na kukonkota. Ntangu bawu zibulaka mwelo, bawu talaka yandi, mpe bawu yitukaka mingi. **17** Na diboko ya yandi, yandi zabisaka bawu na kuvwanda swi. Yandi tubilaka bawu wapi mutindu Mfumu Yesu basisaka yandi na boloko. Yandi tubaka dyaka: «Beno zabisa yawu na Zaki mpe na bampangi ya nkaka.» Na manima, yandi basikaka mpe kwendaka na kisika ya nkaka. **18** Ntangu bwisi kutsyaka, muvusu ya nene vwandaka na kat i ya binwani. Bawu vwandaka sosa kuzaba wapi kisika kele Pyele. **19** Elode fidisaka bantu na kusosa yandi, kasi ba talaka yandi ve. Na yina, yandi sambisaka binwani yina vwandaka kengila Pyele, mpe pesaka muswa ya kufwa bawu. Na manima, Elode katukaka na Zude, mpe kwendaka na mbanza Sezale, kisika yandi zingaka mwa bilumbu. **20** Elode vwandaka na nkele mingi na bantu ya bambanza Tile mpe Sidone. Na yina, bawu wisana samu na kwenda tala yandi. Bawu salaka ti Balasuse, mfumu ya yinzo ya ntinu, kundima mpe bawu kwendaka lomba Elode na kusala kizunu, samu ti madya ya

yinsi ya bawu vwandaka katuka na yinsi ya ntinu. 21 Na yina, Sawuli yina ba vwandaka bokila dyaka Polo, Na kilumbu yina bawu zengaka, Elode Iwataka bilele mpe yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo, ya yandi ya bumfumu, mpe kwendaka vwanda na sikakaka meso ya yandi na sika ya nganga-kisi, 10 kiti ya yandi ya bumfumu. Yandi salaka kinzonzi na mpe tubaka: «Nge kele ya kufuluka na luvunu mpe na ntwala ya bantu nyonso. 22 Bantu lookaka na ngolo banzila ya muyibi. Nge kele mwana ya Satana. Nge nyonso: «Yandi ke na kuzonza mutindu Nzambi, kele mbeni ya mambu nyonso ya mbote. Nge ke bika kasi mutindu muntu ve.» 23 Kasi kaka na ntangu ve na kutengimisa banzila ya kusungama ya Mfumu? yina, mbazi mosi ya Mfumu bulaka Elode, samu 11 Ntangu yayi, Mfumu ke semba nge. Nge ke kuma ti yandi ndimaka na kuzwa nkembo yina bantu ke mpofo, mpe nge ke lutisa mwa bilumbu ata kutala pesaka na Nzambi. Misyete kudyaka yandi mpe yandi dyaka nsemo ya ntangu.» Kaka na ntangu yina, yandi kufwaka. 24 Mambu ya Nzambi vwandaka lutila na kumaka mpofo. Yandi vwandaka baluka balweka kumwangana, mpe bandimi kumaka mingi. 25 Na nyonso samu na kusosa muntu yina ke nata yandi yina me tadila Banabase mpe Sawuli, na manima na diboko. 12 Ntangu mfumu Seluse Puluse talaka ya kumanisa kisalu ya bawu na Yelusalemi, bawu mambu yina salamaka, yandi kumaka mundimi. Yandi vutukaka mpe nataka Yowane yina ba ke bokilaka yitukaka mingi na ndongosolo yina me tadila Mfumu. dyaka Make.

13 Na kat i ya dibuundu ya Nzambi ya mbanza

Antyose vwandaka na mimbikudi mpe milongisi: Banabase, Simewone yina ba ke bokilaka dyaka «Ndombe», Lusyuse ya mbanza Silene, Sawuli, mpe Manayene yina kulaka kisika mosi na ntinu Elode. 2 Kilumbu mosi, ntangu bawu vwandaka sambilia mpe mangaka na kudya samu na Nzambi, Mpeve ya Longo zabisaka bawu: «Beno byeka Banabase mpe Sawuli, samu ti bawu sala kisalu yina mu bokilaka bawu.» 3 Na yina, na manima ya kusambilia mpe ya kumanga na kudya samu na Nzambi, ba tentikaka bawu maboko, mpe bikaka bawu na kukwenda. 4 Mpeve ya Longo fidisaka Banabase mpe Sawuli. Bawu kwendaka na mbanza Selesi, kisika bawu kuzwaka masuwa yina nataka bawu na kisanga ya Sipele. 5 Ntangu bawu kumaka na mbanza Salamine, bawu zabisaka mambu ya Nzambi na kat i ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Yowane-Make vwandaka kintwadi na bawu samu na kusadisa bawu. 6 Bawu sabukaka kisanga nyonso, mpe kumaka na mbanza Pafose, kisika bawu kutaka nganga-kisi na nkumbu Bale-Yesu. Yandi vwandaka Zwife, mpe vwandaka lakisa ti yandi kele mumbikudi. 7 Yandi vwandaka zinga na sika ya Seluse Puluse, mfumu ya kisanga mpe muntu ya mayela. Seluse Puluse bokilaka Banabase mpe Sawuli, samu ti yandi vwandaka na nsatu ya kuwa Mambu ya Nzambi. 8 Kasi, ngangakisi Elimase (nkumbu ya Bale-Yesu na ndinga ya ba-Ngeleke) zolaka ve, mpe sosaka na kukangisa mfumu Seluse Puluse nzila ya kukuma mundimi. 9

Na yina, Sawuli yina ba vwandaka bokila dyaka Polo, mbanza Pafose, mpe kwendaka na mbanza Peze na kizunga ya Pamfili. Kuna, Yowane-Make kabwanaka na bawu, mpe vutukaka na Yelusalemi. 14 Polo na Banabase katukaka na mbanza Peze, mpe kwendaka na mbanza Antyose ya Pisidi. Na kilumbu ya saba, bawu kotaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe vwandaka. 15 Na manima ya kutanga na kat i ya Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi, bamfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife fidisaka bantu na kuzabisa bawu: «Bampangi, kana beno kele na mwa dyambu ya kukindisa bantu, beno lenda kuzonza ntangu yayi.» 16 Na yina, Polo telamaka. Yandi nangunaka diboko mpe tubaka: «Beno bantu ya Isayeli, mpe beno yina ke zitisaka Nzambi, beno kuwa! 17 Nzambi ya bantu ya Isayeli soolaka bankooko ya beto. Yandi kumisaka bawu dikanda ya nene na Ngipiti. Na manima, yandi basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti na lulendo ya yandi. 18 Yandi kebaka bawu bamvula makumi yiya na yinsi ya kuyuma. 19 Na manima, yandi salaka ti ba kufwa makanda ya bifumba nsambwadi ya yinsi ya Kaana, mpe pesaka yinsi ya bawu na sika ya bantu ya Isayeli. 20 Mambu nyonso yina salaka keba ve bamvula bankama yiya na makumi tanu. Na manima, yandi pesaka bawu bikuudi tii na ntangu ya mumbikudi Samwele. 21 Na yina, bawu lombaka ntinu, mpe Nzambi pesaka bawu Sawuli, mwana ya Kise, yina vwandaka na dikanda ya Bezame. Yandi vwandaka ntinu bamvula makumi yiya.» 22 Kasi Nzambi mangaka yandi, mpe pesaka bawu Davidi mutindu ntinu. Nzambi tubaka mutindu yayi samu na Davidi: «Mu me soola Davidi mwana

ya Yes. Yandi ke na kuyangidika munu, mpe yandi ke sala mambu nyonso yina mu zola." 23 Nzambi salaka ti Yesu yina kele Muvuukisi ya bantu ya Isayeli ya Moyize lendaka ve na kukumisa beno bantu ya butuka na dikanda ya Davidi mutindu yandi pesaka kudedama. 24 Ntete Yesu kwiza, Yowane longisaka bantu Yesu, ke na kuma ya kudedama.» 25 Na yina, beno ya Isayeli na kusoba nkadulu mpe na kubotama. 26 «Bampangi, beno fwana kuzaba ti ni na Yesu ba ke na kuzabisa beno mulemvo ya masumu. Misiku ntangu Yowane kumaka na nsukunu ya kisalu ya kumina beno ve: 27 «Beno tala, beno yina ke sekaka yandi, yandi tubaka: "Beno ke na kubanza ti mu kele Nzambi. Beno yituka, mpe beno zimbana. Ntangu nani? Mu kele ve muntu yina beno ke na kuvungila. beno ke ntete moyo, mu ke sala mambu yina beno Kasi beno kuwa: Muntu yina ke kwiza na manima ya ke kwikila ve kana muntu tubila beno yawu."» 28 Muntu, mpe mu kele ve ya kulunga na kukatula yandi Ntangu Polo na Banabase basikaka na yinzo ya mapapa." 29 «Bampangi, beno bana ya Abalayami lusambulu ya ba-Zwife, ba lombaka bawu na kuvutuka mpe beno yina ke zitisaka Nzambi, ni na beto Nzambi na kilumbu ya Saba yina vwandaka landa samu na me fidisa mambu yayi samu na kuvuukisa beto. kuzonzila dyaka mambu yina. 30 Na manima ya 29 Ya tsyelika, bantu ya Yelusalemi mpe bamfumu lukutakanu, ba-Zwife mingi mpe bantu mingi ya nkaka ya bawu bakulaka ve nani vwandaka Yesu. Konso yina kotaka na dibuundu ya ba-Zwife landaka bawu. saba, bawu vwandaka tanga dibuku ya Mimbiudi Polo na Banabase vwandaka zonza na bawu, mpe ata kubakula yawu. Kasi bawu nungisaka mambu vwandaka kindisa bawu na kuvwanda ya kukwikama yina na kuzengila Yesu lufwa. 31 Bawu kuzwaka na bumbote ya Nzambi. 32 Na kilumbu ya saba yina atyambu ya yimbi na yandi samu na kuzengila landaka, bantu nyonso ya mbanza yina vukanaka yandi lufwa. Kasi bawu lombaka na Pilate na kufwa samu na kuwa mambu yina me tadila Mfumu Yesu. yandi. 33 Na manima ya kusala mambu nyonso yina 34 Ntangu ba-Zwife talaka bantu nyonso yina, bawu kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi na yina me fulukaka na musoki. Bawu vwandaka tuba ti Polo yandi na ndyamu. 34 Kasi Nzambi vumbulaka yandi vwandaka vuna, mpe bawu vwandaka finga yandi. na lufwa. 35 Na bilumbu mingi, yandi talanaka na 36 Na yina, Polo mpe Banabase zabisaka bawu na pwelele nyonso: «Ni na beno ya lungaka ntete na bayina tambulaka kintwadi na yandi katuka Ngaili tii na Yelusalemi. Ntangu yayi, bawu kele bambangi ya yandi na ntwala ya bantu ya Isayeli, 37 mpe beto, beto ke na kuzabisa beno Nsango ya Mbote yayi: Mambu yina Nzambi pesaka nsilulu na bankooko ya beto, 38 «Bampangi, beno fwana kuzaba ti ni na Yesu ba ba sonikaka na kati ya Mukunga ya zole: «Nge ke ba sonikaka na kati ya Mukunga ya zole: «Nge ke mwana ya munu. Bubu yayi, mu me buta nge."» 39 mpe ntzutu ya yandi ke vutuka ve na ndyamu samu ti yawu bola ve. Ya tsyelika, yandi zonzaka: "Mu ke pesa beno balusakumunu ya longo mpe ya tsyelika yina mu pesaka nsilulu na Davidi."» 40 Ni yawu yina, ba sonikaka dyaka na kati ya Mikunga: «Nge ke bika ve kisadi ya nge bola na kati ya ndyamu."» 41 «Beno tala, beno yina ke sekaka yandi, yandi tubaka: "Beno ke na kubanza ti mu kele Nzambi. Beno yituka, mpe beno zimbana. Ntangu nani? Mu kele ve muntu yina beno ke na kuvungila. beno ke ntete moyo, mu ke sala mambu yina beno Kasi beno kuwa: Muntu yina ke kwiza na manima ya ke kwikila ve kana muntu tubila beno yawu."» 42 Muntu, mpe mu kele ve ya kulunga na kukatula yandi Ntangu Polo na Banabase basikaka na yinzo ya mapapa." 43 Na manima ya 44 Na kilumbu ya saba yina atyambu ya yimbi na yandi samu na kuzengila landaka, bantu nyonso ya mbanza yina vukanaka yandi lufwa. Kasi bawu lombaka na Pilate na kufwa samu na kuwa mambu yina me tadila Mfumu Yesu. yandi. 45 Ntangu ba-Zwife talaka bantu nyonso yina, bawu kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi na yina me fulukaka na musoki. Bawu vwandaka tuba ti Polo yandi na ndyamu. 46 Na yina, Polo mpe Banabase zabisaka bawu na pwelele nyonso: «Ni na beno ya lungaka ntete na kuzabisa Mambu ya Nzambi. Kasi, mutindu beno me manga yawu mpe beno me tala ti beno kele ve ya kulunga na kuzwa lusingu ya mankululu, ntangu yayi, beto ke kwenda na sika ya bayina kele ve ba-Zwife. (aiōnios g166) 47 Ya tsyelika, Mfumu Nzambi tumisaka beto mutindu yayi: «Mu soolaka nge samu ti nge vwandaka mutindu mwinda ya bayinsi nyonso, samu ti bantu nyonso ya yinza kuzwa mpulusu!» 48 Ntangu bayina kele ve ba-Zwife kuwaka mutindu yina, bawu yangalalaka mpe kembisaka Nzambi. Bayina nyonso Nzambi soolaka samu na kuzwa lusingu ya mankululu kumaka bandimi. (aiōnios g166) 49 Mambu ya Mfumu lutilaka dyaka na kumwangana na kati ya kizunga yina. 50 Kasi ba-Zwife tumisaka bakento ya buzitu yina vwandaka zitisa Nzambi mpe bamvwama ya mbanza yina na kusala muvusu. Bawu salakata ti ba talisa Polo na Banabase mpasi, mpe bingisaka Ntangu. Yandi salaka mambu yina Nzambi vwandaka zola. Yandi kufwaka, ba zikaka yandi pene-pene ningisaka makulu na kukatula fundu-fundu ya bawu. na bankooko ya yandi, mpe yandi bolaka. 51 Polo mpe Banabase 52 Na manima, bawu kwendaka na mbanza Ikon. 52 Yesu yina Nzambi vumbulaka na lufwa, bolaka ve.

Bilandi ya mbanza Antyose vwandaka ya kufuluka na kyese mpe na Mpeve ya Longo.

14 Na mbanza Ikon, Polo na Banabase kotaka mpe na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Bawu zabisaka mambu ya Nzambi. Na yina, nkonga ya nene ya ba-Zwife mpe ya bayina kele ve ba-Zwife kumaka bandimi. **2** Kasi ba-Zwife yina mangaka na kukwikila, kotisaka muvusu na kat i ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe salaka ti bawu kuma bambeni ya bandimi. **3** Polo na Banabase lutisaka bilumbu mingi na mbanza Ikon. Bawu vwandaka zonza na pwelele nyonso, mpe na kivuvu nyonso na yina me tadila Mfumu. Mfumu lakisaka ti mambu yina bawu vwandaka zabisa na yina me tadila bumbote ya yandi vwandaka ya tsyelika. Na yina, yandi pesaka bawu lulendo ya kusala bidimbu mpe bimangu. **4** Bantu ya mbanza yina kabukaka na bandambu zole: Ba ya nkaka vwandaka na ba-Zwife, mpe ba ya nkaka na bantumwa. **5** Ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife kubamaka kintwadi na bamfumu ya bawu samu na kutilisa Polo na Banabase mpasi, mpe na kubula bawu matadi samu na kufwa bawu. **6** Ntangu Polo na Banabase zabaka yawu, bawu kimaka na bambanza Lisitele mpe Delebe ya kizunga ya Likawoni, mpe na babwala yina kele pene-pene. **7** Kuna mpe, bawu vwandaka longisa Nsangu ya Mbote. **8** Na mbanza Lisitele vwandaka na bakala mosi yina vwandaka telama ve, samu ti yandi butukaka na makulu ya kufwa, mpe vwandaka tambula ve. **9** Yandi vwandaka kuwa mambu yina Polo vwandaka zonza. Polo sikikaka yandi meso mpe talaka ti yandi vwandaka na kiminu samu na kubeluka. **10** Na yina, Polo zabisaka yandi na ngolo nyonso: «Telama mpe sikama!» Na mbala mosi, muntu yina telamaka mpe bandaka na kutambula. **11** Ntangu bantu talaka kimangu yina Polo salaka, bawu zangulaka ndinga mpe tubaka na ndinga ya bawu ya kizunga ya Likawoni: «Banzambi me kulumuka na sika ya beto, mpe me baka kifwani ya bantul!» **12** Bawu vwandaka bokila Banabase na nkumbu Zuse, mpe Polo na nkumbu Elemese, samu ti ni Polo vwandaka zonza. **13** Nganga-nzambi ya Zuse yina yinzo ya lusambulu vwandaka na nkotolo ya mbanza, nataka na ntwala ya yinzo ya lusambulu, bangombe ya mbakala yina ba lwatisaka bifulu. Kintwadi na nkonga nyonso, yandi vwandaka zola kupesa munkayulu na Banabase mpe Polo. **14** Kasi ntangu bantumwa

nyonso zole Banabase na Polo kuwaka mambu yina, bawu pasulaka binkuti ya bawu. Bawu kotaka mbangu na kat i ya nkonga, mpe vwandaka zonza na ngolo nyonso: **15** «Bampangi, samu na yinki beno ke na kusala mutindu yina? Beto kele bantu mutindu beno, mpe beto ke na kuzabisa beno Nsangu ya Mbote yina ke na kulomba na beno na kubika biteki yina ya mpamba, samu ti beno baluka na sika ya Nzambi yina kele moyo: Nzambi yina yidikaka zulu, ntoto, mubu, mpe bima nyonso yina kele na kat i ya yawu. **16** Na ntama, Nzambi bikaka bantu ya bayinsi nyonso na kulanda banzila yina bawu vwandaka zola. **17** Kasi, Nzambi bikaka ve na kulakisa beno luzolo ya yandi: Yandi ke nokisaka bamvula mpe ke pesaka beno bambuma na ntangu ya yawu, samu ti beno kuzwa madya, mpe bantima ya beno fuluka na kilengi.» **18** Ata na kuzonza mutindu yina, Polo na Banabase talaka mpasi samu na kuyimina nkonga na kupesa bawu ve munkayulu. **19** Ba-Zwife yina katukaka na mbanza Antyose mpe Ikon kwizaka kuna, mpe wisaka nkonga na mabanza ya bawu ya yimbi. Na yina, ba bulaka Polo matadi, mpe basisaka yandi na mbanza, samu ti bawu banzaka ti yandi kufwaka. **20** Kasi, ntangu bilandi kwizaka zunga yandi, yandi telamaka mpe vutukaka na mbanza. Na kilumbu yina landaka, yandi kwendaka na Banabase na mbanza Delebe. **21** Na manima ya kumwangisa Nsangu ya Mbote na mbanza yina, mpe ya kusala ti bantu mingi kuma bilandi ya Yesu, bawu vutukaka na bambanza Lisitele, Ikon mpe Antyose ya Pisidi. **22** Polo na Banabase kindisaka bandimi, mpe lombaka bawu na ngolo nyonso na kuvwanda ya kukwikama na kiminu. Bawu vwandaka tuba: «Beto fwana kutala mpasi mingi samu na kukota na Kimfumu ya Nzambi.» **23** Na konso dibuundi, Polo na Banabase soolaka bakuluntu ya dibuundi. Na manima ya kusambilia mpe ya kumanga na kudya samu na Nzambi, Polo na Banabase bikaka bawu na maboko ya Mfumu Yesu yina bawu vwandaka kwikila. **24** Na manima ya kulutila na kizunga ya Pisidi, bawu kumaka na kizunga ya Pamfili. **25** Bawu zabisaka mambu ya Nzambi na mbanza Peze, mpe kwendaka na mbanza Atali. **26** Kuna, bawu kotaka na masuwa samu na kukwenda na mbanza Antyose ya Sili. Ni na mbanza yina batulaka bawu na maboko ya Nzambi samu na kusala kisalu yina bawu me sala. **27** Ntangu bawu kumaka na mbanza Antyose, bawu vukisaka bampangi ya

dibuundu mpe zabisaka bawu mambu nyonso yina Nzambi salaka na bisika yina bawu vwandaka, mpe wapi mutindu yandi zibulaka mpe nzila na bayina kele ve ba-Zwife na kuvwanda na kiminu. 28 Bawu lutisaka bilumbu mingi kuna kintwadi na bandimi.

15 Ndambu ya bantu ya Zude kwizaka na mbanza

Antyose. Bawu vwandaka pesa ndongosolo yayi na bampangi ya dibuundu: «Kana ba zenga beno ve bubakala mutindu ke tumisaka Misiku ya Moyize, beno lenda kuzwa ve mpulusu.» 2 Polo mpe Banabase mangaka mambu yina, mpe salaka ntembe ya ngolo na bantu yina. Na yina, dibuundu kuzwaka lukanu ya kufidisa Polo, Banabase, mpe mwa ndambu ya bandimi na kukwenda na Yelusalemi samu na kuzonzila kyuvu yina na bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu. 3 Bandimi ya mbanza Antyose kwendaka fidisa bawu na nzila. Polo mpe Banabase lutilaka na bizunga ya Finisi mpe ya Samaliya. Na nzila, bawu vwandaka zabisa wapi mutindu bayina kele ve ba-Zwife vwandaka me ndima Yesu. Nsangu yina vwandaka pesa kyesé mingi na bampangi nyonso.

4 Ntangu bawu kumaka na Yelusalemi, bampangi ya dibuundu kintwadi na bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu yambaka bawu. Polo mpe Banabase zabisaka bawu mambu nyonso yina Nzambi salaka na bisika nyonso yina bawu vwandaka. 5 Kasi ndambu ya bantu ya kimvuka ya ba-Falisye yina vwandaka me kuma bandimi telamaka mpe tubaka: «Ba fwana kuzenga bubakala na bandimi yina kele ve ba-Zwife, mpe kutumisa bawu na kulanda Misiku ya Moyize.»

6 Bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu vukanaka samu na kutala dyambu yina. 7 Na manima ya kuzonzila mingi na dyambu yina, Pyele telamaka mpe zabisaka bawu: «Bampangi, beno zaba ti katuka ntama, Nzambi soolaka munu na kati ya beno samu na kuzabisa Nsangu ya Mbote na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, samu ti bawu kuwa yawu, mpe bawu kwikila. 8 Nzambi yina zaba bantima ya bantu nyonso lakisaka ti yandi ndimaka bayina kele ve ba-Zwife na kupesa bawu Mpeve ya Longo mutindu yandi pesaka beto yawu. 9 Yandi salaka ve luswaswanu na kati ya beto na bawu, kasi yandi vedisaka bantima ya bawu samu ti bawu kwikilaka. 10 Ntangu yayi, samu na yinkí beno ke na kusombola Nzambi na kutula na zulu ya bandimi kizitu yina bankooko ya beto mpe beto mosi lendaka ve na kunata. 11 Kasi beto ke kwikila ti ni

na bumbote ya Mfumu Yesu, beto kuzwaka mpulusu mutindu mosi na bawu.» 12 Na yina, bantu nyonso vwandaka swii, mpe Polo na Banabase zabisaka bawu bidimbu mpe bimangu nyonso yina bawu salaka na lulendo ya Nzambi na kati ya bayina kele ve ba-Zwife. 13 Ntangu bawu manisaka na kuzonza, Zaki bakaka kinzonzi mpe tubaka: «Bampangi, beno kuwa munu! 14 Simoni me zabisa beto wapi mutindu katuka mbandukulu, Nzambi bakaka lukanu ya kusoola bantu yina kele ve ba-Zwife, samu ti bawu kuma bantu ya yandi.» 15 Mambu yina me fwanakana na mambu yina zonzaka mimbikudi, samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: 16 «Na manima ya mambu yina, mu ke vutuka, mpe mu ke tunga dyaka yinzo ya Davidi yina kubwaka. Mu ke telemisa bibaka yina mwanganaka, mpe mu ke sungika dyaka yawu. 17 Na yina, bantu nyonso ya nkaka ke sosa Mfumu mutindu mosi mpe bayina nyonso kele ve ba-Zwife yina mu soolaka samu na kuvwanda bantu ya dikanda ya munu. Ni mambu yina tubaka Mfumu 18 yina zabisaka mabanza ya yandi katuka ntama.»» (aión g165) 19 Na yina, Zaki tubaka dyaka: «Mu banza ti ya kele ve mbote na kutula bikaku na bayina kele ve ba-Zwife yina ke na kukwikila Nzambi. 20 Kasi beto sonikina bawu ti ba fwana kudya ve kibulu yina ba me pesa mutindu munkayulu na banzambi ya biteki. Bawu fwana kusala ve kinsuza, mpe kudya ve mbisi ya bibulu yina menga me basika ve. Bawu fwana mpe kudya ve menga. 21 Ya tsyelika, katuka ntama, ya kele na bantu yina ke longisaka Misiku ya Moyize na konso mbanza. Ba ke tangaka yawu na kati ya bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife konso saba.» 22 Na yina, bantumwa, kintwadi na bakuluntu ya dibuundu mpe bandimi nyonso, bakaka lukanu ya kusoola na kati ya bawu, bantu yina ba ke fidisa kintwadi na Polo mpe Banabase na mbanza Antyose. Ba soolaka Silase mpe Yuda yina ba ke bokilaka dyaka Basabase: bayina bampangi vwandaka zitisa mingi. 23 Ba pesaka bawu mukanda yina ba sonikaka mutindu yayi: «Bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu ke na kupesa mbote na bampangi yina kele ve ba-Zwife: bayina ke zingaka na mbanza Antyose, na yinsi ya Sili mpe na kizunga ya Silisi. 24 Beto kuwaka ti bantu ya nkaka yina katukaka na sika ya beto kwizaka kotisa muvusu na kati ya beno na ndongosolo ya bawu. Ni beto ve fidisaka bawu. 25 Ni yawu yina, beto nyonso me wisana na kusoola bantu yina beto

me fidisa beno. Bawu kele kintwadi na bampangi ya mundimi. Kasi tata ya yandi vwandaka Ngeleke. 2 beto ya luzolo, Banabase mpe Polo, 26 yina me pesa Bandimi ya bambanza Lisitele mpe Ikoni vwandaka luzingu ya bawu na kisalu ya Mfumu ya beto, Yesu tuba kimbangi ya mbote na nkadulu ya yandi. 3 Polo Klisto. 27 Na yina, beto me fidisa Yuda na Silase. vwandaka zola kunata yandi na nzyetolo. Na yina, Bawu ke zonzila beno, bawu mosi, mambu yina Polo bakaka yandi mpe zengaka yandi bubakala beto me sonika. 28 Mpeve ya Longo mpe beto mosi samu na ba-Zwife ya bizunga yina. Ya tsyelika, me tala ti ya kele mbote ve na kupesa beno bizitu bawu nyonso zabaka ti tata ya yandi kele Ngeleke. ya nkaka, kasi kaka misiku yina me fwanakana na 4 Na bambanza yina bawu vwandaka lutila, bawu kulanda: 29 kudya ve bibulu yina ba me pesa mutindu vwandaka zabisa na sika ya bandimi banzengolo yina munkayulu na banzambi ya biteki, kudya ve menga, bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundi ya Nzambi ya to mbisi ya bibulu yina menga me basika ve, mpe Yelusalemi sonikaka. Bawu vwandaka lomba bandimi kusala ve kinsusa. Kana beno bika mambu nyonso na kutumama na yawu. 5 Kiminu ya bandimi na katyina, beno ke sala mbote. Beno yamba bambote ya ya mabuundi ya Nzambi vwandaka kuma ngolo, mpe beto.» 30 Na yina, bawu bikaka bayina ba soolaka na kilumbu ni kilumbu, lutangu ya nkaka ya bandimi kukwenda na mbanza Antyose. Kuna, bawu vukisaka vwandaka bwelama. 6 Mpeve ya Longo yiminaka bandimi nyonso, mpe pesaka bawu mukanda. 31 bawu na kuzabisa Mambu ya Nzambi na kizunga ya Bawu tangaka mukanda yina, mpe yangalalaka samu Aziya. Na yina, bawu lutilaka na bizunga ya Filizi mpe na nkindusulu yina yawu vwandaka pesa bawu. 32 ya Ngalatiya. 7 Ntangu bawu kumaka pene-pene na Yuda mpe Silase, yina vwandaka mimbikudi zonzaka kizunga ya Misi, bawu zolaka kwenda na kizunga ya mingi samu na kukindisa bampangi, mpe kupesa Bitini. Kasi Mpeve ya Yesu pesaka ve bawu nzila ya bawu ngolo. 33 Bawu lutisaka mwa bilumbu kuna. kukwenda kuna. 8 Na yina, bawu lutilaka na Misi, Na manima, bampangi bikaka ti bawu vutuka na mpe kumaka na dibungu ya Towase. 9 Na mpimpa, kizunu nyonso na sika ya bayina fidisaka bawu. [34 Polo kuzwaka lumoni, mpe talaka muntu ya yinsi ya Kasi, Silase bakaka lukanu ya kubikana.] 35 Polo na Masedwane ya kutelama, yina vwandaka lomba yandi Banabase bikanaka na mbanza Antyose. Kintwadi na na ngolo nyonso: «Kwiza na yinsi ya Masedwane, bandimi mingi ya nkaka, bawu vwandaka longisa mpe mpe sadisa beto!» 10 Na manima ya lumoni yina, zabisa Nsangu ya Mbote ya Mfumu. 36 Na manima beto sosaka na nswalu nyonso na kukwenda na ya mwa bilumbu, Polo tubaka na Banabase: «Beto yinsi yina, samu ti beto kwikilaka ti Nzambi bokilaka vutuka na bambanza nyonso yina beto zabisaka beto na kuzabisa Nsangu ya Mbote kuna. 11 Beto nsangu ya Mfumu Yesu samu na kutala wapi mutindu kotaka masuwa na mbanza Towase, mpe kwendaka bampangi ke na kudyatila.» 37 Banabase vwandaka na kisanga ya Samotase. Na kilumbu yina landaka, zola kunata Yowane yina ba ke bokilaka dyaka Make. beto kumaka na mbanza Neyapolise. 12 Ntangu beto 38 Kasi Polo zolaka ve na kunata yandi, samu ti yandi katukaka kuna, beto kwendaka na mbanza Filipe bikaka bawu na kizunga ya Pamfilii, mpe vwandaka ve yina vwandaka mpe mbanza ya nene na yinsi ya kintwadi na bawu na kisalu yina bawu salaka. 39 Bawu Masedwane, mpe yina bantu ya Loma tungaka. Beto swanaka mingi, mpe kabulaka banzila. Banabase lutisaka bilumbu mingi kuna. 13 Na kilumbu ya saba, bakaka Yowane-Make. Bawu kotaka masuwa samu beto basikaka na mbanza, mpe kwendaka pene na kukwenda na kisanga ya Sipele. 40 Polo soolaka tala kuna kisika yina ba-Zwife ke sambilaka. Beto maboko ya Mfumu. 41 Polo lutaka na yinsi ya Sili vwandaka mpe zonzaka na bakento yina vulkanaka mpe na kizunga ya Silisi na kukindisa bampangi ya kuna. 14 Na katyina bawu, ya vwandaka na kento mosi na nkumbu Lidi, muntu ya mbanza Tyatile. Yandi vwandaka tekisa bilele ya kitoko ya mbwaki, mpe vwandaka zitisa Nzambi. Mfumu zibulaka yandi ntima, samu ti yandi kwikama na mambu yina Polo vwandaka zonza. 15 Yandi botamaka kintwadi na bantu ya yinzo ya yandi, mpe bokilaka beto na yinzo

16 Polo kumaka na mbanza Delebe. Na manima, yandi kwendaka na mbanza Lisitele. Ya vwandaka kuna na mundimi mosi na nkumbu Timote. Mama ya yandi vwandaka Zwife, mpe kumaka

ya yandi mutindu yayi: «Kana beno me tala ti mu tekita na boma, mpe kubwaka na makulu ya Polo
me kwikila ya tsyelika Mfumu Yesu, beno kwiza na mpe Silase. 30 Na manima, yandi basisaka bawu mpe
yinzo ya munu.» Yandi kwikisaka beto na kundima. yufulaka bawu: «Batata, yinki mu fwana kusala samu
16 Kilumbu mosi, ntangu beto vwandaka kwenda na na kuzwa mpulusu?» 31 Bawu vutulaka: «Kwikila na
kisika ya lusambulu, kisadi mosi ya kento kwizaka Mfumu Yesu, mpe nge ke kuzwa mpulusu, nge na
bwabana beto. Yandi vwandaka na mpeve ya yimbi dikanda nyonso ya nge.» 32 Na yina, bawu zabisaka
yina vwandaka sala ti yandi bikula mambu yina ke yandi nsangya Mfumu Yesu kintwadi na bayina
kwiza na mantwala. Bamfumu ya yandi vwandaka nyonso ke vwandaka na yinzo ya yandi. 33 Kaka na
kuzwa mbongo mingi na bambikululu ya yandi. 17 kati-kati ya mpimpa yina, mukengi nataka bawu samu
Yandi vwandaka tambula na manima ya beto na Polo, na kusukula bawu bamputa, mpe bawu botikaka
mpe vwandaka tuba na ngolo nyonso: «Bantu yayi yandi, mutindu mosi mpe bantu nyonso ya yinzo ya
kele bisadi ya Nzambi-Mpungu. Bawu ke na kuzabisa yandi. 34 Yandi kotisaka bawu na yinzo ya yandi, mpe
beno nzila ya mpulusu.» 18 Yandi salaka mutindu pesaka bawu madya. Yandi mpe dikanda nyonso ya
yina bilumbu mingi. Polo dasukaka. Yandi balukaka yandi yangalalaka mingi, samu ti bawu kwikilaka na
mpe tubaka na mpeve yina: «Mu ke na kutumisa nge Nzambi. 35 Na suka, misambisi ya Loma fidisaka
na Nkumbu ya Yesu-Klisto: Basika na nzutu ya kento bisadi ya bawu na kwenda kutuba na mukengi ya
yayi!» Kaka na ntangu yina, mpeve basikaka na nzutu boloko: «Basisa bantu yina.» 36 Mukengi kumisaka
ya kento yina. 19 Ntangu bamfumu ya yandi talaka nsangya yina na sika ya Polo na kutuba: «Misambisi
ti bawu lenda kusadila dyaka yandi ve na kuzwa me pesa munu muswa ya kubasisa beno. Na yina,
mbongo, bawu kangaka Polo na Silase, mpe nataka beno lenda kubasika mpe kukwenda na kizunu.» 37
bawu na ntwala ya misambisi na kisika yina bantu ya Kasi Polo tubaka na bisadi ya misambisi: «Ba me
mbanza ke vukanaka. 20 Ba nataka bawu na sika ya tumisa ti ba bula beto bikoti na ntwala ya bantu nyonso
misambisi ya Loma, mpe tubaka: «Bantu yayi ke na ata kufundisa beto, beto yina kele bantu ya Loma. Na
kusala muvusu na mbanza ya beto. Bawu kele ba- manima, bawu me tula beto na boloko, mpe ntangu
Zwife, 21 mpe bawu ke na kulongisa misiku yina beto yayi bawu ke na zola kubasisa beto na mansweki?
bantu ya Loma kele ve na muswa ya kundima.» 22 Ya lenda kusalama ve! Bawu kwiza kubasisa beto,
Bantu nyonso dasukilaka bawu. Misambisi tumisaka bawu mosi.» 38 Bisadi kumisaka mambu yina na
na kukatula bawu bilele, mpe na kubula bawu bikoti. sika ya misambisi. Ntangu misambisi kuwaka ti Polo
23 Na manima ya kubula bawu bikoti, ba tulaka bawu mpe Silase vwandaka bantu ya Loma, bawu kumaka
na boloko, mpe tubaka na mukengi na kukeba bawu na boma. 39 Na yina, misambisi kwizaka lomba
mbote. 24 Ntangu mukengi kuzwaka muswa yina, bawu mulemvo. Ba basisaka bawu na boloko, mpe
yandi tulaka bawu na kivinga ya nsuka ya boloko, lombaka bawu na kukatuka na mbanza. 40 Ntangu
mpe kangaka makulu ya bawu na bayinti ya nene. 25 Polo mpe Silase basikaka na boloko, bawu kwendaka
Na kati-kati ya mpimpa, Polo na Silase vwandaka na yinzo ya Lidi. Na manima ya kutala mpe kukindisa
sambilia mpe vwandaka yimbila samu na kukembisa bampangi yina vwandaka kuna, bawu kwendaka.
Nzambi. Bankole ya nkaka vwandaka kuwa bawu. 26 Na mpamukunu, ntoto ninganaka na ngolo nyonso,
mpe ningisaka bibaka ya boloko. Na mbala mosi, myelo nyonso ya boloko zibukaka, mpe bampanga ya
bisengo yina ba kangaka bankole nyonso zenganaka. 27 Mukengi vumbukaka, mpe talaka myelo nyonso ya
boloko ya kuzibuka. Na yina, yandi bakaka mbele ya yandi samu na kufwa nzutu, samu ti yandi banzaka ti
bankole vwandaka me kima. 28 Kasi Polo lookaka na ngolo nyonso: «Kufwa nzutu ve. Beto nyonso kele
awa.» 29 Na yina, mukengi lombaka mwinda, mpe kotaka na nswalu nyonso na boloko. Yandi vwandaka

17 Na manima ya kulutila na bambanza Amfipoli
mpe Apoloni, Polo na Silase kumaka na mbanza
Tesononika, kisika vwandaka yinzo ya lusambulu ya
ba-Zwife. 2 Mutindu vwandaka kifu ya yandi, Polo
kotaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Na basaba
tatu yina landaka, yandi vwandaka solola na ba-
Zwife na yina me tadila Mambo ya Nzambi. 3 Yandi
wandaka zabisa mpe lakisa bawu ti Masiya fwanaka
tala mpasi, mpe fwanaka vumbuka na lufwa. Yandi
wandaka tuba: «Masiya, ni Yesu yina mu ke na
kuzabisa beno.» 4 Ndambu ya bantu na kati ya bawu

kwikilaka mpe kumaka kintwadi na Polo mpe Silase. vwandaka solola na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Mutindu mosi mpe, ba-Ngeleke mingi yina vwandaka Zwife kintwadi na ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-zitisa Nzambi vukanaka na bawu, kintwadi na bakento Zwife yina vwandaka zitisa Nzambi. Konso kilumbu, mingi ya buzitu. 5 Kasi ba-Zwife vwandaka na musoki. yandi vwandaka solola mpe na bayina vwandaka Bawu bakaka mwa ndambu ya bantu ya ntima yimbi. Iuta na kisika yina bantu nyonso ke vukanaka. 18 Bawu vukisaka bawu, mpe tumisaka bawu na kusala Ndambu ya bantu ya mayela ya ba-Epikule mpe ya muvusu na kati ya mbanza. Bawu kwendaka sosa ba-Sotosye vwandaka solola mpe na yandi. Ba ya Polo mpe Silase na yinzo ya Zasone samu na kunata nkaka vwandaka tuba: «Muntu ya makelele yayi ke bawu na ntwala ya bantu nyonso. 6 Mutindu ba talaka na zola kutuba yinki?» Ba ya nkaka dyaka vwandaka ve bawu kuna, ba nataka Zasone mpe bampangi tuba: «Yandi ke na zola kuzabisa banzambi ya ya nkaka ya dibuundi na ntwala ya bamfumu ya nzenza.» Bawu tubaka mutindu yina, samu ti Polo mbanza, mpe tubaka: «Bantu yina me sala muvusu vwandaka zabisa mambu yina me tadila Yesu, mpe na yinza ya muvimba me kuma awa. 7 Zasone me mvumbukulu na lufwa. 19 Na yina, bawu bakaka Polo yamba bawu na yinzo ya yandi. Bawu nyonso ke mpe nataka yandi na ntwala ya kimvuka ya luyalu yina na kuzitisa ve misiku ya ntinu Sezale, mpe bawu ke vwandaka vukana na mongo ya Alewopaze. Kuna, na kutuba ti ya kele na ntinu ya nkaka na nkumbu bawu yufulaka yandi: «Nge lenda kuzabisa beto wapi Yesu.» 8 Mambu yina talisaka nkonga mpe bamfumu mutindu ya ndongosolo ya malu-malu nge ke na ya mbanza ntima mpasi. 9 Na yina, bamfumu ya kuzabisa bantu? 20 Nge ke na kuzabisa beto mambu mbanza futisaka Zasone mpe bampangi ya nkaka ya nzenza, mpe beto zola kuzaba yinki yawu zola lutangu ya mbongo ya kufwanana. Na manima, ba kutuba.» 21 (Ya tsyelika, bantu nyonso ya mbanza bikaka bawu. 10 Ntangu mpimpa kumaka, bampangi Atene, mpe banzenza yina vwandaka zinga kuna, ya dibuundi fidisaka Polo mpe Silase na mbanza vwandaka lutisa ntangu mingi ya bawu na kuzonza Bele. Ntangu bawu kumaka kuna, bawu kotaka na to na kuwa bansang ya malu-malu.) 22 Na yina, yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. 11 Ba-Zwife ya Polo telamaka na ntwala ya bantu yina vukanaka na mbanza yina vwandaka bantu ya mbote kulutila ba- mongo Alewopaze, mpe tubaka: «Bantu ya mbanza Zwife ya mbanza Tesalonika. Bawu vwandaka kuwa Atene, mu ke na kutala ti na mambu nyonso, beno Mambu ya Nzambi na kyese nyonso. Kilumbu ni kele bantu yina kele na kinzambi mingi. 23 Ntangu kilumbu, bawu vwandaka longoka Dibuku ya Nzambi mu me tambula na mbanza ya beno, mu me tala samu na kuzaba kana mambu yina Polo vwandaka biteki ya bisika yina beno ke sambilaka banzambi longisa bawu vwandaka ya tsyelika. 12 Bantu mingi ya beno, mpe na biyokolo ya beno ya minkayulu, na kati ya bawu kumaka bandimi. Na kati ya ba- beno sonikaka: "Na nzambi mosi yina beto zaba ve". Ngeleke, mwa ndambu ya bakento ya buzitu mpe Na yina, mu me kwiza kuzabisa beno Nzambi yina babakala mingi kumaka mpe bandimi. 13 Kasi ntangu beno ke sambilaka ata kuzaba yandi. 24 Nzambi ba-Zwife ya Tesalonika kuwaka ti Polo vwandaka yina salaka yinza mpe bima nyonso yina kele na zabisa Mambu ya Nzambi na mbanza Bele, bawu kati, kele Mfumu ya zulu mpe ya ntoto. Yandi ke kwendaka kuna, kotisaka muvusu, mpe tumisaka vwandaka ve na kati ya bisika ya lusambulu yina bantu na kutomboka. 14 Na yina, bampangi ya bantu ke tungaka. 25 Yandi kele ve na nsatu ti bantu dibuundi kimisaka Polo na nswalu nyonso na lweka sadila yandi, mutindu ti yandi kele na nsatu ya kima. ya mubu. Kasi Silase na Timote bikanaka na mbanza Kasi ni yandi ke pesaka luzingu, mpe bima nyonso. Bele. 15 Bayina nataka Polo, kwendaka na yandi tii 26 Na muntu mosi, yandi yidikaka bantu ya makanda na mbanza Atene. Ntangu bawu vwandaka vutuka, nyonso, mpe tulaka bawu na ntoto ya muvimba. Yandi Polo tumisaka bawu na kuzabisa Silase mpe Timote kubikaka bantangu ya bawu ya luzingu, mpe bandilu na kukwiza na nswalu nyonso na kisika yina yandi ya bayinsi yina bawu fwanaka zinga.» 27 Nzambi kele. 16 Ntangu Polo vwandaka vingila Silase mpe salaka mutindu yina samu ti bantu sosa yandi, ata ti Timote na mbanza Atene, yandi vwandaka na kyadi bawu kele na mpasi na kusosa yandi, bawu lenda ya kulutila na kutala ti mbanza yina vwandaka ya kubakula yandi. Ya tsyelika, Nzambi kele ve ntama na kufuluka na banzambi ya biteki. 17 Ni yawu yina, yandi konso muntu na kati ya beto, 28 samu ti: «"ni na yandi

betó ke zingaka, ke tambulaka, mpe betó kele." Ni dyambu ya beno mosi. Ya kele dyaka ve dyambu mutindu yina mpe tubaka bisoniki ya beno ya nkaka: ya munu. Ntangu yayi, mu ke kwenda na sika ya "Beto kele mpe bana ya yandi." 29 Ya tsyelika, beto bayina kele ve ba-Zwife.» 7 Yandi katukaka na kisika kele bana ya Nzambi. Na yina, beto lenda kubanza yina, mpe kwendaka na sika ya bakala mosi na ve ti Nzambi kele mutindu kiteki ya wolo, ya palata, nkumbu Tituse Yutuse yina vwandaka zitisa Nzambi. to ya ditadi yina kisadi-bitiki me yidika na mayela Yinzo ya yandi vwandaka pene-pene na yinzo ya mpe na mbanzulu ya yandi. 30 Nzambi ke na kutala lusambulu ya ba-Zwife. 8 Kilipuse, mfumu ya yinzo dyaka ve bantangu yina bantu zabaka yandi ve. Kasi ya lusambulu ya ba-Zwife kwikilaka Mfumu kintwadi ntangu yayi, yandi ke na kuzabisa na bantu nyonso ya na dikanda nyonso ya yandi. Bantu mingi mpe ya yinza na kusoba nkadulu. 31 Yandi zengaka kilumbo mbanza Kolinto yina vwandaka kuwa Polo, kwikilaka yina yandi ke fundisa bantu nyonso na mutindu ya mpe botamaka. 9 Kilumbo mosi na mpimpa, Mfumu kudedama na lulendo ya muntu yina yandi soolaka. Nzambi talanaka na Polo na kati ya lumoni, mpe Yandi lakisaka kimbangi na sika ya bantu nyonso na tubaka: «Kuvwanda na boma ve, kasi tatamana na kuvumbula muntu yina na lufwa.» 32 Ntangu bawu kuzonza mpe kubika ve. 10 Ya tsyelika, mu kele kuwaka ti Polo vwandaka zonzila mvumbukulu ya kintwadi na nge. Ata muntu ke lenda na kukanga bantu na lufwa, bantu ya nkaka sekaka yandi, mpe nge samu na kutalisa nge mpasi, samu ti mu kele na ba ya nkaka dyaka tubaka: «Na dyambu yina, beto bantu mingi na kati ya mbanza yayi.» 11 Polo lutisaka ke kuwa nge kilumbo ya nkaka.» 33 Na yina, Polo kuna mvula mosi na ndambu na kulongisa Mambu bikaka bawu. 34 Kasi mwa ndambu ya bantu ya ya Nzambi. 12 Ntangu Ngalyone vwandaka mfumu nkaka kangamaka na yandi, mpe kwikilaka. Na kati ya Loma na kizunga ya Akayi, ba-Zwife wisanaka ya bawu, vwandaka Denise yina kele mosi na kati samu na kusala Polo yimbi. Bawu nataka yandi na ya kimvuka ya luyalu ya Ayelopaze, kento mosi na yinzo ya lufundusu, 13 mpe tubaka: «Muntu yayi ke nkumbu Damalise, mpe bantu ya nkaka.

18 Na manima, Polo katukaka na mbanza Atene, mpe kwendaka na mbanza Kolinto. 2 Kuna, Polo kutaka Zwife mosi na nkumbu Akila yina kele muntu ya kizunga ya Ponte. Yandi vwandaka me katuka ntama mingi ve na yinsi ya Itali kintwadi na kento ya yandi Pisile, samu ti mfumu Kolode tumisaka ba-Zwife nyonso na kukatuka na mbanza Loma. Polo kwendaka na sika ya bawu. 3 Mutindu Polo vwandaka sala kisalu mosi na bawu, yandi kwendaka vwanda na sika ya bawu, mpe bawu vwandaka sala kintwadi. Kisalu ya bawu vwandaka ya kuyidika bayinzo ya lele. 4 Konso kilumbo ya saba, Polo vwandaka baka kinzonzi na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe vwandaka sosa na kundimisa ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife. 5 Ntangu Silase mpe Timote katukaka na yinsi ya Masedwane, mpe kwizaka na mbanza Kolinto, Polo bandaka na kulutisa ntangu nyonso ya yandi na kulongisa Mambu ya Nzambi. Yandi vwandaka tuba na ba-Zwife ti Yesu kele Masiya. 6 Kasi ba-Zwife mangaka mambu ya yandi, mpe fingaka yandi. Na yina, yandi ningisaka bilele ya yandi samu na kukatula fundu-fundu, mpe tubaka: «Kana beno kwenda na mbungulu, ya kele

na sosa kundimisa bantu na kusambilia Nzambi na mutindu ya kuswaswana na Misiku.» 14 Ntangu Polo zolaka zonza, Ngalyone tubaka na ba-Zwife: «Kana ya vwandaka dyambu ya nene to mavanga ya yimbi, mu zolaka lutisa ntangu ya munu na kuwa beno ba-Zwife. 15 Kasi, mutindu ya kele mambu ya kuswana na yina me tadila bampova, bankumbu, mpe Misiku ya beno, yawu me tala beno. Mu me manga ya munu na kuvwanda zuzi ya mambu yina.» 16 Na manima, yandi basisaka bawu na yinzo ya lufundusu. 17 Na yina, bawu nyonso bwilaka Sosetene, mfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe bulaka yandi na ntwala ya yinzo ya lufundusu. Kasi Ngalyone talaka yawu mpamba. 18 Polo lutisaka bilumbo mingi na mbanza Kolinto. Na manima, yandi bikaka bandimi, mpe kotaka masuwa samu na kukwenda na yinsi ya Sili kintwadi na Pisile mpe Akila. Ntete Polo katuka na dibungu ya Senkeli, ba katulaka yandi bansuki ya yintu, samu ti yandi pesaka nsilulu na Nzambi. 19 Ntangu bawu kumaka na mbanza Efeso, Polo bikaka Pisile mpe Akila. Yandi kwendaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe sololaka na ba-Zwife. 20 Bawu lombaka yandi na kulutisa bilumbo mingi kuna, kasi yandi mangaka. 21 Yandi bikaka bawu, mpe tubaka: «Kana Nzambi zola, mu ke vutuka na

sika ya beno.» Na yina, yandi kotaka na masuwa, mambu yina, bawu botamaka na nkumbu ya Mfumu mpe bikaka mbanza Efeso. **22** Ntangu yandi kumaka Yesu. **6** Polo tentikaka bawu maboko, mpe Mpeve na dibungu ya mbanza Sezale, yandi kwendaka ntete ya Longo kulumukaka na bawu. Bawu bandaka na na Yelusalemi samu na kupesa mbote na dibuundi kuzonza na bandinga ya kimpeve mpe na kubikula. ya Nzambi. Na manima, yandi kwendaka na mbanza **7** Bawu vwandaka keba ve bantu kumi na zole. **8** Antyose. **23** Yandi lutisaka mwa bilumbu kuna, mpe Polo vwandaka kwenda ntangu nyonso na yinzo ya bikaka mbanza yina. Yandi lutilaka na bizunga ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe na bangonda tatu, yandi Ngalatiya mpe ya Filizi samu na kukindisa bandimi vwandaka zonza na pwelele nyonso. Yandi vwandaka nyonso. **24** Zwife mosi na nkumbu Apolose, muntu ya zonzila Kimfumu ya Nzambi, mpe vwandaka ndimisa mbanza Alezande, kwizaka na mbanza Efeso. Yandi bayina vwandaka kuwa yandi. **9** Kasi bantu ya vwandaka zonza mbote, mpe zabaka mbote mingi nkaka vwandaka kaka na ntima ya kukangama. Dibuku ya Nzambi. **25** Yandi kuzwaka ndongosolo Bawu mangaka na kukwikila, mpe vwandaka sekna na na yina me tadila Nzila ya Mfumu. Na ntima mosi, ntwala ya bantu nyonso ndongosolo yina me tadila yandi vwandaka zabisa mpe longisa Nsangu ya Nzila. Na yina, Polo bikaka bawu, mpe nataka bilandi Mbote na butsyelika nyonso na yina me tadila Yesu. na yinzo ya ndongosolo ya Tilanuse, kisika yandi Kasi yandi zabaka kaka mbotokolo yina Yowane vwandaka longisa bawu bilumbu nyonso. **10** Yandi zabisaka. **26** Ntangu yandi vwandaka longisa na tatamanaka bamvula zole na kulongisa bawu. Na pwelele nyonso na katya yinzo ya lusambulu ya yina, bantu ya kizunga ya Aziya, ba-Zwife mpe bayina ba-Zwife, Pisile na Akila kuwaka yandi. Na yina, kele ve ba-Zwife kuwaka Mambu ya Mfumu Yesu. bawu bakaka yandi na kuwanda kintwadi na bawu **11** Polo vwandaka sala bimangu ya ngitukulu na samu na kubangudila yandi na butsyelika nyonso lulendo ya Nzambi. **12** Ni yawu yina, bantu vwandaka nzila ya Nzambi. **27** Mutindu Apolose vwandaka zola nata na sika ya bambevo bilele to bitambala yina kukwenda na kizunga ya Akayi, bampangi kindisaka vwandaka kuzwa nzutu ya Polo. Na yina, bimbevo yandi, mpe fidisaka mukanda na sika ya bilandi ya ya bawu vwandaka manisa, mpe bampeve ya yimbi kuna samu na kuyamba yandi mbote. Ntangu yandi vwandaka basika na banzutu ya bawu. **13** Ba-Zwife kumaka kuna, yandi vwandaka mfunu mingi na bayina ya nkaka yina vwandaka kwenda kisika ni kisika vwandaka me kuma bandimi na lulendo ya Nzambi. samu na kubingisa bampeve ya yimbi na katya **28** Ya tsyelika, na ntwala ya bantu nyonso, yandi bambevo, vwandaka meka mpe na kusadila Nkumbu vwandaka talisa ba-Zwife boma na binzonzi ya yandi ya Mfumu Yesu. Bawu vwandaka tuba: «Mu ke na ya ngolo, mpe yandi vwandaka zabisa bawu mutindu kutumisa beno na kubasika na nzutu ya muntu yayi Mambu ya Nzambi vwandaka lakisa ti Yesu kele na nkumbu ya Yesu yina Polo ke na kulongisa.» Masiya.

19 Ntangu Apolose vwandaka na mbanza Kolinto, Polo lutaka na kizunga ya myongo ya Aziya, mpe yandi kumaka na mbanza Efeso. Kuna, yandi bwabanaka ndambu ya bilandi, **2** mpe yandi yufulaka bawu: «Beno kuzwaka Mpeve ya Longo ntangu beno kwikilaka?» Bawu vutulaka: «Nabunu beto kuwa muntu ke na kuzonza beto Mpeve ya Longo.» **3** Na yina, Polo yufulaka bawu: «Wapi mutindu ya mbotokolo beno kuzwaka?» Bawu vutulaka: «Mbotokolo yina Yowane zabisaka.» **4** Polo tubaka: «Yowane botikaka bantu yina vwandaka ndima na kusoba nkadulu. Yandi vwandaka zabisa bawu na kukwikila na muntu yina ke kwiza na manima ya yandi. Muntu yango, ni Yesu.» **5** Na manima ya kuwa

bana nsambwadi ya Seva yina kele mosi na katya bamfumu ya banganga-Nzambi ya ba-Zwife. **15** Kasi kilumbu mosi, mpeve ya yimbi zabisaka bawu: «Mu zaba Yesu, mpe mu zaba nani kele Polo. Kasi beno, beno kele banani?» **16** Muntu yina vwandaka na mpeve ya yimbi nwanisaka bawu, mpe lutilaka bawu nyonso ngolo. Yandi talisaka bawu mpasi mingi. Na yina, bawu kimaka yinzo ya yandi kimpene mpe ya kufuluka na bamputa na nzutu. **17** Bantu nyonso ya mbanza Efeso, ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife, kuwaka mambu yina salamaka. Bawu nyonso kumaka na boma, mpe kembisaka nkumbu ya Mfumu Yesu. **18** Na katya bayina kumaka bandimi, mingi vwandaka kwiza kuzonza na ntwala ya bantu nyonso, yimbi yina bawu salaka. **19** Lutangu ya

nene ya bayina vwandaka sala bunganga nataka kuna vwandaka sala makelele mingi. Konso muntu mabuku ya bawu, mpe yokaka yawu na ntawala ya vwandaka looka na mambu ya yandi, mpe bantu bantu nyonso. Ba tangaka ntalu ya mabuku yina, mingi na kati ya bawu zabaka ve samu na yinki mpe ba kuzwaka mafunda makumi tanu ya mbongo. bawu vukanaka. 33 Mwa ndambu ya bantu na kati ya 20 Na yina, Mambu ya Nzambi vwandaka lutila na nkonga zabisaka mambu yina na sika ya Alezande, kumwangana bisika nyonso na lulendo ya Mfumu, yina ba-Zwife vwandaka tula na mantwala. Na yina, mpe bantu mingi vwandaka kwikila. 21 Na manima ya Alezande nangunaka diboko, samu ti yandi zonza mambu nyonso yina, Polo bakaka lukanu ya kulutila samu na kunwanina ba-Zwife na ntawala ya nkonga. na yinsi ya Masedwane mpe na kizunga ya Akayi 34 Kasi ntangu bantu zabaka ti yandi vwandaka Zwife, samu na kukwenda na Yelusalemi. Yandi tubaka: bantu nyonso lookaka na ndinga mosi: «Nkembo na «Ntangu mu ke katuka kuna, mu fwana kukwenda na Aletermise ya Efesol!» 35 Na ntangu yina, kalaka ya mbanza Loma.» 22 Na yina, yandi fidisaka bilandi mbanza dingimisaka nkonga nyonso mpe tubaka: zole yina vwandaka sala na yandi, Timote mpe Elase, «Beno bantu ya Efeso, nani zaba ve ti Efeso kele na yinsi ya Masedwane. Kasi yandi mosi bikanaka na lutumu ya kukeba yinzo ya nzambi Aletermise, dyaka mwa bilumbu na kizunga ya Aziya. 23 Na mutindu mosi mpe kifwiti ya yandi yina katukaka na ntangu yina, muvusu ya ngolo salamaka na mbanza zulu? 36 Ata muntu lenda kusala ntembe na yawu. Na Efeso samu na ndongosolo yina me tadila Nzila. yina, beno fwana kudingama mpe beno sala buzoba 24 Kisadi-palata, Demetelyuse, vwandaka yidika na ve. 37 Beno me nata bantu yayi awa. Kasi bawu me lusalusu ya palata bifwani ya yinzo ya nzambi ya safula ve mpe me finga ve nzambi Aletermise. 38 kento Aletermise. Na kisalu yina, yandi mpe bisadi Kana Demetelyuse na bampangi ya yandi ya kisalu ya yandi vwandaka kuzwa mbongo mingi. 25 Yandi kele na dyambu na muntu, bayinzo ya lufundusu vukisaka bisadi ya yandi mpe bayina nyonso ke kele, mpe bamfumu ya mbanza kele. Bika ti bawu salaka kisalu yina. Yandi zabisaka bawu: «Bampangi, kufundasana. 39 Kana beno kele dyaka na mambu beno zaba ti beto ke kuzwaka kimvwama ya beto ya nkaka ya kufunda, ba ke tala yawu na lukutakanu na kisalu yayi. 26 Beno ke na kutala mpe kuwa ti ya luyalu ya mbanza. 40 Ya tsyelika, bantu ya Loma Polo ke na kutuba ti banzambi yina bantu ke yidikaka lenda kufunda beto na muvusu yina me salama bubu na maboko ya bawu, kele ve banzambi ya tsyelika. yayi, mpe beto ke lenda ve na kutuba dyambu yina Na yina, yandi me ndimisa bantu mingi ya mbanza me sala ti beto nyonso yayi vukana awa.» 41 Na yayi ya Efeso mpe ya kizunga nyonso ya Aziya. 27 manima ya kuzonza mutindu yina, yandi vutulaka Ya lenda kunata bantu na kuyina kaka ve kisalu ya bantu nyonso na bayinzo ya bawu.

beto, kasi mpe na kukatula buzitu na yinzo ya nzambi Aletermise. Na yina, nzambi Aletermise yina bantu nyonso ya Aziya mpe ya bayinsi nyonso ke sambilaka, ke vwanda dyaka ve na mfunu.» 28 Ntangu bawu kuwaka mambu yina, bawu fulukaka na nkele mpe lookaka: «Nkembo na Aletermise ya Efesol!» 29 Na yina, mbanza nyonso kumaka na muvusu. Bantu kangaka Ngayuse mpe Alisetake yina vwandaka bantu ya yinsi ya Masedwane, mpe bampangi ya nzyetolo ya Polo. Ba nataka bawu na nswalu nyonso na kisika yina vwandaka vukana bantu ya mbanza. 30 Polo vwandaka zola kutilana na ntawala ya nkonga, kasi bandimi yiminaka yandi. 31 Bamfumu ya nkaka ya Aziya yina vwandaka bandiku ya Polo fidisaka yandi bantu samu na kutuba «Kukwenda ve na kisika yina bantu nyonso ya mbanza ke vukanaka.» 32 Kaka na ntangu yina mpe, bantu yina vukanaka

20 Ntangu muvusu manisaka, Polo vukisaka bandimi mpe kindisaka bawu. Na manima, yandi bikaka bawu, mpe kwendaka na yinsi ya Masedwane. 2 Mutindu yandi vwandaka lutila na yinsi yina, yandi vwandaka kindisa bandimi. Na manima, yandi kwendaka na yinsi ya Ngelese. 3 Yandi lutisaka bangonda tatu kuna. Ntangu yandi zolaka baka masuwa samu na kukwenda na yinsi ya Sili, yandi kuwaka ti ba-Zwife vwandaka zola kufwa yandi. Na yina, yandi bakaka lukanu ya kulutila dyaka na yinsi ya Masedwane. 4 Sopatele, mwana ya Piluse ya mbanza Bele, kwendaka kintwadi na yandi, mutindu mosi mpe Alisetake, Sekunduse ya mbanza Tesalonika, Ngayuse ya mbanza Delebe, Tisike, Tofime ya Aziya, mpe Timote. 5 Bawu tekilaka mpe kwendaka vingila beto na mbanza Towase. 6

Kasi beto, na manima ya mukembo ya Mampa yina munu. 20 Beno zaba ti mu bumbaka ata dyambu ba ke funisaka ve, beto bakaka masuwa mpe bikaka yina vwandaka mfunu na beno. Mu zabisaka mpe mbanza Filipe. Na manima ya bilumbu tanu, beto longisaka beno mambu nyonso na ntwala ya bantu kutaka bawu na mbanza Towase, kisika beto lutisaka nyonso mpe na bayinzo ya beno. 21 Mu zabisaka bilumbu nsambwadi. 7 Na nkokila ya kilumbu ya saba, ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife na kusoba beto vukanaka samu na kudya madya ya Mfumu, mpe nkadulu samu na kuzaba Nzambi, mpe na kukwikila Polo vwandaka solola na bampangi. Mutindu yandi na Yesu, Mfumu ya beto. 22 Ntangu yayi, mu ke na zolaka kwenda na kilumbu yina vwandaka landa, kukwenda na Yelusalemi mutindu Mpeve ya Longo yandi salaka kinzonzi ya yandi tii na ngunga ya kumi ke na kutumisa munu, mpe mu zaba ve mambu na zole ya mpimpa. 8 Minda vwandaka mingi na kati yina ke kumina munu kuna. 23 Mu zaba kaka ti na ya kivinga ya kibandu kisika beto vukanaka. 9 Ditoko mbanza ni mbanza, Mpeve ya Longo me zabisa mosi na nkumbu Etikuse vwandaka ya kuwwanda munu ti boloko na bampasi ke na kuvingga munu. 24 na nela. Yandi lalaka pongi ntangu Polo vwandaka Kasi samu na munu, luzingu ya munu kele na mfunu tatamana na kuzonza. Mutindu pongi lutilaka ngolo, ve. Mambu yina kele mfunu, ni kukuma na nsuka yandi kubwaka katuka kibandu ya tatu tii na ntoto. Ba ya kisalu yina Mfumu Yesu pesaka munu: kuzabisa nangunaka yandi, kasi yandi vwandaka me kufwa. 10 Nsangu ya Mbote yina me tadila bumbote ya Nzambi. Polo kulumukaka mpe kwendaka mbangu na sika ya 25 «Mu lutaka na sika ya beno na kuzabisa beno yandi. Yandi bakaka yandi mpe tubaka: «Beno vwanda Kimfumu ya Nzambi. Kasi ntangu yayi, mu zaba ti na boma ve. Yandi kele moyo.» 11 Na manima, beto beno ke tala dyaka munu ve. 26 Ni yawu yina, na yulukaka dyaka na kivinga. Beto kabulaka dimpa ngolo nyonso mu ke na kutubila beno bubu yayi: Kana mpe kudyaka yawu. Polo zonzaka dyaka tii ntangu mosi na kati ya beno manga Nzambi, ya ke vwanda bwisi kutsyaka. Na manima, yandi kwendaka. 12 Ba ve dyambu ya munu. 27 Ya tsyelika, mu zabisaka nataka ditoko yina ya moyo na yinzo ya yandi, mpe beno mambu nyonso yina Nzambi zolaka ti bantu yawu pesaka kyese mingi na bawu nyonso. 13 Beto bakula, mpe mu bumbaka ata dyambu. 28 Beno keba bakaka masuwa mpe tekilaka na dibungu ya Asose, mbote luzingu ya beno ya kimpeve, mpe ya bandimi kisika beto fwanaka baka Polo, samu ti yandi bakaka nyonso yina Mpeve ya Longo pesaka beno samu na lukanu ya kutambula na makulu tii na dibungu ya kutwadisa. Beno keba mbote dibuundi yina Nzambi Asose. 14 Ntangu yandi kwizaka kuta beto na Asose, kuulaka na lufwa ya mwana ya yandi, Yesu-Klisto. beto bakaka yandi, mpe beto kwendaka na masuwa 29 Mu zaba ti, na manima ya munu, bantu mutindu na kisanga ya Mitilene. 15 Na kilumbu yina landaka, bayingo ke kota na kati-kati ya beno, mpe ke sosa na beto tatamanaka na kuyzeta na masuwa, mpe beto kumwangisa bandimi. 30 Ba ya nkaka na kati-kati ya kumaka na kisanga ya Kiyo. Na kilumbu ya zole, beto beno ke tuba mambu ya luvunu samu na kukabula kumaka na kisanga ya Samosi, mpe na kilumbu ya dibuundi, mpe kunata bilandi na manima ya bawu. 31 tatu na dibungu ya Mile. 16 Polo bakaka lukanu ya Na yina, beno sala keba, mpe beno bambuka moyo kukangama ve na mbanza Efeso samu na kulutisa ve ti na kati ya bamvula tatu yina mu me vwanda na ntangu na Aziya. Yandi vwandaka sosa na kukuma beno, mpimpa na ntangu mu vwandaka bika ve na mbangu na Yelusalemi kana ya lendaka salama na kulwengisa beno, mosi na mosi, mpe mansangasa kilumbu ya mukembo ya Pantekote. 17 Ntangu Polo vwandaka basika munu. 32 «Ntangu yayi, mu ke na kumaka na dibungu ya Mile, yandi fidisaka muntu na kubika beno na maboko ya Nzambi mpe na lutumu kwenda kubokila bakuluntu ya dibuundi ya Efeso. ya mambu ya yandi ya bumbote. Yandi ke na lulendo 18 Ntangu bawu kumaka na dibungu, Polo zabisaka ya kukulisa beno na kiminu, mpe na kupesa beno bawu: «Beno zaba wapi mutindu mu vwandaka dyatila bima yina yandi pesaka nsilulu na bantu nyonso na kati ya beno ntangu nyonso, katuka kilumbu ya yina kele ya kukangama na yandi. 33 Mu tulaka ntete yina mu kumaka na Aziya. 19 Mu sadilaka ve meso ya munu na mbongo, wolo, to bilele ya Mfumu Yesu ata kusosa nkembo ya munu mosi. Mu muntu. 34 Beno zaba beno mosi ti mu vwandaka sadilaka yandi mpe na kudila, mpe na kati-kati ya sala na maboko ya munu mosi samu na kuzwa bima bampasi yina bamfumu ya ba-Zwife vwandaka talisa yina munu mpe bampangi ya munu vwandaka na

yawu nsatu. 35 Na mambu nyonso, mu bikaka ve bikula. 10 Na manima ya kulutisa mwa bilumbu kuna, na kulakisa beno ti beno fwana kusala mutindu yina mumbikudi mosi na nkumbu Angabuse katukaka samu na kusadisa bampatu. Beno bambuka moyo na na Zude, mpe kwizaka kuna. 11 Yandi kwizaka tala mambu yina yandi mosi Mfumu Yesu tubaka: "Kilengi beto, mpe bakaka singa ya luketo ya Polo. Yandi ke vwandaka mingi na muntu yina ke kabulaka, kangaka makulu na maboko ya yandi, mpe tubaka: kulutila muntu yina ke kuzwaka."» 36 Ntangu Polo «Mpeve ya Longo ke na kuzabisa mutindu yayi: Bamanisaka na kuzonza, bawu nyonso fukamaka, mpe Zwife ya Yelusalemi ke kanga mutindu yayi muntu yandi sambilaka. 37 Bawu nyonso vwandaka dila, ya kuzwa singa yayi ya luketo, mpe bawu ke yekula mpe vwandaka bumbasana na Polo samu na kupesa yandi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife.» 12 Ntangu yandi mbote ya nsuka. 38 Bawu vwandaka na kyadi beto kuwaka mutindu yina, beto mpe bampangi ya ya kulutila, samu ti yandi zabisaka bawu ti bawu ke mbanza Sezale bondilaka Polo na kukwenda ve na tala dyaka yandi ve. Na manima, bawu kwendaka Yelusalemi. 13 Kasi Polo vutulaka: «Samu na yinki fidisa yandi tii na masuwa.

21 Na manima ya kukabuka na bawu, beto kotaka masuwa samu na kukwenda na kisanga ya Kose. Na kilumbu yina landaka, beto kumaka na kisanga ya Lode. Ntangu beto katukaka kuna, beto kwendaka na mbanza Patala. 2 Kuna, beto kutaka masuwa yina vwandaka kwenda na yinsi ya Finisi. Beto kotaka yawu, mpe beto kwendaka. 3 Ntangu beto kumaka pene-pene na kisanga ya Sipele, beto bikaka yawu na diboko ya kento samu na kukwenda na yinsi ya Sili. Beto kangamaka na mbanza Tile, kisika ba fwanaka basisa bifunda yina vwandaka na kati ya masuwa. 4 Kuna, beto kutaka bandimi, mpe lutisaka bilumbu nsambwadi kintwadi na bawu. Na lusalusu ya Mpeve ya Longo, bawu vwandaka tuba na sika ya Polo na kukwenda ve na Yelusalemi. 5 Kasi na manima ya bilumbu nsambwadi, beto kwendaka, mpe bandimi nyonso kintwadi na bakento mpe bana ya bawu kwendaka fidisa beto tii na ngaanda ya mbanza. Ntangu beto kumaka na kumu ya mubu, beto fukamaka mpe sambilaka. 6 Na manima ya kupesana mbote ya nsuka na bandimi, beto kotaka na masuwa, mpe bawu vutukaka na bayinzo ya bawu. 7 Beto manisaka nzyetolo ya beto na masuwa, katuka na mbanza Tile tii na mbanza Tolemayise. Kuna, beto pesaka bandimi mbote, mpe beto lutisaka kilumbu mosi kintwadi na bawu. 8 Na kilumbu yina landaka, beto kwendaka mpe kumaka na mbanza Sezale. Kuna, beto kwendaka na yinzo ya Filipe, mpe zingaka na sika ya yandi. Filipe vwandaka mulongisi ya Nsangu ya Mbote mpe mosi na kati ya bantu nsambwadi yina ba soolaka na Yelusalemi. 9 Yandi vwandaka na bandumba yiya yina vwandaka me zaba ntete ve babakala, mpe yina vwandaka

bikula. 10 Na manima ya kulutisa mwa bilumbu kuna, na kuzabisa mutindu yayi: Bamanisaka na kuzonza, bawu nyonso fukamaka, mpe Zwife ya Yelusalemi ke kanga mutindu yayi muntu yandi sambilaka. 11 Yandi kwizaka tala mambu yina yandi mosi Mfumu Yesu tubaka: "Kilengi beto, mpe bakaka singa ya luketo ya Polo. Yandi ke vwandaka mingi na muntu yina ke kabulaka, kangaka makulu na maboko ya yandi, mpe tubaka: kulutila muntu yina ke kuzwaka."» 12 Ntangu beto kuwaka mutindu yina, beto mpe bampangi ya mbanza Sezale bondilaka Polo na kukwenda ve na tala dyaka yandi ve. Na manima, bawu kwendaka Yelusalemi. 13 Kasi Polo vutulaka: «Samu na yinki beno ke na kudila mpe ke na zola katalisa munu ntima mpasi? Mu kele ya kukubama kaka ve samu ti ba kanga munu basinga, kasi mpe na kufwa samu na nkumbu ya Mfumu Yesu.» 14 Mutindu beto vwandaka lenda ve na kusobisa yandi mabanza, beto bikaka mpe tubaka: «Bika mambu yina Mfumu ke na kuzola salama.» 15 Na manima ya kulutisa mwa bilumbu, beto kubamaka mpe kwendaka na Yelusalemi. 16 Ndambu ya bandimi ya mbanza Sezale kwizaka fidisa beto. Bawu nataka beto na sika ya muntu mosi na nkumbu Masone yina vwandaka muntu ya kisanga ya Sipele. Yandi vwandaka mundimi katuka ntama, mpe ni na sika ya yandi beto fwanaka lutisa mpimpa. 17 Ntangu beto kumaka na Yelusalemi, bampangi ya dibuundi yambaka beto na kyese. 18 Na kilumbu yina landaka, Polo kwendaka kintwadi na beto na yinzo ya Zaki, kisika bakuluntu nyonso ya dibuundi vukanaka. 19 Polo pesaka bawu mbote, mpe zabisaka bawu mambu nyonso yina yandi vwandaka me sala na lulendo ya Nzambi na kati ya bayina kele ve ba-Zwife. 20 Na manima ya kuwa yandi, bawu kembilaka Nzambi mpe zabisaka yandi: «Mpangi ya beto, tala mutindu mafunda ya ba-Zwife me kuma bandimi, mpe bawu nyonso ke na kulanda na mbote nyonso Misiku. 21 Kasi ba kuwaka ti nge ke longisaka ba-Zwife nyonso ya bayinsi ya nkaka na kumanga Misiku ya Moyize, na kuzengisa ve bana ya bawu bubakala, mpe na kulanda ve bifu ya ba-Zwife. 22 Yinki beto fwana kusala! Bawu ke zaba ti nge kele awa. 23 Na yina, nge fwana kusala mambu yina beto ke zabisa nge. Na kati ya beto kele na babakala yiya yina me sala nsilulu na Nzambi. 24 Kwenda na bawu. Vedisa nzutu kintwadi na bawu, mpe futila bawu mbongo samu ti ba katula bawu bansuki ya yintu. Na yina, bantu nyonso ke zaba ti mambu yina ba zonzaka na

nzutu ya nge, kele ve ya tsyelika. Yawu ke lakisa ti nkonga, konso muntu vwandaka looka na mambu ya nge mpe, nge ke tumamaka na Misiku ya Moyize. **25** yandi. Mutindu makelele vwandaka mingi na kati ya Na yina me tadila bayina kele ve ba-Zwife yina me nkonga, mfumu ya ntete ya binwani lendaka ve na kuma bandimi, beto sonikinaka bawu samu na kupesa kuwa mambu yina salamaka. Na yina, yandi pesaka bawu misiku yayi: Bawu fwana kudya ve kibulu muswa ya kunata Polo na kivwandu ya binwani ya yina ba me pesa mutindu munkayulu na banzambi Loma. **35** Ntangu Polo kumaka pene-pene ya kikada ya biteki. Bawu fwana kudya ve menga, to mbisi ya kukota na kisika ya binwani, binwani nangunaka ya bibulu yina menga me basika ve. Bawu fwana yandi, samu ti bantu vwandaka zola kusala yandi kusala ve kinsuza.» **26** Na kilumbu yina landaka, Polo yimbi. **36** Ya tsyelika, nkonga nyonso vwandaka kwendaka na bantu yiya yina, mpe bawu bandaka na landa yandi na kulooka: «Kufwa yandi!» **37** Ntangu kuvedisa banzutu ya bawu. Na manima, yandi kotaka ba zolaka kotisa yandi na kivwandu ya binwani ya na Yinzo ya Nzambi samu na kuzabisa na sika ya Loma, yandi tubaka na sika ya mfumu ya binwani: banganga-Nzambi kilumbu yina bawu ke manisa na «Mu lenda kuzabisa nge mwa dyambu?» Mfumu ya kuvedisa banzutu ya bawu, mpe kaka ni kilumbu yina, binwani yufulaka yandi: «Nge zaba kuzonza ndinga mosi na mosi na kati ya bawu ke pesa munkayulu na ya ba-Ngeleke? **38** Nge kele ve muntu ya Ngipiti Nzambi. **27** Ntangu bilumbu nsambwadi kumaka na yina, ntama mingi ve, salaka muvusu mpe nataka na kumanisa, ndambu ya ba-Zwife ya Aziya talaka Polo yinsi ya kuyuma bimpumbulu mafunda yiya yina ke na Yinzo ya Nzambi. Bawu kotisaka muvusu na kati kufwaka bantu?» **39** Polo vutulaka: «Mu kele Zwife. ya nkonga, mpe kangaka Polo. **28** Bawu vwandaka Mu butukaka na mbanza Talese ya kizunga ya Silisi, looka: «Bantu ya Isayeli, beno kwiza sadisa beto. mbanza ya mfunu mingi. Mulemvo ya nge, pesa Beno tala muntu yina ke kwendaka bisika nyonso munu muswa ya kuzonza na bantu yayi.» **40** Mfumu samu na kulongisa bantu nyonso na kuzitisa ve bantu ya binwani pesaka Polo muswa ya kuzonza. Polo ya Isayeli, Musiku ya Moyize, mpe Yinzo ya Nzambi. telamaka na kikalua ya kukota na kisika ya binwani. Ntangu yayi, yandi me kotisa bayina kele ve ba-Zwife Yandi nangunaka diboko samu ti bantu vwandaka swi. na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe yandi me safula Bantu nyonso vwandaka swi, mpe Polo zonzaka na kisika yayi ya longo!» **29** (Bawu tubaka mutindu yina, bawu na ndinga ya ba-Ebeleyo: samu ti bawu vwandaka me tala na kati ya mbanza, Polo yina vwandaka tambula kintwadi na Tofime, muntu ya mbanza Efeso. Bawu vwandaka banza ti Polo kotisaka yandi na kati ya Yinzo ya Nzambi.) **30** Muvusu kumaka na kati ya mbanza nyonso, mpe bantu vwandaka kwiza na mbangu na kisika yina. Ba simbaka Polo, mpe basisaka yandi na ngaanda. Na nswalu nyonso, bawu kangaka myelo ya Yinzo ya Nzambi. **31** Bawu vwandaka sosa kufwa Polo, kasi mfumu ya ntete ya binwani ya Loma kuwaka nsangu ti muvusu kumaka na kati ya mbanza nyonso ya Yelusalemi. **32** Na nswalu nyonso, yandi bakaka bamfumu ya binwani nkama na binwani ya bawu, mpe bawu kwendaka kisika vwandaka nkonga. Ntangu bantu talaka yandi kintwadi na binwani, bawu bikaka na kubula Polo. **33** Na yina, mfumu ya ntete ya binwani kwendaka pene-pene ya Polo. Yandi kangisaka Polo mpe pesaka muswa ya kukanga yandi na basinga zole yina ba yidikaka na bisengo. Na manima, yandi yufulaka bantu samu na kuzaba nani kele muntu yina, mpe yinki yandi salaka. **34** Kasi na kati ya

22 «Bampangi mpe batata ya munu, beno kuwa ntangu yayi mambu yina mu ke zabisa beno samu na kunwanina nzutu ya munu.» **2** Ntangu bawu kuwaka ti Polo vwandaka zonzila bawu na ndinga ya ba-Ebeleyo, bawu lutilaka dyaka na kuvwanda swi. Na yina, Polo tubaka: **3** «Mu kele Zwife, mpe mu butukaka na mbanza Tase na kizunga ya Silisi. Kasi mu kulaka awa na Yelusalemi, mpe mu longokaka na sika ya Ngamalyele yina longisaka munu na mutindu me fwanana Misiku ya bankooko ya beto. Mu vwandaka sadila Nzambi na ntima mosi mutindu beno nyonso ke na kusala bubu yayi. **4** Mu talisaka mpasi tii na kusosa kufwa bantu yina ke landaka Nzila. Mu kangaka mpe tulaka na boloko babakala na bakento. **5** Nganga-Nzambi ya ntete mpe kimvuka ya bakuluntu kele bambangi ya munu na mambu yina mu ke na kuzonza. Ya tsyelika, bawu pesaka munu mikanda yina bawu fidisaka na bampangi ya mbanza Damase. Na yina, mu kwendaka kuna samu na kukanga ba-Klisto, mpe kunata bawu na

Yelusalemi samu na kupesa bawu kitumbu.» 6 «Mu bayina kufwaka yandi, mpe mu vwandaka simbila vwandaka ntete na nzila, mpe mu kumaka pene-pene bawu bilele.” 21 Na yina, Mfumu tubaka: “Kwenda! na mbanza Damase. Na mpamukunu, nsemo ya Mu ke fidisa nge ntama na sika ya bayina kele ve banene katukaka na zulu. Yawu lezimaka mpe zungaka Zwife.”» 22 Ba-Zwife kuwaka Polo tii ntangu yandi munu. Ya vwandaka keba ve ngunga ya midi. 7 zonzaka mambu yina. Na yina, bawu zangulaka Mu kubwaka na ntoto, mpe mu kuwaka ndinga yina ndinga, mpe lookaka: «Beno kufwa muntu ya mutindu tubaka na munu: “Sawuli, Sawuli, samu na yinki nge yayi! Yandi fwana kuvwanda ve moyo.”» 23 Bawu ke na kutalisa munu mpasi?” 8 Mu yufulaka: “Mfumu, vwandaka lutila na kulooka. Bawu vwandaka losa nge kele nani?” Ndinga vutulaka: “Mu kele Yesu ya binkuti ya bawu, mpe vwandaka mwangisa fundu-Nazaleti yina nge ke na kutalisa mpasi.” 9 Bayina fundu na zulu. 24 Mfumu ya binwani pesaka muswa vwandaka na munu talaka nsemo, kasi bawu kuwaka ya kukotisa Polo na kivwandu ya binwani ya Loma, ve ndinga ya muntu yina vwandaka zonza na munu. mpe ya kubula yandi bikoti samu na kuzaba samu 10 Na yina, mu yufulaka: “Mfumu! Yinki mu fwana na yinki ba-Zwife vwandaka looka mutindu yina. 25 kusala?” Mfumu vutulaka: “Telama mpe kwenda na Ntangu ba vwandaka kanga yandi basinga samu mbanza Damase. Kuna, ba ke zabisa nge nyonso na kubula yandi, Polo tubaka na mfumu ya binwani yina nge fwana kusala.” 11 Mutindu nsemo vwandaka yina vwandaka kuna: «Beno kele na muswa ya me kumisa munu mpofo, bampangi ya munu ya kubula muntu ya Loma ata kufundisa yandi?» 26 nzyetolo simbaka munu na maboko, mpe nataka Na kuwa mutindu yina, mfumu ya binwani nkama munu na mbanza Damase. 12 «Kuna, ya vwandaka kwendaka kebisa mfumu ya ntete ya binwani, mpe na bakala mosi na nkumbu Ananyase yina vwandaka tubaka: «Yinki nge zola kusala? Yandi kele muntu muntu ya kuvedila mpe ya kukwikama na Nzambi. ya Loma.» 27 Mfumu ya ntete ya binwani kwendaka Yandi vwandaka tumama na Misiku, mpe ba-Zwife pene-pene ya Polo, mpe tubaka: «Zabisa munu, nge nyonso ya mbanza Damase vwandaka tuba kimbangi kele muntu ya Loma?» Polo vutulaka: «Ee, mu kele ya mbote na nkadulu ya yandi. 13 Yandi kwizaka muntu ya Loma.» 28 Na yina, mfumu ya ntete ya telama pene-pene ya munu mpe tubaka: “Sawuli, binwani tubaka: «Mu futaka mbongo mingi samu mpangi ya munu, bika meso ya nge kuzibuka dyaka.” na kukuma muntu ya Loma.» Kasi Polo vutulaka: Kaka na ntangu yina, meso ya munu zibukaka, mpe «Munu, mu kele muntu ya Loma katuka mbutukulu.» mu talaka yandi. 14 Yandi tubaka dyaka: “Nzambi 29 Kaka na ntangu yina, bayina zolaka bula Polo ya bankooko ya beto soolaka nge samu na kuzaba samu na kuzonzia yandi, katukaka pene-pene ya luzolo ya yandi, kutala muntu ya kudedama, mpe yandi. Mfumu ya ntete ya binwani kumaka na boma kuwa ndinga ya yandi. 15 Nge fwana kuvwanda ntangu yandi bakulaka ti Polo kele muntu ya Loma, mbangi ya yandi na ntwala ya bantu nyonso samu mpe ti yandi kangisaka yandi na basinga yina ba na kuzabisa bawu mambu nyonso yina nge me tala yidikaka na bisengo. 30 Mfumu ya ntete ya binwani mpe kuwa. 16 Ntangu yayi, yinki nge ke na kuvengila! vwandaka zola kuzaba na butsyelika nyonso samu na Telama, kuzwa mbotokolo mpe mulemvo ya masumu yinki ba-Zwife fundaka Polo. Ni yawu yina, na kilumbu ya nge na kusambilia Nkumbu ya yandi.”» 17 «Ntangu yina landaka, yandi nyangulaka Polo basinga, mpe mu vutukaka na Yelusalemi, mu vwandaka sambila pesaka muswa ya kuvukisa bamfumu ya banganga-na Yinzo ya Nzambi, mpe mu kuzwaka lumoni. 18 Nzambi mpe bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Mu talaka Mfumu, mpe yandi zabisaka munu: “Sala Zwife. Na manima, yandi tumisaka binwani na kunata mbangu, mpe basika nswalu na Yelusalemi! Bantu Polo, mpe tulaka yandi na ntwala ya bawu.

ya mbanza yayi ke ndima ve mambu yina nge ke zonzila bawu na Nkumbu ya munu.” 19 Mu vutulaka: “Mfumu, bawu zaba ti mu vwandaka kwenda na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife samu na kukangisa mpe kubula bayina ke kwikilaka nge. 20 Ntangu ba kufwaka Etyeni yina vwandaka mbangi ya nge, mu vwandaka kuna. Mu ndimaka mambu yina salaka

23 Polo sikikaka bawu meso mpe tubaka:
“Bampangi, na kati ya ntima ya munu, mu ke na kutala ti mu sadilaka Nzambi tii bubu yayi na mutindu ya kusungama.” 2 Nganga-Nzambi ya ntete, Ananyase, tumisaka bayina vwandaka pene-pene na Polo na kubula yandi na yinwa. 3 Na yina,

Polo zabisaka yandi: «Nge kele muntu ya bantima kunata Polo na ntwala ya beno. Beno zabisa yandi ti zole. Ni Nzambi ke bula nge! Nge kele awa samu beno zola kutala mbote-mbote dyambu ya yandi. Beto na kufundisa munu mutindu ke zabisaka Misiku. me kubama na kufwa yandi ntete yandi kuma awa.» Kasi nge ke na kuzitisa ve Misiku na kutumisa ti 16 Kasi mwana ya kibusi ya Polo zabaka mfundu yina. ba bula munu.» 4 Bayina vwandaka kuna tubaka: Yandi kwendaka na kivwandu ya binwani ya Loma. «Nge me finga nganga-Nzambi ya ntete!» 5 Polo Yandi kotaka mpe zabisaka yawu na Polo. 17 Na yina, vutulaka: «Bampangi, mu vwandaka zaba ve ti yandi Polo bokilaka mfumu mosi ya binwani nkama, mpe kele nganga-Nzambi ya ntete. Ya tsyelika, Dibuku tubaka: «Nata ditoko yayi na sika ya mfumu ya ntete ya Nzambi ke tubaka: "Nge ke silinga ve mfumu ya ya binwani. Yandi ke na mwa dyambu ya kuzabisa yinsi ya nge."» 6 Polo zabaka ti na kati ya bantu ya mfumu.» 18 Mfumu ya binwani nkama nataka ditoko kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife yina vukanaka, yina na sika ya mfumu ya ntete ya binwani, mpe vwandaka na nkonga ya ba-Saduse mpe nkonga ya tubaka: «Polo, muntu ya boloko, me bokila munu ba-Falisye. Ni yawu yina, yandi lookaka na ntwala ya mpe me tumisa munu na kunata ditoko yayi na sika bawu: «Bampangi, mu kele mu-Falisye, mwana ya ya nge. Yandi ke na mwa dyambu ya kuzabisa nge.» ba-Falisye. Mu kele na ntwala ya lufundusu samu 19 Mfumu ya ntete ya binwani simbaka ditoko na na kivvu ya beto ti bantu ya kufwa ke vumbuka na diboko, mpe nataka yandi na Iweka. Yandi yufulaka lufwa.» 7 Ntangu yandi tubaka mutindu yina, ba- yandi: «Yinki nge zola kuzabisa munu?» 20 Ditoko Falisye na ba-Saduse bandaka na kuswana, mpe vutulaka: «Ba-Zwife me wisana na kulomba ti nge kimvuka kabukaka na bandambu zole. 8 (Ba-Saduse nata Polo mbasi na ntwala ya kimvuka ya bawu ya ke tubaka ti mvumbukulu ya bantu ya kufwa kele bakuluntu. Bawu ke tubila nge ti bawu zola kutala ve. Bawu ke tubaka dyaka ti bambazi mpe bampeve mbote-mbote dyambu ya Polo. 21 Kasi kuwa bawu kele ve. Kasi ba-Falisye ke kwikilaka mambu nyonso ve, samu ti lutangu ya kulutila makumi yiya ya bantu yina.) 9 Muvusu lutilaka ngolo, mpe mwa ndambu na kati ya bawu me bumbama mpe ke na kuvingga ya milongisi ya Misiku ya kimvuka ya ba-Falisye yandi. Bawu me zenga ndefi ya kudya ve mpe kunwa telamaka mpe tubaka na ngolo nyonso: «Beto ke ve tii ntangu bawu ke kufwa yandi. Ntangu yayi, bawu na kutala ve dyambu ya yimbi na muntu yayi. Beto me kubama mpe ke na kuvingga kaka mvutu ya nge.» zaba ve kana mpeve to mbazi zonzilaka yandi.» 10 22 Na yina, mfumu ya ntete ya binwani tubaka na Mutindu muvusu lutilaka dyaka ngolo, mfumu ya ntete ditoko yina: «Kuzabisa ve na muntu ti nge me tubila ya binwani kumaka na boma ti ba pasula Polo. Ni munu yawu. Na manima, yandi vutulaka yandi.» 23 yawu yina, yandi tumisaka nkonga ya binwani ya Na manima, mfumu ya ntete ya binwani bokilaka yandi na kukatula Polo na kati-kati ya kimvuka samu bamfumu zole ya binwani nkama, mpe zabisaka na kunata yandi na kivwandu ya binwani ya Loma. 11 bawu: «Beno kutikisa binwani bankama zole, mutindu Na mpimpa ya kilumbu yina, Mfumu Yesu talanaka mosi mpe binwani makumi yina ke nataka bampunda, na Polo mpe tubaka: «Vwanda na kibakala! Mutindu mpe binwani bankama zole yina ke nwanaka na nge me tuba kimbangi ya munu awa na Yelusalemi, madyonga. Beno vwanda ya kukubama na kukwenda nge fwana kutuba yawu mpe na mbanza Loma.» 12 na mbanza Sezale na ngunga ya yivwa ya mpimpa. Ntangu bwisi kutsyaka, ndambu ya ba-Zwife salaka 24 Beno kubika mpe bampunda samu na kunata Polo mfundu ya kufwa Polo. Bawu zengaka ndefi ti bawu na mbote nyonso na kisika ya Felikese, mfumu ya ke kudya ve mpe kunwa ve tii ntangu bawu ke kufwa kizunga.» 25 Na manima, yandi sonikaka mukanda Polo. 13 Bayina salaka mfundu yina vwandaka ya na mutindu yayi: 26 «Munu, Kolode Lisyase, ke na kulutila lutangu ya bantu makumi yiya. 14 Bawu kupesa mbote na nge Felikese, mfumu ya Zude. 27 kwendaka tala bamfumu ya banganga-Nzambi mpe Ba-Zwife kangaka muntu yayi, mpe zolaka kufwa bakuluntu ya ba-Zwife samu na kuzabisa bawu: «Beto yandi. Kasi munu na binwani ya munu vuukisaka me zenga ndefi na ntwala ya Nzambi na kudya ve yandi ntangu beto kuwaka ti yandi kele muntu ya mpe kunwa ve tii ntangu beto ke kufwa Polo. 15 Na Loma. 28 Mutindu mu vwandaka zola kuzaba samu yina, na nkumbu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba- na yinki ba-Zwife fundaka yandi, mu nataka yandi Zwife, beno lomba na mfumu ya ntete ya binwani na na ntwala ya kimvuka ya bawu ya bakuluntu. 29 Mu

talaka ti ba fundaka yandi samu na mambu yina me nyonso na maboko ya beto. 8 Na manima, mfumu tadila Misiku ya bawu. Kasi ata dyambu ya yimbi Lisyase pesaka muswa na mifundi ya bakala yayi na vwandaka talana samu na kuzengila yandi lufwa to kukwiza na ntwala ya nge.] Kana nge yufula yandi kutula yandi na boloko. 9 Ntangu ba me zabisa munu nge mosi, nge ke zaba ti mambu nyonso yina beto me mfundi yina ba-Zwife me sala samu na kufwa yandi, funda, kele ya tsyelika.» 10 Ba-Zwife ndimaka mambu mu me baka lukanu na nswalu nyonso na kufidisa yina Tetule zonzaka, mpe bawu tubaka ti yawu kele yandi na kisika ya nge, mpe mu me zabisa na mifundi ya tsyelika. 11 Na yina, mfumu ya kizunga pesaka ya yandi na kwenda kufunda yandi na kisika ya nge.» Polo muswa ya kuzonza, mpe Polo tubaka: «Mu 12 Binwani tumamaka na mambu yina mfumu ya zaba ti katuka bamvula mingi, nge kele mufundisi bawu zabisaka bawu. Bawu bakaka Polo mpe nataka na yinsi yayi. Ni yawu yina, mu lenda kusala kivuvu yandi na mpimpa tii na mbanza Antipatelite. 13 Na na kunwanina nzutu ya munu na ntwala ya nge. 14 kilumbu yina landaka, binwani yina vwandaka ve na Mutindu nge mosi, nge lenda kusosa na kuzaba yawu, bampunda vutukaka na Yelusalemi na kivwandu ya nabunu bilumbu kumi na zole luta katuka kilumbu binwani ya Loma. Bayina vwandaka na bampunda yina mu kumaka na Yelusalemi samu na kusambilia. landaka nzyetolo kintwadi na Polo. 15 Ntangu bawu 16 Ata muntu talaka munu na kuswana na muntu to kumaka na mbanza Sezale, bawu pesaka mukanda na kukotisa muvusu na katu ya nkonga na Yinzo ya na mfumu ya kizunga, mpe bikaka Polo na maboko ya Nzambi, na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife to na yandi. 17 Mfumu ya kizunga tangaka mukanda, mpe katu ya mbanza. 18 Bantu yayi lenda kulakisa ve ti yufulaka Polo kizunga yina yandi katukaka. Ntangu mambu nyonso yina bawu ke na kuzonza ntangu yayi yandi zabaka ti Polo katukaka na Silisi, 19 yandi na nzutu ya munu, kele ya tsyelika. 20 Kasi mu me tubaka: «Mu ke kuwa nge ntangu mifundi ya nge ke ndima na ntwala ya nge ti mu ke sadilaka Nzambi kwiza.» Na manima, yandi pesaka muswa ya kukeba ya bankooko ya beto, na kulanda Nzila yina bawu Polo na yinzo ya kintinu yina ntinu Elode tungisaka.

24 Na manima ya bilumbu tanu, nganga-Nzambi ya ntete, Ananyase, kwendaka na mbanza Sezale kintwadi na mwa ndambu ya bakuluntu ya ba-Zwife mpe muntu mosi na nkumbu Tetule yina ba nataka samu na kunwanina bawu na yina me tadila misiku ya Loma. Bawu kwendaka na kisika ya mfumu ya kizunga samu na kufunda Polo. 2 Ba tumisaka Polo, mpe Tetule bandaka na kufunda yandi mutindu yayi: «Mfumu ya nene, beto ke na kuzinga na kizunu samu na nge, mpe samu na bansobolo yina nge ke na kusala na yinsi yayi. 3 Beto ke tondaka nge mingi samu na mambu nyonso yina beto ke kuzwaka ntangu nyonso mpe bisika nyonso. 4 Kasi mu zola ve kulutisa nge ntangu ya mpamba. Ni yawu yina, mu ke lomba nge na bumbote ya nge na kuwa beto mwa ntangu. 5 Beto me tala ti bakala yayi kele muntu ya yimbi mingi. Yandi ke kotisaka muvusu na katu ya ba-Zwife nyonso na yinza ya muvimba, mpe yandi kele mfumu ya kimvuka ya bantu ya Nazaleti. 6 Yandimekaka na kusafula mpe Yinzo ya Nzambi, mpe beto kangaka yandi. [Beto zolaka fundisa yandi na misiku ya beto, 7 kasi Lisyase, mfumu ya ntete ya binwani ya Yelusalemi, kwizaka mpe katulaka yandi na ngolo

na kumaka na mbanza Sezale, bawu pesaka mukanda na kukotisa muvusu na katu ya nkonga na Yinzo ya na mfumu ya kizunga, mpe bikaka Polo na maboko ya Nzambi, na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife to na yandi. 8 Kasi mu me tubaka: «Mu ke kuwa nge ntangu mifundi ya nge ke ndima na ntwala ya nge ti mu ke sadilaka Nzambi kwiza.» Na manima, yandi pesaka muswa ya kukeba ya bankooko ya beto, na kulanda Nzila yina bawu Polo na yinzo ya kintinu yina ntinu Elode tungisaka. 9 Kasi mwa ndambu ya ba-Zwife ya Aziya vwandaka kuna. Ni bawu fwanaka kwiza na ntwala ya nge samu na kufunda munu, kana bawu kele na dyambu ya kusemba munu. 10 To bika ti bantu yayi kuzabisa nge wapi dyambu ya yimbi bawu kuzwaka na munu ntangu bawu fundisaka munu na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife. 11 Kana bawu ke na kufunda munu na ntwala ya nge, ya lenda kuvwanda samu na mambu yina mu zonzaka na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya

ba-Zwife ntangu mu tubaka na ngolo nyonso: Mu ke bawu vwandaka lenda ve na kulakisa ti yawu kele ya kwikilaka ti Nzambi ke vumbula bantu ya kufwa.» 22 tsyelika. 8 Polo nwaninaka nzutu ya yandi na kutuba: Felikese vwandaka zaba mbote mambu mingi na yina «Mu salaka ata dyambu ya yimbi na Misiku ya bame tadila Nzila. Na yina, yandi kabikisaka lufundusu, Zwife, to na Yinzo ya Nzambi, to na ntinu ya Loma.» mpe tubaka na mifundi ya Polo: «Mu ke tala dyambu 9 Kasi Fesetuse vwandaka zola kuyangidika ba-Zwife. ya beno ntangu Lisyase, mfumu ya ntete ya binwani Na yina, yandi tubaka na Polo: «Nge zola kukwenda ya Yelusalemi ke kwiza.» 23 Yandi pesaka muswa na na Yelusalemi samu ti ba fundisa nge kuna na ntwala mfumu ya binwani nkama na kukeba Polo na boloko, ya munu?» 10 Polo vutulaka: «Mu kele na ntwala ya mpe na kupesa yandi mwa kimpwanza na mambu ya lufundusu ya ntinu ya Loma, mpe ni awa ba fwana nkaka. Yandi pesaka mpe nzila na bandiku ya Polo kufundisa munu. Mu salaka ata dyambu ya yimbi na kusadisa Polo. 24 Na manima ya mwa bilumbu, na sika ya ba-Zwife mutindu nge mosi ke na kutala Felikese kwizaka na kento ya yandi, Delusile, yina yawu mbote-mbote. 11 Kana mu salaka dyambu ya vwandaka Zwife. Yandi tumisaka ti ba nata Polo, mpe yimbi to yina me lunga na kuzengila munu lufwa, mu kuwaka yandi na yina me tadila kiminu na Yesu-Klisto. ke manga ve na kufwa. Kana butsyelika kele ve na 25 Kasi ntangu Polo zonzilaka yandi mambu yina me mambu yina bawu ke na kufunda munu, ata muntu tadila kuzinga samu na kuyangidika Nzambi, kukutika kele na luve ya kuyekula munu na maboko ya bawu. nzutu, mpe lufundusu ya bantu yina Nzambi ke sala, Mu ke lomba ti ntinu ya Loma fundisa munu.» 12 Felikese kumaka na boma, mpe tubaka: «Ntangu Na manima ya kusolola na bayina ke pesaka yandi yayi, nge lenda kukwenda. Kilumbu mu ke kuzwa malongi, Fesetuse tubaka: «Nge me lomba ti ntinu dyaka ntangu, mu ke bokila nge.» 26 Mfumu Felikese ya Loma fundisa nge. Na yina, nge ke kwenda na vwandaka na kivuvu ti Polo ke pesa yandi mbongo. ntwala ya yandi.» 13 Na manima ya mwa bilumbu, Ni yawu yina, yandi vwandaka bokila Polo konso ntinu Angilipa na kibusi ya yandi Belenise kwizaka na ntangu samu na kusolola na yandi. 27 Na manima ya mbanza Sezale samu na kupesa Fesetuse mbote. 14 bamvula zole, Polesyuse Fesetuse kumaka mfumu Mutindu bawu lutisaka bilumbu mingi kuna, Fesetuse na kisika yina vwandaka Felikese. Kasi Felikese zabisaka ntinu Angilipa dyambu ya Polo, mpe tubaka: bikaka Polo na boloko samu ti yandi vwandaka zola «Ya kele awa na muntu mosi yina Felikese bikaka na boloko. 15 Ntangu mu kwendaka na Yelusalemi, mbanza Sezale samu na kupesa Fesetuse mbote. 14

25 Bilumbu tatu na manima ya kukuma na Zude,

Fesetuse bikaka mbanza Sezale mpe kwendaka na Yelusalemi. 2 Kuna, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bantu ya mfunu fundaka Polo na kisika ya yandi. Bawu tatamanaka na kulomba yandi 3 na kuvutula Polo na Yelusalemi. Ya tsyelika, bawu lombaka yawu, samu ti bawu vwandaka me sala mfundu ya kufwa Polo na nzila. 4 Kasi Fesetuse vutulaka: «Polo kele na boloko na mbanza Sezale, mpe na mwa bilumbu, munu mosi ke vutuka kuna. 5 Bika ti bamfumu ya beno kukwenda kintwadi na munu, mpe bawu funda yandi kana yandi salaka dyambu ya yimbi.» 6 Fesetuse salaka kaka bilumbu nana to kumi na Yelusalemi. Na manima, yandi vutukaka na mbanza Sezale. Na kilumbu yina landaka, yandi kwendaka na yinzo ya lufundusu, mpe tumisaka ti ba nata Polo. 7 Ntangu Polo kumaka, ba-Zwife yina vwandaka me katuka na Yelusalemi zungaka yandi, mpe fundaka yandi na mambu mingi ya ngolo. Kasi

tafadila mutindu ya bawu ya kusambila Nzambi, mpe na muntu mosi na nkumbu Yesu yina kufwaka, kasi yina Polo ke tubaka ti yandi kele moyo. 20 Mu vwandaka zaba ve wapi mutindu ya kuzenga dyambu yina. Ni yawu yina, mu yufulaka Polo kana yandi lendaka kwenda na Yelusalemi samu ti ba fundisa yandi kuna. 21 Kasi Polo lombaka ti ntinu ya Loma fundisa yandi.

Na yina, mu vutulaka yandi na boloko tii ntangu mu ke samu na kivuvu yina ba-Zwife me funda munu. **8** fidisa yandi na sika ya ntinu.» **22** Angilipa tubaka na Beno ba-Zwife, samu na yinki beno ke na kundima ve Fesetuse: «Munu mpe, mu zola kuwa muntu yina.» ti Nzambi ke vumbulaka bantu ya kufwa? **9** Munu Fesetuse vutulaka: «Nge ke kuwa yandi mbasi.» mpe, mu banzaka ti mu fwanaka nwanisa na mitindu **23** Na kilumbu yina landaka, Angilipa mpe Belenise nyonso bilandi ya Yesu ya Nazaleti. **10** Ni mambu kwizaka na bumfumu nyonso, mpe kotaka na yinzo yina mu salaka na Yelusalemi. Mu kuzwaka muswa ya lufundusu kintwadi na bamfumu ya binwani, mpe na sika ya bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe bantu ya mfunu ya mbanza. Fesetuse pesaka muswa, mu tulaka bantu ya longo mingi na boloko. Ntangu mpe ba nataka Polo. **24** Fesetuse tubaka: «Ntinu ba vwandaka zengila bawu lufwa, mu vwandaka Angilipa mpe beno nyonso yina kele awa bubu yayi, ndima yawu. **11** Konso ntangu, mu vwandaka luta beno tala muntu yayi. Ba-Zwife nyonso kwizaka tala na bayinzo nyonso ya lusambulu ya ba-Zwife. Mu munu na Yelusalemi mpe awa samu na kufunda vwandaka talisa bandimi mpasi, mpe mu vwandaka yandi. Bawu vwandaka looka ti yandi fwana kuzinga tumisa bawu na ngolo nyonso na kubika na kukwikila dyaka ve. **25** Munu, mu me tala ata dyambu yina me Yesu. Mu vwandaka na nkele mungi na bawu, mpe mu lunga na kuzengila yandi lufwa. Kasi, yandi mosi me vwandaka landa bawu tii na bambanza ya nzenza.» lomba ti ba fundisa yandi na ntwala ya ntinu ya Loma. **12** «Ni yawu yina, mu kwendaka na mbanza Damase Na yina, mu me baka lukanu ya kufidisa yandi kuna. na lutumu mpe muswa yina bamfumu ya banganga-**26** Kasi mu zaba ve yinki mu fwana kusonikina ntinu Nzambi pesaka munu. **13** Ntinu, na ngunga ya midi, ya Loma na dyambu ya muntu yayi. Ni yawu yina, mu ntangu mu vwandaka na nzila, mu talaka nsemo yina me bokila yandi na ntwala ya beno, mpe na ntwala katukaka na zulu. Yawu utilaka ngolo na ntangu. ya nge mosi, ntinu Angilipa, samu na kuzwa mwa Yawu lezimaka mpe zungaka munu na bampangi mambu ya kusonika na manima ya kuyufula yandi ya munu ya nzyetolo. **14** Beto nyonso kubwaka na byuvu. **27** Ya tsyelika, ya kele buzoba na kufidisa ntoto, mpe mu kuwaka ndinga yina zonzaka na munu muntu ya boloko na Loma ata kuzabisa dyambu ya na ndinga ya ba-Ebeleyo: "Sawuli, Sawuli, samu na yimbi yina yandi me sala.»

26 Ntinu Angilipa tubaka na Polo: «Nge lenda kuzonza samu na kunwanina nzutu ya nge.»

Na yina, Polo nangunaka diboko, mpe nwaninaka nzutu ya yandi na kutuba mutindu yayi: **2** «Ntinu Angilipa, bubu yayi, mu ke na kyese na kunwanina nzutu ya munu na ntwala ya nge na mambu nyonso yina ba-Zwife ke na kufunda munu. **3** Ya tsyelika, nge zaba mbote kinkulu ya ba-Zwife mpe mambu nyonso yina bawu ke swanaka. Na yina, mu ke lomba nge na kulemba ve na kuwa munu. **4** «Ba-Zwife nyonso zaba ndyatulu ya munu katuka bumwana ya munu, samu ti mu kulaka na Yelusalemi na kati-kati ya bantu ya yinsi ya munu. **5** Bawu zaba munu katuka ntama, mpe bawu lenda kutuba kimbangi kana bawu zola, ti mu vwandaka muntu ya kimvuka ya ba-Falisye, kimvuka yina me utila misiku ya ngolo. **6** Na ntangu yayi, ba ke na kufundisa munu samu na kivuvu ya munu na nsilulu yina Nzambi pesaka na bankooko ya beto. **7** Bifumba kumi na zole ya beto kele na kivuvu ti Nzambi ke sala nsilulu yina, mpe bawu ke na kusadila Nzambi mpimpa na ntangu ata kulemba. Ntinu Angilipa, ni

kutala mpasi ya mpamba mutindu ngombe yina ke na kunwana na yinti ya nsongi ya mfumu ya yandi.» **15** Mu yufulaka: "Mfumu, nge kele nani?" Mfumu vutulaka: "Mu kele Yesu yina nge ke na kutalisa mpasi. **16** Kasi vumbuka mpe telama. Mu me talana na nge samu ti nge vwanda kisadi ya munu, mpe mbangi ya mambu yina nge me tala mpe ya mambu nyonso yina mu ke lakisa dyaka nge. **17** Mu ke kuula nge na maboko ya ba-Zwife mpe ya bayina kele ve ya ba-Zwife, sika mu ke fidisa nge. **18** Mu ke na kufidisa nge samu ti nge zibula bawu meso. Nge fwana kukatula bawu na kitombe samu na kutula bawu na nsemo, mpe kukatula bawu na lulendo ya Satana samu na kutula bawu na lulendo ya Nzambi. Kana bawu kwikila na munu, bawu ke kuzwa mulemvo ya masumu mpe kisika na kati ya bantu yina Nzambi soolaka."» **19** «Na yina, ntinu Angilipa, mu tumamaka na lumoni yina katukaka na zulu. **20** Kasi mu longisaka ntete na mbanza Damase, mpe na manima, na Yelusalemi, na kizunga nyonso ya Zude, mpe na sika ya bayina kele ve ba-Zwife. Mu longisaka bawu mambu yayi: Beno fwana kusoba nkadulu, mpe beno baluka na sika ya

Nzambi. Beno sala bisalu ya mbote samu na kulakisa ya Loma. 2 Beto kotaka na masuwa yina katukaka ti beno me soba nkadulu. 21 Ni yawu yina, ba-Zwife na mbanza Adelamite, mpe yina vwandaka landa kangaka munu na Yinzo ya Nzambi, mpe sosaka nzyetolo na mabungu ya Aziya. Beto kwendaka, mpe na kufwa munu. 22 Kasi tii bubu yayi Nzambi ke na Alisetake, muntu ya mbanza Tesalonika ya kizunga kukeba munu, mpe mu kele dyaka awa samu na ya Masedwane, vwandaka na beto. 3 Na kilumbu yina kupesa kimbangi na ntwala ya bantu nyonso: bantu landaka, beto kumaka na mbanza Sidone. Yulyuse ya mpamba mpe bantu ya mfunu. Mu ke na kuzabisa yina salaka Polo mambu ya mbote, pesaka yandi kaka mambu yina mimbikudi mpe Moyize zabisaka muswa ya kukwenda na sika ya bandiku ya yandi ti yawu ke salama: 23 Masiya fwana kutala mpasi. samu na kuzwa bima yina vwandaka na yandi nsatu. Yandi ke vwanda muntu ya ntete yina ke vumbuka na 4 Na manima ya kukatuka kuna, beto lutaka penelufwa, mpe yandi fwana kuzabisa nsemo yina ke pesa pene ya simu ya kisanga ya Sipele, kisika mupepe mpulusu na ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife.» vwandaka ngolo ve. 5 Beto sabukaka mubu na 24 Mutindu Polo vwandaka nwanina nzutu ya yandi ntwala ya bizunga ya Silisi mpe ya Pamfili, mpe na mambu yina, Fesetuse tubaka na ngolo nyonso: beto kumaka na mbanza Mila na kizunga ya Lisi. 6 «Polo, nge me lawuka! Kulongoka mingi me kumisa Kuna, mfumu ya binwani nkama kutaka masuwa yina nge kilawu!» 25 Polo vutulaka: «Mfumu, mu me katukaka na mbanza Alezande samu na kukwenda lawuka ve. Mambu nyonso yina mu ke na kuzonza, na yinsi ya Itali. Yandi kotisaka beto na masuwa kele ya tsyelika mpe ya kusungama. 26 Ntinu Angilipa yina, mpe beto kwendaka. 7 Masuwa salaka bilumbu zaba mambu nyonso yina. Na yina, mu lenda kuzonza mingi na kutambula kaka malembe, mpe beto talaka yawu na pwelele nyonso na ntawala ya yandi. Mu mpasi mingi na kukuma na mantwala ya mbanza ke na kukwikila ti yandi zaba mambu nyonso yina Kinide. Mutindu kitembo vwandaka ya ngolo, beto mu ke na kuzonza, samu ti yawu salamaka ve na lutaka na nsongi ya kisanga ya Kelete yina ba kisika ya kubumbama to na mansweki. 27 Ntinu ke bokilaka Salemone, mpe beto landaka simu ya Angilipa, nge ke kwikilaka na mambu yina mimbikudi kisanga ya Kelete, kisika mupepe vwandaka ngolo sonikaka? Mu zaba ti nge ke kwikilaka na yawu.» 28 ve. 8 Masuwa vwandaka tambula na mpasi mingi na Na yina, Angilipa tubaka na Polo: «Kaka ntangu fyoti kulanda simu yina, mpe beto kumaka na kisika yina me bikana, mpe nge ke kumisa munu mu-Klisto.» 29 ba ke bokilaka «Mabungu ya Kitoko» pene-pene na Polo vutulaka: «Ata ya vwanda mwa ntangu to ntangu mbanza Lase. 9 Beto lutisaka bilumbu mingi, mpe mingi, mu ke na kusambilila Nzambi kaka samu na kuzyeta na masuwa kumaka yimbi mingi, samu ti nge mosi ve, kasi mpe samu ti beno nyonso yina Kilumbu ya Kumina nsoki vwandaka me luta. Ni yawu ke na kuwa munu bubu yayi, kuma mutindu munu. yina, Polo kebisaka binwani mpe bayina vwandaka Kasi mu zola ve ti beno vwanda ya kukangama na nata masuwa: 10 «Bampangi, mu ke na kutala ti basinga yayi ya bisengo!» 30 Na manima ya kuwa nzyetolo yayi ke kuma yimbi mingi. Masuwa mpe mambu yina, ntinu Angilipa, mpe mfumu ya kizunga bifunda nyonso yina kele na beto awa ke beba. Beto kintwadi na Belenise mpe bayina nyonso vwandaka nyonso mpe lenda kufwa.» 11 Kasi mfumu ya binwani fundisa telamaka. 31 Bawu kwendaka na lweka, mpe kuwaka ve mambu yina Polo tubaka. Yandi vwandaka tubaka bawu na bawu: «Muntu yayi me sala ata kuwa kaka mambu yina kinati-masuwa mpe muntu dyambu yina me lunga na kuzengila yandi lufwa to na ya masuwa vwandaka tuba. 12 Mutindu dibungu kutula yandi na boloko.» 32 Na yina, Angilipa tubaka vwandaka ve mbote na kulutisa ntangu ya madidi ya na Fesetuse: «Kana muntu yayi lombaka ve ti ntinu ngolo, bantu mingi na katyi ya bayina vwandaka na ya Loma fundisa yandi, beto lendaka pesa yandi kati ya masuwa, bakaka lukanu ya kulanda nzyetolo. kimpwanza.»

27 Ntangu ba bakaka lukanu ti beto kwenda na yinsi ya Itali na masuwa, ba pesaka Polo mpe mwa bankole ya nkaka na maboko ya Yulyuse, mfumu ya binwani nkama, ya nkonga ya binwani ya ntinu

Bawu vwandaka zola, kana ya lendaka salama, kukuma na Finikese, dibungu ya kisanga ya Kelete. Yawu vwandaka tala na node-wesete, mpe na sude-wesete. Dibungu yina vwandaka mbote na kulutisa ntangu ya madidi ya ngolo. 13 Mutindu mupepe ya malembe yina katukaka na sude vwandaka fula,

bantu ya masuwa banzaka ti bawu lendaka sadila ya masuwa vwandaka banza ti beto kumaka pene-mabanza ya bawu. Bawu nangunaka kizundu yina pene na ntoto. **28** Bawu tezaka ndilu ya maza (na vwandaka kangimisa masuwa, mpe masuwa landaka luve ya singa yina ba kangaka kisengo ya kilo), mpe nzyetolo na kutambula pene-pene na simu ya kisanga bawu kuzwaka sunda ya Babalase makumi zole. Na ya Kelete. **14** Kasi na manima ya mwa ntangu, mwa mantwala, bawu tezaka dyaka ndilu ya maza, kitembo ya ngolo yina ba ke bokilaka «kitembo ya mpe bawu kuzwaka Babalase kumi na tanu. **29** Bisadi Node-Esete» katukaka na myongo ya kisanga, mpe ya masuwa vwandaka na boma ya kututa matadi ya fulaka na ngolo nyonso. **15** Kitembo nataka masuwa nene. Ni yawu yina, bawu losaka na maza ya bizundu na ngolo nyonso. Mayela ya kunwana na kitembo yiya na manima ya masuwa, mpe vingilaka ti bwisi vwandaka ve, mpe beto bikaka ti kitembo nata beto. kutsya na mbangu. **30** Bisadi ya masuwa vwandaka **16** Beto lutaka na sude ya kisanga ya fyoti na nkumbu sosa kukima. Bawu tulaka bwatu na mubu mpe Koda yina bumbaka beto na mwa ntangu na kitembo. tubaka ti bawu vwandaka zola kukulumuna bizundu Na mpasi mingi, beto lendaka na kuyulkisa na na mantwala ya masuwa. **31** Kasi Polo tubaka na masuwa bwatu yina beto vwandaka benda. **17** Na mfumu ya binwani mpe na binwani: «Kana bantu yayi manima ya kuyulkisa yawu na masuwa, bisadi ya vwanda ve na kati ya masuwa, beno ke vuuka ve.» masuwa kangaka basinga na balweka nyonso ya **32** Na yina, binwani zengaka basinga yina vwandaka masuwa samu na kukumisa masuwa ngolo. Mutindu simba bwatu, mpe bwatu kwendaka. **33** Ntete bwisi bawu vwandaka na boma ya tuta munyenge ya simu kutsya, Polo kindisaka bawu nyonso na kudya, mpe ya yinsi ya Libi, bawu kukulumunaka balele ya masuwa, tubaka: «Bubu yayi ni kilumbo ya kumi na yiya yina mpe bikaka ti kitembo nata masuwa. **18** Mutindu beno ke na kuvungila, mpe yina beno ke na kudya kitembo vwandaka ningisa masuwa na ngolo nyonso, ve. **34** Ntangu yayi, mu ke na kukindisa beno na kilumbo yina landaka, bawu losaka bifunda ya nkaka kudya, samu ti yawu kele mfunu na beno samu na na mubu. **19** Na kilumbo ya tatu, bisadi ya masuwa kuvuuka, mpe ata muntu ke tala mpasi na kati ya losaka, bawu mosi, bisalulu ya masuwa na mubu. beno.» **35** Ntangu yandi manisaka na kuzonza, yandi **20** Beto salaka bilumbo mingi ata kutala ntangu to bakaka dimpa mpe tondaka Nzambi na ntwala ya bambwetete, mpe kitembo vwandaka kaka ngolo. bawu nyonso. Na manima, yandi zengaka yawu, Beto vwandaka zaba dyaka ve ti beto ke vuuka. **21** mpe bandaka na kudya. **36** Na yina, bawu nyonso Bayina vwandaka na kati ya masuwa kudyaka ata kuzwaka dyaka kibakala, mpe kudyaka. **37** Beto kima katuka bilumbo mingi. Na yina, Polo telamaka na vwandaka bankama zole na makumi nsambwadi na ntwala ya bawu, mpe tubaka: «Bampangi, kana beno sambanu ya bantu na kati ya masuwa. **38** Ntangu vwandaka me ndima malongi ya munu na kubika ve bawu nyonso yukutaka, ba losaka dyaka bifunda ya kisanga ya Kelete, masuwa mpe bima nyonso zolaka nkaka na mubu samu na kukulula kilo na masuwa. **39** beba ve. **22** Kasi ntangu yayi, mu ke lomba beno Ntangu bwisi kutsyaka, bisadi ya masuwa zabaka na kuwandala na kibakala, samu ti ata mosi na kati ve kisika yina. Kasi bawu talaka simu ya ntoto yina ya beno ke kufwa, kaka ni masuwa ke dyama. **23** zungaka ndambu ya maza, mpe yina vwandaka Na mpimpa, Nzambi ya munu yina mu ke sadilaka, na kumu ya munyenge. Bawu bakaka lukanu ya fidisaka munu mbazi mosi ya yandi, **24** mpe tubaka: kumeka na kukangimisa masuwa kuna. **40** Na yina, "Kuwanda ve na boma Polo. Nge fwana kufunduswa bawu zengaka bizundu, mpe bikaka yawu kubwa na na ntwala ya ntinu ya Loma, mpe Nzambi na bumbote mubu. Bawu nyangulaka mpe basinga ya bankafi ya yandi ke sala ti samu na nge, bayina nyonso ke na yina vwandaka twadisa masuwa. Na manima, bawu kuyjeta na nge vuuka." **25** Na yina bampangi, beno zibulaka balele ya nene yina vwandaka na mantwala vwanda na kibakala. Ya tsyelika, mu ke na kiminu na ya masuwa, mpe bawu kwendaka kisika vwandaka Nzambi ti yawu ke salama mutindu yandi me zabisa kumu ya munyenge. **41** Kasi bawu kwendaka tuta munu. **26** Kasi masuwa ya beto ke mwangana na munyenge na kati ya mubu, mpe masuwa kangamaka. simu ya kisanga mosi.» **27** Ya kumaka mpimpa ya Mantwala ya masuwa kotaka na kati ya munyenge, kumi na yiya, mpe kitembo vwandaka nata beto na mpe vwandaka ningana dyaka ve. Kasi manima ya mubu ya Meditelane. Na kati-kati ya mpimpa, bisadi masuwa pasukaka, samu ti bimpo ya maza lutilaka

ngolo. 42 Binwani vwandaka zola kufwa bankole ya ngolo na dibungu mosi ya kisanga. 12 Ntangu nyonso, samu ti bawu vwandaka na boma ti mosi na beto kumaka na mbanza Silakuse, beto lutisaka kati ya bankole kima na kutsaba. 43 Kasi mfumu ya bilumbu tatu kuna. 13 Beto katukaka kuna, mpe binwani yina vwandaka zola kuvuukisa Polo, yiminaka masuwa vwandaka tambula na kulanda simu ya mubu bawu na kusala mutindu yina. Yandi pesaka muswa samu na kukuma na mbanza Lezyo. Na kilumbu na bayina nyonso lendaka tsaba na kubwa na maza, yina landaka, mupepe yina ke katukaka na sude mpe kutsaba tii na ntoto. 44 Ba ya nkaka fwanaka bandaka na kufula, mpe beto salaka bilumbu zole na landa bawu na mabaya to bibuku ya masuwa. Ni na kukuma na mbanza Puzole. 14 Kuna, beto kutaka mutindu yina, bawu nyonso vuukaka mpe kumaka na ntoto.

28 Ntangu beto kumaka na ntoto, beto kuwaka ti

nkumbu ya kisanga yina kele Malete. 2 Bantu ya kisanga yambaka beto mbote. Mutindu mvula bandaka na kunoka mpe madidi vwandaka mingi, bawu namisaka tiya ya nene, mpe bokilaka beto nyonso kuna. 3 Polo lokotaka mukuta ya bankuni samu na kutula yawu na tiya, kasi mpidi basikaka samu na tiya. Yawu tatikaka Polo, mpe kangamaka na diboko ya yandi. 4 Ntangu bantu ya kisanga talaka nyoka ya kukangama na diboko ya Polo, bawu tubaka bawu na bawu: «Muntu yayi ke kufwaka bantu. Ya tsyelika, yandi me vuuka na mubu, kasi lufundusu ya Nzambi ke na kupesa ve yandi muswa ya kuzinga.» 5 Kasi Polo losaka nyoka na tiya na kuningisa diboko, mpe yandi talaka ve mpasi. 6 Bantu vwandaka vingila na kutala kana nzutu ya Polo ke vimba yandi to kana yandi ke kufwa na nswalu nyonso. Kasi na manima ya kuvengila mingi, bawu talaka ti ata dyambu ya yimbi kuzwaka yandi. Na yina, bawu sobaka mabanza, mpe tubaka ti yandi kele nzambi. 7 Pene-pene na kisika yina, vwandaka lupangu ya nene ya Pubelyuse, mfumu ya ntete ya kisanga. Yandi yambaka beto na bunkundi nyonso, mpe beto lutisaka bilumbu tatu na yinzo ya yandi. 8 Tata ya Pubelyuse vwandaka ya kulala na mfulu. Yandi vwandaka na dibawu mpe pulu-pulu ya menga. Polo kwendaka tala yandi. Yandi sambidilaka yandi, tentikaka yandi maboko, mpe belusaka yandi. 9 Na manima, bambevo ya nkaka ya kisanga kwizaka na sika ya Polo, mpe yandi belusaka bawu. 10 Na yina, bawu zitisaka beto ya kulutila, mpe ntangu beto kwendaka, bawu pesaka beto bima nyonso yina vwandaka na beto nsatu samu na kulanda nzyetolo ya beto. 11 Na manima ya bangonda tatu, beto kwendaka na masuwa yina ba ke bokilaka «Banzambi ya Mapasa.» Yawu katukaka na mbanza Alezande, mpe lutisaka ntangu ya madidi bampangi yina lombaka beto na kuvwanda kintwadi na bawu bilumbu nsambwadi. Ni na mutindu yina, beto manisaka nzyetolo, mpe kumaka na mbanza Loma. 15 Bampangi ya dibuundi ya mbanza Loma kuzwaka bansangu ti beto vwandaka kwiza. Ni yawu yina, bawu kwizaka tii na zandu ya mbanza Apyuse mpe na «Bayinzo Tatoo ya Banzenza» samu na kubwabana beto. Ntangu Polo talaka bawu, yandi tondaka Nzambi mpe kumaka na kibakala. 16 Ntangu beto kumaka na mbanza Loma, bamfumu ya luyalu pesaka Polo muswa ya kuzwa yinzo, kisika yandi ke vwanda yandi mosi na kinwani yina vwandaka keba yandi. 17 Na manima ya bilumbu tatu, Polo bokilaka bamfumu ya ba-Zwife ya mbanza Loma. Ntangu bawu vukanaka, yandi zabisaka bawu: «Bampangi, mu salaka ata dyambu ya yimbi na bantu ya beto, mpe mu safulaka ve bifu ya bankooko ya beto. Kasi ba kangaka munu na Yelusalemi, mpe ba yekulaka munu na sika ya bantu ya Loma. 18 Na manima ya kuyufula munu byuvu, bawu zolaka pesa munu kimpwanza, samu ti bawu talaka ata dyambu ya yimbi na munu samu na kuzengila munu lufwa. 19 Kasi ba-Zwife mangaka. Na yina, mu fwanaka lomba ti ntinu ya Loma fundisa munu. Kasi mu kele ve na dibanza ya kufunda bantu ya yinsi ya munu. 20 Ni yawu yina, mu lombaka na kutala mpe kuzonza na beno. Ya tsyelika, mu kele muntu ya boloko samu na muntu yina bantu ya Isayeli ke salaka kivuvu.» 21 Bawu zabisaka yandi: «Beto kuzwaka ata mukanda yina ba-Zwife ya Zude sonikaka, mpe ata muntu ya Zude kwizaka zonza mambu ya yimbi na nzutu ya nge. 22 Kasi beto ke na zola kuwa na yinwa ya nge mambu yina nge ke na kubanza, samu ti beto zaba ti bisika nyonso, bantu ke na kumanga kimvuka yina nge kele.» 23 Bawu zengaka kilumbu yina bawu lendaka vukana dyaka. Na kilumbu yina, ba-Zwife yina kwizaka tala Polo na yinzo ya yandi, lutilaka mingi. Kubanda suka tii nkokila, Polo longisaka mpe bangulaka mambu nyonso yina me tadila Kimfumu

ya Nzambi. Na kuzonzila bawu mambu yina kele na kati ya Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi, yandi vwandaka sosa na kundimisa bawu mambu yina me tadila Yesu. **24** Bantu ya nkaka ndimaka mambu yina Polo vwandaka zonza, kasi ba ya nkaka mangaka na kukwikila. **25** Ntangu bawu vwandaka kabwana, bawu vwandaka wisana kaka ve. Na yina, Polo tubaka mutindu yayi: «Mpeve ya Longo tubaka butsyelika ntangu yandi zonzaka na bankooko ya beno na yinwa ya mumbikudi Esaya! **26** Yandi tubaka: «“Kwenda na sika ya bantu yina, mpe zabisa bawu ti bawu ke kuwa mbote, kasi bawu ke bakula ve. Bawu ke zibula meso mbote samu na kutala, kasi bawu ke tala ve. **27** Ya tsyelika, bantima ya bantu yayi me kuma ngolo. Bawu me kanga makutu mpe meso ya bawu, samu ti bawu kuwa ve, bawu tala ve, mpe mayela ya bawu bakula ve. Na yina, bawu ke vutuka ve na sika ya munu, samu ti mu belusa bawu.”» **28** Polo tubaka dyaka: «Beno fwana kuzaba ti Nzambi me fidisa mpe nsangu ya mpulusu na sika ya bayina kele ve ba-Zwife: Bawu ke kuwa yawu.» [**29** Ntangu Polo zonzaka mutindu yina, ba-Zwife kwendaka mpe vwandaka swana bawu na bawu na ngolo nyonso.] **30** Polo zingaka bamvula zole ya muvimba na yinzo yina yandi vwandaka futila. Yandi vwandaka yamba bayina nyonso vwandaka kwiza kutala yandi. **31** Yandi vwandaka zabisa Kimfumu ya Nzambi, mpe vwandaka longisa mambu yina me tadila MfumuYesu-Klisto, na kivuvu mpe kimpwanza nyonso.

Loma

1 Ni munu Polo, kisadi ya Yesu-Klisto yina Nzambi bokilaka na kuwanda ntumwa mpe soolaka samu na kumwangisa Nsangu ya yandi ya Mbote, ke na kufidisa beno mukanda yayi. **2** Katuka ntama, Nzambi pesaka nsilulu ya Nsangu ya Mbote yayi na kati ya mabuku ya longo na kusadila mimbikudi ya yandi. **3** Nsangu ya Mbote yango ke na kutadila Mwana ya yandi Yesu-Klisto. Na yina me tadila kimuntu, yandi butukaka na dikanda ya Davidi. **4** Kasi na yina me tadila Mpeve ya Longo, Nzambi lakisaka na lulendo ti Yesu-Klisto, Mfumu ya beto, kele Mwana ya yandi ntangu yandi vumbukaka na lufwa. **5** Ni na yandi, Nzambi pesaka munu lusakumunu ya kuwanda ntumwa samu na kunata na Nkumbu ya yandi bantu ya bayinsi nyonso na kukwikila Yesu-Klisto mpe na kutumama na yandi. **6** Beno mpe, beno kele na kati ya lutangu ya bantu yina, samu ti Yesu-Klisto bokilaka beno. **7** Mu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya beno yina kele na mbanza Loma, beno nyonso yina Nzambi ke zolaka mingi mpe bokilaka na kuzinga samu na yandi. Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu Yesu-Klisto kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu. **8** Ntete-ntete, mu ke na kuvutula matondo na Nzambi ya munu na Nkumbu ya Yesu-Klisto samu na beno nyonso, samu ti bantu ke na kuzonzila kiminu ya beno na yinza ya muvimba. **9** Nzambi yina mu ke sadilaka na ntima nyonso ya munu na kumwangisa Nsangu ya Mbote ya Mwana ya yandi, kele mbangi ya munu ti mu ke zimbanaka beno ve na kati ya balusambulu ya munu. **10** Ntangu nyonso, mu ke sambilaka Nzambi na kupesa munu ngolo ya kukwiza na sika ya beno kana ya kele luzolo ya yandi. **11** Ya tsyelika, mu ke na nsatu ya kulutila ya kutalana na beno, samu ti mu natina beno makabu ya Mpeve ya Longo samu na kukindisa beno. **12** Dyaka, mu ke na nsatu ya kuwanda kintwadi na beno, samu ti konso muntu kuzwa nkndusulu na kiminu yina kele na beto nyonso: kiminu ya munu kuzwa nkndusulu na kiminu ya beno, mpe beno na kiminu ya munu. **13** Bampangi! Mu zola beno zaba ti bambala mingi, mu kuzwaka mabanza ya kukwiza na sika ya beno. Kasi tii ntangu yayi, mu me lenda ve na kusadila yawu. Mu zolaka ti kisalu ya munu basisa bambuma ya mbote na sika ya beno mutindu yawu me basisa bambuma ya mbote na bayinsi ya nkaka. **14** Mu fwana kusadila bantu nyonso: ya vwanda ba-Ngeleke to basenzi, ya vwanda bayina longokaka to bayina longokaka ve. **15** Ni yawu yina, mu kele mpe na nsatu ya kuzabisa Nsangu ya Mbote na sika ya beno yina kele na mbanza Loma. **16** Mu kele ve na nsoni ya kuzabisa Nsangu ya Mbote. Yawu kele lulendo ya Nzambi samu na kuvuukisa bayina nyonso ke kwikilaka, kubanda na ba-Zwife tii na bayina kele ve ba-Zwife. **17** Ya tsyelika, Nsangu ya Mbote ke lakisaka ti Nzambi ke talaka ti bantu kele ya kudedama ntangu bawu ke kwikilaka yandi, kubanda mbandukulu tii na nsukunu. Mutindu yawu kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi: «Muntu yina kele ya kudedama ke zinga samu na kiminu ya yandi.» **18** Katuka na mazulu, Nzambi ke lakisaka nkele ya yandi na konso disumu mpe mambu ya kudedama ve yina bantu ke salaka. Na mavanga ya bawu ya yimbi, bawu ke kangaka butsyelika nzila. **19** Kasi mambu yina beto lenda kuzaba na Nzambi kele pwelele samu na bawu, samu ti yandi mosi Nzambi lakisaka bawu yawu na pwelele nyonso. **20** Ya tsyelika, katuka ntangu yina Nzambi yidikaka yinza, nkadulu ya yandi yina ke talanaka ve, yina kele lulendo ya yandi ya bantangu nyonso mpe mutindu yandi kele, ke zabanaka na kutala bisalu ya yandi. Na yina, bawu lenda kutuba ve ti bawu zaba ve. (aiðios g126) **21** Bawu zaba Nzambi, kasi bawu ke kembisaka ve yandi mpe ke vutulaka ve yandi matondo mutindu ya me lunga na kusala yawu na ntwala ya Nzambi. Bawu kele na mabanza ya yimbi, mpe bantima ya bawu ya mayela ve kele na kati ya kitombe. **22** Bawu ke tubaka ti bawu kele bantu ya ndwenga, kasi bawu kele bilawu. **23** Bawu me manga na kukembisa Nzambi yina ke kufwaka ve samu na kukembisa biteki. Biteki yango ni bantu yina ke kufwa, bandeke, bibulu yina kele na makulu yiya, mpe banyakoka. **24** Ni yawu yina, Nzambi bikaka bawu na kuzinga na busafu mutindu kele bansatu ya bantima ya bawu. Na yina, bawu ke safulaka bawu mosi banzatu ya bawu na kuzinga na mutindu ya nsoni. **25** Bawu me balula butsyelika ya Nzambi na luvunu. Bawu ke sambilaka mpe ke sadilaka bima yina Nzambi yidikaka. Kasi bawu ke sambilaka ve, mpe ke sadilaka ve yandi mosi Kiyidiki ya bima nyonso, yina bantu nyonso fwana kusiika bamvula na bamvula. Amen! (aiðon g165) **26** Ni yawu yina, Nzambi bikaka bawu, samu ti bawu sadila bansatu ya bawu

ya nsoni. Bakento ke na kuvukisa dyaka ve mfulu na nge mosi kitumbu ya ngolo samu na kilumbu yina babakala, kasi bawu ke na kuvukisa mfulu bawu na Nzambi ke lakisa nkele ya yandi mpe lufundusu bawu. 27 Mutindu mosi mpe, babakala ke na kuvukisa ya yandi ya kudedama. 6 Ya tsyelika, Nzambi ke dyaka ve mfulu na bakento, mpe bawu ke na nsatu pesa konso muntu musendo yina me fwanana na ya kulutila na kuvukisa mfulu bakala na bakala. Bawu bisalu yina yandi me sala. 7 Nzambi ke pesa luzingu ke na kusala mambu ya nsoni bawu na bawu, mpe ya mankululu na bayina ke tatamanaka na kusala na kusala mutindu yina, bawu ke na kuzwa kitumbu mambu ya mbote. Bantu yina ke salaka yawu ke yina me lunga na nkadulu ya bawu ya yimbi. 28 sosaka na kuzwa nkembo, buzitu, mpe luzingu yina ke Mutindu bawu mangaka na kuzaba Nzambi, Nzambi manisaka ve. (aiōnios g166) 8 Kasi Nzambi ke dasuka bikaka bawu, samu ti bawu sadila mayela ya bawu ya mpe ke vvanda na nkele na bayina ke tumamaka ve kutengama. Na yina, bawu ke salaka mambu yina na yandi, ke mangaka butsyelika, mpe ke tumamaka me lunga ve na kusala. 29 Bawu kele ya kufuluka na mambu ya kudedama ve. 9 Bampasi mpe mawa konso mutindu ya mambu ya kudedama ve, ya yimbi, ke kumina bayina nyonso ke salaka mambu ya yimbi, ya kuwanda na nsatu ya bima ya bampangi. Bawu kubanda ntete na ba-Zwife, mpe na manima, bayina kele bantu ya myangu, ya kufuluka na musoki, mpe kele ve ba-Zwife. 10 Kasi Nzambi ke pesa nkembo, ke kufwaka bampangi. Bawu ke swanaka bawu na buzitu, mpe kizunu na sika ya bayina nyonso ke bawu, ke vunaka bampangi, mpe ke salaka mambu salaka mambu ya mbote, kubanda ntete na ba-Zwife, ya buzoba ya mutindu na mutindu. Bawu ke zonzaka mpe na manima, bayina kele ve ba-Zwife, 11 samu ti mambu ya luvunu na nzutu ya bampangi, 30 mpe ke Nzambi ke swaskisaka ve bantu. 12 Bayina nyonso tongaka bampangi. Bawu kele bambeni ya Nzambi, ke salaka masumu ata kuzaba Misiku, ke zimbisa mpe ke fingaka bampangi. Bawu ke salaka lunangu, myela ya bawu ata ti bawu zaba ve Misiku yina. mpe ke zolaka talana na meso ya bantu. Bawu ke Kasi bayina nyonso zaba Misiku yina, mpe ke salaka sosaka banzila ya mutindu na mutindu samu na masumu, ke funduswa na yina me tadila Misiku yina. kusala mambu ya yimbi, mpe bawu ke tumamaka ve 13 Ya tsyelika, bayina ke kuwaka kaka Misiku kele ve na bibuti ya bawu. 31 Bawu ke na mayela ve mpe ke ya kudedama na meso ya Nzambi, kasi ni bayina zitisaka ve bansilulu ya bawu. Bawu kele na ntima- ke tumamaka na yawu. 14 Bayina kele ve ba-Zwife ngolo mpe ke talaka ve bampangi kyadi. 32 Bawu zaba ve Misiku. Kasi ba ya nkaka ke salaka mutindu zaba mbote nzengolo ya Nzambi: bayina ke zingaka Misiku ke tumisaka. Bawu kele misiku samu na bawu mutindu yina ke kuzwa kitumbu ya lufwa. Bawu ke mosi, ata ti bawu kele na yawu ve. 15 Na kusala salaka kaka ve mambu ya mutindu yina, kasi bawu mutindu yina, bawu ke lakisaka ti mambu yina Misiku ke tumisaka kele ya kusonama na katy ya bantima ya bawu. Ndinga yina ke zonzaka na katy ya bantima ya bawu kele mpe mbangi na mambu yina. Mutindu mosi mpe, mabanza ya bawu yina bantangu ya nkaka ke fundaka bawu to ke nwaninaka bawu 16 ke talana na kilumbu yina Nzambi ke fundisa bantu na lusalusu ya Yesu-Klisto. Yandi ke fundisa mambu nyonso yina kele ya kubumbamba na katy ya bantima ya bantu mutindu ke zabisaka Nsangu ya Mbote yina mu ke longisaka. 17 Kasi nge yina kele Zwife, nge kele ya kukangama na Misiku, mpe nge kele na lunangu samu na Nzambi ya nge. 18 Nge zaba mambu yina Nzambi ke zolaka, mpe Misiku me longisa nge na kusoola mambu ya mfunu. 19 Nge ke kanisaka ti nge kele ntwadisi ya bampofo, nsemo ya bayina kele na katy ya kitombe, 20 mulongisi ya bana ya fyoti mpe ya bantu ya mayela ve, samu ti nge ke na kutala

2 Na yina, ata nge vvanda nani, kana nge ke fundisaka bampangi, zaba ti nge mosi mpe kele muntu ya kufundisa. Ntangu nge ke fundisaka bampangi, mpe nge ke salaka mambu yina bawu ke salaka, nge ke na kupesa kitumbu na nge mosi. **2** Beto zaba ti Nzambi ke fundisaka na butsyelika nyonso bayina ke salaka mambu ya mutindu yina. **3** Nge muntu ke fundisaka bampangi na mambu yina nge mosi mpe ke salaka, zaba ti Nzambi ke fundisa nge. **4** Mpe nge muntu ke safulaka bunene ya bumbote ya Nzambi, ya mvibudulu ya yandi, mpe ya ntima yandi, nge zaba ve ti bumbote ya Nzambi ke na kunata nge na kusoba nkadulu? **5** Kasi nge ke na ntima ya kukangama, mpe nge ke na kumanga na kusoba nkadulu. Ni yawu yina, nge ke na kukubika

ti Misiku ke longisaka nge luzabu mpe butsyelika. Nzambi kele ve ya kudedama ntangu yandi ke pesaka 21 Na yina, nge yina kele mulongisi ya bampangi, beto kitumbu? (Mu ke na kuzonza mutindu bantu ke samu na yinki nge kele ve mulongisi ya nge mosi? tubaka.) 6 Ni mutindu yina ve! Kana Nzambi kele Nge ke longisaka ti muntu fwana kulaba ve, kasi ve ya kudedama, wapi mutindu yandi ke lenda na nge mosi ke labaka. 22 Nge ke yiminaka bantu na kufundisa bantu? 7 Kana luvunu ya munu ke na kusala kinsuza, kasi nge mosi ke salaka yawu. Nge kulakisa na pwelele nyonso butsyelika ya Nzambi ke yinaka banzambi ya biteki, kasi nge ke bakaka samu na kulakisa nkembo ya yandi, samu na yinki na ngolo bima yina kele na kati ya bayinzo ya bawu mu lenda kuzwa dyaka kitumbu mutindu musumuki? ya lusambulu. 23 Nge ke na lunangu ya kuzaba 8 Na yina, samu na yinki beto lenda kutuba ve ti Misiku, kasi nge ke safulaka Nzambi ntangu nge beto sala mambu ya yimbi, samu ti mambu ya mbote ke tumamaka ve na Misiku. 24 Ya tsyelika, Dibuku talana? Ya tsyelika, samu na kufinga munu, bantu ya Nzambi ke tubaka: «Bayina kele ve ba-Zwife ke ya nkaka ke zonzaka ti ni munu ke tubaka yawu. Ya na kusafulaka Nkumbu ya Nzambi samu na beno.» me lunga na bantu yina ke tubaka mutindu yina na 25 Kana nge ke tumamaka na Misiku, dyambu ya kuzwa kitumbu ya bawu. 9 Kasi beto lenda kutuba ve kuzenga bubakala kele mfunu na nge. Kana nge ke ti beto ba-Zwife, beto me lutila bantu ya nkaka mfunu. tumamaka ve na Misiku, nge kele mutindu muntu yina Mu vwandaka me zabisa beno yawu ti ba-Zwife mpe ba zengaka ve bubakala. 26 Kasi kana muntu yina ba bayina kele ve ba-Zwife kele bawu nyonso bandongo zengaka ve bubakala ke na kutumama na Misiku, ya masumu 10 mutindu yawu kele ya kusonama Nzambi ke tala yandi mutindu muntu yina ba zengaka na Dibuku ya Nzambi: «Ya kele ve na muntu ya bubakala. 27 Muntu yina ba zengaka ve bubakala, kudedama, ata mosi ve. 11 Ata muntu ke na mayela; kasi ke tumamaka na Misiku, ke fundisa nge yina Ata muntu ke sosaka Nzambi. 12 Bantu nyonso ke tumamaka ve na Misiku ata ti nge zaba yawu, me zimbana nzila, mpe bawu me sumuka kintwadi. mpe ti ba zengaka nge bubakala. 28 Na yina, Zwife Ya kele ve na muntu yina ke na kusala mambu ya ya tsyelika kele ve muntu yina ke lakisaka yawu na mbote, ata mosi ve. 13 Balaka ya bawu kele mutindu mambu yina ke talanaka meso, to muntu yina kele ya bandyamu ya kuzibuka. Bawu ke sadilaka baludimi kuzengisa bubakala kaka na kidimbu yina ba salaka ya bawu samu na kuvuna, mpe bayinwa ya bawu ke na bubakala ya yandi. 29 Kasi Zwife ya tsyelika, ni basisaka misa ya nyoka. 14 Bayinwa ya bawu kele ya muntu yina kele ya kuzengisa bubakala kati ya ntima. kufuluka na mambu ya nsingulu mpe ya ndudi. 15 Yawu ke salamaka ve na misiku, kasi na Mpeve ya Bawu ke kwendaka mbangu samu na kufwa bantu. Nzambi. Nkembo ya Zwife yina ke katukaka ve na 16 Na bisika nyonso yina bawu ke lutaka, bawu ke sika ya bantu, kasi na Nzambi.

3 Na yina, na yinki kuwanda Zwife me lutila bantu ya nkaka? Wapi mfunu kele na kuzengisa muntu bubakala? 2 Ee! Ya ke na ndandu ya nene na mambu nyonso. Ntete-ntete, Nzambi pesaka mambu ya yandi na sika ya ba-Zwife. 3 Kana ba-Zwife ya nkaka vwandaka ve ya kukwikama na Nzambi, yawu lendaka sala ti Nzambi bika na kuwanda ya kukwikama? 4 Ve! Beto fwana kuzaba ti Nzambi ke tubaka butsyelika ata ti bantu nyonso kele bantu ya luvunu, mutindu yawu kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi: «Bantu fwana kuzaba ti nge Nzambi kele ya kudedama na mambu yina nge ke zonzaka, mpe kana bantu fundisa nge, nge ke nunga.» 5 Yinki beto lenda kutuba kana yimbi yina beto ke salaka ke na kulakisa ti Nzambi kele ya kudedama?

16 Na bisika nyonso yina bawu ke lutaka, bawu ke mwangisaka bima nyonso, mpe ke bikaka mawa. 17 Bawu me zaba ve nzila yina ke pesaka kizunu. 18 Bawu kele ve na boma ya Nzambi.» 19 Beto zaba ti mambu nyonso yina kele na kati ya Misiku, kele samu na bayina kele na yisi ya lutumu ya Misiku. Na yina, ata muntu ke lenda na kutuba ti yandi kele ya kudedama, mpe bantu nyonso kele ya kusumka na ntwalu ya Nzambi. 20 Ni yawu yina, ata muntu ke bwanda ya kudedama na meso ya Nzambi na kusala mambu yina ke tumisaka Misiku. Ya tsyelika, Misiku kele samu na kulakisa na bantu ti bawu ke salaka masumu. 21 Kasi ntangu yayi, Nzambi me lakisa beto wapi mutindu yandi ke kumisaka beto ya kudedama na ntwalu ya yandi ata kusadila Misiku. Mambu yina kele ya kusonama na kati ya Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbi kudi ke zabisaka yawu: 22 Nzambi ke kumisaka bantu ya kudedama samu na kinimu ya

bawu na Yesu-Klisto. Yandi ke salaka yawu samu kiminu ya yandi. 6 Ni na mutindu yina, Davidi ke na na bayina nyonso ke kwikilaka Yesu-Klisto, samu ti kuzonzila kyese ya muntu yina Nzambi ke ndimaka bantu nyonso kele mutindu mosi: 23 Bantu nyonso mutindu muntu ya kudedama ata kutala bisalu ya me sumuka, mpe me kondwa nkembo ya Nzambi. 24 yandi: 7 «Kyese na bantu yina Nzambi me lemvakila Kasi na bumbote ya yandi, Nzambi ke kumisaka bawu yimbi ya bawu, mpe me katula masumu! 8 Kyese ya kudedama ya mpamba na lusalusu ya Yesu-Klisto na muntu yina Mfumu Nzambi ke talaka mutindu yina ke na kukuula bawu na masumu. 25 Ni yandi muntu yina kele na masumu ve!» 9 Kyese yina kele Nzambi pesaka mutindu munkayulu, samu ti bantu kaka samu na bayina kele ba-Zwife? Ve! Yawu kele kuzwa na lufwa ya yandi mulemvo ya masumu samu mpe samu na bayina kele ve ba-Zwife. Beto me tuba na kiminu ya bawu. Yandi salaka mutindu yina samu mbote ti «Nzambi ndimaka Abalayami mutindu muntu na kulakisa ti yandi kele ya kudedama, samu ti yandi ya kudedama samu na kiminu ya yandi.» 10 Kasi wapi sembaka ve masumu yina bantu salaka na ntama. 26 ntangu yawu salamaka? Ntete ba zenga Abalayami ntangu yandi lakisaka mvibudulu ya yandi. Yandi ke bubakala to na manima ya kuzenga yandi bubakala? na kulakisa ludedomo ya yandi ntangu yayi samu na Yawu salamaka ve na manima ya kuzenga bubakala, kulakisa na mbala mosi ti yandi kele ya kudedama, kasi ntete ba zenga yandi bubakala. 11 Ntete ba mpe yandi ke kumisa ya kudedama bantu nyonso zenga yandi bubakala, Nzambi ndimaka Abalayami yina ke kwikilaka Yesu. 27 Na yina, ya ke dyaka ve mutindu muntu ya kudedama, samu ti yandi vwandaka na mfunu ya kusala lunango, samu ti dyambu yina kwikila yandi. Na manima, yandi kuzwaka kidimbu ya me lutila mfunu, ni kutumama ve na misiku, kasi kuzengisa bubakala. Yawu vwandaka lakisa ti Nzambi kuvwanda na kiminu. 28 Ya tsyelika, beto ke na kutala ndimaka yandi mutindu muntu ya kudedama samu ti Nzambi ke kumisaka muntu ya kudedama samu na na kiminu ya yandi. Na yina, Abalayami me kuma kiminu ya muntu yina. Kasi ya kele ve na kutumama tata ya bayina nyonso ke kwikilaka Nzambi ata ti ba na Misiku. 29 To Nzambi kele kaka Nzambi ya ba-zengisaka ve bawu bubakala. Bawu mpe, Nzambi Zwife? Yandi kele ve Nzambi ya bayina kele ve ba-zengisaka ve bawu bubakala. Bawu mpe, Nzambi Zwife? Ee, yandi kele mpe Nzambi ya bayina kele ve ke ndimaka bawu mutindu bantu ya kudedama. 12 Yandi kele mpe tata ya bayina ba zengaka bubakala: ba-Zwife, 30 samu ti ya ke kaka na Nzambi mosi. Bayina kele kaka ve bantu ba zengaka bubakala, Ni yandi ke kumisaka ya kudedama, na lusalusu ya kasi ke landaka mpe kifwani ya kiminu ya tata ya kiminu, ba-Zwife mutindu mosi mpe bayina kele ve beto Abalayami ntete ba zenga yandi bubakala. ba-Zwife. 31 Na yina, ya zola kutuba ve ti ntangu beto 13 Nzambi pesaka nsilulu ya kupesa yinza na sika ke kwikilaka, beto ke manisaka Misiku mfunu, kasi ya Abalayami mpe na sika ya bana ya dikanda ya beto ke pesaka yawu mfunu.

4 Na yina, yinki beto lenda kutuba na yina me tadiila nkooko ya beto, Abalayami? Yinki yandi kuzwaka na kimuntu ya yandi? 2 Kana Abalayami kumaka muntu ya kudedama na bisalu yina yandi salaka, yandi lendaka sala lunango. Kasi yandi lenda kusala yawu ve na ntwala ya Nzambi. 3 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Abalayami kwikilaka na Nzambi, mpe Nzambi ndimaka yandi mutindu muntu ya kudedama samu na kiminu ya yandi.» 4 Muntu yina ke salaka kisalu, ke kuzwaka difuta. Difuta yango kele ve dikabu. Kasi yawu kele musendo yina yandi fwana kuzwa. 5 Kana muntu ke salaka ve bisalu, kasi ke kwikilaka Nzambi yina ke salaka ti muntu ya masumu kuma muntu ya kudedama, Nzambi ke ndima yandi mutindu muntu ya kudedama samu na

yina, samu ti Abalayami tumamaka na misiku, kasi, samu ti Nzambi ndimaka yandi mutindu muntu ya kudedama samu na kiminu ya yandi. 14 Kana kaka ni bayina ke tumamaka na Misiku fwanaka kuzwa bima yina Nzambi pesaka nsilulu, kiminu zolaka vwanda kima ya mpamba, mpe nsilulu ya Nzambi zolaka vwanda ve na mfunu. 15 Ya tsyelika, Misiku ke salaka ti Nzambi dasuka na bantu. Kana misiku kele ve, kumanga na kutumama na misiku lenda kuvwanda ve. 16 Na yina, nsilulu salamaka samu na kiminu, samu ti yawu vwanda dikabu yina Nzambi ke pesaka ya mpamba, mpe ti yawu salama samu na bana nyonso ya dikanda ya Abalayami. Yawu fwana kusalama kaka ve samu na bayina ke kwikilaka na Misiku, kasi mpe samu na bayina ke kwikilaka mutindu Abalayami kwikilaka. Abalayami kele tata

ya beto nyonso 17 mutindu Dibuku ya Nzambi ke yina yandi pesaka beto. 6 Ya tsyelika, ntangu beto zabisaka: «Mu tulaka nge tata ya makanda mungi ya vwandaka ntete ve na ngolo, Klisto kufwaka samu na bantu.» Yandi kele tata ya beto na ntwala ya Nzambi bantu yina vwandaka na kitantu na Nzambi na ntangu yina yandi kwikilaka, Nzambi yina ke vutulaka luzingu yina Nzambi kubikaka. 7 Kundima na kufwa samu na na bantu ya kufwa, mpe ke salaka ti bima yina kele ve muntu ya kudedama kele mpasi mungi. Kasi ntangu ya na luzingu, kuzwa luzingu. 8 Na kusala kivuvu kisika nkaka, muntu ke ndimaka na kufwa samu na muntu yina ba lendaka sala ve kivuvu, Abalayami kwikilaka ya mbote. 9 Kasi Nzambi lakisaka beto wapi mutindu mpe kumaka «tata ya makanda mungi ya bantu» yandi ke zolaka beto: Klisto kufwaka samu na beto mutindu Nzambi zabisaka yandi yawu: «Bayina ke ntangu beto vwandaka ntete bantu ya masumu. 10 butuka na dikanda ya nge ke vwanda mungi mutindu Ntangu yayi, na lufwa ya Klisto, beto me kuma bantu bambwetete yayi.» 11 Abalayami vwandaka keba ya kudedama na ntwala ya Nzambi. Ni yawu yina, ve na bamvula nkama, kasi yandi lembaka ve na Klisto ke vuukisa beto na nkele ya Nzambi. 12 Ntangu kusala kiminu ata ti nzutu ya yandi kumaka mutindu beto vwandaka bambeni ya Nzambi, Nzambi vutulaka ya kufwa, mpe ti Saala lendaka buta ve. 13 Yandi ngwisani ya yandi na beto na lufwa ya Mwana ya vwandaka sala kaka kiminu, mpe salaka ve ntembe yandi. Mutindu ngwisani me vutuka, beto ke na kivuvu na nsilulu ya Nzambi. Kasi kiminu ya yandi vwandaka ti yandi ke vuukisa mpe beto, samu ti Klisto kele pesa yandi ngolo, mpe yandi kembisaka Nzambi. 14 Yandi ngwisani ya beto na Nzambi me vutuka ntangu yayi. yina, Nzambi ndimaka Abalayami mutindu muntu 15 Dyaka, beto ke na lunango na Nzambi samu Yandi zabaka ti ya tsyelika, Nzambi ke na lulendo ya na Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, samu ti ni na yandi kusala mambu yina yandi pesaka nsilulu. 16 Ni yawu ngwisani ya beto na Nzambi me vutuka ntangu yayi. yina, Nzambi ndimaka Abalayami mutindu muntu 17 Masumu kotaka na yinza samu na muntu mosi, ya kudedama samu na kiminu ya yandi. 18 Kasi Adami, mpe yawu pesaka lufwa. Na yina, lufwa me mambu yayi: «Nzambi ndimaka yandi mutindu muntu 19 Kasi Adami, mpe yawu pesaka lufwa. Na yina, lufwa me mambu yayi: «Nzambi ndimaka yandi mutindu muntu 20 Kasi Adami, mpe yawu pesaka lufwa. Na yina, lufwa me mambu yayi: «Nzambi ndimaka yandi mutindu muntu 21 moyo. 22 Ni yawu ngwisani ya beto na Nzambi me vutuka ntangu yayi. yina, Nzambi ndimaka Abalayami mutindu muntu 23 Kasi Adami, mpe yawu pesaka lufwa. Na yina, lufwa me mambu yayi: «Nzambi ndimaka yandi mutindu muntu 24 Yawu sonamaka mpe samu na beto Misiku, masumu vwandaka na katy ya yinza. Kasi yina Nzambi ke ndima mutindu bantu ya kudedama, masumu lenda kunata ve muntu na kuzwa kitumbu samu ti beto ke kwikilaka yandi yina vumbulaka kana misiku kele ve. 25 Ba yekulaka yandi 26 Ba yekulaka yandi na lufwa samu na masumu ya beto, mpe Nzambi vumbulaka yandi na lufwa samu na kukitula beto na Adami ntangu yandi tumamaka ve na Nzambi. bantu ya kudedama.

5 Mutindu Nzambi me ndima beto bantu ya kudedama samu na kiminu ya beto, beto ke na kuzinga ntangu yayi na kizunu na yandi samu na Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. 2 Na lusalusu ya Yesu-Klisto, beto me lenda na kuzwa na kiminu dikabu yina Nzambi ke pesaka ya mpamba. Ni na yawu beto ke na kuzinga ya kukwikama ntangu yayi, mpe mambu yina ke na kuyangidika beto, ni kivuvu ya kukota na nkembo ya Nzambi. 3 Beto ke yangalalaka mpe na kati ya bampasi ya beto, kasi beto zaba ti bampasi ke pesaka mvibudulu, 4 mpe mvibudulu ke nataka muntu na kuwanda ya kukwikama ata yandi ke na kutala mpasi. Kuwanda ya kukwikama na kati ya bampasi ke pesaka kivuvu. 5 Kivuvu yayi lenda kuvuna beto ve, samu ti Nzambi tulaka luzolo ya yandi na kati ya bantima ya beto na ngolo ya Mpeve ya Longo

Adami vwandaka kifwani ya muntu yina fwanaka kwiza. 15 Kasi beto lenda kufwanikisa ve bunene ya disumu ya Adami na bunene ya dikabu yina Nzambi ke pesaka ya mpamba. Ya tsyelika, samu na disumu ya muntu mosi, lutango ya nene ya bantu kufwaka. Kasi bumbote ya Nzambi me lutila nene, mpe dikabu yina yandi pesaka ya mpamba na bantu mingi na lusalusu ya muntu mosi, Yesu-Klisto, me lutila mfunu. 16 Nsukunu ya dikabu ya Nzambi kele mutindu mosi ve na nsukunu ya disumu yina salaka muntu mosi. Nsukunu ya disumu yina salaka muntu mosi, ni kitumbu. Kasi nsukunu ya dikabu yina Nzambi pesaka ya mpamba na manima ya masumu ya bantu, ni kukatula kitumbu ya masumu. 17 Ya tsyelika, na disumu yina muntu mosi salaka, lufwa yalaka bantu nyonso ya yinza. Kasi kaka na Yesu-Klisto, bantu ke na kuzwa bima ya kulutila: Bayina nyonso ke na kuzwa bumbote ya yandi ya kulutila mpe ke na

kukuma ya kudedama samu na yawu, ke zinga mpe kutuba ti beno kele bantu ya kufwa na yina me tadila ke yala na Yesu-Klisto. **18** Na yina, mutindu disumu masumu, mpe bantu ya moyo samu na Nzambi na ya muntu mosi pesaka kitumbu na bantu nyonso, kintwadi na Yesu-Klisto. **12** Na yina, masumu fwana mutindu mosi mpe, kisalu ya kudedama ya muntu kuyala dyaka ve banzutu ya beno yina ke kufwa samu mosi, Yesu-Klisto, ke katulaka kitumbu ya masumu na kunata beno na kutumama na bansatu ya nzutu. ya bantu nyonso, mpe ke pesaka bawu luzingu. **13** Beno sadila dyaka ve binama ya banzutu ya beno **19** Na muntu mosi yina tumamaka ve na Nzambi, na masumu mutindu binwanunu ya kusala mambu bantu mingi kumaka misumuki. Mutindu mosi mpe, na ya kudedama ve. Kasi beno sadila Nzambi mutindu muntu mosi yina tumamaka na Nzambi, bantu mingi bantu ya moyo yina me vumbuka na lufwa samu me kuma ya kudedama. **20** Ntangu bantu kuzwaka na kusadila binama ya banzutu ya beno mutindu Misiku, masumu kumaka dyaka mingi. Kasi kisika binwanunu ya kusala mambu ya kudedama. **14** Ya masumu kele ya kulutila, bumbote ya Nzambi kele ya tsyelika, masumu lenda kuyala dyaka beno ve, samu kulutila dyaka mingi. **21** Na yina, mutindu masumu ti ni Misiku ve ke na kuyala beno, kasi bumbote ya vwandaka na lulendo ya kufwa bantu, mutindu mosi Nzambi. **15** Yinki dyaka? Mutindu Misiku ke na kuyala mpe bumbote ya Nzambi, ya zola dyaka beto ve, kasi bumbote ya Nzambi, ya kutuba ti beto fwana kusala masumu? Mpila yina ve! **16** Beno fwana kuzaba ti ntangu beno ke sadilaka muntu na kutumama na yandi mutindu bandongo, beno ke kumaka bandongo ya mfumu yina beno ke na kusadila. Beno lenda kukuma bandongo ya masumu, mpe masumu ke nata beno na lufwa, to beno lenda kukuma bayina ke tumamaka na Nzambi, mpe Nzambi ke kumisaka beno bantu ya kudedama. **17** Beto tonda Nzambi! Na ntama, beno vwandaka bandongo ya masumu. Kasi ntangu yayi, beno ke na kutumama na ntima mosi na ndongosolo yina beno kuzwaka. **18** Beno me basika na bundongo ya masumu, mpe beno me kuma bandongo ya mambu ya kudedama. **19** Mu ke na kuzonza mutindu bantu nyonso samu ti beno ke lendaka ve na kuvisa na mbangu. Na ntama, beno sadilaka banzutu ya beno na kukumisa yawu mutindu bandongo ya mambu ya busafu mpe ya yimbi. Mutindu mosi mpe, ntangu yayi, beno sadila banzutu ya beno na kukumisa yawu mutindu bandongo ya mambu ya kudedama samu na kuwanda na luzingu ya longo. **20** Ntangu beno vwandaka bandongo ya masumu, beno vwandaka na kimpwanza ya kusadila ve mambu ya kudedama. **21** Na yina, wapi ndandu beno kuzwaka na kusala mavanga yina ke na kutalisa beno nsoni ntangu yayi? Mavanga ya mutindu yina ke nataka na lufwa. **22** Kasi ntangu yayi, Nzambi me kuula beno na masumu, mpe beno me kuma bandongo ya yandi. Ndandu yina beno me kuzwa ni luzingu ya longo, mpe nsukunu ya yawu ni luzingu ya mankululu. (**aiōnios g166**) **23** Ya tsyelika, difuta ya masumu ni lufwa. Kasi dikabu yina Nzambi ke pesaka ya mpamba, ni luzingu ya

6 Na yina, yinki beto ke tuba? Beto fwana kutatamana

na kusala masumu, samu ti bumbote ya Nzambi vwanda ya kulutila? **2** Ve! Na yina me tadila masumu beto kufwaka. Na yina, beto lenda kuzinga dyaka ve na kati ya masumu. **3** Beno zaba mbote ti ntangu beto kuzwaka mbotokolo, beto vwandaka ya kukangama na Yesu-Klisto. Ni yawu yina, beto me kufwa kintwadi na yandi. **4** Na mbotokolo, ba zikaka beto kintwadi na yandi. Kasi lulendo ya nkembo ya Tata Nzambi vumbulaka Klisto na lufwa, samu ti beto mpe, beto zinga luzingu ya malu-malu. **5** Ya tsyelika, beto vwandaka ya kukangama na yandi ntangu beto kufwaka na yandi. Mutindu mosi mpe, beto ke vwanda ya kukangama na yandi na kuvumbuka na lufwa mutindu yandi. **6** Beto fwana kuzaba mbote mambu yayi: Ba komaka na kulunsi kintwadi na Klisto, nzutu yina vwandaka na beto na ntama, samu ti nzutu ya beto ya masumu kufwa, mpe ti beto vwanda dyaka ve bandongo ya masumu. **7** Ya tsyelika, muntu yina me kufwa ke dyaka ve na kitumbu ya masumu. **8** Kana beto ke kufwaka kintwadi na Klisto, beto ke na kukwikila ti beto ke zinga mpe kintwadi na yandi. **9** Beto zaba mbote: Lufwa lenda kuyala dyaka Klisto ve, samu ti yandi vumbukaka na lufwa, mpe lenda kufwa dyaka ve. **10** Na kufwa, yandi kufwaka mbala mosi na yina me tadila masumu. Kasi ntangu yayi, yandi kele moyo, mpe yandi ke na kuzinga samu na Nzambi. **11** Beno mpe mutindu mosi, beno fwana

mankululu na kintwadi ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto.

(aiōnios g166)

7 Bampangi! Beno zaba mbote mambu yina mu ke na kuzabisa beno, samu ti beno me zaba misiku. Misiku ke yalaka muntu ntangu muntu kele moyo. 2 Mutindu mosi, kento ya kukwela kele ya kukangama na bakala ya yandi na luve ya misiku, kaka ntangu bakala kele moyo. Kasi ntangu bakala ke kufwa, kento ke kuma na kimpwanza na ntwala ya misiku yina vwandaka vukisa yandi na bakala. 3 Kana yandi kuma kento ya muntu ya nkaka ntangu bakala ya yandi ke ntete moyo, yandi ke vwanda kento yakinsuza. Kasi na manima ya lufwa ya bakala ya yandi, yandi ke na kimpwanza na ntwala ya misiku, samu ti yandi ke vwanda ve kento ya kinsuza na kukwela bakala ya nkaka. 4 Bampangi! Ya kele mpe mutindu mosi na beno. Beno kele bantu ya kufwa na yina me tadila Misiku, samu ti beno kele ya kukangama na nzutu ya Klisto. Na yina, beno me kuma bantu ya muntu ya nkaka, muntu yina Nzambi vumbulaka na lufwa, samu ti beto sala bisalu yina Nzambi ke zolaka. 5 Ya tsyelika, ntangu beto vwandaka zinga ntete na kimuntu, bansatu ya yimbi yina Misiku ke tumisaka vwandaka sala na kati ya beto, samu ti beto sala bisalu yina ke nataka na lufwa. 6 Kasi ntangu yayi, beto me kuma na kimpwanza na ntwala ya Misiku, samu ti beto me kabuka na mambu yina vwandaka kanga beto mutindu bankole. Na yina, beto sadila dyaka ve Nzambi na mutindu ya ntama yina Misiku ya Moyize vwandaka twadisa, kasi na mutindu ya malu-malu yina Mpeve ya Longo ke na kutwadisa. 7 Yinki beto lenda kutuba? Misiku kele masumu? Ve! Kasi mu zabaka masumu kaka samu na Misiku. Ya tsyelika, mu zolaka zaba ve disumu ya kuvwanda na bansatu ya yimbi, kana Misiku ke tubaka ve: «Nge fwana kuvwanda ve na bansatu ya yimbi.» 8 Masumu me sadila nzila yina lutumu pesaka yandi samu na kutula na nzutu ya munu bansatu ya yimbi ya konso mutindu. Ya tsyelika, kana Misiku kele ve, disumu kele kima ya kufwa. 9 Na ntama, ntangu lutumu vwandaka ve, mu vwandaka moyo. Kasi ntangu Misiku sonamaka, disumu me vutuka na luzingu, 10 mpe mu me kufwa. Lutumu yina fwanaka nata bantu na luzingu, me nata munu na lufwa. 11 Ya tsyelika, disumu me kuzwa nzila ya kuvuna munu na luve ya lutumu, mpe kaka ni na Moyize lendaka sala ve samu na bubolo ya nzutu,

luve ya lutumu mpe, yawu me kufwa munu. 12 Na yina, Misiku ya Moyize kele ya longo, mpe lutumu nyonso kele ya longo, ya kudedama, mpe mbote. 13 Mambu ya mbote me kuma mambu yina lenda kunata munu na lufwa? Mu banza ve! Kasi ni masumu me sadila mambu ya mbote samu na kufwa munu, samu ti na luve ya lutumu, masumu talanaka ti yawu kele dyambu ya kulutila yimbi. 14 Beto zaba ti Misiku kele mambu ya kimpeve. Kasi munu, mu kele kaka na nzutu, mpe yawu kele na bundongo ya masumu. 15 Ya tsyelika, mu ke bakulaka ve mambu yina mu ke salaka. Mambu yina mu ke zolaka, mu ke salaka ve yawu, mpe mambu yina mu ke yinaka, mu ke salaka yawu. 16 Kana mu ke salaka mambu yina mu ke zolaka ve, mu ke ndimaka ti Misiku kele mbote. 17 Na yina, ni munu ve ke na kusala mutindu yina, kasi ni masumu yina kele na kati ya munu. 18 Ya tsyelika, mu zaba ti mambu ya mbote kele ve na kati ya munu, na nzutu ya munu yayi. Nsatu ya kusala mambu ya mbote ke na munu, kasi mu kele ve na ngolo ya kusala yawu. 19 Mu ke salaka ve mambu ya mbote yina mu ke zolaka. Kasi mu ke salaka mambu ya yimbi yina mu ke zolaka ve. 20 Kana mu ke na kusala mambu yina mu ke zolaka ve, ya zola kutuba ti ni munu ve ke na kusala yawu, kasi ni masumu yina kele na kati ya munu. 21 Na yina, mu ke na kubakula Musiku yayi: Ntangu mu ke zolaka sala mambu ya mbote, mu ke lendaka kaka na kusala mambu ya yimbi. 22 Na kati ya ntima ya munu, mu ke yangalalaka na Misiku ya Nzambi. 23 Kasi na kati ya nzutu ya munu, mu ke na kutala ti ya kele na Musiku ya nkaka yina ke nwanisaka Musiku yina mayela ya munu ke ndimaka. Yawu ke salaka ti mu vwanda nkole ya Musiku ya masumu yina kele na munu. 24 Aa munu muntu ya mawa! Nani ke kuula munu na nzutu yayi, yina ke na kunata munu na lufwa? 25 Beto tonda Nzambi na lusalusu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto! Na yina, mu ke tumamaka na Musiku ya Nzambi na mayela ya munu. Kasi na kimuntu ya munu, mu ke tumamaka na Musiku ya masumu.

8 Ntangu yayi, bayina kele ya kukangama na Yesu-Klisto lenda kuzwa dyaka ve kitumbu. 2 Ya tsyelika, Musiku ya Mpeve ya Longo yina ke pesaka luzingu na lusalusu ya Yesu-Klisto me kuula munu na Musiku ya masumu mpe ya lufwa. 3 Mambu yina Misiku ya Moyize lendaka sala ve samu na bubolo ya nzutu,

Nzambi me nungisa yawu: Yandi fidisaka Mwana yawu kintwadi na Klisto, samu ti kana beto tala mpasi ya yandi na kuzinga na nzutu ya masumu samu na kintwadi na yandi, beto ke vwanda mpe kintwadi na kupesa disumu kitumbu na kat i ya nzutu. 4 Nzambi yandi na kat i ya nkembo ya yandi. 18 Mu banza ti salaka mutindu yina, samu ti mambu ya kudedama bampasi yina beto ke na kutala ntangu yayi lenda yina kele ya kusonama na Misiku salama na beto kufwanakana ve na nkembo yina Nzambi ke lakisa yina ke dyaka ve na lutumu ya kimuntu, kasi ya beto. 19 Yinza ya muvimba me lemba na kuvingga Mpeve ya Longo. 5 Ya tsyelika, bayina ke zingaka na kilumbu yina Nzambi ke lakisa nkembo ya bana ya lutumu ya kimuntu ya bawu, ke sadilaka bansatu ya yandi. 20 Ya tsyelika, yinza me kuma na lutumu ya kimuntu. Kasi bayina ke zingaka na lutumu ya Mpeve mambu yina ke na mfunu ve. Yawu kele mutindu yina, ya Longo, ke sadilaka mambu yina Mpeve ya Longo samu ti yawu kele luzolo ya Nzambi, kasi ya yinza ke zolaka. 6 Kusadila bansatu ya kimuntu ke pesaka ve. Ata yawu kele mutindu yina, yinza ke na kivuvu lufwa. Kasi kusadila mambu ya Mpeve ya Longo ke na dyambu yayi: 21 Kilumbu kele, Nzambi ke kuula pesaka lusingu mpe kizunu. 7 Ya tsyelika, bayina yinza na bundongo ya mambu yina ke mwangisaka ke sadilaka bansatu ya kimuntu, kele bambeni ya yawu, mpe ke pesa yawu kimpwanza mpe nkembo Nzambi. Bawu ke tumamaka ve na misiku ya Nzambi, yina yandi ke pesa na bana ya yandi. 22 Ya tsyelika, mpe bawu ke lendaka ve kutumama na yawu. 8 beto zaba ti ntangu yayi, yinza nyonso yina Nzambi Bayina ke tumamaka na bansatu ya kimuntu lenda yidikaka ke na kukunga mpe ke na kutala mpasi kuyangidika ve Nzambi. 9 Kasi beno, beno ke na mutindu kento yina ke na kubuta. 23 Kasi ya kele kutumama ve na bansatu ya beno ya kimuntu. Beno kaka yinza ve. Beto mpe yina me kuzwaka Mpeve ke na kuzinga mutindu Mpeve ke na kutumisa beno, ya Longo mutindu kikunku ya ntete ya makabu yina samu ti Mpeve ya Nzambi kele na beno. Muntu yina Nzambi pesaka nsilulu, ke na kukunga na kat i ya kele ve na Mpeve ya Klisto, kele ya kukangama ve bantima na kuvingga laka ti Nzambi kitula beto bana na Klisto. 10 Kana Klisto kele na kat i ya beno, nzutu ya yandi, mpe pesa beto kimpwanza ya tsyelika. 24 ya beno kele yimeni ya kufwa samu na masumu, kasi Ya tsyelika, beto me kuzwaka mpulusu, kasi kaka Mpeve ke na kupesa beno lusingu, samu ti Nzambi na kivuvu. Kana muntu ke na kivuvu na bima yina me kumisa beno ya kudedama. 11 Mutindu Mpeve ya yandi ke na kutala, ya ke dyaka ve kivuvu. Beto lenda Nzambi yina vumbulaka Yesu na lufwa kele na kat i ya kuvwanda na kivuvu na bima yina beto ke na kutala? beno, Nzambi yina vumbulaka Klisto na lufwa ke pesa. 25 Kana beto kele na kivuvu na bima yina beto ke na mpe, na lusalusu ya Mpeve ya yandi yina kele na kat i kutala ve, beto ke vingila yawu na mvibudulu nyonso. ya beno, lusingu na banzutu ya beno yina ke kufwa. 26 Mutindu mosi mpe, Mpeve ya Longo ke sadisaka 12 Bampangi! Na yina, beto ke na mfuka. Kasi ya kele beto, samu ti beto kele bantu ya kulemba. Ya tsyelika, ve mfuka ya bansatu ya nzutu samu na kutumama beto zaba ve kusambila na mutindu me fwanana. na kimuntu. 13 Ya tsyelika, kana beno tumama na Kasi yandi mosi Mpeve ya Longo ke sambidilaka beto bansatu ya beno ya kimuntu, beno ke kufwa. Kasi na bampova yina muntu lenda kutuba ve. 27 Nzambi na lusalusu ya Mpeve ya Longo, kana beno bika yina ke talaka na kat i ya bantima, zaba mabanza nkadulu ya beno ya kimuntu, beno ke zinga. 14 ya Mpeve, samu ti Mpeve ke sambidilaka bantu ya Bantu nyonso yina Mpeve ya Nzambi ke twadisaka longo mutindu kele luzolo ya Nzambi. 28 Beto zaba ti kele bana ya Nzambi. 15 Ya tsyelika, Mpeve yina Nzambi ke salaka na kat i ya mambu nyonso samu beno kuzwaka kele ve mpeve yina ke kitulaka beno na mbote ya bayina ke zolaka yandi, bayina yandi bandongo samu na kuvwanda dyaka na boma. Kasi bokilaka mutindu kele lukanu ya yandi. 29 Na bantu ni Mpeve ya Longo ke salaka ti beno vwanda bana yina Nzambi soolaka ntete, yandi bakaka katuka ya Nzambi, mpe ke salaka ti beto looka na sika ya ntama lukanu ya kusala ti bawu fwanana na Mwana Nzambi: «Abba, Tata ya munu!» 16 Mpeve ya Nzambi ya yandi, samu ti Mwana ya yandi vwanda yaya ya ke tubaka yandi mosi na mpeve ya beto ti beto kele bampangi mingi. 30 Na bayina Nzambi soolaka ntete, bana ya Nzambi. 17 Na yina, kana beto kele bana yandi bokilaka mpe bawu. Na bayina yandi bokilaka, ya Nzambi, beto ke kuzwa mpe bima yina Nzambi yandi kumisaka mpe bawu ya kudedama, mpe na pesaka nsilulu na dikanda ya yandi. Beto ke kuzwa bayina yandi kumisaka ya kudedama, yandi pesaka

bawu mpe nkembo ya yandi. 31 Yinki beto lenda kuzwa masiika bantangu nyonso. Amen! (aiōn g165) 6 kutuba dyaka? Kana Nzambi kele na ndambu ya Ya zola kutuba ve ti nsilulu ya Nzambi ke dyaka ve beto, nani lenda kusala beto yimbi? 32 Yandi salaka na mfunu. Ya tsyelika, bantu nyonso yina butukaka ve ti Mwana ya yandi mosi tala mpasi ve. Kasi yandi na Isayeli, kele ve bawu nyonso bantu ya dikanda ya yekulaka yandi samu na beto nyonso. Na yina, wapi tsyelika ya Isayeli, 7 mpe mitekolo ya Abalayami kele mutindu yandi ke pesa beto ve bima nyonso kintwadi ve bawu nyonso bana ya yandi ya tsyelika, samu na Mwana ya yandi? 33 Nani lenda kufunda bayina ti Nzambi tubaka na Abalayami: «Ni na Isaaki nge Nzambi soolaka? Ata muntu samu ti ni Nzambi ke ke kuzwa bana ya nge.» 8 Ya zola kutuba ti ni bana na kukumisa bawu ya kudedama. 34 Nani lenda yina me butuka na luzolo ya kento na bakala kele ve kupesa bawu kitumbu? Ata muntu samu ti Yesu- bana ya Nzambi, kasi kaka ni bana yina me butuka Klisto yina kufwaka mpe vumbukaka na lufwa kele na na nsilulu ya Nzambi kele mitekolo ya tsyelika. 9 Ya lubakala ya Nzambi. Ni yandi ke na kusambidila beto. tsyelika, Nzambi pesaka nsilulu ya yandi na mambu 35 Nani lenda kukabula beto na luzolo ya Klisto? yayi: «Na mvula yina ke kwiza mu ke vutuka awa Bampasi, mawa, mpasi yina bantu ke talisaka beto, kaka na ngonda yayi, mpe Saala ke buta mwana ya nsatu, buwelo, mambu yina ke kufwaka bantu, to bakala.» 10 Kaka ni mambu yina ve. Ya kele mpe na lufwa? Ve, ata kima mosi ve, 36 mutindu Dibuku Lebeka. Bana nyonso zole ya yandi butukaka na tata ya Nzambi ke tubaka: «Samu na nge, beto ke na mosi, Isaaki yina kele nkooko ya beto. 11 Bana yina kuzinga konso kilumbu pene-pene na lufwa. Beto me butukaka ntete ve, mpe vwandaka me sala ntete ve kuma mutindu mameme yina ba ke na kunaka na dyambu ya mbote to ya yimbi, kasi Nzambi tubaka na kisika yina ba ke kufwaka bibulu.» 37 Kasi na mambu Lebeka: «Mwana ya nge ya kuluntu ke sadila leki ya nyonso yina, beto ke lutilaka na kununga na luve ya yandi.» Nzambi salaka mutindu yina, samu ti luzolo Nzambi yina ke zolaka beto. 38 Ee, mu ke na kivuvu ya yandi kusalama: Nsololo ya yandi kele ve samu ti ata dyambu lenda kukabula beto na luzolo ya yandi: na mavanga ya bawu, kasi na mbokolo ya yandi. lufwa, luzingu, bambazi, bampeve ya yimbi, mambu 13 Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Mu me ya ntangu yayi to yina ke kwiza, bayina nyonso ke na zola Yakobi, mpe mu me yina Esawu.» 14 Yinki beto lulendo, 39 balulendo ya mazulu mpe ya ntoto, to bima nyonso yina Nzambi yidikaka lenda kukabula Ya tsyelika, yandi tubaka na Moyize: «Mu ke tala beto ve na luzolo yina Nzambi lakisaka beto na Yesu- Klisto, Mfumu ya beto.

9 Mambu yina mu ke na kuzonza kele ya tsyelika.

Mu ke na kuvuna ve, samu ti mu kele kintwadi na Klisto. Ndinga yina ke zonzaka na ntima ya munu ke na kuzabisa munu na lusalusu ya Mpeve ya Longo ti ya ke ya tsyelika ntangu mu ke na kutuba ti 2 ntima ya munu kele ya kufuluka na manyongo, mpe na mpasi ya kulutila yina ke na kumanisa ve. 3 Mu vwandaka zola ti munu mosi vwanda muntu yina Nzambi singaka, mpe ya kukabuka na Klisto samu na mbote ya bampangi ya munu, bayina beto kele yinsi mosi. 4 Bawu kele bantu ya yinsi ya Isayeli: Nzambi me sala ti bawu vwanda bana ya yandi. Yandi me lakisa bawu nkembo ya yandi, mpe me sala ngwisani na bawu. Yandi me pesaka bawu misiku, lusambulu, mpe bansilulu. 5 Bawu kele mitekolo ya bankooko ya ntama. Ni na sika ya bawu Klisto yina ke na kuyala bima nyonso butukaka mutindu muntu. Bika ti Nzambi

kuzwa masiika bantangu nyonso. Amen! (aiōn g165) 6 Ya zola kutuba ve ti nsilulu ya Nzambi ke dyaka ve beto, nani lenda kusala beto yimbi? 32 Yandi salaka na mfunu. Ya tsyelika, bantu nyonso yina butukaka ve ti Mwana ya yandi mosi tala mpasi ve. Kasi yandi na Isayeli, kele ve bawu nyonso bantu ya dikanda ya yekulaka yandi samu na beto nyonso. Na yina, wapi tsyelika ya Isayeli, 7 mpe mitekolo ya Abalayami kele mutindu yandi ke pesa beto ve bima nyonso kintwadi ve bawu nyonso bana ya yandi ya tsyelika, samu na Mwana ya yandi? 33 Nani lenda kufunda bayina ti Nzambi tubaka na Abalayami: «Ni na Isaaki nge Nzambi soolaka? Ata muntu samu ti ni Nzambi ke ke kuzwa bana ya nge.» 8 Ya zola kutuba ti ni bana na kukumisa bawu ya kudedama. 34 Nani lenda yina me butuka na luzolo ya kento na bakala kele ve kupesa bawu kitumbu? Ata muntu samu ti Yesu- bana ya Nzambi, kasi kaka ni bana yina me butuka Klisto yina kufwaka mpe vumbukaka na lufwa kele na na nsilulu ya Nzambi kele mitekolo ya tsyelika. 9 Ya lubakala ya Nzambi. Ni yandi ke na kusambidila beto. tsyelika, Nzambi pesaka nsilulu ya yandi na mambu 35 Nani lenda kukabula beto na luzolo ya Klisto? yayi: «Na mvula yina ke kwiza mu ke vutuka awa Bampasi, mawa, mpasi yina bantu ke talisaka beto, kaka na ngonda yayi, mpe Saala ke buta mwana ya nsatu, buwelo, mambu yina ke kufwaka bantu, to bakala.» 10 Kaka ni mambu yina ve. Ya kele mpe na lufwa? Ve, ata kima mosi ve, 36 mutindu Dibuku Lebeka. Bana nyonso zole ya yandi butukaka na tata ya Nzambi ke tubaka: «Samu na nge, beto ke na mosi, Isaaki yina kele nkooko ya beto. 11 Bana yina kuzinga konso kilumbu pene-pene na lufwa. Beto me butukaka ntete ve, mpe vwandaka me sala ntete ve kuma mutindu mameme yina ba ke na kunaka na dyambu ya mbote to ya yimbi, kasi Nzambi tubaka na kisika yina ba ke kufwaka bibulu.» 37 Kasi na mambu Lebeka: «Mwana ya nge ya kuluntu ke sadila leki ya nyonso yina, beto ke lutilaka na kununga na luve ya yandi.» Nzambi salaka mutindu yina, samu ti luzolo Nzambi yina ke zolaka beto. 38 Ee, mu ke na kivuvu ya yandi kusalama: Nsololo ya yandi kele ve samu ti ata dyambu lenda kukabula beto na luzolo ya yandi: na mavanga ya bawu, kasi na mbokolo ya yandi. lufwa, luzingu, bambazi, bampeve ya yimbi, mambu 13 Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Mu me ya ntangu yayi to yina ke kwiza, bayina nyonso ke na zola Yakobi, mpe mu me yina Esawu.» 14 Yinki beto lulendo, 39 balulendo ya mazulu mpe ya ntoto, to bima nyonso yina Nzambi yidikaka lenda kukabula Ya tsyelika, yandi tubaka na Moyize: «Mu ke tala beto ve na luzolo yina Nzambi lakisaka beto na Yesu- Klisto, Mfumu ya beto.

15 Ya tsyelika, yandi tubaka na Moyize: «Mu ke tala kyadi na muntu yina mu zola kutala kyadi, mpe mu ke sala mambu ya mbote na muntu yina mu zola kusala mambu ya mbote.» 16 Na yina, bumbote ya Nzambi kele ve samu na mambu yina bantu ke zolaka to ke salaka, kasi kaka samu na Nzambi yina ke talaka bantu kyadi. 17 Na Dibuku ya Nzambi, Nzambi tubaka na ntinu ya yinsi ya Ngipiti: «Mu tulaka nge ntinu, samu ti mu sadila nge na kulakisa lulendo ya munu, mpe samu ti Nkumbu ya munu kuzabakana na yinza nyonso.» 18 Na yina, Nzambi ke talaka kyadi na muntu yina yandi zola kutala kyadi, mpe ke kumisaka ntima ngolo na muntu yina yandi zola kukumisa ntima ngolo. 19 Ya lenda kuvwanda ti muntu yufula munu: «Na yina, samu na yinki Nzambi ke sembaka dyaka beto? Nani lenda kumanga mambu yina Nzambi ke zolaka?» 20 Kasi nge, nani nge kele samu na kusala ntembe na Nzambi? Nzungu ya ntoto lenda kuyufula na kiyidiki ya yandi: «Samu na yinki nge me yidika munu mutindu yayi?» 21 Kisadi-bambinda kele mfumu ya ntoto yina yandi ke sadilaka samu

na kuyidika nzungu ya mfunu mingi mpe nzungu ya Kasi bawu ke na kusala yawu ve na katy ya luzabu ya mfunu mingi ve. 22 Nzambi zolaka lakisa nkele mpe tsyelika. 3 Bawu bakulaka ve wapi mutindu Nzambi lulendo ya yandi. Kasi na mvibudulu mingi, yandi ke kumisaka bantu ya kudedama, mpe bawu sosaka vibidilaka bayina vwandaka pesa yandi nkele mpe na mutindu ya bawu na kukuma bantu ya kudedama. lungaka na kuzwa lufwa. 23 Yandi zolaka mpe na Na yina, bawu tumamaka ve na mambu yina Nzambi kulakisa kimvwama ya nkembo ya yandi na sika ya ke zolaka samu na kukumisa bantu ya kudedama. 4 bayina yandi talaka kyadi, bayina yandi kubikaka Ya tsyelika, Klisto lungisaka Misiku ya Moyize, samu katuka ntama samu na nkembo ya yandi. 24 Bantu ti Nzambi kumisa ya kudedama bayina nyonso ke na yango ni beto. Yandi bokilaka beto kaka ve na katy kukwikila. 5 Moyize sonikaka mutindu yayi na yina ya ba-Zwife, kasi mpe na katy ya bayina kele ve ba- me tadila mutindu ya kukuma muntu ya kudedama Zwife. 25 Ni mambu yina Nzambi tubaka na dibuku na lusalusu ya Misiku: «Muntu yina ke tumamaka ya mumbiki Oseye: «Bayina vwandaka ve dikanda na Misiku ke zingaka na nzila ya yawu.» 6 Kasi na ya munu, mu ke bokila bawu dikanda ya munu, mpe yina me tadila mutindu Nzambi ke kumisaka bantu ya yinsi yina mu vwandaka zola ve, mu ke bokila yawu kudedama samu na kiminu, Dibuku ya Nzambi ke yinsi yina mu zolaka mingi. 26 Na bisika yina ba tubaka: «Kutuba ve na katy ya ntima ya nge ti nani zabisaka bawu: "Beno kele ve dikanda ya munu", ke kwenda na zulu?» (Ya kele samu na kukulumuna ba ke bokila bawu bana ya Nzambi ya moyo.) 27 Klisto.) 7 Dibuku ya Nzambi ke tubaka mpe: «Kutuba Na yina me tadila bantu ya Isayeli, Esaya tubaka ve dyaka ti nani ke kulumuka tii na yinza ya bantu ya mpe: «Ata ti bantu ya Isayeli kuma mingi mutindu bantu ya kufwa?» (Ya kele samu na kubasisa Klisto na katy ya munyenge ya mubu, kaka bantu fytot na katy ya bawu ke kuzwa mpulusu. 28 Mambu yina Mfumu tubaka, Nzambi ke tubaka mutindu yayi: «Mambu ya Nzambi yandi ke sala yawu nyonso mpe na nswalu awa na kele kwandi pene-pene na beno, na bayinwa ya beno ntoto.» 29 Katuka ntama, Esaya tubaka mpe: «Kana mpe na bantima ya beno.» Mambu yango, ni nsangu Mfumu ya yinza ya muvimba bikilaka ve beto mwa ya kiminu yina beto ke na kulongisa. 9 Kana na mitekolo, beto zolaka kuma mutindu Sodom, mpe ntwala ya bantu nyonso nge ke tubaka ti Yesu kele beto zolaka fwanana na Ngomole.» 30 Yinki beto Mfumu, mpe kana nge ke kwikilaka na katy ya ntima lenda kutuba dyaka? Nzambi kumisaka ya kudedama ya nge ti Nzambi vumbulaka yandi na lufwa, nge na ntwala ya yandi bantu ya bayinsi ya nkaka yina ke kuzwa mpulusu. 10 Ya tsyelika, ntangu beto ke vwandaka na kiminu, bayina vwandaka sosa ve na kwikilaka na katy ya ntima, Nzambi ke kumisaka beto kukuma bantu ya kudedama. 31 Kasi bantu ya Isayeli ya kudedama. Ntangu beto ke tubaka kimbangi yina, yina vwandaka sosa na kukuma bantu ya kudedama Nzambi ke vuukisaka beto. 11 Ya tsyelika, Dibuku ya na lusalusu ya Misiku, lembanaka na kukuma bantu Nzambi ke tubaka: «Konso muntu yina ke kwikila na ya kudedama. 32 Yawu salamaka ve, samu ti bawu yandi, ke tala nsoni ve.» 12 Na yina, luswaswanu vwandaka sosa ve na kukuma bantu ya kudedama na kele ve na katy ya ba-Zwife mpe bayina kele ve baluve ya kiminu, kasi na lube ya bisalu ya bawu. Bawu Zwife. Bawu nyonso kele kaka na Mfumu mosi yina me bula dibaku na «ditadi yina ke bwisaka bantu», ke pesaka bimvwama ya yandi na bayina nyonso ke 33 mutindu yawu kele ya kusonama na Dibuku ya sambilaka yandi. 13 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi Nzambi: «Mu ke na kutula na mbanza Siyone, ditadi ke tubaka: «Muntu ni muntu yina ke bokila Mfumu, ke yina ke sala ti bantu bula dibaku, ditadi yango ke kuzwa mpulusu.» 14 Kasi wapi mutindu bantu lenda bwisaka bantu. Kasi muntu yina ke sala kiminu na kubokila Nzambi kana bawu me kwikila yandi ve? yandi ke tala nsoni ve.»

10 Bampangi! Mambu yina mu ke zolaka na ntima nyonso ya munu, mpe mu ke na kulomba na Nzambi samu na ba-Zwife, kele ti Nzambi vuukisa bawu. 2 Ya tsyelika, mu lenda kupesa kimbangi ti bawu kele na nsatu ya kulutila na kusadila Nzambi.

Wapi mutindu bantu lenda kukwikila Nzambi kana bawu me kuwa ntete ve nsangu ya yandi? Wapi mutindu bantu lenda kuwa nsangu ya Nzambi kana muntu me zabisa bawu yawu ve? 15 Wapi mutindu ba lenda kuzabisa nsangu yina kana ba me fidisa ve bantu? Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Ya ke kitoko na kutala nkewizulu ya bayina ke zabisaka

nsangu ya mbote.» 16 Kasi bantu nyonso ndimaka sosa, kasi kaka ni bayina Nzambi soolaka, kuzwaka ve Nsangu ya Mbote. Ya tsyelika, Esaya tubaka: bima yango. Bantu ya nkaka kumaka na ntima ngolo «Mfumu! Ata mutnu kwikilaka na nsangu yina beto 8 mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nzambi zabisaka?» 17 Kiminu ke katukaka na mambu yina yumisaka bantima ya bawu. Tii ntangu yayi, meso beto ke kuwaka, mpe mambu yina beto ke kuwaka ya bawu ke talaka ve, makutu ya bawu ke kuwaka ni mambu ya Klisto. 18 Na yina, mu ke na kuyufula ve.» 9 Davidi tubaka mpe mutindu yayi: «Bika ti kana ba-Zwife me kuwaka ntete ve nsangu yina. Kasi mikembo ya bawu vwanda samu na bawu: mutambu, mu banza ti bawu me kuwaka yawu yimeni, samu mpwasa, to dyambu yina ke bwisa bawu, dyambu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Ndinga ya bawu yina ke pesa bawu kitumbu yina me fwanana. 10 Bika me wakana na ntoto ya muvimba, mpe mambu yina ti meso ya bawu vwanda na kati ya kitombe, samu bawu me longisa me kuma tii na bandilu ya yinza.» ti bawu tala dyaka kima ve, sala ti bawu vwanda 19 Mu ke na kuyufula dyaka kana bantu ya Isayeli ntangu nyonso na mukongo ya kukondama.» 11 Na me bakula ntete ve. Na yina, Moyize zabisaka ntete yina, mu ke na kuyufula: Ntangu ba-Zwife bulaka mambu yina Nzambi tubilaka yandi: «Mu ke sala dibaku, bawu kubwaka seko? Mu banza ve! Kasi ti beno vwanda na kimbanda na ntwala ya bayina samu na masumu ya bawu, bayina kele ve ba-Zwife kele ve bana ya tsyelika ya dikanda ya munu. Mu ke me kuzwa mpulusu samu na kusombola kimbanda ya dasukila beno na ntwala ya bantu yina ke na mayela ba-Zwife. 12 Kana masumu ya ba-Zwife me fulusa ve.» 20 Esaya zabisaka na kibakala nyonso: «Bantu yinza na bimvwama, mpe kana kukuluka ya bawu yina vwandaka sosa munu ve, bawu me tala munu. Mu me talana na sika ya bayina lombaka munu kima bimvwama yango ke lutila dyaka mingi ntangu ba-Zwife. 21 Kasi na yina me tadila bantu ya Isayeli, yandi tubaka mpe: «Kilumbo ya muvimba, mu me lambula maboko ya munu na sika ya bantu yina ke tumamaka ve na munu, mpe ke mangaka munu.»

11 Na yina, mu ke na kuyufula: Nzambi lenda kumanga bantu ya yandi? Ve! Ya tsyelika, munu mosi mpe, mu kele mutnu ya Isayeli, mutekolo ya Abalayami, mpe ya kifumba ya Bezame. 2 Nzambi mangaka ve bantu ya yandi yina yandi soolaka katuka ntama. Beno zaba mbote mambu yina kele na bibuku ya mambu ya Nzambi yina Eli vwandaka nyonga na ntwala ya Nzambi samu na bantu ya Isayeli: 3 «Mfumu, bawu me kufwa mimbikudi ya nge, mpe bawu me mwangisa biyokolo ya nge ya minkayulu. Munu, mu me bikana kaka munu mosi, mpe ba ke na kusosa na kufwa munu.» 4 Kasi Nzambi vutulaka mutindu yayi: «Mu me bumba samu na munu mosi bantu mafunda nsambwadi yina fukamaka ve na mantwala ya kiteki ya nzambi Baale.» 5 Mutindu mosi mpe ntangu yayi, ya me bikana kaka bantu fyoti yina Nzambi soolaka na bumbote ya yandi. 6 Nzambi soolaka bawu samu na bisalu ya bawu ve, kasi samu na bumbote ya yandi. Kana ni mutindu yina ve, bumbote ya yandi zolaka vwanda ve ya tsyelika bumbote. 7 Na yina, mu lenda kutuba dyaka ti bantu ya Isayeli kuzwaka ve bima yina bawu vwandaka

me pesa bimvwama na bayina kele ve ba-Zwife, me pesa bimvwama na bayina kele ve ba-Zwife, me kuzwa mpulusu samu na kusombola kimbanda ya dasukila beno na ntwala ya bantu yina ke lutila dyaka mingi ntangu ba-Zwife. 12 Kana masumu ya ba-Zwife me fulusa ve.» 20 Esaya zabisaka na kibakala nyonso: «Bantu yinza na bimvwama, mpe kana kukuluka ya bawu yina vwandaka sosa munu ve, bawu kubwaka seko? Mu banza ve! Kasi ti beno vwanda na kimbanda na ntwala ya bayina kele ve ba-Zwife, mu ke na kutuba na beno yina kele ve ba-Zwife. Mu kele ntumwa ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe mu ke na kuyangalala na kisalu ya munu. 14 Mu banza ti na kusala kisalu yina, mu ke na kusombola musoki ya bampangi ya munu ba-Zwife samu na kuvuukisa mwa ndambu ya bawu. 15 Ya tsyelika, ntangu Nzambi tulaka bawu na lweka, ngwisani vutukaka na kati ya Nzambi na bantu. Na yina, ntangu yandi ke yamba dyaka bawu, ya ke vwanda mvutukulu ya tsyelika ya bantu ya kufwa na luzingu. 16 Kana ba me pesa kibuku ya ntete ya dimpa na Nzambi, dimpa nyonso mpe kele ya yandi. Kana ba me pesa myanzi ya yinti na Nzambi, bintala ya yinti mpe kele ya yandi. 17 Bantu ya Isayeli kele mutindu yinti ya olive yina munu me kuna, mpe ba me zenga mwa bintala ya nkaka. Na bisika yina ba me zenga bintala, ba me namika nge yina kele ve Zwife, samu ti nge kele mutindu kintala ya yinti ya olive ya mfinda. Na yina ntangu yayi, nge ke na kuzwa mpe madya yina myanzi ya yinti ya olive ke na kupesa. 18 Nge fwana kusala ve lunangna bintala yina ba zengaka, samu ti ni nge ve ke na kunata myanzi, kasi ni myanzi ke na kunata nge. 19 Mu banza ti nge ke zabisa munu: «Ba zengaka bintala samu na kunamika munu kuna.» 20 Ya ke ya tsyelika. Ba zengaka yawu, samu ti yawu vwandaka ve na kinminu, mpe ba me namika nge na

kisika yina samu na kiminu ya nge. Kasi bika lunangu, mpe sala keba. 21 Ya tsyelika, kana Nzambi zengaka bintala ya yinti yina ba kunaka, nge fwana kusala keba, samu ti yandi lenda kusala yawu mpe na sika ya nge. 22 Na yina, tala wapi mutindu Nzambi ke lakisaka bumbote mpe nkele: Yandi ke lakisaka nkele ya yandi na sika ya bayina me kubwaka, mpe ke lakisaka bumbote ya yandi na sika ya nge. Kasi nge fwana kutatama na kusala kivuvu na bumbote ya yandi, kana ve, nge mpe ba ke zenga nge mutindu kintala. 23 Kana ba-Zwife kwikila, Nzambi ke vutula bawu na bisika yina bawu vwandaka ntete, samu ti yandi kele na lulendo ya kunamika bawu dyaka na bisika yina. 24 Ya tsyelika, nge kele kintala ya yinti ya olive ya mfinda. Ba me zenga nge mpe ba me namika nge na yinti ya olive yina ba kunaka, mpe yina ke ya kuswaswana na yinti yina ba katulaka nge. Kasi na yina me tadila ba-Zwife, bawu kele bintala ya yinti ya olive yina ba kunaka. Na yina, ya kele mpasi ve ti ba namika bawu dyaka na yinti yina bawu vwandaka ntete. 25 Bampangi! Mu zola kuzabisa beno mabanza ya mansweki ya Nzambi, samu ti beno tuba ve ti beno kele bantu ya ndwenga. Ndambu ya nkaka ya bantu ya Isayeli ke lenda ve na kubakula tii ntangu lutangu ya bayina kele ve ba-Zwife, yina ke kuzwa mpulusu ke lunga. 26 Ni mutindu yina yinsi nyonso ya Isayeli ke kuzwa mpulusu mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Muvuukisi ke katuka na mbanza Siyone. Yandi ke katula mambu nyonso ya yimbi ya bana ya Yakobi. 27 Ni ngwisani yina mu ke sala na bawu ntangu mu ke katula masumu ya bawu.» 28 Na kundima ve Nsangu ya Mbote, ba-Zwife kele bambeni ya Nzambi, mpe yawu kele ndandu samu na beno. Kana beto tala nsololo ya Nzambi, yandi ke zolaka bawu samu na bankooko ya bawu. 29 Ya tsyelika, Nzambi ke bakaka dyaka ve bima yina yandi pesaka, mpe yandi ke sobaka ve mbokolo ya yandi. 30 Na ntama, beno tumamaka ve na Nzambi. Kasi ntangu yayi, Nzambi me tala beno kyadi, samu ti ba-Zwife me manga na kutumama. 31 Mutindu mosi mpe, kana kumanga na kutumama ya bawu na ntangu yayi me sala ti Nzambi tala beno kyadi, ya kele mpe, samu ti Nzambi tala bawu mpe kyadi. 32 Ya tsyelika, Nzambi kangaka bantu nyonso na bundongo ya kutumama ve, samu ti yandi tala bawu nyonso kyadi. (eleesé g1653) 33 Kimwama ya Nzambi kele nene mingi! Ndwenga mpe luzabu ya yandi kele ya kulutila! Ata muntu lenda kubangula banzengolo ya yandi, mpe lenda kubakula mabanza ya yandi. 34 Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nani zaba mabanza ya Mfumu? Nani lenda pesa yandi malongi? 35 Nani pesaka ntete Nzambi kima, samu ti Nzambi vutudila yandi yawu?» 36 Ya tsyelika, bima nyonso katukaka na sika ya Nzambi. Yawu salamaka na yandi mpe samu na yandi. Bika ti nkembo kuwwanda na yandi bantangu nyonso! Ameni. (aiōn g165)

12 Bampangi! Mutindu Nzambi ke talaka bantu kyadi, mu ke na kukindisa beno na kupesa yandi banzutu ya beno mutindu munkayulu ya moyo, ya longo, mpe yina ke yangidikaka yandi. Ni mutindu yina me fwanana na kusadila ya tsyelika Nzambi.

2 Beno landa ve bifu ya bantu ya yinza yayi. Kasi beno bika ti Nzambi kukitula beno, mpe kupesa beno mayela ya malu-malu. Na yina, beno ke lenda na kubakula mambu yina Nzambi ke zolaka: mambu ya mbote, ya kitoko, mpe ya kudedama. (aiōn g165) 3 Ya tsyelika, samu na dikabu yina Nzambi pesaka munu na bumbote ya yandi, mu ke na kutuba mutindu yayi: Beno vwanda ve na mabanza yina ke na kulakisa ti beno me lutila mutindu beno kele. Kasi konso muntu fwana kubanza na mayela mutindu kele dikabu ya kiminu yina Nzambi pesaka yandi. 4 Ya tsyelika, beto ke kaka na nzutu mosi yina kele na binama mingi. Kasi konso kinama ke na kisalu ya yandi. 5 Mutindu mosi mpe, ata ti beto kele mingi, beto kele kaka nzutu mosi na kuwwanda ya kukangama na Klisto, mpe beto nyonso kele ya kukangama na nzutu yina mutindu binama ya nzutu kaka mosi. 6 Beto kele na makabu ya kuswaswana yina beto fwana kusadila mutindu Nzambi pesaka yawu ya mpamba na konso muntu. Kana muntu ke na dikabu ya kubikula, yandi fwana kusala yawu mutindu kiminu ke na kutumissa. 7 Kana muntu ke na dikabu ya kusadisa bantu, yandi sadisa bawu. Muntu yina ke na dikabu ya kulongisa, fwana kulongisa bampangi. 8 Muntu yina ke na dikabu ya kukindisa bampangi, fwana kukindisa bawu. Muntu yina ke kabulaka, fwana kukabula na ntima mosi. Muntu yina ke twadisaka, fwana kuwwanda na nsatu ya kulutila na kutwadisa, mpe muntu yina ke talaka bantu kyadi, fwana kusala yawu na kilengi nyonso. 9 Beno fwana kuwwanda na luzolo ya tsyelika. Beno fwana kuyina mambu ya yimbi. Beno vwanda ya kukangama na mambu ya mbote. 10 Beno vwanda

na luzolo beno na beno mutindu bampangi yina ke ke pesa nge masiika. 4 samu ti bawu kele mutindu zolasanaka. Beno vwanda na nsatu ya kulutila ya bisadi ya Nzambi yina ke na kukindisa nge na kusala kuzitisa bampangi beno na beno. 11 Beno vwanda mambu ya mbote. Kana nge ke na kusala mambu ya bantu ya bisalu, kasi bantu ya bubolo ve. Beno sadila yimbi, vwanda na boma ya bawu, samu ti bumfumu Mfumu na ngolo nyonso. 12 Beno yangalala na kivuvu ya bawu samu na kusemba bantu, kele ya mpamba yina ke na beno. Beno vwanda na mvibudulu na ve. Ntangu bawu ke sembaka, bawu ke sadilaka ntangu ya bampasi, mpe beno vwanda ya kukwikama Nzambi samu na kulakisa nkele ya yandi na bayina na lusambulu. 13 Beno sadisa bampangi ya beno ke salaka mambu ya yimbi. 5 Ni yawu yina, ya kele yina kele na kati ya bansatu, mpe beno tatamana mfunu na kutumama na bantu ya luyalu samu na na kuyamba mbote bayina ke kwizaka na sika ya kukima kaka ve nkele ya Nzambi, kasi dyaka samu ti beno. 14 Beno lomba na Nzambi na kusakumuna ndinga yina ke zonzaka na kati ya bantima ya beto ke bayina ke talisaka beno mpasi. Beno lomba ti yandi tumisaka beto na kusala yawu. 6 Ni yawu yina mpe, kusakumuna bawu, kasi yandi singa bawu ve. 15 beno ke futaka mpaku, samu ti bayina ke futisaka Beno yangalala na bayina ke na kilengi, mpe beno mpaku kele mutindu bisadi ya Nzambi na kisalu ya dila na bayina ke na kudila. 16 Beno vwanda ve bawu. 7 Beno futa na konso muntu kima yina beno bantu ya lunangu kasi bantu ya kukuluka, samu ti fwana kufuta yandi. Beno futa mpaku ya luyalu mpe beno zinga beno na beno na kati ya ngwisani ya ya mambu ya nkaka na muntu yina beno fwana kufuta mbote. Beno bika na kubanza ti beno kele bantu ya yawu. Beno tala boma ya muntu yina beno fwana ndwenga. 17 Beno fwana kuvutula ve yimbi na bantu kutala boma, mpe beno zitisa muntu yina beno fwana yina me sala beno yimbi. Kasi beno sosa na kusala kuzitisa. 8 Beno vwanda ve na mfuka na muntu, kana mambu ya mbote na ntwala ya bantu nyonso. 18 kaka ve luzolo yina beno fwana kulakisa beno na Mutindu yawu lenda kusalama, mpe kana yawu me beno. Muntu yina ke zolaka bampangi, me lungisa tala beno, beno zinga na kizunu na bantu nyonso. 19 mambu nyonso yina kele ya kusonama na Misiku. 9 Bampangi ya luzolo! Beno vutula ve yimbi na bantu Ya tsyelika, na dibuku ya Misiku ba sonikaka: «Kusala yina ke salaka beno yimbi. Kasi beno bika ti Nzambi kinsuza ve, kufwa muntu ve, kulaba ve, kulula bima lakisa nkele ya yandi, samu ti Dibuku ya Nzambi ke ya ngana ve.» Misiku yayi mutindu mosi mpe misiku tubaka: «Ni munu ke vutula yimbi, mpe ni munu ke nyonso ya nkaka yina me bikana, kele ya kukangama pesa na konso muntu mvutu yina me fwanana na na Musiku kaka mosi: «Nge fwana kuzola mpangi ya yandi!» 20 Kasi Dibuku ya Nzambi ke tubaka dyaka: nge mutindu nge mosi.» 10 Muntu yina ke zolaka «Kana mbeni ya nge ke na nsatu, pesa yandi madya. ke salaka ve yimbi na mpangi ya yandi. Na yina, Kana yandi ke na mpwila ya maza, pesa yandi maza, kuzola bampangi ni kulungisa mambu nyonso ya samu ti na kusala mutindu yina, ya ke mutindu ti nge Misiku. 11 Beno zaba wapi ntangu beto ke na kuzinga. me kutika makala ya tiya na zulu ya yintu ya yandi.» Ni yawu yina, ngunga ya kuvumbuka na pongi me 21 Kubika ve ti mambu ya yimbi nunga nge. Kasi nge lunga, samu ti mpulusu me kuma pene-pene na beto, fwana kununga mambu ya yimbi na kusala mambu kulutila ntangu yina beto bandaka na kukwikila Yesu. ya mbote.

13 Konso muntu fwana kutumama na bantu ya luyalu. Ya tsyelika, bimfumu nyonso ke katukaka na Nzambi, mpe ni Nzambi ke pesaka kimfumu. 2 Na yina, muntu yina ke tumamaka ve na bantu ya luyalu, ke mangaka mambu yina Nzambi ke zolaka. Bayina ke tumamaka ve, ke kuzwa kitumbu. 3 Ya tsyelika, bayina ke salaka mambu ya mbote ke vwandaka ve na boma ya bazusi, kasi ni bayina ke salaka mambu ya yimbi. Kana nge zola ve kuwwanda na boma ya bantu ya luyalu, sala mambu ya mbote, mpe bawu

ke pesa nge masiika. 4 samu ti bawu kele mutindu zolasanaka. Beno vwanda na nsatu ya kulutila ya bisadi ya Nzambi yina ke na kukindisa nge na kusala mambu ya bantu ya bisalu, kasi bantu ya bubolo ve. Beno sadila yimbi, vwanda na boma ya bawu, samu ti bumfumu Mfumu na ngolo nyonso. 11 Beno vwanda ya bawu ke sembaka, bawu ke sadilaka ntangu ya bampasi, mpe beno vwanda ya kukwikama Nzambi samu na kulakisa nkele ya yandi na bayina na lusambulu. 12 Beno sadisa bampangi ya beno ke salaka mambu ya yimbi. 5 Ni yawu yina, ya kele yina kele na kati ya bansatu, mpe beno tatamana mfunu na kutumama na bantu ya luyalu samu na na kuyamba mbote bayina ke kwizaka na sika ya kukima kaka ve nkele ya Nzambi, kasi dyaka samu ti beno. 14 Beno lomba na Nzambi na kusakumuna ndinga yina ke zonzaka na kati ya bantima ya beto ke bayina ke talisaka beno mpasi. Beno lomba ti yandi tumisaka beto na kusala yawu. 6 Ni yawu yina mpe, kusakumuna bawu, kasi yandi singa bawu ve. 15 beno ke futaka mpaku, samu ti bayina ke futisaka Beno yangalala na bayina ke na kilengi, mpe beno mpaku kele mutindu bisadi ya Nzambi na kisalu ya dila na bayina ke na kudila. 16 Beno vwanda ve bawu. 7 Beno futa na konso muntu kima yina beno bantu ya lunangu kasi bantu ya kukuluka, samu ti fwana kufuta yandi. Beno futa mpaku ya luyalu mpe beno zinga beno na beno na kati ya ngwisani ya ya mambu ya nkaka na muntu yina beno fwana kufuta mbote. Beno bika na kubanza ti beno kele bantu ya yawu. Beno tala boma ya muntu yina beno fwana ndwenga. 17 Beno fwana kuvutula ve yimbi na bantu kutala boma, mpe beno zitisa muntu yina beno fwana yina me sala beno yimbi. Kasi beno sosa na kusala kuzitisa. 8 Beno vwanda ve na mfuka na muntu, kana mambu ya mbote na ntwala ya bantu nyonso. 18 kaka ve luzolo yina beno fwana kulakisa beno na Mutindu yawu lenda kusalama, mpe kana yawu me beno. Muntu yina ke zolaka bampangi, me lungisa tala beno, beno zinga na kizunu na bantu nyonso. 19 mambu nyonso yina kele ya kusonama na Misiku. 9 Bampangi ya luzolo! Beno vutula ve yimbi na bantu Ya tsyelika, na dibuku ya Misiku ba sonikaka: «Kusala yina ke salaka beno yimbi. Kasi beno bika ti Nzambi kinsuza ve, kufwa muntu ve, kulaba ve, kulula bima lakisa nkele ya yandi, samu ti Dibuku ya Nzambi ke ya ngana ve.» Misiku yayi mutindu mosi mpe misiku tubaka: «Ni munu ke vutula yimbi, mpe ni munu ke nyonso ya nkaka yina me bikana, kele ya kukangama pesa na konso muntu mvutu yina me fwanana na na Musiku kaka mosi: «Nge fwana kuzola mpangi ya yandi!» 20 Kasi Dibuku ya Nzambi ke tubaka dyaka: nge mutindu nge mosi.» 10 Muntu yina ke zolaka «Kana mbeni ya nge ke na nsatu, pesa yandi madya. ke salaka ve yimbi na mpangi ya yandi. Na yina, Kana yandi ke na mpwila ya maza, pesa yandi maza, kuzola bampangi ni kulungisa mambu nyonso ya samu ti na kusala mutindu yina, ya ke mutindu ti nge Misiku. 11 Beno zaba wapi ntangu beto ke na kuzinga. me kutika makala ya tiya na zulu ya yintu ya yandi.» Ni yawu yina, ngunga ya kuvumbuka na pongi me 21 Kubika ve ti mambu ya yimbi nunga nge. Kasi nge lunga, samu ti mpulusu me kuma pene-pene na beto, fwana kununga mambu ya yimbi na kusala mambu kulutila ntangu yina beto bandaka na kukwikila Yesu. ya mbote.

12 Mpimpa ke na kumanisa, mpe bwisi me banda na kutsya. Na yina, beto bika bisalu nyonso ya yimbi yina ke salamaka na mpimpa, mpe beto baka binwanunu yina beto lenda kusadila na kati ya nsemo. 13 Beto vwanda na nkadulu ya kudedama mutindu ya me lunga na kuzinga na nsemo. Beto fwana kudya ve ya kulutila to kukola malafu. Beto bika na kusala busafu, kuzinga kidi-kidi, kuswana, mpe kuwwanda na musoki. 14 Kasi beno fwanana na Mfumu Yesu-Klisto, mpe beno bika mabanza ya kusadila bansatu ya kimuntu.

14 Beno yamba muntu yina kele ngolo ve na mu zaba ti ata kima kele ve ya kuvedila na yawu kiminu, mpe beno seka ve mabanza ya yandi. mosi. Kasi kana muntu ke na kubanza ti ya kele na 2 Muntu mosi ke ndimaka ti yandi lenda kudy bima kima yina kele ve ya kuvedila, yawu ke vwanda ve nyonso. Kasi muntu ya nkaka yina kele ve ngolo ya kuvedila na meso ya yandi. 15 Kana nge ke na na kiminu ke kudyaka kaka ndunda. 3 Muntu yina kutalisa mpangi ya nge ntima mpasi samu na bima ke kudyaka bima nyonso fwana kuyina ve muntu yina nge ke na kudy, nge ke na kuzinga dyaka ve yina ke kudyaka ve bima nyonso. Mutindu mosi na luzolo. Na yina me tadila bima ya kudy, kubebisa mpe, muntu yina ke kudyaka ve bima nyonso fwana ve mwela ya mpangi ya nge yina Klisto ndimaka na kufundisa ve muntu yina ke kudyaka bima nyonso, kufwa samu na yandi. 16 Mambu yina kele mbote samu ti Nzambi me yamba yandi mpe. 4 Nani nge na beno fwana kuvwanda ve mambu yina bantu ya kele samu na kufundisa kisadi ya muntu ya nkaka? nkaka ke zonzila beno yimbi. 17 Ya tsyelika, Kimfumu Ata yandi vwanda ya kusikama to ya kubwa, ya ke ya Nzambi kele ve dyambu ya madya mpe ya malafu. na kutala kaka mfumu ya yandi. Yandi ke vwanda Yawu kele ludedomo, kizunu mpe kilengi yina Mpeve ya kusikama, samu ti Mfumu Nzambi ke na lulendo ya Longo ke pesaka. 18 Muntu yina ke sadilaka Klisto ya kusala ti yandi vwanda ya kusikama. 5 Muntu na mutindu yina, ke yangidikaka Nzambi, mpe bantu mosi ke banzaka ti ya kele na bilumbu yina me lutila ke ndimaka mambu ya yandi. 19 Na yina, beto sosa bilumbu ya nkaka mfunu. Kasi samu na muntu ya mambu yina ke tungaka kizunu mpe ke kulisia beto nkaka, bilumbu nyonso kele mutindu mosi. Konso na kiminu. 20 Kumwangisa ve kisalu ya Nzambi na muntu fwana kuzaba samu na yinki yandi ke banzaka dyambu ya madya. Ya tsyelika, bima nyonso kele mutindu yina. 6 Muntu yina ke pesaka mfunu na ya kuvedila. Kasi ya kele yimbi na kudy kima yina bilumbu ya nkaka, ke salaka yawu samu na kuzitisa ke na kubwisa mpangi na masumu. 21 Mambu ya Mfumu. Muntu yina ke kudyaka bima nyonso, ke mbote, ni kudy ve mbisi, kunwa ve vinu, to kumanga salaka yawu samu na kuzitisa Mfumu, samu ti yandi bima nyonso yina lenda kubwisa mpangi ya nge na ke tondaka Nzambi na madya ya yandi. Mutindu mosi masumu. 22 Mambu yina nge ke kwikilaka samu na mpe, muntu yina ke kudyaka ve bima nyonso, ke dyambu yayi, bumba yawu samu na nge mosi na salaka yawu samu na kuzitisa Mfumu, samu ti yandi ntwala ya Nzambi. Kyese na muntu yina ntima ya mpe ke tondaka Nzambi. 7 Ya tsyelika, ata muntu na yandi ke na kufundisa yandi ve na banzengolo yina kati ya beto ke zingaka samu na yandi mosi, mpe ata yandi ke bakaka. 23 Kasi muntu yina ke na maketi-muntu ke kufwa samu na yandi mosi. 8 Kana beto ke keti na ntima na madya yina yandi ke na kudy, ke na kuzinga, yawu kele samu na Mfumu, mpe kana kuzwa kitumbu na sika ya Nzambi, samu ti nkadulu beto ke na kufwa, yawu kele mpe samu na Mfumu. ya yandi kele ve ya kudedama na kiminu. Mambu Na yina, ata ti beto zinga to kufwa, beto kele bantu ya nyonso yina kele ve ya kudedama na kiminu kele Mfumu. 9 Ya tsyelika, Klisto kufwaka mpe vumbukaka masumu.

na lufwa samu na kuvwanda Mfumu ya bantu ya kufwa mpe ya moyo. 10 Kasi nge, samu na yinki nge ke fundisaka mpangi ya nge? Nge mpe, samu na yinki nge ke yinaka mpangi ya nge? Beto nyonso ke luta na ntwala ya lufundusu yina Nzambi ke sala, 11 samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Munu, Mfumu ya moyo, mu ke na kutuba: Bantu nyonso ke fukama na ntwala ya munu, mpe bawu nyonso ke pesa nkembo na Nzambi.» 12 Na yina, konso muntu na kati ya beto ke pesa mvutu na Nzambi na mambu nyonso yina yandi salaka. 13 Beto bika na kufundisa bampangi, beto na beto. Kasi beno baka lukanu ya kusala ata kima yina lenda kubwisa mpangi, to lenda kunata yandi na kusala masumu. 14 Na luve ya Mfumu Yesu,

15 Beto yina kele na kiminu ya ngolo, beto fwana kusadisa bayina ke na yawu ve. Beto fwana kusosa kaka ve mambu yina ke yangidikaka beto. 2 Konso muntu na kati ya beto fwana kusosa na kuyangidika mpangi na kusala yandi mambu ya mbote samu na kukulisa yandi na kiminu. 3 Ya tsyelika, Klisto sosaka ve mambu yina vwandaka yangidika yandi. Kasi mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bifingu yina ba vwandaka finga nge, me kuma bifingu yina ba me finga munu.» 4 Mambu nyonso yina ke na Dibuku ya Nzambi sonamaka samu na kulongisa beto, samu ti na lusalusu ya mvibudulu mpe kibakala yina yawu ke pesaka beto, beto vwanda

na kivuvu. 5 Bika ti Nzambi yina ke pesaka mvibudulu Yandi me sala yawu na lusalusu ya bampova mpe mpe kibakala, yandi kupesa beno ngolo ya kuwiana mavanga, 19 na lusalusu ya bidimbu, ya bimangu, beno na beno na kulandaka kifwani ya Yesu-Klisto. 6 mpe ya lulendo ya Mpeve ya Longo. Ni mutindu yina, Na yina, na ntima mosi mpe na ndinga mosi, beno mu me longisa katuka Yelusalemi tii na kizunga ya nyonso ke kembisa Nzambi, Tata ya Mfumu ya beto, Ilili, mambu nyonso ya Nsangu ya Mbote ya Klisto. Yesu-Klisto. 7 Beno yamba bampangi mutindu Klisto 20 Kasi mu me longisa Nsangu ya Mbote kaka na yambaka beno, samu ti bantu kembisa Nzambi. 8 Ya bizunga yina zabaka ntete ve Klisto. Mu me sala tsyelika, mu ke na kuzabisa beno ti Klisto me kuma mutindu yina samu na kutunga ve na zulu ya lufulu kisadi ya ba-Zwife samu na kulungisa bansilulu yina yina muntu ya nkaka me yidika. 21 Na yina, mu me Nzambi pesaka na bankooko ya bawu, mpe samu sala mutindu ke tubaka Dibuku ya Nzambi: «Bayina na kulakisa ti Nzambi kele ya kukwikama. 9 Kasi ba zabisaka ve nsangu ya yandi ke tala yandi, mpe bayina kele ve ba-Zwife ke na kukembisa Nzambi bayina kuwaka yawu ve ke bakula.» 22 Ni mambu samu ti yandi ke talaka bantu kyadi, mutindu Dibuku yina vwandaka sala ti mu kwiza ve na sika ya beno. ya Nzambi ke tubaka: «Ni yawu yina, mu ke kembisa 23 Kasi ntangu yayi, mu me manisa kisalu ya munu nge na kati ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe mu na bizunga yina. Mutindu mu ke na nsatu mingi ya ke yimba samu na nkembo ya nge.» 10 Dibuku ya kukwiza na sika ya beno katuka bamvula mingi, 24 Nzambi ke tubaka dyaka: «Bayina kele ve ba-Zwife, mu ke sala yawu ntangu mu ke kwenda na yinsi beno yangalala kintwadi na bantu ya Nzambi!» 11 ya Esepani. Ya tsyelika, mu ke na kivuvu ya kutala Dibuku ya Nzambi ke tubaka dyaka mpe: «Bayina beno ntangu mu ke luta, mpe ya kuzwa lusalusu ya kele ve ba-Zwife, beno kembisa Mfumu, mpe ti bantu beno samu na kukwenda na Esepani na manima nyonso pesa yandi masiika!» 12 Esaya tubaka mpe: ya kolutisa mwa bilumbu kintwadi na beno. 25 Kasi «Muntu ya dikanda ya Yeso ke kwiza. Yandi ke telama ntangu yayi, mu ke kwenda na Yelusalemi samu na samu na kutwadisa bayina kele ve ba-Zwife, mpe kusadisa bantu ya longo yina ke kuna. 26 Ya tsyelika, bawu ke sala kivuvu ya bawu na yandi.» 13 Bika ti ba-Klisto ya kizunga ya Masedwane mpe Akayi me Nzambi yina ke pesaka kivuvu, yandi kufulusa beno baka lukanu ya kukutika mbongo samu na kusadisa na kilengi mpe kizunu samu na kiminu yina beno bampatu ya dibuundi ya Nzambi ya Yelusalemi. 27 ke salaka na yandi. Na yina, beno ke vwanda ya Bawu mosi bakaka lukanu ya kusala yawu. Kasi kufuluka na kivuvu na ngolo ya Mpeve ya Longo. 14 samu na bawu, yawu kele mutindu mfuka, samu ti Bampangi, mu ke na kivuvu ti beno kele ya kufuluka ba-Klisto yina kele ba-Zwife me kabula bimvwama ya na bumbote. Beno zaba mambu nyonso yina me bawu ya kimpeve na bayina kele ve ba-Zwife. Na lunga na kuzaba, mpe beno kele ya kulunga na yina, bayina kele ve ba-Zwife fwana kusadisa mpe kulwengisa bampangi beno na beno. 15 Kasi na bawu na kupesa bawu bima yina ke na kukondwa bisika ya nkaka ya mukanda yayi, mu me sonikina bawu. 28 Ntangu mu ke manisa kisalu yina, mpe mu beno na ngolo nyonso, samu ti beno bambuka moyo ke pesa mbongo yina na ba-Klisto ya Yelusalemi, mu na mambu yina beno me longokaka. Mu me sonika ke kwenda na yinsi ya Esepani na kulutila na kisika mutindu yina samu na bumbote yina Nzambi lakisaka ya beno. 29 Mu zaba ti ntangu mu ke kwiza na sika munu 16 na kuwanda kisadi ya Yesu-Klisto samu na ya beno, mu ke natina beno lusakumunu nyonso ya bayina kele ve ba-Zwife. Mu ke na kusala kisalu ya Klisto. 30 Bampangi! Na luve ya Yesu-Klisto mpe longo na kumwangisa Nsangu ya Mbote ya Nzambi, ya luzolo yina Mpeve ya Longo ke pesaka, mu ke samu ti bayina kele ve ba-Zwife kuma munkayulu na kulomba beno na kunwana kintwadi na munu na yina ke yangidikaka Nzambi, mpe yina Mpeve ya kati ya balusambulu yina beno ke zabisa Nzambi Longo ke vedisaka samu na Nzambi. 17 Na yina, mu samu na munu. 31 Beno sambila samu ti mu kubwa lenda kuyangalala na Yesu-Klisto samu na kisalu yina ve na maboko ya bantu ya kizunga ya Zude yina mu ke na kusala samu na Nzambi. 18 Ya tsyelika, mu ke kwikilaka ve na Klisto, mpe ti bantu ya longo ya lendaka zabisa ve dyambu ya nkaka, kana kaka ve Yelusalemi yamba na ntima mosi lusalusu yina mu ke mambu yina Klisto me sala na munu samu na kunata na kunatina bawu. 32 Na mutindu yina, mu ke kwiza bayina kele ve ba-Zwife na kutumama na Nzambi. na sika ya beno na kilengi nyonso, mpe kana Nzambi

zola, mu ke lutisa mwa bilumbu kintwadi na beno samu na kupema. 33 Bika ti Nzambi yina ke pesaka kizunu kuvwanda na beno nyonso. Amen!

16 Mu ke na kufidisa beno Febe, mpangi ya beto ya kento yina ke salaka bisalu na dibuundu ya Nzambi ya Senkelese. 2 Beno yamba yandi na nkumbu ya Mfumu mutindu bantu ya longo fwana kusala. Beno sadisa yandi na mambu nyonso yina yandi ke na yawu nsatu. Ya tsyelika, yandi me sadisa bantu mingi, na munu mosi mpe. 3 Beno pesa mbote na Pisile mpe Akila, bampangi yina ke salaka na munu kisalu ya Yesu-Klisto. 4 Bawu zolaka kufwa samu na kuvuukisa munu. Mu ke kaka munu mosi ve yina ke na kutonda bawu, kasi mpe mabuundu nyonso ya Nzambi yina kele ve ya ba-Zwife. 5 Beno pesa mpe mbote na bandimi yina ke vukanaka na yinzo ya bawu. Beno pesa mbote na nkundi ya munu, Epanete, mutnu ya ntete yina kwikilaka na Yesu na kzunga ya Aziya. 6 Beno pesa mbote na Maliya yina me tala mpasi mingi samu na beno. 7 Beno pesa mbote na Andonikuse mpe Yunyase. Bawu kele bantu ya dikanda ya munu, mpe bawu vwandaka na boloko kintwadi na munu. Ba ke zolaka bawu mingi na bantumwa, mpe bawu tekilaka munu na kukwikila na Klisto. 8 Beno pesa mbote na Ampyatuse, nkundi ya munu ya luzolo na kintwadi ya beto na Mfumu. 9 Beno pesa mbote na Yulubani yina ke salaka na beto na kisalu ya Klisto, mpe mbote na nkundi ya munu ya luzolo, Takise. 10 Beno pesa mbote na Apelese yina lakisaka bisalu ya kiminu ya yandi na Klisto. Beno pesa mbote na bantu yina ke vwandaka na yinzo ya Alisetobule. 11 Beno pesa mbote na Elodyone, mutnu ya dikanda ya munu. Beno pesa mpe mbote na bantu yina ke vwandaka na yinzo ya Nalesise, bayina ke salaka kiminu na Mfumu. 12 Beno pesa mbote na bibusi ya beto Tifene mpe Tifose, yina ke salaka samu na Mfumu. Beno pesa mpe mbote na nkundi ya munu ya luzolo, Peleside, yina salaka mingi samu na Mfumu. 13 Beno pesa mbote na Lufuse yina Mfumu soolaka, mpe na mama ya yandi yina kele mpe mama ya munu. 14 Beno pesa mbote na Asinkite, Felengone, Elemese, Patelobase, Elemase, mpe na bampangi yina kele kintwadi na bawu. 15 Beno pesa mbote na Filoloke mpe Zuli, na Nele mpe kibusi ya yandi, na Olimpase mpe na bantu nyonso ya longo yina kele kintwadi na bawu. 16 Beno pesana

mbote na kubumbasana mutindu bampangi ya luzolo. Mabuundu nyonso ya Nzambi yina ke kwikilaka na Klisto me fidisa beno bambote. 17 Bampangi! Mu ke na kulomba beno na kuvwanda na nkebolo na ntuala ya bayina ke tulaka kitantu na kati ya dibuundu, mpe ke bwisaka kiminu ya bandimi na kuzonza mambu ya yimbi na ndongosolo yina beno kuzwaka. Beno katuka pene-pene ya bawu, 18 samu ti bantu ya mutindu yina ke sadilaka ve Mfumu ya beto, Yesu-Klisto. Kasi bawu ke sadilaka bivumu ya bawu. Na binzonzi ya bawu ya kitoko mpe ya luvunu, bawu ke vunaka bantu yina kele ve ya kusikama na kiminu. 19 Ya tsyelika, bantu nyonso zaba wapi mutindu beno ke tumamaka na Mfumu. Na yina, mu ke na kuyangalala samu na beno. Kasi mu zola ti beno vwanda bantu ya ndwenga samu na kusala mambu ya mbote, mpe bantu ya kuvedila samu na kukima mambu ya yimbi. 20 Kaka ntangu fyoti me bikana, Nzambi yina ke pesaka kizunu ke dyata lulendo ya Satana na yinsi ya makulu ya beno. Bika ti Mfumu ya beto, Yesu kusakumuna beno! 21 Timote, mpangi ya munu ya kisalu, ke na kupesa beno mbote, mutindu mosi mpe Lusyuse, Zasone, mpe Sosipateloze yina kele bantu ya dikanda ya munu. 22 Munu Teletyuse yina me sonika mambu yina Polo me zabisa na mukanda yayi, ke na kupesa beno mbote na nkumbu ya Mfumu. 23 Ngaleyuse ke na kupesa beno mbote. Ni na sika ya yandi mu ke vwandaka, mpe ni na yinzo ya yandi dibuundu nyonso ke vukanaka. Elase yina ke bumbaka mbongo ya mbanza, mpe Katuse, mpangi ya beto, me fidisa beno mbote. [24 Bika ti Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, kusakumuna beno nyonso! Amen!] 25 Nkembo na Nzambi! Yandi ke na lulendo ya kukindisa beno na Nsangu ya Mbote yina mu ke na kulongisa na kuzabisa beno Yesu-Klisto. Na Nsangu ya Mbote yango, Nzambi ke na kuzabisa mansweki ya mabanza ya yandi yina yandi bumbaka katuka ntama. (aiōnios g166) 26 Kasi ntangu yayi, Nzambi me tumisa ti yawu talana na pwelele nyonso, mpe bantu lenda kubakula yawu na kati ya mambu ya mbikululu yina ke zabisaka yawu, samu ti bawu kwikila Klisto mpe tumama na yandi. (aiōnios g166) 27 Nkembo na Nzambi yina ke kaka yandi mosi na ndwenga! Nkembo kuvwanda na yandi tii bantangu nyonso na Yesu-Klisto. Amen! (aiōn g165)

1 Kolinto

1 Ni munu Polo yina Nzambi bokilaka na kuvwanda ntumwa ya Yesu-Klisto mutindu yandi zolaka. Kintwadi na mpangi ya beto Sosetene, **2** beto ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya bandimi ya mabuundi ya Nzambi ya mbanza Kolinto. Beto ke na kufidisa yawu mpe na sika ya bayina kele ya kukangama na Nzambi samu na Yesu-Klisto, na bayina kele ya longo na mbokolo ya Nzambi, mpe na bayina nyonso ke sambilaka kisika ni kisika Yesu-Klisto, Mfumu ya bawu mpe ya beto. **3** Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu. **4** Ntangu nyonso, mu ke tondaka Nzambi samu na bumbote ya yandi yina yandi lakisaka beno na Yesu-Klisto. **5** Na kuvwanda ya kukangama na Yesu-Klisto, Nzambi fulusaka beno na mambu nyonso ya mbote: bampova ya kuzonza mpe luzabu. **6** Ba zabisaka beno nsangu ya Yesu-Klisto, mpe beno ke na kukwikila yawu na ngolo nyonso. **7** Ni yawu yina, ata dikabu mosi ya kimpeve ke na kukondwa na beno yina ke na kuvungila ntangu yina Mfumu ya beto Yesu-Klisto ke vutuka. **8** Ni yandi ke pesa beno ngolo tii na nsuka, samu ti beno vwanda bantu yina ba lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba na kilumbu yina Mfumu ya beto Yesu-Klisto ke vutuka. **9** Nzambi yina bokilaka beno na kuzinga kintwadi na Mwana ya yandi Yesu-Klisto, Mfumu ya beto, kele ya kukwikama na bansilulu ya yandi. **10** Bampangi, na Nkumbu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto, mu ke na kukindisa beno mutindu yayi: Beno wisana mpe beno kabwana ve. Beno vwanda mbote ya kukangama na kintwadi beno na beno na ntima mosi mpe mabanza mosi. **11** Ya tsyelika bampangi, bantu ya dikanda ya Kolowe zabisaka munu ti beno ke na kuswanaka beno na beno. **12** Mu ke na zola kutuba mutindu yayi: Konso muntu na kati ya beno ke na kutuba: «Mu kele muntu ya Polox», mpe ya nkaka: «Mu kele muntu ya Apolose». Muntu ya nkaka dyaka ke na kutuba ti yandi kele muntu ya Pyele, mpe ya nkaka dyaka ti yandi kele muntu ya Klisto. **13** Beno banza ti ba lenda kukabula Klisto? Ni Polo ve kufwaka na kulunsi samu na beno, mpe beno kuzwaka ve mbotokolo na nkumbu ya Polo. **14** Matondo na Nzambi samu ti mu botikaka ve muntu na kati ya beno, kana kaka ve

Kilipuse mpe Ngayuse. **15** Na yina, ata muntu lenda kutuba ti yandi kuzwaka mbotokolo na Nkumbu ya munu. **16** Aa! Mu zolaka zimbana, mu botikaka mpe dikanda ya Sefanase. Kasi mu zaba dyaka ve kana mu botikaka dyaka muntu ya nkaka. **17** Klisto fidisaka munu samu na kubotika bantu ve, kasi samu na kuzabisa Nsangu ya Mbote. Mu fwana kusala yawu ata kusadila nzonzolo ya ndwenga ya bantu, samu ti lufwa ya Klisto na kulunsi vwanda ve ya mpamba. **18** Ya tsyelika, kuzabisa nsangu ya lufwa ya Yesu na kulunsi kele bulawu samu na bantu yina ke na kuzimbana. Kasi samu na beto yina kele na nzila ya mpulusu, yawu kele lulendo ya Nzambi. **19** Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Mu ke be bisa ndwenga ya bantu yina ke na ndwenga, mpe mu ke manisa mayela ya bantu yina ke na mayela.» **20** Na yina, wapi sika kele bantu ya ndwenga, to milongisi ya Misiku, to bayina ke salaka ntembe na yinza yayi? Nzambi me kitula ndwenga ya yinza yayi na bulawu. (aiōn g165) **21** Ya tsyelika, na ndwenga ya yandi, Nzambi salaka ti bantu zaba yandi ve na lusalusu ya ndwenga ya bawu. Na yina, Nzambi bakaka lukanu ya kuvuukisa bayina ke kwikilaka na nsangu yina beto ke na kuzabisa, mpe nsangu yango ke na kutalana mutindu bulawu. **22** Ba-Zwife ke na kulomba bidimbu, mpe bayina kele ve ba-Zwife ke na kusosa ndwenga. **23** Kasi beto, beto ke na kuzabisa nsangu ya Klisto yina kufwaka na kulunsi. Yawu kele mabaku samu na ba-Zwife mpe bulawu samu na bayina kele ve ba-Zwife. **24** Kasi samu na bayina Nzambi bokilaka, ba-Zwife to bayina kele ve ba-Zwife, Klisto kele lulendo mpe ndwenga ya Nzambi. **25** Bulawu ya Nzambi ke na ndwenga kulutila ndwenga yina ke na bantu, mpe bubolo ya Nzambi ke na ngolo kulutila ngolo yina ke na bantu. **26** Bampangi, beno fwana kuzaba nani beno kele, beno yina Nzambi bokilaka: Na katyi ya beno kele ve na bantu mingi ya ndwenga na yina me tadiila kimuntu. Ya kele ve na bantu mingi yina ke na lulendo, mpe bantu mingi yina kele na makanda ya buzitu. **27** Kasi Nzambi soolaka mambu yina kele bulawu na meso ya bantu samu na kutalisa bantu ya ndwenga nsoni, mpe mambu ya bubolo samu na kutalisa bantu ya ngolo nsoni. **28** Nzambi soolaka bima ya fyoti, bima yina kele na mfunu ve, mpe bima ya mpamba samu na kuzimbisa bima yina kele mfunu na meso ya bantu. **29** Na yina, ata muntu lenda kusala mayama na ntwalla ya Nzambi. **30** Ni na

yandi beno kele ya kukangama na Yesu-Kristo yina pesa beto. 13 Beto ke zonzilaka ve makabu yina na me kuma samu na beto ndwenga yina katukaka na bampova yina ke katukaka na ndwenga ya bantu, Nzambi. Ni yandi ke kumisaka beto ya kudedama, ke kasi na bampova yina ke katukaka na Mpeve ya soolaka beto na kuvwanda dikanda ya yandi, mpe ke Nzambi. Ni mutindu yina, beto ke bangulaka mambu kuulaka beto na masumu. 31 Ni yawu yina, mutindu ya kimpeve na sika ya bantu ya kimpeve. 14 Na ke tubaka Dibuku ya Nzambi: «Kana muntu ke na nsatu ya kusala mayama, yandi sala yawu samu ti yandi kele kintwadi na Mfumu.»

2 Bampangi, ntangu mu kwizaka zabisa beno mansweki ya mabanza ya Nzambi, mu sadilaka ve nzonzolo ya mpasi to ya muntu ya ndwenga mingi. 2 Ya tsyelika, mu bakaka lukanu ya kuzaba ve dyambu ya nkaka na sika ya beno, kana kaka ve Yesu-Kristo: Yesu-Kristo yina kufwaka na kulunsi. 3 Ni yawu yina, mu vwandaka muntu ya ngolo ve na kati-kati ya beno, mpe mu vwandaka tekita na boma. 4 Mambu yina mu vwandaka longisa mpe zabisa, vwandaka ata na dyambu ya binzonzi yina bantu ke salaka na ndwenga ya bawu. Kasi ni ngolo ya Mpeve ya Nzambi vwandaka zabisa munu yawu, 5 samu ti kiminu ya beno vwanda ve ya kusikama na ndwenga yina kele na bantu, kasi na lulendo ya Nzambi. 6 Kasi beto ke na kulongisa ndwenga na sika ya bantu ya kukula na kimpeve. Ndwenga yango kele ve ya yinza yayi, to ya bamfumu ya yawu yina Nzambi ke mwangisa. (aiōn g165) 7 Mu ke na kulongisa ndwenga ya mansweki ya mabanza ya Nzambi yina bantu vwandaka zaba ve na ntama. Nzambi kubikaka yawu samu na nkembo ya beto, ntete yandi yidika yinza. (aiōn g165) 8 Ata mosi na kati ya bamfumu yina ke yalaka yinza yayi zabaka ndwenga yina. Kana bawu zabaka yawu, bawu zolaka koma ve Mfumu ya nkembo na kulunsi. (aiōn g165) 9 Kasi mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Mambu yina disu talaka ve, makutu kuwaka ve, mpe ntima kanisaka ve, Nzambi kubikaka yawu samu na bantu yina ke zolaka yandi.» 10 Kasi ni na beto Nzambi zabisaka mansweki yina na lusalusu ya Mpeve ya Longo. Ya tsyelika, Mpeve ya Longo lenda kubakula mambu nyonso, ata mabanza ya Nzambi yina kele ya kubumbama ntama. 11 Na yina me tadila muntu, kaka ni mpeve ya yandi zaba mabanza yina kele na yandi. Mutindu mosi mpe, kaka ni Mpeve ya Nzambi zaba mabanza ya Nzambi. 12 Beto kuzwaka ve mpeve ya yinza yayi. Kasi beto kuzwaka Mpeve yina ke katukaka na Nzambi, samu ti beto lenda na kuzaba makabu yina Nzambi me

bampova yina ke katukaka na ndwenga ya bantu, Nzambi. Ni mutindu yina, beto ke bangulaka mambu Nzambi. Yawu kele bulawu na yandi. Yandi lenda kubakula yawu ve, samu ti kaka ni muntu yina kele na Mpeve ya Nzambi lenda kubakula yawu. 15 Muntu ya kimpeve ke bakulaka mfunu ya mambu nyonso, kasi ata muntu lenda kubakula mfunu ya mambu ya yandi. 16 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nani zaba mabanza ya Mfumu? Nani lenda pesa yandi malongi?» Kasi beto, beto kele na mabanza ya Klisto.

3 Bampangi! Na yina me tadila munu, mu vwandaka me lenda ve na kuzonza na beno mutindu ti mu ke na kuzonza na bantu yina kele na Mpeve ya Nzambi. Kasi mu zonzaka na beno mutindu muntu yina ke na kuzonza na bantu ya yinza yayi, mpe mutindu muntu yina ke na kuzonza na bantu yina kele ntete bana ya fyoti na kiminu na Klisto. 2 Mambu yina mu zabisaka beno vwandaka ve mutindu madya ya kilo, kasi mutindu miliki. Kana yawu vwandaka mutindu madya ya kilo, beno zolaka lenda ve na kudya yawu. Ata ntangu yayi, beno lenda kudya yawu ve, 3 samu ti beno ke na kuzinga ntete mutindu bantu ya yinza yayi. Beno ke ntete na musoki na bampangi, mpe beno ke swanaka beno na beno. Na yina, beno ke lakisaka ti beno ke ntete bantu ya yinza yayi, mpe beno ke na kuzinga na kimuntu. 4 Kana mosi na kati ya beno ke na kutuba: «Mu kele muntu ya Polo» mpe ya nkaka: «Mu kele muntu ya Apolose», ya ke na kulakisa ve ti beno ke na kuzinga ntete na kimuntu? 5 Kasi nani kele Apolose? Nani kele Polo? Beto kele kaka bisadi ya Nzambi yina yandi fidisaka samu na kuzabisa beno mambu ya yandi samu ti beno kwikila. Konso muntu na kati ya beto ke na kusala kisalu yina Mfumu pesaka yandi. 6 Munu, mu me kuna mbuma, mpe Apolose me tula maza. Kasi ni Nzambi ke na kukulisa yawu. 7 Na yina, muntu yina ke kunaka mbuma mpe muntu yina ke tulaka maza kele mfunu ve. Kasi ni Nzambi yina ke kulisaka yawu kele mfunu. 8 Muntu yina ke kunaka mpe muntu yina ke tulaka maza kele kaka muntu mosi. Kasi konso muntu ke kuzwa difuta na kisalu ya yandi. 9 Beto ke

na kusala kintwadi na kisalu ya Nzambi, mpe beno, bantwadisi, ni kuwanda ya kukwikama. 3 Samu na beno kele bilanga ya Nzambi. Beno kele mpe yinzo munu, ya ke sala munu kima ve kana mu funduswa yina Nzambi me tunga. 10 Na bumbote yina Nzambi na beno to na misambisi. Mu ke na kusala mpe lakiska munu, mu me tula lufulu mutindu kitungi lufundusu ya munu mosi ve. 4 Ndinga yina ke zonzaka ya ndwenga. Ntangu yayi, muntu ya nkaka ke na na kati ya ntima ya munu ke na kufundisa munu ve. kutunga na zulu ya lufulu yina. Kasi konso muntu Kasi ni yawu ve salaka ti mu vwanda ya kudedama. fwana kusala keba na mutindu yandi ke na kutunga. Mufundisi ya munu, ni Mfumu. 5 Ni yawu yina, beno 11 Lufulu ya nkaka kele ve. Ni Yesu-Klisto kele lufulu, fundisa muntu ve ntete kuma ntangu yina Nzambi mpe ata muntu lenda kutula dyaka lufulu ya nkaka. kubikaka, ntete nkzwizulu ya Mfumu salama: Ni yandi 12 Bantu ya nkaka ke sadila bima ya wolo, bima yina ke tula na nsemo mambu yina kele ya kubumbamba ba ke yidikaka mbongo ya bisengo, matadi ya ntalu, na kati ya kitombe, mpe ke zabisa mabanza yina mabaya, to nyanga samu na kutunga na zulu ya kele na kati ya bantima ya bantu. Na yina, Nzambi lufulu. 13 Kasi kisalu ya konso muntu ke talana na ke pesa na konso muntu masiika yina me fwanana. kilumbu ya lufundusu. Ya tsyelika, tiya ke talana na 6 Bampangi, na yina me tadila mambu yina mu kilumbu yina, mpe yawu ke meka kisalu ya konso me zabisa beno, mu me baka Apolose mpe munu muntu. 14 Kana kisalu yina muntu tungaka na zulu mosi mutindu bifwanusu samu na kusadisa beno na ya lufulu tatamana, muntu yina ke kuzwa difuta, 15 kubakula nsasa ya kingana yayi: «Ya me lunga na mpe muntu yina me sala kisalu yina ke kuya na tiya kuzinga na kati ya bandilu mutindu yawu kele ya ke kuzwa ve difuta. Kasi Nzambi ke vuukisa yandi kusonama.» Ata muntu na kati ya beno fwana kusala mutindu muntu yina me luta na kati-kati ya tiya. 16 mayama samu na muntu mosi, mpe kusafula muntu Beno fwana kuzaba ti banzutu ya beno kele Yinzo ya ya nkaka. 7 Na yinki nge ke na kubanza ti nge lutila Nzambi, mpe Mpeve ya Nzambi ke vwandaka na kati bampangi? Bima nyonso yina ke na nge, ni Nzambi ya beno. 17 Na yina, kana muntu mwangisa Yinzo ya pesaka nge yawu. Kana nge kuzwaka yawu, samu Nzambi, Nzambi mpe ke mwangisa yandi samu ti na yinki nge ke na kusala mayama na bima yina Yinzo ya Nzambi kele ya longo, mpe Yinzo yango ni nge kuzwaka mutindu ti nge kuzwaka yawu ve? 8 beno. 18 Beno vunama ve! Kana muntu na kati ya Beno me fuluka na bima nyonso, mpe beno me kuma beno ke na kubanza ti yandi kele muntu ya ndwenga yimeni bamvwama! Beno me kuma bantinu, kasi beto, na yinza yayi, ya ke mbote ti yandi lawuka, samu ti beto kele ve bantinu. Ya tsyelika, mu zolaka ti beno yandi kuma muntu ya ndwenga. (aiōn g165) 19 Mu ke vwanda bantinu samu ti beto mpe, beto yala na beno. na kutuba mutindu yina samu ti ndwenga yina kele 9 Mu banza ti beto bantumwa, Nzambi me tula beto na bantu ya yinza kele bulawu na meso ya Nzambi. na kisika ya nsuka mutindu bantu yina ba me zengila Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nzambi lufwa samu na kufwa na yinza, na meso ya bambazi ke kuzwaka bantu ya ndwenga na mitambu ya bawu mpe ya bantu. 10 Beto kele bilawu samu na Klisto, mosi na mambu ya luvunu yina bawu ke tubaka.» 20 kasi beno kele bantu ya ndwenga na kintwadi ya Dibuku ya Nzambi ke tubaka dyaka: «Mfumu zaba beno na Klisto. Beto kele na ngolo ve, kasi beno kele mabanza ya bantu ya ndwenga. Yandi zaba ti yawu na ngolo. Beno kele bantu yina ba ke zitisaka, kasi kele mpamba.» 21 Na yina, ata muntu fwana kusala beto kele bantu yina ba ke safulaka. 11 Tii ntangu mayama samu na bantu. Beno fwana kuzaba ti bima yayi, beto ke na kukondwa bima ya kudya, ya kunwa, nyonso kele ya beno: 22 Polo, Apolose, to Sefase, mpe bilele ya kulwata. Ba ke na kubula beto bikoti, yinza, luzingu to lufwa, mambu ya bantangu yayi mpe beto kele ve na yinzo ya kuwanda. 12 Beto to ya bantangu ke kwiza, nyonso kele ya beno. 23 ke na kutala mpasi na kusala na maboko ya beto. Kasi beno, beno kele na Klisto, mpe Klisto kele na Ntangu bantu ke fingaka beto, beto ke vutudilaka bawu mambu ya buzitu, mpe ntangu ba ke taliska beto mpasi, beto ke vibidilaka. 13 Ntangu bantu ke zonzaka mambu ya yimbi na yina me tadila beto, beto ke kindisaka bampangi. Tii ntangu yayi, bantu ke na kutala ti beto kele mutindu mazala ya yinza, mpe

4 Beno fwana kutala beto mutindu bisadi ya Klisto mpe bantwadisy ya kuzabisa mansweki ya mabanza ya Nzambi. 2 Kasi dyambu yina ba ke lombaka na

mutindu bima ya mvindu yina bantu nyonso ke na Beno katula levule yayi ya ntama, samu ti beno kuma kulosa. **14** Mu me sonikina beno mutindu yina samu mutindu kiputi ya malu-malu yina kele ve na levule. Ni na kutalisa ve beno nsoni, kasi samu na kulwengisa mutindu yina beno kele. Ya tsyelika, Klisto yina kele beno mutindu bana yina mu ke zolaka mingi. **15** Ya dimeme ya beto ya Paki kufwaka mutindu munkayulu. tsyelika, ata beno vwanda na milongisi mafunda kumi **8** Na yina, beto kembila mukembo ya beto ya Paki na yina ke twadisa beno na nzila ya Klisto, beno kele mampa yina ba me yidika ve na levule ya ntama, to ve na batata mingi. Ni munu pesaka beno luzingu ya masumu mpe ya busafu. Kasi beto kudya mampa na Yesu-Klisto na kuzabisa beno Nsangu ya Mbote. yina kele ve na levule, mampa ya kuvedila mpe ya **16** Na yina, mu ke na kulomba beno na kulanda butsyelika. **9** Na mukanda yina mu fidisaka beno nkadulu ya munu. **17** Ni yawu yina, mu me fidisa beno ntete, mu zabisaka beno na kuvwanda ve kintwadi Timote yina kele mwana ya munu ya luzolo, mpe na bantu yina ke zingaka na busafu. **10** Na kutuba yina kele ya kukwikama na nzila ya Mfumu. Yandi ke mutindu yina, mu vwandaka zonza ve samu na bantu bambula beno moyo wapi mutindu mu ke na kuzinga yina ke zingaka na busafu na kati ya yinza yayi, na nzila ya Yesu-Klisto, mutindu mu ke na kulongisa bayina ke zolaka mbongo, bayina ke bakaka bima ya yawu bisika nyonso na kati ya mabuundu nyonso ya ngana to misambidi ya biteki. Kana ni mutindu yina, Nzambi. **18** Bantu ya nkaka na kati ya beno me kuma beno fwanaka katuka na yinza yayi. **11** Kasi na kati ya na mayama, samu ti bawu ke na kubanza ti mu ke mukanda ya munu, mu vwandaka zola kuzabisa beno kwiza kutala dyaka beno ve. **19** Kana Mfumu zola, mu na kuvwanda ve kintwadi na muntu yina ke na kutuba ke kwiza kutala beno na bilumbu ke kwiza. Na yina, ti yandi kele mundimi kana yandi ke na kuzinga na mu ke sosa ve na kuzaba mambu yina ke zonzaka busafu, ke zolaka mbongo, kusambilia biteki, kufinga bantu yayi ya mayama, kasi lulendo ya bawu. **20** bantu, kukola malafu, to bayina ke bakaka bima ya Ya tsyelika, Kimfumu ya Nzambi ke talanaka ve na ngana. Beno meka ve na kudya ata fyoti na muntu bampova ya kuzonza, kasi na lulendo. **21** Yinki beno ya mutindu yina. **12** Ya ke dyambu ya munu ve na zola? Mu kwiza na sika ya beno na kikoti na maboko, kufundisa bayina kele ve bandimi. Ni Nzambi ke to na ntima ya kufuluka na luzolo mpe lembami?

5 Na bisika nyonso, bantu ke na kutuba ti beno ke na kusadila busafu na kati ya beno. Busafu yango me lutila ngolo, mpe ata bayina zaba ve Nzambi lenda kusadila yawu ve. Ya tsyelika, ba ke na kutuba ti mosi na kati ya beno ke na kubasika na kento ya tata ya yandi. **2** Beno ke na kusala mayama! Beno zolaka vwanda ya kufuluka na kyadi, samu ti beno bingisa na kati ya beno muntu ya mavanga ya mutindu yina. **3** Samu na munu, mu kele ntama na beno na nzutu ya munu. Kasi na mpeve ya munu, mu kele kintwadi na beno, mpe na Nkumbu ya Yesu, Mfumu ya beto, mu me fundisa muntu yina me sala dyambu ya mutindu yina mutindu ti mu vwandaka kuna. Ntangu beno ke vukana, mu ke vwanda kintwadi na beno na kimpeve, mpe na lulendo ya Yesu, Mfumu ya beto, **5** beno yekula muntu ya mutindu yina na maboko ya Satana. Na yina, nzutu ya yandi ke beba, kasi mpeve ya yandi ke kuzwa mpulusu na kilumbu yina Mfumu ke vutuka. **6** Beno fwana kusala ve mayama! Beno zaba yawu mbote ti mwa ndambu ya levule ke funisaka kiputi nyonso. **7** Beno sala ti beno kuma ya kuvedila.

6 Kana mosi na kati ya beno ke na dyambu na mpangi, samu na yinki yandi ke sosaka lufundusu na bayina zaba ve Nzambi? Samu na yinki yandi ke kwendaka ve na sika ya bayina kele bantu ya longo? **2** Beno fwana kuzaba ti bantu ya longo ke fundisa bantu ya yinza. Kana ni beno fwana kufundisa bantu ya yinza, wapi mutindu beno ke na kulenda ve na kufundisa mambu yayi ya mfunu ve? **3** Beno zaba ve ti ni beto ke fundisa bambazi? Na yina, beto lenda kufundisa mbote mambu ya luzingu yayi. **4** Kasi ntangu beno ke vwandaka na dyambu na bampangi samu na mambu ya luzingu yayi, beno ke bakaka bantu yina dibuundu ya Nzambi ke talaka mpamba. **5** Ya kele mambu ya nsoni samu na beno. Mu banza ti na kati ya beno, muntu ya ndwenga yina lenda kuyidika mambu ya bampangi lenda kukondwa ve. **6** Kasi ya ke mbote ve ti mpangi mosi fundasana na mpangi ya nkaka na sika ya misambisi yina kele

ve bandimi. 7 Ya tsyelika, dyambu ya kufundisa yina muntu ke salaka, ke salamaka na ngaanda ya bampangi beno na beno ke na kulakisa ti beno me nzutu. Kasi muntu yina ke salaka kindumba ke salaka vutuka na manima. Samu na yinko beno ke vibidila ve disumu na nzutu ya yandi. 19 Beno fwana kuzaba ti mambu yina kele ya kudedama ve? Samu na yinko nzutu ya beno kele Yinzo ya Mpeve ya Longo yina beno ke bikaka ve ti ba baka beno bima? 8 Kasi ni kele na beno: Mpeve yina Nzambi pesaka beno. beno ke salaka mambu yina kele ve ya kudedama Nzutu ya beno kele ve samu na beno mosi, 20 samu mpe ke na kubaka bima ya bampangi. Beno ke na ti ba kuulaka beno na ntalu ya kulutila. Na yina, beno kusala yawu mpe na sika ya bampangi ya beno!

9 Beno fwana kuzaba ti bayina ke salaka mambu ya yimbi ke kota ve na Kimfumu ya Nzambi. Muntu vuna beno ve! Bayina ke zingaka na busafu, ke sambilaka biteki, bantu ya kinsuzu, babakala yina sadilaka mambu ya nsoni na banzutu ya bawu, mpe babakala yina ke vukisaka mfulu bakala na bakala, ke kota ve na Kimfumu ya Nzambi. 10 Mutindu mosi mpe, miyibi, bayina ke zolaka mbongo, ke kolaka malafu, ke fingaka bampangi, mpe bayina ke bakaka bima ya ngana, ke kota ve na Kimfumu ya Nzambi. 11 Ni mutindu yina vwandaka bantu ya nkaka na kati ya beno. Kasi Nzambi vedisaka beno mpe soolaka beno, samu ti beno vwanda bantu ya dikanda ya yandi. Yandi kumisaka beno ya kudedama na nkumbu ya MfumuYesu-Klisto mpe na lusalusu ya Mpeve ya Nzambi ya beto. 12 Bantu ya nkaka ke tubaka: «Mu ke na muswa ya kusala mambu ni mambu.» Ya kele ya tsyelika, kasi mambu nyonso ke sadisaka ve beno. Ya tsyelika: «Mu ke na muswa ya kusala mambu ni mambu,» kasi mu lenda kundima ve ti mu vwanda mundongo ya mambu ni mambu. 13 Ba ke tubaka mpe: «Madya kele samu na nzutu, mpe nzutu kele samu na madya.» Ya kele ya tsyelika! Kasi Nzambi ke zimbisa madya mpe nzutu. Beno fwana kuzaba ti nzutu kele ve samu na kindumba, kasi yawu kele samu na Mfumu, mpe Mfumu kele samu na nzutu. 14 Nzambi vumbulaka Mfumu na lufwa, mpe yandi ke vumbula beto mpe na lufwa na lulendo ya yandi. 15 Beno zaba ve ti banzutu ya beno kele binama ya nzutu ya Klisto? Na yina, mu lenda kubaka binama ya nzutu ya Klisto samu na kusala yawu binama ya nzutu ya kento ya kindumba? Ya lenda kusalama ve. 16 To beno zaba ve ti bakala yina me vukisa mfulu na kento ya kindumba, me kuma nzutu kaka mosi na kento yina? Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bawu nyonso zole ke kuma kaka nzutu mosi.» 17 Kasi muntu yina me kangama na Mfumu, me kuma mpeve mosi na yandi. 18 Beno bika na kusala kindumba. Masumu nyonso ya nkaka

7 Ntangu yayi, mu ke pesa beno bamvutu samu na mambu yina beno sonikinaka munu. Ya kele mbote na bakala na kuvukisa ve mfulu na kento. 2 Kasi samu ti bantu kusadila ve kindumba, konso bakala fwana kuvwanda na kento ya yandi, mpe konso kento fwana kuvwanda na bakala ya yandi. 3 Bakala fwana kulungisa bansatu ya kento ya yandi. Mutindu mosi mpe, kento fwana kulungisa bansatu ya bakala ya yandi. 4 Kento lenda kusadila ve nzutu ya yandi na kusala mambu yina yandi zola, samu ti nzutu ya yandi kele samu na bakala ya yandi. Mutindu mosi mpe, bakala lenda kusadila ve nzutu ya yandi na kusala mambu yina yandi zola, samu ti nzutu ya yandi kele samu na kento ya yandi. 5 Beno fwana kumanga ve na kuvukisa mfulu. Beno lenda kusala yawu kana beno me wisana na kulutisa mwa bilumbu samu na kusambila. Kasi na manima, beno vutukila luzingu ya beno ya makwela, samu ti Satana tonta beno ve kana beno lenda dyaka ve na kukutika banzutu ya beno. 6 Na kuzabisa beno mutindu yina, mu ke na kupesa ve beno lutumu. Kasi mu ke na kupesa beno luve ya kusala yawu kana beno zola. 7 Mu zola ti bantu nyonso vwanda mutindu munu. Kasi konso muntu ke na dikabu yina Nzambi pesaka yandi: muntu yayi ke na dikabu ya mutindu ya nkaka, mpe muntu yina ke na dikabu ya mutindu ya nkaka mpe. 8 Na bayina kele ve ya kukwela mpe na mifwidu, mu ke na kutuba ti ya kele mbote ti beno tatamana na kuzinga mpila yina mutindu munu. 9 Kasi kana beno lenda ve kukutika banzutu ya beno, ya kele mbote ti beno kwela, samu ti bantima ya beno kuya ve na bansatu ya kindumba. 10 Na bayina kele ya kukwela, ni munu ve ke na kuzonza, kasi ni Mfumu ke na kutumisa bawu mutindu yayi: Kento fwana kukabuka ve na bakala ya yandi. 11 Kana yandi me kabuka na bakala ya yandi, yandi kwela dyaka ve, to yandi fwana kuwisana dyaka na bakala ya yandi. Bakala mpe fwana kukatula ve kento ya

yandi na makwela. 12 Ntangu yayi, ni Mfumu ve ke yandi. 25 Mambu yina mu ke na kuzabisa na sika na kuzonza, kasi munu mosi. Na bantu ya nkaka, mu ya bayina kele ve ya kukwela, me katuka ve na sika ke na kutuba mutindu yayi: Kana mpangi mosi ke na ya Mfumu. Kasi yawu kele kaka mabanza ya munu kento yina kele ve mukwikisi, mpe kana kento yina mosi. Ya kele mabanza ya muntu yina Nzambi talaka me ndima na kuzinga na yandi, yandi fwana kukatula kyadi, mpe yina bantu lenda kusala kivuvu. 26 Mu yandi ve na makwela. 13 Kento mpe, kana yandi ke banza ti samu na bampasi yina beto ke na kutala na na bakala yina kele ve mukwikisi, mpe kana bakala ntima ntangu yayi, ya kele mbote na konso muntu yina me ndima na kuzinga na yandi, yandi fwana na kuwwanda kaka mutindu yandi kele. 27 Kana nge kumanga ve bakala yina. 14 Ya tsyelika, bakala yina ke na kento, kukatula yandi ve na makwela. Kana kele ve mukwikisi kele ya longo, samu ti yandi kele nge ke na kento ve, kusosa ve na kuwwanda na ya kukangama na kento ya yandi yina kele mukwikisi. kento. 28 Ya zola kutuba ve ti kana nge kwela, nge Mutindu mosi mpe, kento yina kele ve mukwikisi me sala disumu to kana ndumba me kwela, yandi kele ya longo, samu ti yandi kele ya kukangama me sala disumu. Kasi bayina ke kwela ke vwanda na bakala ya yandi yina kele mukwikisi. Kana ni na bankwamusu na luzingu ya bawu, mpe mu zola mutindu yina ve, bana ya beno zolaka vwanda ya kukatula beno na bankwamusu yina. 29 Bampangi, kvedila ve. Kasi bawu kele ya longo. 15 Kana muntu mu ke na kutuba mutindu yayi: Ntangu me kuma nkufi. yina kele ve mukwikisi ke na nsatu ya kukabuka na Na yina, katuka ntangu yayi, babakala ya kukwela bakala to kento ya yandi, beno bika yandi sala yawu. fwana kuwwanda mutindu ti bawu kele ve na bakento. Na yina, ya vwanda kento to bakala, bawu kele na 30 Bayina ke na kudila fwana kuzinga mutindu bayina kimpwanza, samu ti Nzambi bokilaka beno na kuzinga ke na kudila ve. Bayina ke na kilengi fwana kuwwanda na kizunu. 16 Nge kento, wapi mutindu nge lenda mutindu bayina ke na kilengi ve, mpe bayina ke kuzaba ti nge ke vuukisa bakala ya nge? Mutindu na kusumba fwana kuwwanda mutindu ti bima yina mosi mpe, nge bakala, wapi mutindu nge lenda kele ya bawu ve. 31 Bayina ke na kusadila bima ya kuzaba ti nge ke vuukisa kento ya nge? 17 Dyambu yinza yayi fwana kuwwanda mutindu bantu yina ke ya nkaka kele ti konso muntu fwana kutatamana na kusadila ve bima ya yinza yayi, samu ti mambu na mutindu ya kuzinga yina Mfumu pesaka yandi, ya yinza yayi ke luta. 32 Mu zola ti beno vwanda mpe na mutindu yandi vwandaka ntangu Nzambi ve na manyongo. Bakala yina kele ve ya kukwela bokilaka yandi. Ni mambu yina mu ke na kutumisa na ke pesaka nzutu ya yandi na bima ya Mfumu, mpe mabuundu nyonso ya Nzambi. 18 Kana ba zengaka ke sosaka na kuyangidika Mfumu. 33 Kasi bakala nge bubakala ntangu Nzambi bokilaka nge, vwanda yina kele ya kukwela ke pesaka nzutu ya yandi na mutindu yina. Kana ba zengaka ve nge bubakala, bima ya yinza. Yandi ke sosaka na kuyangidika kento kusosa ve ti ba zenga nge yawu. 19 Kuzengisa ya yandi, 34 mpe ntima ya yandi kele ya kukabuka bubakala to kuzengisa yawu ve kele mfunu ve. Kasi na bandambu zole. Mutindu mosi mpe, kento yina dyambu yina me lutila mfunu, ni kutumama na misiku kele ve ya kukwela, mpe ndumba yina me zaba ntete ya Nzambi. 20 Konso muntu fwana kutatamana na ve babakala ke pesaka banzutu ya bawu na bima kuzinga mutindu yandi vwandaka ntangu Nzambi ya Mfumu, samu ti bawu vwanda ya longo na nzutu bokilaka yandi. 21 Kana nge vwandaka mundongo mpe na mpeve. Kasi kento yina kele ya kukwela, ke ntangu Nzambi bokilaka nge, kunyonga ve. Kasi kana pesaka nzutu ya yandi na bima ya yinza. Yandi ke nge lenda kukuma muntu ya kimpwanza, landa nzila sosaka na kuyangidika bakala ya yandi. 35 Mu ke na yina. 22 Ya tsyelika, mundongo yina Mfumu bokilaka, kuzabisa beno yawu samu na kusadisa beno, kasi ve kele muntu ya kimpwanza samu na Mfumu. Mutindu samu na kulebika beno mutambu. Mu zola ti beno mosi mpe, muntu ya kimpwanza yina Mfumu bokilaka, sala mambu yina me fwanana, mpe ti beno vwanda kele mundongo ya Klisto. 23 Nzambi kuulaka beno ya kukangama na Mfumu na ntima mosi. 36 Kana na ntalu ya kulutila. Na yina, beno kuma dyaka ve muntu yina ke na bansatu ya kulutila na ndumba yina bandongo ya bantu. 24 Bampangi, konso muntu yandi pesaka nsilulu ya makwela, ke na kutala ti yandi fwana kutatamana na kuzinga na ntwalu ya Nzambi lenda dyaka ve na kuvinidila, mpe ti yandi fwana na mutindu yandi vwandaka ntangu Nzambi bokilaka kukwela yandi, ya ke mbote ti bawu kwelana mutindu

yandi ke na kuzola. Na kusala mutindu yina, yandi mpe kana beto kudya yawu ve, beto ke kondwa ke na kusala ve disumu. **37** Kasi muntu yina lenda kima ve. **9** Kasi beno sala keba samu ti kimpwanza kubaka lukanu na kati ya ntima ya yandi na kukwela yina ke na beno, kubwisa ve bayina ke ntete ve ya ve mpe na kuvukisa ve mfulu na ndumba yina yandi kusikama mbote na kiminu. **10** Ya tsyelika, nge muntu pesaka nsilulu ya makwela, ke na kusala mambu ya ya luzabu! Kana muntu tala nge na kudya na kati ya mbote kana ata muntu me tumisa yandi na kusala yinzo yina ba ke sambilaka biteki, yinki yawu ke sala yawu, mpe kana yandi lenda kuyala bansatu ya yandi? Yandi ke kuzwa ngolo ya kudya yawu, samu ti nzutu. **38** Na yina, muntu yina me kwela ndumba yina ndinga yina ke zonzaka na kati ya ntima ya yandi yandi pesaka nsilulu ya makwela, me sala mambu ya kele ntete ngolo ve. **11** Na yina, samu na luzabu ya mbote. Kasi muntu yina me manga na kukwela me nge, luzingu ya mpangi ya nge ya kiminu ya fytot yina lutila na kusala mambu ya mbote. **39** Kento fwana Klisto kufwaka samu na yandi, ke beba. **12** Na kusala kukabuka ve na bakala ya yandi kana bakala ke masumu ya mutindu yina na bampangi ya beno, mpe na kuzinga ntete. Kana bakala ya yandi me kufwa, na kulwalisa bantima ya bawu yina kele na ngolo ve, yandi ke na kimpwanza ya kukwela bakala yina yandi beno ke salaka masumu na yandi mosi Klisto. **13** Ni zola, kasi yawu salama na luzolo ya Mfumu. **40** Na yawu yina, kana ya kele na madya yina ke na kusala mabanza ya munu, yandi ke lutila na kuvwanda na ti mpangi ya munu bula mabaku, mu ke kudya dyaka kyeze kana yandi kwela dyaka ve. Mu kanisa ti munu ve mbisi, samu ti mpangi ya munu bula ve mabaku. mpe, mu kele na Mpeve ya Nzambi.

(aiōn g165)

8 Ntangu yayi, mu ke pesa beno mvutu na dyambu **9** Mu kele na kimpwanza ve? Mu kele ntumwa ve? ya bibulu yina bantu ke pesaka mutindu minkayulu Mu talaka ve Mfumu ya beto, Yesu? Beno kele na sika ya banzambi ya biteki. Ya kele ya tsyelika ve bambuma ya kisalu ya munu samu na Mfumu? beto nyonso zaba ti beto kele na luzabu. Luzabu ke **2** Ata ti bantu ya nkaka ke na kundima munu ve salaka ti muntu vwanda na mayama, kasi luzolo ke mutindu ntumwa, kasi na beno, mu kele ntumwa. kulisaka. **2** Kana muntu ke na kubanza ti yandi zaba Ya tsyelika, ni beno kele kidimbu ya kisalu ya munu kima, yandi zaba yawu ntete ve mutindu me fwanana. ya buntumwa samu na Mfumu. **3** Mvutu ya munu **3** Kasi muntu yina ke zolaka Nzambi, Nzambi zaba na sika ya bantu ke fundaka munu, ni yayi: **4** Na yandi. **4** Na yina, beto lenda kudya bibulu yina bantu kisalu beto ke na kusala, beto kele ve na luve ya ke pesaka mutindu munkayulu na sika ya banzambi kudya mpe kunwa? **5** Beto kele ve na luve ya kuzyeta ya biteki? Beto zaba ti nzambi ya kiteki kele ve na na kento mutindu ke salaka bantumwa ya nkaka, yinza, mpe ti Nzambi kele kaka mosi. **5** Bantu ya bampangi ya Mfumu, mpe Sefase? **6** Ya ke kaka nkaka ke tubaka ti ya lenda kuvwanda na banzambi munu na Banabase ke na kusala na maboko ya mingi na mazulu to na ntoto. Ya kele ya tsyelika, beto mosi samu na kuzwa madya. **7** Ata kinwani ke banzambi mpe bamfumu kele mingi. **6** Kasi samu na futaka mbongo na kusala kisalu ya yandi. Kisadi-beto, ya kele kaka na Nzambi mosi, yina kele Tata. bilanga ya vinu ke kudya bambuma ya bilanga yina Yandi yidikaka bima nyonso, mpe beto ke na kuzinga yandi ke kunaka, mpe muvungi ke kunwaka miliki ya samu na yandi. Mutindu mosi mpe, ya kele kaka bibulu yina yandi ke yundulaka. **8** Mambu yina mu na Mfumu mosi, Yesu-Klisto. Ni na yandi Nzambi me tuba me katuka ve na mayela ya kimuntu, samu ti yidikaka bima nyonso, mpe beto ke zingaka na yandi. Misiku mpe ke tubaka mutindu yina. **9** Ya tsyelika, ba **7** Kasi bantu nyonso kele ve na luzabu yina. Ntangu sonikaka na Misiku ya Moyize: «Beno fwana kukanga bantu yina vwandaka sambila banzambi ya biteki ve yinwa ya ngombe yina ke na kusala kisalu ya ke kudya bibulu yina bantu ke pesaka mutindu kukabula bambuma na matiti ya yawu.» Nzambi ke minkayulu, bawu ke banzaka na banzambi ya biteki. na kutala kyadi ya bangombe? **10** Ni samu na beto Ndinga yina ke zonzaka na kati ya bantima ya bawu ve yandi ke na kutuba mutindu yina? Ya tsyelika, kele ngolo ve, mpe kele ya kusumuka. **8** Ni madya ve mambu yayi sonamaka samu na beto, samu ti muntu ke salaka ti beto vwanda pene-pene na Nzambi. Kana yina ke balulaka ntoto ya bilanga, kusala na kivuvu beto kudya yawu, beto ke bwela ve kima ya nkaka, mpe muntu yina ke bulaka matiti ya bambuma ya

faline samu na kukabula yawu na bambuma ya yawu, mosi, mu kele ya kutumama na Musiku ya Klisto. 22 kusala kisalu ya yandi na kivuvu ya kuzwa kikunku Ntangu mu ke vwandaka na bantu yina kele ve ya ya yandi. 11 Beto me kuna bambuma ya kimpeve kusikama na kiminu, mu ke zingaka mutindu bawu, na kati ya beno. Na yina, ya kele dyambu ya nene samu ti mu nata bawu na sika ya Klisto. Na yina, mu kana beto kuzwa bimwama na sika ya beno mutindu ke salaka mambu nyonso yina me fwanana na bantu musendo? 12 Kana bantu ya nkaka kele na muswa nyonso samu na kuvukisa ndambu ya bantu. 23 Mu ya kusala yawu na sika ya beno, beto mpe kele na ke na kusala mambu nyonso yayi samu na Nsangu muswa ya kusala yawu kulutila bawu. Kasi beto me ya Mbote, samu ti mu kuzwa ndandu yina yawu ke sadila yawu ve. Beto ke na kuvibidila mambu nyonso pesaka. 24 Beno zaba mbote ti bantu yina ke kimaka samu na kukanga ve bantu nzila na kuwa Nsangu mbangu, ke vwandaka mingi, kasi kaka muntu mosi ya Mbote ya Klisto. 13 Beno zaba mbote ti bayina ke nungaka. Na yina, beno mpe, beno kima samu na ke salaka na kati ya Yinzo ya Nzambi ke kuzwaka kununga. 25 Bantu nyonso yina ke kimaka mbangu, madya na Yinzo ya Nzambi, mpe ti bayina ke salaka ke kubikaka yawu na kumanga bima ya nkaka. Bawu kuna na kiyokolo ya minkayulu, ke kuzwaka kikunku ke salaka mutindu yina samu na kuzwa musendo ya bawu na minkayulu yina. 14 Mutindu mosi mpe, yina ke bebaka mbangu. Kasi beto, beto ke salaka Mfumu pesaka lutumu na bayina ke zabisaka Nsangu yawu samu na kuzwa musendo yina ke bebaka ve. ya Mbote na kuzwa madya ya bawu na kisalu yina. 26 Ni yawu yina, mu ke na kukima ve kidi-kidi, mpe 15 Kasi mu me lomba beno kima ve, mpe na kusonika mu ke na kubula ve makofi kisika kele kima ve. 27 Mu yawu, mu ke na kulomba ve ti beno pesa munu ke talisaka nzutu ya munu mpasi, mpe mu ke tulaka bima yina mu ke na muswa ya kuzwa. Mu banda na yawu na bundongo, samu ti na manima ya kuzabisa kulomba beno yawu? Ve, ya me lutila mbote na munu Nsangu ya Mbote na bantu ya nkaka, ba katula munu na kufwa. Ata muntu lenda kukatula munu dyambu ve na lutangu ya bantu yina ke kuzwa musendo. yayi yina mu ke na kusala mayama. 16 Mu lenda kusala ve mayama samu ti mu ke na kuzabisa Nsangu ya Mbote. Ya kele kisalu yina mu fwana kusala, mpe kyadi na munu kana mu zabisa ve Nsangu ya Mbote. 17 Kana mu ke na kusala yawu na luzolo ya munu mosi, mu fwana kuzwa difuta. Kasi kana mu ke na kusala yawu ve na luzolo ya munu mosi, yawu kele kaka kisalu yina ba tumisaka munu na kusala. 18 Na yina, wapi difuta ya munu? Ni kuzabisa Nsangu ya Mbote ya mpamba ata kulomba bima yina mu fwana kuzwa na kuzabisa Nsangu ya Mbote. 19 Mu kele muntu ya kimpwanza na meso ya bantu nyonso. Kasi mu ndimaka na kuvwanda mundongo ya bantu nyonso, samu ti mu nata lutangu ya kulutila ya bantu na sika ya Klisto. 20 Ntangu mu ke vwandaka na bawu Zwife, mu ke zingaka mutindu Zwife samu ti mu nata bawu na sika ya Klisto. Ya tsyelika, mu zaba ti mu ke tumamaka ve na Misiku ya Moyize, kasi ntangu mu ke vwandaka na bayina ke tumamaka na Misiku ya Moyize, mu ke zingaka mutindu bawu samu ti mu nata bawu na sika ya Klisto. 21 Ntangu mu ke vwandaka na bayina zaba ve Misiku ya Moyize, mu ke zingaka mutindu bawu, samu ti mu nata bawu mpe na sika ya Klisto. Kasi ya zola kutuba ve ti mu ke tumamaka ve na Misiku ya Nzambi, samu ti munu

10 Bampangi, mu zola ti beno zimbana ve mambu yina kuminaka bankooko ya beto na ntangu ya Moyize. Matuti vwandaka keba bawu, mpe bawu nyonso sabukaka mubu. 2 Bawu kuzwaka mbotokolo na matuti mpe na mubu na kuvwanda kintwadi na Moyize. 3 Bawu nyonso kudyaka madya ya kimpeve ya mutindu mosi, 4 mpe kunwaka maza ya kimpeve ya mutindu mosi. Bawu vwandaka kunwa maza yina vwandaka basika na ditadi ya nene ya kimpeve yina vwandaka tambula kintwadi na bawu, mpe ni Klisto vwandaka ditadi yango ya nene. 5 Kasi bantu mingi na kati ya bawu vwandaka yangidika ve Nzambi. Ni yawu yina, bawu kufwaka na yinsi ya kuyuma. 6 Mambu yayi salamaka samu na kupesa beto kifwani, samu ti beto vwindaka ve na bansatu ya kusala mambu ya yimbi mutindu bawu salaka. 7 Beno fwana kusambila ve biteki mutindu salaka bantu ya nkaka na kati ya bawu. Ni na yina, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bantu vukanaka samu na kudy mpe kunwa. Na manima, bawu telamaka samu na kusakana na mutindu ya yimbi.» 8 Beto fwana kusadila ve kindumba mutindu salaka bantu ya nkaka na kati ya bawu, mpe bantu mafunda makumi zole na tatu kufwaka na kilumbu mosi. 9 Beto fwana kutonta

ve Klisto mutindu salaka bantu ya nkaka na kati ya bawu. Na yina, banyoka tatkaka bawu, mpe bawu kufwaka. **10** Beno fwana kunyunguta ve mutindu salaka bantu ya nkaka na kati ya bawu, mpe mbazi yina ke pesaka lufwa, kufwaka bawu. **11** Mambu yina kuminaka bawu samu na kulakisa kifwani na bantu ya nkaka. Yawu kele ya kusonama samu na kukebisa beto, samu ti beto me kuma na ntangu ya nsuka. **(aiōn g165)** **12** Na yina, muntu yina ke na kubanza ti yandi kele ya kutelama, fwana kusala keba samu ti yandi kubwa ve. **13** Bantontolo yina kuminaka beno, vwandaka bantontolo yina ke kuminaka bantu. Nzambi ke zitisaka bansilulu ya yandi, mpe yandi lunda kusala ve ti bantontolo yina ke kumina beno, lutila beno ngolo. Kasi ntangu ntontolo ke kumina mpe ya kukatuka na yawu. **14** Ni yawu yina bampangi ya luzolo, beno kima na kusambilila ya kimpwanza nyonso. **15** Mu ke na kuzonza na beno mutindu na vutulaka matondo kele kintwadi ya beto na menga ya Kliso. Dimpa yina beto ke bukunaka kele kintwadi ya beto na nzutu ya Kliso. **17** Mutindu ya kele kaka na dimpa mosi, beto nyonso ke na kukabula kaka dimpa mosi. **18** Beno tala mutindu kele bantu ya Isayeli: Bayina ke yina ba me pesaka mutindu minkayulu na kuzabisa beno ti ntangu bantu yina zaba ve Nzambi ke yokaka minkayulu ya bawu, bawu ke yokaka yawu samu na bampeve ya yimbi. Bawu ke yokaka ve yawu samu na Nzambi, mpe mu zola ve ti beno vwanda kintwadi na bampeve ya yimbi. **21** Beno lenda kunwa ve malafu yina kele na kati ya mbungu ya Mfumu kintwadi na malafu yina kele na kati ya mbungu ya bampeve ya yimbi. Mutindu mosi mpe, beno lenda kudya ve madya yina kele na mesa ya Mfumu kintwadi na madya yina kele na mesa ya bampeve ya yimbi. **22** To beto ke na sosa ti Mfumu kuzwa beto nkele? Beno ke na kubanza ti beto me lutila yandi ngolo? **23** Beno ke tubaka: «Mu ke na muswa ya kusala mambu ni mambu.» Kasi mambu nyonso ke sadisaka ve beno. Ya tsyelika, beno ke na muswa ya kusala mambu ni mambu, kasi mambu nyonso ke kulisaka ve bantu na bundimi. **24** Ata muntu fwana kusosa na kusala mambu yina kele ndandu samu na yandi mosi. Kasi beno sala mambu yina kele ndandu samu na bantu ya nkaka. **25** Beno kudya bima nyonso yina ba ke tekisaka na zandu ata kuyufula byuvu yina lenda kutalisa beno ntima mpasi. **26** Ya tsyelika, ntoto na bima nyonso ya yawu kele ya Mfumu. **27** Kana muntu yina kele yandi, mpe kana nge me ndima, kudya bima nyonso yina yandi ke pesa nge ata kuyufula byuvu yina lenda mukwikisi bokila nge samu na kudya kintwadi na munkayulu na nzambi ya kiteki, kudya yawu ve samu na muntu yina me zabisa nge yawu, mpe samu na na muntu yina me zabisa nge yawu. Na yina, ntima ya muntu ya nkaka lenda kutalisa ve ntima mpasi. **29** Mu ke na kuzonzila ve biteki. **30** Kana mu ke na kutonda lunda kusala kima ni kima, beno ti beto nyonso ke na kuzabisa beno ti ntangu bantu yina zaba ve Nzambi na madya yina mu ke na kudya ata muntu Nzambi na madya yina mu ke na kudya kintwadi ya beto na nzutu ya Kliso. **31** Na yina, ata ti beno ke na kudya, dimpa mosi, beto nyonso ke na kuzabisa beno ti ntangu bantu ya kuzonzila Nzambi. **32** Beno Beno tala mutindu kele bantu ya Isayeli: Bayina ke vwanda na nkadulu yina lenda kubwisa ve ba-Zwife, kudyaka bibulu yina ba ke pesaka mutindu minkayulu na kuzabisa beno ti ntangu bantu yina zaba ve Nzambi na madya yina mu ke na kudya kintwadi na Nzambi. **33** Ni yawu yina munu mpe, mu ke sosaka minkayulu na kuzabisa beno ti ntangu bantu yina zaba yimbi na madya yina mu ke na kudya kintwadi na Nzambi. **34** Na yina, ati ti beno ke na kudya, dimpa mosi, beto nyonso ke na kuzabisa beno ti ntangu bantu yina zaba yimbi na madya yina mu ke na kudya kintwadi na Nzambi. **35** Ni yawu yina munu mpe, mu ke sosaka minkayulu na kuzabisa beno ti ntangu bantu yina zaba yimbi na madya yina mu ke na kudya kintwadi na Nzambi. **36** Na yina, ati ti beno ke na kudya, dimpa mosi, beto nyonso ke na kuzabisa beno ti ntangu bantu yina zaba yimbi na madya yina mu ke na kudya kintwadi na Nzambi. **37** Ni yawu yina munu mpe, mu ke sosaka minkayulu na kuzabisa beno ti ntangu bantu yina zaba yimbi na madya yina mu ke na kudya kintwadi na Nzambi. **38** Na yina, ati ti beno ke na kudya, dimpa mosi, beto nyonso ke na kuzabisa beno ti ntangu bantu yina zaba yimbi na madya yina mu ke na kudya kintwadi na Nzambi. **39** Ni yawu yina munu mpe, mu ke sosaka minkayulu na kuzabisa beno ti ntangu bantu yina zaba yimbi na madya yina mu ke na kudya kintwadi na Nzambi. **40** Na yina, ati ti beno ke na kudya, dimpa mosi, beto nyonso ke na kuzabisa beno ti ntangu bantu yina zaba yimbi na madya yina mu ke na kudya kintwadi na Nzambi. **41** Beno landa ndyatulu ya munu mutindu mu ke na kulanda ndyatulu ya Kliso. **2** Mu ke na kupesa beno masiika, samu ti beno ke na kubambukila munu moyo konso ntangu, mpe ti beno ke na kulanda malongi yina mu zabisaka beno. **3** Kasi mu zola ti beno zaba mambu yayi: Kliso kele mfumu ya bakala. Bakala kele mfumu ya kento, mpe Nzambi kele mfumu ya Kliso. **4** Konso bakala yina ke sambilaka to ke bikulaka na yimpu na zulu ya yintu ke zitisaka ve Kliso yina kele mfumu ya yandi. **5** Kasi konso kento yina ke sambilaka to ke bikulaka ata kukanga kitambala na yintu, ke zitisaka ve bakala yina kele

mfumu ya yandi. Yandi kele mutindu kento yina ba me mu lenda kusiika beno ve. 23 Ya tsyelika, ndongosolo zenga bansuki. 6 Kana kento ke na zola ve kukanga yina mu kuzwaka na sika ya Mfumu, mpe yina mu yintu, yandi fwana kuzenga bansuki ya yandi. Kasi zabisaka beno, kele mutindu yayi: Na mpimpa ya mutindu ya kele nsoni na kento na kuzenga bansuki kilumbu yina ba yekulaka Mfumu Yesu, yandi bakaka to na kukatula yawu, ya me lunga ti yandi kanga dimpa, 24 mpe na manima ya kutonda Nzambi, yandi kitambala na yintu. 7 Bakala fwana kulgwa ve yimpulu bukunaka yawu mpe tubaka: «Yayi ni nzutu ya munu samu ti yandi kele kifwani mpe nkembo ya Nzambi. yina mu ke na kupesa samu na beno. Beno sala Kasi kento kele nkembo ya bakala. 8 Ya tsyelika, mutindu yayi samu na kubambukila munu moyo.» Nzambi yidikaka ve bakala na nzutu ya kento, kasi 25 Mutindu mosi mpe, na manima ya kudya, yandi ni kento yandi yidikaka na nzutu ya bakala. 9 Yandi bakaka mbungu mpe tubaka: «Mbungu yayi kele yidikaka ve bakala samu na kento, kasi ni kento yandi ngwisanai ya malu-malu yina me salama na menga ya yidikaka samu na bakala. 10 Ni yawu yina samu na munu. Konso ntangu yina beno ke kunwa yawu, beno bambazi, kento fwana kuvwanda na kidimbu na yintu sala mutindu yayi samu na kubambukila munu moyo.» samu na kulakisa ti yandi kele na yisi ya lutumu. 11 26 Ya tsyelika, konso ntangu yina beno ke kudya Kasi na beto yina kele samu na Mfumu, kento kele na dimpa yina, mpe beno ke kunwa mbungu yina, beno maboko ya bakala, mpe bakala kele na maboko ya ke zabisa nsangu ya lufwa ya Mfumu tii ntangu yandi kento. 12 Kana Nzambi yidikaka kento na nzutu ya ke vutuka. 27 Ni yawu yina, muntu yina ke kudya bakala, bakala ke butukaka na kento, mpe nyonso ke dimpa to ke kunwa mbungu ya Mfumu ata kuvwanda katukaka na sika ya Nzambi. 13 Beno tala beno mosi. na nkadulu ya kulunga, ke sala disumu na nzutu mpe Ya kele mbote na kento na kukanga ve yintu ntangu menga ya Mfumu. 28 Na yina, konso muntu fwana yandi ke sambilaka Nzambi? 14 Mambu ya yinza ke kuyindula na kati ya ntima ya yandi wapi mutindu kele lakisaka beno ti ya kele nsoni na bakala na kuvwanda nkadulu ya yandi ntete na kudya dimpa mpe kunwa na bansuki ya yinda. 15 Kasi ya kele nkembo samu mbungu yina. 29 Ya tsyelika, muntu yina ke kudya na kento na kuvwanda na bansuki ya yinda. Nzambi dimpa mpe ke kunwa mbungu ya Mfumu ata kuzaba pesaka kento bansuki ya yinda samu na kukanga ti ya kele nzutu ya Mfumu, ke kuzwa kitumbu na sika yintu ya yandi. 16 Kana muntu ke na kumanga ya Nzambi. 30 Ni yawu yina, na kati ya beno kele na dyambu yayi, yandi fwana kuzaba ti beto mosi to bambevo mingi mpe bantu ya banzutu ya kulemba, mabuundi ya Nzambi kele ve na kifu ya nkaka. 17 mpe ti lutangu ya nene ya bantu me kufwaka. 31 Kana Na mambu yina mu ke zabisa beno, mu lenda kusiika beto tala ntete na kati ya ntima ya beto wapi mutindu beno ve samu ti ntangu beno ke vukanaka, beno ke kele nkadulu ya beto, Nzambi ke fundisa beto ve. 32 salaka ve mambu ya mbote, kasi mambu ya yimbi. 18 Ntangu Mfumu ke fundisaka, yandi ke sembaka beto Ntete-ntete, mu kuwaka ti ntangu beno ke vukanaka, samu ti beto kuzwa ve kitumbu kintwadi na bantu ya beno ke vwandaka ya kukabuka, mpe mu ke na yinza. 33 Bampangi! Na yina, beno fwana kuvungilaka kundima ti ya lenda kuvwanda mambu ya tsyelika. 19 bampangi ya beno ntangu beno ke vukanaka samu Ya tsyelika, bankabwanu fwana kuvwanda na kati ya na kudya madya ya Mfumu. 34 Kana muntu ke na beno, samu ti bayina kele ya kukwikama talana na nsatu, yandi fwana kudya ntete na yinzo ya yandi, kati-kati ya beno. 20 Ntangu beno ke vukanaka, beno samu ti Nzambi fundisa ve beno na balukutakanu ke kudya ve madya ya Mfumu. 21 Na ntangu ya ya beno. Na yina me tala mambu ya nkaka yina me kudya, konso muntu ke nwaninaka na kubaka madya bikana, mu ke yidika yawu ntangu mu ke kwiza. ya yandi. Na yina, bantu ya nkaka ke vwandaka na nsatu, kasi ba ya nkaka ke kolaka malafu. 22 Beno kele ve na bayinzo samu na kudya mpe kunwa? To beno ke salaka mutindu yina samu na kusafula dibuundi ya Nzambi, mpe kutalisa nsoni na bayina kele ve na kima ya kudya? Wapi mambu beno ke na kuvungila ti mu zabisa beno? Beno ke na kubanza ti mu ke siika beno? Ve, na mambu ya mutindu yina,

12 Bampangi, na yina me tadila lulendo yina ke katukaka na Mpeve ya Longo, mu zola ti beno zaba butsyelika ya yawu. 2 Beno zaba ti ntangu beno zabaka ntete Nzambi ve, banzambi ya biteki yina ke zonzaka ve vwandaka benda beno, mpe beno vwandaka lenda ve na kumanga. 3 Ni yawu yina, mu zola kuzabisa beno dyambu yayi: Muntu yina ke

na Mpeve ya Nzambi lenda kutuba ve: «Bika Yesu kele mingi, kasi nzutu ke kaka mosi. 21 Na yina, vwanda ya kusinga», mpe ata muntu lenda kutuba: disu lenda kutuba ve na diboko: «Mu kele ve na «Yesu kele Mfumu» kana Mpeve ya Longo ke na nsatu ya nge!» To yintu lenda kutuba ve na makulu: kutwadisa yandi ve. 4 Ya kele na mitindu mingi ya «Mu kele ve na nsatu ya beno!» 22 Kasi binama ya makabu ya kimpeve, kasi kaka ni Mpeve mosi ke nzutu yina ke talanaka mutindu binama yina ke na pesaka yawu. 5 Ya ke na mitindu mingi ya kusadila, ngolo ve, kele mfunu. 23 Beto ke lutilaka na kuzitisa kasi kaka ni Mfumu mosi beto ke sadilaka. 6 Ya ke na binama yina beto ke talaka ti yawu ke na mfunu mitindu mingi ya bisalu, kasi kaka ni Nzambi mosi ke mingi ve, mpe beto ke lutilaka na kubumba binama pesaka bantu ngolo ya kusala yawu. 7 Konso muntu yina kele nsoni na meso ya bantu. 24 Binama yina ke kuzwaka lulendo ya Mpeve ya Longo samu na kele ve nsoni na meso ya bantu ke na mfunu ve na mbote ya bantu nyonso. 8 Na muntu yayi, Mpeve ya kubumba yawu mbote. Kasi Nzambi na kuyidika nzutu Longo ke pesaka dikabu ya kuzonza na ndwenga, ya muntu salaka ti bantu lutila na kuzitisa binama mpe na muntu ya nkaka, kaka ni Mpeve yina ke yina ke kondwaka buzitu. 25 Na yina, nkabwani kele pesaka dikabu ya kuzonza na luzabu. 9 Kaka ni ve na kati ya nzutu. Kasi binama nyonso ya nzutu Mpeve mosi yina ke pesaka na muntu mosi dikabu ya ke salasanaka. 26 Kana kinama mosi ya nzutu ke kiminu, mpe na muntu ya nkaka dikabu ya kubelusa na kutala mpasi, binama nyonso ya nzutu mpe ke bambevo. 10 Na muntu ya nkaka, Mpeve ya Longo na kutala mpasi kintwadi na yandi. Ntangu kinama ke pesaka dikabu ya kusala bimangu. Na muntu ya mosi ya nzutu ke kuzwaka masiika, binama nyonso nkaka, yandi ke pesaka dikabu ya kubikula, na muntu ke yangalalaka kintwadi na yandi. 27 Kasi beno, ya nkaka dikabu ya kuswasikisa bampeve ya yimbi beno kele nzutu ya Klisto, mpe konso muntu na kati na Mpeve ya Nzambi, na muntu ya nkaka dikabu ya ya beno kele kinama ya nzutu yina. 28 Na kati ya kuzonza bandinga yina bantu zaba ve, mpe na muntu dibuundi, Nzambi tulaka bantumwa na mulonga ya ya nkaka dyaka dikabu ya kubangula bandinga yina. ntete. Na mulonga ya zole, yandi tulaka mimbikudi, 11 Kaka ni Mpeve mosi ke salaka mambu nyonso mpe na mulonga ya tatu milongisi. Na manima ya yina. Mpeve ya Longo ke pesaka na konso muntu bawu kele na bayina ke na dikabu ya kusala bimangu, dikabu ya kuswaswana na mpangi mutindu yandi bayina ke na dikabu ya kubelusa bambevo, bayina zola. 12 Mutindu mosi mpe, nzutu kele kaka mosi, ke na dikabu ya kusadisa bampangi, bayina ke na kasi yawu kele na binama mingi. Ata ti binama yango dikabu ya kutwadisa bampangi, mpe bayina ke na kele mingi, yawu ke yidikaka nzutu kaka mosi. Yawu dikabu ya kuzonza na bandinga yina bantu zaba ve, kele mpe mutindu yina na Klisto. 13 Ya tsyelika, beto 29 Bantu nyonso kele bantumwa ve, to mimbikudi, to nyonso: ba-Zwife mpe ba-Ngeleke, bandongo mpe milongisi. Bantu nyonso kele ve na dikabu ya kusala bantu ya kimpwanza, beto kuzwaka mbotokolo na bimangu. 30 Bantu nyonso kele ve na dikabu ya lulendo ya Mpeve ya Longo kaka mosi samu na kubelusa bambevo, dikabu ya kuzonza bandinga yina kuyidika nzutu kaka mosi, mpe kaka ni Mpeve mosi bantu zaba ve, to ya kubangula yawu. 31 Na yina, kele na kati ya bantima ya beto. 14 Nzutu kele kaka beno sosa na kuzwa makabu yina me lutila mfunu. ve na kinama mosi, kasi na binama mingi. 15 Kana Kasi ntangu yayi, mu ke lakisa beno nzila yina me dikuila tuba: «Mu kele ve diboko. Na yina, mu kele ve lutila banzila nyonso mfunu.

13 Mu lenda kuvwanda na dikabu ya kuzonza bandinga ya bantu mpe ya bambazi. Kasi kana mu ke zolaka ve bampangi ya munu, mu kele mutindu ngoma to ngunga yina ke salaka makelele ya mpamba. 2 Mu lenda kuvwanda na dikabu ya kubikula, kuvwanda na ndwenga mpe kuzaba mbote mansweki ya Nzambi, to mu lenda kuvwanda na kiminu yina lenda kusala ti mu katula myongo na bisika yawu kele, kana mu ke zolaka ve bampangi,

mu kele muntu ya mpamba. 3 Mu lenda kukabula ke zonzaka. Na lulendo ya Mpeve ya Longo, yandi bimwama nyonso ya munu na sika ya bampatu, mpe ke zabisaka mansweki ya Nzambi. 3 Kasi muntu kupesa nzutu ya munu samu ti ba yoka munu na tiya, yina ke bikulaka, ke zonzaka na sika ya bantu samu kana mu ke zolaka ve bampangi, mambu nyonso yina na kukulisa kiminu ya bawu, kukindisa bawu, mpe kele kaka mpamba. 4 Muntu yina ke zolaka bampangi kubomba bawu. 4 Muntu yina ke zonzaka bandinga ke vwandaka na mvibudulu mpe ke salaka mambu ya yina bantu zaba ve, ke kulisaka kiminu ya yandi mosi. mbote. Yandi ke vwandaka ve na musoki, ke sosaka Kasi muntu yina ke bikulaka, ke kindisaka dibuundu ve na kutalana, mpe kele ve na mayama. 5 Yandi ke nyonso. 5 Mu zola ti beno nyonso zonza bandinga salaka ve mambu ya nsoni, mpe yandi kele ve na yina. Kasi mu zola mingi ti beno vwanda na dikabu munimi. Yandi ke dasukaka ve, mpe ke zimbanaka ya kubikula. Kana muntu mosi na kati ya beno ke yimbi yina ba ke salaka yandi. 6 Muntu yina ke na kuzonza bandinga yina bantu zaba ve, ya fwana zolaka bampangi ke yangalalaka ve na mambu ya kuwwanda na muntu yina ke bangula yawu, samu ti kudedama ve. Kasi yandi ke yangalalaka na mambu dibuundu nyonso kula na kiminu. Kana ni mutindu ya butsyelika. 7 Muntu yina ke zolaka bampangi yina ve, muntu yina ke bikulaka me lutila mfunu na ke lemvokilaka mambu nyonso. Yandi ke kwikilaka muntu yina ke zonzaka bandinga yina bantu zaba na mambu nyonso, ke salaka kivuvu na mambu ve. 6 Bampangi, kana ntangu yayi mu kwiza na sika nyonso, mpe ke vibidilaka mambu nyonso. 8 Luzolo ya beno, mpe mu zonzilla beno na bandinga yina kele seko. Kasi na bilumbu ke kwiza bambikululu bantu zaba ve, yawu ke sadisa beno ve. Kasi mu ke vwanda dyaka ve. Dikabu ya kuzonza bandinga fwana kunatina beno mambu yina Nzambi me zabisa yina bantu zaba ve ke manisa, mpe dikabu ya luzabu munu, mambu ya ndwenga, mbikululu, to ndongosolo. ke zimbana. 9 Ya tsyelika, luzabu ya beto kele ya 7 Ya kele mpe mutindu mosi samu na bisikulu ya kulunga ve, mpe mambu nyonso yina beto ke bikulaka muziiki mutindu dituutu mpe kisanzi. Kana yawu ke ke vwandaka ve ya kulunga. 10 Kasi ntangu mambu na kupesa ve miningu ya kuswaswana, wapi mutindu nyonso ke vwanda ya kulunga, mambu yina kele ve muntu ke zaba nzimbu ya dituutu to ya nsambi? 8 ya kulunga ke zimbana. 11 Ntangu mu vwandaka Kana kulumenta ke na kupesa ve muningu ya mbote, mwana ya fyoti, mu vwandaka zonza mutindu mwana nani ke kubama samu na kunwana muzingu? 9 ya fyoti, mu vwandaka banza mutindu mwana ya fyoti, Beno mpe, kana mambu yina beno ke na kuzonza mpe mu vwandaka bakula mambu mutindu mwana kele na ndinga yina bantu lenda kubakula ve, wapi ya fyoti. Kasi ntangu mu me kuma kuluntu, mu me mutindu bantu lenda kuzaba mambu yina beno ke na bika mambu nyonso ya bana ya fyoti. 12 Ntangu yayi, kuzonza? Beno ke na kuzonza na mupeve. 10 Ya mambu yina beto ke na kutala kele mutindu kizizi yina kele na bandinga mingi na yinza, kasi konso ndinga ke na kutalana mbote ve na kitala-tala. Kasi kilumbu kele na nsasa ya yawu. 11 Kana mu zaba ve ndinga kele yina beto ke tala na pwelele nyonso na meso ya yina mu ke na kuwa, muntu yina ke na kuzonza yawu beto mosi. Ntangu yayi, mu zaba mambu nyonso ve. kele nzenza na ntwala ya munu. Munu mpe, mu Kasi kilumbu kele yina mu ke zaba mambu nyonso kele nzenza na ntwala yandi. 12 Na yina, mutindu mutindu Nzambi zaba munu. 13 Ntangu yayi, ya ke beno ke sosaka na ntima nyonso na kuzwa lulendo na mambu tatu yina ke manisaka ve: kiminu, kivuvu, yina ke katukaka na Mpeve ya Longo, beno sosa na mpe luzolo. Kasi dyambu yina me lutila mfunu na kuwwanda na makabu yina ke kulisaka dibuundu ya mambu tatu yayi ni luzolo.

14 Beno sosa ntete na kuzola bampangi ya beno.

Beno sosa mpe na kuzwa lulendo yina ke katukaka na Mpeve ya Longo. Kasi beno sosa ya kulutila na kuzwa dikabu ya kubikula. 2 Muntu yina ke zonzaka bandinga yina bantu zaba ve, ke zonzaka ve na sika ya bantu. Yandi ke zonzaka na Nzambi, samu ti ata muntu ke bakulaka mambu yina yandi

Nzambi. 13 Ni yawu yina, muntu yina ke zonzaka bandinga yina bantu zaba ve, fwana kusambilala samu na kubangula yawu. 14 Kana mu ke na kusambilala na bandinga yina bantu zaba ve, mpeve ya munu ke na kusambilala, kasi mayela ya munu ke na kusala kima ve. 15 Na yina, yinku mu ke sala? Mu ke sambilala na mpeve ya munu, kasi mu ke sambilala mpe na mayela ya munu. Mu ke yimbila na mpeve ya munu, kasi mu ke yimbila mpe na mayela ya munu. 16 Kana nge

ke na kutonda Nzambi kaka na mpeve ya nge, wapi ya nkaka fwana kubangula yawu samu na bampangi. mutindu mutindu yina zaba ve mambu yina ke lenda na 28 Kana mutindu yina ke bangula kele ve, bayina ke na kutuba «Ameni» na lusambulu ya nge ya kuvutula kuzonza bandinga yina fwana kuvwanda swi na katimati matondo? Ya tsyelika, yandi zaba ve mambu yina nge ya dibuundu. Bawu zonza kaka na katy ya bantima ya ke na kuzonza. 17 Ata ti lusambulu ya nge ya kuvutula bawu mpe na Nzambi. 29 Kasi na bayina kele na matondo kele mbote, yawu ke kulisa ve kiminu ya dikabu ya kubikula, bantu zole to tatu fwana kuzonza, mpangi ya nge. 18 Mu ke na kutonda Nzambi, samu mpe bantu ya nkaka fwana kuwa mpe kulanda kana ti mu lutila beno nyonso na kuzonza bandinga yina yawu kele ya tsyelika. 30 Kana mutindu ya nkaka me bantu zaba ve. 19 Kasi na ntwala ya bandimi yina me kuzwa mbikululu, ya me lunga ti mutindu yina ke na vukana, ya me lutila mbote na munu na kuzonza kaka kuzonza vwanda swi. 31 Beno nyonso lenda kubikula. bampova tanu yina bantu lenda kubakula samu na Kasi beno fwana kusala yawu mosi na mosi, samu kulongisa bampangi, kasi ve mafunda ya bampova na ti bantu nyonso longoka mpe kuzwa kibakala. 32 bandinga ya kimpeve. 20 Bampangi, beno vwanda ve Bayina ke na dikabu ya kubikula ke na lulendo ya bana ya fyoti na nkadulu ya beno. Beno vwanda bana kukutika yawu. 33 Ya tsyelika, Nzambi kele ve Nzambi ya fyoti na mambu ya yimbi, kasi bantu ya kukula na ya muvusu, kasi Nzambi ya kizunu. Mutindu mosi na nkadulu ya beno. 21 Ya kele ya kusonama na Misiku: kati ya mabuundu nyonso ya Nzambi, 34 bakento «Mu ke zonzila bantu yayi na lusalusu ya banzenza fwana kuvwanda swi na katy ya dibuundu. Bawu yina ke zonzaka bandinga ya nkaka. Kasi ata mu sala kele ve na muswa ya kuzonza, mpe bawu fwana mutindu yina, bawu ke kuwa munu ve.» 22 Na yina, kutumama mutindu Musiku ke tumisaka. 35 Kana ya kuzonza bandinga yina bantu zaba ve kele kidimbu ke na dyambu yina bawu ke na kubakula mbote ve, samu na bayina kele ve bandimi, kasi yawu kele ve bawu fwana kuyufula yawu na babakala ya bawu na kidimbu na bandimi. Mutindu mosi mpe, kubikula kele yinzo, samu ti ya kele mbote ve na kento na kuzonza kidimbu samu na bandimi, kasi yawu kele ve kidimbu na katy ya dibuundu. 36 Beno banza ti mambu ya na bayina kele ve bandimi. 23 Kana bandimi nyonso Nzambi katukaka na sika ya beno? To beno banza ti vukana, mpe ti bawu nyonso zonza na bandinga yina kaka ni beno kuwaka yawu? 37 Kana mutindu ke na bantu zaba ve, bayina zaba ve mambu yina to bayina kubanza ti yandi kele mumbikudi to yandi kele na kele ve bandimi yina ke kota kuna ke banza ti beno dikabu ya kimpeve, yandi fwana kuzaba ti mambu me lawuka. 24 Kana bawu nyonso ke na kubikula, yina mu ke na kusonikina beno kele lutumu ya Mfumu. mpe ti mutindu yina zaba ve mambu yina to yina kele 38 Kana yandi ke na kundima yawu ve, Nzambi mpe ve mukwikisi kota kuna, yandi ke bakula masumu ke ndima yandi ve. 39 Na yina bampangi, beno sosa ya yandi, mpe ke funduswa na mambu yina bawu na kuzwa dikabu ya kubikula, mpe beno yimina ve ke na kuzonza. 25 Mambu yina kele ya kubumbama bantu na kuzonza bandinga yina bantu zaba ve. 40 na katy ya ntima ya yandi ke zabana. Na yina, yandi Kasi mambu nyonso fwana kusalama na mutindu me ke fukama kizizi na ntoto, mpe ke sambilala Nzambi fwanana mpe na muvusu ve.

na kutuba: «Ya tsyelika, Nzambi kele na katy-katy ya beno.» 26 Na yina bampangi, beno fwana kusala mutindu yayi: Ntangu beno ke vukanaka samu na kusambila, mutindu mosi na katy ya beno lenda kuyimba nzimbu, mutindu ya nkaka lenda kulongisa bampangi, mutindu ya nkaka lenda kuzabisa mansweki ya Nzambi, mutindu ya nkaka lenda kuzonza bandinga yina bantu zaba ve, mpe mutindu ya nkaka dyaka lenda kubangula bandinga yina. Mambu nyonso yayi fwana kusadisa bandimi na kukula na kiminu. 27 Kana bantu ke na kuzonza bandinga yina bantu zaba ve, ya me fwana ti bantu zole to tatu sala yawu. Bawu fwana kuzonza mosi na mosi kana mpangi me manisa, mpe ti mutindu

15 Bampangi, ntangu yayi mu ke na kubambula beno Nsangu ya Mbote yina mu zabisaka beno. Beno ndimaka yawu, mpe beno kele ya kukwikama na yawu. 2 Ni yawu ke sala ti beno kuzwa mpulusu kana beno tatamana na kukwikila na mambu yina mu zabisaka beno. Kana ni mutindu yina ve, beno kwikilaka ya mpamba. 3 Mu pesaka beno ntete ndongosolo yina munu mosi kuzwaka: Klisto kufwaka samu na masumu ya beto mutindu yawu sonamaka na Dibuku ya Nzambi. 4 Ba tulaka yandi na ndyamu, mpe na kilumbu ya tatu, yandi vumbukaka na lufwa mutindu yawu sonamaka na Dibuku ya Nzambi. 5

Yandi talanaka na Sefase mpe na bantumwa ya lufwa me kwiza na muntu mosi. 22 Bantu nyonso ke nkaka 6 Yandi talanaka mpe na lutangu ya bampangi kufwaka samu ti bawu kele ya kukangama na Adami. kulutila bankama tanu yina vukanaka kisika mosi. Mutindu mosi mpe, bantu nyonso ke kuzwa luzingu Mingi na kati ya bawu ke ntete moyo, kasi ba ya samu ti bawu kele ya kukangama na Klisto. 23 Kasi nkaka me kufwaka. 7 Na manima, yandi talanaka bawu nyonso ke vumbuka na ndandanu: ntete-ntete na Zaki mpe na bantumwa nyonso. 8 Na manima Klisto, mpe na manima bantu nyonso yina kele ya ya kutalana na bantu nyonso yina, yandi talanaka kukangama na Klisto. 24 Na manima ya mambu mpe na munu yina kele mutindu mwana yina me nyonso yayi, ke vwanda nsukunu ya bima nyonso. butuka na bangonda ya kulunga ve. 9 Ya tsyelika, Klisto ke mwangisa bimfumu nyonso, bayina nyonso bantumwa nyonso ya nkaka me lutila munu mfunu. kele na bumfumu, mpe bayina nyonso ke na lulendo. Na kutala mbote, mu kele ve na muswa ti ba bokila Ntangu yandi ke manisa na kusala mutindu yina, munu ntumwa, samu ti mu me talisa dibuuundu ya yandi ke pesa Kimfumu ya yandi na sika ya Tata Nzambi mpasi mingi. 10 Kasi ni bumbote ya Nzambi Nzambi. 25 Klisto fwana kuwwanda na bumfumu ya salaka ti mu kuma mutindu mu kele ntangu yayi, yandi tii ntangu Nzambi ke nunga bambeni nyonso, mpe bumbote yango vwandaka ve ya mpamba. Mu mpe ke tula bawu na yinsi ya makulu ya Klisto. 26 me sala kisalu ya munu kulutila bantumwa nyonso Mbeni ya nsuka yina yandi ke mwangisa, ni lufwa. ya nkaka. Ni munu ve vwandaka sala kisalu yango, 27 Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bima kasi ni bumbote yina Nzambi lakisaka munu. 11 Na nyonso kele ya kutumama na yandi.» Kasi Nzambi yina, ata ya vwanda munu to ya vwanda bawu, ni kele ve na kati ya lutangu ya bima nyonso yina. 28 Nsangu ya Mbote yina beto ke na kulongisa, mpe ni Ntangu bima nyonso ke vwanda ya kutumama na yawu beno kwikilaka. 12 Beto ke na kulongisa ti Klisto yandi, yandi mosi mpe Mwana ke tumama na Nzambi vumbukaka na lufwa. Na yina, samu na yinki bantu yina salaka ti bima nyonso vwanda ya kutumama na ya nkaka na kati ya beno ke tubaka ti bantu ya kufwa yandi. Na yina, Nzambi ke vwanda mfumu ya bantu ke vumbuka ve na lufwa? 13 Kana bantu ya kufwa mpe bima nyonso. 29 Kana ni mutindu yina ve, yinki ke vumbuka ve na lufwa, yawu zola kutuba ti Klisto ke sala bantu yina ke kuzwaka mbotokolo samu na mpe vumbukaka ve na lufwa. 14 Kasi kana ya kele ya bantu ya kufwa? Samu na yinki bawu ke kuzwaka tsyelika ti Klisto vumbukaka ve na lufwa, mambu yina mbotokolo yina kana bantu ya kufwa ke vumbuka ve beto ke na kulongisa kele ya mpamba, mpe beno ke na lufwa? 30 Beto mosi mpe, samu na yinki konso na kusala mpe kiminu ya mpamba. 15 Kana bantu ntangu beto ke tambulaka pene-pene na lufwa? 31 ya kufwa ke vumbuka ve na lufwa, ya zola kutuba ti Bampangi, konso kilumbo mu ke zingaka pene-pene Nzambi mpe vumbulaka ve Klisto na lufwa. Na yina, na lufwa. Ya tsyelika, mu ke na kuzabisa beno yawu, beto ke tubaka kimbangi ya luvunu na Nkumbu ya samu ti mu ke salaka mayama samu na beno na Nzambi ntangu beto ke na kutuba ti yandi vumbulaka bundiku yina kele na beto na Yesu-Klisto, Mfumu ya Klisto na lufwa. 16 Kana bantu ya kufwa ke vumbuka beto. 32 Na mbanza Efeso, mu nwanaka muzingu na ve na lufwa, Klisto mpe vumbukaka ve na lufwa. 17 bantu yina kele na nkadulu ya bibulu ya mfinda. Kana Kana Klisto vumbukaka ve na lufwa, kiminu ya beno yawu vwandaka samu na mambu ya kimuntu, yawu kele mpamba, mpe beno ke na kuzinga ntete na zolaka vwanda muzingu ya mpamba. Kana bantu ya kati ya masumu ya beno. 18 Ya zola kutuba mpe kufwa ke vumbuka ve na lufwa, beto tuba kwandi: ti bayina vwandaka kwikila Klisto mpe kufwaka ke «Beto kudya mpe kunwa samu ti mbasi beto ke kuzwa ve mpulusu. 19 Kana beto kele na kivuvu kufwa». 33 Beno sala keba! Muntu yina ke tambulaka na Klisto samu na mambu ya yinza ya luzingu yayi na bandiku ya yimbi ke kumaka muntu ya yimbi. 34 kaka, beto me lutila bantu nyonso na mawa. 20 Kasi Beno yutukila mabanza ya mbote, mpe beno sala ya tsyelika, Klisto vumbukaka na kati ya bantu ya dyaka ve masumu. Ya tsyelika, bantu ya nkaka na kufwa. Ni yandi Nzambi vumbulaka ntete na lufwa kati ya beno zaba Nzambi ve, mpe mu ke na kutuba samu na kulakisa ti bantu yina kufwaka ke vumbuka yawu samu ti beno tala nsoni. 35 Kasi muntu lenda mpe na lufwa. 21 Ya tsyelika, mutindu lufwa kwizaka kuyufula: «Wapi mutindu bantu ya kufwa ke vumbuka na muntu mosi, mutindu mosi mpe, mvumbukulu na na lufwa? Wapi nzutu ke vwanda na bawu?» 36 Nge

ke na mayela ve! Mbuma yina nge ke kunaka na yina kele na musuni mpe menga lenda kukota ve na ntoto ke bolaka, ntete yawu basisa yinti. **37** Kima yina Kimfumi ya Nzambi, mpe bima yina ke kufwa lenda nge ke kunaka kele kaka mbuma ya mpamba. Ya kukota ve kisika kele bima yina ke kufwa ve. **51** Mu ke lenda kuvwanda mbuma ya disangu to ya kima ya zabisa beno mansweki yayi: Beto ke kufwa ve beto nkaka. Nge ke kunaka ve yinti yina ke basikaka na nyonso. Kasi banzutu ya beto nyonso ke soba **52** na mbuma yina. **38** Na manima, Nzambi ke menisaka mpamukunu na mutindu ya mbwetolo ya meso. Yawu mbuma mutindu yandi ke zolaka. Konso mbuma ke salama ntangu muningu ya nsuka ya kulumenta ke basisaka yinti ya mutindu ya yawu. **39** Banzutu ke wakana. Ntangu muningu yina ke wakana, bantu nyonso kele mutindu mosi ve. Musuni ya muntu ya kufwa ke vumbuka na lufwa na banzutu yina kele ya kuswaswana na musuni ya kibulu. Mutindu ke bola dyaka ve. Kasi samu na beto, Nzambi ke mosi mpe, musuni ya ndeke kele ya kuswaswana na soba banzutu ya beto. **53** Ya tsyelika, nyonso yina musuni ya mbisi. **40** Ya kele na bima yina ke talanaka ke bolaka, ke bola dyaka ve, mpe nyonso yina ke na zulu, mpe bima yina ke talanaka na ntoto. Kasi kufwaka, ke kufwa dyaka ve. **54** Ntangu, nyonso yina bima yina ke talanaka na zulu kele na kitoko mosi ke bolaka, ke bola dyaka ve, mpe nyonso yina ke ve na bima yina ke talanaka na ntoto. **41** Ntangu kufwaka, ke kufwa dyaka ve, mambu yayi ya Dibuku kele na mutindu ya yawu ya kulezima. Mutindu mosi ya Nzambi ke salama: «Lufwa ke dyaka ve, Nzambi mpe, ngonda na bambwetete ke lezimaka ve mutindu me nunga yawu.» **55** «Lufwa! Wapi sika kele ngolo mosi, mpe konso mbwetete kele na mutindu ya yawu ya nge ya kununga? Wapi sika nge me tula lulendo ya kulezima. **42** Ya ke vwanda mpe mutindu mosi ya nge ya kufwa bantu?» (**Hades 986**) **56** Lulendo ya samu na mvumbukulu ya bantu na lufwa. Ntangu lufwa ni disumu, mpe ni Misiku ke pesaka ngolo na ba ke zikaka nzutu ya muntu, yawu ke bolaka. Kasi disumu. **57** Kasi beto tonda Nzambi yina ke pesaka ntangu Nzambi ke vumbula yawu na lufwa, yawu beto ngolo ya kununga na lusalusu ya Mfumu ya ke bola dyaka ve. **43** Ntangu ba ke zikaka nzutu ya beto, Yesu-Klisto. **58** Bampangi ya luzolo! Na yina, muntu, yawu ke vwandaka dyaka ve na mfunu mpe beno vwanda na ngolo mpe beno vutuka manima ve. yawu ke vwandaka dyaka ve na ngolo. Kasi ntangu Beno tatamana na kusala na ntima mosi kisalu ya Nzambi ke vumbula yawu na lufwa, yawu ke vwanda Mfumu. Beno fwana kuzaba ti mpasi yina beno ke na nzutu ya ngolo mpe ya nkembo. **44** Ntangu ba ke kutala na kusala kisalu ya Mfumu, ke vwanda ve ya zikaka mvumbi, ya ke vwandaka nzutu ya kimuntu. mpamba.

Kasi ntangu Nzambi ke vumbula yawu na lufwa, ya ke vwanda nzutu ya kimpeve. Na yina, ya kele na nzutu ya kimuntu mpe nzutu ya kimpeve. **45** Ni yawu yina, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Muntu ya ntete, Adami, kumaka muntu ya moyo.» Kasi Adami ya nsuka kele ya kufuluka na Mpeve yina ke pesaka lizingu. **46** Ni nzutu ya kimpeve ve ke tekilaka, kasi nzutu ya kimuntu. Nzutu ya kimpeve ke kwizaka kaka na manima. **47** Muntu ya ntete yina Nzambi yidikaka na fundu-fundu, kele muntu ya ntoto. Kasi muntu ya zole yina yandi yidikaka, katukaka na mazulu. **48** Mutindu vwandaka muntu yina Nzambi yidikaka na fundu-fundu, ni mutindu yina mpe kele bantu ya yinza. Mutindu kele muntu yina katukaka na mazulu, ni mutindu yina mpe kele bantu ya mazulu. **49** Mutindu beto kele na kifwani ya muntu yina Nzambi yidikaka na fundu-fundu, beto ke vwanda mpe na kifwani ya muntu yina katukaka na mazulu. **50** Bampangi, mu zola kuzabisa beno mutindu yayi: Banzutu ya beto

16 Na yina me tadila mbongo ya kukutika samu na kusadisa bantu ya longo, beno fwana kusala mutindu mu zabisaka na mabuundi ya Nzambi yina kele na Ngataliya. **2** Bilumbu nyonso ya lumingu, konso muntu na kati ya beno fwana kukatula lutangu ya mbongo ya kufwanana na mbongo yina yandi lenda kuzwa na lumingu nyonso. Beno fwana kusala mutindu yina samu ti ntangu mu ke kwiza, beno lutisa dyaka ve ntangu na kukutika mbongo. **3** Ntangu mu ke kwiza, mu ke fidisa na Yelusalemi bantu yina beno ke soola. Mu ke pesa bawu mukanda yina bawu ke nata kintwadi na makabu ya beno. **4** Kana yawu kele mfunu ti mu kwenda, bawu ke sala nzyetolo kintwadi na munu. **5** Mu ke lutila na kizunga ya Masedwane na kukwiza na sika ya beno, samu ti mu fwana kulutila kuna. **6** Mu banza ti mu ke lutisa bilumbu mingi na sika ya beno, to mu ke lutisa ntangu nyonso ya madidi ya ngolo na sika ya beno, samu ti beno ke

sadisa munu na kulanda nzyetolo ya munu. 7 Mu zola ve ti mu talana na beno kaka ntangu mu ke luta. Mu zola ti mu vwanda bilumbu mingi na beno kana Mfumu zola. 8 Kasi mu ke vwanda na mbanza Efeso tii na mukembo ya Pantekote. 9 Kuna, nzila kele ya kuzibuka na kusala kisalu ya nene ya Nzambi ata ti bambeni kele mingi. 10 Kana Timote kwiza na sika ya beno, beno fwana kusala nyonso na kuyamba yandi mbote, samu ti yandi ke na kusala kisalu ya Mfumu mutindu munu. 11 Ata muntu fwana kumanga na kuzitisa yandi. Kasi na kizunu nyonso, beno sadisa yandi na kulanda nzyetolo ya yandi, mpe yandi vutuka na mbote nyonso kisika mu kele, samu ti munu na bampangi ke na kuvungila yandi. 12 Samu na mpangi ya beto, Apolose, mu me kindisa yandi bambala mingi na kwiza kutala beno kintwadi na bampangi ya nkaka. Kasi yandi zola ve kukwiza ntangu yayi. Yandi ke kwiza kilumbu yina yandi ke kuzwa ntangu. 13 Beno zibula meso, mpe beno vwanda ya kusikama na kiminu. Beno vwanda na kibakala mpe ngolo. 14 Beno fwana kusala mambu nyonso na katì ya luzolo. 15 Bampangi, beno zaba mbote ti Setefanase na dikanda ya yandi kele bantu ya ntete na kukwikila Yesu-Klisto na kizunga ya Akayi. Bawu ndimaka na kusadisa mpe bantu ya longo. Na yina, mu ke na kulomba beno: 16 Beno tumama na bantu yina kele mutindu bawu, mpe na bayina nyonso ke salaka kintwadi na bawu. 17 Mu ke na kuyangalala mingi na nkzwizulu ya Setefanase, Foletunatuse, mpe Akayikuse na sika ya munu. Bawu me sadisa munu mutindu ti ni beno vwandaka sadisa munu. 18 Bawu bwisaka ntima ya munu mutindu bawu bwisaka bantima ya beno. Beno fwana kuzaba na kusiika bantu ya mutindu yina. 19 Mabuundu ya Nzambi ya Aziya me pesa beno mbote. Akilase, Pisile, mpe bandimi yina ke vukanaka na bayinzo ya bawu me pesa beno mbote na nkumbu ya Mfumu. 20 Bampangi nyonso yina ke awa me pesa beno mpe mbote. Beno pesana mbote na kubumbasana mutindu bampangi ya luzolo. 21 Munu Polo, mu ke na kupesa beno mbote. Mu me sonika yawu munu mosi. 22 Bika ti muntu yina ke zolaka ve Mfumu vwanda ya kusinga. Malanata 23 Bika ti Mfumu Yesu kusakumuna beno. 24 Mu ke zolaka beno nyonso, samu ti beto nyonso kele ya kukangama na Yesu-Klisto.

2 Kolinto

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa ya Yesu-Klisto mutindu Nzambi zolaka. Kintwadi na mpangi ya beto Timote, beto ke na kufidisa mukanda yayi na dibuundi ya Nzambi ya mbanza Kolinto, mpe na bantu nyonso ya longo ya kizunga ya Akayi. **2** Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto, kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu. **3** Beto siika Nzambi, Tata ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto. Yandi kele Tata yina ke talaka bantu kyadi, mpe Nzambi yina ke katulaka kyadi ya bantu nyonso. **4** Yandi ke katulaka beto kyadi na bampasi nyonso yina ke kuminaka beto, samu ti beto mpe lenda na kukatula kyadi na bayina nyonso ke talaka bampasi. Beto ke katula bawu kyadi mutindu Nzambi katulaka beto yawu. **5** Ya tsyelika, na mutindu beto ke na kutala mungi bampasi yina Klisto talaka, ni na mutindu yina mpe kyadi ya beto ke lutila na kukatuka na kuwanda ya kukangama na Klisto. **6** Kana beto ke na kutala mpasi, ya kele samu na kukatula kyadi ya beno, mpe samu na kukeba ya beno. Kana Nzambi ke na kukatula beto kyadi, ya kele samu na kukatula kyadi ya beno, samu ti beno vibidila bampasi yina beto ke na kutala. **7** Na yina, beto kele na kivuvu ya ngolo, mpe beto zaba ti kana beno ke na kukabula bampasi kintwadi na beto, Nzambi mpe ke katula kyadi ya beno kintwadi na beto. **8** Bampangi, beno fwana kuzaba wapi mutindu kele bampasi yina beto talaka ntangu beto lutaka na kizunga ya Aziya. Bampasi yina beto talaka lutilaka ngolo, mpe beto vwandaka lenda dyaka ve na kuvibidila yawu. Na yina, beto vwandaka banza ti beto ke kufwa. **9** Beto vwandaka tala ti ntangu ya kufwa beto me kuma. Kasi yawu salamaka mutindu yina, samu ti beto sala dyaka ve kivuvu na beto mosi, kasi na Nzambi yina ke vumbulaka bantu na lufwa. **10** Ni yandi vuukisaka beto na lufwa ya mutindu yina, mpe ke vuukisa dyaka beto. Ya tsyelika, beto ke na kivuvu na yandi ti yandi ke vuukisa dyaka beto. **11** Beno mpe ke na kusadisa beto na kusambidilaka beto. Na yina, beto ke kuzwa lusakumunu na sika ya Nzambi samu na balusambulu ya bantu mingi, mpe bantu mingi ke tonda Nzambi samu na beto. **12** Dyambu yina beto lenda kusala mayama mutindu ndinga yina ke zonzaka na yisi ya ntima ya beto ke na kulakisa kimbangi ni kuzinga na ntuala ya bantu nyonso mpe mingi na ntuala ya beno na mutindu ya kukuluka mpe ya kuvedila yina Nzambi pesaka beto. Mutindu ya beto ya kuzinga vwandaka ve ya ndwenga ya bantu, kasi ya bumbote ya Nzambi. **13** Beto ke na kusonikina beno kaka mambu yina beno ke tangaka mpe ke bakulaka. Mu banza ti beno ke bakula yawu mbote, **14** samu ti beno bakulaka yawu fytoty ti beno lenda kusala mayama samu na beto, mutindu mosi mpe beto ke sala yawu samu na beno na kilumbu yina Mfumu ya beto Yesu ke vutuka. **15** Mu vwandaka na kivuvu na mambu yina. Ni yawu yina, mu zolaka lutila ntete na sika ya beno samu na kupesa beno lusakumunu na mbala ya zole. **16** Mu vwandaka zola kulutila na sika ya beno ntete mu kwenda na kizunga ya Masedwane, mpe na manima, mu vutuka dyaka na sika ya beno. Na yina, beno zolaka sadisa munu na kulanda nzyetolo ya munu na kizunga ya Zude. **17** Na kutuba mutindu yina, ya zola kutuba ti mu zaba ve kubaka lukanu? To balukanu ya munu kele kaka balukanu ya kimuntu, samu ti na katy a mambu ya munu kele na «kundima» mpe «kumanga?» **18** Yandi mosi Nzambi zaba ti mambu yina mu zabisaka beno vwandaka ve na mambu ya «kundima» mpe «kumanga.» **19** Yesu-Klisto, Mwana ya Nzambi, yina Silase, Timote, mpe munu mosi zabisaka beno kele ve na mambu ya «kundima» mpe «kumanga» Kasi yandi kele kaka na mambu ya «kundima.» **20** Bansilulu nyonso ya Nzambi kele na mambu ya «kundima» na Yesu-Klisto. Ni na Yesu-Klisto mpe beto ke tubaka «Ameni» samu na kukembisa Nzambi. **21** Ni Nzambi ke pesaka beto na beno ngolo na kuzinga kintwadi na Klisto, mpe ni yandi pesaka beto kisalu yayi. **22** Ni Nzambi tulaka beto kidimbu ya yandi, mpe tulaka Mpeve ya yandi na katy a bantima ya beto, mpe yawu kele kikunku ya ntete na bima yina yandi ke pesa beto. **23** Mu bakaka lukanu ya kuvutuka ve na mbanza Kolinto, samu ti mu zolaka ve katalisa beno ntima mpasi. Mu ke na kutuba butsyelika, mpe Nzambi kele mbangi ya munu. Yandi kufwa munu kana mu ke na kuvuna. **24** Beto ke na kusosa ve na kuzabisa beno mambu yina beno fwana kukwikila, samu ti kiminu ya beno kele ngolo. Kasi beto ke na kusala kintwadi samu na kilengi ya beno.

2 Ya tsyelika, mu bakaka lukanu ya kuvutuka dyaka ve na sika ya beno samu na katalisa ve beno

kyadi. 2 Kana mu talisa beno kyadi, nani dyaka lenda luzingu yina ke pesaka bantu luzingu. Na yina, nani kuyangidika munu? Bantu yina mu ke talisa kyadi lenda kusala kisalu ya mutindu yayi? 17 Beto kele ve ke lenda dyaka na kuyangidika munu? 3 Ni yawu mutindu bantu ya nkaka yina ke na kusala mumbungu yina, mu me sonikina beno mambu yango, samu ti na Mambu ya Nzambi. Kasi ni Nzambi fidisaka beto, mu zolaka ve ti na kukuma na sika ya beno, bayina mpe beto ke zonzaka na ntima ya kuvedila na meso zolaka yangidika munu, talisa munu kyadi. Mu ke na ya Nzambi na kintwadi na Klisto.

kivuvu ti ntangu mu ke vwandaka na kilengi, beno nyonso mpe ke vwandaka na kilengi. 4 Ya tsyelika, mu ke na kusonikina beno mukanda yayi na kati ya manyongo. Ntima ya munu kele ya kufuluka na kyadi mpe mu ke na kudila. Ya kele ve samu na kutalisa beno kyadi, kasi samu ti beno bakula wapi mutindu mu ke zolaka beno ya kulutila. 5 Kana muntu me talisa mpangi kyadi, ni munu ve yandi me talisa kyadi, kasi ni beno nyonso. Na kuzonza mbote ni beno nyonso ve, kasi ndambu ya bantu na kati ya beno. 6 Na muntu ya mutindu yina, masembo yina bantu mingi me pesa yandi me lunga. 7 Ni yawu yina ntangu yayi, beno fwana kulemvokila mpe kukindisa yandi, samu ti yandi vwanda ve na kati kyadi ya kulutila. 8 Na yina, mu ke na kutumisa beno na kulakisa ti beno ke zolaka yandi. 9 Ya tsyelika, mu me sonikina beno samu na kutala kana beno kele kaka ya kukubama na kutumama na mambu nyonso. 10 Na muntu yina beno ke lemvokila yimbi, munu mpe ke lemvokila yandi. Kana mu lemvokilaka muntu, mpe ti ya vwandaka na dyambu ya kulemvokila yandi, mu salaka yawu samu na beno na ntwala ya Klisto. 11 Na yina, Satana lenda kuvuna beto ve samu ti beto zaba ti yandi kele na mabanza ya yimbi. 12 Ntangu mu kumaka na mbanza Towase samu na kulongisa Nsangu ya Mbote ya Klisto, mu talaka ti Mfumu zibudilaka munu nzila. 13 Kasi ntima ya munu vwandaka ve na kizunu samu ti mu talaka ve Tite, mpangi ya munu. Ni yawu yina, mu bikaka bantu ya mbanza Towase, mpe mu kwendaka na kzunga ya Masedwane. 14 Mu ke na kutonda Nzambi, samu ti konso ntangu yandi ke nataka beto na mulonga ya nkembo ya kununga ya Klisto. Na beto, yandi ke zabisaka Nsangu ya Klisto na bisika nyonso mutindu mananasi yina nsunga ke na kumwangana na bisika nyonso. 15 Ya tsyelika, beto kele mutindu mananasi ya nsunga ya mbote yina Klisto pesaka na Nzambi samu na bayina ke na kudyata na nzila ya mpulusu, mpe bayina ke na kuzimbana. 16 Kasi samu na bantu ya nkaka, ya kele nsunga ya lufwa yina ke kufwaka bantu, mpe samu na bantu ya nkaka dyaka, ya kele nsunga ya

luzingu yina ke pesaka bantu luzingu. Na yina, nani kuyangidika munu? Bantu yina mu ke talisa kyadi lenda kusala kisalu ya mutindu yayi? 17 Beto kele ve ke lenda dyaka na kuyangidika munu? 3 Ni yawu mutindu bantu ya nkaka yina ke na kusala mumbungu yina, mu me sonikina beno mambu yango, samu ti na Mambu ya Nzambi. Kasi ni Nzambi fidisaka beto, mpe beto ke zonzaka na ntima ya kuvedila na meso zolaka yangidika munu, talisa munu kyadi. Mu ke na ya Nzambi na kintwadi na Klisto.

3 Beto fwana kubanda dyaka na kusala masiika na beto mosi? To beto kele na nsatu mutindu bantu ya nkaka na kulakisa beno mikanda yina ke na kupesa beno muswa ya kuyamba beto, to na kulomba beno yawu? 2 Ni beno mosi kele mikanda ya beto yina kele ya kusonama na kati ya bantima ya beto, mpe yina bantu nyonso lenda kuzaba mpe kutanga. 3 Ya tsyelika, ya ke na kutalana na pwelele nyonso ti beno kele mukanda yina Klisto sonikaka mpe pesaka beto na kisalu ya beto. Yawu kele ve ya kusonika na ntinta ya kisonokono, kasi na Mpeve ya Nzambi ya moyo. Yawu kele mpe ya kusonama ve na zulu ya bibuku ya matadi, kasi na kati ya bantima ya bantu. 4 Ni mutindu yina kele kivuvu ya beto na Nzambi na lusalusu ya Klisto. 5 Ni na ngolo ya beto mosi ve beto lenda kusala kisalu ya mutindu yina. Ni Nzambi ke pesaka beto ngolo ya kusala yawu. 6 Ni yandi pesaka beto ngolo ya kuvwanda bisadi ya kuzabisa ngwisani ya malu-malu yina kele ve na yisi ya lutumu ya misiku, kasi na yisi ya lutumu ya Mpeve ya Longo. Misiku ke kufwaka bantu, kasi Mpeve ya Longo ke pesaka luzingu. 7 Misiku yina vwandaka pesa lufwa mpe vwandaka ya kusonama na zulu ya bibuku ya matadi vwandaka na nkembo yina bantu ya Isayeli lendaka sikika ve meso na kizizi ya Moyize samu na nkembo ya mwa ntangu. 8 Kana yawu vwandaka mutindu yina, wapi mutindu kisalu ya Mpeve ya Longo ke vwanda ve na nkembo ya kulutila dyaka? 9 Ya tsyelika, kana kisalu yina vwandaka pesa bantu nzengolo ya lufwa vwandaka na nkembo, kisalu yina ke kumisaka bantu ya kudedama na ntwala ya Nzambi ke vwanda na nkembo ya kulutila. 10 Beto lenda kutuba mpe ti nkembo yina lezimaka na ntama ke na kuzimbana na ntwala ya nkembo yayi ya kulutila nene. 11 Ya tsyelika, kana bima yina zingaka kaka mwa ntangu vwandaka na nkembo, bima yina ke zinga bantangu nyonso ke vwanda na nkembo ya kulutila. 12 Na kuvwanda na kivuvu ya mutindu yina, beto ke na kusala kivuvu ya nene. 13 Beto ke na kusala ve mutindu Moyize yina vwandaka

kanga lele na kizizi, samu ti bantu ya Isayeli tala ve Beto ke na kubika ve na kunata bisika nyonso lufwa nsukunu ya nkembo yina lezimaka kaka ntangu fyoti. ya Yesu na banzutu ya beto, samu ti luzingu ya yandi 14 Kasi bawu ke dyaka ve na mayela. Tii bubu yayi, talana mpe na banzutu ya beto. 11 Ya tsyelika, beto meso ya bawu ke ntete ya kukangama na lele yina bantu ya moyo, beto kele konso ntangu pene-pene ntangu bawu ke tangaka Ngwisani ya Ntama. Kaka ni na lufwa samu na Yesu, samu ti luzingu ya yandi Klisto ke katulaka lele yina. 15 Tii bubu yayi dyaka, talana mpe na banzutu ya beto yina ke kufwa. 12 ntangu bawu ke tangaka mabuku ya Moyize, lele ke Na yina, beto ke na kunwana na lufwa samu ti beno kangaka mayela ya bawu. 16 Ni kaka na kubaluka na kuzwa luzingu. 13 Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Mu sika ya Mfumu, lele yina ke katukaka. 17 Kasi Mfumu me kwikila. Ni yawu yina, mu me zonza.» Beto mpe, ni Mpeve, mpe kisika yina kele Mpeve ya Mfumu, beto me kwikila. Ni yawu yina, beto ke na kuzonza. kimpwanza mpe kele kuna. 18 Beto nyonso yina kele 14 Beto zaba ti Nzambi yina vumbulaka Mfumu Yesu ve na lele na kizizi kele mutindu kitala-tala yina ke na na lufwa, ke vumbula beto mpe na lufwa, mpe ke kulakisa nkembo ya Mfumu. Na yina, Mfumu yina kele Mpeve me kitula beto samu na kufwanana na tula beto na beno pene-pene ya yandi. 15 Mambu yandi, mpe nkembo ya beto ke tatamana na kukula. nyonso yina ke na kukumina beto kele samu na beno, samu ti bantu mingi kuzwa ya kulutila lusakumunu ya Nzambi. Na yina, balusambulu ya kuvutula matondo samu na kulakisa nkembo ya Nzambi ke lutila mingi samu na balusakumunu yina bawu me kuzwa. 16 Ni yawu yina, beto ke na kulemba ve. Ata ti nzutu ya beto ya musuni ke na kubeba fyoti-fyoti, nzutu ya beto ya kimpeve ke na kukuma ya malu-malu konso kilumbo. 17 Bampasi yina beto ke na kutala ntangu yayi kele ngolo ve na yina me tadila bunene ya nkembo ya ngitukulu yina yawu ke na kukubikila beto. (aiōnios g166) 18 Beto ke sikikaka ve meso na bima yina ke talanaka, kasi na bima yina ke talanaka ve. Ya tsyelika, bima yina ke talanaka ke zingaka kaka ntangu fyoti. Kasi bima yina ke talanaka ve, ke zingaka seko. (aiōnios g166)

4 Nzambi talaka beto kyadi mpe pesaka beto kisalu yayi. Ni yawu yina, beto ke na kulemba ve. 2 Beto me manga bansalulu nyonso ya mansweki mpe ya nsoni. Beto ke na kusadila ve na kati ya mayuya, mpe beto ke na kubalula ve mambu ya Nzambi. Kasi ni na kuzabisa butsyelika na pwelele nyonso, beto ke salaka na ntwala ya Nzambi ti bantu nyonso ndima beto. 3 Kana Nsangu ya Mbote yina beto ke na kuzabisa kele pwelele ve, yawu kele pwelele ve samu na bayina ke na kuzimbana. 4 Bawu ke kwikilaka ve, samu ti Satana, nzambi ya mambu ya yimbi ya yinza yayi, kangaka mayela ya bawu. Yandi ke salaka ti bawu lenda ve na kutala nsemo ya Nsangu ya Mbote yina ke lakisaka nkembo ya Klisto yina kele kifwani ya Nzambi. (aiōn g165) 5 Beto ke zabisaka ve mambu ya beto mosi, kasi mambu ya Mfumu Yesu-Klisto. Beto mosi kele bisadi ya beno samu na Yesu. 6 Nzambi yina tubaka: «Bika nsemo kulezima na kati ya mpimpa», kele mpe Nzambi yina salaka ti nsemo ya yandi lezima na kati ya bantima ya beto samu na kulakisa beto nkembo ya yandi yina lezimaka na kizizi ya Klisto. 7 Kasi beto ke nataka kimvwama yayi ya kimpeve na banzutu ya beto mutindu na kati ya bambungu ya nene ya ntoto ya kuyoka, samu ti ya talana na pwelele nyonso ti lulendo yayi ya ngitukulu ke katukaka ve na beto, kasi na sika ya Nzambi. 8 Ba ke na kulkwamisa beto bisika nyonso, kasi beto ke na kutatamana. Ba ke na kutalisa beto boma, kasi beto ke na kusala kaka kivuvu. 9 Bantu ke na kutalisa beto mpasi, kasi Nzambi ke na kubika beto ve. Bawu ke na kulosa beto na ntoto, kasi beto ke na kufwa ve. 10

5 Beto zaba ti kana yinzo ya beto awa na ntoto yina kele mutindu yinzo ya lele mwangana, beto kele na Yinzo yina Nzambi yidikaka, Yinzo ya bantangu nyonso na mazulu yina diboko ya muntu yidikaka ve. (aiōnios g166) 2 Ntangu yayi, beto ke na kuyawula, samu ti beto ke na nsatu ya kulutila na kulgata yinzo ya beto yina kele na mazulu. 3 Na yina, Nzambi ke kuta ve beto kimpene, kasi ya kulgata. 4 Ya tsyelika, ntangu nyonso yina beto ke zinga awa na ntoto na yinzo yayi ya lele, beto ke kunga mutindu bantu yina ke na kunata kizitu ya nene. Ya kele ve ti beto ke na sosa kukatula yinzo yayi ya lele. Kasi beto ke na nsatu ya kulgata yinzo ya mazulu, samu ti luzingu dyamisa lufwa. 5 Ni yandi mosi Nzambi kubikaka beto na mambu yina. Yandi pesaka beto Mpeve ya yandi mutindu kikunku ya ntete ya bima yina yandi ke pesa beto. 6 Na yina, beto kele kaka ya kufuluka na

kibakala. Beto zaba ti ntangu beto ke na kuzinga na nzutu yina kele na beto awa na ntoto, beto kele ntama na Mfumu. 7 Ya tsyelika, ni kiminu ke na kutwadisa luzingu ya beto, kasi meso ya beto ve. 8 Beto kele ya kufuluka na kibakala, mpe beto zola kubika nzutu yina kele na beto awa na ntoto samu na kwenda kuzinga na sika ya Mfumu. 9 Kasi mambu yina beto ke na kuzola, ni kuyangidika Nzambi ata beto vwanda kaka na nzutu yina kele na beto awa na ntoto to beto bika yawu. 10 Ya tsyelika, beto nyonso ke luta na ntwala ya lufundusu yina Klisto ke sala. Na yina, konso muntu ke kuzwa musendo na mbote to yimbi yina yandi salaka na kati ya luzingu ya yandi awa na ntoto. 11 Mutindu beto ke zitisaka Mfumu, beto ke sosaka na kundimisa bantu na kubakula mambu yina beto ke tubaka. Nzambi zaba beto mbote, mpe mu banza ti beno mpe, beno zaba beto mbote na kati ya bantima ya beno. 12 Beto ke na kusosa ve na kusala masiika na sika ya beno. Kasi beto ke na zola kupesa beno nzila ya kusala mayama samu na beto. Na yina, beno ke lenda na kupesa bamvutu na sika ya bayina ke salaka ve mayama na mambu yina kele na kati ya bantima ya bawu, kasi na bima yina ke talanaka. 13 Kana ya tsyelika ti beto vwandaka bilawu, yawu kele samu na Nzambi. Kana beto kele ve bilawu, yawu kele samu na beno. 14 Luzolo ya Klisto ke na kutwadisa beto na dibanza yayi ti kaka muntu mosi kufwaka samu na bantu nyonso. Na yina, bantu nyonso kele ya kufwa kintwadi na yandi. 15 Yandi kufwaka samu na bantu nyonso, samu ti bayina kele moyo zinga dyaka ve samu na bawu mosi, kasi samu na muntu yina kufwaka mpe vumbukaka na lufwa samu na bawu. 16 Ni yawu yina, beto zaba dyaka ve muntu na mutindu ya kimuntu. Ata ti beto zabaka Klisto na mutindu ya kimuntu, kasi ntangu yayi, beto ke na kuzaba dyaka yandi ve na mutindu yina. 17 Na yina, kana muntu kele kintwadi na Klisto, yandi kele muntu ya malu-malu. Mambu ya ntama me luta, mpe yawu me kuma ya malu-malu. 18 Mambu nyonso yayi ke katukaka na sika ya Nzambi yina vutulaka ngwisani na kati ya beto na yandi na lusalusu ya Klisto, mpe yina pesaka beto kisalu ya kuvutula ngwisani na kati ya yandi na bantu ya nkaka. 19 Ya tsyelika, na Klisto, Nzambi salaka ti ngwisani vutuka na kati ya yandi na bantu nyonso ata kutala masumu yina bantu salaka. Yandi tumisaka beto na kuzabisa nsangu ya ngwisani yina. 20 Na yina, beto

kele bayina Klisto fidisaka, mpe ni na beto yandi mosi Nzambi ke na kubokila beno. Na nkumbu ya Klisto, beto ke na kutumisa beno: Beno vutula ngwisani ya beno na Nzambi. 21 Klisto vwandaka na disumu ve. Kasi Nzambi pesaka yandi kizitu ya masumu ya beto, samu ti na yandi, Nzambi kumisa beto ya kudedama.

6 Mutindu beto ke na kusala kintwadi na Nzambi, beto ke na kutumisa beno na kubika ve na kutala mfunu ya lusakumunu yina beno kuzwaka na sika ya Nzambi. 2 Ya tsyelika, Nzambi tubaka: «Na ntangu ya mbote, mu kuwaka nge, mpe na kilumbu ya mpulusu, mu kwizaka sadisa nge.» Kasi bubu yayi kele ntangu ya mbote, bubu yayi kele kilumbu ya mpulusu. 3 Beto ke na zola kusala ve ti muntu bula dibaku samu na beto, samu ti bantu seka ve kisalu ya beto. 4 Kasi beto ke lakisaka na mambu nyonso ti beto kele bisadi ya Nzambi. Na yina, beto kele na mvibudulu ya kulutila na kuvibidila bampasi, bankwamusu, mpe mambu yina ke talisaka beto mpasi na ntima. 5 Ba ke bulaka beto bikoti, ba ke tulaka beto na boloko, mpe ba ke tumisaka ti bantu sala muvusu na kisalu ya beto. Beto ke talaka mpasi na bisalu. Beto ke lalaka ve pongi mpe ke mangaka na kudya samu na Nzambi. 6 Beto ke lakisaka ti beto kele ya kvedila, mpe ti beto kele na luzabu, mvibudulu, bumbote, Mpeve ya Longo, mpe luzolo ya tsyelika. 7 Beto ke zabisaka butsyelika, mpe Nzambi ke pesaka beto lulendo. Binwanunu ya beto samu na kunwana mpe kunwanina banzutu ya beto, ni kusala mambu ya kudedama. 8 Bantu ya nkaka ke zitisaka beto mpe bantu ya nkaka ke talisaka beto nsoni. Ba ke tubaka mambu ya yimbi mpe ya mbote samu na beto. Ba ke bakaka beto mutindu bantu ya luvunu, kasi beto ke tubaka butsyelika. 9 Ba ke na kubaka beto mutindu bantu yina bawu zaba ve, kasi bawu zaba beto. Ba ke na kutala beto mutindu bantu ya kufwa, kasi beto kele bantu ya moyo. Ba ke na kupesa beto bitumbu, kasi ba ke na kufwa beto ve. 10 Ba ke na kusala nyonso samu ti beto vwanda na kyadi, kasi beto ke vwandaka kaka na kilengi. Ba ke talaka beto mutindu bamputu, kasi beto ke salaka ti bantu mingi kuma bamvwama. Beto ke talanaka na meso ya bawu mutindu bantu yina kele na kima ve, kasi ya tsyelika, beto kele na bima nyonso. 11 Bampangi ya mbanza Kolinto, beto me zonzila beno na butsyelika nyonso, mpe beto me lakisa beno ti beto ke zolaka beno na

ntima nyonso. **12** Beto kangilaka beno ve bantima, na nsatu ya kulutila ya kutala munu. Yandi zabisaka kasi ni beno kangilaka beto bantima. **13** Na yina, mu beto mpe bidilu ya beno, mpe ti beno kele na nsatu ke na kuzonza na beno mutindu na bana ya munu. ya kulutila na kunwanina munu. Ni yawu yina, kilengi Beno mpe, beno zibudila beto mbote bantima ya ya munu kele ya kulutila dyaka. **8** Mu ke na kunyonga beno. **14** Beno vukana ve na bayina ke kwikilaka yawu ve kana mu talisaka beno kyadi na mukanda Nzambi ve. Ya tsyelika, mambu ya kudedama lenda yina mu fidisaka beno. Ata ti mu nyongaka samu na kuvukana ve na mambu ya yimbi, to nsemo lenda yawu, mu ke na kutala ti yawu talisaka beno kyadi kuvukana ve na mpimpa. **15** Mutindu mosi mpe, Klisto kaka na mwa ntangu. **9** Kasi ntangu yayi, mu ke na lenda kuawana ve na Satana, to ata kima lenda kuyangalala. Kana mu ke na kuyangalala, yawu kele kuvukisa mukwikisi na muntu yina ke kwikilaka ve ve samu ti mu me talisa beno kyadi, kasi samu ti Nzambi. **16** Ata kima lenda kuvukisa Yinzo ya Nzambi kyadi ya beno me nata beno na kuviluka. Kyadi ya na banzambi ya biteki, samu ti beto kele Yinzo ya beno vwandaka mutindu Nzambi vwandaka zola. Na Nzambi ya moyo mutindu yandi mosi Nzambi tubaka: yina, beto talisaka ve beno ntima mpasi. **10** Kyadi «Mu ke zinga mpe mu ke tambula na kati-kati ya yina ke katukaka na Nzambi ke nataka muntu na bawu. Mu ke vwanda Nzambi ya bawu, mpe bawu ke kuviluka mpe kuzwa mpulusu. Yawu ke bikaka ve vwanda dikanda ya munu.» **17** Ni yawu yina, «Beno manyongo na muntu. Kasi kyadi yina kele na muntu katuka kisika kele bantu yina, mpe beno kabuka na samu na yinza yayi, ke nataka na lufwa. **11** Ntangu bawu. Beno simba ve bima yina kele ya kusumuka, Nzambi salaka ti beno tala kyadi, kyadi yango pesaka mpe mu ke yamba beno. Ni Mfumu tubaka yawu. **18** beno mambu yayi ya mbote: kukuma na ngolo ya Mu ke vwanda tata ya beno, mpe beno ke vwanda bana ya munu. Ni mutindu yina Mfumu Nzambi- Mpungu tubaka.»

7 Bampangi ya luzolo, mutindu beto kele na bansilulu yina, beto vedisa banzutu ya beto na kukatula mvindu nyonso yina ke bebisaka nzutu to mwela. Beto fwana kusala ngolo samu na kuvwanda bantu ya longo na kulakisa ti beto ke zitisaka Nzambi. **2** Beno tula beto na kati ya bantima ya beno. Beto me sala ata muntu yimbi. Beto me manisa ve bimvwama ya muntu, mpe beto me sadila ve bimvwama ya muntu. **3** Mu ke na kutuba ve mutindu yina samu na kuzabisa yimbi ya beno. Ya tsyelika, mutindu mu zabisaka ntete yawu, beno kele na kati ya bantima ya beto ata ti beto vwanda moyo to kufwa. **4** Mu ke na kivuvu ya nene na beno, mpe mu ke salaka mayama samu na beno. Mu kele ya kufuluka na kibakala mpe kilengi na kati ya bampasi nyonso yina ke na kukumina beto. **5** Ya tsyelika, ntangu beto kumaka na Masedwane, beto kuzwaka ve ntangu ya kupema. Beto kutaka bampasi ya konso mutindu, bamvita na balweka nyonso, mpe boma na bantima ya beto. **6** Kasi Nzambi yina ke katulaka kyadi ya bantu ya kukuluka, katulaka kyadi ya beto ntangu Tite kwizaka. **7** Ni kaka nkzwizulu ya yandi ve salaka ti beto vwanda na kibakala, kasi mpe nsangu yina yandi pesaka beto na mutindu beno katulaka yandi kyadi. Yandi zabisaka beto ti beno kele

ya kele, samu ti beno me talisa munu nsoni ve. Kasi mutindu beto ke zabisaka beno kaka butsyelika, ni mutindu yina mpe masiika yina beto sadilaka beno na sika ya yandi kele ya tsyelika. **15** Na yina, luzolo ya yandi na sika ya beno ke na kulutila dyaka ntangu yandi ke na kubambuka moyo wapi mutindu beno tumamaka na yandi, mpe beno yambaka yandi na boma mpe buzitu nyonso. **16** Mu ke na kuyangalala, samu ti mu ke na kusala kivuvu na beno na mambu nyonso.

8 Bampangi, beto zola kuzabisa beno wapi mutindu Nzambi pesaka lusakumu ya yandi na mabuundu ya Nzambi ya Masedwane. 2 Mabuundu yina kuzwaka bantontolo mingi na bampasi yina kuminaka bawu. Kasi kilengi ya bawu lutilaka, mpe bawu lakisaka wapi mutindu bawu zaba kukabula na buwelo ya 14 Ntangu yayi, beno kele na bima ya kulutila, mpe beno sadisa bayina kele na kati ya bansatu. Beno ya Nzambi ke tubaka: «Muntu bawu. 3 Mu kele mbangi ya mambu yina. Mabuundu yina bukaka bambuma mingi vwandaka na yawu yina vwandaka kabula na luzolo ya bawu na mutindu ve ya kulutila, mpe mutu yina bukaka bambuma bawu vwandaka lenda na kuzwa, mpe na mutindu fytoty kondwaka kima ve.» 15 mutindu Dibuku ya Nzambi ya kulutila. 4 Bawu tatamanaka na kulomba beto yina me tula na ntima ya Tite luzolo ya kulutila na muswa, samu ti bawu mpe fidisa lusalusu ya bawu kusadisa beno, mutindu munu mosi kele na yawu. 17 na sika ya bantu ya longo ya Yelusalemi. 5 Mambu Tite ndimaka ndombolo ya beto, mpe na luzolo ya yina bawu salaka lutilaka mambu yina beto vwandaka vingila na sika ya bawu. Bawu pesaka ntete banzatu na sika ya beno. 18 Beto fidisaka yandi kintwadi na ya bawu na Mfumu, mpe na manima na sika ya beto mpangi ya beto yina mabuundu nyonso ya Nzambi mutindu Nzambi vwandaka zola. 6 Ni yawu yina, ke na kusiika na kisalu ya kumwangisa Nsangu ya beto kindisaka Tite na kumanisa na mbote nyonso na Mbote. 19 Kasi dyaka, mabuundu soolaka yandi, sika ya beno kisalu ya kuzaba na kukabula mutindu samu ti yandi vwanda nkundi ya beto ya nzyetolo na yandi bandaka yawu. 7 Beno kele ya kufuluka na kisalu ya kukabula lusalusu yina beto ke na kusala mambu nyonso. Beno kele na kiminu, beno zaba samu na nkembo ya Mfumu, mpe samu na luzolo ya kulongisa, beno kele na luzabu, beno kele na nsatu beto na kisalu yina. 20 Beto ke na kusala nyonso, ya kulutila na kusadisa bampangi, mpe beno zola samu ti bantu zonzila ve yimbi na mutindu beto ke beto mbote. Na yina, beno sala mpe mbote kisalu na kusadila lutangu ya nene ya mbongo yina. 21 yayi ya kukabula. 8 Mu ke na kupesa ve beno lutumu. Beto zola kusala mambu ya mbote kaka na ntwala Kasi na kuzonzila beno wapi mutindu mabuundu ya ya Mfumu ve, kasi mpe na ntwala ya bantu. 22 Beto nkaka me kabula na luzolo ya kulutila, mu ke na ke na kufidisa bawu kintwadi na mpangi ya beto ya kupesa beno nzila ya kulakisa butsyelika ya luzolo ya nkaka yina beto me talaka bambala mingi luzolo ya beno. 9 Ya tsyelika, beno zaba bumbote ya Yesu- Klisto, Mfumu ya beto. Yandi vwandaka mwvwama, na luzolo ya kulutila dyaka na kusala yawu, samu ti kasi yandi ndimaka na kuvwanda mputu samu na yandi kele na kivuvu ya nene na beno. 23 Na yina me kukitula beno bamvwama na buwelo ya yandi. 10 Na tadila Tite, yandi kele nkundi ya munu ya nzyetolo yina, mu ke na kuzabisa beno dibanza ya munu samu mpe mpangi ya munu ya kisalu samu na beno. Kasi na dyambu yayi: Ya kele mbote ti beno tatamana na samu na bampangi yina ke kwiza kintwadi na yandi, kusala mambu yina beno salaka na mvula yina me bawu kele bampangi yina mabuundu ya Nzambi me luta. Beno vwandaka bantu ya ntete na kusala yawu fidisa, mpe bawu ke na kusala samu na nkembo ya mpe na kuzwa dibanza yina. 11 Ntangu yayi, beno Klisto. 24 Beno lakisa bawu ti beno ke zolaka bawu, tatamana na kumanisa kisalu yina. Mutindu beno samu ti mabuundu ya Nzambi zaba ti beno kele na vwandaka na luzolo ya kulutila na kubanda yawu, luzolo ya tsyelika, mpe ti mayama yina beto ke salaka beno vwanda mpe na luzolo ya kulutila na kusala samu na beno, kele ya mpamba ve.

9 Ya ke na mfunu ve ti mu sonikina beno na yina me tadila lusalusu yina mabuundu ya Nzambi pesaka na bantu ya longo ya Yelusalemi. 2 Mu zaba mabanza ya beno, mpe mu me lakisa na bantu ya Masedwane mayama ya munu samu na beno na kutubila bawu: «Bampangi ya kizunga ya Akayi kele ya kukubama na kufidisa lusalusu ya bawu katuka

mvula yina lutaka.» Nsatu ya kulutila yina kele na beno na kufidisa lusalusu ya beno, me pesa ngolo na mabuundu mingi na kati ya bawu na kusala mutindu sambidila beno na kulakisa beno luzolo ya bawu beto, samu ti mayama yina beto me sala beno na sika ya bawu vwanda ve ya luvunu na yina me tadila samu na bumbote ya nene yina Nzambi me lakisa dyambu yayi. Mu zola ti beno vwanda ya tsyelika yandi yina beto lenda kufwanikisa ve.

ya kukubama mutindu mu me zabisa yawu. 4 Kasi mu ke na boma ti kana bantu ya Masedwane kwiza kintwadi na munu, mpe kuta ve beno ya kukubama, beto ke vwanda ya kufuluka na nsoni samu na kivuvu yina beto me sala na beno. Beno mpe, beno ke vwanda na nsoni. 5 Ni yawu yina, mu me tala ti ya kele mfunu na kufidisa beno bampangi yayi ntete mu kwiza, samu ti bawu kutika makabu yina beno pesaka nsilulu. Na yina, yawu ke vwanda ya kukubama ntangu mu ke kwiza, mpe yawu ke lakisa ti beno ke pesaka ve makabu na manyongo, kasi na ntima mosi. 6 Beno fwana kubambuka moyo na mambu yayi: Muntu yina ke kunaka bambuma ndambu, yandi ke yonzikaka mpe kaka ndambu, mpe muntu yina ke kunaka bambuma mingi, yandi ke yonzikaka mpe bambuma mingi. 7 Na yina, konso muntu fwana kukabula mutindu yandi me kanisa. Yandi fwana kusala yawu na manyongo ve to ti ba tumisa yandi, samu ti Nzambi ke zolaka muntu yina ke pesaka na kilengi nyonso. 8 Nzambi kele na lulendo ya kufulusa beno na bima nyonso ya mbote, samu ti beno kondwa ve bima yina kele na beno mfunu. Na yina, beno ke vwanda na yawu ya kulutila samu na kusala bisalu ya nkaka ya mbote. 9 Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Yandi ke kabulaka. Yandi ke pesaka na bampatu. Ludedomo ya yandi kele bantangu nyonso.»

(aiōn g165) 10 Nzambi yina ke pesaka kisadi-bilanga bambuma ya kukuna mpe madya ya kudya, ke pesa mpe beno bambuma ya kukuna, ke butisa yawu, mpe ke sala ti ludedomo ya beno buta bambuma mingi. 11 Nzambi ke sala ti beno vwanda bamvwama na mambu nyonso samu na kutatamana na kukabula na mambu nyonso. Na yina, bantu mingi ke vutula matondo na Nzambi samu na makabu ya beno yina beto ke pesa bawu. 12 Lusalusu yina beno ke na kupesa, ke na kusadisa kaka ve bansatu ya bantu ya longo, kasi yawu ke na kusala mpe ti balusambulu ya kuvutula matondo na Nzambi vwanda mingi. 13 Na kutala mfunu ya lusalusu yina, bawu ke kembila Nzambi, samu ti beno ke na kutumama na Nsangu

ya Mbote ya Klisto yina beno kwikilaka, mpe samu ti beno ke na kukabula bimvwama ya beno na sika mabuundu mingi na kati ya bawu na kusala mutindu ya bawu mpe na bampangi nyonso. 14 Bawu ke beno. 3 Kasi mu ke na kufidisa beno bampangi ya sambidila beno na kulakisa beno luzolo ya bawu beto, samu na bumbote ya nene yina Nzambi me lakisa beno. 15 Matondo na Nzambi samu na dikabu ya yandi yina beto lenda kufwanikisa ve.

10 Munu Polo, yina bantu ke tubaka ti mu kele muntu ya kukuluka ntangu mu ke vwandaka na beno, kasi muntu ya ngolo ntangu mu ke vwandaka ntama na beno, mu ke na kukindisa beno na lembami mpe bumbote ya Klisto. 2 Mulemvo ya beno: Beno sosa ve ti mu sadila kibakala ntangu mu ke vwanda na ntwala ya beno. Mu ke na kivuvu ya kusadila kibakala na ntwala ya bayina ke banzaka ti beto ke sadilaka na kimuntu. 3 Ya tsyelika, beto kele bantu, kasi beto ke na kunwana ve na mutindu ya kimuntu. 4 Binwanunu yina beto ke na kusadila na muzingu ya beto, kele ve ya kimuntu. Kasi lulendo ya yawu ke katukaka na Nzambi samu na kumanisa ngolo ya bambeni. Beto ke na kumanisa ngolo ya mabanza ya luvunu, 5 mpe balulendo nyonso ya mayama yina ke kangaka bantu nzila na kuzaba Nzambi. Beto ke na kunata bantu nyonso na kutumama na Klisto. 6 Ntangu beno ke tumama na mutindu me lunga, beto ke vwanda ya kukubama samu na kusemba konso muntu yina ke tumama ve. 7 Beno ke ndimaka kaka mambu yina beno ke talaka na meso. Kana muntu me ndima ti yandi kele ya kukangama na Klisto, yandi fwana kuzaba mpe ti beto mpe kele ya kukangama na Klisto mutindu yandi. 8 Mu lenda kutala nsoni ve na kusala mwa mayama na bumfumu yina Mfumu pesaka beto samu na kukulisa kiminu ya beno, kasi ya kufwa yawu ve. 9 Mu zola kutalana ve mutindu muntu yina ke na kupesa beno boma na mikanda ya munu. 10 Ya tsyelika, bantu ke tubaka mutindu yayi: «Mikanda ya Polo kele mpasi mpe ngolo. Kasi ntangu yandi ke vwandaka na ntwala ya beto, yandi ke kumaka muntu ya kulemba, mpe mambu yina yandi ke zonzaka kele ya kufwanakana ve.» 11 Bika ti muntu yina ke na kuzonza mutindu yina kuzaba mbote ti mambu yina beto ke na kusonika na mikanda ya beto ntangu beto kele ntama na beno, ke vwanda ve ya kuswaswana na mambu yina beto ke sala ntangu beto ke vwanda na ntwala ya beno. 12 Ya tsyelika, beto ke sosaka ve na kuteza bankadulu

ya beto to na kufwanana na bantu ya nkaka yina mambu nyonso yina beto me sala. 7 Beno banza ke salaka masika ya bawu mosi. Bawu ke bakaka ti mu salaka yimbi na kukuluka na ntwala ya beno, kifwani ya bawu mosi samu na kuteza bawu na bawu mpe na kuzangula beno ntangu mu zabisaka beno bankadulu ya bawu mosi. Bawu kele bizoba. 13 Samu Nsangu ya Mbote ya Nzambi ata kulomba beno na beto, beto ke sala ve mayama na mambu yina me kima? 8 Mu vwandaka kudya mbongo ya mpamba luta ndilu ya kisalu ya beto. Kasi beto ke na kusala ya mabuundu ya nkaka na kundima na kuzwa difuta yawu na mutindu Nzambi ke na kuteza yawu na samu na kusadisa beno. 9 Ntangu mu vwandaka na kukumisa beto tii na sika ya beno. 14 Beto ke na sika ya beno, mu lombaka ve na muntu na kusadisa kuluta ve ndilu ya kisalu ya beto, mutindu ya zolaka munu ntangu mu vwandaka na katy ya bansatu. Ya vwanda kana beto kwizaka ve na sika ya beno. Beto tsyelika, bampangi yina katukaka na Masedwane kele bantu ya ntete yina me kuma na sika ya beno natinaka munu bima nyonso yina vwandaka na munu na kunatina beno Nsangu ya Mbote ya Klisto. 15 mfunu. Mu pesaka ata muntu kizitu ya kusadisa Na yina, beto ke na kusala ve mayama na kuluta munu, mpe mu ke tatamana na kusala mutindu yina. bandilu yina Nzambi tezaka. Kasi beto ke na kivuu 10 Na butsyelika ya Klisto yina kele na munu, mu ke ti kiminu ya beno ke kula, mpe ti beto ke lenda na na kutuba ti ata muntu na katy ya kizunga nyonso kululisa na katy ya beno kisalu ya beto ata kuluta ya Akayi ke lenda na kukatula munu dyambu yina bandilu yina Nzambi lakisaka beto. 16 Na manima, mu ke na kusadila mayama. 11 Samu na yinki mu beto lenda kwenda kuzabisa Nsangu ya Mbote na ke na kutuba mutindu yina? Samu ti mu ke zolaka kati ya bizunga yina me lutila ntama na beno ata beno ve? Nzambi yandi mosi zaba ti mu ke zolaka kusala mayama na kisalu yina bantu ya nkaka me beno. 12 Mu ke bika ve na kusala mambu yina mu ke sala na bisika yina Nzambi fidisaka bawu. 17 Kasi na kusala ntangu yayi samu na kupesa ve nzila na Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Kana muntu ke na bayina ke sosaka banzila ya konso mutindu samu nsatu ya kusala mayama, yandi sala yawu samu na na kusala mayama ya kuvwanda mutindu mosi na Mfumu.» 18 Ya tsyelika, ni muntu yina ve ke salaka beto. 13 Bantu ya mutindu yina kele bantumwa ya masiika ya nzutu ya yandi mosi kele ya kuzabana, luvunu, mpe bisadi ya mayuya yina ke sosaka na kutalana mutindu bantumwa ya Klisto. 14 Ata dyambu ya ngitukulu kele na katy ya mambu yayi, samu ti yandi mosi Satana ke sosaka na kutalana mutindu mbazi yina ke lezimaka. 15 Beno lenda kuyituka ve, ti bisadi yina ke sosaka na kutalana mutindu bisadi ya Nzambi ya kudedama. Kasi nsukunu ya luzingu ya bawu ke vwanda mutindu kele bisalu ya bawu.

11 Mu zola ti beno vibidila mwa bulawu ya munu. Ee! Beno vibidila munu. 2 Mu ke na kusala beno kimbanda yina ke katukaka na Nzambi. Mu pesaka nsilulu ya kukwelisa beno na bakala kaka mosi, Klisto, mpe mu zola kulakisa beno na sika ya yandi mutindu ndumba yina me zaba ntete ve babakala. 3 Kasi mutindu nyoka vunaka Eva, mu ke na boma ti mabanza ya beno vunama, mpe ti beno vwanda dyaka ve ya kukwikama mpe ya kukangama na Klisto. 4 Ya tsyelika, beno ke yambaka mbote bantu ya nkaka yina ke zabisaka beno Yesu yina kele ya kuswaswana na yina beto zabisaka beno. Beno kele mpe ya kukubama na kuyamba mpeve yina kele ya kuswaswana na Mpeve yina beno kuzwaka, mpe na kuyamba nsangu ya kuswaswana na Nsangu ya Mbote yina beno kuwaka. 5 Mu banza ti bayina beno ke bokilaka bantumwa ya nene me lutila munu na ata dyambu. 6 Mu zaba ti mu zaba kuzonza ve, kasi samu na luzabu ya kele mambu ya nkaka. Beto me lakisa beno yawu na pwelele nyonso na

ya. 7 Beno kubanza ti mu kele kilawu. Kasi beno ndima munu mutindu kilawu samu ti munu mpe, mu sala mwa mayama. 17 Ya tsyelika, na kusala mayama ya munu, mu ke na kuzonza ve mutindu Mfumu ke na kuzola. Kasi mu ke na kuzonza mutindu muntu yina kele kilawu. 18 Mutindu bantu mingi ke na kusala mayama samu na mambu ya kimuntu, munu mpe, mu ke sala mayama. 19 Beno yina kele bantu ya ndwenga, beno ke ndimaka na kuvibidila mambu ya bilawu. 20 Beno ke vibidilaka ti ba sadisa beno mutindu bandongo, ba sadila bimvwama ya beno, ba baka beno bima nyonso yina kele na beno, ba nyokola beno, mpe ba bula beno bambata na kizizi. 21 Mu ke na nsoni na kutuba yawu: Beto vwandaka me talana mutindu bantu yina

ke na ngolo ve na mambu yina. Kasi kisika yina bantu ya nkaka ke na kusala mayama, munu mpe, mu ke sala yawu ata ti mu ke na kuzonza mutindu kilawu. **22** Bawu kele ba-Ebeleyo, munu mpe, mu kele Ebeleyo. Bawu kele bantu ya Isayeli, munu mpe, mu kele muntu ya Isayeli. Bawu kele bantu ya kifumba ya Abalayami, munu mpe, mu kele muntu ya kifumba ya Abalayami. **23** Kana bawu kele bisadi ya Klisto, mu ke tuba na bulawu ya munu ti mu kele kisadi ya Klisto kulutila bawu. Mu me sala kulutila bawu, mpe mu vwandaka kota konso ntangu baboloko kulutila bawu. Mu vwandaka kuzwa bambala mingi bikoti ya kulutila, mpe mu vwandaka konso ntangu pene-pene na lufwa kulutila bawu. **24** Bambala tatu, ba-Zwife bulaka munu bikoti makumi tatu na yivwa. **25** Bambala tatu, bantu ya Loma bulaka munu bikoti na ngolo nyonso. Mbala mosi, bawu bulaka munu matadi. Bambala tatu, mu vwandaka na kati ya masuwa yina dyamaka, mpe mu lutisaka kilumbu mosi mpe mpiimpa mosi na mubu. **26** Na banzyetolo yina mu vwandaka sala na makulu, konso ntangu, mu vwandaka tala lufwa na ntwala ya munu na kati ya banzadi, na ntawala ya bimpumbulu, na ntawala ya bampangi ya munu ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife, na kati ya mbanza mpe yinsi ya kuyuma, na kati ya mubu, mpe na ntawala ya bampangi ya munu ya tsyelika ve. **27** Mu talaka mpasi na bisalu ya ngolo, mpe mu lembaka. Bambala mingi, mu vwandaka kondwa ntangu ya kulala pongi. Mu kondwaka mpe bambala mingi kima ya kudya mpe ya kunwa. Mu ndimaka na kumanga na kudya samu na Nzambi. Mu talaka mpasi samu na madidi, mpe samu ti mu kondwaka biele. **28** Mambu mingi me bikana na kuzonza. Kasi mu ke na dyambu mosi yina ke na kukwamisa munu bilumbu nyonso: manyongo ya munu samu na mabuundu nyonso ya Nzambi. **29** Kana muntu kele ya kulemba, munu mpe, mu kele ya kulemba. Kana muntu me sala disumu, yawu ke salaka munu mpasi mingi na ntima. **30** Kana ya kele mfunu na munu na kusala mayama, mu ke sala yawu samu ti mu kele ve na ngolo. **31** Nzambi, Tata ya Mfumu Yesu zaba ti mu ke na vuna ve. Bika ti Nkumbu ya yandi kuzwa nkembo ntangu nyonso. (aiōn g165) **32** Ntangu mu vwandaka na mbanza Damase, mfumu yina vwandaka kimonikisi ya ntinu Aletase tulaka mikengi na myelo ya mbanza samu na kukanga munu. **33** Kasi ba kotisaka munu na kitunga ya nene. Ba basisaka munu na nela, mpe

kulumunaka munu na ngaanda ya kibaka ya mbanza. Ni mutindu yina mu vuukaka na ntawala ya yandi.

12 Mu fwana kusala mayama! Kasi ya kele mfunu ve. Ntangu yayi, mu ke zonzila beno na mambu yina Mfumu lakisaka mpe zabisaka munu na kimpeve. **2** Mu zaba kilandi mosi ya Klisto yina Nzambi zangulaka na mazulu ya me kuma bamvula kumi na yiya. Mu zaba ve kana Nzambi zangulaka yandi na nzutu ya yandi, to kana na nzutu ya yandi ve. Kasi kaka ni yandi mosi Nzambi zaba yawu. **3** Ee, mu zaba muntu yina. Kana ni na nzutu ya yandi to na nzutu ya yandi ve Nzambi zangulaka yandi, mu zaba ve. Nzambi zaba ti **4** yandi zangulaka muntu yina na paladiso. Kuna yandi kuwaka mambu yina lenda kubasika ve na yirwa ya muntu, mpe yina kele ve na bampova na kuzabisa yawu. **5** Mu ke sala mayama samu na muntu yina. Kasi na munu mosi, mu ke sala kaka mayama samu ti mu kele na ngolo ve. **6** Kana mu zolaka na kusala mayama ya munu mosi, mu zolaka vwindaka ve kilawu samu ti mu zolaka tuba kaka butsyelika. Kasi mu ke na kusala yawu ve, samu ti mu zola ve ti bantu vwindaka na mabanza yina ke na kulutila mambu yina bawu ke na kutala na munu, to yina bawu ke na kuwa na yinwa ya munu. **7** Nzambi zabisaka munu mambu ya ngitukulu. Na yina, samu ti mu vwindaka ve ya kufuluka na mayama, ba tulaka munu mpasi ya ngolo na nzutu mutindu mbazi mosi ya Satana na kubula munu, samu ti mu sala ve mayama. **8** Mu sambilaka Mfumu bambala tatu, samu ti yandi katula munu mpasi yina. **9** Kasi yandi zabisaka munu: «Bumbote ya munu me lunga na nge. Lulendo ya munu ke talanaka ya kulutila na kati ya nge ntangu nge ke vwindaka ve na ngolo.» Na yina, mu ke lutila na kusala mayama ntangu mu ke vwindaka na ngolo ve, samu ti lulendo ya Klisto vwindaka na munu. **10** Ni yawu yina, mu ke yangalalaka ntangu mu ke vwindaka na ngolo ve, ntangu ba ke fingaka munu, ba ke kwamisaka munu, ba ke talisaka munu mpasi, mpe mu ke talaka mpasi na ntima samu na Klisto. Ya tsyelika, ntangu mu ke vwindaka na ngolo ve, ni ntangu yina mu ke vwindaka na lulendo. **11** Mu ke na kuzonza mutindu kilawu, kasi ni beno me sala ti mu kuma mutindu yayi. Ni beno zolaka sala masiika ya munu. Ya tsyelika, bantumwa ya nkaka yina beno ke pesaka mfunu ya kulutila me lutila munu ve ata ti mu kele muntu ya

mpamba. 12 Bidimbu yina ke na kulakisa ti mu kele ntumwa talanaka na kati-kati ya beno na mvibudulu nyonso: Mu salaka bidimbu ya ngitukulu, bimangu, dyambu, bantu fwana kuwa kimbangi ya bantu zole mpe mambu ya lulendo. 13 Wapi kima mu salaka to tatu. 2 Mu ke na mambu ya kukebisa na bayina na mabuundu ya nkaka yina mu salaka ve na sika salaka masumu na ntama, mpe bayina nyonso ya ya beno? Mu zaba kaka ti mu kudyaka ve mbongo nkaka. Mu zabisaka ntete beno yawu ntangu mu ya beno. Na yina, beno lemvokila munu na dyambu kwizaka tala beno na mbala ya zole. Kasi ntangu ya yimbi yina. 14 Mu kele ya kukubama samu na yayi, mu ke na kuzabisa dyaka beno yawu ntangu kukwiza na silka ya beno na mbala ya tatu, mpe mu mu ke ntete ntama na beno. Ntangu mu ke kwiza ke lomba ve na muntu na kusadisa munu. Mu kele dyaka kutala beno, mu ke tala muntu kyadi ve, 3 na nsatu ya beno, kasi ya mbongo ya beno ve. Ya samu ti beno kele na nsatu mu lakisa beno ti Klisto tsyelika, ni bana ya fytotie ve ke kutikaka mbongo samu ke na kusadila yinwa ya munu na kuzonza. Yandi na bibuti ya bawu, kasi ni bibuti ke kutikaka mbongo kele ve ya kulemba na ntwala ya beno, kasi yandi samu na bana ya bawu. 15 Samu na munu, mu ke ke lakisaka lulendo ya yandi na kati ya beno. 4 Ya vwanda na kilengi na kubasisa mbongo nyonso yina tsyelika, ntangu ba komaka yandi na kulunsi, yandi kele na munu samu na beno, mpe na kupesa luzingu vwandaka ya kulemba. Kasi ntangu yayi, yandi ke ya munu samu na beno. Kana mu ke zolaka beno na kuzinga na lulendo ya Nzambi. Na kuwanda ya ya kulutila, beno ke zola munu kaka fytotie? 16 Na kukangama na yandi, beto mpe kele ya kulemba. yina, beno zaba ti ya tsyelika, mu pesaka ata muntu Kasi na sika ya beno, beto ke zingaka kintwadi na kizitu ya kusadisa munu. Kasi bantu ya nkaka ke yandi na lulendo ya Nzambi. 5 Beno tala beno mosi na kutuba ti mu kele muntu ya luvunu, mpe mu me bankadulu ya beno samu na kuzaba kana beno ke na kuzwa beno na mitambu na mayela ya munu. 17 kununga na kiminu. Beno ke na kuzaba ve ti Klisto Nani lenda kuzabisa munu kana mu lombaka beno kele na kati-kati ya beno? Kana beno ke na kuzaba na kusadisa bantu yina mu fidisaka beno? 18 Mu yawu ve, beno lenda kulakisa ve kununga ya beno. zabisaka Tite na kwiza kutala beno, mpe mu fidisaka 6 Kasi mu banza ti beno ke zaba ti beto nungaka yandi kintwadi na mpangi mosi yina beno zaba. Tite na kisalu ya beto na sika ya beno. 7 Beto ke na sadilaka bimvwama ya beno? Munu na Tite kele ve kusambila Nzambi, samu ti beno sala ve dyambu ya na mabanza mosi mpe ke na kulanda ve nzila mosi? yimbi. Beto ke na kusosa ve na kulakisa ti beto me 19 Beno ke na kubanza ti katuka ntama beto ke na nunga. Kasi beto kele kaka na nsatu ya kutala ti beno kunwanina banzutu ya beto? Ve, na kintwadi na Klisto sala mambu ya mbote, ata ti ya ke na zola katalana ti beto ke na kuzonza na meso ya Nzambi. Bampangi beto nungaka ve. 8 Ya tsyelika, beto lenda kuyimina ya luzolo, mambu nyonso yayi kele samu na kukulisa ve mambu ya tsyelika. Beto lenda kusala kaka samu beno na kiminu. 20 Mu ke na boma ti ntangu mu ke na butsyelika. 9 Beto ke vwandaka na kilengi ntangu kwiza na sika ya beno, mu kuta beno ve mutindu beto ke vwandaka na ngolo ve, mpe beno na ngolo. mu ke na kuzola, to mu vwanda mutindu beno ke Na yina, beto ke lombaka na balusambulu ya beto ti na kuzola ve. Mu kele mpe na boma ya kubakula beno kuma bantu ya kulunga. 10 Ni yawu yina, mu ke na kati ya beno mambu ya kuswana, ya musoki, ya na kusonikina beno mambu nyonso yayi ntangu mu nkele, ya kimbangi, ya kuzonza bampangi yimbi, ke ntete ntama na beno. Ntangu mu ke vwanda na ya kutonga bampangi, ya kusala mayama, mpe ya beno, mu zola ve kusemba beno na ngolo nyonso kusala muvusu. 21 Mu ke dyaka na boma ti ntangu na bumfumu yina Mfumu pesaka munu. Bumfumu mu ke kwiza kutala beno, Nzambi talisa munu nsoni yango kele ve samu na kumwangisa dibuundu ya samu na beno, mpe ti mu dila ve samu na bantu beno, kasi samu na kukulisa yawu. 11 Bampangi, na mingi yina ke na kutatamana na kusala masumu mambu yina me bikana, beno zinga na kati ya kilengi, mutindu bawu salaka na ntama: bayina tii ntangu beno sosa na kuwanda ya kulunga. Beno kindisa yayi me soba ntete ve nkadulu ya bawu ya busafu, bampangi beno na beno. Beno wisana, mpe beno kindumba, mpe kuzinga kidi-kidi.

13 Yayi ni mbala ya tatu yina mu ke kwiza na sika ya beno. Na kupesa nzengolo ya konso

beno na beno na kubumbasana mutindu bampangi ya luzolo. 13 Bantu nyonso ya longo me fidisa beno mbote. 14 Bika ti lusakumunu ya Mfumu Yesu-Klisto, luzolo ya Nzambi, mpe kintwadi ya Mpeve ya Longo kuvwanda na beno nyonso.

Ngalatiya

1 Ni munu Polo ke na kusonika mukanda yayi.

Polo yina kele ntumwa na luve ya bantu ve to na lusalusu ya muntu ve, kasi na luve ya Yesu-Klisto mpe ya Tata Nzambi yina vumbulaka yandi na lufwa. 2 Kintwadi na bampangi nyonso yina kele awa, mu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya mabuundu ya Nzambi yina kele na kizunga ya Ngalatiya. 3 Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto kusakumuna beno mpe ti yandi kupesa beno kizunu. 4 Klisto ndimaka na kupesa luzingu ya yandi samu na kuvuukisa beto na masumu ya beto, samu ti yandi kukatula beto na yinza yayi ya yimbi mutindu Tata ya beto Nzambi zolaka. (aiōn g165) 5 Bika ti nkembo kuvwanda na Nzambi tii seko. Ameni. (aiōn g165) 6 Mu ke na kuyituka na mutindu beno me bika na nswalu nyonso Nzambi yina bokilaka beno na bumbote ya Klisto, mpe beno ke na kulanda malongi ya nkaka. 7 Ya tsyelika, ya kele ve na nsangu ya mbote ya nkaka. Ya kele kaka na bantu yina ke na kusala muvusu na kati ya beno, mpe ke na zola kusoba Nsangu ya Mbote ya Klisto. 8 Kana beto to mbazi yina me katuka na mazulu, zabisa beno nsangu ya kuswaswana na Nsangu ya Mbote yina beto zabisaka beno, bika ti Nzambi kusinga yandi. 9 Beto zabisaka beno yawu, mpe mu ke na kuzabisa dyaka yawu ntang yayi: Kana muntu zabisa beno nsangu ya kuswaswana na Nsangu ya Mbote yina beno kuwaka, bika ti Nzambi kusinga yandi. 10 Ntang yayi, beno ke na kubanza ti mu ke na kusosa ti bantu kusiika munu? Ve, mu ke na kusosa ve ti bantu kusiika munu, kasi Nzambi. Beno banza ve ti mu ke na kusosa dyaka na kuyangidika bantu, samu ti kana mu vwandaka sosa yawu, mu zolaka vwanda ve mundongo ya Klisto. 11 Bampangi, mu ke na kutubila beno ti Nsangu ya Mbote yina mu zabisaka, katukaka ve na muntu. 12 Mu kuzwaka yawu to longokaka yawu na muntu ve. Kasi ni Yesu-Klisto zabisaka munu yawu. 13 Beno kuwaka wapi mutindu vwandaka nkadulu ya munu na ntama ntang mu vwandaka ntete ya kukwikama na misiku ya ba-Zwife. Beno zaba wapi mutindu mu vwandaka lutila na kutalisa mpasi dibuundu ya Nzambi, mpe mu vwandaka sala samu na kumwangisa yawu. 14 Mu vwandaka lutila ba-Zwife mingi ya bamvula mosi na munu na nsalulu ya misiku ya ba-Zwife. Mu vwandaka

lutila bawu na kunwanina mambu ya kinkulu ya bankooko ya beto. 15 Kasi Nzambi soolaka munu ntete mu butuka, mpe bokilaka munu na bumbote ya yandi. 16 Ntang yandi bakaka lukanu ya kulakisa munu Mwana ya yandi, samu ti mu zabisa Nkumbu ya yandi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, mu lombaka malongi na muntu ve. 17 Mu kwendaka mpe ve na Yelusalemi na sika ya bayina tekilaka munu na kuwanda bantumwa. Kasi mu kwendaka na yinsi ya Alabi, mpe na manima, mu vutukaka na mbanza Damase. 18 Na manima ya bamvula tatu, mu kwendaka na Yelusalemi samu na kuzabasana na Sefase, mpe mu lutisaka balumingu zole kintwadi na yandi. 19 Mu talaka ve bantumwa ya nkaka, kasi kaka Zaki, mpangi ya Mfumu. 20 Ya tsyelika na ntuala ya Nzambi, mambu yina mu ke na kusonikina beno kele ve ya luvunu. 21 Na manima, mu kwendaka na kizunga ya Sili mpe ya Silisi. 22 Kasi bantu ya mabuundu ya Nzambi ya kizunga ya Zude vwandaka me tala munu ntete ve. 23 Bawu vwandaka kuwa kaka mutindu yayi: «Muntu yina vwandaka talisa beto mpasi na ntama, ke na kulongisa ntang yayi mambu ya kiminu yina yandi vwandaka nwanisa.» 24 Na yina, bawu vwandaka kembila Nzambi samu na munu.

2 Na manima ya bamvula kumi na yiya, mu vutukaka na Yelusalemi kintwadi na Banabase. Mu nataka mpe Tite. 2 Mu vutukaka na Yelusalemi samu ti Nzambi zabisa munu na kukwenda kuna. Na lukutakanu yina mu kuzwaka na bamfumu ya dibuundu, mu zabisa bawu Nsangu ya Mbote yina mu ke na kulongisa na sika ya bayina kele ve ba-Zwife. Mu vwandaka zola ve ti kisalu yina mu salaka ntete, mpe yina mu ke na kusala ntang yayi, vwanda kisalu ya mpamba. 3 Kuna, ba lombaka ve na Tite, mpangi ya munu ya nzyetolo yina kele mu-Ngeleke, na kuzengisa bubakala, 4 ata ti mwa bampangi ya yimbi vwandaka zola ti yandi zengisa bubakala. Bawu kotaka na mansweki na kati ya nkonga ya beto samu na kutala wapi mutindu beto ke sadilaka kimpwanza yina beto kuzwaka na Yesu-Klisto, mpe samu na kuvutula beto bandongo ya misiku. 5 Beto mangaka na kutumama ata fytot na bawu, samu ti butsyelika ya Nsangu ya Mbote vwanda kaka na kati ya beno. 6 Bamfumu ya dibuundu vwandaka mpe kuna. Kasi ata ti bawu vwandaka bamfumu, ya vwandaka mfunu ve na munu, samu ti Nzambi ke swasikisaka ve bantu,

mpe bawu tumisaka ve munu na kusala dyambu ya samu na nsalulu ya Misiku. 17 Kasi kana na kusosa ti nkaka. 7 Kasi bawu talaka ti Nzambi pesaka munu Nzambi kumisa beto bantu ya kudedama samu na kisalu ya kuzabisa Nsangu ya Mbote na sika ya Klisto, beto mosi mpe ke na katalana misumuki. Ya bayina kele ve ba-Zwife, mutindu yandi pesaka Pyele zola kutuba ti Klisto ke na kusala samu na masumu? kisalu ya kuzabisa Nsangu ya Mbote na sika ya ba-Zwife. 8 Nzambi salaka ti Pyele vwanda ntumwa mu mangaka, mu ke na kusala ti mu kuma dyaka ya ba-Zwife. Mutindu mosi mpe, yandi me sala ti musumuki. 19 Kasi munu, ni samu na Misiku mu mu vwanda ntumwa ya bayina kele ve ba-Zwife. 9 kele ya kufwa na yina me tadiila Misiku, samu ti mu Zaki, Sefase, mpe Yowane yina bantu vwandaka tala zinga samu na Nzambi. Mu kele ya kufwa na kulunsi mutindu bamfumu ya dibuundu, ndimaka ti Nzambi kintwadi na Klisto. 20 Ya ke dyaka ve munu ke na pesaka munu kisalu yina. Ni yawu yina, bawu pesaka kuzinga, kasi ni Klisto ke na kuzinga na katy ya munu. munu mbote kintwadi na Banabase samu na kulakisa Ntangu yayi, mu ke na kuzinga na kusala kiminu ya ti bawu me ndima beto. Na yina, Banabase na munu munu na Mwana ya Nzambi yina zolaka munu, mpe ke kwenda na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe pesaka luzingu ya yandi samu na munu. 21 Mu ke na bawu ke kwenda na sika ya ba-Zwife. 10 Bawu kumanga ve bumbote ya Nzambi. Ya tsyelika, kana ni lombaka beto kaka na kubambuka moyo na bampatu na Misiku Nzambi ke kumisaka bantu ya kudedama, ya dibuundu, mpe mu salaka yawu na ntima mosi. 11 lufwa ya Klisto zolaka vwanda ya mpamba.

Kasi ntangu Sefase kwizaka na mbanza Antyose, mu mangaka na ntwala ya bantu nyonso mambu yina yandi vwandaka tuba, samu ti yandi salaka mambu ya kudedama ve. 12 Ya tsyelika, ntete bantu yina Zaki fidisaka kwiza, Sefase vwandaka kudya kintwadi na bampangi yina kele ve ba-Zwife. Kasi ntangu bantu yina kwizaka, yandi katukaka pene-pene ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe bikaka na kudya kintwadi na bawu. Yandi vwandaka na boma ya bantu yina vwandaka nwanina kinkulu ya ba-Zwife. 13 Bampangi ya nkaka yina vwandaka ba-Zwife salaka mpe mutindu Sefase. Banabase landaka mpe nsalulu ya bawu ya bantima zole. 14 Kasi ntangu mu talaka ti bawu vwandaka ve na nkadulu ya kukwikama na butsyelika ya Nsangu ya Mbote, mu tubaka na Pyele mutindu yayi na mantwala ya bantu nyonso: «Nge kele Zwife, mpe nge me zinga ve mutindu ba-Zwife, kasi mutindu bayina kele ve ba-Zwife. Na yina, wapi mutindu nge lenda kutumisa bayina kele ve ba-Zwife na kuzinga mutindu ba-Zwife?» 15 Beto, beto kele ba-Zwife katuka mbutukulu ya beto. Beto kele ve bantu ya bayinsi yina zaba ve Nzambi, bayina beto ke bokilaka misumuki. 16 Beto zaba ti Nzambi ke kumisaka ve muntu ya kudedama, samu ti yandi ke tumamaka na Misiku ya Moyize, kasi kaka samu na kiminu ya yandi na Yesu-Klisto. Beto mpe, beto kwikilaka na Yesu-Klisto, samu ti Nzambi kumisaka beto ya kudedama samu na kiminu ya beto na Yesu-Klisto, kasi ve samu ti beto me tumama na Misiku. Ya tsyelika, Nzambi ke kumisa ve muntu ya kudedama

3 Bantu ya kizunga ya Ngaliatiya, beno kele na mayela ve! Nani siingaka beno? Ba lakisaka beno na pwelele nyonso Yesu-Klisto yina kufwaka na kulunsi. 2 Mu zola ti beno pesa munu mvutu na mambu yayi: Beno kuzwaka Mpeve ya Longo samu ti beno sadilaka Misiku? To samu ti beno kuwaka Nsangu ya Mbote, mpe beno kwikilaka yawu? 3 Wapi mutindu beno ke na kukondwa mayela na dyambu yina! Beno bandaka na Mpeve ya Longo, beno ke na zola kumanisa ntangu yayi na kimuntu ya beno? 4 Na yina, yawu lenda kuvwanda ve ti mambu yina beno me bwabana vwanda ya mpamba. 5 Nzambi ke pesaka beno Mpeve ya Longo, mpe ke salaka bimangu na katy ya beno. Na yina, beno fwana kubanza ve ti yandi ke salaka yawu, samu ti beno ke sadilaka Misiku, kasi samu ti beno kuwaka Nsangu ya Mbote, mpe beno kwikilaka yawu. 6 Ni yawu yina, Abalayami salaka kiminu na Nzambi, mpe Nzambi kumisaka yandi ya kudedama samu na kiminu ya yandi. 7 Na yina, beno fwana kuzaba yawu ti bayina ke na kiminu na Nzambi kele bana ya Abalayami. 8 Ya sonamaka na katy ya Dibuku ya Nzambi ti Nzambi ke kumisa ya kudedama bayina kele ve ba-Zwife samu na kiminu ya bawu. Ni yawu yina, Dibuku yango zabisaka ntete nsangu ya mbote yayi na sika ya Abalayami: «Nzambi ke sakumuna bantu ya bayinsi nyonso samu na nge.» 9 Abalayami kwikilaka, mpe Nzambi pesaka yandi lusakumunu. Na yina, bayina nyonso ke kwikilaka, ke kuzwaka lusakumunu kintwadi na Abalayami. 10

Ya tsyelika, bayina ke tulaka ntima na kutumama na ke nwanisaka bansilulu ya Nzambi? Ve! Kana ya Misiku ke vwanda na kati ya nsiingulu, samu ti Dibuku vwandaka na Musiku yina lendaka pesa lusingu ya Nzambi ke tubaka: «Muntu yina ke tatamana ve ya tsyelika na bantu, ni na Misiku zolaka katuka na kusadila mambu nyonso yina kele na dibuku ya ludedomo. 22 Kasi Dibuku ya Nzambi ke tubaka ti Misiku, ke kuzwa nsingulu.» 11 Ya kele ya tsyelika ti yinza ya muvimbwa kele na yisi ya lutumu ya disumu, ata muntu lenda kuwanda ya kudedama na meso ya samu ti bandimi kuzwa na lusalusu ya kiminu ya bawu Nzambi na kutumama na Misiku, samu ti Dibuku ya na Yesu-Klisto dikabu yina Nzambi pesaka nsilulu. 23 Nzambi ke tubaka: «Muntu yina kele ya kudedama Ntete ntangu ya kusala kiminu na Yesu-Klisto kuma, samu na kiminu, ke zinga.» 12 Misiku ke na kintwadi beto vwandaka bankole ya Misiku na kuvungilaka ve na kiminu, kasi mutindu yawu kele ya kusonama: ntangu yina Nzambi fwanaka lakisa beto kiminu yina. «Muntu yina ke sadilaka Misiku ke zingaka na nzila ya 24 Na yina, Misiku vwandaka mutindu mukengi ya yawu.» 13 Na kundima na kuzwa nsiingulu yina beto beto tii na nkzwilu ya Klisto, samu ti Nzambi kumisa zolaka kuzwa, Klisto kuulaka beto na nsiingulu yina beto bantu ya kudedama na kiminu. 25 Kasi ntangu Misiku vwandaka pesa beto. Ya tsyelika, Dibuku ya yayi, ntangu ya kusala kiminu na Yesu-Klisto me Nzambi ke tubaka: «Muntu yina ba me ledika na yinti kuma, beto ke dyaka ve na lutumu ya mukengi yina. kele na nsiingulu.» 14 Ni na yina, lusakumunu yina 26 Ya tsyelika, beno nyonso kele bana ya Nzambi Nzambi pesaka nsilulu na Abalayami kumaka tii na na kusala kiminu na Yesu-Klisto. 27 Beno nyonso bayina kele ve ba-Zwife samu na Yesu-Klisto. Yandi yina kuzwaka mbotokolo samu na kintwadi na Klisto, salaka mutindu yina, samu ti na lusalusu ya kiminu beno me Iwata Klisto. 28 Na yina, ya ke dyaka ve na beto nyonso ke kuzwaka Mpeve yina Nzambi pesaka ba-Zwife mpe ba-Ngeleke, bandongo mpe bantu ya nsilulu. 15 Bampangi, mu ke baka kifwani na kati ya kimpwanza, babakala mpe bakento. Ya tsyelika, beno lusingu ya beto ya konso kilumbu. Ntangu muntu nyonso me kuma kaka muntu mosi na kintwadi na ke lakisaka mambu yina bantu fwana kusadila na Yesu-Klisto. 29 Kana beno kele ya kukangama na manima ya lufwa ya yandi, ata muntu lenda kukatula Klisto, beno kele bana ya Abalayami mpe bantu yina to kubwela dyambu ya nkaka. 16 Kasi Nzambi pesaka ke kuzwa difwa yina Nzambi pesaka nsilulu.

bansilulu ya yandi na Abalayami mpe na bana ya yandi. Dibuku ya Nzambi ke tubaka ve: «mpe na bana ya yandi», mutindu ti ya vwandaka bantu mingi. Yawu ke tubaka: «Mpe na bana ya yandi», samu na kuzonzila kaka muntu mosi: Klisto. 17 Mu ke na kutuba mutindu yayi: Nzambi lakisaka mambu yina fwana kusalama, mpe pesaka nsilulu na kukabikisa yawu ve. Misiku yina sonamaka na manima ya bamvula bankama yiya na makumi tatu lenda kukabikisa ve ngwisani yina, mpe kusala ti nsilulu yina Nzambi pesaka vwanda ya mpamba. 18 Ya tsyelika, kana ni na Misiku bantu ke kuzwaka difwa na sika ya Nzambi, yawu lenda kusalama dyaka ve na nsilulu. Kasi ni na nsilulu, Nzambi pesaka Abalayami lusakumunu. 19 Na yina, wapi mfunu ya Misiku? Yawu kele samu na kulakisa ti bantu vwandaka tumama ve na Nzambi. Yawu fwanaka vwanda mutindu yina tii na nkzwilu ya mutekolo ya Abalayami yina Nzambi pesaka nsilulu yina. Ni bambazi zabisaka Misiku yango na kusadila nzonzi mosi. 20 Mfunu ya nzonzi ke vwandaka ve kana muntu kele yandi mosi, mpe Nzambi ke kaka yandi mosi. 21 Na yina, ya zola kutuba ti Misiku

4 Mu ke na kutuba dyaka mutindu yayi: Ntangu muntu yina ke kuzwaka difwa ke vwandaka ntete mwana ya fyoti, yandi ke vwandaka ve ya kuswaswana na mundongo, ata ti bima nyonso ke vwanda ya yandi. 2 Kasi yandi fwana kutumama na bantu yina ke na kukulisa yandi, mpe ke na kutwadisa bima ya yandi tii na ntangu yina tata ya yandi kubikaka.

3 Mutindu mosi beto mpe, ntangu beto vwandaka ntete bana, beto vwandaka bandongo ya lulendo ya bampeve ya yinza. 4 Kasi ntangu kilumbu yina Nzambi kubikaka lungaka, yandi fidisaka Mwana ya yandi. Yandi butukaka na kento mpe tumamaka na Misiku 5 samu na kukuula bayina vwandaka na yisi ya lutumu ya Misiku, samu ti beto kuma bana ya Nzambi. 6 Na kulakisa ti beno kele bana ya yandi, Nzambi fidisaka na bantima ya beto Mpeve ya Mwana ya yandi yina ke lookaka: «Abba, Tata ya munu!» 7 Na yina, nge ke dyaka ve mundongo, kasi mwana. Mutindu nge kele mwana ya yandi, Nzambi ke pesa nge difwa yina yandi pesaka nsilulu na bana ya yandi. 8 Na ntama, beno vwandaka zaba ve Nzambi, mpe

beno vwandaka bandongo ya banzambi ya luvunu. 9 nsilulu yina Nzambi pesaka na Abalayami. 24 Nongo Kasi ntangu yayi, beno me zaba Nzambi, to Nzambi yayi ke dyaka na nsasa ya kulutila mfunu: bakento me zaba beno. Na yina, wapi mutindu beno lenda nyonso zole yina kele mutindu bangwisani zole. kutumama dyaka na mabanza yina kele ve na lulendo Mosi na kati ya bangwisani zole yayi salamaka na mpe mfunu? Beno zola dyaka kuvwanda bandongo mongo ya Sinayi, mpe ke butaka bantu ya bundongo. ya yawu? 10 Beno ke pesaka mfunu ya kulutila Ngewisani yango ke na katalana na Angale. 25 Angale na bilumbu ya nkaka, bangonda, bantangu, mpe ni mongo ya Sinayi yina kele na yinsi ya Alabi. Yandi bamvula ya nkaka! 11 Mu ke na boma ti kisalu yina ke na kufwanana na Yelusalemi ya ntangu yayi, mu me sala na sika ya beno vwanda ya mpamba. 12 samu ti yawu ke zingaka na bundongo na bantu ya Bampangi, mu ke na kubondila beno ti beno vwanda yandi nyonso. 26 Kasi Yelusalemi ya mazulu kele mutindu munu, samu ti mu me kuma mutindu beno. na kimpwanza, mpe ni yawu kele mama ya beto. 27 Beno me sala munu ata dyambu ya yimbi. 13 Beno Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Vwanda fwana kubambuka moyo ti ni na ntangu yina mu na kyese, nge kento yina kele kisita, yina ke butaka vwandaka na kimbevo, mu zabisaka beno Nsangu ve! Sala milolo ya nsayi, nge kento yina me zaba ve ya Mbote na mbala ya ntete. 14 Beno talaka mpasi bampasi ya misongo, samu ti kento yina bakala me mingi na ntima samu na kimbevo ya munu, mpe manga ke lutila bana mingi na kento ya kukwela.» beno nyokolaka ve munu to beno mangaka ve munu. 28 Kasi beno bampangi ya munu, beno kele bana Kasi beno yambaka munu mutindu mbazi ya Nzambi, yina butukaka na nsilulu ya Nzambi mutindu mosi na to dyaka mutindu Yesu-Kristo. 15 Beno vwandaka Isaaki. 29 Na ntama, mwana yina butukaka na luzolo na kyese ya kulutila! Kasi yinki me kumina beno? ya kento na bakala vwandaka talisa mpasi mwana Mu lenda kuzabisa beno kimbangi yayi: Kana ya yina butukaka na luzolo ya Mpeve ya Nzambi, mpe lendaka salama, beno zolaka katula meso ya beno yawu ke na kusalama dyaka mutindu yina ntangu samu na kupesa munu yawu! 16 Ntangu yayi, mu me yayi. 30 Kasi yinki Dibuku ya Nzambi ke tubaka? kuma mbeni ya beno, samu ti mu ke na kuzabisa Yawu ke na kutuba mutindu yayi: «Bingisa mundongo beno butsyelika? 17 Bantu yina ke sosaka na kusoba ya kento na mwana ya yandi, samu ti mwana ya Nsangu ya Mbote ke na nsatu ya kulutila ya kubenda mundongo fwana kubyadila ve difwa na bimvwama beno, kasi mabanza ya bawu kele mbote ve. Bawu ya tata kintwadi na mwana ya kento yina kele ve ke na zola kukatula beno na maboko ya munu, samu mundongo.» 31 Na yina bampangi, beto kele ve bana ti beno vwanda na nsatu ya kulutila ya kulanda bawu. ya kento ya mundongo, kasi bana ya kento yina kele 18 Ya kele mbote ti beno vwanda na nsatu ya kulutila ve mundongo.

ya kusala ntangu nyonso mambu ya mbote, kasi kaka ve ntangu mu ke vwandaka na kati-kati ya beno. 19 Bana ya munu, mutindu kento yina ke na kubuta, mu ke na kutala dyaka mpasi samu na beno tii ntangu Kristo ke kitula beno mutindu yandi. 20 Mu ke na nsatu ya kuvwanda ntangu yayi kintwadi na beno, samu ti mu zonzila beno na mutindu ya nkaka. Mu zaba ve yinki mu fwana kusala samu na beno. 21 Beno zabisaka munu, beno yina zola kuvwanda na yisi ya lutumu ya Misiku, beno ke kuwaka ve mambu yina kele ya kusonama na Misiku? 22 Ya kele ya kusonama ti Abalayami butaka bana zole, mosi na Angale yina vwandaka mundongo, mpe ya nkaka na Saala yina vwandaka ve mundongo. 23 Mwana yina yandi butaka na kento ya mundongo, butukaka na luzolo ya kento na bakala. Kasi mwana yina yandi butaka na kento yina vwandaka ve mundongo, butukaka samu na

5 Kristo kuulaka beto, samu ti beto vwanda ya tsyelika bantu ya kimpwanza. Na yina, beno sikama! Beno ndima dyaka ve ti beno vutuka na kati ya bundongo. 2 Beno kuwa munu! Munu Polo, mu ke na kuzabisa beno butsyelika: Kana beno zengisa bubakala, Kristo ke vwanda dyaka ve mfunu samu na beno. 3 Mbala mosi dyaka, mu ke na kutuba butsyelika na konso muntu yina ke zengisa bubakala: Yandi fwana kutumama na mambu nyonso yina kele ya kusonama na Misiku. 4 Beno yina ke sosaka na kukuma bantu ya kudedama na lusalus ya Misiku, beno kele ya kukabuka na Kristo. Nzambi ke lakisa beno ve bumbote ya yandi. 5 Kasi beto, na ngolo ya Mpeve ya Longo mpe na kiminu ya beto, beto ke na kivuvu ti Nzambi ke kumisa beto ya kudedama. 6 Ya tsyelika, samu na bayina kele ya kukangama na

Yesu-Klisto, kuzengisa bubakala to kuzengisa yawu ke salaka mutindu yina ke kota ve na Kimfumu ya ve kele mfunu ve. Mambu yina kele mfunu, ni kiminu Nzambi. 22 Kasi mbuma yina Mpeve ya Longo ke yina ke na bisalu yina ke salamaka na luzolo. 7 Beno pesaka, ni luzolo, nsayi, kizunu, mvibudulu, bumbote, vwandaka kwenda mbote na mantwala! Nani me kusadisa bampangi, kiminu, 23 lembami, mpe kuzaba kanga beno nzila, samu ti beno tumama dyaka ve na kukutika nzutu. Misiku ke yiminaka ve mambu na butsyelika? 8 Nkadulu yina ya yimbi katukaka ve ya mutindu yina! 24 Bayina kele ya kukangama na na Nzambi yina bokilaka beno. 9 Bantu ke tubaka: Yesu-Klisto kufwaka nzutu ya bawu ya kimuntu na «Mwa ndambu ya levule ke funisaka kiputi nyonso.» kulunsi kintwadi na mambu yina yawu ke zolaka mpe 10 Kasi na kintwadi ya beto na Mtumu mu ke na bansatu ya yawu. 25 Kana beto ke na kuzinga na kivuvu na beno ti beno ke kanisa dyaka ve mambu ya Mpeve ya Longo, yandi fwana kutwadisa luzingu ya nkaka. Kasi muntu yina me sala muvusu na kati ya beto. 26 Beto fwana kuvwanda ve na lunangu! Beto beno ke kuzwa kitumbu ya Nzambi, ata yandi vwanda bika na kusombola bampangi mpe na kuvwanda beto nani. 11 Bampangi! Na yina me tadila munu, kana ya vwandaka ya tsyelika ti mu ke na kuzabisa ntete ti ya kele mfunu na kuzengisa bubakala, samu na yinkiba ke na kutilisa munu mpasi? Na yina, kuzabisa Klisto yina kufwaka na kulunsi fwana kukwamisa dyaka muntu ve. 12 Kana ni mutindu yina, bika ti bayina ke salaka muvusu na kati ya beno kukatula mpe bambuma ya bawu ya bubakala. 13 Bampangi! Na yina me tadila beno, Nzambi bokilaka beno samu na kuzinga na kimpwanza. Kimpwanza yango fwana kunata beno ve na kusadila bansatu ya beno ya kimuntu. Kasi beno salasana na luzolo. 14 Misiku nyonso ya Moyize kele ya kukangama kaka na Musiku mosi yayi: «Nge fwana kuzola mpangi ya nge mutindu nge mosi.» 15 Kasi kana beno ke na kutilisa bampangi mpasi mpe kunwana beno na beno mutindu bibulu ya mfinda, beno sala keba, kana ve beno ke kufwa bampangi. 16 Na yina, mu ke na kuzabisa beno mutindu yayi: Beno bika ti Mpeve ya Longo kutwadisa luzingu ya beno, mpe beno ke tumama dyaka ve na bansatu ya beno ya kimuntu. 17 Bansatu ya kimuntu ke nwani saka Mpeve ya Longo, mpe Mpeve ya Longo ke nwani saka bansatu ya kimuntu. Yawu ke nwanaka samu ti beno sala ve mambu yina beno zola. 18 Kasi kana Mpeve ya Longo ke na kutwadisa beno, beno ke vwanda dyaka ve na lutumu ya Misiku. 19 Beto nyonso zaba mbote ti mambu yina ke salaka nzutu ya beto ya kimuntu, ni kindumba, busafu, kuzinga kidi-kidi, 20 kusambila biteki, kusadila bunganga, kuyina bampangi, kuswana, kuvwanda na musoki na bampangi, kudasuka, kusala kimbanda, kukabwana, 21 kusosa na kubaka bima ya bampangi, kukola malafu, kulutila na kudya, mpe mambu ya nkaka ya mutindu yina. Mu ke na kukebisa beno ntangu yayi mutindu mu salaka ntete yawu: Bayina

ke salaka mutindu yina ke kota ve na Kimfumu ya ve kele mfunu ve. Mambu yina kele mfunu, ni kiminu Nzambi. 22 Kasi mbuma yina Mpeve ya Longo ke yina ke na bisalu yina ke salamaka na luzolo. 7 Beno pesaka, ni luzolo, nsayi, kizunu, mvibudulu, bumbote, vwandaka kwenda mbote na mantwala! Nani me kusadisa bampangi, kiminu, 23 lembami, mpe kuzaba kanga beno nzila, samu ti beno tumama dyaka ve na kukutika nzutu. Misiku ke yiminaka ve mambu na butsyelika? 8 Nkadulu yina ya yimbi katukaka ve ya mutindu yina! 24 Bayina kele ya kukangama na na Nzambi yina bokilaka beno. 9 Bantu ke tubaka: Yesu-Klisto kufwaka nzutu ya bawu ya kimuntu na «Mwa ndambu ya levule ke funisaka kiputi nyonso.» kulunsi kintwadi na mambu yina yawu ke zolaka mpe 10 Kasi na kintwadi ya beto na Mtumu mu ke na bansatu ya yawu. 25 Kana beto ke na kuzinga na kivuvu na beno ti beno ke kanisa dyaka ve mambu ya Mpeve ya Longo, yandi fwana kutwadisa luzingu ya nkaka. Kasi muntu yina me sala muvusu na kati ya beto. 26 Beto fwana kuvwanda ve na lunangu! Beto beno ke kuzwa kitumbu ya Nzambi, ata yandi vwanda bika na kusombola bampangi mpe na kuvwanda beto nani. 11 Bampangi! Na yina me tadila munu, kana ya vwandaka ya tsyelika ti mu ke na kuzabisa ntete ti ya kele mfunu na kuzengisa bubakala, samu na yinkiba ke na kutilisa munu mpasi? Na yina, kuzabisa Klisto yina kufwaka na kulunsi fwana kukwamisa dyaka muntu ve. 12 Kana ni mutindu yina, bika ti bayina ke salaka muvusu na kati ya beno kukatula mpe bambuma ya bawu ya bubakala. 13 Bampangi! Na yina me tadila beno, Nzambi bokilaka beno samu na kuzinga na kimpwanza. Kimpwanza yango fwana kunata beno ve na kusadila bansatu ya beno ya kimuntu. Kasi beno salasana na luzolo. 14 Misiku nyonso ya Moyize kele ya kukangama kaka na Musiku mosi yayi: «Nge fwana kuzola mpangi ya nge mutindu nge mosi.» 15 Kasi kana beno ke na kutilisa bampangi mpasi mpe kunwana beno na beno mutindu bibulu ya mfinda, beno sala keba, kana ve beno ke kufwa bampangi. 16 Na yina, mu ke na kuzabisa beno mutindu yayi: Beno bika ti Mpeve ya Longo kutwadisa luzingu ya beno, mpe beno ke tumama dyaka ve na bansatu ya beno ya kimuntu. 17 Bansatu ya kimuntu ke nwani saka Mpeve ya Longo, mpe Mpeve ya Longo ke nwani saka bansatu ya kimuntu. Yawu ke nwanaka samu ti beno sala ve mambu yina beno zola. 18 Kasi kana Mpeve ya Longo ke na kutwadisa beno, beno ke vwanda dyaka ve na lutumu ya Misiku. 19 Beto nyonso zaba mbote ti mambu yina ke salaka nzutu ya beto ya kimuntu, ni kindumba, busafu, kuzinga kidi-kidi, 20 kusambila biteki, kusadila bunganga, kuyina bampangi, kuswana, kuvwanda na musoki na bampangi, kudasuka, kusala kimbanda, kukabwana, 21 kusosa na kubaka bima ya bampangi, kukola malafu, kulutila na kudya, mpe mambu ya nkaka ya mutindu yina. Mu ke na kukebisa beno ntangu yayi mutindu mu salaka ntete yawu: Bayina

6 Bampangi, kana muntu me sala dyambu ya yimbi, ni beno yina kele na Mpeve ya Longo fwana kuvutula yandi na lembami nyonso na nzila ya kudedama. Konso muntu na kati ya beno fwana kusala keba, samu ti yandi mpe vwanda ve ya kutonta. 2 Beno salasana na kunata bizitu ya beno. Na kusala mutindu yina, beno ke tumama na Musiku ya Klisto. 3 Kana muntu ke na kubanza ti yandi kele muntu ya mfunu, kasi yandi kele kaka muntu ya mpamba, yandi ke na kuvunama. 4 Konso muntu fwana kutala wapi mutindu kele nkadulu ya yandi mosi. Kana yandi ke na dyambu ya kusala lunangu, yandi ke sala yawu samu na yandi mosi. Kasi yandi sala yawu ve samu ti yandi ke na kubanza ti yandi me lutila bantu ya nkaka. 5 Ya tsyelika, konso muntu fwana kunata kizitu ya yandi. 6 Muntu yina ba ke na kulongisa Mambu ya Nzambi fwana kukabula ndambu ya bima ya yandi na mulongisi. 7 Beno vunama ve: Nzambi ke ndimaka ve ti ba seka yandi. Konso muntu ke yonzikaka bambuma ya bima yina yandi ke kunaka. 8 Kana yandi kunaka bambuma yina ke yangidikaka nzutu ya kimuntu, yandi ke yonzika lufwa na nzutu ya kimuntu. Kana yandi kunaka bambuma yina ke yangidikaka Mpeve ya Longo, yandi ke yonzika luzingu ya mankululu na Mpeve ya Longo. (aiōnios g166) 9 Beto fwana kubika ve na kusala mambu ya mbote. Ya tsyelika kana beto lemba ve, kilumbu kele yina beto ke kuzwa bambuma ya mbote. 10 Ni yawu yina, mutindu beto ke ntete na ntangu, beto sala mambu ya mbote na bantu nyonso, mpe beto sala yawu ya kulutila na bampangi ya beto bandimi. 11 Beno tala wapi mutindu mu ke na kusonikina beno na diboko ya munu mosi bisono yayi ya nene. 12 Bayina ke zabisaka beno na kuzengisa

bubakala kele bayina ke sosaka na kutalana kaka na bima yina kele na nzutu. Bawu ke zolaka ve ba talisa bawu mpasi samu na lufwa ya Klisto na kulunsi. 13 Bayina zengisaka bubakala ke tumamaka ve bawu mosi na Misiku. Bawu ke zolaka ti beno zengisa bubakala, samu ti bawu vwanda na lunangu samu na beno na kidimbu yina bawu me sala na nzutu ya beno. 14 Kasi munu, mu zola kusala lunangu kaka na lufwa ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto na kulunsi. Ya tsyelika, samu na lufwa ya yandi, yinza kuwaka samu na munu, mpe munu samu na yinza. 15 Ni yawu yina, kuzengisa bubakala to kuzengisa ve bubakala kele mfunu ve. Dyambu yina me lutila mfunu, ni kuwanda muntu ya malu-malu. 16 Na bayina nyonso ke na kuzinga mutindu yina, bika ti Nzambi kupesa beno kizunu mpe kutala beno kyadi, mutindu mosi mpe na dikanda nyonso ya Nzambi. 17 Katuka ntangu yayi, ata muntu fwana kutalisa dyaka munu mpasi, samu ti mu ke na kunata na nzutu ya munu bidimbu ya bamputa ya Yesu. 18 Bampangi! Bika ti lusakumunu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto, kuwanda na beno nyonso. Ameni.

Efeso

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa ya Yesu-Klisto mutindu Nzambi zolaka. Mu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya bantu ya longo ya mbanza Efeso yina kele ya kukwikama na Yesu-Klisto. **2** Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu. **3** Beto siika Nzambi, Tata ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto. Yandi sakumunaka beto na kupesa beto lusakumunu nyonso ya kimpeve na katy ya mazulu na Klisto. **4** Na katy ya kintwadi na Yesu-Klisto, Nzambi soolaka beto ntete yandi yidika yinza samu na kuwanda bantu ya longo mpe yina ba lenda kusemba ve na ntwala ya yandi. Na luzolo ya yandi, **5** Nzambi bakaka lukanu katuka ntama na kusala ti beto vwanda bana ya yandi samu na Yesu-Klisto. Na bumbote ya yandi, yandi zolaka ti yawu vwanda mutindu yina. **6** Na yina, beto kembisa Nzambi samu na bunene ya bumbote ya yandi yina yandi pesaka beto na Mwana ya yandi ya luzolo. **7** Ni na menga ya Klisto, Nzambi kuulaka beto mpe lemvokilaka beto masumu na bunene ya bumbote ya yandi **8** yina yandi fulusaka beto na kupesa beto ndwenga mpe mayela ya kulutila. **9** Yandi zabisaka beto mansweki ya mabanza ya yandi yina yandi zolaka na kusala na bumbote ya yandi na lusalusu ya Yesu-Klisto. **10** Mansweki ya mabanza yina ke salama na ntangu yina Nzambi soolaka. Yandi ke vukisa nyonso yina kele na mazulu mpe na ntoto, samu ti yawu vwanda na lutumu ya mfumu kaka mosi, Klisto. **11** Ni na Klisto mpe, beto kuzwaka bima yina Nzambi pesaka nsilulu, samu ti Nzambi vwandaka me soola ntete beto mutindu yandi vwandaka zola. Nzambi ke salaka mambu nyonso yina mutindu yawu kele ya kudedama na mambu yina yandi pesaka nsilulu mpe yina yandi ke zolaka. **12** Na yina, beto bayina kele bantu ya ntete na kusala kivuvu na Nzambi, beto siika nkembo ya yandi. **13** Beno mpe ni na Klisto, beno kuwaka mambu ya butsyelika, Nsangu ya Mbote yina me pesa beno mpulusu. Ni na yandi mpe beno kwikilaka, mpe Nzambi tulaka beno kidimbu ya yandi na kupesa beno Mpeve ya Longo yina yandi pesaka nsilulu. **14** Mpeve ya Longo kele kikunku ya ntete ya bima yina Nzambi ke pesa beto. Beto ke kuzwa yawu ntangu yandi ke kuula beto. Na yina, beto fwana kusiika nkembo ya Nzambi. **15** Ni yawu yina munu mpe, katuka ntangu mu kuwaka nsangu ya kiminu ya beno samu na Mfumu Yesu mpe luzolo ya beno na bantu nyonso ya longo, **16** mu ke na kubika ve na kutonda Nzambi samu na beno. Mu ke sambidilaka beno, **17** mpe mu ke lombaka na Nzambi ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto, Tata ya nkembo, na kupesa beno ndwenga yina ke lakisa beno yandi, mpe ke sala ti beno zaba yandi ya tsyelika. **18** Bika ti yandi zibula bantima ya beno na nsemo ya yandi, samu ti beno bakula kivuvu yina kele na katy ya mbokolo yina yandi salaka na sika ya beno, mpe wapi mutindu kele bunene ya nkembo ya yandi mpe ya difwa yina yandi ke pesa bantu ya longo. **19** Beno ke bakula mpe wapi mutindu kele bunene ya kulutila ya lulendo ya yandi samu na beto yina ke kwikilaka na yandi. Lulendo yango, Nzambi lakisaka yawu na ngolo ya yandi ya kulutila. **20** ntangu yandi vumbulaka Klisto na lufwa, mpe vwandisaka yandi na mazulu na lubakala ya yandi. **21** Kuna, Klisto ke na kuyala bantinu nyonso, bimfumu nyonso, bayina nyonso ke na lulendo, bayina ke yalaka yinza, mpe konso nkumbu yina bantu lenda kuzonzila na ntangu yayi mpe na ntangu ke kwiza. (aiōn g165) **22** Nzambi salaka ti bima nyonso vwanda na lutumu ya Klisto, mpe tulaka yandi na kuwanda yintu ya dibuundu. **23** Dibuundu kele nzutu ya Klisto, mpe yandi mosi Klisto ke fulusaka nzutu na luzingu nyonso ya yandi.

2 Na ntama, beno vwandaka mutindu bantu ya kufwa samu na yimbi mpe masumu ya beno, **2** ntangu beno vwandaka landa nkadulu ya bantu ya yinza yayi. Beno vwandaka tumama na mfumu ya bampeve ya yimbi yina ke vwandaka na katy-katy ya zulu na ntoto. Mpeve yango ke na kusala ntangu yayi na katy ya bayina ke mangaka Nzambi. (aiōn g165) **3** Beto nyonso mpe vwandaka zinga mutindu bawu na kusadilaka bansatu ya kimuntu mpe mambu yina vwandaka zola banzatu mpe mabanza ya beto ya yimbi. Mutindu beto kele bantu, mutindu bantu nyonso, na yina, Nzambi vwandaka na nkele na beto mutindu yandi vwandaka na nkele na bantu ya nkaka. **4** Kasi Nzambi kele ya kufuluka na kyadi yina yandi ke talaka bantu, samu na luzolo ya nene yina yandi zolaka beto, **5** ntangu beto vwandaka ya kufwa samu na masumu ya beto. Yandi pesaka dyaka beto luzingu na Klisto. Ni na bumbote ya yandi beno kuzwaka mpulusu. **6** Nzambi vumbulaka beto na lufwa kintwadi

na Yesu-Klisto, mpe vvandisaka beto na yandi na kuma bantu ya yinsi mosi na bantu ya longo mpe mazulu. **7** Na yina, na Yesu-Klisto, yandi ke lakisa bantu ya dikanda ya Nzambi. **8** Beno me kuma beto na bantangu ke kwiza, kimvwama ya kulutila mutindu matadi yina ba ke na kutunga na zulu ya ya bumbote ya yandi. (*aiōn g165*) **9** Ni na bumbote lufulu ya bantumwa mpe mimbikudi, mpe yandi mosi ya Nzambi, beno kuzwaka mpulusu na lusalusu ya Yesu-Klisto kele ditadi ya mfunu yina ke na kusimba kiminu. Mpulusu yina katukaka ve na beno mosi, kasi yinzo. **10** Ni na yandi Mfumu ya beto, matadi nyonso yawu kele dikabu ya Nzambi. **11** Beno kuzwaka yawu ya yinzo ke kangamaka mbote mpe ke telamaka ve na bisalu ya beno mosi, samu ti ata muntu sala samu na kukuma Yinzo ya longo ya Mfumu. **12** Na lunangu. **13** Ni Nzambi yidikaka beto na kintwadi ya kuvwanda kintwadi na yandi, beno mpe, beno me beto na Yesu-Klisto samu na bisalu ya mbote yina yandi kubikaka katuka ntama, samu ti beto sadila na bantu nyonso ya nkaka kisika yina ke vvandaka yawu. **14** Na yina, beno fwana kubambuka moyo ti na Nzambi na kati ya Mpeve ya yandi.

15 ntama, banzutu ya beno vvandaka lakisa ti beno kele ve ba-Zwife. Ba-Zwife vvandaka bokila beno «bantu yina ba zengaka ve bubakala», samu ti banzutu ya bawu mosi, vvandaka lakisa ti ba zengaka bawu bubakala. **16** Beno fwana kubambuka moyo mpe ti na ntangu yina, beno zabaka ve nani vvandaka Klisto. Beno vvandaka ve bantu ya dikanda yina Nzambi soolaka, mpe beno vvandaka banzenza. Beno vvandaka ve na kati ya bangwisani yina Nzambi pesaka nsilulu. Beno vvandaka zinga ata kuwanda na kivuvu mpe kuzaba Nzambi. **17** Kasi na ntama, beno yina vvandaka ntama na Nzambi, beno me kuma ntangu yayi, na kintwadi na Yesu-Klisto, pene-pene na Nzambi samu na menga ya Klisto. **18** Ya tsyelika, ni yandi mosi Klisto natinaka beto kizunu. Yandi vukisaka ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife na dikanda mosi. Na kupesa nzutu ya yandi, yandi mwangisaka kibaka yina vvandaka kabula bawu, mpe vvandaka sala bawu bambeni. **19** Yandi kabikisaka Misiku ya ba-Zwife, lutumu mpe bansalulu ya yawu samu na kuyidika dikanda kaka mosi ya malu-malu na kintwadi na yandi, yina ke na kuvukisa ba-Zwife mpe ya bayina kele ve ba-Zwife. Ni mutindu yina yandi tulaka kizunu. **20** Na lufwa ya yandi na kulunsi, Klisto vukisaka bawu nyonso na nzutu kaka mosi, mpe vutulaka ngwisani na kati ya bawu na Nzambi. Na lufwa ya yandi, yandi manisaka kitantu ya bawu. **21** Na yina, Klisto kwizaka samu na kuzabisa nsangu ya kizunu na sika ya bayina vvandaka ntama na Nzambi, mpe na bayina kele pene-pene na Nzambi. **22** Ni na Klisto beto nyonso, ba-Zwife mpe bayina kele ya yinzo kele na kintwadi ya kintwadi na yinzo kele na kintwadi na yinzo samu na kukuma kintwadi kota na ntungulu ya yinzo samu na kukuma kintwadi na bantu nyonso ya nkaka kisika yina ke vvandaka Nzambi na kati ya Mpeve ya yandi.

3 **23** Ni yawu yina, munu Polo, mu kele muntu ya boloko, samu ti mu ke na kusadila Yesu-Klisto samu na beno yina kele ve ba-Zwife. **24** Beno kuwaka ti Nzambi, na bumbote ya yandi, pesaka munu kisalu yayi samu na beno. **25** Nzambi lakisaka munu mansweki ya mabanza ya yandi, mpe mu me zabisa beno yawu na mwa bampova yina mu vvandaka me sonika. **26** Na kutanga yawu, beno ke lenda na kubakula luzabu ya munu na yina me tadila mansweki ya yandi samu na Klisto. **27** Nzambi lakisaka ve yawu na bantu ya mbandu ya ntama mutindu yandi me zabisa yawu ntangu yayi na lusalusu ya Mpeve ya yandi na bantumwa ya yandi ya longo mpe mimbikudi. **28** Mansweki yango kele mutindu yayi: Na Nsangu ya Mbote, bayina kele ve ba-Zwife mpe ba-Zwife ke kuzwa bima yina Nzambi bumbaka samu na dikanda ya yandi. Bawu nyonso me kuma binama ya nzutu kaka mosi, mpe ke kuzwa bima yina Nzambi pesaka nsilulu na bayina kele ya kukangama na Yesu-Klisto. **29** Mu me kuma kisadi ya Nsangu ya Mbote samu na dikabu yina Nzambi pesaka munu na bumbote ya yandi. Yandi sadilaka lulendo ya yandi ntangu yandi pesaka munu yawu. **30** Mu kele muntu ya nsuka na kati ya bantu nyonso ya longo. Kasi Nzambi me pesa munu dikabu yina samu na kuzabisa na sika ya bayina kele ve ba-Zwife kimvwama ya bantangu nyonso ya Klisto. **31** Mu kuzwaka yawu mpe samu na kulakisa na pwelele nyonso wapi mutindu Nzambi ke lungisaka mansweki ya mambu yina. Nzambi, Kiyidika ya bima nyonso bumbaka mansweki yina katuka ntama, (*aiōn g165*) **32** Samu ti bamfumu mpe bayina kele na lulendo na mazulu bakula ndwenga ya Nzambi na konso mutindu ya yawu ntangu bawu ke tala dibuundu. **33** Mambu nyonso yayi kele ya

kudedama na mabanza ya bantangu nyonso yina Nzambi ke tubaka: «Ntangu yandi kwendaka na zulu, yandi nataka bankole mpe pesaka bantu makabu.» **9**
Yandi me sala yawu na lusalusu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. (aiōn g165) **12** Mutindu beto Kasi yinki zola kutuba: «Yandi kwendaka na zulu?»
kele ya kukangama na Klisto mpe ke na kukwika Yawu zola kutuba ti ntete yandi kwenda na zulu, yandi, beto ke na kimpwanza ya kukuma pene-pene yandi kulumukaka tii na yisi ya ntoto. **10** Muntu yina na Nzambi na kivuu nyonso. **13** Na yina, mu ke na kulumukaka kele mpe muntu yina kwendaka na zulu, kulomba beno na kuvwanda ve ya kulemba samu na samu ti yandi vwanda na katy ya bima nyonso. **11** Ni bampasi yina mu ke na kutala samu na beno. Yawu yandi pesaka makabu ya konso mutindu na bantu. kele samu na nkembo ya beno. **14** Ni yawu yina, Yandi salaka ba ya nkaka bantumwa, ba ya nkaka mu ke na kufukama na ntwala ya Tata Nzambi, **15** mimbikudi, mpe ba ya nkaka dyaka: milongi, mivungi, yina makanda nyonso na mazulu mpe na ntoto ke mpe milongisi. **12** Na mutindu yina, yandi kubikaka kuzwaka Nkumbu na yandi. **16** Mu ke na kulomba bantu ya longo na kusala kisalu ya Nzambi samu na yandi ti na lusalusu ya kimvwama ya nkembo ya kukulisa nzutu ya Klisto **13** tii ntangu beto nyonso yandi, yandi kindisa bantima ya beno na ngolo ya ke vwanda ya kukangama na kiminu, mpe ke zaba Mpeve ya yandi, **17** mpe ti Klisto vwanda na katy Mwana ya Nzambi. Beto ke vwanda bantu ya kukula, ya bantima ya beno na kiminu. Mu ke na kulomba mpe luzinga ya beto ke fuluka na Klisto. **14** Na yina, beno na kuvwanda ya kusikama mpe ya kukangama beto ke vwanda dyaka ve bana ya fytot yina bantu na luzolo. **18** Na yina, beno ke lenda na kubakula ke na kunata na mupepe ya konso ndongosolo ya kintwadi na bantu nyonso ya longo luzolo ya Klisto bawu, mpe yina malongi ya bawu ya luvunu ke na yina kele nene mpe yinda ya kulutila. **19** Ya tsyelika, kubwisa na mitambu. **15** Kana beto tuba butsyelika beno ke lenda na kuzaba luzolo ya Klisto yina me na luzolo nyonso, beto ke kula na mambu nyonso tii lutila konso mutindu ya luzabu, samu ti beno vwanda na kukuma pene-pene na Klisto yina kele yintu ya ya kufuluka na lusingu ya Nzambi. **20** Nzambi yina ke dibuundi. **16** Ni na yandi, binama nyonso ya nzutu salaka na lulendo na katy ya beto, lenda kusala ya kele ya kukangama kisika mosi na lusalusu ya misuni kulutila nyonso yina beto ke lombaka to ke kanisaka. na misisa. Ntangu konso ndambu ya nzutu ke salaka **21** Bika ti nkembo kuvwanda ya yandi bantangu nyonso tii mankululu, na katy ya dibuundi na lusalusu kisalu ya yawu na mutindu me fwanana, nzutu nyonso ya Yesu-Klisto. Amen! (aiōn g165)

4 Munu, muntu ya boloko samu na Mfumu, mu ke na kukindisa beno yina Nzambi bokilaka na kuvwanda na nkadulu ya kudedama na mbokolo ya Nzambi. **2** Beno fwana kutatamana na kuvwanda na ntima ya kukuluka, ya kufuluka na lembami, mpe mvibudulu. Beno fwana kuvibidila bankadulu ya bampangi na luzolo. **3** Beno fwana kusala ngolo na kukeba kintwadi yina Mpeve ke pesaka na kuzinga na katy ya kizunu na bampangi. **4** Ya kele kaka na nzutu mosi, mpe Mpeve mosi. Mutindu mosi mpe, ya kele kaka na kivuu mosi yina Nzambi bokilaka beno. **5** Ya kele kaka na Mfumu mosi, kiminu mosi, mpe mbotokolo mosi. **6** Nzambi kele kaka mosi, mpe yandi kele Tata ya bantu nyonso. Yandi ke yalaka bima nyonso, ke salaka na bantu nyonso, mpe yandi kele na katy ya bantu nyonso. **7** Kasi konso muntu na katy ya beto kuzwaka dikabu ya yandi na mutindu Yesu-Klisto pesaka yandi yawu. **8** Ni yawu yina, Dibuku ya

Nzambi ke tubaka: «Ntangu yandi kwendaka na zulu, yandi nataka bankole mpe pesaka bantu makabu.» **9** Kasi yinki zola kutuba: «Yandi kwendaka na zulu?»
Yawu zola kutuba ti ntete yandi kwenda na zulu, yandi kulumukaka tii na yisi ya ntoto. **10** Muntu yina na Nzambi na kivuu nyonso. **11** Ni bampasi yina mu ke na kutala samu na beno. Yawu yandi pesaka makabu ya konso mutindu na bantu. kele samu na nkembo ya beno. **12** Ni yawu yina, Yandi salaka ba ya nkaka bantumwa, ba ya nkaka mu ke na kufukama na ntwala ya Tata Nzambi, **13** mimbikudi, mpe ba ya nkaka dyaka: milongi, mivungi, yina makanda nyonso na mazulu mpe na ntoto ke mpe milongisi. **14** Na mutindu yina, yandi kubikaka kuzwaka Nkumbu na yandi. **15** Kana beto tuba butsyelika beno ke lenda na kuzaba luzolo ya Klisto bawu, mpe yina malongi ya bawu ya luvunu ke na yina kele nene mpe yinda ya kulutila. **16** Ya tsyelika, kubwisa na mitambu. **17** Na yina, mambu yina mu ke na kutatamana na kutumisa beno na nkumbu ya Mfumu kele mutindu yayi: Beno vwanda dyaka ve na nkadulu ya bantu yina zaba ve Nzambi. Mabanza ya bawu kele na mambu ya malonga ve. **18** Mayela ya bawu kele na katy ya kitombe. Bawu lenda kuzwa ve lusingu yina Nzambi ke pesaka, samu ti bawu zaba kima mosi ve, mpe bawu ke na ntima ngolo. **19** Bawu ke talaka dyaka ve nsoni na kusadila banzutu ya bawu na kuzinga kidi-kidi, mpe na bansatu ya kulutila ya kusala busafu. **20** Kasi beno, ni mutindu yina ve beno zabaka Klisto. **21** Mu banza ti beno kuwaka nsangu ya yandi, mpe ni na yandi ba longisaka beno butsyelika yina kele na Yesu. **22** Na yina me tadila mutindu ya beno ya ntama ya kuzinga, beno fwana kusoba nkadulu ya beno ya muntu ya ntama, yina vwanda nata beno na lufwa na kutumamaka na bansatu ya luvunu. **23** Beno fwana kusoba na katy ya bantima mpe mabanza ya beno. **24** Beno vwanda bantu ya malu-malu yina Nzambi yidikaka na ludedomo mpe

bulongo ya tsyelika. 25 Ni yawu yina, beno tuba Mfumu. Ni yawu yina, beno dyatila mutindu bantu dyaka ve mambu ya luvunu. Bika ti konso muntu yina ke na kuzinga na nsemo, 9 samu ti nsemo ke kutuba butsyelika na mpangi ya yandi, samu ti beto pesaka konso mutindu ya bumbote, ludedomo, mpe nyonso kele binama ya nzutu kaka mosi. 26 Kana butsyelika. 10 Beno sosa na kubakula mambu yina beno me dasuka, beno sala masumu ve. Nkele ya Mfumu ke zolaka. 11 Beno sala ata kima kintwadi beno fwana kumanisa ntete bwisi yila. 27 Beno pesa na bayina ke salaka na kati ya kitombe bisalu yina ve nzila na Satana. 28 Kana muntu vwandaka laba, ke butaka ve bambuma ya mbote. Kasi beno zabisa yandi bika na kulaba. Yandi fwana kusala na maboko yawu. 12 Ya ke nsoni na kuzonzila mambu yina bantu ya yandi samu na kuzwa luzingu ya yandi na mutindu yayi ke salaka na mansweki. 13 Kasi nsemo ke na ya kudedama, mpe kuzwa bima samu na kusadisa kulakisa mambu nyonso ya mansweki na pwelele bayina ke na nsatu ya lusalusu. 29 Beno zonza ve nyonso. 14 Ya tsyelika, nyonso yina ke talanaka na mambu yina ke lwalisaka bantu. Kasi beno zonza nsemo, kele nsemo. Ni yawu yina, Ba ke tubaka: mambu ya mbote yina ke kindisa bantu na bansatu «Vumbuka! Nge muntu ke na kulala. Katuka na kati ya bawu, mpe ke pesa lusakumunu na bayina ke ya bantu ya kufwa, mpe Klisto ke kyenzula nge.» kuwa beno. 30 Beno talisa ve kyadi na Mpeve ya 15 Na yina, beno sala keba na mutindu ya beno ya Longo yina Nzambi tulaka beno mutindu kidimbu kuzinga. Beno zinga ve mutindu bantu yina kele samu na kilumbu yina Nzambi ke vuukisa bantu. 31 ve na ndwenga. Kasi beno zinga mutindu bantu ya Beno vwindaka ve na nganzi na kati ya ntima. Beno ndwenga 16 yina zaba kusadila mbote ntangu yina dasuka ve. Beno vwindaka ve na nkele. Beno bika Nzambi me pesa bawu, samu ti bilumbu yayi kele bimbwakila mpe kufinga. Beno bika konso nkadulu ya yimbi. 17 Ni yawu yina, beno vwindaka ve mutindu myangu. 32 Beno vwindaka mbote beno na beno, mpe bizoba. Kasi beno sosa na kubakula mambu yina beno zolasana ya kulutila. Beno lakisa bumbote na Mfumu ke zolaka. 18 Beno kola malafu ve, samu ti yawu ke nataka beno na kusala muvusu. Kasi beno vwindaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo. 19 Beno kindisa bampangi beno na beno na kuyimba Mikunga, banzimbu ya masiika, mpe banzimbu ya kimpeve. Beno yimba mpe kembisa Mfumu na ntima nyonso ya beno. 20 Na nkumbu ya Mfumu ya beto Klisto, beno tonda Tata Nzambi ntangu nyonso, mpe samu na mambu nyonso. 21 Beno fwana kutumama beno na beno samu na buzitu yina beno ke pesaka Klisto. 22 Bakento! Beno tumama na babakala ya beno mutindu beno ke tumamaka na Mfumu, 23 samu ti bakala kele mfumu ya kento, mutindu Klisto kele mfumu ya dibuundu. Ya tsyelika, Klisto kele Muvuukisi ya dibuundu yina kele nzutu ya yandi. 24 Na yina, bakento fwana kutumama na babakala ya bawu na mambu nyonso mutindu dibuundu ke tumamaka na Klisto. 25 Babakala! Beno zola bakento ya beno mutindu Klisto zolaka dibuundu, mpe pesaka luzingu ya yandi samu na yawu. 26 Yandi salaka mutindu yina, samu ti dibuundu vwindaka ya longo mpe ya kvedila na kusukula yawu na maza mpe na bampova ya yandi. 27 Yandi zolaka ti dibuundu talana na nkembo na ntwala ya yandi. Yawu kuvwanda mutindu kinkuti yina kele mvindu ve, yina kele ve na mifutu, to yina kele ve na kima ya yimbi. Kasi

5 Beno kele bana yina Nzambi ke zolaka. Na yina, beno sala mutindu yandi. 2 Beno fwana kuzinga na luzolo ya bampangi mutindu Klisto zolaka beno mpe pesaka luzingu ya yandi samu na beto. Yandi pesaka yawu mutindu dikabu mpe munkayulu ya nsunga ya kitoko yina Nzambi ke zolaka. 3 Kindumba, busafu, mpe bansatu ya kuzwa bimvwama fwana kutalana ve na sika ya beno mutindu ya me lunga na bantu ya longo. 4 Ya kele mbote ve ti beno zonza mpe mambu ya nsoni, ya buzoba to ya yimbi. Kasi beno vutula matondo na Nzambi. 5 Ya tsyelika, beno fwana kuzaba ti bantu yina ke zingaka na kusala kindumba, busafu, to ke vwindaka na nsatu ya kuzwa bimvwama (yina kele mutindu kusambilika biteki) ke kota ve na Kimfumu ya Klisto mpe ya Nzambi. 6 Beno ndima ve ti muntu vuna beno na mambu ya luvunu. Ni na mambu ya mutindu yina Nzambi ke kuzwaka nkele na sika ya bayina ke tumamaka ve na yandi. 7 Na yina, beno sala ata kima kintwadi na bawu. 8 Na ntama, beno vwindaka na kati ya kitombe. Kasi ntangu yayi, beno me kuma na kati ya nsemo, samu ti beno kele ya kukangama na

yawu vwanda ya longo, mpe yina ba lenda kuzwa ve binwanunu nyonso ya Nzambi samu na kukanga nzila dyambu ya kusemba. 28 Na yina, babakala fwana na mavanga ya Satana. 12 Beto ke na kunwana ve na kuzola bakento ya bawu mutindu bawu ke zolaka bima ya kimuntu. Kasi beto ke na kunwana na bima banzutu ya bawu mosi. Muntu yina ke zolaka kento ya kimpeve: bamfumu, bayina nyonso kele na lulendo, ya yandi ke zolaka mpe nzutu ya yandi mosi. 29 Ya bantinu ya yinza yayi ya kitombe, mpe bampeve ya tsyelika, ata muntu ke yinaka nzutu ya yandi mosi. yimbi yina kele na kat-i-kati ya zulu na ntoto. (aiōn g165) Kasi yandi ke dikisaka yawu, mpe ke kebaka yawu 13 Ni yawu yina, beno baka binwanunu nyonso ya mbote mutindu Klisto ke salaka na dibuundu, 30 samu Nzambi, samu ti beno sikama ngolo na kilumbu ya ti beto kele binama ya nzutu ya yandi. 31 Ni yawu yimbi, mpe ti na manima ya kunwana tii na nsukunu, yina, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bakala ke bika beno ke vwanda kaka ya kusikama. 14 Na yina, beno tata mpe mama ya yandi, samu na kwenda zinga vwanda ya kukubama mutindu kinwani. Beno vwanda kintwadi na kento ya yandi, mpe bawu zole ke kuma na butsyelika mutindu singa yina ba me kanga na kaka nzutu mosi.» 32 Mansweki ya nene kele ya luketo, mpe beno vwanda na ludedomo mutindu kubumbama na kat-i ya mambu yina. Mu ke na kutuba kinkuti ya kisengo yina ke kebaka ntulu. 15 Beno ti yawu ke na kutadila Klisto mpe dibuundu. 33 Kasi vwanda ya kukubama na kuzabisa Nsangu ya Mbote yawu kele mpe samu na beno: Konso bakala fwana ya kizunu mutindu mapapa yina beno me Iwata. 16 kuzola kento ya yandi mutindu yandi ke zolaka nzutu Konso ntangu, beno fwana kusimba kiminu mutindu ya yandi mosi, mpe kento fwana kuzitisa bakala ya kinwanunu yina ke kebaka nzutu. Yawu ke sadisa beno na kufwa tiya ya madyonga nyonso ya Mfumu ya Yimbi. 17 Beno ndima mpulusu mutindu yimpu ya kisengo, mpe Mambu ya Nzambi mutindu mbele ya yinda yina Mpeve ya Longo ke pesaka. 18 Na balusambulu mpe bandombolo nyonso, beno sambilna lusalusu ya Mpeve ya Longo. Na yina, beno tatamana na kukyelola meso, mpe beno sambidila bantu nyonso ya longo. 19 Beno sambidila mpe munu, samu ti Nzambi pesa munu bampova ya kudedama ntangu mu ke zonzaka, mpe ti mu lenda na kuzabisa na kibakala nyonso mansweki ya Nsangu ya Mbote.

6 Bana! Beno tumama na bibuti ya beno samu na Mfumu, samu ti yawu kele dyambu ya kudedama. 2 «Zitisa tata na mama ya nge.» Yawu kele Musiku ya ntete yina kele na nsilulu yayi: 3 «samu ti nge vwanda na kyese, mpe ti nge zinga ntangu mingi awa na ntoto.» 4 Beno batata! Beno dasukila ve bana ya beno. Kasi beno yundula bawu na kupesa bawu malongi mpe na ndongosolo yina Mfumu ke zolaka. 5 Beno bandongo! Beno tumama na kat-i ya buzitu mpe boma na bamfumu ya beno awa na ntoto. Beno sala yawu na ntima mosi mutindu ti beno ke na kusadila Klisto. 6 Beno fwana kusala ve mutindu yina na ntwalu ya bawu samu na kuyangidika bantu. Kasi beno fwana kusala yawu na ntima mosi mutindu bandongo ya Klisto yina ke salaka mambu yina Nzambi ke zolaka. 7 Beno sadila bawu na ntima mosi mutindu ti beno ke na kusala kisalu ya Mfumu, kasi kisalu ya bantu ve. 8 Beno zaba ti konso muntu, ata yandi vwanda mundongo to muntu ya kimpwanza, ke kuzwa musendo na sika ya Mfumu samu na mambu ya mbote yina yandi ke na kusala. 9 Beno bamfumu! Beno sala mpe mutindu mosi na sika ya bandongo ya beno. Beno bika na kutalisa bawu mpasi. Beno zaba ti beno nyonso ke kaka na Mfumu mosi na mazulu, mpe yandi ke swasikisaka bantu ve. 10 Na kumanisa, beno fwana kuzwa ngolo ya beno na kintwadi na Mfumu mpe na lulendo ya yandi ya nene. 11 Beno baka

binwanunu nyonso ya Nzambi samu na kukanga nzila bima ya kimuntu. Kasi beto ke na kunwana na bima ya kimpeve: bamfumu, bayina nyonso kele na lulendo, ya yinza yayi ya kitombe, mpe bampeve ya tsyelika, ata muntu ke yinaka nzutu ya yandi mosi. yimbi yina kele na kat-i-kati ya zulu na ntoto. (aiōn g165) Kasi yandi ke dikisaka yawu, mpe ke kebaka yawu 13 Ni yawu yina, beno baka binwanunu nyonso ya mbote mutindu Klisto ke salaka na dibuundu, 30 samu Nzambi, samu ti beno sikama ngolo na kilumbu ya ti beto kele binama ya nzutu ya yandi. 31 Ni yawu yimbi, mpe ti na manima ya kunwana tii na nsukunu, yina, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bakala ke bika beno ke vwanda kaka ya kusikama. 14 Na yina, beno tata mpe mama ya yandi, samu na kwenda zinga vwanda ya kukubama mutindu kinwani. Beno vwanda kintwadi na kento ya yandi, mpe bawu zole ke kuma na butsyelika mutindu singa yina ba me kanga na kaka nzutu mosi.» 32 Mansweki ya nene kele ya luketo, mpe beno vwanda na ludedomo mutindu kubumbama na kat-i ya mambu yina. Mu ke na kutuba kinkuti ya kisengo yina ke kebaka ntulu. 15 Beno ti yawu ke na kutadila Klisto mpe dibuundu. 33 Kasi vwanda ya kukubama na kuzabisa Nsangu ya Mbote yawu kele mpe samu na beno: Konso bakala fwana ya kizunu mutindu mapapa yina beno me Iwata. 16 Konso ntangu, beno fwana kusimba kiminu mutindu ya yinda yina Mpeve ya Longo ke pesaka. 18 Na balusambulu mpe bandombolo nyonso, beno sambilna lusalusu ya Mpeve ya Longo. Na yina, beno tatamana na kukyelola meso, mpe beno sambidila bantu nyonso ya longo. 19 Beno sambidila mpe munu, samu ti Nzambi pesa munu bampova ya kudedama ntangu mu ke zonzaka, mpe ti mu lenda na kuzabisa na kibakala nyonso mansweki ya Nsangu ya Mbote. 20 Ata ti ntangu yayi mu kele na boloko, mu kele kimonikisi ya Nsangu ya Mbote yayi. Na yina, beno sambidila munu, samu ti mu zonzila mansweki yina na pwelele nyonso mutindu mu fwana kusala yawu. 21 Beno ke kuwa na sika ya Tisike, mpangi ya munu ya luzolo, bansangu nyonso ya munu mpe nyonso yina mu ke na kusala. Yandi kele kisadi ya kukwikama, mpe nkundi ya munu na kisalu ya Mfumu. 22 Mu ke na kufidisa beno yandi samu na kuzabisa beno wapi mutindu beto kele, mpe samu na kukindisa beno. 23 Bika ti Tata Nzambi mpe MfumuYesu-Klisto kupesa kizunu, luzolo mpe kiminu na bampangi nyonso. 24 Bika mpe ti lusakumunu ya Nzambi kuvwanda na bayina nyonso ke zolaka MfumuYesu-Klisto na luzolo yina lenda kumanisa ve.

Filipe

1 Ni munu Polo kintwadi na Timote, bayina kele bisadi ya Yesu-Klisto, ke na kusonikina bantu nyonso ya longo ya mbanza Filipe yina ndimaka Yesu-Klisto, bakuluntu mpe bisadisi ya dibuundi. **2** Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe MfumuYesu-Klisto kusakumuna beno, mpe kupesa beno kizunu. **3** Mu ke vutulaka matondo na Nzambi bantangu nyonso yina mu ke banzaka beno. **4** Bantangu nyonso yina mu ke sambidilaka beno, mu ke salaka yawu na kilengi, **5** samu ti beno sadisaka munu na kumwangisa Nsangu ya Mbote katuka kilumbu ya ntete tii ntangu yayi. **6** Mu ke na kukwikila ti Nzambi yina bandaka kisalu yayi ya mbote na kati ya beno ke tatamana na kusala yawu tii na kilumbu yina Yesu-Klisto ke vutuka. **7** Ya ke ya kulunga ti mu vwanda na mabanza ya mutindu yina samu na beno nyonso. Ya tsyelika, mu ke zolaka beno na ntima mosi, samu ti beno sadisaka munu na kisalu yina Nzambi pesaka munu na bumbote ya yandi. Na yawu, beno sadisaka munu kaka ve ntangu mu vwandaka na kimpwanza ya kunwanina Nsangu ya Mbote mpe kuzabisa yawu, kasi mpe ntangu yayi yina mu ke na boloko. **8** Nzambi zaba ti mu ke tubaka butsyelika ntangu mu ke zonzaka ti mu ke zolaka beno na luzolo ya tsyelika yina ke na Yesu-Klisto. **9** Ntangu mu ke sambidilaka beno, mu ke lombaka ti luzolo ya beno vwanda ya kulutila, mpe yawu sala ti beno lutila na kubakula butsyelika mpe mambu ya kudedama. **10** Na yina, beno ke lenda na kubakula mambu ya mfunu yina ke sala ti beno vwanda ya kuvedila, mpe ba semba beno ve na kilumbu yina Yesu-Klisto ke vutuka. **11** Na lusalusu ya Yesu-Klisto, luzingu ya beno ke vwanda ya kufuluka na bisalu ya kulunga, mpe yawu ke kembisa Nzambi, mpe ke pesa yandi buzitu. **12** Bampangi, mu zola ti beno zaba mambu yayi: Mambu yina me kumina munu me sala ti Nsangu ya Mbote mwangana dyaka ya kulutila. **13** Ni yawu yina, mikengi nyonso ya mfumu mpe bantu nyonso ya nkaka zaba ti mu ke na boloko, samu ti mu ke sadilaka Klisto. **14** Na kutala munu na boloko, bampangi mingi me kuma na kiminu ya kulutila na Mfumu. Na yina, bawu me kuma na kibakala samu na kulonga Mambu ya Nzambi ata kutala boma. **15** Ya kele ya tsyelika ti ba ya nkaka na kati ya bawu ke na kuzabisa Klisto na bantu. Kasi bawu ke na kusala

yawu na kuvwanda na musoki na munu mpe na mabanza ya kuswana. Ya kele mpe na ba ya nkaka yina ke na kusala yawu na mabanza ya mbote. **16** Bawu yayi ke na kusala na luzolo, samu ti bawu zaba ti mu kele na boloko samu na kunwanina Nsangu ya Mbote. **17** Ba ya nkaka ke na kulonga mpulusu yina kele na Klisto na ntima ya mbote ve, kasi na mabanza ya musoki. Bawu ke na kubanza ti ba ke na kubwela bampasi ya munu ntangu mu kele na boloko. **18** Ya ke na kutala munu ve! Ata mabanza ya bawu vwanda mbote to yimbi, mu ke na kilengi, samu ti bawu ke na kulonga mpulusu yina kele na Klisto, mpe mu ke na kuyangalala samu na yawu. **19** Mu zaba ti mambu nyonso yayi ke sala ti mu basika na boloko samu na balusambulu ya beno mpe samu na lusalusu ya Mpeve ya Yesu-Klisto. **20** Mambu yina mu ke na kuvingga mpe yina mu ke na kukwikila na ngolo nyonso, ni kuvwanda ve na nsoni, kasi kulakisa na kivuvu nyonso bunene ya Klisto na nzutu ya munu, ntangu yayi mutindu bantangu nyonso, na kuzinga to na kufwa. **21** Ya tsyelika samu na munu, kuzinga ni kusadila Klisto, mpe kufwa kele ndandu. **22** Kana mu lenda kusala dyaka kisalu ya mfunu na kuvwanda kaka na luzingu, mu zaba ve yinki mu fwana kusoola. **23** Mabanza ya munu me suka, mu zola kubika luzingu yayi samu na kuvwanda na Klisto. Ni yina me lutila mbote. **24** Kasi ya me lutila mfunu ti mu vwanda kaka na luzingu samu na beno. **25** Ni yawu yina, mu ke na kukwikila, mpe mu zaba ti mu ke zinga. Mu zaba ti mu ke zinga na beno nyonso samu na kusadisa beno na kukwenda na mantwala na kiminu na kilengi nyonso. **26** Na yina, ntangu mu ke vwanda dyaka kintwadi na beno, beno ke vwanda dyaka na kilengi ya kulutila samu na munu, na luzingu ya beno na Yesu-Klisto. **27** Kasi beno dyatila mutindu me fwanana na Nsangu ya Mbote ya Klisto. Na yina, kana mu kwiza kutala beno to kana mu kwiza ve, mu ke kuwa ti beno kele ya kukubama na mabanza mosi, mpe ti beno ke na kunwana kintwadi na ntima mosi samu na kiminu yina ke katukaka na Nsangu ya Mbote. **28** Beno vwanda ve na boma ya mitantu ya beno. Samu na bawu, ni kidimbu yina ke na kulakisa ti bawu kele ya kuzimbana, mpe samu na beno, ni kidimbu yina ke na kulakisa ti beno kele na mpulusu, mpe yawu ke katukaka na Nzambi. **29** Na bumbote ya yandi, Nzambi pesaka beno luve ya kusadila Klisto, kaka ve na kukwikila yandi, kasi mpe na kutala mpasi

samu na yandi. 30 Na yina, beno ke na kunwana yina, ba ke lenda ve na kusemba beno, mpe beno ke kintwadi na munu muzingu yina beno talaka munu na kunwana na ntama, mpe beno zaba ti mu ke na kunwana ntete yawu.

2 Beno zaba ti beno kele na kibakala, samu ti beno

kele ya kukwikama na Klisto, mpe beno zaba mpe ti luzolo ya Klisto ke kindisaka beno. Beno zaba ti bundiku ya beno na bampangi ke katukaka na Mpeve ya Longo. Beno zaba mpe ti ni Nzambi ke tulaka bumbote mpe kyadi na kati ya beno. 2 Mu ke na kulomba na beno na kuvisana. Beno zola bampangi na mutindu mosi, beno vwanda na ntima mosi mpe na mabanza mosi. Na kusala mutindu yina, beno ke fulusa munu na kyese. 3 Beno sala kima ve na mabanza ya musoki to na nsatu ya kutalana. Kasi beno kuluka na ntvala ya bampangi, mpe beno tala bampangi mutindu bantu ya kulutila beno. 4 Beno sosa ve na kusadisa bansatu ya beno mosi, kasi beno sosa na kusadisa bansatu ya bampangi. 5 Beno vwanda na kati ya beno na mabanza yina me fwanana na bantu ya kukwikama na Yesu-Klisto: 6 Katuka mbandukulu, yandi vwandaka mutindu mosi na Nzambi, kasi yandi talaka yawu mutindu kima ya kunwanina ve. 7 Yandi mosi mangaka bandandu nyonso yina vwandaka na yandi, mpe kumaka mutindu mosi na kisadi na kufwanana na bantu. Na yina, yandi zingaka mutindu muntu. 8 Yandi kulukaka mpe tumamaka tii na kundima na kufwa, kufwa na kulunsi. 9 Ni yawu yina, Nzambi vwandisa yandi na zangulaka yandi na kimfumu yina me lutila bimfumu nyonso, mpe pesaka yandi nkumbu yina me lutila bankumbu nyonso mfunu. 10 Na yina, samu na buzitu na Nkumbu ya Yesu, bambazi mpe bampeve nyonso na zulu, bantu nyonso na ntoto, mpe bantu nyonso ya kufwa na yisi ya ntoto ke fukama 11 mpe ke zabisa ti Yesu-Klisto kele Mfumu samu na nkembo ya Tata Nzambi. 12 Bampangi ya luzolo, beno vwandaka tumama na munu ntangu mu vwandaka na beno. Kasi ntangu yayi yina mu kele ntama na beno, ya me lutila dyaka mfunu ti beno tumama na munu. Beno sala na buzitu mpe boma mambu ya mbote yina me fwanana na bantu yina Nzambi vuukisaka. 13 Ya tsyelika, Nzambi ke na kusala konso ntangu na kati ya beno samu na kupesa beno ngolo ya kuzola mpe kusala mambu yina yandi ke zolaka. 14 Beno sala nyonso ata kunyunguta mpe kusala ntembe. 15 Na Nzambi yina kele na masumu ve na kati ya bantu ya mayuya mpe ya yimbi ya yinza yayi. Beno ke na kutalana na kati ya bantu yina mutindu bambwetete ke lezimaka na zulu, 16 samu ti beno ke zabisaka nsangu yina ke pesaka luzingu. Na yina, na kilumbu yina Klisto ke vutuka, mu ke lenda na kuwanda ya kufuluka na kilengi samu na beno. Yawu ke vwanda kidimbu yina ke lakisa ti mu me sala ve mpe me lemba ve ya mpamba. 17 Kana menga ya munu fwana kumwangana mutindu dikabu mpe munkayulu samu na kiminu ya beno na Nzambi, mu ke vwanda na nsayi, mpe mu ke yangalala kintwadi na beno nyonso. 18 Beno mpe, beno vwanda na kilengi, mpe beno yangalala kintwadi na munu. 19 Mu ke na kivuvu na Mfumu Yesu ti na bilumbu ke kwiza, mu ke fidisa beno Timote. Na yina, mu ke kuzwa bansangu ya beno, mpe yawu ke kindisa munu. 20 Kaka ni yandi ke na mabanza mosi na munu, mpe ke talaka ya tsyelika ntima mpasi samu na beno. 21 Bantu nyonso ya nkaka ke na kusadila kaka mambu ya bawu mosi, kasi mambu ya Yesu-Klisto ve. 22 Beno zaba nkadulu ya mbote yina me lakisa Timote. Mutindu mwana na kisika ya tata ya yandi, yandi salaka kintwadi na munu samu na kumwangisa Nsangu ya Mbote. 23 Na yina, ni yandi mu ke fidisa beno ntangu mu ke zaba mambu yina ke na kivingila munu. 24 Na yawu, Mfumu me pesa munu kivuvu ti kaka ntangu fyoti me bikana, mpe mu ke kwiza kutala beno, munu mosi. 25 Mu me banza ti ya kele mfunu na kuvutula beno Epafodite, nkundi ya munu ya kisalu mpe ya muzingu. Beno fidisaka yandi na sika ya munu samu na kupesa munu lusalusu yina mu vwandaka na yawu nsatu. 26 Yandi ke na nsatu mingi ya kutala dyaka beno nyonso, mpe yandi ke na kutala mpasi na ntima samu ti beno kuwaka ti yandi vwandaka na kimbevo. 27 Ya tsyelika, yandi vwandaka na kimbevo, mpe kumaka pene-pene na kufwa, kasi Nzambi talaka yandi kyadi. Nzambi talaka kaka yandi kyadi ve, kasi yandi talaka munu mpe kyadi, samu ti mpasi ya nkaka kumina munu ve na zulu ya bampasi ya munu. 28 Ni yawu yina, mu ke na kusala nswalu na kufidisa beno yandi, samu ti beno yangalala ntangu beno ke tala yandi, mpe samu ti kyadi ya munu manisa. 29 Na yina, beno vwanda na kilengi na kuyamba yandi, samu ti beno kele ya kukangama na Mfumu. Beno fwana

kuvwanda na buzitu na bantu yina kele mutindu yandi, 30 samu ti yandi zolaka kufwa na kusala kisalu ya Yesu-Klisto. Yandi vwandaka pene-pene na kufwa samu na kupesa munu lusalusu yina beno lendaka ve na kupesa munu, beno mosi.

3 Bampangi! Na kumanisa, beno vwanda na kilengi na kuvwanda ya kukwikama na Mfumu. Ya ke na kusala munu ntima mpasi ve na kusonikina beno mambu yina mu sonikinaka ntete beno. Samu na beno, ya kele samu ti beno vwanda na nkebolo ya kulutila. 2 Beno sala keba na bayina ke salaka yimbi, bawu kele bayimbwa, bawu kele ya kukangama na nzengosolo ya bubakala ya luvunu. 3 Kasi ni beto kele ya kukangama na nzengosolo ya tsyelika. Ya kele ve samu ti beto kele na nzengosolo ya bubakala, kasi samu ti beto ke sadilaka Nzambi na lusalusu ya Mpeve ya Longo. Beto ke salaka lunangu ya beto na Yesu-Klisto, mpe beto ke tulaka ve kivuvu na bansalulu yayi ya bantu. 4 Na kutala mbote, mu lendaka tula kivuvu ya munu na bansalulu ya bantu. Ya tsyelika, kana muntu ke na kubanza ti yandi lenda kutula kivuvu na bansalulu ya bantu, mu lenda kutula yawu ya kulutila. 5 Ba zengaka munu bubakala na kilumbu ya nana na manima ya mbutukulu. Mu kele muntu ya Isayeli ya kifumba ya Bezame. Mu kele mu-Ebeleyo mpe bankooko nyonso ya munu vwandaka ba-Ebeleyo. Na yina me tadila Misiku, mu vwandaka mu-Falisye. 6 Mu vwandaka basisa ngolo nyonso ya munu na kutalisa bantu ya dibuundu mpasi. Mu vwandaka tumama na Misiku nyonso tii na kusala ti bantu lendaka kuzwa ve dyambu ya kusemba munu. 7 Kasi mambu yayi yina vwandaka ndandu samu na munu, mu ke na kutala yawu mambu ya mpamba samu na Klisto. 8 Ya tsyelika, mu ke na kutala mambu nyonso yayi mutindu mambu ya mpamba samu na kimvwama yayi ya kulutila mfunu: kuzaba Yesu-Klisto, Mfumu ya munu. Samu na yandi, mu me manga bima nyonso yina mu vwandaka tala mfunu, samu ti mu kuzwa bandandu ya kuvwanda kintwadi na Klisto, 9 mpe samu na kuvwanda ya tsyelika ya kukwikama na yandi. Mu ke na kubanza dyaka ve ti mu kele ya kudedama samu na kutumama ya munu na Misiku. Kasi mu zaba ti mu kele ya kudedama samu na kiminu na Klisto. Ni Nzambi me kumisa munu ya kudedama na kiminu. 10 Mambu yina mu ke na kuzola, ni kuzaba Yesu-Klisto mpe lulendo ya mvumbukulu ya yandi na lufwa, kutala mpasi mutindu yandi talaka mpasi, mpe kufwanana na yandi na lufwa. 11 Na yina, munu mpe ke na kivuvu ti mu ke vumbuka na lufwa. 12 Mu ke na kutuba ve ti mu me kuzwa yimeni mambu yina mu ke na kuzola, to mu me kuma yimeni muntu ya kulunga. Kasi mu ke na kukima mbangu samu na kuzwa mambu yina, samu ti Yesu-Klisto me kuzwa munu yimeni. 13 Bampangi, mu ke na kubanza ve ti mu me kuzwa yimeni mambu yina. Kasi mu ke na kusala kaka dyambu mosi: Mu ke na kubanza dyaka ve mambu yina lutaka, mpe mu ke na kusala ngolo samu na kuzwa mambu yina kele na mantwala. 14 Na yina, mu ke na kukima mbangu na mantwala samu na kuzwa na luve ya Yesu-Klisto musendo yina Nzambi ke na kubokila beto na kuzwa na mazulu. 15 Beto nyonso yina kele ya kukula na kimpeve, beto fwana kubanza mutindu yina. Kana bantu ya nkaka na kati ya beno ke na kubanza mutindu ya nkaka, Nzambi ke lwengisa bawu. 16 Kasi samu na beto, beto tatamana na kudyatila kaka na nzila yina beto me dyatila tii ntangu yayi. 17 Bampangi, beno landa nkadulu ya munu, mpe beno sikika meso ya beno na bayina ke landaka kifwani yina beno talaka na beto. 18 Mu zabisaka beno yawu, mpe ntangu yayi, mu ke na kuzabisa dyaka beno yawu na bidilu: Bantu mingi kele bambeni ya Klisto yina kufwaka na kulunsi. 19 Nsukunu ya luzingu ya bawu ni kuzimbana samu ti nzambi ya bawu ni kivumu ya bawu, mpe bawu ke na kuyangalala na mambu yina fwanaka talisa bawu nsoni. Bawu ke banzaka kaka na bima ya yinza yayi. 20 Kasi beto, beto kele bantu ya mazulu, kisika ke katuka Mvuuukisi ya beto, Mfumu Yesu-Klisto, yina beto ke na kuvwingila. 21 Yandi ke kitula nzutu ya beto ya kulemba, samu ti yawu kuma mutindu nzutu ya yandi ya nkembo na lulendo yina yandi ke sadilaka samu na kutula bima nyonso na lutumu ya yandi.

4 Bampangi ya munu ya luzolo yina mu zola kutala dyaka ya kulutila, bandiku ya munu yina ke yangidikaka munu, mpe ke kumbisaka munu, ni mutindu yina beno fwana kudyatila na luzingu ya beno na Mfumu. 2 Evodi mpe Sintike, mu ke na kukindisa beno, mpe mu ke na kulomba beno na kuwisanu beno na beno mutindu yawu me lunga na bantu ya kukangama na Mfumu. 3 Mpe nge, nkundi ya munu ya kisalu, mu ke na kulomba ti nge sadisa bawu. Bawu nwanaka kintwadi na munu samu na

kumwangisa Nsangu ya Mbote, mutindu mosi Kelima, mosi ve. 17 Ya kele ve ti mu ke na kusosa na kuzwa mpe bampangi nyonso ya munu ya nkaka ya kisalu makabu. Kasi mambu yina mu ke na kusosa kele ti yina bankumbu kele ya kusonama na dibuku ya beno kuzwa ndandu ya kulutila na kisalu ya beno. 18 Iuzingu. 4 Ntangu nyonso, beno vwanda na kilengi Mu me kuzwa bima nyonso yina beno fidisaka munu, samu ti beno kele ya kukangama na Mfumu. Mu ke na mpe yawu me lutila. Na kuzwa makabu yina beno kutuba dyaka, beno vwanda na kilengi. 5 Lembami ya fidisaka munu na maboko ya Epafodite, mu me kuma beno fwana kuzabana na bantu nyonso. Kaka ntangu na bima nyonso yina ke na munu nsatu. Makabu ya fyoti me bikana, mpe Mfumu ke kwiza. 6 Beno vwanda beno kele mutindu munkayulu ya mbote na ntuala na manyongo ve. Kasi bantangu nyonso, beno zabisa ya Nzambi, munkayulu yina Nzambi ke ndimaka bansatu ya beno na Nzambi na kati ya balusambulu mpe ke yangidikaka yandi. 19 Nzambi ke pesa beno nyonso, mpe na kuvutula yandi matondo. 7 Na yina, nyonso yina kele na beno nsatu na kimvwama ya kizunu ya Nzambi yina me lutila nyonso yina muntu yandi ya nene yina kele na Yesu-Klisto. 20 Nkembo lenda kuvisa ke bumba bantima mpe mabanza ya na Nzambi, Tata ya beto, tii seko! Ameni. (aiōn g165) beno, samu ti beno kele ya kukwikama na Yesu- 21 Beno pesa mbote na bantu nyonso ya longo yina Klisto. 8 Bampangi! Na kumanisa, beno banza kaka kele ya kukangama na Yesu-Klisto. Bampangi yina na mambu nyonso yina kele mbote, mpe yina me kele na munu awa me pesa beno mbote. 22 Bantu lunga na kuzonza mbote na meso ya bantu: mambu nyonso ya longo me pesa beno mbote, bayina ke nyonso ya tsyelika, ya buzitu, ya kudedama, ya salaka na yinzo ya ntinu Sezale ke na nsatu ya kuvedila, ya kitoko, mpe ya nsoni ve. 9 Malongi kulutila na kupesa beno yawu. 23 Bika ti bumbote ya nyonso yina beno longokaka na munu, mpe bifu MfumuYesu-Klisto kuvwanda na beno nyonso. nyonso yina beno kuzwaka na munu, beno sadila yawu. Mambu nyonso yina beno kuwaka na munu, mpe yina beno talaka munu na kusala, beno sala yawu. Na yina, Nzambi yina ke pesaka beto kizunu ke vwanda na beno. 10 Mu talaka kilengi mingi na Mfumu, samu ti beno me lakisa dyaka luzolo ya beno samu na munu. Mu ke na kutuba ve ti beno vwandaka banza dyaka munu ve, kasi beno kondwaka luve ya kulakisa yawu. 11 Mu ke na kuzonza ve mutindu yina, samu ti mu kele na kati ya bansatu. Ya tsyelika, mu longokaka na kuvwanda na kilengi na bima yina kele na munu. 12 Mu zaba kuzinga na bumputu, mpe mu zaba kuzinga na bumvwama. Mu zaba mpe wapi mutindu ya kuvibidila mambu nyonso na bisika nyonso mpe bantangu nyonso, ata mu vwanda ya kuyukuta to mu vwanda na nsatu, ata mu vwanda na kati ya bimvwama to na kati ya bansatu. 13 Mu lenda kusala mambu nyonso yayi na lusalusu ya muntu yina ke pesaka munu ngolo. 14 Kasi beno me sala mbote na kusadisa munu na bampasi ya munu. 15 Beno bantu ya mbanza Filipe, beno zaba ti ntangu beno kuwaka Nsangu ya Mbote na mbala ya ntete, ntangu mu katukaka na kizunga ya Masedwane, ata dibuundu mosi sadiiska munu. Kaka ni beno vwandaka banzila munu na bampasi mpe kilengi ya munu. 16 Ntangu mu vwandaka na mbanza Tesalonika, beno pesaka munu lusalusu yina vwandaka na munu nsatu, kaka mbala

Kolose

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa ya Yesu-Klisto mutindu Nzambi zolaka. Mu kele kintwadi na mpangi ya munu Timote. **2** Beto ke na kusonika na bantu ya longo ya mbanza Kolose yina kele bampangi ya beto ya kukwikama na bundiku na Klisto: Bika ti Tata ya beto Nzambi kusakumuna beno, mpe kupesa beno kizunu. **3** Beto ke bikaka ve na kutonda Nzambi, Tata ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto, ntangu beto ke sambilaka samu na beno. **4** Ya tsyelika, beto kuwaka wapi mutindu kele kiminu ya beno na Yesu-Klisto, mpe wapi mutindu beno ke zolaka bantu nyonso ya longo. **5** Ntangu beno kuwaka na mbala ya ntete Nsangu ya Mbote yina kele Nsangu ya butsyelika, beno zabaka yinku Nzambi ke bumbilaka beno na mazulu. Kiminu mpe luzolo ya beno kele ya kukangama na kivuvu yina. **6** Nsangu ya Mbote ke na kumwangana na bisika nyonso na yinza, mpe ke na kubuta bambuma mutindu yawu salaka na katu ya beno, katuka kilumbo yina beno zabaka bumbote ya Nzambi, mpe beno bakulaka ti yawu kele ya tsyelika. **7** Eparase, nkundi ya beto ya luzolo, mpe mpangi ya beto ya kisalu, pesaka beno ndongosolo yina. Yandi ke na kusala samu na beno mutindu kisadi ya kukwikama na Klisto. **8** Yandi zabisaka beto luzolo yina Mpeve ya Nzambi pesaka beno. **9** Ni yawu yina, beto ke na kubika ve na kusambidila beno katuka kilumbo yina beto kuwaka nsangu ya kiminu ya beno na Yesu-Klisto. Beto ke na kulomba na Nzambi na kulakisa beno mambu yina yandi ke zolaka. Beno ke bakula yawu na ndwenga mpe mayela yina Mpeve ke pesaka. **10** Beno vwanda na lusingu ya kudedama na ntwala ya Mfumu na kusala mambu yina ke yangidikaka yandi. Beno ke sala bisalu ya mbote ya mutindu na mutindu, mpe beno ke kula na luzabu ya Nzambi. **11** Beto ke na kulomba na Nzambi na kukumisa beno ngolo na lulendo ya yandi ya nkembo. Na yina, beno ke lenda na kuvibidila mambu nyonso mpe kutelama na ngwi. **12** Beno tonda Tata Nzambi na kilengi nyonso. Yandi salaka ti beno vwanda ya kulunga na kuzwa bima yina yandi pesaka nsilulu na bantu ya longo yina kele na katu ya nsemo. **13** Yandi katulaka beto na Iweka ya lulendo ya kitombe, mpe kotisaka beto na Kimfumu ya Mwana ya yandi ya luzolo. **14** Ni na yandi Nzambi kuulaka beto, mpe lemvokilaka beto masumu. **15** Yesu-Klisto kele kifwani ya Nzambi yina beto ke talaka ve. Yandi kele mwana ya ntete na katu ya bantu mpe bima nyonso yina Nzambi yidikaka.

16 Ya tsyelika, ni na yandi Nzambi yidikaka bima nyonso na zulu mpe na ntoto: bima yina ke talanaka mpe yina ke talanaka ve, bima yina kele na lulendo ya kimpeve, bayina ke yalaka yinza, bantinu, mpe bamfumu. Ni na yandi Nzambi yidikaka bima nyonso, samu ti yawu vwanda ya yandi. **17** Yandi vwandaka ntete bima nyonso salama, mpe ni na yandi bima nyonso kele ya kukangama na bisika ya yawu. **18** Yandi kele yintu ya dibuundu yina kele mutindu nzutu ya yandi. Ni yandi kele mbandukulu. Yandi kele muntu ya ntete yina vumbukaka na katu ya bantu ya kufwa, samu ti yandi vwanda na mantwala ya bantu mpe bima nyonso. **19** Ni na katu ya yandi, Nzambi bakaka lukana ya kuvwanda yandi nyonso. **20** Na lusalusu ya yandi, Nzambi vutulaka ngwisani ya yandi na bantu nyonso. Ni na lufwa ya yandi na kulunsi, Nzambi tulaka kizunu na ntoto to na zulu na katu ya bantu nyonso. **21** Beno mpe na ntama, beno vwandaka ya kukabuka na Nzambi. Beno vwandaka bambeni ya Nzambi samu na yimbi nyonso yina beno vwandaka banza mpe sala. **22** Ntangu yayi, Nzambi me vutula ngwisani na beno, na lufwa ya nzutu ya Mwana ya yandi, samu ti beno talana na ntawala ya yandi mutindu bantu ya longo, ya kuvedila, mpe yina ba lenda ve kuzwa dyambu ya kusemba. **23** Kasi beno fwana kuzinga na kiminu, mpe beno fwana kuvwanda mbote ya kusikama ata kubika kivuvu ya Nsangu ya Mbote yina beno kuwaka. Nsangu ya Mbote yango, ba zabisaka yawu na yinza ya muvimba, mpe ni na yawu munu Polo, mu me kuma kisadi. **24** Ntangu yayi, mu ke na kuyangalala samu na bampasi yina mu ke na kutala samu na beno. Ya tsyelika, na nzutu ya munu, mu ke na kubwela bampasi yina ke na kukondwa na bampasi ya Klisto samu na dibuundu yina kele nzutu ya yandi. **25** Mu me kuma kisadi ya dibuundu mutindu Nzambi pesaka munu kisalu yayi samu na beno. Yandi tumisaka munu na kuzabisa beno nsangu nyonso ya yandi. **26** Nsangu yango, ni mambu ya yandi ya mansweki yina vwandaka ya kubumbama katuka ntama samu na bambandu nyonso ya yinza. Kasi ntangu yayi, yandi me lakisa yawu na sika ya bantu ya yandi ya longo. (aiōn g165)

27 Nzambi me zola na kulakisa bawu wapi mutindu kele kimvwama mpe nkembo ya mansweki ya mambu

yina na kati ya bantu nyonso. Mambu ya mansweki zikaka beno kintwadi na Klisto. Beno vumbukaka mpe yina ni Klisto na kati ya beno, mpe yandi ke pesaka kintwadi na yandi, samu ti beno kwikilaka na lulendo beno kivuvu ti beno ke kota na nkembo ya Nzambi. ya Nzambi yina vumbulaka yandi na lufwa. 13 Na 28 Na yina, beto ke na kuzabisa nsangu ya Klisto ntama, beno vwandaka mutindu bantu ya kufwa samu na sika ya bantu nyonso. Beto ke na kukebisa mpe na masumu ya beno, mpe samu ti beno vwandaka kulongisa konso muntu na ndwenga nyonso, samu bantu yina ba zengaka ve bubakala. Kasi ntangu ti konso muntu vwanda ya kulunga na Klisto. 29 Ni yayi, Nzambi me pesa dyaka beno luzingu na Klisto. yawu mu ke na kusala, mpe mu ke na kunwana na Yandi me lemvakila beto masumu nyonso. 14 Yandi ngolo yina Klisto ke na kupesa munu, mpe yina ke na kusala na kati ya munu na lulendo nyonso.

2 Mu zola ti beno zaba wapi mutindu ya mvita ya

ngolo mu ke na kunwana samu na beno, samu na bantu ya mbanza Lawodise, mpe bantu ya nkaka yina me zaba ntete munu ve. 2 Mu zola ti bawu vwanda na kibakala, mpe ti bawu vwanda ya kukangama na luzolo. Mu zola mpe ti bawu vwanda ya kufuluka na mayela ya tsyelika. Na yina, bawu ke lenda na kuzaba mansweki ya Nzambi. Mansweki yango, ni yandi mosi Klisto. 3 Ni na yandi kele ya kubumbama bimvwama nyonso ya ndwenga mpe ya luzabu ya Nzambi. 4 Mu ke na kuzabisa beno yawu, samu ti muntu vuna beno ve na banzonzolo ya kitoko. 5 Ata ti mu kele ntama na beno, kasi na ntima ya munu, mu kele kintwadi na beno. Mu ke na nsayi na kutala ti mambu nyonso ke na kuluta mbote na sika ya beno, mpe kiminu ya beno kele ya kukangama mbote na Klisto. 6 Beno me ndima Yesu-Klisto mutindu Mfumu. Na yina, beno vwanda ya kukangama na yandi na luzingu ya beno. 7 Beno vwanda ya kusikama na yandi, mpe beno tunga luzingu ya beno na yandi. Beno vwanda kaka ya kukwikama na kiminu mutindu ba longisaka beno, mpe beno fwana kuvutula matondo na Nzambi ntangu nyonso. 8 Beno sala keba samu ti muntu vuna beno ve na banzonzolo yina ke katukaka na mabanza ya luvunu mpe ya mpamba. Yawu kele ya kukangama na mambu ya bankooko mpe ya bampeve ya yinza, kasi na Klisto ve, 9 samu ti Nzambi kele yandi nyonso na kati ya nzutu ya Klisto. 10 Beno mpe ni na yandi, beno kele ya kufuluka na bima nyonso. Ni yandi kele mfumu ya bampeve nyonso yina kele na bumfumu mpe lulendo. 11 Beno me kuma bantu ya Nzambi samu na kintwadi ya beno na Klisto. Beno kuzwaka ve nzengosolo ya bubakala na banzutu ya beno na maboko ya bantu. Kasi beno kuzwaka nzengosolo yina me katuka na Klisto yandi mosi. 12 Ya tsyelika, ntangu beno kuzwaka mbotokolo, ba

mpe yina vwandaka mbeni ya beto samu na misiku ya yawu. Yandi me kabikisa yawu na kukoma yawu na kulunsi. 15 Ni na mutindu yina Nzambi manisaka ngolo ya bampeve nyonso yina kele na bumfumu mpe lulendo. Yandi lakisaka bawu na ntwala ya bantu nyonso, mpe nataka bawu mutindu bankole na kimvuka ya Mwana ya yandi yina ke na kudyata na nkembo. 16 Na yina, beno ndima ve ti muntu fundisa beno samu na bima ya kudya to ya kunwa, to samu na dyambu ya mikembo, ya kilumbu ya ntete ya ngonda, to ya kilumbu ya saba. 17 Mambu nyonso yayi kele kaka mutindu kinsinsya ya bima yina fwana kukwiza. Kasi butsyelika ni Klisto. 18 Beno ndima ve ti ba semba beno na bantu yina ke sosaka na kutalana ya kukuluka, mpe ke sambilaka bambazi. Bawu ke pesaka mfunu mingi na balumoni yina bawu ke kuzwaka. Bantu ya mutindu yina kele ya kufuluka na lunang ya mpamba na kati ya mabanza ya bawu ya kimuntu. 19 Bawu kele ve ya kukangama na Klisto yina kele yintu ya nzutu. Ni na Klisto, nzutu nyonso ke kuzwaka madya, mpe misuni na miikwa ke vwandaka ya kuvukana mbote. Ni Nzambi ke kulisaka yawu. 20 Beno kufwaka kintwadi na Klisto, mpe Nzambi katulaka beno na lutumu ya lulendo ya bampeve ya yinza. Na yina, samu na yinki beno ke na kuzinga mutindu bantu ya yinza na kundima na kutumama na misiku ya mutindu yayi: 21 «Kubaka kima yayi ve», «Kudya kima yina ve», «Kusimba kima ya mutindu yayi ve». 22 Nyonso yina kele kaka bima yina ke bebaka ntangu bantu ke sadilaka yawu. Yawu kele misiku mpe bandongosolo ya kimuntu. 23 Misiku yayi ke na kutalana mutindu misiku ya ndwenga, samu ti yawu ke na kutuba: Nge fwana kusambila, kukuluka, mpe kutilisa nzutu ya nge mpasi. Kasi yawu kele kaka samu na kuyangidika bansatu ya kimuntu.

3 Beno vumbukaka na lufwa kintwadi na Klisto.

Na yina, beno sosa na kuzwa bima yina kele na

mazulu kisika Klisto kele ya kuvwanda na lubakala nyonso na Mikunga, banzimbu, mpe na banzimbu ya Nzambi. 2 Beno sosa bima yina kele na mazulu, yina Mpeve ya Longo ke pesaka. 17 Mambu nyonso kasi bima yina kele na ntoto ve. 3 Ya tsyelika, beno yina beno lenda kusala to kuzonza, beno sala yawu kele bantu ya kufwa, mpe luzingu ya beno kele ya na Nkumbu ya Mfumu Yesu na kuvutulaka matondo kubumbama na Klisto na sika ya Nzambi. 4 Klisto na Tata Nzambi na lusalusu ya yandi. 18 Bakento! kele luzingu ya beno. Ntangu yandi ke talana, beno Beno tumama na babakala ya beno mutindu ya me mpe ke talana kintwadi na yandi na kati ya nkembo lunga na kusala na ntwala ya Mfumu. 19 Babakala! ya yandi. 5 Na yina, beno bika mambu ya yinza yina Beno zola bakento ya beno, mpe beno vwanda ve kele na beno: kindumba, busafu, bansatu ya kuzwa na ntima ngolo na ntwala ya bawu. 20 Bana! Beno bima ya nsoni, bansatu ya yimbi, mpe bansatu ya tumama na bibuti ya beno na mambu nyonso, samu kuzwa bimvwama. (Ya tsyelika, kuvwanda na nsatu ya ti ni mambu yina Mfumu ke zolaka. 21 Bibuti! Beno kuzwa bimvwama kele kusambilika biteki). 6 Ni mambu sala ve ti bana ya beno dasuka, kana ve bawu ke yina ke pesaka Nzambi nkele samu na bayina ke lemba. 22 Beno bandongo! Beno tumama na mambu mangaka na kutumama na yandi. 7 Ni mutindu yina nyonso na bamfumu ya beno awa na ntoto. Beno vwandaka nkadulu ya beno na ntama ntangu beno fwana kusala ve mutindu yina na ntwala ya bawu vwandaka zinga na kati ya masumu. 8 Kasi ntangu samu na kuyangidika bantu. Kasi beno fwana kusala yayi, beno bika mambu nyonso yayi: nkele, musoki, yawu na ntima mosi samu na buzitu yina beno ke mpe myangu. Beno basisa ve bifingu mpe mambu pesaka Mfumu. 23 Konso kisalu yina beno ke sala, ya nsoni na bayinwa ya beno. 9 Beno tuba dyaka beno sala yawu na ntima mosi mutindu ti beno ke na ve mambu ya luvunu beno na beno, samu ti beno kusala kisalu ya Mfumu, kasi ya bantu ve. 24 Beno me bika nkadulu ya beno ya ntama ya kimuntu mpe bambuka moyo ti Mfumu ke pesa beno musendo. bansalulu ya yawu. 10 Beno me kuma na nkadulu ya Beno ke kuzwa bima yina yandi ke bumbilaka bantu malu-malu. Beno me kuma bantu ya malu-malu yina ya yandi, samu ti ni Klisto kele Mfumu yina beno ke Kiyidiki ya beto Nzambi ke na kusoba ntangu nyonso sadilaka. 25 Kasi muntu yina ke salaka yimbi, ke na kifwani ya yandi samu na kuzaba yandi mbote- kuzwa musendo samu na yimbi yina yandi ke salaka, mbote. 11 Ntangu yayi, ya ke dyaka ve na ba-Zwife to samu ti Nzambi ke swasikisaka bantu ve.

4 Beno bamfumu! Beno sala mambu ya mbote mpe ya kudedama na bandongo ya beno. Beno fwana kuzaba ti beno mpe kele na Mfumu na mazulu. 2 Beno tatamana na kusambilika. Beno fwana kukyelola meso na balusambulu ya kuvutula matondo na Nzambi. 3 Ntangu beno ke sambilaka, beno sambililaka mpe beto, samu ti Nzambi pesa beto nzila ya kuzabisa mambu ya yandi mpe mansweki yina kele na kati ya Klisto. Ya tsyelika, ni samu na yawu, mu kele na boloko. 4 Beno sambilaka samu ti mu zonzila mansweki yina na pwelele nyonso mutindu mu fwana kusala yawu. 5 Beno fwana kudyatila na ndwenga nyonso na ntwala ya bayina ke ve ba-Zwife. Beno fwana kusadila ntangu. 6 Mambu yina beno ke zonzaka fwana kuvwanda kitoko mpe mbote na kuwa. Beno fwana kupesa mvutu na mpangi na mutindu me fwanana. 7 Beno ke kuwa bansangu nyonso ya munu na sika ya Tisike, mpangi ya munu ya luzolo. Yandi kele kisadi ya kukwikama, mpe nkundi ya munu na kisalu ya Mfumu. 8 Mu ke na kufidisa beno yandi

samu na kuzabisa beno wapi mutindu beto kele, mpe samu na kukindisa beno. **9** Yandi ke kwiza kintwadi na Onezime yina kele muntu ya kukwikama, mpe mpangi ya beno. Bawu ke zabisa beno mambu nyonso yina ke na kuluta awa. **10** Alisetake yina kele na boloko na munu, me pesa beno mbote. Make, mpangi ya Banabase me pesa beno mpe mbote. Beno kuwaka yinki beno fwana kusala samu na yandi. Kana yandi kwiza kutala beno, beno yamba yandi mbote. **11** Yesu yina ba ke bokilaka Yutuse me pesa beno mpe mbote. Kaka ni bantu tatu yayi na katи ya ba-Zwife ke salaka na munu samu na Kimfumu ya Nzambi. Bawu vwandaka kindisa munu mingi. **12** Mpangi ya beno, Epafase me pesa beno mbote. Kisadi yayi ya Yesu-Klisto ke lembaka ve na kunwana na katи ya lusambulu, samu ti beno vwanda ya kukwikama, ya kukula na kimpeve, mpe samu ti na mambu nyonso, beno sala mambu yina Nzambi ke zolaka. **13** Mu ke na kutuba kimbangi ti yandi ke na kutala mpasi mingi na kisalu yina yandi ke na kusala samu na beno, mpe samu na bantu ya mbanza Lawodise mpe Yelapolise. **14** Luke, nkundi ya beto yina kele munganga, mpe Demase me pesa beno mbote. **15** Beno pesa mbote na bampangi yina kele na mbanza Lawodise. Beno pesa mpe mbote na Nimfa mpe na bampangi nyonso ya dibuundu yina ke sambilaka na yinzo ya yandi. **16** Ntangu beno ke manisa na kutanga mukanda yayi, beno fidisa yawu na mbanza Lawodise, samu ti bawu mpe tanga yawu na dibuundu ya bawu. Beno mpe, beno tanga mukanda yina ke katuka na sika ya bawu. **17** Beno tuba na Alesipe ti yandi keba mbote kisalu yina Mfumu pesaka yandi, mpe yandi sala yawu na mbote nyonso. **18** Mu ke na kusonika mambu yayi na maboko ya munu mosi: Munu Polo, mu me pesa beno mbote. Beno zimbanda ve ti mu kele na boloko. Bika ti Nzambi kusakumuna beno.

1 Tesalonika

1 Ni munu Polo kintwadi na Silase mpe Timote, ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya dibuuundu ya mbanza Tesalonika yina kele dibuundu ya Tata Nzambi mpe ya Mfumu Yesu-Klisto. Bika ti Nzambi kusakumuna beno, mpe kupesa beno kizunu. **2** Beto ke na kubika ve na kutonda Nzambi samu na beno nyonso, mpe na kusambidila beno. **3** Beto ke bambukaka moyo na ntwala ya Tata ya beto Nzambi wapi mutindu beno ke salaka bisalu samu na kiminu ya beno, wapi mutindu beno ke salaka bisalu ya mpasi samu na luzolo ya beno, mpe wapi mutindu beno kele na kivuvu na kuvwanda ya kukwikama na Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. **4** Bampangi! Beto zaba ti Nzambi ke zolaka beno mpe soolaka beno samu ti beno vwanda bantu ya yandi. **5** Ya tsyelika, ntangu beto zabisaka beno Nsangu ya Mbote, beto salaka yawu kaka ve na bampova, kasi beto salaka yawu mpe na ngolo mpe lusalusu ya Mpeve ya Longo, mpe na kivuvu nyonso. Beno zaba wapi mutindu beto zingaka na katyi ya beno samu na mbote ya beno. **6** Beno me landa kifwani ya beto mpe ya Mfumu. Beno me tala mpasi mingi, kasi beno me ndima Mambu ya Nzambi na kilengi yina Mpeve ya Longo ke pesaka. **7** Na yina, beno me kuma kifwani yina fwana kulanda bandimi nyonso ya kizunga ya Masedwane mpe ya Akayi. **8** Ya tsyelika kubanda na sika ya beno, mambu ya Mfumu me wakana tii na Masedwane mpe na Akayi. Kasi dyaka nsangu ya kiminu ya beno na Nzambi me zabana na bisika nyonso. Na yina, beto kele ve na nsatu ya kuzonzila yawu. **9** Bantu nyonso ke na kuzonzila wapi mutindu beno yambaka beto, mpe wapi mutindu beno me bika na kusambilila banzambi ya biteki samu na kubaluka na sika ya Nzambi ya moyo mpe ya tsyelika samu na kusadila yandi. **10** Beno ke na kuvungila ti Mwana ya yandi, Yesu, katuka na mazulu mpe kwiza. Ni yandi Nzambi vumbulaka na lufwa. Yandi ke kuula beto na lufundusu ya Nzambi yina me kuma pene-pene.

2 Bampangi! Beno me zaba yawu ti nkwizulu ya beto na sika ya beno vwandaka ve ya mpamba. **3** Beno zaba mpe ti ba fingaka mpe nyokolaka beto na mbanza Filipe. Kasi Nzambi pesaka beto kibakala ya kuzabisa beno Nsangu ya Mbote ya yandi na katyi ya mvita ya nene. **4** Mambu yina beto longisaka beno kele ve ya luvunu. Yawu ke katukaka ve na mabanza ya beto ya busafu, mpe beto ke sosaka ve na kuvuna muntu. **5** Kasi Nzambi talaka ti beto kele ya kulunga, mpe pesaka beto kisalu ya kuzabisa Nsangu ya Mbote. Beto ke sosaka ve na kuyangidika bantu, kasi Nzambi yina zaba mabanza ya bantima ya beto. **6** Beno zaba mbote ti ata mbala mosi beto basisaka mambu ya kitoko samu na kusosa na kuzw bima, mpe ata mbala mosi beto lakisaka beno mabanza ya nsatu ya mbongo. Na mambu nyonso yina, Nzambi kele mbangi ya beto. **7** Beno sosaka ve na kuzwa masiika na sika ya bantu, ata na sika ya beno to na bantu ya nkaka. **8** Na kutala mbote, beto lendaka lakisa beno bumfumu ya beto ya kuvwanda bantumwa ya Klisto. Kasi beto vwandaka ya kufuluka na lembami na kati-kati ya beno mutindu mama ke kebaka mbote bana ya yandi. **9** Beno zola beno ya kulutila. Ni yawu yina, beto vwandaka ya kukubama na kuzabisa beno kaka ve Nsangu ya Mbote ya Nzambi, kasi mpe na kupesa luzingu ya beto samu na beno samu ti beno kumaka bampangi ya beto ya luzolo. **10** Bampangi! Beno ke na kubambuka wapi mutindu beto talaka mpasi mpe beto lembaka. Beto salaka mpiimpa na ntangu samu na kupesa ve muntu na katyi ya beno kizitu ya kusadisa beto. Kasi beto longisaka beno Nsangu ya Mbote ya Nzambi. **11** Beno kele bambangi ya beto, mutindu mosi mpe Nzambi: Nkadulu ya beto na sika ya beno, bandimi, vwandaka ya longo, ya kudedama, mpe yina ba lenda kusemba ve. **12** Beno zaba ti beto me sadisa konso muntu na katyi ya beno mutindu tata ke sadisaka bana ya yandi. **13** Beno pesaka beno masiika, mpe beto kindisaka beno. Beto tatamanaka na kuzabisa beno ti beno fwana kuzinga mutindu ke zolaka Nzambi yina bokilaka beno samu ti beno kota na Kimfumu ya yandi, mpe na katyi ya nkembo ya yandi. **14** Beno ke na kubika ve na kutonda Nzambi samu ti ntangu beto zabisaka beno Mambu ya Nzambi, beno kuwaka yawu mpe ndimaka yawu ve mutindu mambu ya mpamba yina bantu ke tubaka, kasi mutindu mambu ya Nzambi. Ya tsyelika, yawu ke katukaka na Nzambi, mpe bisalu ya yawu ke talanaka na beno yina ke kwikilaka. **15** Bampangi! Beno me landa nkadulu ya mabuundu ya Nzambi ya kizunga ya Zude yina kele ya kukwikama na Yesu-Klisto samu ti bampangi ya beno ya yinsi mosi talisaka beno mpasi. Ni bampasi ya mutindu yina mpe talaka bandimi ya mabuundu ya

Nzambi ya Zude na sika ya ba-Zwife. 15 Ni bawu beto mutindu beto mpe kele na nsatu ya kutala dyaka kufwaka Mfumu Yesu mpe mimbikudi. Bawu talisaka beno. 7 Na yina bampangi, bansangu yina me katula mpe beto mpasi. Bawu ke yangidikaka ve Nzambi, kyadi ya beto na kati ya bantontolo mpe bampasi yina mpe bawu kele bambeni ya bantu nyonso. 16 Bawu beto ke na kutala na ntima. 8 Ntangu yayi, beto ke na ke na kukanga beto nzila na kulongisa mambu ya kuzinga samu ti beno kele ya kukangama mbote na Nzambi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife samu ti Mfumu. 9 Wapi mutindu beto lenda kutonda Nzambi bawu kuzwa ve mpulusu. Na yina, bawu ke fulusaka samu na beno na kilengi nyonso yina beno ke na masumu ya bawu yina bawu ke salaka konso ntangu. kupesa beto na ntwala ya yandi? 10 Mpimpa na Kasi na nyonso yina, Nzambi ke lakisa bawu nkele ya ntangu, beto ke tatamanaka na kulomba yandi na yandi. 17 Bampangi! Beto kabukaka na beno samu na kupesa beto nzila ya kutalana dyaka na beno, mpe ya mwa ntangu kaka. Beto kabukaka na banzutu, kasi na kubwela nyonso yina ke na kukondwa na kiminu ya bantima ve. Ntangu yayi, beto ke na nsatu ya kulutila beno. 11 Bika ti yandi mosi Nzambi Tata ya beto, mpe na kwiza kutala beno, mpe beto me sala dyaka ngolo Mfumu ya beto Yesu kuzibudila beto nzila yina ke samu ti yawu salama. 18 Ni yawu yina, beto vwandaka nata beto na sika ya beno. 12 Bika ti Mfumu kukulisa zola kuvutuka na sika ya beno, mpe munu mosi Polo, dyaka ya kulutila luzolo yina kele na beno samu na mumekaka na kusala yawu bambala minge. Kasi bampangi, mpe samu na bantu nyonso samu ti yawu Satana kangaka beto nzila. 19 Ya tsyelika, ni bantu vwanda mutindu luzolo yina kele na beto samu na ya nkaka ve, kasi ni beno kele kivuvu mpe kilengi beno. 13 Bika mpe ti yandi kindisa bantima ya beno ya beto. Ntangu Mfumu Yesu ke kwiza ni beno ke samu ti beno vwanda bantu ya longo mpe yina ba vwanda kidimbu ya beto ya kununga, mpe beto ke lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba na ntwala ya sala na mayama samu na beno na ntwala ya yandi. Tata ya beto Nzambi na kilumbu yina Mfumu ya beto, 20 Ee, ya tsyelika, ni beno kele nkembo mpe kilengi Yesu, ke vutuka na bambazi nyonso ya yandi. Ameni. ya beto.

4 Bampangi! Na kumanisa, beno longokaka na sika

3 Ni yawu yina, mutindu beto vwandaka lenda dyaka ya beto wapi mutindu beno fwana kuzinga samu ve na kuvingga, beto bakaka lukanu ya kubikana na kuyangidika Nzambi, mpe beno ke na kuzinga beto mosi na mbanza Atene. 2 Beto fidisaka beno mutindu yina. Kasi ntangu yayi, beto ke na kulomba Timote, mpangi ya beto yina ke na kusala kintwadi na mpe kutumisa beno na nkumbu ya Mfumu Yesu, na beto na kisalu ya Nzambi samu na kuzabisa Nsangu kusala dyaka yina me lutila. 2 Beno zaba malongi ya Mbote ya Klisto. Yandi fwanaka pesa beno ngolo yina beto pesaka beno, malongi yina katukaka na mpe kukindisa beno na kiminu ya beno, 3 samu Mfumu Yesu. 3 Nzambi ke zolaka ti beno vwanda ti ata muntu kukondwa kizunu na ntima samu na bantu ya longo, mpe beno sala ve kindumba. 4 Konso bampasi yina beto ke na kutala. Beno zaba yawu muntu na kati ya beno fwana kuzaba na kukutika beno mosi ti Nzambi kubikilaka beto bampasi ya nzutu ya yandi samu na kuzinga na bulongo mpe mutindu yina. 4 Ntangu beto vwandaka na sika ya buzitu. 5 Yandi fwana kulanda ve bansatu ya yimbi beno, beto zabisaka beno ti bantu ke talisa beto mutindu ke salaka bayina kele ve ba-Zwife yina zaba mpasi. Ni mambu yina me salama, mpe beno zaba ve Nzambi. 6 Na dyambu yina, ata muntu fwana yawu mbote. 5 Ni yawu yina, mutindu mu vwandaka kusala yimbi na mpangi to kuvuna mpangi. Beto lenda dyaka ve na kuvingga, mu fidisaka beno Timote zabisaka mpe tubilaka beno yawu ti Mfumu ke pesa samu na kuzwa bansangu ya kiminu ya beno. Mu kitumbu na bayina ke salaka mambu ya mutindu yina. vwandaka na boma ti Satana tontaka beno, mpe 7 Ya tsyelika, Nzambi bokilaka beto na kuzinga ve na kisalu ya beto zolaka vwanda kisalu ya mpamba. 6 kati ya mambu ya busafu, kasi na bulongo. 8 Ni yawu Kasi ntangu yayi, Timote me vutuka na sika ya beto, yina, muntu yina ke na kumanga malongi yayi, ke mpe me pesa beto bansangu ya mbote ya kiminu na kumanga ve muntu, kasi Nzambi yina ke pesaka mpe luzolo ya beno. Yandi me zabisaka beto ti beno ke beno Mpeve ya yandi. 9 Na yina me tadila kuzola na kubambukila beto moyo na mbote nyonso, mpe ti bampangi, beno kele ve na nsatu ti ba sonikina beno beno ke na nsatu ya kulutila samu na kutala dyaka yawu samu ti yandi mosi Nzambi lakisaka beno wapi

mutindu beno fwana kuzolasana. 10 Mu zaba ti beno na kuzinga na ntangu. Beto kele ve bantu yina ke ke na kusala yawu na sika ya bampangi nyonso ya zingaka na kati ya mpimpa to kitombe. 6 Na yina, kizunga ya Masedwane. Kasi beto ke na kukindisa beto lala pongi ve mutindu bantu ya nkaka. Kasi beto beno samu ti beno sala dyaka ya kulutila. 11 Beno kyelola meso mpe beto vwanda na nkebolo. 7 Bayina sosa na kuzinga na kizunu, na kulanda ve mambu ke lalaka pongi ke lalaka na mpimpa, mpe bayina ke ya ngana, mpe na kusala na maboko ya beno mosi kolaka malafu ke kolaka na mpimpa. 8 Kasi beto yina mutindu beto vwandaka me tumisa beno yawu. 12 ke na kuzinga na ntangu, beto fwana kuvwanda na Na yina, bayina kele ve mikwikisi ke zitisa nkadulu nkebolo. Beto fwana kuvwanda na kiminu mpe luzolo ya beno, mpe beno ke vwanda ve kizitu samu na mutindu muntu yina me lwata kinkuti ya kisengo yina muntu ya nkaka. 13 Bampangi! Beto zola ti beno ke bumbisaka ntulu na ntangu ya mvita, mpe beto zaba butsyelika na yina me tadila bantu ya kufwa fwana kuvwanda na kivuvu yina ke pesaka mpulusu samu ti beno vwanda ve na kyadi mutindu bantu ya mutindu muntu yina me lwata yimpvu ya kisengo. 9 nkaka, bayina kele ve na kivuvu. 14 Kana beto ke na Nzambi bokilaka beto ve samu na kuzwa kitumbo kukwikila ti Yesu kufwaka mpe vumbukaka na lufwa, ya nkele ya yandi, kasi samu na kuzwa mpulusu na Nzambi ke nata na sika ya yandi kintwadi na Yesu Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. 10 Yesu-Klisto kufwaka bayina kufwaka na kukwikila yandi. 15 Beno kuwa samu na beto samu ti beto zinga ya kukangama mutindu beto ke na kuzabisa beno na yina me tadila na yandi ata ti beto vwanda moyo to ya kufwa. 11 mambu yina zabisaka Mfumu: Bayina na kati ya beto Ni yawu yina, beno kindisa bampangi mpe beno ke vwanda ntete moyo ntangu Mfumu ke vutuka, ke salasana na kukula na kiminu mutindu beno ke na vwanda ve na mantwala ya bayina kufwaka. 16 Beto kusala yawu. 12 Bampangi! Beto ke na kutumisa ke kuwa makelele yina ke zabisa beto ti ntangu yango beno na kuzitisa bayina ke na kusala na kati ya beno, me lunga. Makelele yango, ni ndinga ya mfumu ya bayina ke na kutwadisa beno na luzingu na Mfumu, bambazi mpe muningu ya kulumenta ya Nzambi. mpe ke na kulwengisa beno. 13 Beno lakisa bawu ti Na yina, yandi mosi Mfumu ke katuka na zulu mpe beno kele na buzitu mpe luzolo ya kulutila samu na ke kulumuka. Bayina kufwaka na kusala kiminu na kisalu yina bawu ke na kusala. Beno zinga na kizunu Klisto ke vumbuka ntete na lufwa. 17 Na manima, beno na beno. 14 Bampangi! Beto ke na kutumisa beto yina ke vwanda ntete moyo na ntangu yina, beno mutindu yayi: Beno semba bayina ke zingaka Nzambi ke katula beto na ntoto, mpe ke nata beto na kidi-kidi, beno kindisa bayina ke na kibakala ve, beno kati ya matuti kintwadi na bawu samu na kubwabana sadisa bayina kele na ngolo ve, mpe beno vwanda Mfumu na mazulu. Ni na mutindu yina, beto ke zinga na mvibudulu na bantu nyonso. 15 Beno vwanda ya ya mankululu na Mfumu. 18 Na yina, beno fwana kukindisa bampangi beno na beno samu na mambu yina me sala yandi yimbi. Kasi beto sosa kaka na kusala mambu ya mbote beno na beno, mpe na bantu nyonso. 16 Beno vwanda ntangu nyonso na kilengi. 17 Beno fwana kubika ve na kusambilila, 18 mpe na kutonda Nzambi. Ni mambu yina Nzambi ke tumisaka beno, na luzingu ya beno na Yesu-Klisto. 19 Beno kanga ve nzila na kisalu ya Mpeve ya Longo. 20 Beno baka ve bambikululu mutindu mambu ya mpamba. 21 Beno tala mbote mambu nyonso: Beno ndima yina kele mbote, 22 mpe beno manga mambu nyonso ya yimbi. 23 Bika ti Nzambi yina ke pesaka kizunu, kusala ti beno vwanda ya longo na luzingu nyonso ya beno. Yandi sala mpe ti mpeve, mwela, mpe nzutu ya beno vwanda ve na dyambu yina ba lenda kusemba tii na kilumbu yina Mfumu Yesu-Klisto ke kwiza. 24 Muntu yina bokilaka beno kele ya

5 Bampangi! Na yina me tadila ngunga mpe ntangu yina mambu nyonso yina ke salama, beno kele ve na nsatu ti beto sonikina beno yawu. 2 Beno zaba mbote beno mosi ti Kilumbu ya Mfumu ke kwiza mutindu tuyibi ke kwizaka na kati ya mpimpa. 3 Ntangu bantu ke tuba: «Beto kele na kizunu mpe lukengolo», ni na ntangu yina mpe na mpamukunu, mpasi ya nene ke kumina bawu mutindu misongo ke simbaka kento yina ke na kivumu. Ata muntu ke lenda na kukima. 4 Kasi beno bampangi, beno kele ve na kati ya kitombe samu ti kilumbu yina kumina beno ve na mpamukunu mutindu tuyibi. 5 Ya tsyelika, beno nyonso kele bana ya nsemo, bana yina ke

kukwikama, mpe ni yandi ke sala yawu. **25** Bampangi!
Beno sambila mpe samu na beto. **26** Beno pesana
mbote na kubumbasana mutindu bampangi ya luzolo.
27 Na nkumbu ya Mfumu, mu ke na kutumisa beno na
kutanga mukanda yayi na bampangi nyonso. **28** Bika
ti Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, kusakumuna beno.

2 Tesalonika

1 Ni munu Polo kintwadi na Silase mpe Timote, ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya dibuundi ya mbanza Tesalonika yina kele dibuundi ya Nzambi Tata ya beto mpe ya MfumuYesu-Klisto. **2** Bika ti Tata Nzambi mpe MfumuYesu-Klisto kusakumuna beno, mpe kupesa beno kizunu. **3** Bampangi! Beto ke na kubika ve na kutonda Nzambi samu na beno. Ya kele ya kudedama ti beto sala yawu, samu ti kiminu ya beno ke na kukula, mpe ti luzolo yina kele na konso mutu samu na bampangi ke na kulutila na kukuma ngolo. **4** Ni yawu yina, beto ke na kusala mayama na kuzonza beno na katyi ya mabuundi ya Nzambi samu na mvibudulu mpe kiminu ya beno na katyi ya bampasi mpe bankwamusu nyonso yina beno ke na kutala. **5** Yawu kele kidimbu yina ke na kulakisa ti lufundusu ya Nzambi kele ya kudedama, samu ti bampasi yina beno ke na kuvibidila ke sala ti beno vwanda ya kulunga na kukota na Kimfumu ya Nzambi. Ni samu na yawu beno ke na kutala mpasi. **6** Ya tsyelika, Nzambi kele ya kudedama: Yandi ke talisa mpasi na bayina ke na kutalisa beno mpasi. **7** Na beno yina ke na kutala mpasi, Nzambi ke pesa beno mvundulu kintwadi na beto. Yawu ke salama ntangu Mfumu Yesu ke katuka na mazulu, mpe ke kwiza na bambazi ya yandi ya lulendo. **8** Yandi ke kwiza na katyi ya tiya ya nene samu na kupesa kitumbu na bayina zaba ve Nzambi mpe ke tumamaka ve na Nsangu ya Mbote ya Mfumu ya beto Yesu. **9** Kitumbu yina bawu ke kuzwa ke vwanda lufwa ya sekoo. Bawu ke tala ve kizizi ya Mfumu mpe nkembo ya lulendo ya yandi. (aiōnios g166) **10** Yawu ke salama na kilumbu yina Mfumu ke kwiza. Na yina, bayina kele ya kukangama na yandi ke kembisa yandi, mpe bantu nyonso ya longo ke yituka bayinwa mwasi na nkembo ya yandi. Beno ke vwanda na katyi ya lutangu ya bantu yina, samu ti beno me kwikila na nsangu yina beto me zabisa beno. **11** Ni yawu yina, beto ke na kubika ve na kusambila samu na beno, samu ti Nzambi ya beto sala ti beno vwanda ya kulunga na mbokolo yina yandi bokilaka beno. Beto ke na kulomba ti na lulendo ya yandi, beno lungisa bansatu ya beno ya kusala mambu ya mbote, mpe ti kiminu ya beno talana na bisalu. **12** Na yina, beno ke kembisa nkumbu ya Mfumu ya beto Yesu, mpe yandi ke kembisa beno

mpe. Ni mutindu yina ke vwanda lusakumunu ya Nzambi ya beto mpe ya MfumuYesu-Klisto.

2 Bampangi! Na yina me tadila nkwizulu ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto, mpe wapi mutindu beto ke vukana na Iweka ya yandi, beto ke na kuzabisa beno mutindu yayi: **2** Beno bika ve ti mabanza ya beno kuma kidi-kidi, to beno vwanda ve na boma ntangu bantu ke zabisa beno ti Kilumbu ya Mfumu me kuma yimeni. Ata ti ba zabisa beno yawu mutindu mbikululu to mutindu nsangu to mukanda yina me katuka na sika ya beto, beno ndima yawu ve. **3** Ata mutu fwana kuvuna beno na konso mutindu, samu ti kilumbu yango ke salama ve ntete bantu mingi manga Nzambi, mpe talana Muntu ya Yimbi yina Nzambi ke zimbisa. **4** Yandi ke telama mpe ke manga bima nyonso yina bantu ke sambilaka mpe ke talaka ti ya kele ya Nzambi. Yandi ke sala yawu tii na kwenda kuvwanda na katyi ya Yinzo ya Nzambi na kutuba ti ni yandi kele Nzambi. **5** Beno ke na kubambuka dyaka ve ti mu zabisaka beno yawu ntangu mu vwandaka na sika ya beno? **6** Kasi beno me zaba kima yina ke na kukanga yandi nzila ntangu yayi, samu ti yandi talana na ntangu ya yandi. **7** Ya tsyelika, lulendo ya mansweki ya Muntu ya Yimbi ke na kusala yimeni. Kasi yawu ke talana na pwelele nyonso, kaka ntangu mutu yina ke na kukanga yandi nzila ke pesa yandi kimpwanza ya kusala. **8** Na yina, Muntu ya Yimbi ke talana. Mfumu Yesu ke kufwa yandi na mupepe ya yandi ya yinwa mpe ke zimbisa yandi na lulendo ya nkwizulu ya yandi. **9** Muntu ya Yimbi ke kwiza na lulendo ya Satana. Yandi ke sala konso mutindu ya bimangu ya luvunu mpe bidimbu ya ngitukulu ya luvunu. **10** Yandi ke sadila konso mutindu ya yimbi samu na kuvuna bayina ke zimbana. Bawu ke zimbana samu ti bawu ndimaka ve mpe zolaka ve butsyelika yina zolaka vuukisa bawu. **11** Ni yawu yina, Nzambi ke na kufidisa bawu lulendo ya kuvunama yina ke na kupesa bawu ngolo ya kukwikila na mambu ya luvunu. **12** Na yina, bayina nyonso kwikilaka ve butsyelika, kasi yangalalaka na kusadila yimbi, ke kuzwa kitumbu. **13** Bampangi! Samu na beto, beto fwana kutonda Nzambi konso ntangu samu na beno yina Mfumu ke zolaka. Ya tsyelika, Nzambi soolaka beno katuka mbandukulu, samu ti beno kuzwa mpulusu na lusalusu ya Mpeve ya Longo yina ke pesaka beno luzingu ya longo, mpe

samu ti beno ke kwikilaka na mambu ya tsyelika. 14 mpe bawu ke na kulanda kaka mambu yina me tala Ni na yawu Nzambi bokilaka beno na luve ya Nsangu bawu ve. 12 Na bantu ya mutindu yina, beto ke na ya Mbote yina beto me zabisa beno, samu ti beno kuzabisa bawu mpe ke na kutumisa bawu na Nkumbu kota na nkembo ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. 15 ya Yesu-Klisto ti bawu fwana kusala na kizunu mpe Bampangi! Na yina, beno tatamana mbote mpe beno ti bawu kuzwa madya na ngolo ya bawu mosi. 13 bumba na bantima ya beno ndongosolo yina beto me zabisa beno na bampova to na mukanda. 16 Bika ti yandi mosi Mfumu ya beto Yesu-Klisto mpe Tata Nzambi kukatula kyadi ya beno mpe kukindisa beno na kusala mpe kuzonza mambu ya mbote. Nzambi yina ke zolaka beto mpe na lusakumunu ya yandi katulaka ya mankululu kyadi ya beto, mpe ke pesaka beto kivuvu ya mbote, ke sala yawu. (aiōnios g166)

3 Bampangi! Na kumanisa, beno sambilida beto, samu ti mambu ya Mfumu mwangana, mpe ti bantu kembisa yawu mutindu yawu me salama na sika ya beno. 2 Beno sambilida mpe samu ti Nzambi katula beto na maboko ya bantu ya yimbi mpe ya myangu, samu ti ni bantu nyonso ve ke kwikilaka. 3 Kasi Mfumu kele ya kukwikama. Yandi ke pesa beno ngolo mpe ke keba beno, samu ti Mfumu ya Yimbi kubwisa beno ve. 4 Beto ke na kivuvu na Mfumu ti beno ke na kusala mambu yina beto ke na kutumisa beno, mpe beno ke bika ve na kusala yawu. 5 Bika ti Mfumu kutwadisa bantima ya beno samu ti beno zola Nzambi, mpe ti beno vwanda na mvibudulu ya Klisto. 6 Bampangi! Na nkumbu ya Mfumu Yesu-Klisto, beto ke na kutumisa beno mutindu yayi: Beno kima bandimi yina ke zingaka kidi-kidi, mpe ke tumamaka ve na ndongosolo yina beto zabisaka bawu. 7 Beno zaba mbote wapi mutindu beno fwana kudyatila samu na kulanda nkadulu ya beto, samu ti beto zingaka ve kidi-kidi ntangu beto vwandaka na sika ya beno. 8 Beto lombaka ve muntu na kupesa beto madya ya mpamba. Kasi beto vwandaka tala mpasi mpe vwandaka lemba samu na kisalu. Beto vwandaka sala mpimpa na ntangu samu na kupesa ve muntu na kati ya beno kizitu ya kusadisa beto. 9 Ya zola kutuba ve ti beto salaka mutindu yina, samu ti beto kele ve na muswa ya kuzwa lusalusu ya beno, kasi beto zolaka na kulakisa beno kifwani yina beno fwana kulanda. 10 Ya tsyelika, ntangu beto vwandaka na sika ya beno, beto tumisaka beno mutindu yayi: Kana muntu zola kusala ve, yandi fwana mpe kudya ve. 11 Kasi beto ke na kuwa ti bantu ya nkaka na kati ya beno ke na kuzinga kidi-kidi ata kusala kisalu,

Kasi samu na beno bampangi, beno lemba ve na kusala mambu ya mbote. 14 Kana muntu tumama ve na ndongosolo yina beto ke na kupesa beno na kati ya mukanda yayi, beno zaba yandi mbote mpe beno vwanda dyaka ve kintwadi na yandi samu ti yandi tala nsoni. 15 Beno tala yandi ve mutindu mbeni ya beno. Kasi beno semba yandi mutindu mpangi ya beno. 16 Bika ti yandi mosi Mfumu ya kizunu, kupesa beno kizunu ntangu nyonso mpe na konso mutindu. Bika Mfumu kuvwanda na beno nyonso. 17 Munu Polo, mu ke na kupesa beno mbote na kusonika yawu na diboko ya munu mosi. Ni mutindu yina mu ke tulaka kinyemo na mikanda nyonso ya munu. 18 Bika ti Mfumu ya beto Yesu-Klisto kusakumuna beno.

1 Timote

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa ya Yesu-Klisto na lutumu ya Nzambi, Muvuukisi ya beto, mpe na lutumu ya Yesu-Klisto kivuvu ya beto. **2** Mu ke na kusonika na nge, Timote, mwana ya munu ya tsyelika na kiminu. Bika ti Tata Nzambi mpe Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, kusakumuna nge, kutala nge kyadi, mpe kupesa nge kizunu. **3** Mutindu mu lombaka nge ntangu mu vwandaka kwenda na kzunga ya Masedwane: Bikana na mbanza Efeso samu na kuyimina bayina ke na kulongisa ndongosolo ya luvunu. **4** Zabisa bawu na kubika banongo ya luvunu mpe kutanga mikanda ya yinda ya bankumbu ya bankooko. Yawu ke swanisaka kaka beto, mpe ke sadisaka ve beto na kusala kisalu ya Nzambi na kiminu. **5** Mfunu ya lutumu yayi kele, samu ti bawu vwanda na luzolo yina ke katukaka na ntima ya kuvedila, na ndinga ya mbote yina ke zonzaka na kati ya bantima, mpe na kiminu ya tsyelika. **6** Bantu ya nkaka mangaka nzila yayi, mpe landaka masolo yina ya mpamba. **7** Bawu ke zolaka na kuwanda milongisi ya Misiku. Kasi bawu ke visaka ve mambu yina bawu ke zonzaka to mambu yina bawu ke zabisaka ti yawu kele ya tsyelika. **8** Beto zaba ti Misiku kele mbote kana beto sadila yawu na mutindu me fwanana. **9** Ya tsyelika, beto zaba ti Nzambi salaka ve misiku samu na bantu ya kulunga, kasi samu na bantu yina ke mangaka na kutumama, bimpumbulu, bantu ya ntima ya yimbi, misumuki, bantu yina ke zitisaka ve Nzambi to bima ya longo, bayina ke kufwaka batata to bamama ya bawu to bantu ya nkaka. **10** Yawu kele mpe samu na bantu ya kindumba, babakala yina ke vukisaka mfulu bakala na bakala, bayina ke tekisaka bampangi na bundongo, bantu ya luvunu, bantu yina ke kudyaka bandefi ya luvunu, mpe bantu nyonso yina ke salaka mavanga ya kuswaswana na ndongosolo ya tsyelika. **11** Nzambi yina kele ya kufuluka na nkembo mpe na kyese pesaka munu kisalu ya kuzabisa ndongosolo yayi yina kele na kati ya Nsangu ya Mbote. **12** Mu ke na kutonda Mfumu ya beto Yesu-Klisto yina pesaka munu ngolo samu na kusala kisalu ya yandi. Ni yandi talaka ti mu kele ya kulunga na kusoola munu na kisalu ya yandi. **13** Mu zaba ti na ntama, mu vwandaka saula, nyokola, mpe finga yandi. Kasi yandi talaka munu kyadi, samu ti mu vwandaka ve na kiminu, mpe mu vwandaka zaba ve mambu yina mu vwandaka sala. **14** Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, lakisaka munu bumbote ya yandi ya kulutila. Yandi pesaka munu kiminu mpe luzolo yina beto kele na yawu na bundiku na yandi. **15** Mambu yayi kele ya tsyelika, mpe bantu nyonso fwana kundima yawu: Yesu-Klisto kwizaka na yinza samu na kuvuukisa misumuki, mpe munu, mu me lutila bawu nyonso na kusala masumu. **16** Kasi Yesu-Klisto talaka munu kyadi, munu yina me lutila bantu nyonso na kusala masumu. Yandi salaka yawu samu na kulakisa munu mvibudulu nyonso ya yandi mutindu kifwani samu na bayina ke kwikila yandi, mpe ke kuzwa lizingu ya seko. (aiōnios g166) **17** Bika ti buzitu mpe nkembo kuwanda bamvula na bamvula na Ntinu ya seko, Nzambi kaka mosi yina ke kufwaka ve, mpe ba ke talaka ve! Ameni. (aiōn g165) **18** Mwana ya munu, Timote, mu ke na kulomba nge na kusala yawu mutindu mimbikudi ya Nzambi tubaka yawu ntama samu na nge. Bika ti mambu ya bawu kupesa nge kibakala, samu ti nge ke lenda na kunwana muzingu ya mbote **19** na kiminu mpe na ndinga ya mbote yina ke zonzaka na kati ya bantima. Bantu ya nkaka mangaka na kuwa ndinga yina ke zonzaka na kati ya bantima ya bawu, mpe bawu bebisaka kiminu ya bawu. **20** Imene mpe Alezande kele na kati ya lutangu ya bantu yina. Mu pesaka bawu na maboko ya Satana, samu ti bawu longoka ti bawu fwana kusafula ve Nzambi.

2 Dyambu ya ntete yina mu ke na kutumisa kele mutindu yayi: Beno fwana kulomba na sika ya Nzambi, kusambila yandi, kubondila yandi, mpe kutonda yandi samu na bantu nyonso. **2** Beto fwana kusambidila bantinu mpe bamfumu nyonso ya nkaka, samu ti beto vwanda na lizingu ya kizunu ya kulutila, ya kukwikama na Nzambi, mpe nkadulu ya mbote. **3** Yina ni mambu ya mbote mpe ya kitoko na meso ya Nzambi, Muvuukisi ya beto, **4** yina ke zolaka ti bantu nyonso kuzwa mpulusu mpe bakula butsyelika. **5** Ya tsyelika, ya ke kaka na Nzambi mosi, mpe munu yina vutulaka bundiku na kati ya Nzambi na bantu kele kaka mosi. Muntu yango ni Yesu-Klisto. **6** Yandi pesaka lizingu ya yandi mutindu ntalu ya kufuta samu na kukatula bantu nyonso na bundongo ya masumu. Yandi salaka yawu na ntangu ya kulunga yina Nzambi soolaka. **7** Ni yawu yina, Nzambi soolaka munu na

kuvwanda mulongisi mpe ntumwa na sika ya bayina yimbi ve, mpe yandi kubwa ve na mitambu ya Satana. kele ve ba-Zwife samu na kulongisa bawu nsangu ya. **8** Bisadisi ya dibuundu mpe fwana kuvwanda bantu kiminu mpe butsyelika. Mu ke na kuvuna ve, kasi ya buzitu mpe ya butsyelika. Bawu fwana kunwa mu ke na kutuba butsyelika. **8** Mu zola ti babakala ve malafu mingi to kusosa ve na kuzwa mbongo sambilia Nzambi kisika ni kisika na kunanguna na na mayuya. **9** Na yina, bawu fwana kuvwanda ya zulu maboko ya kvedila, ata kuvwanda na nkele to kukangama na kiminu ya tsyelika ata kuvwanda na mabanza ya kuswana. **9** Mu zola mpe ti bakento dyambu ya yimbi na katu ya bantima ya bawu. **10** Ba vwanda na mwatatu ya kulunga. Bawu fwana kulgata fwana kutala ntete nkadulu ya bawu. Na manima, binkuti ya buzitu mpe ya kufwanana. Bawu fwana kana dyambu ya kusemba bawu kele ve, bawu lenda kukangisa bansuki na mutindu ya kulunga. Bawu kusala mutindu bisadisi ya dibuundu. **11** Bakento fwana kulgata ve misanga ya wolo to ya palata, to mpe fwana kuvwanda na buzitu, mpe kutonga ve binkuti ya kulutila ntalu. **10** Kasi bawu fwana kulgata bampangi. Bawu fwana kuvwanda na nkadulu ya kitoko ya bawu na bisalu ya mbote mutindu ya me kufwanana, mpe bantu ya kukwikama na mambu lunga na bakento yina ke tubaka ti bawu ke zitisaka nyonso. **12** Bisadisi ya dibuundu fwana kulgata kaka Nzambi. **11** Na ntangu ya ndongosolo, bakento fwana kento mosi, mpe bawu fwana kulgata na kutwadisa kuvwanda swi mpe kuwa na buzitu nyonso. **12** Mu bana ya bawu mpe dikanda nyonso. **13** Bisadisi ya ke na kupesa ve bakento muswa ya kulongisa to ya dibuundu, yina ke salaka mbote kisalu ya bawu, ke kuyala babakala. Kasi bawu fwana kuvwanda swi. **13** kuzwaka nkembo. Bawu lenda kuzonza na kivuu Ya tsyelika, ntete na kuyidika Eva, Nzambi yidikaka nyonso kiminu yina ke vukisaka beto na Yesu-Kristo. ntete Adami, mpe **14** ni Adami ve vunamaka na sika **14** Mu me sonika nge mukanda yayi na kivuu ya ya Satana. Kasi ni kento vunamaka mpe mangaka na kutalana dyaka na nge na mwa bilumbu. **15** Kasi kutumama na Nzambi. **15** Kasi bakento ke kuzwa kana mu kwiza nswalu ve, mukanda yayi ke lakisa mpulusu na kubuta bana kana bawu zinga na kiminu, nge wapi mutindu nge fwana kudyatila na dikanda ya na luzolo, na bulongo mpe na kuvwanda na nkadulu Nzambi. Yawu kele dibuundu ya Nzambi ya moyo ya kulunga.

3 Dyambu mosi ya tsyelika ni yayi: Kana muntu zola kuvwanda mukengi ya dibuundu, yandi me zola kisalu ya mbote. **2** Kuluntu ya dibuundu fwana kuvwanda muntu yina ba lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba, mpe muntu yina ke ya kulgata kaka kento mosi. Yandi fwana kuvwanda na nkadulu ya kufwanana, ya buzitu mpe ya kulunga. Yandi fwana kuyamba mbote banzenza. Yandi fwana kulgata mpe na kulongisa. **3** Yandi fwana kuvwanda ve muntu yina ke kolaka malafu to yina ke nwanaka, kasi muntu ya kulembama. Yandi fwana kuvwanda ve muntu ya mindondo to yina ke zolaka mbongo. **4** Yandi fwana kutwadisa mbote dikanda ya yandi, mpe bana ya yandi fwana kutumama na buzitu nyonso. **5** Ya tsyelika, kana muntu zaba ve kutwadisa dikanda ya yandi, wapi mutindu yandi lenda kutwadisa dibuundu ya Nzambi? **6** Yandi fwana kuvwanda ve mundimi ya malu-malu, kana ve lunango ke kumisa yandi mpofo, mpe yandi ke kuzwa kitumbu mutindu Satana. **7** Ya fwana mpe ti bayina kele ve bandimi tuba kimbangi ya mbote na nzutu ya yandi, samu ti bawu tala yandi

yina kele dikanzi mpe lufulu ya butsyelika. **16** Ya tsyelika, ata muntu lenda kumanga ti mansweki ya kiminu ya beto kele nene: Kristo kwizaka na yinza mutindu muntu. Mpeve ya Longo zabisaka ti yandi vwandaka ya kudedama. Bambazi talaka yandi, mpe ba zabisaka nsangu ya yandi na sika ya bifumba ya yinza. Na ntoto, bantu kwikilaka yandi, mpe Nzambi zangulaka yandi na nkembo.

4 Mpeve ya Longo ke tubaka na pwelele nyonso ti na bilumbu ya nsuka, bantu ya nkaka ke bika na kusala kiminu. Bawu ke landa bampeve ya luvunu mpe bandongosolo ya bampeve ya yimbi. **2** Bantu ya bantima zole ke vuna bawu. Ndinga yina ke zonziaka bawu na katu ya bantima kele ya kubeba mutindu ti ba yokaka yawu na kisengo ya tiya. **3** Bantu yango ke yimina makwela mpe madya ya nkaka. Kasi Nzambi yidikaka yawu, samu ti mikwikisi yina zaba butsyelika kudya yawu na manima ya kutonda Nzambi. **4** Bima nyonso yina Nzambi yidikaka kele mbote. Beto fwana kulosa kima ve. Kasi beto fwana kundima bima nyonso na kuvutula matondo na Nzambi. **5** Ya tsyelika, mambu ya Nzambi mpe

lusambulu ke vedisaka yawu. 6 Kana nge zabisa kuzwaka. Ni mambu yina ke yangidikaka Nzambi. malongi yina na bampangi, nge ke vwanda kisadi 5 Kento yina kele ya tsyelika mufwidi mpe kele na ya mbote ya Yesu-Klisto. Nge ke lakisa ti nge ke muntu ve samu na kusadisa yandi ke tulaka kivuvu ya kudyaka madya yina kele mambu ya kiminu mpe na yandi na Nzambi. Yandi ke lembaka ve na kusambila ndongosolo ya tsyelika yina nge kuzwaka. 7 Kasi Nzambi mpimpa na ntangu, mpe na kulomba yandi manga mambu ya buzoba mpe ya kuswaswana na lusalusu. 8 Kasi mufwidi yina ke sadilaka mikembu kiminu. Sala ngolo na kuvwanda kaka ya kukwikama ya yinza kele yimeni ya kufwa ata ti yandi kele moyo. na Nzambi. 8 Bangalasise ya nzutu kele mfunu 7 Ni mambu yina nge fwana kubambula bawu moyo, kaka na mambu fytot. Kasi kuvwanda ya kukwikama samu ti bantu kuzwa ve dyambu ya kusemba bawu. na Nzambi kele mfunu na mambu nyonso, samu ti 8 Kana muntu ke na kusadisa ve bampangi ya yandi, yawu kele nsilulu ya luzingu ya bilumbu yayi mpe ya mingi bayina ke dikanda mosi na yandi, yandi me bilumbu ke kwiza. 9 Mambu yayi kele ya tsyelika, mpe manga nzila ya kiminu, mpe yandi me lutila yimbi bantu nyonso fwana kundima yawu. 10 Ya tsyelika, na muntu yina kele ve mukwikisi. 9 Na mukanda beto ke na kusala na ngolo mpe kunwana, samu ti ya mifwidi ya bakento, nge fwana kusonika kaka beto tulaka kivuvu ya beto na Nzambi ya moyo. Yandi bankumbu ya bakento yina me lungisaka bamvula kele Muvuukisi ya bantu nyonso, mingi ya bayina ke makumi sambanu, mpe kwelaka kaka bakala mosi. kwikilaka. 11 Ni mambu yina nge fwana kutumisa mpe 10 Bantu fwana kuzaba yandi na bisalu ya yandi ya kulongisa. 12 Ata muntu fwana kumanga na kuzitisa mbote. Yandi fwana kuvwanda kento yina kulisaka nge samu ti nge kele ntwenya. Kasi lakisa kifwani ya mbote bana ya yandi, vwandaka yamba banzenza mbote na mikwikisi na mambu yina nge ke zonza, na na yinzo ya yandi, vwandaka sukula makulu ya nkadulu ya nge, na luzolo ya nge, na kiminu ya nge bantu ya longo, vwandaka sadisa bantu ya mpasi, mpe na ntima ya nge ya kuvedila. 13 Mu zola ti nge mpe vwandaka sala bisalu ya mbote ya mutindu na lutisa ntangu ya nge na kutangila bandimi Mambu ya mutindu. 11 Kasi kusonika ve bankumbu ya mifwidi Nzambi, na kukindisa bawu, mpe kulongisa bawu tii yina kele ntwenya, samu ti ntangu bawu ke kuzwaka ntangu mu ke kwiza. 14 Kubika ve na kusadila dikabu nsatu ya kukwela dyaka, bawu ke mangaka Klisto. yina Mpeve ya longo pesaka nge. Nge kuzwaka 12 Na yina, bawu ke kuzwa kitumbu samu ti bawu yawu ntangu mimbikudi zonzaka, mpe bakuluntu ya me lungisa ve nsilulu ya bawu ya ntete. 13 Mutindu dibuundi tentikaka nge maboko. 15 Sadila dikabu bawu ke na kisalu ya kusala ve, bawu ke tambulaka yina na ntima mosi, mpe pesa luzingu nyonso ya nge mpamba-mpamba na bayinzo ya bantu. Kasi dyambu na yawu. Na yina, bantu nyonso ke tala ti nge ke na ya kulutila dyaka yimbi ni ya kusala lopedi, kukota kukwenda na mantwala. 16 Keba mbote nzutu ya mambu yina me tala bawu ve, mpe kuzonza mambu nge mpe ndongosolo ya nge. Tatamana na mambu yina me lunga ve na kuzonza. 14 Ni yawu yina, mu nyonso yina, samu ti kana nge sala mutindu yina, nge zola ti mifwidi ya bakento ya ntwenya kwela dyaka. ke sala ti Nzambi vuukisa nge mpe bayina nyonso ke Bawu buta mpe twadisa mbote makanda ya bawu. kuwaka nge.

5 Nge fwana kusemba ve kiboba na ngolo nyonso.

Kasi kindisa yandi mutindu nge ke kindisaka tata ya nge. Nge fwana kubakila bantwenya mutindu bampangi ya nge, 2 bakento ya kukula mutindu bamama ya nge, mpe bakento ya ntwenya mutindu bibusi ya nge. Sala yawu na nkadulu ya kuvedila. 3 Nge fwana kusadisa, na buzitu nyonso, mifwidi ya bakento yina kele ya tsyelika mifwidi. 4 Kana mufwidi kele na bana to mitekolo, bayayi fwana kulakisa ntete na dikanda ya bawu kukwikama ya bawu na Nzambi, mpe kuvutula na bibuti ya bawu lusalusu yina bawu

Na yina, bawu ke pesa ve nzila na bambeni ya beto na kutonga bandimi. 15 Ya tsyelika, ya kele na mifwidi ya nkaka ya bakento yina me bikaka nzila ya Nzambi samu na kulanda Satana. 16 Kasi, kana mukwikisi ya kento ke na mifwidi na dikanda ya yandi, yandi fwana kusadisa bawu. Yandi fwana kubika bawu ve na maboko ya dibuundi, samu ti dibuundi sadisa mifwidi yina kele na muntu ve yina lenda kusadisa bawu. 17 Bakuluntu ya dibuundi yina ke twadisaka mbote dibuundi me lunga na kuzwa buzitu ya kulutila, mingi bayina ke salaka kisalu ya kuzabisa Mambu ya Nzambi mpe kulongisa bampangi. 18 Ya tsyelika, Dibuko ya Nzambi ke

tubaka: «Nge ke kanga ve yinwa ya ngombe yina ke yandi ke na kuyangalala na bima yina kele na yandi. 7 na kusala na ntangu ya kuyonzika bambuma», mpe Ntangu beto kwizaka na yinza, beto kwizaka maboko «Kisadi fwana kuzwa difuta ya yandi.» 19 Kundima mpamba, mpe ntangu beto ke bika yinza, beto ke ve mambu yina ba me funda kuluntu ya dibuundi kwenda maboko mpamba. 8 Na yina, kana beto kele kana bambangi kele zole to tatu ve. 20 Kana muntu na madya mpe bilele, yawu me lunga. 9 Kasi bantu me sala disumu, semba yandi na ntwala ya bantu yina ke sosaka na kukuma bamvwama, ke kubwaka nyonso, samu ti bantu ya nkaka mpe vwanda na na ntontolo mpe na mitambu ya bansatu mingi ya boma. 21 Na ntwala ya Nzambi, ya Yesu-Klisto, mpe buzoba mpe ya yimbi. Yawu ke bebisaka mpe ke ya bambazi ya Nzambi, mu ke na kutumisa nge kufwaka bantu. 10 Mwanzi ya mambu nyonso yayi ya mutindu yayi na ngolo nyonso: Zitisa mambu nyonso yimbi ni kuzola mbongo. Bantu mingi vwandaka dyaka yina na kuvwanda ya kudedama mpe ata kuswasikisa ve ya kukwikama na kimini, mpe talisaka banzutu ya bantu. 22 Kutula ve muntu maboko na nswalu, mpe bawu bampasi ya konso mutindu ntangu bawu tulaka kukota ve na masumu ya bantu ya nkaka. Nge fwana ntima ya bawu na mbongo. 11 Kasi samu na nge, kuvwanda ya kuvedila. 23 Nge fwana kunwa kaka muntu ya Nzambi, kusala ve mambu nyonso yina. ve maza, kasi kunwa mpe ndambu ya vinu samu na Sala ngolo samu ti nge vwanda muntu ya kudedama, mputa ya kivumu mpe mwa bimbemvo ya nge. 24 Ya muntu yina ke zitisaka Nzambi, muntu yina kele na ke na masumu ya bantu ya nkaka yina ke zabanaka na nswalu nyonso ntete ba fundisa bawu. Kasi na kimini, luzolo, mvibudulu, mpe lembami. 12 Nwana bantu ya nkaka, yawu ke zabanaka kaka na manima. 25 Mutindu mosi mpe, bisalu ya mbote ke talanaka na yawu ntangu nge tubaka kimbangi ya kimini ya nswalu nyonso. Ata yina ke talanaka ve na nswalu nge na ntwala ya bambangi mingi. (aiōnios g166) 13 nyonso lenda kuvwanda ve ya kubumbama.

6 Bantu nyonso yina kele bandongo fwana kuzitisa
bamfumu ya bawu, samu ti ata muntu tuba yimbi
ya Nkumbu ya Nzambi to ya ndongosolo ya beto. 2
Bandongo yina kele na bamfumu ya mikwikisi fwana
kukondwa ve buzitu na bamfumu ya bawu, samu
ti bawu kele bampangi. Kasi bawu fwana kusadila
mbote bamfumu ya bawu, samu ti bayina bawu ke
na kusadila kele mikwikisi mpe bampangi ya bawu
ya luzolo. Ni mambu yina nge fwana kulongisa mpe
kutumisa. 3 Kana muntu ke na kulongisa malongi ya
nkaka yina kele ya kuswasawa na mambu ya tsyelika
ya Mfumu ya beto, Yesu-Klisto to na ndongosolo
ya kimini ya beto, 4 yandi kele muntu ya kufuluka
na lunangu, mpe yandi zaba kima ve. Yandi kele
na kimbevo ya kuswana mpe kunwana samu na
bampova. Yawu ke nataka kaka musoki, nsatu ya
kuswana, ya kufinga, mpe ya kubanza mambu ya
yimbi yina mpangi me sala ve. 5 Yawu ke nataka
mpe mambu ya kuswana yina ke manisaka ve na
kati ya bantu yina kele na mayela ya kutengama.
Bawu zaba dyaka ve butsyelika. Bawu ke banzaka ti
kuvwanda na kimini na Nzambi kele nzila ya kukuma
na mbongo mingi. 6 Ya tsyelika, kuvwanda na kimini
na Nzambi kele kimvwama ya nene na muntu kana

luzingu, mpe ya Yesu-Klisto yina pesaka kimbangi
ya kitoko ya kimini na ntwala ya Pilate, mu ke na
kutumisa nge mambu yayi: 14 Tumama na misiku
yina nge kuzwaka samu ti nge zinga ya kuvedila, mpe
nge vwanda ve na dyambu yina ba lenda kusemba
nge tii na kilumbu yina Mfumu ya beto, Yesu-Klisto ke
vutuka. 15 Yandi ke vutuka na ntangu ya kulunga
ngunga yina Nzambi kubikaka: Nzambi ya lulendo
nyonso, mpe ya kyese, Ntinu ya bantinu, mpe Mfumu
ya bamfumu. 16 Kaka ni yandi ke kufwa ve. Na
kisika yina yandi ke vwandaka kele na nsemo ya
kulutila ngolo, kisika ata muntu lenda kukwenda
pene-pene. Ata muntu me talaka yandi, mpe lenda
kutala yandi. Bika ti nkembo mpe lulendo kuvwanda
bantangu nyonso ya yandi! Ameni. (aiōnios g166) 17
Zabiswa na bamvwama ya yinza yayi na kuvwanda ve
na lunangu, mpe na kutula ve kivuvu ya bawu na
bimvwama, samu ti yawu ke zinga ntangu mingi ve.
Kasi bawu tula kivuvu ya bawu na Nzambi yina ke
pesaka beto bima nyonso ya kulutila, samu ti beto
vwanda na kilengi. (aiōn g165) 18 Bawu fwana kusala
mambu ya mbote, kuvwanda ya kufuluka na bisalu ya
mbote, kuvwanda na ntima yina ke lembaka ve na
kusadisa, mpe bawu fwana kukabula na bampangi.
19 Na yina, bawu ke kutika bimvwama ya mbote

mpe ya ngolo na mantwala, mpe bawu ke lenda na kuzwa luzingu ya tsyelika. 20 Timote, bumba mbote kisalu yina Nzambi pesaka nge. Bika na kuswana na mambu ya buzoba mpe ya kuswaswana na kiminu. Kuswana ve na mambu yina me tadila ndongosolo ya luzabu ya tsyelika ve. 21 Ya tsyelika, bantu ya nkaka ke banzaka ti bawu vwandaka na luzabu yina, mpe bawu vwandaka landa dyaka ve nzila ya kiminu. Bika ti lusakumunu ya Nzambi kuvwanda na beno.

2 Timote

1 Ni munu Polo yina kele ntumwa ya Yesu-Klisto mutindu Nzambi zolaka. Mu kele ntumwa samu na kuzabisa luzingu ya mankululu yina Nzambi pesaka nsilulu na bayina kele ya kukangama na Yesu-Klisto. **2** Mu ke na kusonika na nge, Timote, mwana ya munu ya luzolo. Bika ti Tata Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto, kusakumuna nge, kutala nge kyadi, mpe kupesa nge kizunu. **3** Mu ke sadilaka Nzambi ata kuwanda na dyambu ya yimbi na kat i ya ntima mutindu bankooko ya munu salaka. Mu ke bikaka ve na kutonda yandi mpimpa na ntangu na kusambidila nge. **4** Mu ke na kubambuka moyo na mansangasa ya nge, mpe mu ke na nsatu ya kulutila ya kutala dyaka nge, samu ti mu vwanda ya kufuluka na kilengi. **5** Mu ke na kubambuka na kiminu ya tsyelika yina kele na nge. Kiminu yina nkoko ya nge ya kento Loyise mpe mama ya nge Enise tekilaka na kuzwa. Mu ke na kivuvu ti nge mpe kele na yawu. **6** Ni yawu yina, mu ke na kubambula nge moyo mambu yai: Sadila na lusingu ya nge dikabu ya Nzambi yina nge kuzwaka ntangu mu tulaka nge maboko. **7** Ya tsyelika, Nzambi pesaka ve beto Mpeve ya boma, kasi Mpeve yina ke pesaka beto ngolo, luzolo, mpe mayela ya kuzaba na kukutika nzutu. **8** Na yina, kutala ve nsoni na kutuba kimbangi ya Mfumu ya beto, mpe nsoni ya munu yina kele na boloko samu na yandi. Kasi nge fwana kutala mpasi kintwadi na munu samu na kumwangisa Nsangu ya Mbote na ngolo yina Nzambi ke pesaka. **9** Ni Nzambi vuukisaka beto mpe bokilaka beto samu na kuwanda dikanda ya yandi. Ya kele ve ti yandi salaka mutindu yina samu na bisalu ya beto, kasi samu ti yandi zolaka ti yawu salama mutindu yina samu na bumbote ya yandi. Ya kele bumbote yina Nzambi lakisaka beto na Yesu-Klisto, ntete mbandukulu ya yinza salama. (aiōnios g166) **10** Kasi ntangu yayi, yandi me lakisa yawu na meso ya bantu nyonso na nkwizulu ya Yesu-Klisto, Muvuukisi ya beto. Ni yandi mwangisaka ngolo ya lufwa, mpe zabisaka luzingu yina ke manisaka ve na lusalusu ya Nsangu ya Mbote. **11** Nzambi pesaka munu kisalu ya kuzabisa Nsangu ya Mbote yina mutindu ntumwa mpe mulongisi. **12** Ni samu na yawu mu ke na kutala bampasi yayi. Kasi mu ke na kutala ve nsoni, samu ti mu zaba ti mu me sala

kiminu na Nzambi, mpe mu zaba ti yandi kele na ngolo ya kubumba kisalu yina yandi pesaka munu tii ntangu kilumbu yina ke kuma. **13** Baka mutindu kifwani mambu ya tsyelika yina mu zabisaka nge, mpe sikama mbote na kiminu mpe luzolo yina ke katukaka na Yesu-Klisto. **14** Bumba na lusalusu ya Mpeve ya Longo yina kele na beto, malongi ya mbote yina nge kuzwaka. **15** Mutindu nge zaba yawu, bantu nyonso ya kizunga ya Aziya me kima munu. Na kat i ya bawu kele Fizele mpe Emozene. **16** Bika ti Nzambi kutala dikanda ya Onezifole kyadi, samu ti yandi vwandaka kindisa munu konso ntangu. Yandi vwandaka ve na nsoni ya munu yina kele na boloko. **17** Kasi ntangu yandi kumaka na mbanza Loma, yandi vwandaka na luzolo ya kulutila na kusosa munu bisika nyonso, mpe yandi talaka munu. **18** Bika ti Mfumu Yesu-Klisto kusala ti Mfumu Nzambi tala yandi kyadi ntangu Kilumbu yina ke kuma. Nge zaba mbote kulutila bantu nyonso wapi mutindu yandi sadisaka munu na mbanza Efeso.

2 Kasi na yina me tadila nge mwana ya munu, Timote, nge fwana kuzwa ngolo ya nge na lusakumunu yina ke katukaka na Yesu-Klisto. **2** Pesa na bantu ya kukwikama na Yesu-Klisto ndongosolo yina nge kuzwaka na munu na ntwal a ya bambangi mingi. Bawu mpe fwana kuwanda ya kulunga na kulongisa yawu na bantu ya nkaka. **3** Nge fwana kutala mpasi kintwadi na munu mutindu kinwani ya mbote ya Yesu-Klisto. **4** Kinwani yina, ke salaka ntangu nyonso kisalu ya yandi, lenda kulutisa ve ntangu ya yandi na kulanda mambu ya bayina kele ve binwani, kana yandi zola kuyangidika mfumu ya yandi. **5** Mutindu mosi mpe, muntu yina ke kimaka mbangu lenda kununga ve kana yandi zitisa ve misiku ya yawu. **6** Mpe kisadi-bilanga yina me sala mingi fwana kuwanda muntu ya ntete na kuzwa kikunku ya bambuma. **7** Yindula mbote mambu yina mu ke na kuzabisa nge, mpe Mfumu ke pesa nge mayela ya kubakula mambu nyonso yina. **8** Bambuka moyo na Yesu-Klisto yina butukaka na dikanda ya Davidi, mpe yina vumbukaka na kat i ya bantu ya kufwa, mutindu ke na kuzabisa Nsangu ya Mbote yina mu ke na kulongisa. **9** Ni samu na yawu mu ke na kutala mpasi, mpe mu kele ya kukangama na bisengo mutindu kimpumbulu. Kasi Mambu ya Nzambi kele ya kukangama ve. **10** Ni yawu yina, mu ke na kutatamana

na kundima bampasi nyonso yayi samu na bayina Nzambi soolaka, samu ti Yesu-Klisto vuukisa mpe bawu. Na yina, bawu ke kota na nkembo ya seko. (aiōnios g166) 11 Mambu yayi kele ya tsyelika: Kana beto kufwa kintwadi na yandi, beto ke zinga mpe kintwadi na yandi. 12 Kana beto tala mpasi kintwadi na yandi, beto ke nunga mpe kintwadi na yandi. Kana beto manga yandi, yandi mpe ke manga beto. 13 Kana beto kele ve ya kukwikama na yandi, yandi kele kaka ya kukwikama na beto samu ti yandi lenda bifingu. 14 Nge fwana kumanga ve mambu ya yandi mosi. 15 Nge fwana nyonso na meso ya Nzambi na kuswana ve na mambu yina me tadila ndongosolo ya bampova, samu ti yau kele mambu ya mpamba. Yawu ke bebisaka bayina ke kuwaka yawu. 16 Nge fwana kusala ngolo ya yandi. kusala konso kisalu ya mbote. 22 Bika bansatu ya yimbi ya buntwenya. Sadila mambu ya kudedama, ya kiminu, ya luzolo, mpe ya kizunu kintwadi na bayina ke sambilaka Mfumu na ntima ya kuvedila. 23 Kuswana ve na mambu ya mpamba mpe ya buzoba. 24 Nge zaba ti yawu ke nataka mizingu. 25 Kasi nge fwana kuzabu ti kisadi ya Mfumu ke swanaka ve. 26 Yandi fwana kuzola bantu nyonso, mpe yandi fwana kuvwanda ya kulunga na kulongisa mpe na kuvibidila bifingu. 27 Yandi fwana kulongisa na lembami nyonso bayina kele na mabanza ya kuswaswana na yandi, samu ti Nzambi lenda kupesa bawu ngolo ya kusoba yayi. Nge fwana mpe kuzabisa bawu na butsyelika nkadulu ya bawu mpe ya kuzaba butsyelika. 28 Na yina, bawu ke vutukila mabanza ya bawu ya mbote samu na kuvuuka na mitambu ya Satana yina kangaka bawu, mpe salaka ti bawu tumama na luzolo

na katalana na meso ya Nzambi mutindu muntu ya bisalu ya mbote. Vwanda mutindu kisadi yina kele ve na nsoni ya kisalu ya yandi, mpe yina ke zabisaka na mbote nyonso nsangu ya butsyelika. 16 Kuswana ve na mambu ya buzoba mpe ya kuswaswana na kiminu, samu ti bayina ke swanaka na mambu ya mutindu yina ke kabukaka na Nzambi. 17 Mambu yina bawu ke longisaka kele mutindu mputa ya mafinya yina ke na kukuma nene. Na kuzonza mutindu yina, mu ke na kubanza na Emene mpe Filete. 18 Bawu kele dyaka ve ya kukwikama na butsyelika, mpe bawu ke na kusala ti bantu mingi vwanda dyaka ve ya kukwikama na kiminu na kuzabisaka bawu ti mvumbukulu na lufwa me salamaka yimeni. 19 Kasi lufulu ya ngolo yina Nzambi tungaka ke ninganaka ve. Na zulu ya yawu kele ya kusonama mambu ya mutindu yayi: «Mfumu zaba bantu ya yandi.» Mpe dyaka: «Muntu yina ke tubaka ti yandi kele muntu ya Mfumu, fwana kubika na kusala yimbi.» 20 Na katи ya yinzo ya kele kaka ve na bandonga ya wolo to ya palata. Kasi ya kele mpe na bandonga ya mabaya to ya kuyidika na ntoto ya kuyoka. Ba ke sadilaka yawu mutindu mosi ve. Bandonga ya wolo mpe ya palata kele samu na bilumbu ya mikembo, kasi ya nkaka kele samu na bilumbu nyonso. 21 Kana muntu vedisa nzutu ya yandi na yimbi nyonso yina mu me zabisa, yandi ke vwanda ya kulunga na kusala bisalu ya mfunu. Yandi ke vwanda samu na kusadila Mfumu ya yandi na mambu nyonso, mpe ke vwanda mfunu samu na Mfumu ya yandi. Yandi kele muntu ya kukubama na

kusala konso kisalu ya mbote. 22 Bika bansatu ya imbi ya buntwenya. Sadila mambu ya kudedama, ya kiminu, ya luzolo, mpe ya kizunu kintwadi na payina ke sambilaka Mfumu na ntima ya kuvedila. 23 Kuswana ve na mambu ya mpamba mpe ya buzoba. Nge zaba ti yawu ke nataka mizingu. 24 Kasi nge iwana kuzaba ti kisadi ya Mfumu ke swanaka ve. Yandi fwana kuzola bantu nyonso, mpe yandi fwana kuvwanda ya kulunga na kulongisa mpe na kuvibidila bifingu. 25 Yandi fwana kulongisa na lembami nyonso payina kele na mabanza ya kuswaswana na yandi, samu ti Nzambi lenda kupesa bawu ngolo ya kusoba inkadulu ya bawu mpe ya kuzaba butsyelika. 26 Na yina, bawu ke vutukilia mabanza ya bawu ya mbote samu na kuvuuka na mitambu ya Satana yina kangaka bawu, mpe salaka ti bawu tumama na luzolo ya yandi.

3 Nge fwana kuzaba mbote mambu yayi: Na bilumbu

ya nsuka, bampasi ke lutila. 2 Bantu ke vwanda na munimi. Bawu ke zola mbongo, ke sala matalana, mpe ke vwanda na lunangu. Bawu ke vwanda bantu ya bifingu, mpe ke manga na kutumama na bibuti ya bawu. Bawu ke zimbana mambu ya mbote yina bampangi salaka bawu, mpe bawu ke zitisa ve bima ya longo. 3 Bawu ke vwanda na ntima ngolo, mpe ke tala ve bantu kyadi. Bawu ke zonza mambu ya yimbi na nzutu ya bampangi, mpe bawu ke lenda ve na kukutika banzutu ya bawu. Bawu ke vwanda na myangu, mpe ke vwanda bambeni ya mambu ya mbote. 4 Bawu ke funda bampangi. Bawu ke sala mambu ya kulutila yimbi, mpe lunangu ke kumisa pawu bampofo. Bawu ke zola mikembo ya yinza, kasi Nzambi ve. 5 Bawu ke lakisa ti bawu kele ya ukukwika na Nzambi, kasi bawu ke manga lulendo ya yandi. Kuwwanda ve kintwadi na bantu ya mutindu yina. 6 Ba ya nkaka na kati ya bawu ke kwendaka na bayinzo ya bantu ya nkaka samu na kuzwa na mitambu ya bawu bakento ya bubolo yina kele na masumu ya kulutila, bayina ke sadilaka bansatu ya konso mutindu. 7 Bawu ke sosaka kaka na kulongoka, kasi bawu ke bakulaka ve mambu ya tsyelika. 8 Mutindu Zanese mpe Zambese vwandaka zonza mambu ya yimbi na nkumbu ya Moyize, ni mutindu yina mpe bantu yayi ke na kuzonza mambu ya yimbi na yina me tadila butsyelika. Bawu ke na mabanza ya kutengama, mpe kimini ya bawu kele mpamba. 9

Kasi bawu ke kwenda ntama mingi ve, samu ti bantu Nsangu ya Mbote, mpe sala kisalu nyonso ya nge ya nyonso ke tala bulawu ya bawu, mutindu na ntama kisadi ya Nzambi. **6** Na yina me tadila munu, Polo, bawu talaka bulawu ya Zanese na Zambese. **10** ngunga ya munu me lunga samu na kupesa lusingu Kasi nge landaka munu na ndongosolo ya munu, na ya munu na Nzambi mutindu munkayulu. Ntangu ya nkadulu ya munu, na mabanza ya munu, na kiminu munu ya kufwa me kuma pene-pene. **7** Mu me nwana ya munu, na mvibudulu ya munu, na luzolo ya munu, muzingu ya mbote. Mutindu muntu yina ke kimaka na mutindu mu kele ya kukwikama, **11** na bampasi mbangu, mu me manisa kisalu yina Nzambi pesaka yina ba talisaka munu, mpe na bampasi ya munu. munu, mpe mu me keba ndongosolo ya kiminu. Nge zaba mambu yina kuminaka munu na mbanza **8** Katuka ntangu yayi, Nzambi me bumbila munu Antyose, Ikon, mpe Lisitele, mpe wapi mutindu ya musendo na mazulu, samu ti mu me sala mambu bampasi mu talaka. Kasi Mfumu katulaka munu na ya kulunga. Mfumu yina ke fundisaka na mutindu bampasi ya mambu nyonso yina. **12** Ya tsyelika, ya kudedama ke pesa munu yimpu ya mpulusu na bantu nyonso yina ke zola kuzinga kintwadi na Yesu- kilumbu yina yandi ke fundisa bantu. Yandi ke pesa Klisto na kuwandala ya kukwikama na Nzambi, ke tala yawu kaka na munu ve, kasi mpe na bayina nyonso mpasi mingi. **13** Bantu ya yimbi mpe ya luvunu ke ke vingilaka na luzolo nyonso kilumbu yina yandi ke lutila na kusala yimbi. Bawu ke vuna bampangi mpe vutuka. **9** Sala ngolo na kuwiza nswalu kisika mu ke vuna mpe banzatu ya bawu mosi. **14** Kasi samu kele, **10** samu ti Demase me bika munu, munu mosi. na nge, vwanda ya kukwikama na mambu yina nge Yandi ke na kuzola mambu ya yinza ya ntangu yayi, longokaka mpe ndimaka na ntima mosi. Nge mosi mpe me kwenda na mbanza Tesalonika. Kesense zaba na nani nge longokaka yawu. **15** Ya tsyelika, nge zaba Dibuku ya Nzambi katuka bumwana ya me kwenda na kizunga ya Ngalatiya, mpe Tite na nge. Yawu lenda kupesa nge ndwenga yina ke nataka kizunga ya Dalematiya. (aiōn g165) **11** Kaka Luke me na mpulusu na kuwandala na kiminu na Yesu-Klisto. ti yandi lenda kusadisa munu na kisalu ya munu. **16** Mambu nyonso yina kele ya kusonama na Dibuku **12** Mu fidisaka Tisike na mbanza Efeso. **13** Ntangu ya Nzambi, katukaka na Nzambi, mpe kele mfunu nge ke kwiza, lutila na mbanza Towase, mpe natina samu na kulongisa, kungala, kukumisa ya kudedama, mpe kusungika muntu na kuzinga na mutindu ya muntu kiyunga yina mu bikaka na sika ya Kalepuse. mpe kusungika muntu na kuzinga na mutindu ya kudedama. **17** Na yina, muntu ya kukwikama na Natina munu mpe mabuku, kasi mu ke na kuzola ya Nzambi ke vwanda ya kukubama mpe ya kulunga na kulutila mabuku yina kele ya kusonama na bampusu kusala konso kisalu ya mbote. ya bibulu. **14** Alezande, yina kele kisadi-bisengo, me talisa munu mpasi mingi. Kasi Mfumu ke pesa yandi musendo yina me fwanana na mavanga ya yandi. **15** Nge mpe, sala keba na yandi, samu ti yandi ke na kuzola ve mambu yina beto ke na kulongisa. **16** Ntangu ba nataka munu na yinzo ya lufundusu na mbala ya ntete samu na kunwanina nzutu ya munu, ata muntu sadisaka munu. Bawu nyonso kimaka munu. Bika ti Nzambi kulemvokila bawu. **17** Kasi Mfumu bikaka munu mosi ve. Yandi pesaka munu ngolo, samu ti mu zabisa ya kulutila Nsangu ya Mbote, mpe bayina nyonso kele ve ba-Zwife yina vwandaka kuna kuwaka yawu. Na yina, Mfumu kuulaka munu na lufwa na maboko ya nkosi. **18** Mfumu ke kuula dyaka munu na mambu nyonso ya yimbi, mpe ke kotisa munu na Kimfumu ya yandi na mazulu. Bika ti nkembo kuwandala bantangu nyonso ya Mfumu! Amen. (aiōn g165) **19** Pesa mbote na Pisile, Akila, mpe na dikanda ya Onezifole. **20** Elase bikanaka na

4 Na meso ya Nzambi mpe ya Yesu-Klisto yina ke fundisa bantu ya moyo mpe ya kufwa, mpe yina ke kwiza na kati ya Kimfumu ya yandi, mu ke na kutumisa nge mambu yayi: **2** Longisa Mambu ya Nzambi, mpe tatamana na kuzabisa yawu ata ya vwanda ntangu ya mbote to ya yimbi. Ngala, semba mpe kindisa bantu na kulongisa bawu na mvibudulu nyonso. **3** Ya tsyelika, ntangu ke kwiza yina bantu ke zola dyaka ve na kuwa ndongosolo ya tsyelika. Bawu ke sadila bansatu ya bawu, mpe ke kutika pene-pene ya bawu, nkonga ya milongisi yina ke zabisa bawu mambu yina bawu ke zolaka na kuwa. **4** Bawu ke kanga makutu ya bawu samu na kuwa ve butsyelika, mpe ke zibula yawu samu na kuwa bandongosolo ya luvunu. **5** Kasi nge, tatamana na kukutika nzutu ya nge na mambu nyonso. Vibidila bampasi, mwangisa

mbanza Kolinto, mpe mu bikaka Tofime na mbanza Mile, samu ti yandi vwandaka na kimbevo. 21 Sala ngolo na kukwiza ntete beto kuma na ntangu ya madidi ya ngolo. Ebuluse, Pudense, Linuse, Kolodya, mpe bampangi nyonso ya nkaka me fidisa nge mbote. 22 Bika ti Mfumu kuvwanda na nge, mpe bika ti lusakumunu ya yandi kuvwanda na beno! Ameni.

Tite

1 Ni munu Polo yina kele kisadi ya Nzambi mpe ntumwa ya Yesu-Klisto samu na kunata na nzila ya kiminu bayina Nzambi soolaka, mpe na kuzabisa bawu butsyelika yina kele ya kudedama na kiminu ya bundimi, **2** samu ti bawu vwanda na kivuvu ya kuzwaluzingu ya seko. Nzambi yina ke vunaka ve pesaka beto nsilulu ya luzingu yango ntete yinza yilama. (aiōnios g166) **3** Nzambi yina kele Muvuukisi ya beto zabisaka yawu na bantangu yina yandi kubikaka. Yandi zabisaka yawu na katy ya mambu ya yandi na lusalusu ya nsangu yina yandi pesaka munu, mpe tumisaka munu na kuzabisa. **4** Mu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya nge, Tite, mwana ya munu ya tsyelika na kiminu yina ke na kuvukisa beto. Bika ti Tata Nzambi mpe Yesu-Klisto, Muvuukisi ya beto, kusakumuna nge, mpe kupesa nge kizunu. **5** Mu bikaka nge na kisanga ya Kelete, samu ti nge bongisa mambu nyonso yina me bikana na kusala, mpe ti nge vwandisa bakuluntu ya dibuundi na konso mbanza. Nge fwana kubambuka moyo mutindu mu zabisaka nge: **6** Kuluntu ya dibuundi fwana kuwwanda muntu yina bantu lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba, mpe muntu yina kele ya kukwela kaka kento mosi. Bana ya yandi fwana kuwwanda bandimi, mpe bantu fwana kufunda bawu ve na nkadulu ya yimbi mpe ya kumanga na kutumama. **7** Ya tsyelika, kuluntu ya dibuundi ke salaka bisalu ya Nzambi. Ni yawu yina, yandi fwana kuwwanda ve muntu yina bantu lenda kuzwa dyambu ya kusemba, muntu ya lunangu, muntu ya nkele, muntu yina ke kunwaka malafu mingi, muntu ya mindondo, to muntu yina ke sosaka na kuzwa mbongo na mayuya. **8** Kasi mukengi fwana kuwwanda muntu yina ke yambaka mbote banzenza, mpe muntu yina ke zolaka na kusala mambu ya mbote. Yandi fwana kuwwanda mpe muntu ya buzitu, ya kudedama, ya kuvedila, mpe muntu yina lenda kukutika nzutu ya yandi. **9** Yandi fwana kuwwanda ya kukangama na mambu ya tsyelika ya kiminu na kutumama na ndongosolo yina yandi kuzwaka. Na yina, yandi ke lenda na kukindisa bantu ya nkaka na lusalusu ya ndongosolo ya tsyelika, mpe na kulakisa luvunu ya bayina ke mangaka ndongosolo ya yandi. **10** Ya tsyelika, ya kele na bantu mingi yina ke mangaka na kutumama, mpe ke vunaka bampangi na binzonzi ya bawu yina kele na mambu ya mfunu ve. Na katy ya bawu, mingi kele ba-Zwife yina me kuma bandimi.

11 Nge fwana kuyimina bawu na kuzonza, samu ti bawu ke na kukotisa muvusu na katy ya makanda nyonso na kulongsaka mambu yina me lunga ve na kulongisa. Bawu ke na kusala yawu samu na kuzwalandandu na mayuya. **12** Mosi na katy ya mimbikudi ya bawu tubaka mutindu yayi: «Bantu ya Kelete, beno kele katuka ntama bantu ya luvunu, bibulu ya myangu, mpe bayina zola kudya.» **13** Kimbangi yayi kele ya tsyelika. Ni yawu yina, nge fwana kusemba bawu na ngolo nyonso, samu ti bawu vwanda na kiminu ya kudedama, **14** mpe ti bawu vwanda dyaka ve ya kukangama na banongo ya kinkulu ya ba-Zwife, mpe na misiku ya bantu yina mangaka na kusadila butsyelika. **15** Bima nyonso kele ya kuvedila samu na bayina kele ya kuvedila. Kasi ata kima kele ya kuvedila na bayina kele ve ya kuvedila, mpe na bayina kele ve bandimi, samu ti mayela ya bawu mpe ntima yina ke sembaka bawu kele ya kufuluka na busafu. **16** Bawu ke tubaka ti bawu zaba Nzambi, kasi bisalu yina bawu ke salaka ke lakisaka ti bawu zaba ve Nzambi. Bawu kele bantu ya yimbi, bantu yina ke mangaka na kutumama, mpe yina lenda kusala ve konso mutindu ya kisalu ya mbote.

2 Kasi nge fwana kulongsaka mambu ya kulunga na ndongosolo ya tsyelika. **2** Tuba na babakala ya kukula na kuwwanda na nkadulu ya kufwanakanana mpe ya buzitu. Bawu fwana kuwwanda na nkadulu ya ndwenga, mpe bantu ya kusikama na kiminu ya tsyelika, na luzolo, mpe na mvibudulu. **3** Mutindu mosi mpe, tuba na bakento ya kukula na kuwwanda na nkadulu yina Nzambi ke zolaka. Bawu fwana kuzonzila ve yimbi ya bampangi, mpe kuwwanda ve bantu yina ke kunwaka malafu mingi. Bawu fwana kupesa malongi ya mbote, **4** mpe kulongsaka bakento ya ntwenya mutindu ya kuzola babakala mpe bana ya bawu, **5** mutindu ya kuwwanda na nkadulu ya buzitu mpe ya kuvedila, mpe mutindu ya kusala mbote bisalu na bayinzo ya bawu ya makwela. Bawu fwana kulongsaka bawu mpe na kuwwanda bakento yina ke tumamaka na babakala ya bawu, samu ti ata muntu tuba yimbi na mambu ya Nzambi. **6** Mutindu mosi mpe, kindisa matoko na kuwwanda na nkadulu ya buzitu **7** na mambu nyonso. Nge fwana kulakisa nge mosi ti nge ke salaka bisalu ya mbote na mambu

nyonso. Vwanda muntu ya butsyelika mpe ya buzitu luzolo ya yandi na bantu nyonso. 5 Ya kele ve ti na ndongsolo ya nge. 8 Mambu yina ke basikaka na yandi vuukisaka beto samu na bisalu ya kudedama yinwa ya nge, fwana kuvwanda mambu ya kudedama yina beto salaka, kasi samu ti yandi talaka beto yina bantu lenda kuzwa ve dyambu ya kusemba. kyadi. Yandi vuukisaka beto ntangu Mpeve ya Longo Na yina, bambeni ya nge ke lenda ve na kutuba sukulaka beto, mpe pesaka beto mbutukulu ya malu-yimbi ya beto, mpe bawu ke vwanda ya kufuluka na malu. 6 Nzambi fulusaka beto na Mpeve ya Longo nsoni. 9 Bandongo fwana kutumama na bamfumu ya na lusalusu ya Yesu-Klisto, Muvuukisi ya beto. 7 bawu na mambu nyonso. Bawu fwana kuyangidika Na yina, na bumbote ya yandi, yandi kitulaka beto bamfumu ya bawu na mambu nyonso ata kuswana samu ti beto kuma bantu ya kudedama na ntwala ya na bawu. 10 Bawu fwana kulaba bawu bima ve. Kasi yandi, mpe ti beto kuzwa luzingu ya mankululu yina bawu fwana kuvwanda kaka bantu ya mbote mpe ya beto ke na kivuvu. (aiōnios g166) 8 Mambu yayi kele kukwikama, samu ti bawu pesa nkembo na mambu ya tsyelika, mpe mu zola ti nge tatamana mingi na nyonso na ndongsolo ya Nzambi, Muvuukisi ya kuzabisa yawu, samu ti bayina ke kwikilaka Nzambi beto. 11 Nzambi lakisaka bumbote ya yandi yina ke sala ngolo na kusala bisalu ya mbote. Ni mambu pesaka bantu nyonso mpulusu. 12 Yawu ke longisaka yina kele mbote mpe mfunu na bantu nyonso. 9 Kasi beto na kubika na kuvwanda ya kukwikama ve na manga na kuswana samu na mambu ya buzoba yina Nzambi, mpe na kubika bansatu ya yinza samu na kuvwanda na yinza yayi na luzingu ya buzitu, ya me tadila bankumbu ya bankooko ya beno. Kunwana kudedama, mpe ya kukwikama na Nzambi. (aiōn g165) Yawu kele mambu ya mfunu ve mpe ya mpamba.

13 Ni na mutindu yina beto fwana kuvungila kilumbu 10 Nge fwana kukebisa mbala ya ntete mpe ya zole ya kyese yina beto ke na kusala kivuvu, mpe yina ke muntu yina ke tulaka kitantu na katì ya bantu, mpe talana nkembo ya Nzambi ya nene mpe Muvuukisi na manima, katula yandi na dibuundu. 11 Nge zaba ya beto, Yesu-Klisto. 14 Yandi ndimaka yandi mosi ti muntu ya mutindu yina kele ve ya kukwikama na na kupesa luzingu ya yandi samu na beto, samu ti nzila ya kudedama. Kasi yandi ke tatamanaka na yandi kuula beto na nkadulu ya kusafula misiku, mpe kuzinga na masumu, mpe ke na kupesa kitumbu na ti yandi kitula beto dikanda ya yandi ya kuvedila, yina nzutu ya yandi mosi. 12 Sala ngolo na kwiza kutala ke vwanda na nsatu ya kulutila na kusala bisalu ya munu na mbanza Nikopolise ntangu mu ke fidisa nge mbote. 15 Ni mambu yina nge fwana kulongisa na Aletemase to Tiske, samu ti mu me baka lukanu ya kusadila bumfumu nyonso ya nge samu na kukindisa kulutisa kuna bangonda ya madidi ya ngolo. 13 Nge mpe kusemba bayina nyonso ke kuwaka nge. Kubika fwana kusadisa mbote Zenase yina kele mulongisi ve ti muntu safula nge.

3 Bambula moyo na bandimi nyonso ti bawu fwana kutumama na bantwadisi mpe bamfumu ya luyalu. Bawu fwana kuzitisa bawu, mpe kuvwanda ya kukubama na kusala konso kisalu ya mbote. 2 Bawu fwana kufinga muntu ve. Bawu fwana kuvwanda bantu ya kizunu mpe ya mbote. Bawu fwana kutatamana na kulakisa lembami ya bawu na bantu nyonso. 3 Beto mpe na ntama, beto vwandaka bantu yina vwandaka bakula ve, bantu yina vwandaka tumama ve na Nzambi, bantu yina vwandaka zinga na masumu, mpe bandongo ya bansatu mpe mikembo ya yinza. Beto vwandaka zinga na katì ya myangu mpe musoki. Bantu yinaka beto, mpe beto yinaka mpe bampangi beto na beto. 4 Kasi Nzambi, Muvuukisi ya beto, vuukisaka beto ntangu yandi lakisaka bumbote mpe

Filemoni

1 Ni munu Polo yina kele na boloko samu ti mu ke sadilaka Yesu-Klisto, mpe mpangi ya munu Timote, ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya nge, Filemoni, mpangi ya beto ya luzolo na kisalu. **2** Beto ke na kufidisa yawu mpe na dibuundi yina ke vukanaka na yinzo ya nge, na kibusi ya beto Apiya, mpe na Alesipe yina ke na kunwana kintwadi na beto. **3** Bika ti Tata ya beto Nzambi mpe Mfumu ya beto Yesu-Klisto kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu. **4** Mu ke bikaka ve na kutonda Nzambi na kuzonzilaka nkumbu ya nge ntangu mu ke sambilaka, **5** samu ti bantu ke na kuzonzila wapi mutindu kele kiminu ya nge na Mfumu Yesu, mpe wapi mutindu nge ke zolaka bantu nyonso ya longo. **6** Bika ti kintwadi yina kele na beto mutindu mvutu ya kiminu ya beto na sika ya Yesu kusala kisalu. Na yina, nge ke zaba bima nyonso ya mbote yina beto ke kuzwaka samu na Klisto. **7** Mpangi ya munu! Luzolo yina kele na nge me yangidika munu mingi, mpe me pesa munu kibakala, samu ti nge me kindisa bantima ya bantu ya longo. **8** Ni yawu yina, ata ti na kintwadi ya beto na Klisto mu ke na kimpwanza ya kutumisa nge mambu yina nge fwana kusala, **9** munu Polo, kiboba mpe mutunu ya boloko samu na Yesu-Klisto, ke na kulomba nge dyambu mosi samu na luzolo ya beto. **10** Mu ke na kulomba nge lusalusu samu na Onezime. Yandi me kuma mwana ya munu awa na boloko. **11** Na ntama, yandi vwandaka ve na mfunu na nge. Kasi ntangu yayi, yandi me kuma na mfunu na nge mpe na munu. **12** Yandi me kuma mutindu ntima ya munu, mpe mu ke na kuvutula yandi na sika ya nge. **13** Mu vwandaka zola ti yandi vwanda kaka na munu awa ntangu mu kele na boloko samu na Nsangu ya Mbote, samu ti yandi baka kisika ya nge na kusadisa munu. **14** Kasi mu me zola ve kusala yawu ata kuzwa muswa nge, samu ti mu zola ve kundimisa nge yawu na ngolo nyonso. Kasi mu zola ti nge sala yawu, samu ti nge me zola yawu. **15** Ya lenda kuvwanda ti Onezime kabukaka na nge samu na mwa ntangu kaka, samu ti yandi vwanda dyaka bantangu nyonso na nge. (aiōnios g166) **16** Ya tsyelika, ntangu yayi, yandi ke dyaka ve mundongo ya mpamba. Kasi yandi me lutila mundongo mfunu mingi. Yandi me kuma mpangi ya beto ya luzolo. Mu ke na kuzola yandi ya kulutila.

Kasi nge mpe, nge fwana kuzola yandi ya kulutila dyaka mutindu mundongo mpe mpangi ya nge na kintwadi na Mfumu. **17** Na yina, kana mu kele ndiku ya nge, yamba yandi mutindu ti nge ke na kuyumba munu. **18** Kana yandi salaka nge yimbi to defaka nge kima, tula yawu na nkumbu ya munu. **19** Ni munu mosi, Polo, ke na kusonika yawu ti mu ke futa nge yawu. Mu ke na nsatu ve ya kubambula nge moyo ti nge ke na mfuka ya munu. Mfuka yango ni luzingu ya nge. **20** Ee, mpangi ya munu, sadisa munu na dyambu yayi samu na luzolo ya beto na Mfumu. Tula kizunu na ntima ya munu samu na kintwadi ya beto na Klisto. **21** Na kusonika mukanda yayi, mu ke na kivuvu ti nge ke sala mambu yina mu ke na kuzabisa nge. Mu zaba ti nge ke sala dyaka yina me lutila. **22** Mu ke na kulomba dyaka nge na kuyidikila munu kisika ya kulala. Ya tsyelika, samu na balusambulu ya beno, mu ke na kivuvu ti mu ke vwanda dyaka kintwadi na beno. **23** Epafase yina kele na munu na kati ya boloko samu na Yesu-Klisto, me fidisa nge mbote, **24** mutindu mosi mpe bampangi ya munu ya kisalu: Make, Alisetake, Demase, mpe Luke. **25** Bika ti Mfumu Yesu-Klisto kusakumuna beno.

Ba-Ebeleyo

1 Na bantangu ya ntama, Nzambi sadilaka mimbikudi

samu na kuzonza bambala mingi mpe na mitindu mingi na bankooko ya beto. **2** Kasi bantangu yayi, na bilumbu yayi ya nsuka, Nzambi me sadila Mwana ya yandi samu na kuzonza na beto. Ni na yandi Nzambi yidikaka yinza nyonso, mpe ni yandi Nzambi soolaka, samu ti yandi vwanda mfumu ya bima nyonso. (aiōn g165) **3** Ni na Mwana ke talanaka nkembo ya Nzambi. Mutindu kele Nzambi ni mutindu yina mpe yandi kele. Ndinga ya yandi kele na lulendo yina ke salaka ti bima nyonso tatamana na kuvwanda. Na manima ya kuvedisa masumu ya bantu, yandi kwendaka vwanda na mazulu na lubakala ya Nzambi-Mpungu. **4** Mwana me kuma na mfunu ya kulutila bambazi, mpe Nzambi me pesa yandi nkumbu yina me lutila mfunu na nkumbu ya bambazi. **5** Ya tsyelika, Nzambi me tubaka ntete ve na mbazi mosi: «Nge kele mwana ya munu. Bubu yayi, mu me buta nge.» To dyaka: «Mu ke vwanda Tata ya yandi, mpe yandi ke vwanda Mwana ya munu» **6** Kasi ntangu Nzambi vwandaka fidisa Mwana ya yandi ya ntete na yinza, yandi tubaka: «Bambazi nyonso ya Nzambi fwana kufukama na ntwala ya yandi.» **7** Na yina me tadila bambazi, ya kele ya kusonama: «Yandi salaka ti bambazi ya yandi vwanda mipepe mpe bisadi ya yandi milaka ya tiya.» **8** Kasi na yina me tadila Mwana ya yandi, ya sonamaka: «O Nzambi, kiti ya nge ya kintinu kele ya bantangu nyonso. Nge ke twadisaka bantu ya nge na mutindu ya kusungama. (aiōn g165) **9** Nge ke zolaka mambu ya kudedama, mpe nge ke mangaka mambu ya yimbi. Ni yawu yina, Nzambi yina kele Nzambi ya nge me byeka nge na mafuta ya kyesee, mpe me soola nge na kati ya bampangi ya nge.» **10** Ya sonamaka mpe: «Mfumu! Na mbandukulu, ni nge yidikaka ntoto, mpe zulu kele kisalu ya maboko ya nge. **11** Nyonso yina ke zimbana, kasi nge, nge ke vwanda seko. Ee, nyonso yina ke beba mutindu ke bebaka bilele ya ntama. **12** Nge ke futika yawu mutindu kiyunga, mpe nge ke losa yawu mutindu kinkuti ya ntama. Kasi nge, nge ke vwanda kaka mutindu nge kele, mpe luzingu ya nge kele na nsuka ve». **13** Ata na mbazi mosi yandi me tubaka: «Vwanda na lubakala ya munu tii ntangu mu ke sala ti nge vwandisa makulu ya nge na zulu ya bambeni ya nge.» **14** Ya tsyelika, bambazi

kele kaka bampeve yina ke sadilaka Nzambi. Nzambi ke fidisaka bawu samu na kusadisa bayina fwana kuzwa mpulusu.

2 Ni yawu yina, beto fwana kuvwanda ya kukwikama

na bandongosolo yina beto me kuwa, samu ti beto kuzimbana ve nzila ya mbote. **2** Mambu yina bambazi zabisaka na ntama me lakisa mfunu ya yawu, mpe konso muntu yina zitisaka ve yawu, mpe mangaka na kutumama na yawu, kuzwaka kitumbu yina fwananaka na yandi. **3** Na yina kana bawu kuzwaka kitumbu, beto mpe ke kuzwa kitumbu kana beto ke na kutala ve mfunu ya mpulusu yina. Yandi mosi Mfumu zabisaka ntete mpulusu yina, mpe na manima, bayina kuwaka Mfumu lakisaka beto mfunu ya yawu. **4** Na kulakisa ti kimbangi ya bawu kele ya tsyelika, Nzambi salaka bidimbu, mambu ya ngitukulu mpe bimangu ya konso mutindu, mutindu mosi mpe na makabu ya Mpeve ya Longo yina yandi kabulaka mutindu yandi zolaka. **5** Ya tsyelika, ni na lutumu ya bambazi ve Nzambi tulaka yinza ya malu-malu yina beto ke na kuzonza. **6** Kasi na kati ya kibuku mosi ya Mambu ya Nzambi, muntu mosi tubaka: «Nzambi ya munu, nani kele muntu samu ti nge bambukila yandi moyo? To nani yandi kele samu ti nge sadisa yandi mbote? **7** Na mwa ntangu ya fyoti, nge kululaka yandi na ntwala ya bambazi. Na manima, nge fulusaka yandi na nkembo mpe buzitu. **8** Nge tulaka bima nyonso na lutumu ya yandi.» Na kutula bima nyonso na lutumu ya muntu, ya zola kutuba ti ya ke dyaka ve na kima yina lenda kutumama ve na muntu. Kasi ntangu yayi, beto ke na kutala ti bima nyonso kele ve na lutumu ya muntu. **9** Kasi yinki beto ke na kutala: Nzambi kululaka Yesu samu na mwa ntangu ya fyoti na ntwala ya bambazi, samu ti na bumbote ya Nzambi yandi kufwa samu na bantu nyonso. Ntangu yayi, beto ke na kutala ti yandi kele ya kufuluka na nkembo mpe buzitu samu na lufwa yina yandi tadilaka mpasi. **10** Ya fwanaka ti Nzambi, Kiyidiki ya bima nyonso mpe ke salaka ti bima nyonso vwanda, kumisa Yesu ya kulunga na bampasi yina yandi talaka samu na kukotisa bantu mingi na nkembo ya yandi. Ni Yesu ke na kunata bawu na mpulusu. **11** Kasi Yesu yina ke vedisaka bantu kele na Tata mosi na bayina yandi ke vedisaka. Ni yawu yina, yandi kele ve na nsoni ya kubokila bawu bampangi. **12** Yandi tubaka: «Mu ke zabisa Nkumbu ya nge na sika ya bampangi ya

munu. Mu ke kembisa nge na kati ya nkonga ya bankooko ya beno tontaka munu samu na kumeka bantu.» 13 Yandi tubaka mpe: «Mu ke sala kivuvu ya munu, ata ti bawu talaka mambu nyonso yina mu munu na yandi.» Mpe dyaka: «Mu kele awa na bana salaka 10 na bamvula makumi yiya. Ni yawu yina, yina Nzambi pesaka munu.» 14 Mutindu bana yayi mu dasukaka na bantu yina, mpe mu tubaka: "Bawu kele na banzutu yina kele na musuni mpe menga, ke na kumanga na kulanda nzila ya munu ntangu Yesu mpe me kuma mutindu bawu. Yandi zingaka nyonso. Bawu me bakula ve banzila ya munu." 11 kintwadi na bawu, samu ti na lufwa ya yandi, yandi Na kati ya nkele ya munu, mu zengaka ndefi yayi: manisa lulendo ya Satana yina kele na ngolo ya kufwa Bawu ke kota ve na kisika ya munu ya mvundulu.» bantu. 15 Yandi me lenda mpe na kukuula na mutindu 12 Bampangi, beno vwanda na nkebolo, samu ti ata yina, bayina na luzingu nyonso ya bawu vwandaka muntu na kati ya beno vwanda na ntima ya yimbi, zinga na bundongo samu na boma ya lufwa. 16 Ya yina ke kwikilaka ve, mpe yina ke nataka yandi na tsyelika, ni bambazi ve yandi kwizaka sadisa, kasi kumanga Nzambi ya moyo. 13 Kasi mutindu ya kele bana ya dikanda ya Abalayami. 17 Ni yawu yina, ya kusonama «bubu yayi», beno kindisa bampangi yandi fwanaka kuma mutindu mosi na bampangi beno na beno konso kilumbu, samu ti masumu nata ya yandi na mambu nyonso, samu ti yandi vwanda ve muntu mosi na kati ya beno na kukuma na ntima nganga-Nzambi ya bawu ya ntete, nganga-Nzambi ngolo. 14 Ya tsyelika, beto me kuma bantu ya Klisto yina ke talaka bantu kyadi mpe kele ya kukwikama kana beto vwanda ya kukangama tii na nsukunu na na kisalu ya Nzambi samu na kukatula masumu ya kivuvu yina vwandaka na beto na mbandukulu. 15 bantu nyonso. 18 Ntangu yayi, yandi lenda kusadisa Mutindu ya kele ya kusonama: «Kana beno ke na bayina ba ke na kutonta, samu ti yandi mosi talaka kuwa ndinga ya yandi bubu yayi, beno kanga ve bampasi ya bantontolo.

3 Na yina bampangi ya munu, bantu ya longo yina

Nzambi bokilaka, beno sikika meso ya beno na Yesu yina kele ntumwa mpe nganga-Nzambi ya ntete ya kiminu. 2 Yandi vwandaka ya kukwikama na kisalu yina Nzambi pesaka yandi, mutindu Moyize vwandaka ya kukwikama na kusala kisalu ya yandi na kati ya yinzo nyonso ya Nzambi yina kele bantu ya Isayeli. 3 Ya tsyelika, nkembo yina yandi ke na kuzwa me lutila nkembo yina kuzwaka Moyize, samu ti muntu yina ke tungaka yinzo ke lutilaka yinzo na kuzwa nkembo. 4 Ya tsyelika, konso yinzo kele na muntu yina ke tungaka yawu, mpe kitungi ya bima nyonso ni Nzambi. 5 Moyize vwandaka ya kukwikama na kati ya yinzo nyonso ya Nzambi mutindu kisadi ya kuzabisa mambu yina Nzambi fwanaka zabisa. 6 Kasi Klisto kele ya kukwikama mutindu Mwana ya Nzambi yina ke na kutwadisa Yinzo ya Nzambi. Yinzo ya yandi ni beto kana beto keba mbote kivuvu mpe vwanda na kye se na mambu yina beto ke na kusadila kivuvu. 7 Ni yawu yina, mutindu Mpeve ya Longo ke na kutuba: «Kana beno ke na kuwa ndinga ya yandi bubu yayi, 8 beno kanga ve bantima ya beno mutindu bankooko ya beno salaka na yinsi ya kuyuma ntangu bawu mangaka na kutumama na yandi na kilumbu yina ba tontaka yandi. 9 Ni kuna

muntu na kati ya beno vwanda na ntima ya yimbi, zinga na bundongo samu na boma ya lufwa. 10 Na kati ya nkele ya munu, mu zengaka ndefi yayi: manisa lulendo ya Satana yina kele na ngolo ya kufwa Bawu ke kota ve na kisika ya munu ya mvundulu.» 11 Kintwadi na bawu, samu ti na lufwa ya yandi, yandi Na kasi mutindu ya kele bana ya dikanda ya Abalayami. 12 Bampangi, beno vwanda na nkebolo, samu ti ata yina, bayina na luzingu nyonso ya bawu vwandaka muntu na kati ya beno vwanda na ntima ya yimbi, zinga na bundongo samu na boma ya lufwa. 13 Ya yina ke kwikilaka ve, mpe yina ke nataka yandi na tsyelika, ni bambazi ve yandi kwizaka sadisa, kasi kumanga Nzambi ya moyo. 14 Ya tsyelika, beto me kuma bantu ya Klisto yina ke talaka bantu kyadi mpe kele ya kukwikama kana beto vwanda ya kukangama tii na nsukunu na na kisalu ya Nzambi samu na kukatula masumu ya kivuvu yina vwandaka na beto na mbandukulu. 15 Bantima ya beno mutindu bankooko ya beno salaka ntangu bawu mangaka na kutumama na yandi.» 16 Banani kangaka bantima ya bawu mpe mangaka na kutumama na Nzambi? Ya kele bayina Moyize basisaka na yinsi ya Ngipiti. 17 Na banani Nzambi kuzwaka nkele na bamvula makumi yiya? Ya kele bantu yina salaka masumu mpe kufwaka na yinsi ya kuyuma. 18 Na banani yandi zengaka ndefi yayi: «Bawu ke kota ve na yinsi ya munu ya mvundulu? Ya kele bayina mangaka na kutumama na yandi. 19 Ya tsyelika, beto ke na kutala ti bawu lendaka ve na kukota kuna, samu ti bawu mangaka na kukwikila.

4 Nzambi pesaka beto nsilulu ya kukota na kisika ya yandi ya mvundulu

Na yina, beto vwanda na nkebolo ya kulutila, samu ti ata muntu na kati ya beno lembana na kukota. 2 Ya tsyelika, beto kuwaka mpe mambu ya mbote mutindu bankooko ya beto. Kasi mambu yina bawu kuwaka sadisaka bawu ve, samu ti ntangu bawu kuwaka yawu, bawu kwikilaka ve. 3 Beto yina ke kwikilaka, beto ke kota na kisika ya yandi ya mvundulu yina yandi zabisa: «Na kati nkele ya munu, mu zengaka ndefi yayi: Bawu ke kota ve na kisika ya munu ya mvundulu!» Yandi tubaka yawu ata ti yandi manisaka kisalu ya yandi katuka mbandukulu ya yinza. 4 Ya tsyelika na Dibuku ya Nzambi, ba sonikaka mutindu yayi samu na kilumbu

ya nsambwadi: «Na kilumbu ya nsambwadi, Nzambi pemaka na kisalu yina yandi salaka.» 5 Ya kele mpe ya kusonama na kisika ya nkaka: «Bawu ke kota ve na kisika ya munu ya mvundulu.» 6 Bantu ya ntete yina kuwaka mambu ya mbote kotaka kuna ve, samu ti bawu mangaka na kutumama. Na yina, ya ke na kutalana ti bantu ya nkaka ke kota kuna. 7 Ni yawu yina, Nzambi ke na kuzenga dyaka kilumbu ya nkaka yina yandi ke na kubokila «bubu yayi». Yandi zonzilaka yawu na manima ya bamvula mingi na yinwa ya Davidi mutindu mu vwandaka me zabisa beno: «Kana beno ke na kuwa ndinga ya yandi bubu yayi, beno kanga ve bantima ya beno.» 8 Ya tsyelika, kana Yeswa kumisaka dikanda ya Isayeli na kisika ya mvundulu, Nzambi zolaka zonzila dyaka ve kilumbu ya nkaka. 9 Na yina, dikanda ya Nzambi ke kuzwa mvundulu mutindu Nzambi kuzwaka mvundulu na kilumbu ya saba. 10 Ya tsyelika, muntu yina ke kota na kisika ya mvundulu ya Nzambi, ke pema na kisalu ya yandi mutindu Nzambi pemaka na kisalu yina yandi salaka. 11 Na yina, beto fwana kusala ngolo na kukota na kisika yina ya mvundulu. Beto sala nyonso yina me fwanana, samu ti ata muntu na kati ya beto kubwa na masumu na kumanga na kutumama mutindu salaka bankooko ya beto. 12 Ya tsyelika, mambu ya Nzambi kele moyo mpe ngolo. Yawu me lutila meno na mbele ya mvita yina kele na meno balweka nyonso zole. Yawu ke kotaka na nzutu ya muntu tii na kukabula mwela na mpeve, mpe mikwa na mafuta yina kele na kati ya mikwa. Yawu ke fundisaka bansatu mpe mabanza yina kele na ntima ya muntu. 13 Ata kima na kati ya yinza kele ya kubumbama na meso ya Nzambi. Bima nyonso ke talanaka na pwelele nyonso na meso ya yandi, mpe ni na ntwala ya yandi beto ke pesa bamvutu na mambu nyonso yina beto ke salaka. 14 Na yina, beno fwana kuvwanda ya kukwikama na mambu ya kiminu yina beto ke na kuzabisa. Ya tsyelika, beto kele na nganga-Nzambi ya ntete ya nene yina kumaka tii na Nzambi. Ni Yesu, Mwana ya Nzambi. 15 Beto kele na nganga-Nzambi ya ntete yina ke talaka beto kyadi na mambu yina ke lembisaka beto. Ba tontaka yandi na mambu nyonso mutindu beto, kasi yandi salaka ve disumu. 16 Na yina, beto kwenda na kivuvu nyonso pene-pene ya kiti ya kintinu ya Nzambi kisika kele bumbote ya yandi. Kuna yandi ke tala beto kyadi, mpe beto ke kuzwa bumbote ya yandi, samu ti yandi sadisa beto na ntangu ya kufwanana.

5 Konso nganga-Nzambi ya ntete yina ba soolaka na kati ya bantu, ke salaka kisalu ya Nzambi samu na bantu. Yandi ke pesaka makabu mpe minkayulu na Nzambi samu na masumu ya bantu. 2 Yandi zaba wapi mutindu ya kusala mambu ya mbote na bayina zaba ve nzila ya mbote mpe ke landaka yawu ve, samu ti yandi mosi mpe ke bwabanaka mambu yina ke lembisaka yandi. 3 Mutindu yandi mosi mpe kele na mambu yina ke lembisaka yandi, yandi fwana kupesa minkayulu na Nzambi kaka ve samu na masumu ya bantu, kasi mpe samu na masumu ya yandi mosi. 4 Ata muntu lenda kubaka yandi mosi kisika ya nganga-Nzambi ya ntete. Kasi ni Nzambi ke bokilaka muntu na kukuma nganga-Nzambi ya ntete mutindu yandi salaka na Aloni. 5 Mutindu mosi mpe, Klisto salaka ve yandi mosi ti yandi kuzwa nkembo ya kuvwanda nganga-Nzambi ya ntete. Kasi yandi kuzwaka yawu na yandi yina zabisaka yandi: «Nge kele mwana ya munu. Bubu yayi, mu me buta nge.» 6 Na kisika ya nkaka ya sonamaka mpe: «Nge kele nganga-Nzambi ya bantangu nyonso na mutindu ya Melekisedeke.» (aiōn g165) 7 Na luzingu ya yandi awa na ntoto, Klisto vwandaka sambilna mpe vwandaka lomba na kulooka mpe kudila na sika ya Nzambi yina lendaka vuukisa yandi na lufwa. Nzambi ndimaka balusambulu ya yandi, samu ti yandi vwandaka tumama na mambu nyonso. 8 Ata ti yandi vwandaka Mwana ya Nzambi, yandi longokaka na kutumama samu na mambu nyonso yina yandi talaka mpasi. 9 Na manima ya kuzangula yandi na kisika ya kulunga, yandi me kuma muntu yina ke pesaka mpulusu ya bantangu nyonso na bayina nyonso ke tumamaka na yandi. (aiōnios g166) 10 Ya tsyelika, Nzambi tulaka yandi nganga-Nzambi ya ntete na mutindu ya Melekisedeke. 11 Beto kele na mambu mingi ya kutuba na yina me tadila dyambu yina. Kasi ya kele mpasi mingi na kupesa beno bambangululu, samu ti beno ke na kubakula dyaka ve na nswalu. 12 Beno zolaka kuma milongisi katuka ntama. Kasi beno kele ntete na nsatu ti ba longisa beno bandongosolo ya ntete ya mambu ya Nzambi. Beno me kuma na nsatu ya kunwa mabene, kasi ya kudya ve madya ya dema. 13 Muntu yina ke kunwaka kaka mabene, kele mwana ya fyoti. Yandi kele ve na luzabu na yina me

tadila mambu ya kudedama. 14 Kasi madya ya dema kele samu na bantu ya kukula. Na nsalulu ya bawu, 14 Yandi tubaka: «Ya tsyelika, mu ke sakumuna nge bawu zaba kusala luswaswanu na katì ya mambu ya mbote mpe ya yimbi.

6 Na yina, beto tatamana ve na bandongosolo ya ntete yina beto kuzwaka na yina me tadila Klisto, samu ti beto landa ndongosolo yina me tadila bantu ya kukula. Beto vutukila dyaka ve ndongosolo ya ntete yayi: Kuviluka na bisalu ya yimbi yina ke nataka na lufwa, mpe kukwikila na Nzambi, 2 ndongosolo na yina me tadila bambotokolo mpe kutentika bantu maboko, mvumbukulu ya bantu na lufwa mpe lufundusu ya nsuka. (aiōnios g166) 3 Ni mutindu yina beto fwana kusala kana Nzambi pesa beto muswa. 4 Tala kifwani ya bayina me vutukila luzingu ya bawu ya ntama: Bawu vwandaka me kuzwa nsemo ya Nzambi, makabu ya mazulu mpe Mpeve ya Longo. 5 Bawu talaka ti mambu ya Nzambi kele mbote mpe talaka lulendo ya bampeve ya yinza yina ke kwiza, (aiōn g165) 6 kasi bawu me vutukila luzingu ya bawu ya ntama. Bantu yina lenda kusoba dyaka ve na mbala ya zole luzingu ya bawu. Bawu ke komaka dyaka Mwana ya Nzambi na kulunsi, mpe ke pesaka nzila ti ba finga Mwana ya Nzambi na ntwala ya bantu. 7 Ya tsyelika, ntangu ntoto ke kuzwaka maza ya mvula yina ke kubwaka konso ntangu, mpe ke basisaka bayinti yina kele mfunu na bisadi-bilanga, Nzambi ke sakumunaka ntoto. 8 Kasi kana yawu ke na kubasisa matiti ya bansende mpe bansolokoto, yawu ke dyaka mfunu ve. Nzambi ke vingila dyaka mingi ve na kusinga yawu, mpe ke yoka yawu. 9 Bampangi ya luzolo, ata beto ke na kuzonza mutindu yina, beto ke na kivuvu ti beno ke na kulanda nzila ya mbote, nzila ya mpulusu. 10 Nzambi kele ya kudedama. Yandi lenda kuzimbana ve kisalu ya beno mpe luzolo yina beno lakisaka mpe yina beno ke na kulakisa dyaka na Nkumbu ya yandi na kusadisa bantu ya longo. 11 Kasi beto ke na kuzola ti konso muntu na katì ya beno tatamana na kusala mutindu yina tii na nsukunu, samu ti kivuvu yina kele na beno vwanda ya kulunga. 12 Na yina, beno vwanda ve bantu ya kulemba. Kasi beno landa kifwani ya bayina na kiminu mpe mvibudulu ke kuzwaka bima yina Nzambi pesaka nsilulu. 13 Ntangu Nzambi pesaka nsilulu na Abalayami, Nzambi kudyaka ndefi na Nkumbu ya

kulutila samu na kudya ndefi na Nkumbu ya Nzambi. 14 Yandi tubaka: «Ya tsyelika, mu ke sakumuna nge ya kulutila. Mu ke funisa dikanda ya nge samu ti yawu kuma bantu mingi.» 15 Abalayami vingilaka na mvibudulu nyonso, mpe kuzwaka nyonso yina Nzambi pesaka nsilulu. 16 Ntangu bantu ke kudyaka ndefi, bawu ke salaka yawu na nkumbu ya muntu yina me lutila bawu mfunu. Kudya ndefi kele kidimbu yina ke kumisaka ya kudedama mambu nyonso na kati ya bantu. 17 Nzambi mpe vwandaka na nsatu ya kulakisa dyaka na sika ya bayina fwanaka kuzwa bima yina yandi pesaka nsilulu ti yandi ke sobaka ve lukanu ya yandi. Ni yawu yina, yandi bwelaka na nsilulu, dyambu ya kudya ndefi. 18 Nsilulu mpe ndefi kele bima zole yina bantu lenda kusoba ve, mpe ya zola kulakisa ti Nzambi lenda kuvuna ve. Yawu ke kindisaka mingi beto yina me bika bima nyonso samu na kuvwanda na kivuvu ya kukangama na bansilulu ya Nzambi. 19 Samu na beto, kivuvu yina ke sikikaka luzingu ya beto mutindu kizundu ke sikikaka masuwa. Yawu kele ya kukangama na ngolo nyonso, mpe ke kotaka tii na kisika ya kulutila longo na manima ya lele ya Yinzo ya Nzambi ya mazulu. 20 Ni kuna Yesu tekilaka beto na kukota. Yandi kotaka kuna samu na beto, mpe me kuma ya mankululu nganga-Nzambi ya ntete na mutindu ya Melekisedeke. (aiōn g165)

7 Ni Melekisedeke yina vwandaka ntinu Saleme mpe nganga-Nzambi ya Nzambi-Mpungu. Ni yandi kwendaka bwabana Abalayami mpe sakumunaka yandi ntangu Abalayami katukaka na muzingu yina yandi nungaka bantinu. 2 Abalayami pesaka yandi dime ya bima nyonso yina yandi kuzwaka. Nkumbu ya Melekisedeke zola kutuba «ntinu ya ludedomo», mpe dyaka, yandi vwandaka ntinu ya Saleme yina zola kutuba «ntinu ya kizunu.» 3 Ata muntu zaba tata ya yandi, mama ya yandi, to bankooko ya yandi. Ata muntu zaba mbutukulu mpe nsukunu ya yandi. Yandi kele mutindu Mwana ya Nzambi: Yandi kele nganga-Nzambi tii seko. 4 Beno tala mfunu ya Melekisedeke yina Abalayami, nkooko ya beto, pesaka dime na bima yina yandi kuzwaka. 5 Kasi bantu ya dikanda ya Levi yina kele banganga-Nzambi, kele na luve ya Misiku na kubaka dime ya bima nyonso na sika ya bantu ya Isayeli yina kele bampangi ya bawu ya yinsi mosi, ata ti bawu mpe kele bana ya dikanda ya yandi mosi, samu ti ya vwandaka ve na muntu ya Abalayami. 6 Melekisedeke vwandaka ve muntu ya

dikanda ya Levi. Kasi yandi kuzwaka dime na sika
ya Abalayami, mpe sakumunaka Abalayami, muntu
yina Nzambi pesaka bansilulu. 7 Beto lenda kusala
ve ntembe ti muntu yina ke sakumunaka me lutila
mfunu na muntu yina ke kuzwaka lusakumunu. 8 yina tii seko. 24 Kasi Yesu ke zingaka seko, mpe
Banganga-Nzambi yina ke kuzwaka dime kele bantu
yina ke kufwa. Kasi na yina me tadila Melekisedeke
yina kuzwaka dime, yandi kele muntu yina ke ntete
moyo mutindu yawu kele ya kusonama. 9 Ni bantu
ya dikanda ya Levi ke kuzwaka dime. Kasi beto
lenda kutuba mpe ti Levi pesaka mpe dime ntangu
butuka ntete ve, yandi vwandaka yimeni na menga
nkooko ya yandi, Abalayami, ntangu Melekisedeke
ya dikanda ya Levi vwandaka sala kisalu ya bawu
mutindu Misiku ya Moyize vwandaka zabisa. Mutindu
kisalu yina bawu vwandaka sala vwandaka ve ya
kulunga, ya vwandaka mfunu ti nganga-Nzambi ya
nkaka basika na mutindu ya Melekisedeke, kasi ve
na mutindu ya Aloni. 12 Kana mutindu ya kuvwanda
nganga-Nzambi me soba, misiku mpe fwana kusoba.
13 Mambu yayi kele ya kusonama samu na Mfumu
ya beto. Yandi kele na dikanda yina ata muntu me
salaka kisalu ya banganga-Nzambi na kiyokolo ya
minkayulu. 14 Yawu kele ya kuzabana ti Mfumu
ya beto butukaka na dikanda ya Yuda yina Moyize
tubaka ata dyambu samu na kisalu ya banganga-
Nzambi. 15 Ya ke na kutilana na pwelele nyonso ti
nganga-Nzambi ya nkaka yina kwizaka kele mutindu
Melekisedeke. 16 Ya kele ve ti yandi me kuma
nganga-Nzambi na luve ya misiku ya bantu, kasi na
lulendo ya luzingu yina lenda kumanisa ve. 17 Ya
tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nge kele
nganga-Nzambi ya bantangu nyonso na mutindu
ya Melekisedeke.» (aiōn g165) 18 Na yina, Nzambi
katulaka Misiku ya ntama, samu ti yawu vwandaka
kondwa ngolo mpe mfunu. 19 Misiku vwandaka ve
na lulendo ya kukumisa bantu ya kudedama. Kasi
ntangu yayi, beto me kuzwa kivuvu ya mbote yina ke
na kunata beto pene-pene na Nzambi. 20 Ntangu
bantu ya nkaka kumaka banganga-Nzambi, ata muntu
zengaka ve ndefi. 21 Kasi Yesu kumaka nganga-
Nzambi na luve ya ndefi yina Nzambi zengaka ntangu
Nzambi tubaka: «Mfumu me zenga ndefi, mpe yandi
ke soba ve mabanza ya yandi: nge kele nganga-
Nzambi ya bantangu nyonso.» (aiōn g165) 22 Na yina,

Yesu kumaka muntu yina ke na kusala ti beto vwanda
na kati ya ngwisan ya nkaka ya kulutila mbote. 23
Dyaka, banganga-Nzambi yango vwandaka mungi,
samu ti lufwa vwandaka sala ti bawu sala ve kisalu
kisalu ya yandi ya banganga-Nzambi ke manisa ve.
(aiōn g165) 25 Ni yawu yina, yandi lenda kuvuukisa ya
mankululu bayina ke kumaka pene-pene ya Nzambi
na luve ya yandi, samu ti yandi kele kaka moyo
na kusambidilaka bawu. 26 Na yina, Yesu kele
nganga-Nzambi ya ntete yina lungaka na beto. Yandi
kele ya longo, ke na dyambu ya yimbi ve, mpe ke
na disumu ve. Nzambi katulaka yandi kisika kele
misumuki mpe zangulaka yandi na mazulu. 27 Yandi
kele ve mutindu banganga-Nzambi ya ntete ya nkaka
yina ke pesaka bilumbu nyonso minkayulu ntete samu
na masumu ya bawu mosi, mpe na manima samu na
masumu ya bantu nyonso. Yandi pesaka munkayulu
kaka mbala mosi, ntangu yandi pesaka nzutu ya yandi
mosi. 28 Bantu yina Misiku vwandaka pesa muswa
ya kuvwanda banganga-Nzambi ya ntete, vwandaka
bantu ya kulunga ve. Kasi ndefi yina Nzambi zengaka
na manima ya Misiku tulaka Mwana ya yandi nganga-
Nzambi ya ntete yina yandi kumisaka ya mankululu
muntu ya kulunga. (aiōn g165)

8 Dyambu ya kulutila mfunu na mambu nyonso yina
beto ke na kutuba, ni dyambu yayi: Beto kele na
nganga-Nzambi ya ntete ya mutindu yina. Yandi kele
ya kuvwanda na lubakala ya kiti ya kintinu ya Nzambi-
Mpungu. 2 Yandi ke salaka kisalu ya yandi na kati
ya kivinga ya longo. Kivinga yango kele ya tsyelika
Yinzo ya longo yina tungamaka na muntu ve, kasi na
Mfumu. 3 Ya tsyelika, konso nganga-Nzambi ya ntete
ke solamaka samu na kupesa makabu mpe minkayulu
na Nzambi. Na yina, nganga-Nzambi ya ntete ya
beto fwana kuvwanda mpe na kima ya kupesa na
Nzambi. 4 Bubu yayi, kana Yesu vwandaka awa na
ntoto, yandi zolaka vwanda ve nganga-Nzambi, samu
ti ya kele na banganga-Nzambi awa na ntoto yina ke
pesaka makabu mutindu Misiku ke tumisaka yawu. 5
Kisalu yina banganga-Nzambi yayi ke salaka kele
kaka kifwani mpe kinsinsya ya bima ya tsyelika yina
kele na mazulu. Ya ke na kufwanana na mambu yina
Nzambi kebisaka Moyize samu na kutunga Yinzo ya
longo ya lele. Nzambi tubilaka yandi: «Nge fwana
kusala keba na Yinzo ya longo ya lele yina nge ke

tunga, samu ti yawu kuvwanda mutindu kifwani yina Misiku ya ngwisani. 5 Na zulu ya sanduku vwandaka mu lakisaka nge na zulu ya mongo.» 6 Kasi ntangu na biteki ya bakeluba ya nkembo yina vwandaka yayi, Yesu ke na kusala kisalu yina me lutila kisalu ya lakisa ti Nzambi kele na kisika yina. Mapapu ya bawu banganga-Nzambi, samu ti yandi kele muntu yina vwandaka fuka kisika yina ba ke pesaka munkayulu vutulaka bundiku na lusalusu ya ngwisani ya malu- ya menga, samu ti Nzambi lemvokila bantu masumu. malu ya kulutila mbote, yina me salama na bansilulu Kasi ntangu me lunga ntete ve na kuzonzila yawu ya kulutila kitoko. 7 Kana ya tsyelika ngwisani ya ntete nyonso. 6 Ni mutindu yina ba bongisaka bima nyonso. vwandaka ya kudedama, ya zolaka vwanda dyaka ve Banganga-Nzambi vwandaka kota bilumbu nyonso na mfunu ya kusala ngwisani ya zole. 8 Kasi Nzambi na kivinga ya ntete ya lele samu na kusala kisalu ya ke na kusemba bantu ya yandi na kutuba: «Mfumu bawu. 7 Kasi kaka nganga-Nzambi ya ntete vwandaka me tuba ti na bilumbu ke kwiza mu ke sala ngwisani kota na kivinga ya zole. Yandi vwandaka kota kuna ya malu-malu na dikanda ya Isayeli mpe ya Yuda. 9 kaka mbala mosi na mvula ya muvimba. Yandi Yawu ke vwanda ve mutindu ngwisani yina mu salaka fwanaka nata menga ya kibulu samu na kupesa yawu na bankooko ya bawu ntangu mu bakaka bawu mpe mutindu munkayulu na Nzambi samu na masumu basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti. Bawu vwandaka ya yandi mosi mpe masumu ya bantu nyonso. 8 ve ya kukwikama na ngwisani yina. Ni yawu yina Na yina, Mpeve ya Longo ke na kulakisa ti nzila munu mpe, mu bikaka bawu. Ni mambu yina Mfumu ya kukota na kivinga ya kulutila longo ke ntete ya tubaka. 10 Mfumu me tuba dyaka: Ngwisani yina mu kukangama kana Yinzo ya ntete ya longo ke ntete ke sala na bantu ya Isayeli kele mutindu yayi: Mu ke mfunu. 9 Yawu kele kifwani ya mambu ya ntangu tula misiku ya munu na kati ya mabanza ya bawu, yayi. Yawu zola kutuba ti makabu mpe minkayulu ya mpe mu ke sonika yawu na bantima ya bawu. Mu bibulu yina ba ke pesaka na Nzambi lenda kusala ve ke vwanda Nzambi ya bawu, mpe bawu ke vwanda ti muntu yina ke na kupesa yawu kuma na ntima ya bantu ya munu. 11 Ata muntu na kati ya bawu ke kuvedila. 10 Yawu kele kaka mambu ya misiku ya vwanda dyaka na nsatu ya kulongisa nkundi ya yandi kimuntu na yina me tadila kudya, kunwa, mpe konso to mpangi ya yandi na kuzaba munu. Ya tsyelika, mutindu ya kuvedisa nzutu. Yawu vwandaka kaka bantu nyonso ke zaba munu, kubanda na bana ya bifu yina bantu sadilaka mwa ntangu tii na ntangu fyoti tii na bantu ya kukula. 12 Mu ke lemvokila bawu yina Nzambi sobaka mambu nyonso. 11 Kasi Klisto yimbi ya bawu, mpe mu ke bambukila dyaka ve moyo kwizaka mutindu nganga-Nzambi ya ntete ya bima masumu ya bawu.» 13 Na kuzonzila ngwisani ya ya mbote yina ke kwiza. Yandi kotaka na kati ya malu-malu, Nzambi me sala ti ngwisani ya ntete kuma kivinga ya longo ya kulutila nene mpe kudedama ngwisani ya ntama. Kasi kima yina kele ya ntama yina bantu tungaka ve. Ya zola kutuba ti kivinga ya longo yango kele ve awa na ntoto. 12 Klisto kotaka kaka mbala mosi na kivinga ya longo. Yandi pesaka ve menga ya nkombo to ya ngombe. Kasi yandi pesaka menga ya yandi mosi, mpe ni na mutindu yina yandi kuulaka beto yimeni na masumu ya beto. (aiōnios g166) 13 Ba vwandaka mwanga menga ya nkombo mpe ya ngombe na bantu ya kuvedila ve. Ba vwandaka pakula bawu mpe bombi ya kibulu yina ba me nyengisa. Nsalulu yina vwandaka vedisa bawu kaka nzutu. 14 Kana ni mutindu yina, menga ya Klisto kele dyaka ya kulutila ngolo. Na Mpeve ya seko, Klisto pesaka nzutu ya yandi mosi na Nzambi mutindu munkayulu ya kuvedila. Menga ya yandi ke vedisa bantima ya beto na bisalu ya yimbi, samu ti beto lenda na kusadila Nzambi yina kele moyo. (aiōnios g166) 15 Ni yawu yina, Klisto kele muntu

9 Ngwisani ya ntete vwandaka na misiku samu na kubondila Nzambi, mpe Yinzo ya longo samu na kubondila yandi awa na ntoto. 2 Na kati ya Yinzo yango ya lele, ba tulaka ntete kivinga yina ba ke bokilaka kivinga ya longo kisika vwandaka kitentokolo ya mvinda, mesa mpe mampa yina ba pesaka na Nzambi. 3 Na manima ya lele ya nkaka vwandaka na kivinga yina ba ke bokilaka kisika ya kulutila longo. 4 Kuna, ya vwandaka na mesa ya wolo kisika ba vwandaka yoka maaka ya nsunga ya mbote, mpe Sanduku ya Ngwisani yina ba lengaka na wolo. Na kati ya sanduku yina vwandaka na ndonga ya wolo ya kufuluka na mani, yinti ya Aloni yina basisaka bifulu, mpe bibuku ya matadi kisika vwandaka ya kusonama

ve menga ya nkombo to ya ngombe. Kasi yandi pesaka menga ya yandi mosi, mpe ni na mutindu yina yandi kuulaka beto yimeni na masumu ya beto. (aiōnios g166) 13 Ba vwandaka mwanga menga ya nkombo mpe ya ngombe na bantu ya kuvedila ve. Ba vwandaka pakula bawu mpe bombi ya kibulu yina ba me nyengisa. Nsalulu yina vwandaka vedisa bawu kaka nzutu. 14 Kana ni mutindu yina, menga ya Klisto kele dyaka ya kulutila ngolo. Na Mpeve ya seko, Klisto pesaka nzutu ya yandi mosi na Nzambi mutindu munkayulu ya kuvedila. Menga ya yandi ke vedisa bantima ya beto na bisalu ya yimbi, samu ti beto lenda na kusadila Nzambi yina kele moyo. (aiōnios g166) 15 Ni yawu yina, Klisto kele muntu

yina vutulaka bundiku na lusalusu ya ngwisani ya malu-malu, samu ti bayina Nzambi bokilaka lenda na kuzwa bima ya bantangu nyonso yina Nzambi pesaka nsilulu na bantu ya yandi. Bawu lenda kuzwa yawu samu ti Klisto kufwaka, mpe ti lufwa ya yandi kuulaka bantu na masumu yina bawu salaka ntangu bawu vwandaka tumama ntete na ngwisani ya ntete. (aiōnios g166)

16 Kana muntu me bika mukanda ya mambu ya kusadila na manima ya lufwa ya yandi, bantu fwana kuzitisa yawu kaka na manima ya lufwa ya yandi. 17 Ya tsyelika, mukanda yina kele ve na mfunu kana muntu yina me sonika yawu ke ntete moyo. Yawu ke vwandaka na mfunu kana muntu ya yawu me kufwa. 18 Ni yawu yina, ntete na kuzonzila ngwisani ya ntete, menga mwanganaka. 19 Na mantwala ya bantu nyonso, Moyize tangaka ntete misiku nyonso mutindu yawu kele ya kusonama na dibuku ya Misiku. Na manima, yandi bakaka menga ya bana ya ngombe mpe ya nkombo, mpe yandi vukisaka yawu na maza. Yandi sadilaka mwa kintala ya mukwisa mpe mika ya mbwaki ya kibulu samu na kumwanga yawu na zulu ya dibuku yina mpe na bantu nyonso. 20 Yandi tubaka: «Yayi ni menga yina ke na kulakisa ngwisani yina Nzambi ke na kutumisa beno na kuzitisa.» 21 Na manima, Moyize mwangaka mpe menga na Yinzo ya lele, mpe na bima nyonso yina bawu vwandaka sadila na lusambulu. 22 Na yina me tadila Misiku, ni na menga ba ke wedisaka bima nyonso, mpe mulemvo ya masumu kele ve kana menga me basika ve. 23 Kana bifwani ya bima yina kele na mazulu fwanaka kuma ya kuvedila na mutindu yina, ya kele mfunu ti bima ya tsyelika yina kele na mazulu kuma ya kuvedila na munkayulu ya kulutiya mbote. 24 Ya tsyelika, Klisto kotaka ve na kivinga ya longo yina bantu tungaka, mpe yina kele kaka kifwani ya kivinga ya tsyelika ya longo. Kasi Klisto kotaka na mazulu kisika yandi kele ntangu yayi na ntwala ya Nzambi samu na beto. 25 Mvula ni mvula, nganga-Nzambi ya ntete ya ba-Zwife ke kotaka na menga ya kibulu na kati ya kivinga ya longo. Kasi Klisto kotaka na mazulu samu na kupesa ve bambala mingi nzutu ya yandi mutindu munkayulu. 26 Kana ve, yandi zolaka tala mpasi bambala mingi katuka mbandukulu ya yinza. Ya tsyelika, yandi me kwiza kaka mbala mosi na ntangu yayi ya nsuka samu na kukatula masumu na kupesa nzutu ya yandi mutindu munkayulu. (aiōn g165)

27 Konso muntu ke kufwa kaka mbala mosi, mpe na

manima, Nzambi ke fundisa yandi. 28 Mutindu mosi mpe, Klisto pesaka kaka mbala mosi nzutu ya yandi mutindu munkayulu samu na kukatula masumu ya bantu mingi. Yandi ke kwiza dyaka mbala ya zole samu na kukatula ve masumu ya bantu, kasi samu na kupesa mpulusu na bayina ke vingilaka nkzwizulu ya yandi.

10 Misiku ya Moyize kele kaka kinsinsya ya bima yina ke kwiza. Yawu ke lakisaka ve kifwani ya tsyelika ya bima yina. Yawu lenda kusala ve ti bayina ke na kukwenda na sika ya Nzambi kuma ya kulunga. Ni yawu yina, yawu ke tumisaka ti bantu pesa konso mvula minkayulu ya mutindu mosi. 2 Kana bayina ke sambilaka Nzambi na mutindu yina kumaka ya kuvedila na mbala mosi, bawu zolaka zaba ti bawu ke dyaka ve na masumu. Na yina, bantu zolaka pesa dyaka ve minkayulu. 3 Kasi na minkayulu yina, bantu ke bambukilaka masumu ya bawu moyo konso mvula, 4 samu ti menga ya bangombe mpe ya bankombo lenda kukatula ata fyoti masumu ya bantu. 5 Ni yawu yina, ntangu Klisto vwandaka kwiza na yinza, yandi tubaka na Nzambi: «Nge me zola ve minkayulu mpe makabu, kasi nge me pesa munu nzutu. 6 Nge me yangalala ve na bibulu yina ba me yoka na mesa ya kuyoka minkayulu, mpe minkayulu yina bantu ke pesaka samu na kuzwa mulemvo ya masumu. 7 Na yina, mu tubaka: Nzambi ya munu, munu yandi yayi! Mu me kwiza samu na kusala mambu yina nge zola mutindu ya kele ya kusonama samu na munu na dibuku ya nge.» 8 Klisto tubaka ntete: «Minkayulu, makabu, bibulu yina ba me yoka na mesa ya kuyoka minkayulu, mpe minkayulu samu na kuzwa mulemvo ya masumu, nge me zola yawu ve mpe nge me yangalala na yawu ve.» Kasi beto zaba ti ba ke pesaka yawu mutindu Misiku ke tumisaka. 9 Na manima, Klisto tubaka dyaka: «Munu yandi yayi! Mu me kwiza samu na kusala mambu yina nge zola.» Na yina, yandi katulaka mutindu ya ntete ya kupesa munkayulu, mpe sobaka yawu na mutindu ya zole. 10 Yesu-Klisto salaka mambu yina Nzambi vwandaka zola. Yandi pesaka nzutu ya yandi kaka na mbala mosi, mpe yawu salaka ti beto kuma bantu ya longo. 11 Konso nganga-Nzambi ke telamaka konso kilumbu samu na kusala kisalu ya yandi. Yandi ke pesaka konso ntangu minkayulu ya mutindu mosi yina ke lendaka ata fyoti na kukatula masumu

ya bantu. 12 Kasi Klisto, na manima ya kupesa kana bantu zole to tatu tuba kimbangi na mambu munkayulu kaka mosi samu na masumu ya bantu, ya yimbi yina yandi me sala. 29 Kana ni mutindu yandi kwendaka vwanda ya mankululu na lubakala yina, wapi mutindu ya kitumbu ke kuzwa muntu yina ya Nzambi. 13 Ntangu yayi, Klisto ke na kuvingila ke vwezaka Mwana ya Nzambi? Wapi mutindu ya ntangu yina Nzambi ke vwandisa makulu ya yandi na kitumbu ke kuzwa muntu yina ke talaka ve mfunu zulu ya bambeni ya yandi. 14 Na yina, na munkayulu ya menga ya ngwisani yina kumisaka yandi muntu kaka mosi, yandi me sala ti bayina yandi me kumisa ya longo, mpe ke fingaka Mpeve yina ke lakisaka bantu ya longo vwanda ya kulunga tii seko. 15 Mpeve bumbote? Beno kanisa wapi mutindu kitumbu yina ya Longo mpe ke zabisaka beto yawu. Ya tsyelika, ke lutila ngolo! 30 Ya tsyelika, beto zaba muntu yina yandi ke tubaka: 16 «Mfumu tubaka: Ngewisani yina tubaka: «Ni munu ke vutula yimbi, mpe ni munu mu ke sala na bawu kele mutindu yayi: Mu ke tula ke pesa na konso muntu mvutu yina me fwanana misiku ya munu na katì ya bantima ya bawu, mpe na yandil!» Yandi tubaka mpe: «Mfumu ke fundisa mu ke sonika yawu na mabanza ya bawu.» 17 Yandi bantu nyonso.» 31 Ya kele dyambu ya mpasi mingi tubaka dyaka: «Mu ke bambukila dyaka ve moyo na muntu yina me kubwa na maboko ya Nzambi masumu ya bawu mpe mambu ya bawu ya yimbi.» ya moyo. 32 Beno bambuka moyo na mambu yina 18 Kisika yina ba me lemvokila masumu, ya ke dyaka salamaka bilumbu ya ntete ntangu nsemo ya Nzambi ve mfunu na kupesa munkayulu samu na kuzwa lezimaka na sika ya beno. Beno talaka mpasi mingi, mulemvo ya masumu. 19 Na yina bampangi, beto ke mpe beno vibidilaka na kunwana muzingu ya ngolo. na kimpwanza ya kukota na kivinga ya kulutila longo 33 Ntangu ya nkaka ba vwandaka finga mpe nyokola na lusalusu ya menga ya Yesu. 20 Na lusalusu ya beno na ntawala ya bantu nyonso. Ntangu ya nkaka lele ya nene yina kele nzutu ya yandi mosi, yandi dyaka beno vwandaka lakisa kintwadi ya beno na me zibudila beto nzila ya malu-malu mpe ya luzingu. bayina ba vwandaka sala mutindu yina. 34 Ya tsyelika, 21 Beto kele na nganga-Nzambi yina me lutila bawu beno talaka mpasi kintwadi na bayina vwandaka na nyonso. Yandi ke na kutwadisa dikanda ya Nzambi. boloko. Na kilengi nyonso, beno vwandaka ndima 22 Na yina, beto kwenda pene-pene ya Nzambi na mpe ti ba baka bimvwama ya beno, samu ti beno ntima ya butsyelika, mpe ya kufuluka na kiminu. zaba ti beno kele na bimvwama ya kulutila kitoko Bantima fwana kuvwanda ya kuvedila na mambu mpe yina ke bebaka ve. 35 Na yina, beno bika ve nyonso ya yimbi, mpe banzutu fwana kuvwanda ya kivuvu ya beno. Ni na yawu, beto ke kuzwa musendo kusukula na maza ya kuvedila. 23 Beto tatamana na ya nene. 36 Beno fwana kuvwanda na mvibudulu kuzabisa na pwelele ti beto ke salaka kivuvu ya beto mpe kusala mambu yina Nzambi ke zolaka, samu na sika ya Nzambi. Beto lemba ve samu ti Nzambi na kuzwa nyonso yina yandi pesaka nsilulu. 37 Ya ke lungisaka bansilulu ya yandi. 24 Beto salasana tsyelika, ya kele ya kusonama: «Kaka ntangu fyoti me samu na kutwadisa beto na kuzola bampangi mpe na bikana, kaka ya kulutila fyoti, mpe muntu yina fwana kusala bisalu ya mbote. 25 Beto manga ve na kwenda kukwiza, ke kwiza. Yandi ke lutisa dyaka ve ntangu kuvukana kintwadi na bampangi ya dibuundu mutindu mingi. 38 Muntu ya kudedama na ntawala ya munu bantu ya nkaka me kuma na kifu ya kusala yawu. ke zinga na kiminu. Kana yandi vutuka na manima, Kasi konso muntu na katì ya beto fwana kukindisa mu ke yangalala dyaka na yandi ve.» 39 Na yina bampangi. Ya me lunga mutindu yina samu ti beno me tadila beto, beto kele ve bayina ke vutukaka na zaba ti Kilumbu ya Mfumu me kuma pene-pene. 26 Ya manima mpe ke kwendaka na kuzimbana. Kasi beto tsyelika, kana na manima ya kuzaba butsyelika, beto kele bantu yina ke kwikilaka mpe ke kuzwa mpulusu. tatamana na kusala masumu na luzolo ya beto, ya ke dyaka ve na munkayulu ya nkaka yina lenda kukatula masumu. 27 Ya me bikana kaka ni kuvingila na boma nyonso, lufundusu yina Nzambi ke sala, mpe tiya ya ngolo yina ke nyengisa bambeni ya yandi. 28 Konso muntu yina ke tumamaka ve na Misiku ya Moyize, ke kuzwaka kitumbu ya lufwa ata kutala yandi kyadi,

11 Kuvwanda na kiminu ni kukwikila ti beto ke kuzwa mambu yina beto ke sadilaka kivuvu, mpe kundima butsyelika ya mambu yina ke talanaka ve na meso ya beto. 2 Ba sadilaka bakuluntu ya ntama kimbangi ya mbote samu na kiminu ya bawu. 3 Samu na kiminu, beto ke bakulaka ti Nzambi yidikaka

yinza ya muvimba na kusadila ndinga ya yandi. Bantu nyonso yina kufwaka na kati ya kiminu. Bawu Na yina, bima yina ke talanaka katukaka na bima kuzwaka ve bima yina Nzambi pesaka bawu nsilulu, yina ke talanaka ve. (aiōn g165) 4 Samu na kiminu, kasi bawu vwandaka zaba ti mambu nyonso yina Abele pesaka na Nzambi munkayulu ya kulutila fwanaka salama, mpe bawu yangalalaka na yawu. mbote na yina pesaka Kayini. Ni samu na kiminu Bawu ndimaka ti bawu vwandaka banzenza mpe Nzambi sadilaka Abele kimbangi ti yandi kele muntu bizyeti awa na ntoto. 14 Ya tsyelika, bayina ke zonzaka ya kudedama, samu ti yandi mosi Nzambi ndimaka mutindu yina ke lakisaka na pwelele nyonso ti bawu makabu ya yandi. Abele kufwaka kasi samu na kiminu ke na kusosa yinsi ya bawu mosi. 15 Kana bawu ya yandi, yandi ke na kuzonza ntete. 5 Samu na vwandaka banza yinsi yina bawu katukaka, bawu kiminu, Enoki kwendaka na mazulu samu ti yandi zolaka kuzwa nzila ya kuvutuka kuna. 16 Ya tsyelika, kufwa ve. Ata muntu lendaka tala dyaka yandi, samu bawu vwandaka sosa yinsi ya kulutila kitoko. Yinsi ti Nzambi bakaka yandi. Dibuku ya Nzambi ke tubaka yango, ni yinsi ya mazulu. Ni yawu yina, Nzambi kele ti ntete Enoki kwenda na mazulu, Nzambi sadilaka ve na nsoni ti ba bokila yandi Nzambi ya bawu. Ya yandi kimbangi ti yandi vwandaka yangidika yandi. tsyelika, yandi kubikilaka bawu mbanza. 17 Samu na 6 Kasi ata muntu lenda kuyangidika Nzambi kana kiminu, Abalayami pesaka Isaaki mutindu munkayulu yandi kele ve na kiminu. Ya tsyelika, muntu yina ke na Nzambi ntangu Nzambi mekaka yandi. Abalayami na kukuma pene-pene na Nzambi, fwana kukwikila ti vwandaka ya kukubama na kupesa mwana ya yandi Nzambi kele, mpe ti yandi ke pesaka musendo na kaka mosi Isaaki mutindu munkayulu, ata ti yandi bayina ke sosaka yandi. 7 Samu na kiminu, Nowe kuzwaka bansilulu samu na mwana yina. 18 Nzambi kuwaka mambu yina Nzambi zabisaka yandi, mambu zabisaka yandi: «Ni na Isaaki nge ke kuzwa bana.» yina fwanaka salama mpe yina vwandaka talana 19 Kasi Abalayami vwandaka na kivuvu ti Nzambi ntete ve. Nowe tumamaka na mambu yina Nzambi kele na lulendo ya kuvumbula Isaaki na lufwa. Ni zabisaka yandi, mpe yandi tungaka nzaza samu na yawu yina, Nzambi vutulaka yandi mwana ya yandi kuvuuksisa nzutu ya yandi mpe dikanda ya yandi. Na mutindu muntu yina me vumbuka na lufwa. 20 Samu kusala mutindu yina, yandi lakisaka yimbi ya bantu ya na kiminu, Isaaki pesaka lusakumunu na Yakobi mpe yinza mpe kumaka muntu ya kudedama na meso ya Esawu samu na mambu yina ke kwiza na mantwala. Nzambi samu na kiminu ya yandi. 8 Samu na kiminu, 21 Samu na kiminu, Yakobi sakumunaka bana nyonso Abalayami tumamaka ntangu Nzambi bokilaka yandi. ya Yosefi ntangu yandi kumaka pene-pene na kufwa. Yandi kwendaka na yinsi yina Nzambi fwanaka pesa Yandi fukamaka ya kuyekama na nsongi ya yinti ya yandi, samu ti yawu kuma ya yandi. Yandi kwendaka yandi, mpe sambilaka Nzambi. 22 Samu na kiminu, ata kuzaba kisika yandi vwandaka kwenda. 9 Samu ntangu Yosefi kumaka pene-pene ya kufwa, yandi na kiminu, yandi zingaka mutindu nzenza na yinsi tubaka ti bana ya Isayeli ke basika na yinsi ya Ngipiti, yina Nzambi pesaka yandi nsilulu. Yandi zingaka na mpe zabisaka yinki bawu fwanaka sala na mikwa kati ya yinzo ya lele mutindu mosi mpe na manima ya nzutu ya yandi. 23 Samu na kiminu, bibuti ya ya yandi Isaaki na Yakobi yina Nzambi pesaka mpe Moyize bumbaka Moyize bangonda tatu na manima nsilulu yina. 10 Ya tsyelika, Abalayami vwandaka ya mbutukulu ya yandi. Bawu salaka mutindu yina, vingila mbanza yina kele na bayinzo yina lendaka samu ti yandi vwandaka mwana ya kitoko, mpe bawu kubwa ve, mpe yina Nzambi kele yandi mosi Kiyidiki vwandaka ve na boma na kumanga na kutumama mpe Kitungi. 11 Samu na kiminu, Saala kuzwaka na Musiku ya ntinu. 24 Samu na kiminu, ntangu mwana na lulendo ya Nzambi, ata ti yandi vwandaka Moyize kumaka muntu ya kukula, yandi mangaka buta ve mpe ti yandi vwandaka me nuna. Yandi ti ba bokila yandi mwana ya mwana ya Falawo. 25 vwandaka na kivuvu ti nsilulu yina Nzambi pesaka Yandi soolaka na kutala mpasi kintwadi na bantu ya yandi ke salama. 12 Ni yawu yina, na muntu kaka dikanda ya Nzambi, kasi ve kuzinga mwa ntangu mosi ya kiboba yina kumaka pene-pene na kufwa, na kati ya mikembo ya masumu. 26 Yandi talaka ti butukaka bana mingi. Bawu vwandaka mingi mutindu kuvweza yandi, mutindu ba vwezaka Masiya, kele bambwetete ya zulu mpe mutindu munyenge ya kimwama ya kulutila nene na bimwama ya yinsi ya kumu ya mubu yina ba lenda zaba ve lutangu. 13 Ngipiti. Ya tsyelika, yandi sikikaka meso ya yandi na

musendo yina ke kwiza. 27 Samu na kiminu, Moyize ya kuyuma mpe na myongo. Bawu vwandaka zinga katukaka na yinsi ya Ngipiti ata kuvwanda na boma na kati ya bibumbamanu ya nene ya matadi, mpe na ya ntinu. Yandi vwandaka ya kukwikama mutindu kati ya mabulu. 28 Samu na kiminu, Moyize salaka mukembo ti yandi vwandaka tala Nzambi yina ke talanaka ve. 29 Samu na kiminu, Moyize salaka mukembo ya Paki, mpe pesaka muswa ya kutula menga na myelo ya bayinzo, samu ti mbazi yina ke pesaka lufwa, kufwa ve mwana ya ntete ya konso dikanda ya Isayeli. 30 Samu na kiminu, bantu ya Isayeli sabukaka mubu ya mbwaki mutindu ti ya vwandaka ntoto ya kuyuma. Kasi ntangu bantu ya Ngipitimekaka na kusala mpe mutindu mosi, bawu dyamaka. 31 Samu na kiminu, bibaka ya lupangu ya mbanza Yeliko kubwaka, ntangu bantu ya Isayeli tambulaka penepene ya yawu bilumbu nsambwadi na kwendaka zunga yawu. 32 Samu na kiminu, Layabe, kento ya kindumba kufwaka ve kintwadi na bayina mangaka na kutumama na Nzambi, samu ti yandi yambaka na mbote nyonso bantu ya Isayeli yina kwizaka na mansweki. 33 Na luve ya kiminu, bawu nungaka bayinsi mingi. Bawu sadilaka mambu ya kudedama, mpe bawu kuzwaka bima yina Nzambi pesaka nsilulu. Bawu kangaka bayinwa ya bankosi, 34 bawu kufwaka tiya ya ngolo, mpe vuukaka na lufwa ya mbele. Bawu kuzwaka bimbemvo, kasi bawu kumaka dyaka na ngolo. Bawu lakisaka ngolo ya bawu na muzingu, mpe bawu kimsaka bankonga ya binwani ya bayinsi ya nkaka. 35 Na luve ya kiminu, bakento talaka bantu ya bawu yina vumbukaka na lufwa. Kasi ba talisaka bantu ya nkaka mpasi ya kulutila. Bawu mangaka ti ba katula bawu na kati ya bampasi yina ya lufwa. Bawu vwandaka na kivuvu ti Nzambi ke vumbula bawu na lufwa samu na kuzwa luzingu ya kulutila mbote. 36 Bantu ya nkaka dyaka vibidilaka bifingu mpe bikoti. Ba kangaka bantu ya nkaka basinga ya bisengo, mpe ba tulaka bawu na boloko. 37 Ba kufwaka bantu ya nkaka na kubula bawu matadi. Ba zengaka ba ya nkaka na dingwengwe na bandambu zole to na kufwa bawu na mbele. Ba ya nkaka vwandaka soba konso ntangu kisika ya kuzinga. Bawu vwandaka Iwata bilele ya mpusu ya mameme to ya bankombo. Bawu vwandaka bampatu. Ba vwandaka nyokola mpe talisa bawu mpasi mingi. 38 Yinza zolaka ve bantu yina! Bawu vwandaka tambula kisika ni kisika na bayinsi

ya kuyuma mpe na myongo. Bawu vwandaka zinga na kati ya bibumbamanu ya nene ya matadi, mpe na bawu kimbangi ya mbote samu na kiminu ya bawu. Kasi bawu kuzwaka ve bima yina Nzambi pesaka nsilulu. 40 Mutindu Nzambi kanisaka dyambu ya kulutila dyaka mfunu samu na beto, yandi zolaka ve ti bawu kuzwa bima yina kana beto kele ve na bawu.

12 Na yina me tadila beto, beto kele ya kuzunga na nkonga yayi ya nene ya bambangi. Na yina, beto losa dema mpe masumu yina me simba beto. Beto vwanda na kibakala samu na kukima tii na nsukunu, mbangu yina Nzambi me zabisa beto na kukima. 2 Beto sikika meso ya beto na sika ya Yesu samu ti yandi kele mbandukulu mpe nsukunu ya kiminu ya beto. Yandi ndimaka na kufwa na kulunsi ata kutala nsoni ya lufwa yina, samu ti yandi zabaka kilengi yina vwandaka vingila yandi. Ntangu yayi, yandi kele ya kuvwanda na lubakala ya kiti ya kintinu ya Nzambi. 3 Beto banza wapi mutindu yandi vibidilaka bampasi yina ba talisaka yandi na misumuki yina vwandaka yina yandi. Na yina, beno vutuka ve na manima mpe beno lemba ve. 4 Nabunu beno vibidila tii na lufwa muzingu yina beno ke na kunwana na masumu. 5 Beno me zimbana nkodusulu yina Nzambi zabiska beno mutindu bana ya yandi: «Mwana ya munu, yindula mbote kana Mfumu ke na kusungika nge, mpe kuvwanda ve ya kulemba ntangu yandi ke sembaka nge. 6 Ya tsyelika, Mfumu ke sungikaka muntu yina yandi ke zolaka, mpe ke pesaka kitumbu konso mwana yina yandi ke yambaka.» 7 Ni samu na kusungika beno, Nzambi ke sembaka beno. Nzambi ke na kubakila beno mutindu bana ya yandi. Ya kele na mwana yina tata ke sungikaka ve? 8 Kana Nzambi ke sungikaka beno ve mutindu ya kele samu na bana nyonso ya yandi, beno kele ve bana ya yandi ya tsyelika, kasi bana ya makangu. 9 Beto fwana kubambuka moyo na batata ya beto awa na ntoto. Bawu ke sungikaka beto, mpe beto ke zitisaka bawu. Na yina, beto fwana kutumama ya kulutila na Tata ya beto ya mazulu, mpe beto ke zinga. 10 Batata ya beto ke salaka yawu kaka na mwa ntangu mutindu bawu zola. Kasi Tata ya beto ya mazulu ke sungikaka beto samu na mbote ya beto, samu ti yandi sadisa beto na kukuma bantu ya longo mutindu yandi. 11 Ba ke na sungika

beto ntangu yayi, mpe yawu ke na kupesa ve beto ke na kulakisa dyambu yina me lutila dyambu yina nsayi, kasi mawa. Kasi na bantangu ke kwiza, bayina lakisaka menga ya Abele. 25 Beno sala keba! Beno ndimaka masembo ke kuzwa kizunu mpe ke zinga manga ve na kuwa muntu yina ke na kuzonzila beno. na ludedomo. 12 Na yina, beno lambula maboko Bayina mangaka na kuwa muntu yina vwandaka ya beno yina me lemba, mpe beno pesa ngolo na kebisa bawu awa na ntoto, kuzwaka kitumbu ya makoto ya beno yina ke na kutekita! 13 Beno tambula Nzambi. Na yina, kana bawu kuzwaka kitumbu, beto na banzila ya kutengama ve, samu ti dikulu ya muntu mpe ke kuzwa kitumbu kana beto manga na kuwa ya kifumua kufisuka ve, kasi yawu beluka. 14 Beno muntu yina kele na mazulu mpe ke na kuzonzila sala ngolo na kuvwanda na kizunu na bantu nyonso, beto. 26 Na ntama, ndinga ya yandi ningisaka ntoto, mpe na kuzinga na bulongo, kana ve muntu lenda Kasi ntangu yayi, yandi me pesa beto nsilulu yayi: kutala ve Mfumu. 15 Beno sala keba, samu ti ata «Mbala mosi dyaka, mu ke ningisa kaka ntoto ve, muntu kondwa bumbote ya Nzambi. Beno sala mpe kasi mu ke ningisa mpe zulu.» 27 Bampova «mbala keba, samu ti ata muntu vwanda mutindu myanzi ya mosi dyaka» ke na kulakisa ti bima yina Nzambi ndudi yina ke na kukula mpe ke na kubebisa bantu yidikaka ke ningana mpe ke zimbana, samu ti bima mungi. 16 Beno sala keba, samu ti ata muntu zinga na yina lenda kuningana ve tatamana na kuvwanda. kindumba to safula bima ya Nzambi mutindu Esawu 28 Na yina, beto tonda Nzambi, samu ti yandi me yina tekisaka buyaya ya yandi samu na madya. 17 pesa beto Kimfumu yina ba lenda kuningisa ve. Beto Beno zaba yawu ti na manima, Esawu zolaka kuzwa sambilia yandi na mutindu yina ke yangidikaka yandi, lusakumunu ya tata ya yandi, kasi tata mangaka. na kivuvu mpe buzitu. 29 Ya tsyelika, Nzambi ya beto Yandi lendaka ve na kusobisa tata ya yandi mabanza kele tiya yina ke nyengisaka.

na dyambu yina ata ti yandi vwandaka dila na kusosa na kubaka dyaka buyaya ya yandi. 18 Beno me kuma ve pene-pene ya kima yina bantu ke lendaka na kusimba mutindu mongo ya Sinayi yina vwandaka na tiya ya nene, mpimpa, kitombe, mupepe ya ngolo, 19 makelele ya kulumenta, mpe muningu ya ndinga. Ntangu bantu ya Isayeli kuwaka ndinga yina, bawu mangaka ti ba zabisa bawu dyaka mambu ya nkaka. 20 Ya tsyelika, bawu vibidilaka ve na kuwa mambu yayi: «Konso muntu yina ke simba mongo yina, ata ya vwanda kibulu, ba ke kufwa yandi na matadi.» 21 Mambu yina ba talaka vwandaka pesa boma ya kulutila. Na yina, Moyize tubaka: «Mu ke na boma, mpe mu ke na kutekita.» 22 Kasi beno me kuma pene-pene na mongo ya Siyone mpe na mbanza ya Nzambi ya moyo. Mbanza yango, ni Yelusalemi ya mazulu kisika mafunda mungi ya bambazi ke na kuyangalala na kat iya mukembo. 23 Beno me kuma pene-pene ya kisika yina me vukana bana ya ntete ya Nzambi, mpe yina bankumbu kele ya kusonama na mazulu. Beno me kuma pene-pene na Nzambi yina kele mufundisi ya bantu nyonso, mpe pene-pene ya bampeve ya bantu ya kudedama yina Nzambi me kumisa bantu ya kulunga. 24 Beno me kuma pene-pene na Yesu yina vutulaka bundiku na kat iya ngwisani ya malu-malu, mpe pene-pene na menga ya yandi yina yandi me mwanga beno. Menga yango

ke na kulakisa dyambu yina me lutila dyambu yina 25 Beno sala keba! Beno ndimaka masembo ke kuzwa kizunu mpe ke zinga manga ve na kuwa muntu yina ke na kuzonzila beno. na ludedomo. 12 Na yina, beno lambula maboko Bayina mangaka na kuwa muntu yina vwandaka ya beno yina me lemba, mpe beno pesa ngolo na kebisa bawu awa na ntoto, kuzwaka kitumbu ya makoto ya beno yina ke na kutekita! 13 Beno tambula Nzambi. Na yina, kana bawu kuzwaka kitumbu, beto na banzila ya kutengama ve, samu ti dikulu ya muntu mpe ke kuzwa kitumbu kana beto manga na kuwa ya kifumua kufisuka ve, kasi yawu beluka. 14 Beno muntu yina kele na mazulu mpe ke na kuzonzila sala ngolo na kuvwanda na kizunu na bantu nyonso, beto. 26 Na ntama, ndinga ya yandi ningisaka ntoto, mpe na kuzinga na bulongo, kana ve muntu lenda Kasi ntangu yayi, yandi me pesa beto nsilulu yayi: kutala ve Mfumu. 15 Beno sala keba, samu ti ata «Mbala mosi dyaka, mu ke ningisa kaka ntoto ve, muntu kondwa bumbote ya Nzambi. Beno sala mpe kasi mu ke ningisa mpe zulu.» 27 Bampova «mbala keba, samu ti ata muntu vwanda mutindu myanzi ya mosi dyaka» ke na kulakisa ti bima yina Nzambi ndudi yina ke na kukula mpe ke na kubebisa bantu yidikaka ke ningana mpe ke zimbana, samu ti bima mungi. 16 Beno sala keba, samu ti ata muntu zinga na yina lenda kuningana ve tatamana na kuvwanda. kindumba to safula bima ya Nzambi mutindu Esawu 28 Na yina, beto tonda Nzambi, samu ti yandi me yina tekisaka buyaya ya yandi samu na madya. 17 pesa beto Kimfumu yina ba lenda kuningisa ve. Beto Beno zaba yawu ti na manima, Esawu zolaka kuzwa sambilia yandi na mutindu yina ke yangidikaka yandi, lusakumunu ya tata ya yandi, kasi tata mangaka. na kivuvu mpe buzitu. 29 Ya tsyelika, Nzambi ya beto Yandi lendaka ve na kusobisa tata ya yandi mabanza kele tiya yina ke nyengisaka.

13 Beno tatamana na kuzolasana mutindu bampangi. 2 Beno zimbana ve na kuyamba banzenza na bayinzo ya beno. Ya tsyelika, na kusala mutindu yina, bantu ya nkaka yambaka bambazi ata kuzaba. 3 Beno fwana kubambuka moyo na bayina kele na boloko mutindu ti beno kele na boloko kintwadi na bawu. Beno bambuka moyo mpe na bayina ba ke na kutilisa mpasi, samu ti beno mpe kele na nzutu mutindu bawu. 4 Bantu nyonso fwana kuzitisa makwela. Bakala fwana kusala ve kinsunza, mutindu mosi mpe kento ya yandi. Nzambi ke fundisa bantu ya kindumba mpe ya kinsuza. 5 Beno fwana kuwanda ve na nkadulu ya kuzola mbongo. Beno yangalala na bima yina kele na beno, samu ti yandi mosi Nzambi tubaka: «Mu ke bika nge ve, mu ke kabuka ve na nge.» 6 Na yina, beto lenda kutuba na kivuvu nyonso: «Mfumu kele kisadisi ya munu mpe mu ke vwanda ve na boma ya kima. Yinki muntu lenda kusala munu?» 7 Beno fwana kubambuka moyo na bantwadisi ya beno yina zabisa beno mambu ya Nzambi. Beno kanisa wapi mutindu luzingu ya bawu sukaka, mpe beno landa ndyatulu ya bawu na kiminu. 8 Yesu-Klisto ke kaka mutindu mosi mazono, bubu yayi, mpe bantangu nyonso. (aiōn g165) 9 Beno bika ve ti ba vuna beno na konso mutindu ya bandongosolo ya malu-malu. Ya kele mbote ti bumbote ya Nzambi

kindisa bantima ya beno, kasi ve misiku yina me (aiōn g165) 22 Bampangi, mu ke na kutumisa beno na tadila madya. Bayina ke sadilaka misiku yina, ke kuwa na mvibudulu nyonso mambu ya nkindusulu kuzwa ve ndandu na yawu. 10 Banganga-Nzambi ke yina mu me zabisa beno. Na kutala mbote, mukanda salaka kisalu ya bawu na kat iya kivinga ya longo. ya munu kele yinda mingi ve. 23 Mu ke na kuzabisa Kasi bawu kele ve na muswa ya kudya bima yina ba beno nsangu yayi: Mpangi ya beto Timote ke dyaka ke pesaka mutindu munkayulu na mesa ya kuyoka ve na boloko. Kana yandi kuma mbangu awa, mu ke minkayulu. 11 Nganga-Nzambi ya ntete ke nataka kwiza na yandi samu na kutala beno. 24 Beno pesa menga ya bibulu na kat iya kivinga ya kulutila longo mbote na sika ya bantwadisi nyonso ya beno, mpe samu na mulemvo ya masumu. Kasi ba ke basisaka na bantu nyonso ya longo. Bampangi ya yinsi ya Itali banzutu ya bibulu yina na ngaanda ya mbanza samu me fidisa beno bambote. 25 Bika ti lusakumunu ya na kuyoka yawu, ntama na kivwandu. 12 Ni yawu Nzambi kuvwanda na beno nyonso.

yina, Yesu mpe kufwaka na ngaanda ya mbanza samu na kuvedisa bantu nyonso na menga ya yandi mosi. 13 Na yina, beto basika na mbanza, ntama na kivwandu mpe beto kwenda kubwabana yandi, samu ti ba vweza beto mutindu ba vvezaka yandi. 14 Ya tsyelika, awa na ntoto beto kele ve na mbanza yina ke vwanda seko. Kasi beto ke na kusosa mbanza yina ke kwiza na mantwala. 15 Na yina, na luve ya Yesu, beto bika ve na kupesa na Nzambi masiika mutindu munkayulu. Ya zola kutuba: Bampova ya yinwa ya beto yina ke na kukembisa Nkumbu ya yandi. 16 Beno fwana kuzimbana ve na kusala mambu ya mbote, mpe na kusalasana. Ni minkayulu ya mutindu yina Nzambi ke zolaka. 17 Beno zitisa bantwadisi ya beno, mpe beno tumama na bawu. Ya tsyelika, bawu ke bikaka ve na kukeba beno mbote, samu ti bawu ke zabisa na sika ya Nzambi wapi mutindu bawu kebaka beno. Beno fwana kusala nyonso yina me lunga, samu ti bawu sala kisalu ya bawu na kilengi. Bawu fwana kusala yawu ve na manyongo, kana ve beno ke kuzwa ndandu ve. 18 Beno sambidila beto. Beto ke na kivuvu ti beto kele ve na dyambu ya yimbi na kat iya bantima ya beto, samu ti beto ke sosaka kaka na kuvwanda na nkadulu ya mbote na mambu nyonso. 19 Mu ke na kulomba beno na kusambilia Nzambi, samu ti yandi pesa munu nzila ya kuvutuka na nswalu nyonso na sika ya beno. 20 Nzambi yina ke pesaka kizunu, vumbulaka Mfumu ya beto Yesu na kat iya bantu ya kufwa. Nzambi me kumisa yandi muvungi ya nene ya mameme, na lusalusu ya menga ya yandi yina salaka ngwisani ya bantangu nyonso na beto. (aiōnios g166) 21 Bika ti Nzambi kupesa beno ngolo ya kusala mambu ya mbote, samu ti beno lungisa luzolo ya yandi. Bika ti na lusalusu ya Yesu-Klisto, yandi sala na beto mambu yina ke yangidikaka yandi. Nkembo kuvwanda na Yesu-Klisto tii seko! Ameni.

Zaki

1 Ni munu Zaki yina kele kisadi ya Nzambi mpe ya

MfumuYesu-Klisto, mu ke na kusonika mukanda yayi na sika bifumba kumi na zole ya kumwangana na yinza nyonso. Mbote ya beto! 2 Bampangi, beno yangalala mingi na konso ntotolo yina ke kuminaka beno. 3 Beno bambuka moyo ti, ntangu kiminu ya beno ke nungaka bantontolo, yawu ke pesaka beno mvibudulu. 4 Kasi mvibudulu ya beno fwana kuvwanda ya kulunga. Na yina, beno ke fwana bantu ya kulunga mpe ya kudedama, mpe beno ke kondwa kima ve. 5 Kana muntu na kati ya beno ke na kukondwa ndwenga, yandi lomba yawu na Nzambi, mpe Nzambi ke pesaka yandi yawu, samu ti Nzambi ke pesaka na bantu nyonso na ntima ya mbote mpe ata kupesa masembo. 6 Kasi yandi lomba yawu na kiminu ata kusala ntembe. Muntu yina ke na kusala ntembe kele mutindu maza ya mubu yina mupepe ke na kuningisa mpe kunanguna. 7 Muntu ya mutindu yina fwana kubanza ve ti yandi ke kuzwa kima na Mfumu. 8 Yandi kele muntu ya ntembe yina ke sobaka mabanza mpe nkadulu ya yandi konso ntangu. 9 Mpangi yina kele mwelero fwana kuvwanda na nsayi, samu ti Nzambi ke zangula yandi. 10 Mpangi yina kele mwamama fwana kuvwanda na nsayi ntangu Nzambi ke kulula yandi. Mutindu kifulu ya mfinda, mwamama ke zinga ntangu mingi ve. 11 Ntangu ke basikaka, mpe tiya ya yawu ya kulutila ke yumisaka matiti. Kifulu ke kubwaka, mpe kitoko ya yawu ke manisaka. Ni mutindu yayi mwamama ke kufwa mpe ke bika bisalu ya yandi. 12 Kyese na muntu yina ke vibidilaka bantontolo. Na manima ya kununga yawu, yandi ke kuzwa luzingu ya mankululu mutindu Nzambi salaka nsilulu na bayina ke zolaka yandi. 13

Ntangu bantontolo ke kuminaka muntu, yandi bikaka na kutuba: «Nzambi ke na kutonta munu.» Mambu ya yimbi lenda kutonta Nzambi ve, mpe Nzambi lenda kutonta muntu ve. 14 Kasi muntu ni muntu kele ya kutonta ntangu yandi ke fwandaka na bansatu ya yimbi, mpe ke landaka yawu. 15 Ntangu beto ke sadilaka bansatu ya yimbi, yawu ke kumaka disumu, mpe ntangu disumu ke kumaka kifu ya konso ntangu, yawu ke pesaka lufwa. 16 Bampangi ya munu ya luzolo, muntu vuna beno ve. 17 Makabu nyonso ya kulutila mbote ke katukaka na zulu, na sika ya

Nzambi, Kiyidiki ya bansemo ya zulu. Mpe na sika ya yandi, nsobolo ke fwandaka ve. Yandi ke sobaka ve mutindu mpewo ke sobaka bisika. 18 Na luzolo ya yandi mpe na lusalusu ya mambu ya yandi ya butsyelika, Nzambi pesaka beto luzingu, samu ti beto fwana na mantwala ya bima nyonso yina yandi yidikaka. 19 Bampangi ya munu ya luzolo, beno bambuka moyo na mambu yayi: Konso muntu fwana kuvwanda ya kukubama na kuwa, kasi yandi fwana kuzonza mpe kudasuka na nswali ve, 20 samu ti muntu ya kudasuka ke salaka ve mambu ya kulunga na ntawala ya Nzambi. 21 Ni yawu yina, beno bika mambu nyonso ya busafu mpe mavanga nyonso ya yimbi. Beno ndima na lembami mambu yina Nzambi tulaka na bantima ya beno, samu ti yawu lenda kuvuukisa beno. 22 Ya me lunga ve na kuwa kaka mambu ya Nzambi, kasi beno fwana kusadila yawu. Kana beno sadila yawu ve, beno ke na kuvuna banzutu ya beno mosi. 23 Muntu yina ke kuwaka mambu ya Nzambi, mpe ke sadilaka yawu ve me fwanana na muntu yina ke na kutala kizizi ya yandi na kitala-tala. 24 Na manima ya kutala kizizi ya yandi, yandi ke kwenda mpe ke zaba dyaka ve wapi mutindu yandi kele. 25 Kasi muntu yina ke yindulaka na Musiku ya kulunga yina ke pesaka beto kimpwanza, ke fwandaka ya kwikama na mambu yina. Yandi ke sosaka kaka ve na kuwa yawu, kasi ke sadilaka yawu. Muntu ya mutindu yina ke tala nsayi na bisalu ya yandi. 26 Kana muntu ke na kukanisa ti yandi ke sambilaka ya tsyelika, kasi yandi zaba ve kukutika yinwa ya yandi, yandi ke na kuvunama, mpe kusambila ya yandi kele mpamba. 27 Kusambila ya kuvedila mpe ya tsyelika na ntawala ya Tata Nzambi, ni kusadisa bansaana mpe mifwidni na bampasi ya bawu, mpe kusumuka ve na mambu ya yimbi ya yinza.

2 Bampangi, beno ke na kuzinga na kiminu na Mfumu ya beto ya nkembo Yesu-Klisto. Na yina, beno fwana kuswasikisa bantu ve. 2 Beno tala kifwani yayi: Mwamama yina me Iwata bake ya wolo mpe kinkuti ya ntalu me kota na kimvuka ya beno. Mputu yina me Iwata kinkuti ya yimbi me kota kuna mpe. 3 Beno ke pesa buzitu mingi na muntu yina me Iwata kinkuti ya ntalu, mpe beno ke tubila yandi: «Kwiza fwanda awa na kisika ya buzitu.» Kasi beno ke tuba na mputu: «Vwanda ya kutelama awa!» To «Vwanda awa, pene-pene na kisika ya kutula makulu

ya munu.» 4 Kana beno ke salaka mutindu yina, talaka ya kudedama nkooko ya beto Abalayami samu beno ke swasikisaka bantu, mpe beno ke fundisaka na bisalu ya yandi ntangu yandi pesaka mwana ya bantu na mabanza ya beno ya yimbi. 5 Bampangi yandi Isaaki mutindu munkayulu na zulu ya kiyokolo ya munu ya luzolo, beno kuwa! Nzambi soolaka ya minkayulu. 22 Nge ke na kutala ti kiminu ya yandi bampatu ya yinza, samu ti bawu vvanda bamvwama vvandaka na bisalu, mpe kiminu ya yandi kumaka ya na kiminu, mpe kuzwa Kimfumu yina yandi salaka kudedama samu na bisalu yina yandi salaka. 23 Na nsilulu na bayina ke zolaka yandi. 6 Kasi beno ke yina, mambu yina ba sonikaka na Dibuku ya Nzambi yinaka bampatu. Beno ke zitisaka bamvwama yina salamaka: «Abalayami kwikilaka na Nzambi, mpe ke nyokolaka beno, mpe ke nataka beno na ntawala Nzambi talaka yandi muntu ya kudedama samu na ya mifundisi. 7 Ni bawu mpe ke safulaka nkumbu kiminu ya yandi», mpe ba bokilaka yandi ndiku ya ya mbote yina Nzambi pesaka beno. 8 Dibuku ya Nzambi. 24 Beno me tala! Muntu kele ya kudedama Nzambi ke zabisaka: «Zola mpangi ya nge mutindu na meso ya Nzambi samu na kiminu kaka ve, kasi nge mosi.» Ya kele Musiku ya Kimfumu ya Nzambi. mpe samu na bisalu ya yandi. 25 Mutindu mosi mpe Kana beno ke sadilaka yawu, beno ke salaka mambu Layabe kento ya kinsuza talanaka ya kudedama na ya mbote. 9 Kasi, kana beno ke swasikisaka bantu, meso ya Nzambi samu na bisalu ya yandi ntangu beno ke salaka disumu, mpe Musiku ke bedisaka yandi yambaka bantumwa ya Isayeli, mpe vutulaka beno, samu ti beno ke tumamaka na yawu ve. 10 bawu na nzila ya nkaka. 26 Na yina, mutindu nzutu Kana muntu me tumama na Misiku nyonso, kasi yandi kele ya kufwa kana mwela kele ve, mutindu mosi me lembana na kutumama na mosi, yandi me sumuka mpe, kiminu kele ya kufwa kana bisalu kele ve. na Misiku nyonso. 11 Nzambi yina tubaka «Kusala kinsuza ve», tubaka mpe «Kufwa muntu ve.» Na yina, kana muntu me sala kinsuza ve, kasi yandi me kufwa muntu, yandi me tumama ve na Misiku. 12 Na yina, beno fwana kuzonza mpe kudyatila mutindu bantu yina Musiku ya kimpwanza ke fundisa. 13 Ntangu Nzambi ke fundisa bantu, yandi ke tala ve kyadi na bayina ke talaka ve bampangi kyadi. Kasi bayina ke talaka bampangi kyadi, ke nunga lufundusu. 14 Bampangi, wapi mfunu na kutuba «Mu ke na kiminu» kana yawu lenda katalana ve na bisalu ya mbote? Kiminu ya mutindu yina lenda kuvuukisa ve. 15 Kana mpangi ya beno kele ve na lele ya kulgwata, to ke na madya ve, 16 samu na yinki beno ke tubila yandi: «Kwenda mbote! Lwata binkuti ya madidi, mpe kudya mbote!» Kuzabisa yandi mutindu yina kele mambu ya mpamba kana beno pesa yandi ve bima yina ke na yandi nsatu. 17 Mutindu mosi, kana kiminu ke na katalana ve na bisalu ya mbote, yawu kele ya kufwa. 18 Kasi muntu ke tubila munu: «Nge, nge ke na kiminu, mpe munu, mu ke salaka bisalu ya mbote.» Mu ke vutula yandi: «Lakisa munu kiminu ya nge ata bisalu, mpe mu ke lakisa nge kiminu ya munu na bisalu ya munu.» 19 Nge ke kwikilaka ti ya ke kaka na Nzambi mosi. Ya ke mambu ya mbote. Bampeve ya yimbi mpe ke kwikilaka yawu, mpe ba ke tekitaka na boma. 20 Muntu ya ndwenga ve! Mu ke lakisa nge ti kiminu ata bisalu kele mpamba. 21 Nzambi

3 Bampangi, beno vvanda milongisi mingi ve ya Mambu ya Nzambi. Beno zaba ti beto milongisi ke utila bantu ya nkaka na kuzwa lufundusu ya kulutila ngolo. 2 Beto nyonso ke kubwaka na masumu bambala mingi. Kana muntu ke kubwaka ve na nzonzolo ya yandi, yandi kele muntu ya kulunga yina lenda kukutika nzutu ya yandi nyonso. 3 Beto ke tulaka kisengo ya fyoti na yinwa ya bampunda, samu ti bawu tumama na beto. Na kisengo yina, beto lenda kutwadisa mpe nzutu nyonso ya bawu. 4 Beno tala masuwa: Yawu kele nene mingi, mpe bitembo ke nataka yawu, kasi ni dibaya ya fyoti ke twadisaka yawu, mpe yawu ke kwendaka kisika kinati-masuwa ke zolaka. 5 Mutindu mosi, yinwa kele kinama ya fyoti ya nzutu, kasi yawu lenda lakisa lulendo ya nene. Beno tala wapi mutindu tiya ya fyoti lenda kuyoka mfinda ya nene. 6 Yinwa kele mutindu tiya. Kinama yayi ya nzutu kele ya kufuluka na yimbi, mpe ke bebisaka nzutu nyonso ya beto. Yawu ke fulusaka lizingu nyonso ya beto na tiya yina ke katukaka na mbungulu. (Geenna g1067) 7 Muntu lenda kuyala mitindu mingi ya bibulu ya mfinda, ya bandeke, ya banyoka mpe ya bambisi ya maza, mpe yandi ke yalaka bawu. 8 Kasi ata muntu ke lendaka na kuyala yinwa, samu ti yawu kele kima ya yimbi yina muntu lenda kukutika ve. Yawu ke ya kufuluka na misa yina ke kufwaka bantu. 9 Na yawu, beto ke kembilaka Mfumu Nzambi

Tata ya beto, mpe kaka ni na yawu, beto ke singaka mambu yayi kele ya mpamba? 6 Kasi Nzambi ke bantu yina Nzambi yidikaka na kifwani ya yandi. 10 pesaka beto lusakumunu ya kulutila nene. Dibuku ya Mambu ya kukembila mpe ya kusinga ke basikaka Nzambi ke na kutuba: «Nzambi ke mangaka bantu na yinwa kaka mosi. Bampangi, ya fwana kuvwanda ya lunangu, kasi yandi ke pesaka bantu ya mpamba mpila yina ve. 11 Mukelo mosi lenda kubasisa ve lusakumunu.» 7 Na yina, beno tumama na Nzambi. maza ya mbote mpe ya ndudi. 12 Bampangi, yinti ya Beno tatamana na kumanga Satana, mpe yandi ke fike lenda kubuta ve bambuma ya olive, mpe yinti kima ntama na beno. 8 Beno kwiza pene-pene na ya vinu lenda kubuta ve bafike. Mukelo ya maza ya Nzambi, mpe yandi ke kwiza pene-pene na beno. mungwa lenda kubasisa ve maza ya mbote. 13 Kana Beno misumuki, beno sukula maboko ya beno, mpe na kati ya beno kele na muntu ya ndwenga mpe ya beno bantu ya bantima zole, beno vedisa bantima mayela, yandi lakisa yawu na ndyatulu ya mbote, ya beno. 9 Beno vwanda na kyadi. Beno dila, mpe mpe na kusala bisalu na lembami mpe na ndwenga. beno nyonga. Beno balula kuseka ya beno na kudila, 14 Kasi, kana beno kele na musoki mpe ke zolaka mpe kyeze ya beno na kyadi. 10 Beno kuluka na kuswana, beno bika na kuzonza na lunangu mpe ntwala ya Nzambi, mpe yandi ke zangula beno. 11 beno bika na kumanga butsyelika. 15 Ndwenga ya Bampangi, beno bika na kuzonza mambu ya yimbi mutindu yina ke katukaka ve na zulu, kasi yawu kele beno na beno. Ya tsyelika, muntu yina ke na kuzonza ya yinza mpe ya kimuntu. Ya ke katukaka na Satana. mambu ya yimbi na nzutu ya mpangi, to yina ke na 16 Kisika kele musoki mpe bansatu ya kuswana, kufundisa mpangi ke na kuzonza mambu ya yimbi muvusu na mambu nyonso ya yimbi kele kuna mpe. na Misiku mpe ke na kufundisa yawu. Kasi, kana 17 Kasi muntu yina ke na ndwenga yina ke katukaka nge ke na kufundisa Misiku, nge kele ve muntu yina na zulu ke ntete-ntete na ntima ya kuvedila. Yandi ke ke tumamaka na Misiku, kasi nge kele mufundisi ya zolaka kizunu, lembami mpe bundiku. Yandi ke talaka yawu. 12 Kaka ni Nzambi ke pesaka misiku, mpe kele bantu kyadi, mpe ke salaka bisalu mingi ya mbote. mufundisi. Kaka ni yandi lenda kuvuukisa to kufwa. Yandi ke talaka bantu nyonso mutindu mosi, mpe ke Kasi nge, nani nge kele samu na kufundisa mpangi na bantima zole ve. 18 Bantu yina ke zolaka kizunu ya nge? 13 Ntangu yayi, beno kuwa munu mbote, ke kunaka yawu na kizunga ya bawu, mpe mbuma beno bayina ke tubaka: «Bubu yayi to mbasi, beto ke yina bawu ke bukaka ni ludedomo.

4 Beno ke nwanaka mpe ke swanaka, samu ti bantima ya beno ke ya kufuluka na bansatu ya yimbi ya kusadila mbanza ya beno ya munimi. 2 Beno ke vwandaka na nsatu ya kima, kasi beno ke lendaka ve na kuzwa yawu. Na yina, beno ke kubamaka na kufwa mpangi. Beno ke vwandaka na nsatu ya kima ya nkaka, kasi beno ke lendaka ve na kuzwa yawu. Na yina, beno ke swanaka mpe ke nwanaka. Beno ke kuzwaka ve bima yina ke na beno nsatu, samu ti beno ke lombaka yawu ve na Nzambi. 3 Beno ke lombaka, kasi beno ke kuzwaka kima ve, samu ti beno ke lombaka na mutindu ya yimbi. Beno ke lombaka samu na kusadila bansatu ya beno ya yimbi. 4 Bantu ya masumu! Beno zaba ve ti kuzola mambu ya yinza, ni kuyina Nzambi? Muntu yina ke zolaka kuvwanda nkundi ya yinza ke kumaka mbeni ya Nzambi. 5 Na Dibuku ya Nzambi, ba sonikaka: «Nzambi ke salaka beto kimbanda samu na mpeve yina yandi tulaka na beto.» Beno banza ti

Beno misumuki, beno sukula maboko ya beno, mpe na kati ya beno kele na muntu ya ndwenga. Beno bantu ya bantima zole, beno vedisa bantima mayela, yandi lakisa yawu na ndyatulu ya mbote, ya beno. 9 Beno vwanda na kyadi. Beno dila, mpe mpe na kusala bisalu na lembami mpe na ndwenga. beno nyonga. Beno balula kuseka ya beno na kudila, 14 Kasi, kana beno kele na musoki mpe ke zolaka mpe kyeze ya beno na kyadi. 10 Beno kuluka na kuswana, beno bika na kuzonza na lunangu mpe ntwala ya Nzambi, mpe yandi ke zangula beno. 11 beno bika na kumanga butsyelika. 15 Ndwenga ya Bampangi, beno bika na kuzonza mambu ya yimbi mutindu yina ke katukaka ve na zulu, kasi yawu kele beno na beno. Ya tsyelika, muntu yina ke na kuzonza ya yinza mpe ya kimuntu. Ya ke katukaka na Satana. mambu ya yimbi na nzutu ya mpangi, to yina ke na 16 Kisika kele musoki mpe bansatu ya kuswana, kufundisa mpangi ke na kuzonza mambu ya yimbi muvusu na mambu nyonso ya yimbi kele kuna mpe. na Misiku mpe ke na kufundisa yawu. Kasi, kana 17 Kasi muntu yina ke na ndwenga yina ke katukaka nge ke na kufundisa Misiku, nge kele ve muntu yina na zulu ke ntete-ntete na ntima ya kuvedila. Yandi ke ke tumamaka na Misiku, kasi nge kele mufundisi ya zolaka kizunu, lembami mpe bundiku. Yandi ke talaka yawu. 12 Kaka ni Nzambi ke pesaka misiku, mpe kele bantu kyadi, mpe ke salaka bisalu mingi ya mbote. mufundisi. Kaka ni yandi lenda kuvuukisa to kufwa. Yandi ke talaka bantu nyonso mutindu mosi, mpe ke Kasi nge, nani nge kele samu na kufundisa mpangi na bantima zole ve. 18 Bantu yina ke zolaka kizunu ya nge? 13 Ntangu yayi, beno kuwa munu mbote, ke kunaka yawu na kizunga ya bawu, mpe mbuma beno bayina ke tubaka: «Bubu yayi to mbasi, beto ke kwenda na mbanza yayi, mpe beto ke lutisa mvula mosi kuna samu na kusala mumbungu, mpe kuzwa mbongo.» 14 Beno zaba ve yirki ke salama mbasi na luzingu ya beno, samu ti beno kele mutindu dibungi yina ke basikaka mpe ke zimbanaka na manima ya mwa ntangu. 15 Beno tala wapi mutindu beno fwana kuzonza: «Kana Mfumu zola, beto ke zinga, mpe beto ke sala mambu yayi, to mambu yina.» 16 Kasi beno ke na kusala lunangu mpe matalana. Lunangu ya mutindu yina kele yimbi. 17 Na yina, muntu yina zaba kusala mambu ya mbote, kasi ke na kusala yawu ve ke na kusala disumu.

5 Ntangu yayi, beno kuwa munu, beno bamvwama! Beno nyonga, mpe beno dila samu na bampasi yina ke kumina beno. 2 Bimvwama ya beno me bola, mpe banselele me kudya binkuti ya beno. 3 Wolo mpe mbongo ya beno kele ya kufuluka na mbungi, mpe mbungi yayi ke vwanda mutindu mbangi na nzutu ya beno, mpe ke yoka beno nzutu nyonso mutindu tiya. Beno me kutika bimvwama na bilumbu yayi ya nsuka.

4 Beno me pesa ve difuta na biyonziki ya bambuma bandaka na kunoka, mpe ntoto basisaka bambuma. ya beno. Beno kuwa manyongo ya bawu! Bidilu ya 19 Bampangi, kana muntu na kat i ya beno me zimbana biyonziki ya bambuma me kuma tii na Nzambi, Mfumu nzila ya butsyelika, mpe kana muntu ya nkaka vutula ya yinza nyonso. 5 Beno vwandaka zinga na ntoto yandi, 20 beno fwana kuzaba ti muntu yina ke katula na kat i ya kyese mpe na kat i ya bimvwama, mpe musumuki na nzila ya yimbi ke vuukisa yandi na beno vwandaka kudya mpe yukuta mingi na kilumbo lufwa, mpe Nzambi ke lemvokila masumu mingi. yina ba ke kufwaka bibulu. 6 Beno vwandaka fundisa bantu ya kudedama, mpe vwandaka kufwa bawu ata kupesa bawu luve ya kunwanina nzutu ya bawu. 7 Bampangi, beno vwanda na mvibudulu tii na kilumbo yina Mfumu ke vutuka. Beno tala kisadi-bilanga! Yandi ke vingilaka na mvibudulu nyonso bambuma ya mbote ya ntoto katuka bamvula ya ntete tii na bamvula ya nsuka. 8 Beno mpe, beno vwanda na mvibudulu. Beno kindisa bantima ya beno, samu ti Mfumu ke vutuka na mwa ntangu. 9 Bampangi, beno bika na kunyongasanaka samu ti Nzambi fundisa beno ve. Na mwa ntangu, mufundisi ke kwiza. 10 Bampangi, mimbikudi yina vwandaka zonza na nkumbu ya Mfumu vwandaka na mvibudulu ntangu ba vwandaka tala mpasi. Beno dyatila mutindu bawu. 11 Beto ke tubaka ti Mfumu sakumunaka bawu, samu ti ba vwandaka na mvibudulu tii na nsukunu. Beno kuwaka mvibudulu ya Yobi, mpe beno zaba yinki Mfumu salaka na nsuka samu na yandi, samu ti Mfumu kele ya kufuluka na mbote mpe na kyadi. 12 Bampangi, ntete-ntete, beno bika na kudya ndefi na zulu, to na ntoto, to na kima ya nkaka. Kasi, kundima ya beno vwanda «Ee», mpe kumanga ya beno vwanda «Ve». Na yina, Nzambi ke fundisa beno ve. 13 Kana muntu ke na kutala mpasi na kat i ya beno, yandi sambilna Nzambi. Kana muntu ke na kyese, yandi yimba banzimbu ya kusiika Nzambi. 14 Kana muntu na kat i ya beno ke na kubbeela, yandi bokila bakuluntu ya dibuundu ya Nzambi. Bawu ke sambidila yandi, mpe ke tula yandi mafuta na nkumbu ya Mfumu. 15 Lusambulu ya kiminu ke vuukisa mbevo. Mfumu ke pesa yandi mavimpi ya mbote, mpe kana yandi salaka masumu, Nzambi ke lemvokila yandi yawu. 16 Na yina, beno fungula masumu beno na beno, mpe beno sambidila bampangi beno na beno samu na kubeluka. Lusambulu ya muntu ya kudedama ke na lulendo mingi. 17 Eli vwandaka muntu mutindu beto, kasi yandi tatamanaka na kusambilna, samu ti mvula noka dyaka ve. Na yina, bamvula tatu na bangonda sambanu lutaka, mpe mvula nokaka ve. 18 Na manima, yandi sambilaka dyaka, mpe mvula

1 Pyele

1 Ni munu, Pyele, yina kele ntumwa ya Yesu-Klisto, ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya bantu yina Nzambi soolaka mpe ke zingaka na bayinsi ya nzenza na kati ya bizunga ya Ponte, ya Ngalatiya, ya Kapadose, ya Aziya, mpe ya Bitini. **2** Tata Nzambi soolaka beno mutindu yandi kubikaka yawu ntete na mabanza ya yandi. Yandi salaka ti beno vwanda dikanda ya longo na lusalusu ya Mpeve ya yandi, samu ti beno tumama na Yesu-Klisto, mpe menga ya yandi vedisa beno. Bika ti Nzambi kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu ya kulutila. **3** Beto kembila Nzambi, Tata ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. Na bunene ya kyadi yina yandi ke talaka bantu, yandi pesaka beto luzingu ya malu-malu ntangu yandi vumbulaka Yesu na lufwa. Na yina, beto kele na Kivuvu yina katukaka na luzingu yina **4** samu na kuzwa kimwama yina lenda ve kubeba, kukuma mvindu to kumanisa kitoko. Nzambi ke na kubumba yawu na mazulu samu na beno. **5** Lulendo ya yandi ke kebaka beno na lusalusu ya kiminu tii ntangu ke kwiza mpulusu yina yandi me kubika samu na kilumbu ya nsuka. **6** Ni yawu yina, beno kele ya kufuluka na kilengi ata ti bantontolo ya konso mutindu fwana kutalisa beno kyadi na mwa ntangu fyoti. **7** Yawu kele samu na kutala bunene ya kiminu ya beno. Ata ti wolo ke bebaka, ba ke tulaka yawu na tiya samu na kutala kana yawu kele mbote. Kasi kiminu yina ke nungaka bantontolo me lutila kitoko na wolo yina ke bebaka. Yawu ke sala ti beno kuzwa masiika, nkembo, mpe buzitu ntangu Yesu-Klisto ke yutuka. **8** Beno ke zolaka yandi ata ti beno talaka yandi ve. Beno ke kwikilaka yandi ata ti nabunu beno tala yandi. Ni yawu yina, beno kele ya kufuluka na kilengi ya nene yina ata muntu lenda kuzonzila. **9** Beno kele na kilengi yina samu ti beno me kuzwa mpulusu. Ni yawu kele musendo ya beno na kuvwanda na kiminu na Yesu-Klisto. **10** Mimbikudi sosaka mingi na kuzaba mpe kubakula mpulusu yina. Bawu bikulaka na yina me tadila dikabu yina Nzambi pesaka beno nsilulu. **11** Bawu vwandaka sala ngolo samu na kubakula wapi ntangu mpe wapi mutindu fwanaka salama mambu yina Mpeve ya Klisto zabisaka. Mpeve yango vwandaka na bawu, mpe vwandaka zabisa bawu bampasi yina Klisto fwanaka tala, mpe nkembo yina

ke kwiza na manima ya bampasi yina. **12** Nzambi tubaka na mimbikudi ti mambu yina yandi zabisaka bawu vwandaka ve samu na bawu mosi, kasi samu na beno. Ntangu yayi, ba me zabisa beno mambu yango na lusalusu ya milongisi ya Nsangu ya Mbote yina me zonzila yawu na lulendo ya Mpeve ya Longo yina katukaka na zulu. Bambazi, bawu mosi mpe, ke zolaka mingi na kuzaba mambu yina. **13** Ni yawu yina, beno vwanda ya kukubama mpe beno fungula meso. Beno tula kivuvu ya beno na dikabu yina beno ke kuzwa ntangu Yesu-Klisto ke yutuka. **14** Beno tumama na Nzambi, mpe beno bika na kusadila bansatu ya kimuntu yina vwandaka na beno na ntama ntangu beno zabaka ntete Nzambi ve. **15** Mutindu Nzambi yina bokilaka beno kele ya longo, beno mpe, beno kuma bantu ya longo na nkadulu ya beno. **16** Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Beno vwanda bantu ya longo, samu ti mu kele ya longo.» **17** Ntangu beno ke sambilaka, beno ke bokilaka «Tata», Nzambi yina ke salaka ve luswaswanu ntangu yandi ke fundisaka konso muntu na mambu yina yandi me sala. Ni yawu yina, ntangu nyonso yina me bikana na beno awa na ntoto, beno vwanda na boma ya Nzambi na nkadulu ya beno. **18** Beno zaba wapi mutindu Nzambi kuulaka beno na nkadulu ya buzoba yina bankooko ya beno pesaka beno. Ya kele ve na lusalusu ya bima yina ke bebaka mutindu mbongo to wolo. **19** Kasi yandi kuulaka beno na menga ya kitoko ya Klisto yina kele mutindu menga ya mwana ya dimeme yina kele ve na kifuumu to mvindu. **20** Nzambi soolaka Klisto ntete yandi yidika yinza. Mpe samu na mbote ya beno, Klisto me talana na yinza na ntangu yayi ya nsuka. **21** Ni na yandi beno ke kwikilaka Nzambi yina vumbulaka yandi na lufwa, mpe pesaka yandi nkembo. Ni yawu yina, beno ke salaka kiminu mpe Kivuvu na Nzambi. **22** Na kutumama ya beno na butsyelika, beno me kuma ya kuvedila samu na kuzolasana na butsyelika mutindu bampangi. Na yina, beno zolasana ya kulutila na ntima mosi. **23** Beno me kuzwa luzingu ya malu-malu. Beno me kuzwa yawu ve na lulendo ya mbuma yina lenda kufwa, kasi na lulendo ya mbuma yina ke kufwa ve. Mbuma yango kele ndinga ya moyo mpe ya bantangu nyonso ya Nzambi. (aiōn g165) **24** Ya tsyelika, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Bantu nyonso kele mutindu matiti, mpe nkembo ya bawu mutindu bifulu ya matiti. Matiti ke yuma mpe bifulu ke kubwa. **25** Kasi ndinga

ya Mfumu kele ya bantangu nyonso.» Ndinga yango, ni Nzangu ya Mbote yina ba zabisaka beno. (aiōn g165)

2 Na yina, beno bika mambu nyonso ya yimbi. Beno bika luvunu, mpe beno vwanda ve na bantima zole. Beno bika musoki mpe kutonga bampangi. 2 Mutindu bana yina me butuka malu-malu yayi, beno sosa mingi na kunwa mabene ya kuvedila ya Mambu ya Nzambi, samu ti beno kula mpe beno kuzwa mpulusu, 3 kana «beno me zaba ti Mfumu kele mbote.» 4 Beno kwiza pene-pene ya Mfumu. Yandi kele ditadi ya moyo yina bantu losaka, kasi yina Nzambi soolaka, samu ti yawu kele na mfunu mingi. 5 Mutindu mosi beno mpe, beno kele matadi ya moyo ya ntungulu ya yinzo ya kimpeve samu na kuyidika kimvuka ya banganga-Nzambi ya longo yina ke pesa minkayulu ya kimpeve na Nzambi, mpe Nzambi ke ndima yawu samu na Yesu-Klisto. 6 Ya tsyelika, ya sonamaka na Dibuku ya Nzambi: «Mu me soola ditadi ya ntalu mingi yina mu ke tula na mbanza Siyone mutindu ditadi ya kulutila mfunu. Muntu yina ke sala kivuvu na yawu ke tala nsoni ve.» 7 Ditadi yango ke pesaka buzitu na beno yina ke kwikilaka. Kasi samu na bayina ke kwikilaka ve, «Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka me kuma ditadi ya mfunu yina ke na kusimba yinzo nyonso.» 8 Na kisika ya nkaka na katy ya Dibuku ya Nzambi, ba sonikaka: «Ya kele ditadi yina bantu ke bulaka dibaku. Ditadi ya nene yina ke bwisaka bantu.» Bantu me bula dibaku, samu ti bawu me manga na kukwikila na Mambu ya Nzambi, mpe ni mambu yina fwanaka kumina bawu. 9 Kasi beno, beno kele dikanda yina Nzambi soolaka, dikanda ya banganga-Nzambi ya Ntinu, yinsi ya longo, mpe bana ya Nzambi. Nzambi bokilaka beno samu ti beno zabisa bisalu ya yandi ya kitoko. Ni yawu yina, yandi katulaka beno na mpimpa samu na kulutisa beno na nsemo ya ngitukulu. 10 Na ntama, beno vwandaka ve dikanda ya Nzambi. Kasi ntangu yayi, beno me kuma dikanda ya yandi. Na ntama, Nzambi talaka ve beno kyadi. Kasi ntangu yayi, yandi me tala beno kyadi. 11 Bampangi ya luzolo, beno ke na kuzinga na yinza yayi mutindu banzenza mpe bantu yina ke luta. Ni yawu yina, mu ke na kukindisa beno na kubika bansatu ya beno ya kimuntu. Yawu ke nwaniisaka mwela. 12 Beno vwanda na nkadulu ya mbote na ntwala ya bantu yina zaba ve Nzambi. Na yina, ata bawu zonza mambu ya yimbi na yina me tadila beno

ti beno kele bantu ya yimbi, bawu ke zaba bisalu ya beno ya mbote, mpe ke kembisa Nzambi na kilumbu yina yandi ke kwiza. 13 Samu na Mfumu Nzambi, beno tumama na bamfumu nyonso. Beno tumama na ntinu yina kele mfumu ya bantu nyonso, 14 mpe na bilandi ya yandi yina yandi ke fidisaka samu na kusemba bimpumbulu mpe kupesa masiika na bayina ke salaka mambu ya mbote. 15 Ya tsyelika, Nzambi zola ti beno sala mambu ya mbote samu na kukangisa yinwa na bizoba yina zaba ve mambu yina bawu ke salaka. 16 Beno dyatila mutindu bantu ya kimpwanza. Kimpwanza ya beno fwana kuwwanda ve mutindu lele yina ke bumbaka yimbi ya beno. Kasi beno vwanda bandongo ya Nzambi. 17 Beno zitisa bantu nyonso, mpe beno zola bampangi ya beno ya kiminu. Beno vwanda na boma ya Nzambi, mpe beno zitisa ntinu. 18 Beno bisadi, beno tumama na buzitu nyonso na bamfumu ya beno. Beno tumama kaka ve na bamfumu yina ke na ntima ya mbote mpe ya kulembama, kasi mpe na bayina ke na ntima ya yimbi. 19 Ya tsyelika, ya kele mbote na kuvibidila bampasi yina ba ke talisaka beno ata kusala dyambu ya yimbi, samu ti beno ke na kutumama na Nzambi. 20 Wapi ndandu kele na kuvibidila bikoti yina ba ke na kubula nge kana nge me sala mambu ya yimbi? Kana nge ke na kuvibidila yawu samu na mambu ya mbote yina nge me sala, ya kele mbote na ntwala ya Nzambi. 21 Ni samu na yawu Nzambi bokilaka beno, samu ti Klisto mpe talaka mpasi samu na beno. Na yina, yandi bikilaka beno kifwani yina, samu ti beno landa nzila ya yandi. 22 Yandi salaka ve disumu, mpe ata dyambu ya luvunu basikaka na yinwa ya yandi. 23 Ntangu ba fingaka yandi, yandi vutulaka ve bifingu. Ntangu ba talisaka yandi mpasi, yandi sosaka ve na kunwana. Kasi yandi tulaka mambu ya yandi na maboko ya Nzambi yina ke fundisaka bantu na mutindu ya kudedama. 24 Klisto nataka masumu ya beto na nzutu ya yandi, mpe ndimaka na kufwa na kulunsi, samu ti beto vwanda mutindu bantu ya kufwa na yina me tadila masumu, mpe beto kuzwa lizingu ya kudedama. Ni na bamputa ya yandi, beno belukaka. 25 Ya tsyelika, beno vwandaka mutindu mameme yina zimbanaka. Kasi ntangu yayi, beno me vutuka na sika ya muvungi mpe mukengi ya beno.

3 Beno bakento mpe, beno tumama na babakala ya beno, samu ti kana babakala ya nkaka ke na

kukwikila ve na Mambu ya Nzambi, bawu ke soba muntu boma ve, mpe beno vwanda ve na mabanza mabanza ya bawu, mpe ke vwanda ya kukwikama na ya kidi-kidi. **15** Kasi beno zitisa Klisto na bantima kiminu samu na nkadulu ya beno ata kuzabisa bawu ya beno mutindu Mfumu ya beno ya longo. Beno dyambu. **2** Bawu ke tala wapi mutindu nkadulu ya fwana kuvwanda ya kukubama na kubangula mfunu beno kele ya kuvedila mpe ya buzitu. **3** Kitoko ya ya Kivuvu ya beno na bayina nyonso ke yufula beno beno fwana kutalana ve na bima yina ke na nzutu yawu. **16** Kasi beno fwana kusala yawu na lembami mutindu kukanga bansuki, kulwata misanga ya wolo nyonso mpe na buzitu. Beno vwanda na nkadulu ya to binkuti ya kitoko mingi. **4** Kasi kitoko ya beno fwana mbote, samu ti bayina ke tubaka yimbi na nkadulu ya kuvwanda na kati ya ntima: Kitoko yina ke bebaka beno ya bantu ya Klisto kufwa nsoni na mambu ya ve ya ntima ya kulembama mpe ya kizunu. Ni yawu yimbi yina ba ke zonzaka na yina me tadila beno. kele ntalu mingi na meso ya Nzambi. **5** Ni mutindu **17** Ya me lutila mbote na kutala mpasi samu na yina na ntama, bakento ya longo yina vwandaka sala mambu ya mbote yina nge ke salaka kana yawu kivuvu na Nzambi vwandaka lakisa kitoko ya bawu. kele luzolo ya Nzambi, kasi na mambu ya yimbi ve Bawu vwandaka tumama na babakala ya bawu. **6** Ni yina nge ke salaka. **18** Ya tsyelika, yandi mosi Klisto mutindu yina mpe vwandaka Saala. Yandi vwandaka kufwaka yimeni mbala mosi samu na masumu ya tumama na Abalayami, mpe vwandaka bokila yandi bantu nyonso. Yandi vwandaka ya kudedama. Kasi «mfumu ya munu». Ntangu yayi, beno kele bana yandi kufwaka samu na bantu ya kudedama ve, samu ya yandi kana beno ke na kusala mambu ya mbote ti yandi nata beno na sika ya Nzambi. Ba kufwaka ata kuvwanda na boma ya kima. **7** Beno babakala yandi na nzutu ya yandi ya kimuntu, kasi Mpeve ya mpe, beno zinga kintwadi na bakento ya beno, mpe Longo pesaka dyaka yandi luzingu. **19** Na ngolo ya beno fwana kuzaba ti bawu kele na ngolo mingi ve Mpeve yina, yandi kwendaka na yinsi ya bantu ya mutindu beno. Beno zitisa bawu, samu ti bawu fwana kufwa samu na kulongisa bawu. **20** Ya kele bayina na kuzwa kintwadi na beno dikabu ya luzingu ya tsyelika ntama Nzambi lakisaka mvibudulu ya yandi ntangu ya Nzambi. Beno sala mutindu yina, samu ti ata Nowe vwandaka tunga nzaza, ata ti bawu mangaka kima kangisa balusambulu ya beno. **8** Na yina, beno na kutumama na Nzambi. Na yina, maza vuukisaka wisana mpe beno kabula na bampangi yina ke na kaka bantu ndambu yina kotaka na nzaza, bawu mpasi. Beno zolasana mutindu bampangi. Beno tala vwandaka bantu nana. **21** Maza yango kele kifwani bampangi kyadi, mpe beno vwanda bantu ya kukuluka ya mbotokolo yina ke na kuvuukisa beno ntangu na ntvala ya bampangi. **9** Beno vutula ve yimbi na yayi. Yawu kele ve samu na kusukula masumu ya bayina ke salaka beno yimbi to bifingu na bayina banzutu ya beno, kasi samu na kundima mbokolo ya ke fingaka beno. Kasi beno vutula: «Bika ti Nzambi Nzambi na ntima ya kuvedila. Yawu ke na kuvuukisa kusakumuna beno!» Samu ti Nzambi bokilaka beno beno, samu ti Yesu-Klisto vumbukaka na lufwa. **22** samu na kupesa beno lusakumunu. **10** Ya tsyelika, Yandi kwendaka na zulu, mpe kele ya kuvwanda na Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Muntu yina zola lubakala ya Nzambi kisika bambazi, mpe bampeve kuvwanda na luzingu ya kitoko mpe kuzinga na kyese, yina kele na bumfumu mpe lulendo kele na yinsi ya fwana kuzonza ve mambu ya yimbi mpe ya luvunu. lutumu ya yandi.

11 Yandi fwana kukima mambu ya yimbi mpe kusala mambu ya mbote. Yandi sosa kizunu mpe yandi tatamana na kutunga yawu. **12** Ya tsyelika, meso ya Mfumu kele ya kusikika na bantu ya kudedama, mpe makutu ya yandi kele ya kukubama na kuwa balusambulu ya bawu. Kasi yandi ke pesaka manima na bantu yina ke salaka yimbi.» **13** Nani lenda kusala beno yimbi kana beno ke na luzolo ya kulutila ya kusala mambu ya mbote? **14** Ata ti beno ke na kutala mpasi, samu ti beno ke na kusala mambu ya kudedama, beno vwanda na kyese. Beno tala

4 Klisto talaka mpasi na nzutu ya yandi. Beno mpe, beno vwanda na kibakala na dibanza yayi: Muntu yina ke na kutala mpasi na nzutu, ke na kusala dyaka ve masumu. **2** Katuka ntangu yayi, na bilumbu yina me bikana na beno, beno fwana kuzinga ve mutindu ke na kuzola bansatu ya beno ya kimuntu, kasi mutindu Nzambi ke na kuzola. **3** Ya tsyelika, na ntama beno lutsaka ntangu mingi na kusadila mambu yina ke zolaka bayina zaba Nzambi ve. Beno vwandaka zinga na kinsuza, na bansatu ya yimbi,

na kukola malafu, na kudya mpe kunwa mingi, mpe bayina ke mangaka na kukwikila Nsangu ya Mbote na kusambila biteki. 4 Ntangu yayi, bayina zaba ya Nzambi? 18 Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: Nzambi ve ke na kupamuka, samu ti beno ke na «Kana ya kele mpasi na muntu ya kudedama na kusadila dyaka ve kintwadi na bawu bankadulu ya kuzwa mpulusu, wapi mutindu ke vwanda musendo yimbi. Na yina, bawu ke na kufinga beno. 5 Kasi bawu ya bantu ya yimbi mpe ya masumu?» 19 Na yina, ke zabisa mavanga ya bawu ya yimbi na Nzambi bayina ke talaka mpasi, samu ti bawu ke tumamaka yina kele ya kukubama na kufundisa bantu ya moyo na luzolo ya Nzambi, fwana kutatamana na kusala mpe ya kufwa. 6 Ni samu na yawu ba zabisaka mambu ya mbote. Bawu fwana kupesa luzingu ya Nsangu ya Mbote na sika ya bantu ya kufwa. Na yina, bawu na Kiylidiki ya bawu yina kele ya kukwikama na ata ti ba fundisaka bawu mutindu bantu nyonso na bansilu ya yandi.

luzingu ya bawu awa na ntoto, bawu lenda kuzinga mutindu Nzambi na lulendo ya Mpeve ya yandi. 7 Nsukunu ya yinza me kuma pene-pene. Na yina, beno zinga na mutindu me fwanana, mpe beno lala pongi ve, samu ti beno lenda na kusambila. 8 Ntetente, beno zolasana mingi, samu ti luzolo ke salaka ti Nzambi lemvikola lutangu ya nene ya masumu. 9 Beno yamba bampangi na bayinzo ya beno ata kunyunguta. 10 Konso muntu na kati ya beno kele na dikabu yina Nzambi pesaka yandi. Bika ti yandi sadila yawu samu na bampangi mutindu bisadi ya mbote na yina me tadiia makabu ya kuswaswana ya Nzambi. 11 Muntu yina ke na dikabu ya kuzonza, fwana kuzabisa mambu ya Nzambi na bampangi. Muntu yina ke na dikabu ya kusadila bampangi, sadila yawu na ngolo yina Nzambi ke pesaka yandi. Ya me fwana ti Nzambi kuzwa nkembo na bima nyonso na lusalusu ya Yesu-Kristo. Bika ti nkembo mpe lulendo kuvwanda na yandi tii seko! Ameni. (aiōn g165) 12 Bampangi ya luzolo, beno yituka ve na kuwanda na kati ya tiya ya nene ya bantontolo mutindu ti dyambu ya ngitukulu me kumina beno. 13 Kasi beno yangalala na kutala bampasi yina Kristo talaka, samu ti beno vwanda mpe ya kufuluka na kilengi ntangu yandi ke talana na nkembo ya yandi. 14 Beno vwanda na kyese kana bantu ke na kufinga beno, samu ti beno kele bilandi ya Kristo samu ti Mpeve ya Nzambi yina kele na nkembo kele na beno. 15 Ata muntu na kati ya beno fwana kutala mpasi samu na mambu ya yimbi mutindu: kufwa muntu, kulaba, kusala muntu yimbi, to kukota na mambu ya ngana. 16 Kasi kana yandi ke na kutala mpasi samu ti yandi kele mu-Kristo, yandi fwana kutala ve nsoni. Yandi fwana kukembisa Nzambi, samu ti yandi ke na nkumbu ya mu-Kristo. 17 Ya tsyelika, ngunga yina ke salama lufundusu me lunga, mpe yawu ke banda na dikanda ya Nzambi. Kana yawu ke banda ntete na beto, yinki ke kumina

bayina ke mangaka na kukwikila Nsangu ya Mbote na kusambila biteki. 18 Mutindu Dibuku ya Nzambi ke tubaka: Nzambi ve ke na kupamuka, samu ti beno ke na «Kana ya kele mpasi na muntu ya kudedama na kusadila dyaka ve kintwadi na bawu bankadulu ya kuzwa mpulusu, wapi mutindu ke vwanda musendo yimbi. Na yina, bawu ke na kufinga beno. 5 Kasi bawu ya bantu ya yimbi mpe ya masumu?» 19 Na yina, ke zabisa mavanga ya bawu ya yimbi na Nzambi bayina ke talaka mpasi, samu ti bawu ke tumamaka yina kele ya kukubama na kufundisa bantu ya moyo na luzolo ya Nzambi, fwana kutatamana na kusala mpe ya kufwa. 6 Ni samu na yawu ba zabisaka mambu ya mbote. Bawu fwana kupesa luzingu ya Nsangu ya Mbote na sika ya bantu ya kufwa. Na yina, bawu na Kiylidiki ya bawu yina kele ya kukwikama na ata ti ba fundisaka bawu mutindu bantu nyonso na bansilu ya yandi.

5 Ntangu yayi, mu ke na kukindisa bakuluntu ya dibuundi yina kele na kati ya beno. Munu mpe, mu kele kuluntu ya dibuundi mutindu bawu. Mu kele mbangi ya bampasi yina Kristo talaka, mpe mu fwana kuzwa nkembo yina ke talana. Mu ke na kutumisa beno mambu yayi: 2 Mutindu mivungi, beno keba mbote nkonga ya mameme yina Nzambi me pesa beno. Beno sala yawu ve mutindu ti ba ke na kutumisa beno na kusala yawu na ngolo nyonso. Kasi beno sala yawu na ntima mosi mutindu Nzambi ke zolaka. Beno sala kisalu yayi samu na kuzwa mbongo ve, kasi na luzolo ya kulutila. 3 Beno sosa ve na kuyala bayina ba pesaka beno na kukeba. Kasi beno vwanda na nkadulu ya mbote yina nkonga ya mameme fwana kulanda. 4 Na yina, ntangu Muvungi ya nene ke kwiza, beno ke kuzwa yimpu ya nkembo yina ke manisaka ve kitoko. 5 Beno mpe bantwenya, beno tumama na bakuluntu ya dibuundi. Na kati ya bunkundi ya beno, beno fwana kukuluka na ntwalla ya bampangi, samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka: «Nzambi ke mangaka bantu ya lunang, kasi yandi ke lakisaka bumbote ya yandi na bantu yina kele na ntima ya kukuluka.» 6 Na yina, beno kuluka na ntwalla ya diboko ya lulendo ya Nzambi, samu ti yandi zangula beno ntangu ngunga yina yandi kubikaka ke lunga. 7 Beno pesa manyongo nyonso ya beno na sika ya Nzambi, samu ti yandi ke sadisaka beno. 8 Beno vwanda na nkebolo, mpe beno lala pongi ve, samu ti mutantu ya beno, Satana, kele mutindu nkosi yina ke na nsatu, mpe ke na kutambula bisika nyonso samu na kusosa muntu yina yandi ke kudya. 9 Beno vwanda ya kukwikama na kimini, mpe beno kubwa ve na bantontolo ya Satana. Beno fwana kubambuka moyo ti bampangi ya beno yina kele na yinza ya muvimba ke na kutala mpe bampasi ya mutindu yayi. 10 Beno ke lutisa dyaka mwa ntangu na kati

ya bampasi. Kasi Nzambi yina ke lakisaka bumbote ya mutindu na mutindu bokilaka beno na kukota na nkembo ya yandi ya bantangu nyonso na kuwanda kintwadi na Klisto. Yandi mosi ke lungisa beno, ke kindisa beno, ke pesa beno ngolo, mpe ke sala ti beno vwanda ya kusikama. (aiōnios g166) 11 Bika ti lulendo kuwanda bantangu nyonso ya yandi! Ameni. (aiōn g165) 12 Mu me sonikina beno mukanda yayi na lusalusu ya Silase yina kele mpangi ya munu ya kukwikama. Mu me sonika yawu samu na kukindisa beno mpe na kuzabisa beno ti ni na bumbote ya tsyelika ya Nzambi beno kele ya kukwikama mbote. 13 Dibuundu ya Nzambi yina kele awa na mbanza Babilone, mpe yina Nzambi soolaka mutindu beno me fidisa beno mbote. Make, mwana ya munu, me fidisa beno mpe mbote. 14 Beno pesana mbote na kubumbasana na luzolo nyonso. Bika ti kizunu kuwanda na beno nyonso yina kele bantu ya Klisto.

2 Pyele

1 Ni munu Simoni Pyele yina kele kisadi mpe ntumwa ya Yesu-Klisto, ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya bayina me kuzwa kiminu ya mfunu mingi mutindu mosi na ya beto na luzolo ya Yesu-Klisto, Nzambi mpe Muvuukisi ya beto. **2** Bika ti Nzambi kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu ya kulutila, samu ti beno me zaba yandi mpe Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. **3** Nzambi pesaka beto bima nyonso yina kele na beto nsatu samu na kuvwanda na luzingu ya kukwikama na Mfumu. Ni yandi lakisaka beto muntu yina bokilaka beto samu na kuvwanda na dikanda ya yandi na lusalusu ya nkembo mpe nkadulu ya yandi ya kulutila mbote. **4** Ni mutindu yina, Nzambi pesaka nsilulu ya kusala bima ya kulutila mbote mpe mfunu samu na beto. Yandi pesaka nsilulu ya kusala yawu, samu ti beno katuka na bansatu ya kusala mambu ya yimbi yina ke na kumwangisa yinza, mpe samu ti beno kuma mbote mutindu Nzambi. **5** Na yina, beno sala ngolo samu na kubwela na kiminu ya beno nkadulu ya mbote. Na nkadulu ya mbote, beno bwela luzabu ya tsyelika. **6** Na luzabu ya tsyelika, beno bwela mutindu ya kukutika nzutu. Na mutindu ya kukutika nzutu, beno bwela mvibudulu. Na mvibudulu, beno bwela luzingu ya kukwikama na Nzambi. **7** Na luzingu ya kukwikama na Nzambi, beno bwela bundiku ya buklisto, mpe na bundiku ya buklisto, beno bwela luzolo. **8** Ni bankadulu yina fwana kuvwanda na beno, mpe kana beno vwanda na yawu ya kulutila, yawu ke kumisa beno bantu yina ke salaka bisalu. Na yina, beno ke lenda na kuzaba ya tsyelika Mfumu ya beto, Yesu-Klisto. **9** Kasi muntu yina ke na yawu ve, kele mutindu muntu yina ke talaka mbote ve to muntu yina kele mpofo. Yandi me zimbana ti Nzambi vedisaka yandi na masumu yina yandi salaka na ntama. **10** Ni yawu yina bampangi, beno sala dyaka ngolo ya kulutila, samu ti beno vwanda ya kukwikama na mbokolo ya Nzambi, mpe na nsololo yina Nzambi salaka samu na beno. Kana beno zinga mutindu yina, beno ke kubwa ve na masumu. **11** Ni na mutindu yina, Nzambi ke zibudila beno mwelo nyonso ya Kimfumu ya sekо, ya Mfumu mpe Muvuukisi ya beto, Yesu-Klisto. (aiōnios g166) **12** Ni yawu yina, mu ke tatamana na kubambilaka beno moyo na mambu yina ata ti beno me zabaka yawu, mpe ti beno kele

ya kukangama na mambu ya butsyelika yina beno longokaka. **13** Kasi ntangu mu ke na kuzinga ntete, mu banza ti ya kele ya kudedama ti mu kebisa beno na kubambilaka beno moyo na mambu yina. **14** Ee, mu zaba ti lufwa ya munu me kuma pene-pene mutindu Yesu-Klisto, Mfumu ya beto, zabisaka munu yawu. **15** Kasi mu ke sala nyonso yina me lunga, samu ti beno lenda na kubambilaka moyo na bandongosolo yayi ata ti mu me kufwa. **16** Ya tsyelika, beto me zabisa beno ti Mfumu ya beto, Yesu-Klisto, ke kwiza na nkembo, mpe yawu kele ya tsyelika. Beto me sadila ve banongo ya luvunu yina ke katukaka na mabanza ya muntu samu na kuzabisa beno yawu. Kasi beto me zabisa beno yawu, samu ti beto talaka na meso ya beto bunene ya yandi. **17** Ee, yandi kuzwaka buzitu mpe nkembo na sika ya Tata Nzambi na ntangu ndinga ya Nzambi yina ke na nkembo ya kulutila tubaka: «Yandi yayi ni Mwana ya munu yina mu ke zolaka mingi. Ni na yandi kele kilengi nyonso ya munu.» **18** Beto, beto kuwaka ndinga yango yina katukaka na mazulu ntangu beto vwandaka na yandi na mongo ya longo. **19** Dyaka, beto kele na mambu yina mimbikudi sonikaka. Yawu kele ya tsyelika, mpe beno ke na kusala mbote na kuwa yawu na nkebolo nyonso, samu ti yawu kele mutindu mwinda yina ke na kulezima na kisika ya mpimpa tii ntangu bwisi ke kutsya, mpe mbwetete ya suka-suka kyenzula bantima ya beno. **20** Beno fwana kuzaba ntete ti ata muntu fwana kubangula na mabanza ya yandi mosi bambikululu yina kele na Dibuku ya Nzambi. **21** Ya tsyelika, ata muntu tubaka mbikululu na lusalusu ya luzolo ya kimuntu. Kasi ni Mpeve ya Longo tumisaka bantu na kuzonza na Nkumbu ya Nzambi.

2 Na ntangu ya ntama, ya vwandaka na mimbikudi ya luvunu na katи ya bantu ya Isayeli. Mutindu mosi mpe, ya ke vwanda na milongisi ya luvunu na katи ya beno. Bawu ke longisa bandongosolo ya luvunu yina ke mwangisa bantima ya bantu yina ke kwikilaka yawu. Milongisi yango ke manga na kulanda Klisto yina kele Mulongisi ya bawu yina vuukisaka bawu. Na yina, bawu ke sala ti kuzimbanda ya bawu salama na mpamukunu. **2** Bantu mingi ke landa bawu na nkadulu ya bawu ya busafu, mpe samu na bawu, bantu ke safula nzila ya butsyelika. **3** Na nsatu ya kuzwa mbongo mingi, milongisi yayi ya luvunu ke vuna beno na kuzonzilaka beno bandongosolo ya

luvunu yina ke katukaka na mabanza ya bawu. Kasi kufwaka bibulu. 13 Ni musendo yina Nzambi ke pesa katuka ntama, nzengolo ya kitumbu ya bawu kele ya bawu. Yandi ke talisa bawu mpasi, samu ti bawu kukubika, mpe kuzimbana ya bawu ke salama na talisaka bampangi mpasi. Bawu ke zolaka na kusadila mpamukunu. 4 Beno zaba mbote ti Nzambi bikaka ve bansatu ya bawu ya yimbi na ntangu. Ntangu bawu na kupesa kitumbu na bambazi yina salaka masumu. Yandi losaka bawu na kisika ya bampasi kisika bawu ke salaka mikembo na beno, bawu ke tatamanaka na kele ya kukangama na basinga ya bisengo na kati ya kuyangalala na nkadulu ya bawu ya luvunu. Na kusala kitombe tii na kilumbu yina Nzambi ke sala lufundusu. mutindu yina, bawu ke bebisaka nsangu ya beno, mpe ke talisaka beno nsoni. 14 Konso ntangu, bawu (Tartaroō g5020) 5 Beno zaba mpe wapi mutindu Nzambi ke sosaka bakento. Bawu ke bikaka ve na kusala bikaka ve na kupesa kitumbu na bantu ya yinza ya masumu. Bawu ke bendaka na mitambu bayina kele ntama, ntangu yandi dyamisaka yinza yina vwandaka ve ya kusikama na kiminu. Bantima ya bawu kele ya kufuluka na bantu ya yimbi. Yandi vuukisaka na lukoso ya mbongo, mpe nsingulu me kumaka na Nowe na kati ya bantu nana yina vuukaka. Nowe bawu. 15 Bawu me bika nzila ya butsyelika, mpe me vwandaka zabisa bantu na kuwandala na luzingu ya landa nzila ya yimbi mutindu Balaame, mwana ya kudedama. 6 Nzambi pesaka mpe kitumbu na bantu Bosole, yina zolaka mbongo samu na kusala mambu ya mbanza Sodomi mpe Ngomole. Yandi mwangisaka ya yimbi. 16 Kasi mbuluku, kibulu yina ke zonzaka ve, bambanza yina na kuyoka yawu nyonso na tiya. Na zonzaka na ndinga ya muntu, mpe kangisaka Balami kusala mutindu yina, yandi lakisaka mambu yina ke nzila ya kusala mavanga ya buzoba na ntangu yina. kumina bayina ke zitisaka ve Nzambi. 7 Kasi ntete na 17 Milongisi yina ya luvunu kele mutindu mikelo ya kumwangisa bambanza yina, yandi vuukisaka Loti, maza yina ke basisaka dyaka ve maza, mpe mutindu muntu ya kudedama, yina vwandaka tala ntima mpasi matutu ya ndombe yina ke nokisaka ve mvula. Nzambi samu na nkadulu ya busafu ya bantu yina vwandaka me bumbila bawu kisika na kati ya kitombe ya kulutila zinga ata kutumama na misiku. 8 Na kutala mpe mpimpa. 18 Bawu ke longisaka mambu yina bawu ke kuwa mambu ya yimbi yina bantu yina vwandaka sala tubaka ti yawu kele na mfunu ya nene. Kasi yawu kele bilumbu nyonso, Loti, muntu ya kudedama, vwandaka mambu ya mpamba. Bawu ke sadilaka bansatu ya tala ntima mpasi samu na mavanga ya bawu ya busafu ya banzutu ya bawu samu na kubenda bayina yimbi. 9 Na yina, Mfumu Nzambi zaba wapi mutindu me bika na kuzinga na nzila ya luvunu. 19 Bawu yandi lenda kukatula na bantontolo bayina kele ya ke pesaka nsilulu ya kupesa kimpwanza na bantu. kulkwika na yandi, mpe ke tula na Iweka bantu yina Kasi bawu mosi kele bandongo ya bansatu ya yimbi kele ve ya kudedama samu na kupesa bawu kitumbu yina ke nata bawu na lufwa, samu ti konso muntu na kilumbu yina yandi ke sala lufundusu. 10 Yandi kele mundongo ya mambu yina ke yalaka yandi. 20 ke pesaka kitumbu na bayina ke salaka mambu ya Ya tsyelika, ya kele na bantu yina bikaka na kusala yimbi. Kasi yandi ke lutila dyaka na kupesa kitumbu mambu ya yimbi yina ke yalaka yinza, samu ti bawu na bayina ke sadilaka bansatu ya busafu ya kimuntu, zabaka mbote Mfumu mpe Muvuukisi ya beto, Yesu mpe ke talaka ve bumfumu ya Nzambi. Milongisi yayi Klisto. Kasi bawu ke bikaka dyaka ti bawu vutuka na ya luvunu kele bantu ya matalana mpe ya lunangu mambu yina ya yimbi, mpe ti yawu yala bawu. Na yina kele ve na boma ya kusala mambu yina bawu yina, mwandulu ya bawu ya zole me lutila dyaka zola. Bawu ke kimaka ve na kufinga bima ya mazulu yimbi na mwandulu ya ntete ntangu bawu zabaka yina kele na lulendo. 11 Ata bambazi yina ke na ve Klisto. 21 Kuzaba ve nzila ya butsyelika mpe lulendo mpe ngolo ke fingaka bawu ve na kufunda kutumama ve na misiku ya Nzambi yina ba longisaka bawu na ntwala ya Mfumu Nzambi. 12 Kasi milongisi bawu, lutilaka mbote samu na bawu na kuzaba nzila yayi ya luvunu kele mutindu bibulu yina ke yindulaka yina mpe kutumama na misiku ya Nzambi. 22 Mambu ve na mambu yina bawu ke salaka. Bibulu yina yina me kumina bawu kele butsyelika yina kele na Nzambi yidikaka samu na kubwila na mitambu mpe bingana zole yayi: «Yimbwa me vutukila madya yina kufwa bawu. Mutindu milongisi yayi me fwanana na yandi me luka» Mpe: «Ngulu yina me yobila malu bibulu yina, bawu ke fingaka bima yina bawu zaba malu yayi me vutuka na kati ya poto-poto.» ve, mpe Nzambi ke kufwa bawu mutindu bantu ke

3 Bampangi ya munu ya ntima, yawi ni mukanda na zulu ke nyenga na tiya. **13** Kasi beto, mutindu ya zole mu me fidisa beno. Na mikanda nyonso Nzambi pesaka nsilulu, beto ke na kuvungila zulu ya zole, mu ke na kutumisa beno na kuvwanda na malu-malu mpe ntoto ya malu-malu kisika ke vwanda mabanza ya kulunga na kubambulaka beno moyo na mambu ya kudedama mutindu Nzambi ke zolaka. ndongosolo yina beno kuzwaka. **2** Beno bambuka **14** Ni yawu yina bampangi ya ntima, na kuvungilaka moyo na mambu yina zonzaka na ntama mimbikudi kilumbu yina, beno fwana kusala ngolo, samu ti beno ya longo yina Nzambi bokilaka mpe tulaka na lweka zinga na kizunu, mpe ti Nzambi kuta beno bantu ya samu na kusala kisalu ya yandi, mpe na Musiku kuvedila mpe bayina yandi lenda kuzwa ve dyambu ya Mfumu mpe Muvuukisi yina bantumwa longisaka ya kusemba na ntwala ya yandi. **15** Beno fwana beno. **3** Beno fwana kuzaba ntete ti na bilumbo ya kuzaba mbote ti mvibudulu ya Mfumu kele mpulusu nsuka ke talana bantu yina ke zinga mutindu bansatu ya bantu. Ni mutindu yina mpe mpangi ya beto, Polo, ya bawu ya yimbi ke zolaka. Bawu ke sekä beno, sonikinaka beno yawu na ndwenga yina Nzambi **4** mpe ke tuba: «Yesu pesaka nsilulu ti yandi ke pesaka yandi. **16** Ni mambu yina Polo sonikaka na vutuka! Ni mutindu yina ve, kasi wapi yandi? Ba- mikanda nyonso ya yandi ntangu yandi zonzilaka Klisto ya ntete me kufwaka, kasi ata kima me sobaka dyambu yayi. Na katu ya mikanda ya yandi kele na katuka mbandukulu ya yinza.» **5** Na kutuba mutindu bandambu yina kele mpasi na kuvisa. Na yina, bayina yina, bawu ke zimbanaka ti katuka ntama Nzambi zaba mbote ve nzila ya Nzambi, mpe kele ve ya yidikaka zulu na ntoto na ndinga ya yandi. Yandi kusikama na kiminu ke balulaka nsasa ya yawu. Bawu kabulaka ntoto na maza, mpe basisaka ntoto na ke salaka mpe mutindu mosi na bibuku ya nkaka ya kati ya maza. **6** Mutindu mosi mpe, yinza ya ntama Mambu ya Nzambi. Na kusala mutindu yina, bawu dyamaka na maza. **7** Ni yina me tadila zulu na ntoto ke fungulaka nzila ya kuzimbana ya bawu. **17** Kasi ya ntangu yayi, kaka ni na ndinga yina mpe Nzambi beno bampangi ya munu ya ntima, beno me zaba ke na kubumba yawu samu na kumwangisa yawu mambu nyonso yayi. Beno sala keba! Beno ndima na tiya na kilumbu yina yandi ke sala lufundusu, ve ti bayina ke zitisaka ve Nzambi vuna beno, mpe mpe ke mwangisa bantima ya bantu yina ke zitisaka beno vwanda kaka ya kusikama na kiminu. **18** Bika ti ve yandi. **8** Kasi bampangi ya munu ya ntima, ya kele na dyambu yina beno fwana kuzaba mbote: bumbote mpe luzabu ya Mfumu mpe Muvuukisi ya beto, Yesu-Klisto, kukula na beno. Nkembo kuwanda Samu na Mfumu, kilumbu mosi kele mutindu bamvula ya yandi katuka ntangu yayi tii bantangu nyonso! funda, mpe bamvula funda kele mutindu kilumbu mosi. **9** Mfumu ke na kulutisa ve ntangu samu na kulungisa nsilulu ya yandi mutindu bantu ya nkaka ke na kubanza. Yandi ke na mvibudulu samu na beno. Ya tsyelika, yandi zola ve ti yandi mwangisa bantima ya bantu ya nkaka. Kasi yandi zola ti bantu nyonso bika nkadulu ya yimbi. **10** Kilumbu yina Mfumu ke kwiza ke talana mutindu muyibi. Na kilumbu yina, zulu ke mwangana na kati ya makelele ya ngolo, tiya ke mwangisa bima yina ke na zulu, mpe ntoto na bima nyonso ya yawu ke nyenga. **11** Mutindu bima nyonso ke zimbana, beno fwana kuvisa mbote wapi mutindu beno fwana kuzinga. Na luzingu nyonso ya beno, beno fwana kuwanda na bankadulu yina Nzambi ke zolaka, mpe beno vwanda ya kukwikama na yandi. **12** Beno ke na kuvungila ti kilumbu yina Nzambi soolaka samu na mvutukulu ya Klisto kuma, mpe beno ke na kusala nyonso, samu ti yawu kwiza nswalu. Na kilumbu yina, zulu ke mwangana, mpe bima yina kele

1 Yowane

1 Beto ke na kuzabisa beno mambu yina me tadila

Ndinga yina ke pesaka luzingu. Ndinga yina vwandaka katuka mbandukulu ya bima nyonso. Beto kuwaka yandi mpe talaka yandi. Beto sikikaka meso ya beto na yandi, mpe beto simbaka yandi na maboko ya beto. **2** Ya tsyelika, luzingu yina talanaka. Beto talaka yawu, mpe beto kele bambangi ya yawu. Ni yawu yina, beto ke na kuzonzila mpe kuzabisa beno luzingu ya mankululu yina katukaka na sika ya Tata, mpe yina talanaka na beto. (aiōnios g166) **3** Mambu yina beto talaka mpe kuwaka, beto ke na kuzabisa beno yawu mpe, samu ti beno vwanda ya kukangama na beto na kintwadi yina ke na beto na Tata Nzambi mpe Yesu-Klisto, Mwana ya yandi. **4** Beto ke na kusonikina beno mambu yayi, samu ti kilengi ya beto vwanda ya kulunga. **5** Mambu yina beto kuwaka na sika ya Yesu-Klisto, mpe yina beto ke na kuzabisa beno, ni yayi: «Nzambi kele nsemo, mpe ata mpimpa kele na kati ya yandi.» **6** Kana beto ke tubaka ti beto kele kintwadi na yandi, kasi beto ke zingaka na mpimpa, beto kele bantu ya luvunu mpe beto ke sadilaka ve butsyelika. **7** Kana beto ke zingaka na kati ya nsemo mutindu yandi mosi Nzambi kele nsemo, beto kele na kintwadi na bampangi, mpe menga ya Mwana ya yandi, Yesu, ke vedisaka beto na masumu nyonso. **8** Kana beto ke tubaka ti beto kele ve na masumu, beto ke vunaka banzutu ya beto mosi, mpe beto kele ve na butsyelika. **9** Nzambi ke lungisaka mambu yina yandi pesaka nsilulu, mpe yandi kele ya kudedama. Na yina, kana beto fungula masumu ya beto, yandi ke lemvakila beto masumu mpe ke vedisa beto na yimbi nyonso. **10** Kana beto ke tubaka ti beto kele ve na masumu, beto ke kumisaka Nzambi muntu ya luvunu, mpe mambu ya yandi kele ve na kati ya bantima ya beto.

2 Bana ya munu, mu ke na kusonikina beno mambu

yayi, samu ti beno sala ve masumu. Kasi kana muntu sala masumu, beto kele na nzonzi na ntwalla ya Tata, ni Yesu-Klisto yina kele ya kudedama. **2** Yandi ndimaka na kufwa mutindu munkayulu, samu ti Nzambi lemvakila masumu ya beto. Nzambi ke lemvakila kaka ve masumu ya beto, kasi mpe masumu ya bantu nyonso. **3** Kana beto ke na kutumama na misiku ya Nzambi, yawu ke na kulakisa ti beto

zaba Nzambi. **4** Muntu yina ke tubaka: «Mu zaba Nzambi», kasi ke tumamaka ve na misiku ya Nzambi, kele muntu ya luvunu, mpe butsyelika kele ve na yandi. **5** Kasi muntu yina ke tumamaka na mambu ya Nzambi, luzolo ya yandi na sika ya Nzambi kele ya kulunga. Ni mutindu yina beto zaba ti beto kele ya kukangama na Nzambi. **6** Kana muntu ke na kutuba: «Mu kele ya kukangama na Nzambi», yandi fwana kuzinga mutindu Yesu-Klisto zingaka. **7** Bampangi ya munu ya luzolo, mu ke na kusonikina beno ve Musiku ya malu-malu, kasi Musiku ya ntama yina beno kuzwaka katuka mbandukulu. Musiku yango ya ntama ni mambu yina beno me kuwa. **8** Kasi ya kele mpe Musiku ya malu-malu mu ke na kusonikina beno, mpe butsyelika ya yawu ke na kutalana na Klisto mpe na beno. Ya tsyelika, kitombe ke na kuzimbana, mpe nsemo ya tsyelika ke na kulezima yimeni. **9** Kana muntu tuba ti yandi ke na kuzinga na kati ya nsemo, kasi yandi ke na kuyina mpangi ya yandi, muntu yina kele ntete na kati ya mpimpa. **10** Muntu yina ke zolaka mpangi ya yandi, ke zingaka na kati ya nsemo, mpe yandi kele ve na dyambu yina lenda kubwisa muntu ya nkaka na disumu. **11** Kasi muntu yina ke yinaka mpangi ya yandi, ke zingaka na kati ya kitombe. Yandi ke tambulaka na kati ya kitombe, mpe ke zabaka ve kisika yandi ke kwendaka, samu ti kitombe me kumisaka yandi mpofo. **12** Bana ya munu, mu ke na kusonikina beno mukanda yayi, samu ti Nzambi me lemvakila beno masumu na Nkumbu ya Yesu-Klisto. **13** Batata, mu ke na kusonikina beno, samu ti beno me zaba muntu yina vwandaka katuka mbandukulu. Beno bantwenya, mu ke na kusonikina beno, samu ti beno me nunga Mfumu ya Yimbi. **14** Bana ya munu, mu ke na kusonikina beno samu ti beno me zaba Tata. Beno batata, mu ke na kusonikina beno samu ti beno me zaba muntu yina vwandaka katuka mbandukulu. Beno bantwenya, mu ke na kusonikina beno samu ti beno kele na ngolo. Mambu ya Nzambi kele na kati ya bantima ya beno, mpe beno me nunga Mfumu ya Yimbi. **15** Beno zola ve yinza mpe bima yina kele na yinza. Kana muntu ke zolaka yinza, yandi ke zolaka ve Tata. **16** Nyonso yina kele na yinza: bansatu ya yimbi ya kimuntu, bansatu ya kuzwa bima yina beto ke talaka, mpe lunangu ya kuwwanda na bimvwama ya yinza ke katukaka ve na Tata, kasi na yinza. **17** Yinza ke na kuzimbana, mutindu mosi mpe bima nyonso ya yinza yina bantu

ke zolaka. Kasi muntu yina ke salaka mambu yina **3** Beno tala wapi mutindu Tata ke zolaka beto mingi! Nzambi ke zolaka ke zinga seko. (aiōn g165) **18** Bana Yandi ke bokilaka beto bana ya yandi. Ya tsyelika, ya munu, beto me kuma pene-pene na kilumbu ya beto kele bana ya Nzambi. Ni yawu yina, bantu ya nsuka. Beno kuwaka ti Mbeni ya Klisto ke kwiza, yinza zaba beto ve, samu ti bawu zaba Nzambi ve. mpe ntangu yayi beto me zaba ti bambeni mingu ya **2** Bampangi ya munu ya luzolo, ntangu yayi beto Klisto me talana. Ni yawu yina, beto ke na kuzaba kele bana ya Nzambi. Kasi beto zaba mbote ve wapi ti kilumbu ya nsuka me kuma pene-pene. **19** Bantu mutindu beto ke vwanda na mantwala. Beto zaba kaka yina vwandaka me bika beto, kasi bawu vwandaka ti ntangu Klisto ke talana, beto ke vwanda mutindu ve bampangi ya beto ya tsyelika. Ee, kana bawu yandi, samu ti beto ke tala yandi mutindu yandi kele. vwandaka bampangi ya beto ya tsyelika, bawu zolaka **3** Konso muntu yina kele na Kivuvu yina, ke vedisaka vwanda kaka kintwadi na beto. Kasi bawu me bika ntima ya yandi mutindu Yesu-Klisto kele ya kvedila. beto samu ti ya talana na pwelele ti ata mosi na katи **4** Konso muntu yina ke salaka masumu, ke tumamaka ya bawu vwandaka mpangi ya beto. **20** Kasi beno, ve na misiku ya Nzambi, samu ti kusala masumu ni beno kuzwaka Mpeve yina Muntu ya Longo pesaka kutumama ve na misiku ya Nzambi. **5** Beno zaba beno, mpe beno nyonso zaba butsyelika. **21** Na yina, ti Yesu-Klisto kwizaka na yinza samu na kukatula kana mu me sonikina beno mukanda yayi, ya kele ve masumu ya bantu, mpe yandi kele ata na disumu samu ti beno zaba ve butsyelika, kasi samu ti beno mosi. **6** Na yina, muntu yina kele ya kukangama na zaba yawu, mpe beno zaba ti ata dyambu ya luvunu yandi, ke salaka dyaka ve masumu. Kasi muntu yina lenda kukatuka na butsyelika. **22** Nani kele muntu ke salaka masumu me tala ntete ve Yesu mpe me ya luvunu? Ya kele muntu yina ke tubaka ti Yesu zaba yandi ve. **7** Bana ya munu, beno ndima ve ti kele ve Klisto. Ni muntu yina kele mbeni ya Klisto. muntu vuna beno. Muntu yina ke salaka mambu ya Yandi ke mangaka Tata mpe Mwana. **23** Ya tsyelika, kudedama, kele ya kudedama mutindu Yesu kele ya muntu yina ke manga Mwana, ke manga mpe Tata. kudedama. **8** Muntu yina ke salaka masumu, kele Muntu yina ke ndima Mwana, ke ndima mpe Tata. mwana ya Satana samu ti Satana bandaka na kusala **24** Ni yawu yina, beno bumba na katи ya bantima ya masumu katuka mbandukulu. Mwana ya Nzambi beno mambu yina beno kuwaka katuka mbandukulu. kwizaka na yinza samu na kumwangisa bisalu ya Kana mambu yina beno kuwaka katuka mbandukulu Satana. **9** Konso muntu yina butukaka na Nzambi, vwanda ya kukangama na bantima ya beno, beno ke salaka dyaka ve masumu, samu ti mbuma ya mpe ke vwanda ya kukangama na Mwana mpe na luzingu ya Nzambi kele na luzingu ya yandi. Yandi Tata. **25** Ya tsyelika, Klisto pesaka beto nsilulu yayi: lenda kusala ve masumu samu ti yandi butukaka Beto ke kuzwa lizingu ya seko. (aiōnios g166) **26** Mu na Nzambi. **10** Tala wapi mutindu beto lenda kusala me sonikina beno mambu yayi samu na bayina ke luswaswanu na katи ya bana ya Nzambi mpe bana sosaka na kuvuna beno. **27** Kasi beno, Mpeve yina ya Satana: Konso muntu yina ke salaka ve mambu beno kuzwaka na sika ya Klisto kele na katи ya beno. ya kudedama to ke zolaka ve mpangi ya yandi kele Beno kele ve na nsatu ya mulongisi ya nkaka, samu ti ve mwana ya Nzambi. **11** Mambu yina beno kuwaka Mpeve ya Longo ke longisaka beno mambu nyonso, katuka mbandukulu ke na kutuba mutindu yayi: «Beto mpe mambu yina yandi ke longisaka beno kele ya zolasana beto na beto.» **12** Beto vwanda ve mutindu tsyelika. Yawu kele ya luvunu ve. Ni yawu yina, beno Kayini. Yandi vwandaka muntu ya Mfumu ya Yimbi, vwanda ya kukangama na Klisto mutindu Mpeve ya mpe yandi kufwaka leki ya yandi. Samu na yinki Longo longisaka beno. **28** Ya tsyelika bana ya munu, yandi kufwaka yandi? Yandi kufwaka leki ya yandi, beno vwanda ya kukangama na Klisto, samu ti beto samu ti mavanga ya yandi vwandaka yimbi, mpe vwanda na kivuvu ya kulutila ntangu yandi ke talana. mavanga ya leki ya yandi vwandaka ya kudedama. Beto ke tala nsoni ve na ntwala ya yandi na kilumbu **13** Bampangi, beno yituka ve kana bantu ya yinza yayi yina yandi ke vutuka. **29** Mutindu beno zaba ti Klisto ke na kuyina beno. **14** Beto zaba ti beto katukaka kele ya kudedama, beno fwana kuzaba mpe ti konso na lufwa mpe kumaka moyo, samu ti beto ke zolaka muntu yina ke salaka mambu ya kudedama, butukaka bampangi ya beto. Ya tsyelika, muntu yina kele ve na na Nzambi. **15** Muntu yina ke luzolo, kele ntete muntu ya kufwa.

yinaka mpangi ya yandi, kele mutindu muntu yina ke kufwaka bantu. Beno zaba ti muntu yina ke kufwaka bantu kele ve na luzingu ya seko. (aiōnios g166) 16 yinza ke kuwaka bawu, samu ti mimbikudi yina kele Beto zabaka yinki kele luzolo na mambu yayi: Yesu-Kristo pesaka luzingu ya yandi samu na beto. Ni yawu yina, beto mpe fwana kupesa luzingu ya beto samu na bampangi ya beto. 17 Kana muntu yina ke na yandi lenda kutuba ti yandi ke zolaka Nzambi? 18 Luzolo ke katukaka na Nzambi. Muntu yina ke zolaka Bana ya munu, beto vwanda ve na luzolo ya yinwa to bampangi butukaka na Nzambi, mpe yandi zaba ya binzonzi. Kasi beto fwana kuwanda na luzolo ya Nzambi. 19 Ni mutindu Nzambi ve samu ti Nzambi kele luzolo. 20 Ya tsyelika, kana samu ti beto kuzwa luzingu na yandi. 21 Bampangi ya munu ya yandi, samu ti yandi kufwa samu na kukatula masumu luzolo, kana bantima ya beto ke na kufunda beto, beto zaba ti mutindu yayi: Ya kele ve ti ni beto zolaka Nzambi. Nzambi me lutila bantima ya beto nene, mpe ti yandi Kasi ni yandi zolaka beto mpe fidisaka Mwana ya zaba mambu nyonso. 22 Beto ke kuzwaka bima nyonso yina beto fwana kuzolasana. 23 Musiku yina Nzambi ke pesaka ke lombaka yandi, samu ti beto ke tumamaka na misiku ya yandi, mpe beto ke salaka mambu yina kele ya kukangama na Nzambi, mpe Nzambi kele ya kuzolasana beto na beto mutindu Kristo tumisaka kele ya kukangama na Nzambi, mpe Nzambi kele ya yandi ke zolaka. 24 Muntu yina ke tumamaka na misiku ya yandi. 25 Beto tala wapi mutindu beto zaba ti beto beto ni kukwikila na Mwana ya yandi Yesu-Kristo mpe beto, mpe bantima ya beto kele ya kufuluka na luzolo yandi kele ya kukangama na yandi. Beto zaba ti Nzambi kele ya kukangama na yandi. 26 Muntu yina ke tubaka ti Yesu-Kristo mpe beto ke na kutuba kimbangi Nzambi, kele ya kukangama na Nzambi, mpe Nzambi kele ya kukangama na yandi. Beto zaba ti Nzambi kele ya kukangama na beto samu na Mpeve yina kele ya kukangama na yandi pesaka beto.

4 Bampangi ya munu ya luzolo, beno kwikila ve na konso mpeve. Kasi beno tonta yawu samu na kuzaba kana mpeve yina katukaka na Nzambi, samu ti mimbikudi mingi ya luvunu me mwangana na yinza. 2 Tala mutindu beno lenda kuzaba kana ya kele Mpeve ya Nzambi: Konso muntu yina ke tubaka ti Yesu-Kristo kumaka muntu, kele na Mpeve ya Nzambi. 3 Kasi muntu yina ke tubaka yawu ve, kele ve na Mpeve ya Nzambi. Mpeve yina ke na yandi, kele ya Mbeni ya Kristo. Beno kuwaka ti Mbeni ya Kristo fwanaka kwiza, mpe ntangu yayi, yandi me kumaka na yinza. 4 Kasi beno bana ya munu, beno kele bana ya Nzambi, mpe beno me nunga mimbikudi ya luvunu, samu ti Mpeve yina ke na beno me lutila

ngolo na mpeve yina ke na bantu ya yinza. 5 Bawu ke zonzaka mutindu bantu ya yinza, mpe bantu ya bantu kele ve na bampangi ya beto. 6 Kasi beto, beto kele bana ya Nzambi. Muntu yina zaba Nzambi, ke kuwaka beto. Muntu yina kele ve mwana ya Nzambi, ke kuwaka na bampangi ya beto. 7 Bampangi ya munu ya luzolo, beto zolasana samu ti yinza ke kuwaka bantu. 8 Muntu yina ke zolaka ve bampangi, zaba tsyelika yina ke na kutilana na bisalu. 9 Beno tala yina beto ke zaba ti beto kele na kati ya butsyelika, wapi mutindu Nzambi lakisaka beto luzolo ya yandi. 10 Luzolo kele bantima ya beto ke na kufunda beto, beto zaba ti mutindu yayi: Ya kele ve ti ni beto zolaka Nzambi. 11 Bampangi ya munu ya luzolo, kana ni ve, beto kele ya kufuluka na kivuvu na ntewala ya mutindu yina Nzambi zolaka beto, beto mpe beto Nzambi. 12 Ata muntu me talaka Nzambi. Kana beto zolasana, Nzambi kele ya kukangama na misiku ya yandi, mpe beto ke salaka mambu yina kele ya kukangama na Nzambi, mpe Nzambi kele ya kuzolasana beto na beto mutindu Kristo tumisaka kele ya kukangama na Nzambi, mpe Nzambi kele ya yandi kele ya kuzwaka bima nyonso yina beto fwana kuzolasana. 13 Beto tala wapi mutindu beto zaba ti beto beto ni kukwikila na Mwana ya yandi Yesu-Kristo mpe beto, mpe bantima ya beto kele ya kufuluka na luzolo yandi kele ya kukangama na yandi. Beto zaba ti Nzambi kele ya kukangama na yinza. 14 Beto talaka mpe beto ke na kutuba kimbangi Nzambi, kele ya kukangama na Nzambi, mpe Nzambi kele ya kukangama na yandi. Beto zaba ti Nzambi kele ya kukangama na yandi. 15 Konso muntu yina ke tubaka ti Yesu-Kristo mpe beto, mpe yandi mpe kele ya kukangama na Nzambi. 16 Beto zaba wapi mutindu Nzambi ke zolaka beto, mpe beto ke kwikilaka yawu. Nzambi kele luzolo, muntu yina ke zingaka na luzolo, kele kintwadi na Nzambi, mpe Nzambi kele mpe kintwadi na yandi. 17 Kana bantima ya beto kele ya kufuluka na luzolo, beto ke vwanda na kivuvu ya kutila na kilumbu yina yandi ke fundisa bantu, samu ti beto ke na kuzinga na yinza yayi mutindu Yesu-Kristo zingaka. 18 Na kati ya luzolo, boma ke vwandaka dyaka ve. Kasi luzolo ya kulunga ke katulaka boma, samu ti kuwanda na boma ke lakisaka ti beto ke kuzwa kitumbu. Luzolo kele ve ya kufuluka na kati ya ntima ya muntu yina ke na boma. 19 Kasi beto, beto kele na luzolo, samu ti ni Nzambi zolaka ntete beto. 20 Kana muntu ke na kutuba: «Mu ke zolaka Nzambi», mpe ti ke yinaka

mpangi ya yandi, yandi kele muntu ya luvunu. Ya kele ya kudedama na luzolo ya yandi. **15** Na yina, tsyelika, yandi lenda kuzola ve Nzambi yina yandi ke mutindu beto zaba ti yandi ke kuwaka beto ntangu talaka ve kana yandi zola ve mpangi ya yandi yina beto ke lombaka yandi kima, beto zaba mpe ti beto yandi ke talaka. **21** Musiku yina Klisto pesaka beto ke ke kuzwaka yina beto ke lombaka yandi. **16** Kana tubaka mutindu yayi: Muntu yina zola Nzambi, fwana muntu tala mpangi ya yandi yina me sala disumu yina ke nataka ve na lufwa, yandi sambila Nzambi, mpe Nzambi ke pesa luzingu na mpangi yina. Yawu lenda kusalama kaka na masumu yina ke nataka ve na lufwa. Kasi ya kele na masumu ya nkaka yina ke nataka na lufwa, mpe mu me tuba ve na kusambilia Nzambi samu na bantu yina ke salaka masumu ya mutindu yina. **17** Konso dyambu yina kele ve ya kudedama kele disumu. Kasi masumu nyonso ke nataka ve na lufwa. **18** Beto zaba ti muntu yina butukaka na Nzambi ke salaka dyaka ve masumu, samu ti Mwana ya Nzambi ke kebaka yandi, mpe Mfumu ya Yimbi lenda kusala yandi ata kima. **19** Beto zaba ti beto kele bana ya Nzambi. Kasi yinza nyonso kele na lutumu ya Mfumu ya Yimbi. **20** Beto zaba ti Mwana ya Nzambi kwizaka na yinza, mpe yandi pesaka beto mayela, samu ti beto zaba Nzambi ya tsyelika. Beto kele ya kukangama na Nzambi ya tsyelika na luve ya Mwana ya yandi, Yesu-Klisto. Yandi kele Nzambi ya tsyelika mpe ke pesaka luzingu ya seko. (aiōnios g166) **21** Bana ya munu, beno sala keba na banzambi ya biteki.

5 Muntu yina ke kwikilaka ti Yesu kele Klisto, butukaka na Nzambi, mpe muntu yina ke zolaka Tata, ke zolaka mpe mwana yina butukaka na tata yina. **2** Beto tala wapi mutindu beto zaba ti beto ke zolaka bana ya Nzambi. Ya kele samu ti beto ke zolaka Nzambi mpe ke tumamaka na misiku ya yandi. **3** Ya tsyelika, kuzola Nzambi ni kutumama na misiku ya yandi. Misiku ya yandi kele mpasi ve samu na beto, **4** samu ti konso mwana ya Nzambi lenda kununga mambu ya yinza. Ni kiminu ya beto ke nungisaka beto na mambu ya yinza. **5** Kaka ni muntu yina ke kwikilaka ti Yesu kele Mwana ya Nzambi, lenda kununga mambu ya yinza. **6** Yesu-Klisto kele muntu yina kwizaka na kidimbu ya maza mpe ya menga. Yandi kwizaka kaka ve na kidimbu ya maza, kasi na kidimbu ya maza mpe ya menga. Mpeve ya Nzambi ke tubaka kimbangi ti yawu kele ya tsyelika, samu ti Mpeve ya Nzambi kele butsyelika. **7** Bambangi kele tatu: **8** Mpeve ya Longo, maza, mpe menga. Bawu nyonso tatu ke tubaka kaka kimbangi mosi. **9** Beto ke ndimaka kimbangi yina bantu ke tubaka. Kasi kimbangi ya Nzambi me lutila nene. Kimbangi yango, ni yina Nzambi tubaka na yina me tadila Mwana ya yandi. **10** Muntu yina ke kwikilaka Mwana ya Nzambi, kele na kimbangi yina na ntima ya yandi. Kasi muntu yina ke kwikilaka ve Nzambi, ke salaka ti Nzambi vwanda muntu ya luvunu, samu ti yandi me kwikila ve na kimbangi yina Nzambi tubaka na yina me tadila Mwana ya yandi. **11** Beno kuwa kimbangi yango: «Nzambi pesaka beto luzingu ya mankululu, mpe luzingu yango kele na Mwana ya yandi.» (aiōnios g166) **12** Muntu yina kele ya kukangama na Mwana, kele na luzingu. Kasi muntu yina kele ve ya kukangama na Mwana, kele ve na luzingu. **13** Mu me sonikina beno mukanda yayi, samu ti beno zaba mambu yayi: beno kele na luzingu ya mankululu, beno bayina ke kwikilaka na nkumbu ya Mwana ya Nzambi. (aiōnios g166) **14** Beno tala samu na yinki beto ke vwandaka na kivuvu na ntawala ya Nzambi: beto zaba ti yandi ke kuwaka beto kana beto lomba yandi kima yina

2 Yowane

1 Ni munu Kuluntu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya nge, Kento yina Nzambi soolaka, mpe na sika ya bana ya nge yina mu ke zolaka na butsyelika nyonso. Kaka ni munu mosi ve ke zolaka beno, kasi mpe bantu nyonso yina zaba butsyelika, 2 samu ti butsyelika kele na katy ya bantima ya beto, mpe yawu ke vwanda bantangu nyonso na beto. (aiōn g165) 3 Bika ti lusakumunu, kyadi mpe kizunu ya Tata Nzambi mpe Yesu-Klisto, Mwana ya yandi, kuwanda na beto, samu ti beto zinga na butsyelika mpe na luzolo. 4 Mu yangalalaka mingi ntangu mu kuwaka ti bana ya nge ke na kuzinga na butsyelika. Na yawu, bawu ke tumamaka na lutumu yina Tata pesaka beto. 5 Kento, ntangu yayi, mu ke na kuzabisa nge mambu yayi: Beto fwana kuzolasana. Mu ke na kusonikina nge ve Musiku ya malu-malu, kasi Musiku yina beto kuwaka katuka mbandukulu. 6 Kuzolasana ni kuzinga mutindu misiku ya Nzambi ke zabisaka, mpe Musiku yina beno kuwaka katuka mbandukulu ke na kutuba ti beno zinga na luzolo. 7 Bantu mingi ya luvunu me mwangana na yinza. Bawu ke ndimaka ve ti Yesu-Klisto kwizaka na yinza na nzutu ya mutindu mosi na beto. Ni na mutindu yina ke talanaka muntu ya luvunu mpe mbeni ya Klisto. 8 Na yina, beno sala keba, samu ti beno bebisa ve ndandu ya beno yina me katuka na kisalu ya beto. Kasi beno kuzwa mbote musendo ya beno ya kulunga. 9 Konso muntu yina kele ve ya kukangama na ndongosolo ya Klisto, kasi ke bwelaka mambu ya nkaka, kele na Nzambi ve. Muntu yina kele ya kukangama na ndongosolo ya Klisto, kele na Tata mpe Mwana. 10 Na yina, kana muntu kwiza na sika ya beno, mpe longisa ve beno ndongosolo yina, beno yamba yandi ve, mpe beno pesa yandi mbote ve. 11 Kana muntu pesa yandi mbote, yandi mpe ke na kukabula mavanga ya yimbi ya muntu yina. 12 Mu ke na mambu mingi ya kuzabisa beno. Kasi mu me zola ve kusonika yawu na mukanda. Ya tsyelika, mu ke na kivuvu ti mu ke kwiza na sika ya beno, mpe mu ke zonza mbombo na mbombo na beno, samu ti kilengi ya beto vwanda ya kulunga. 13 Bana ya Kibusi ya nge yina Nzambi soolaka me pesa nge mbote.

3 Yowane

1 Ni munu Kuluntu ke na kufidisa mukanda yayi na sika ya nge, Ngayuse yina mu ke zolaka na butsyelika nyonso. **2** Mpangi ya munu, mu zola ti mambu nyonso vwanda mbote samu na nge, mpe ti

mukanda, **14** samu ti mu ke na kivuvu ya katalana na nge na bilumbo ke kwiza, mpe beto ke solola mbombo na mbombo. Bika ti kizunu kuvwanda na nge. Bampangi ya nge me pesa nge mbote. Pesa mpe mbote na mosi-mosi na katì ya bampangi ya beto.

nzutu ya nge vwanda na mavimpi ya mbote mutindu mwela ya nge. **3** Mu vwandaka na kilengi ya kulutila ntangu bampangi yina kwizaka awa tubilaka munu kimbangi yayi: Nge kele ya kukwikama na butsyelika, mpe nge ke zingaka mutindu ke zabisaka butsyelika yina. **4** Kilengi ya munu ya kulutila, ni kuwa ti bana ya munu ke na kuzinga na butsyelika. **5** Mpangi ya munu ya luzolo, nge ke sadilaka kiminu ntangu nge ke sadisaka bampangi mpe banzenza. **6** Na ntwala ya bampangi ya dibuundu, bawu me tuba kimbangi ya mbote na nzutu ya nge samu na luzolo ya nge. Sadisa bawu na mutindu me fwanana na meso ya Nzambi, samu na kulanda nzyetolo ya bawu. **7** Bawu ke na kuzyeta samu na kuzabisa Nsangu ya Mbote ya Klisto ata kubaka kima na maboko ya bayina kele bandimi ve. **8** Na yina, beto fwana kuyamba bantu ya mutindu yina, samu ti beto sala kintwadi na bawu na kisalu ya kuzabisa butsyelika. **9** Mu me sonika mukanda ya nkufi na dibuundu, kasi Dyotefese yina ke zolaka na kuvwanda mfumu ya bampangi ke ndimaka ve mambu yina beto ke tubaka. **10** Ni yawu yina, ntangu mu ke kwiza, mu ke zabisa bampangi mambu nyonso yina yandi ke salaka, mambu ya yimbi mpe ya luvunu yina yandi ke zonzaka na banzutu ya beto. Kaka ni mambu yina ve, kasi dyaka, yandi ke mangaka na kuyamba bandimi yina ke na kuzyeta samu na butsyelika. Na yawu, ntangu bampangi ke zolaka yamba bawu, yandi ke yiminaka bawu mpe ke bingisaka bawu na dibuundu. **11** Mpangi ya munu ya luzolo, kulanda ve kifwani ya bayina ke salaka mambu ya yimbi. Kasi landa kifwani ya bayina ke salaka mambu ya mbote. Mluntu yina ke salaka mambu ya mbote kele mwana ya Nzambi. Kasi muntu yina ke salaka mambu ya yimbi zaba Nzambi ve. **12** Bantu nyonso ke zonzaka mambu ya mbote na nzutu ya Demeteleyuse, mpe kimbangi yina kele ya tsyelika. Beto mpe ke na kutuba kimbangi ya mbote na nzutu ya yandi, mpe nge zaba ti mambu yina beto ke tubaka kele ya tsyelika. **13** Mu ke na mambu mingi ya kuzabisa nge. Kasi mu zola ve kusonika yawu na

Yude

1 Ni munu Yude yina kele mundongo ya Yesu-Klisto mpe leki ya Zaki, ke na kusonika mukanda yayi na bayina Tata Nzambi bokilaka, bayina yandi ke zolaka mpe ke bumbaka samu na Yesu-Klisto. **2** Bika ti Nzambi kutala beno kyadi mpe ti yandi kupesa beno kizunu na luzolo ya kulutila. **3** Bampangi ya munu ya ntima, mu vwandaka na nsatu ya kulutila samu na kusonikina beno na yina me tadila wapi mutindu Nzambi vuukisaka beto. Kasi mu me tala ti mu fwana kusala yawu ntangu yayi, samu ti mu kindisa beno na kunwana samu na kiminu yina Nzambi pesaka mbala mosi na bayina kele bantu ya yandi. **4** Mu ke na kusonikina beno, samu ti ya kele na bantu ya yimbi yina me kota na mansweki na kati ya beno. Bawu ke na kubalula nsangu ya bumbote ya Nzambi ya beto, samu ti bawu kuzwa nzila ya kuzinga na kindumba. Bawu ke mangaka mpe Yesu-Klisto, Mulongisi mpe Mfumu kaka mosi ya beto. Katuka ntama, Dibuku ya Nzambi zabisaka kitumbu yina bawu ke kuzwa. **5** Ata ti beno me zaba mbote mambu nyonso yina, mu zola kubambula beno moyo ti Mfumu vuukisaka bantu ya Isayeli na kubasisa bawu na yinsi ya Ngipiti. Kasi na manima, yandi salaka ti bayina vwandaka zola ve kukwikila yandi kufwa. **6** Beno bambuka moyo na mwa bambazi yina vwandaka zola ve kuwwanda na bisika yina Nzambi pesaka bawu, mpe bikaka kisika yina Nzambi tulaka bawu. Na yina, Nzambi me kangaka bawu ya mankululu na basinga ya bisengo na kati ya kitombe tii na kilumbu ya nene yina yandi ke sala lufundusu. (aiōnios g126) **7** Beno bambuka moyo mpe na Sodomi, Ngomole, mpe na bambanza ya nkaka yina vwandaka pene-pene. (Mutindu mosi na bambazi yina salaka mambu ya yimbi), bantu ya bambanza yina salaka kindumba, mpe sosaka na kuukisa mfulu na bambazi. Ntangu yayi, bawu ke na kutala mpasi na kati ya tiya ya mankululu, mpe yawu fwana kuwwanda kifwani samu na bantu nyonso. (aiōnios g166) **8** Mutindu mosi mpe, bantu yina kotaka na mansweki na kati ya beno ke lotaka bandosi yina ke nataka bawu na kusumuna banzutu ya bawu. Bawu ke safulaka bumfumu ya Nzambi, mpe ke fingaka bambazi yina kele na nkembo mingi na mazulu. **9** Mikayele, mfumu ya bambazi, salaka ve mutindu yina. Ata ntangu yandi vwandaka nwanina

nzutu ya Moyize na Satana, yandi zengilaka yandi ve kitumbu na bifingu, kasi yandi tubaka kaka: «Bika Nzambi kupesa nge kitumbu.» **10** Kasi bantu yayi ke fingaka bima yina bawu zaba ve. Mambu yina bawu zaba, bawu zaba yawu kaka na kimuntu mutindu bibulu yina ke yindulaka ve. Mambu ya mutindu yina ke kufwa kaka bawu. **11** Kyadi na bawu, samu ti bawu me landa nzila yina Kayini landaka. Kyadi na bawu, samu ti bawu me katuka na nzila ya kulunga samu na lukoso ya mbongo, mutindu salaka Balaame, mpe bawu me kufwa samu ti bawu tumamaka ve, mutindu salaka mpe Kole. **12** Ni bawu ke manisaka buzitu ya madya ya beno ya bunkundi ntangu bawu ke kudyaka mpe ke kunwaka ya kulutila ata kutala nsoni, mpe ke banzilaka kaka banzutu ya bawu mosi. Bawu kele mutindu matuti ya ndombe yina ke nokisaka ve mvula. Mupepe ke fulaka mpe ke bingisaka yawu. Bawu kele mutindu bayinti yina ke butaka ve bambuma na ntangu ya kubuta bambuma, bayinti ya kutimuka mpe yina kele bambala zole ya kufwa. **13** Bawu kele mutindu bimpo ya ngolo ya maza ya mubu, mpe bawu ke mwangisaka mavanga ya bawu ya nsoni mutindu mafulu yina mubu ke losaka na kumu. Bawu kele mutindu bambwetete yina me zimbara nzila ya bawu. Nzambi me bumbila bawu kisika ya bantangu nyonso na kati ya kitombe ya kulutila. (aiōn g165) **14** Enoki, nkooko ya beto ya nsambwadi katuka Adami, bikulaka na yina me tadila bantu yina na kutuba: «Beno kuwa! Mfumu ke na kukwiza na lutangu ya kulutila mafunda mgingi ya bambazi ya yandi ya longo. **15** Yandi ke fundisa bantu nyonso, mpe ke bedisa bantu nyonso ya yimbi na mavanga ya bawu ya yimbi yina bawu salaka Nzambi, mpe na bifingu yina misumuki yayi ya buzitu ve tubaka na Nzambi.» **16** Bantu yango ke vwandaka ve na kilengi, mpe ke nyungutaka konso ntangu. Bawu ke sadilaka bansatu nyonso ya bawu ya yimbi. Bawu ke zonzaka na lunangu, mpe ke zonzaka mambu ya mbote na nzutu ya bantu samu na kuzwa ndandu. **17** Kasi beno, bampangi ya munu ya ntima, beno bambuka moyo na mambu yina bantumwa ya Mfumu ya beto Yesu-Klisto zabisaka beno na ntama. **18** Bawu zabisaka beno ti na bilumbu ya nsuka, ya ke vwanda na bantu ya yimbi yina ke sekä beno, mpe ke zinga na bansatu ya bawu ya yimbi. **19** Ni bawu ke kabulaka bantu. Bawu kele na mabanza ya kimuntu, mpe Mpeve ya Nzambi kele na bawu ve. **20** Kasi beno, bampangi ya munu ya

ntima, beno tatamana na kukula na kiminu ya beno ya longo. Beno sambila na Mpeve ya Longo. 21 Beno tatamana na kuvwanda na kati ya luzolo ya Nzambi, mpe beno vingila ti Mfumu ya beto Yesu-Klisto tala beno kyadi samu na kuzwa luzingu ya seko. (aiōnios g166) 22 Beno tala kyadi na bantu yina ke na maketi- keti. 23 Beno vuukisa bawu na kukatula bawu na tiya ya lufundusu. Beno tala mpe kyadi na bantu ya nkaka. Kasi na kutala bawu kyadi, beno fwana kusala keba tii na kuyina mpe binkuti ya bawu ya kusumuka na mavanga ya yimbi ya bawu. 24 Nzambi kele na lulendo ya kukeba beno, samu ti beno kubwa ve na masumu. Na yina, yandi ke sala ti beno talana bantu ya kuvedila mpe ya kufuluka na kilengi na ntwala ya nkembo ya yandi. 25 Yandi kele Nzambi mosi kaka yina vuukisaka beto na lusalusu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya beto. Bika ti nkembo, bunene, lulendo, mpe bumfumu kuvwanda ya yandi ntete yinza yilama, ntangu yayi, mpe tii bantangu nyonso! Amen! (aiōn g165)

Luzabusu

1 Dibuku yayi ke na kuzabisa mambu ya kubumbama yina Nzambi lakisaka na Yesu-Kristo, samu ti yandi lakisa na bisadi ya yandi mambu yina ke salama na bilumbu ke na kukwiza. Kristo fidisaka mbazi ya yandi samu na kulakisa yawu na sika ya kisadi ya yandi Yowane. **2** Mutindu mbangi, Yowane ke na kuzabisa mambu ya Nzambi mpe kimbangi ya Yesu-Kristo na mambu nyonso yina yandi talaka. **3** Kyese na muntu yina ke na kutanga yawu. Kyese na bayina ke na kuwa mambu ya bambikululu, mpe ke na kubumba mambu yina kele ya kusonama na katy ya dibuku yayi. Ya tsyelika, ntangu ya mambu yayi me kuma pene-pene. **4** Munu Yowane, mu ke na kuzabisa mambu yayi na sika ya mabuundu nsambwadi ya kizunga ya Aziya. Bika ti Nzambi yina kele, yina kele bantangu nyonso, mpe yina ke kwiza, kusakumuna beno mpe kupesa beno kizunu. Bika mpe ti bampeve nsambwadi yina kele na ntwala ya kiti ya yandi ya kintinu kupesa beno yawu, **5** mpe ti Yesu-Kristo, mbangi ya kukwika, kupesa mpe beno yawu. Ni yandi kele muntu ya ntete yina vumbukaka na lufwa. Yandi kele mpe mfumu ya bantinu ya yinza. Yesu-Kristo ke zolaka beto mpe kuulaka beto na masumu ya beto na menga ya yandi. **6** Yandi kumisaka beto bantu ya yinsi ya ntinu mosi, dikanda ya banganga-Nzambi, samu na kusadila Tata ya yandi Nzambi. Nkembo mpe lulendo kuvwanda ya yandi tii bantangu nyonso! Ameni. (aiōn g165) **7** Beno tala! Yandi ke na kukwiza na katy ya matuti. Bantu nyonso ke tala yandi, ata bayina tobolaka yandi bambanzi. Bifumba nyonso ya ntoto ya muvimba ke looka mpe ke dila samu na yandi. Ya tsyelika, yawu ke vwanda mutindu yina! Ameni. **8** Mfumu Nzambi ke na kutuba: «Mu kele Alafa mpe Omenga. Munu kele, mu kele bantangu nyonso, mpe mu ke kwiza. Mu kele Nzambi-Mpungu.» **9** Munu Yowane, mu kele mpangi ya beno. Mu ke na kukabula bampasi, Kimfumu ya Nzambi, mpe mvibudulu kintwadi na beno na kuvwanda ya kukangama na Yesu. Mu vwandaka na kisanga ya Patemose, samu ti mu zabisaka mambu ya Nzambi mpe kimbangi ya Yesu. **10** Na Kilumbu ya Mfumu, mu kuzwaka Mpeve ya Nzambi mpe mu kuwaka na manima ya munu ndinga ya ngolo yina wakanaka mutindu kulumenta. **11** Yawu tubaka: «Sonika na katy ya dibuku mambu nyonso yina nge ke na kuwa, mpe fidisa dibuku yango na mabuundu nsambwadi yayi: dibuundu ya Efeso, ya Semilene, ya Pelengame, ya Tyatile, ya Saledese, ya Filadelef, mpe ya Lawodise.» **12** Mu balukaka samu na kutala nani vwandaka zonza, mpe mu talaka bitentokolo nsambwadi ya wolo ya minda. **13** Na kati-kati ya bitentokolo nsambwadi yina ya minda, mu talaka muntu mutindu Mwana ya muntu. Yandi vwandaka ya kulwata dizwela ya yinda, mpe kangaka na ntulu singa ya luketo ya wolo. **14** Bansuki ya yandi ya yintu vwandaka mpembe mutindu mika ya dimeme to mpembe ya kulutila, mpe meso ya yandi vwandaka lezima mutindu tiya. **15** Makulu ya yandi vwandaka lezima mutindu kisengo ya mbwaki yina ba me tula na tiya, mpe ndinga ya yandi vwandaka wakana mutindu makelele ya bimpo ya maza ya mubu. **16** Yandi vwandaka ya kusimba bambwetete nsambwadi na lubakala, mpe mbele ya mvita yina kele na meno balweka nyonso zole vwandaka basika na yirwa ya yandi. Kizizi ya yandi vwandaka lezima mutindu ke lezimaka ntangu na ngunga ya midi. **17** Ntangu mu talaka yandi, mu kubwaka na ntwala ya makulu ya yandi mutindu muntu ya kufwa. Yandi tentikaka munu diboko ya yandi ya lubakala, mpe zabisaka munu: «Kuvwanda na boma ve! Mu kele muntu ya ntete mpe ya nsuka. **18** Mu kele muntu ya moyo. Mu vwandaka ya kufwa, kasi ntangu yayi mu kele moyo tii seko. Mu kele na lulendo na lufwa mpe ya yinsi ya bantu ya kufwa. (aiōn g165, Hades g86) **19** Na yina, sonika mambu yina nge ke na kutala: mambu yina ke na kusalama ntangu yayi, mpe yina ke salama na bilumbu ke kwiza. **20** Nsasa ya mansweki ya bambwetete nsambwadi yina nge me tala na diboko ya munu ya lubakala, mpe bitentokolo nsambwadi ya wolo ya minda kele mutindu yayi: Bambwetete ni bambazi ya mabuundu nsambwadi, mpe bitentokolo nsambwadi ya wolo ya minda ni mabuundu nsambwadi yina.»

2 Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Efeso: «Muntu yina me simba bambwetete nsambwadi na diboko ya yandi ya lubakala, mpe ke na kutambala na kati-kati ya bitentokolo nsambwadi ya wolo ya minda ke na kutuba: **2** Mu zaba kisalu ya nge, bampasi yina nge me tala, mpe mvibudulu yina nge me lakisa. Mu zaba ti nge lenda kuvibidila ve bantu ya myangu. Nge me meka bayina ke tubaka ti bawu kele bantumwa kasi bawu kele ve bantumwa, mpe nge me bakula ti

bawu kele bantu ya luvunu. 3 Nge kele na mvibudulu. munkayulu na banzambi ya biteki, mpe na kutumisa Nge me tala mpasi samu na Nkumbu ya munu, bawu na kusadila kindumba. 15 Na kat i ya dibuundi mpe nge me lemba ve. 4 Kasi mu ke na dyambu ya nge, kele mpe na bantu yina kele ya kukangama ya kusemba nge. Nge ke na kuzola dyaka munu na ndongosolo ya ba-Nikolayi. 16 Na yina, nge fwana ve mutindu nge vwandaka zola munu ntete. 5 Na kuiviluka. Kana ve, mu ke kwiza nswalu na sika ya yina, nge fwana kubambuka moyo kisika nge me nge, mpe mu ke nwanisa bantu yina na mbele ya kubwa. Viluka mpe sala mutindu nge vwandaka sala yinda yina ke basikaka na yinwa ya munu. 17 «Kana na ntama. Kana nge viluka ve, mu ke kwiza na sika muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ya nge, mpe mu ke katula kitentokolo ya mwinda ya ke na kutuba na mabuundi ya Nzambi. Na muntu yina nge kisika yawu kele. 6 Kasi mutindu mosi na munu, ke nunga, mu ke pesa yandi mane ya kubumbama. nge ke zolaka ve bisalu yina ke salaka ba-Nikolayi. Mu ke pesa yandi mpe ditadi ya mpembe yina kele Yina ni dyambu ya mbote yina kele na nge. 7 «Kana ya kusonama nkumbu ya malu-malu yina ata muntu muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve zaba, kana kaka ve muntu yina ke kuzwa yawu.» 18 ke na kutuba na mabuundi ya Nzambi. Na muntu «Sonika na mbazi ya dibuundi ya mbanza Tyatile: yina ke nunga, mu ke pesa yandi bambuma ya yinti «Mwana ya Nzambi yina meso ke lezimaka mutindu ya luzingu, samu ti yandi kudya yawu. Yinti yango tiya, mpe makulu mutindu kisengo ya mbwaki yina ba kele na kat i ya paladiso ya Nzambi.» 8 Sonika na me tula na tiya, ke na kutuba: 19 Mu zaba bisalu yina mbazi ya dibuundi ya mbanza Semilene: «Muntu ya nge me sala, luzolo yina kele na nge, kiminu, kisalu ntete mpe ya nsuka, yina kufwaka mpe vumbukaka mpe mvibudulu ya nge. Mu zaba ti bisalu yina nge na lufwa ke na kutuba: 9 Mu zaba bampasi mpe ke na kusala ntangu yayi me lutila bisalu yina nge bumputu ya nge. Kasi ya tsyelika, nge kele mwwama! salaka ntete. 20 Kasi mu ke na dyambu ya kusemba Mu zaba mambu ya yimbi yina bantu ke zonzaka nge. Nge ke na kundima ndongosolo ya Yezabele, na yina me tadila nge. Bawu ke tubaka ti bawu kele kento yina ke tubaka ti yandi kele mumbikudi. Yandi ba-Zwife, kasi bawu kele ve ba-Zwife, bawu kele ke na kuvuna bisadi ya munu na kulongisa bawu na dibuundi ya Satana». 10 Kuvwanda na boma ve na kusala kindumba, mpe na kudya bibulu yina bantu ke bampasi yina nge ke tala. Kuwa mbote! Satana ke pesaka mutindu munkayulu na banzambi ya biteki. 21 tonta bantu mingi na kat i ya beno na kutula bawu Mu me pesa yandi ntangu mingi, samu ti yandi viluka. na boloko, mpe beno ke lutisa bilumbu kumi na kat i Kasi yandi ke na zola kuiviluka ve na kindumba ya ya bantontolo. Vwanda ya kukwikama tii na lufwa, yandi. 22 Ni yawu yina, mu ke losa yandi mpe bayina mpe nge ke kuzwa musendo ya luzingu ya seko. me sala kinsuza na yandi na mfulu, kisika bawu ke 11 «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu tala mpasi ya kulutila, kana bawu viluka ve na bisalu yina Mpeve ke na kutuba na mabuundi ya Nzambi. ya yimbi yina bawu me sala. 23 Mu ke kufwa bana Muntu yina ke nunga ke kufwa dyaka ve na mbala ya ya yandi. Na yina, mabuundi nyonso ya Nzambi ke zole.» 12 «Sonika na mbazi ya dibuundi ya mbanza zaba ti mu kele muntu yina ke talaka na kat i ya ntima Pelengame: «Muntu yina kele na mbele ya yinda yina mpe zaba mabanza ya bantu. Mu ke pesa konso ke na meno na balweka nyonso zole, ke na kutuba: muntu na kat i ya beno musendo yina me fwanana 13 Mu zaba wapi sika nge ke zingaka, ni kuna kele kiti na bisalu yina yandi me sala.» 24 «Kasi samu na ya kintinu ya Satana. Kasi nge kele ya kukangama bantu ya nkaka ya mbanza Tyatile, beno yina me na munu. Nge bikaka ve na kutula kiminu ya nge kwikila ve na ndongosolo yina, mpe me sosa ve na na munu ata na ntangu yina ba kufwaka mbangi ya kuzaba mambu yina bawu ke bokilaka "mansweki ya munu ya kukwikama, Antipase, na kat i ya mbanza nene ya Satana", mu ke na kuzabisa beno ti mu ke ya beno. Ni kuna ke zingaka Satana. 14 Kasi mu ke pesa beno ve kizitu ya nkaka. 25 Kasi beno bumba na dyambu ya kusemba nge. Na kat i ya dibuundi mbote mambu nyonso yina kele na beno tii ntangu ya nge ke na bantu yina kele ya kukangama na mu ke kwiza.» 26 «Na muntu yina ke nunga mpe ke ndongosolo ya Balaame. Yandi vwandaka longisa bumba bisalu ya munu tii na nsukunu, mu ke pesa Balake na kubwisa bantu ya Isayeli na masumu na yandi bumfumu ya kuyala bayinsi nyonso. 27 Yandi ke kudya bibulu yina bantu vwandaka pesa mutindu twadisa bantu nyonso na yinti ya kisengo na diboko

mutindu ba ke pasulaka bambungu ya nene ya ntoto muvimba samu na kumeka bantu nyonso ya ntoto. ya kuyoka. 28 Mutindu munu mpe kuzwaka kimfumu na sika ya Tata ya munu, mu ke pesa yandi mbwetete ya suka-suka. 29 «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi.»

3 «Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Saledese: «Muntu yina ke na bampeve nsambwadi ya Nzambi mpe bambwetete nsambwadi ke na kutuba: Mu zaba bisalu ya nge. Nsangu ya nge ke ya kumwangana ti nge kele moyo, kasi nge kele ya kufwa. 2 Zibula meso! Kindisa nyonso yina kele pene-pene na kufwa. Ya tsyelika, mu me tala ti bisalu ya nge kele ya kudedama ve na meso ya Nzambi ya munu. 3 Na yina, nge fwana kubambuka moyo na ndongosolo yina nge kuzwaka mpe kuwaka. Kwikama na yawu, mpe viluka. Kana nge zibula meso ve, mu ke kwiza na sika ya nge mutindu tuyibi, ata kuzaba ngunga yina mu ke kwiza. 4 Kasi na kati ya dibuundu ya mbanza Saledese kele na mwa bantu ya nkaka yina me sumuna ve bilele ya bawu. Bawu ke tambula kintwadi na munu na bilele ya mpembe yina bawu me lwata, samu ti bawu kele bantu ya kulunga. 5 Na yina, muntu yina ke nunga ke lwata bilele ya mpembe, mpe mu ke katula ve nkumbu ya yandi na kati ya dibuku ya lizingu. Mu ke tuba na ntwala ya Tata ya munu mpe na ntwala ya bambazi ya yandi ti mu zaba yandi. 6 «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi.» 7 «Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Filadelef: «Muntu ya longo mpe ya tsyelika yina kele na fungula ya Davidi, muntu yina ke zibulaka mwelo yina ata muntu lenda kanga, mpe ke kangaka mwelo yina ata muntu lenda fungula ke na kutuba: 8 Mu zaba bisalu ya nge. Nge ke na ngolo minge ve, kasi nge me tumama na mambu ya munu, mpe nge me vwanda ya kukwikama na munu. Na yina, mu me zibula na ntwala ya nge mwelo yina ata muntu lenda kukanga. 9 Na bantu ya dibuundu ya Satana yina ke vunaka na kutuba ti bawu kele ba-Zwife, kasi bawu kele ve ba-Zwife, mu ke sala bawu mutindu yayi: Mu ke sala ti bawu kwiza kufukama na ntwala ya nge samu na kuzitisa nge, mpe bawu ke zaba ti mu ke zolaka nge. 10 Mutindu nge me bumba mambu ya munu na mvibudulu nyonso, munu mpe, mu ke bumba nge na ntangu ya bampasi yina ke salama na yinza ya

11 Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe mu ke kwiza. Bumba mbote nyonso yina nge ke na yawu, samu ti ata muntu kubaka yimpu ya nge ya lunungu. 12 Na muntu yina ke nunga, mu ke kumisa yandi dikunzi na kati ya Yinzo ya Nzambi ya munu, mpe yandi ke basika dyaka ve. Mu ke sonika Nkumbu ya Nzambi ya munu mpe ya mbanza ya Nzambi ya munu na nzutu ya yandi. Mbanza yango, ni Yelusalemi ya malu-malu yina ke katuka na zulu na sika ya Nzambi ya munu, mpe ke kulumuka. Mu ke sonika mpe Nkumbu ya munu ya malu-malu na nzutu ya yandi. 13 «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi.» 14 «Sonika na mbazi ya dibuundu ya mbanza Lawodise: «Muntu yina ba ke bokilaka Ameni, mbangi ya kukwikama mpe ya tsyelika, yina kele mfumy ya bima nyonso yina Nzambi yidikaka, ke na kutuba: 15 Mu zaba bisalu ya nge, nge ke na madidi ve, mpe nge kele tiya ve. Ya vwandaka mbote nge vwanda madidi to tiya! 16 Kasi mutindu nge kele kaka mwa tiya ndambu, madidi ve to tiya ve, mu ke luka nge. 17 Nge ke tubaka ti nge kele mwama, nge kele na bimwama mingi mpe nge ke kondwaka kima ve. Kasi nge zaba ve ti nge ke na kuzinga na kyadi mpe na kati ya bampasi! Nge kele mputu, mpofo mpe kimpene. 18 Ni yawu yina, mu ke na kulonga nge na kusumba na sika ya munu wolo yina ba me meka na tiya, samu ti nge kuma ya tsyelika mwama. Sumba mpe bilele ya mpembe yina nge ke lwata, mpe nge tala dyaka ve nsoni na kimpene ya nge. Mutindu mosi mpe, sumba manganga ya kutula na meso ya nge, samu ti nge tala mbote. 19 Mu ke sungikaka mpe ke sembaka bayina nyonso mu ke zolaka. Na yina, sala ya kulutila bisalu ya mbote, mpe viluka. 20 Kuwa mbote! Mu kele ya kutelama na mwelo, mpe mu ke na ukonkota. Kana muntu kuwa ndinga ya munu mpe fungula mwelo, mu ke kota na yinzo ya yandi. Mu ke kudya kintwadi na yandi, mpe yandi kintwadi na munu. 21 Na muntu yina ke nunga, mu ke pesa yandi muswa ya kuvwanda na munu na kiti ya munu ya kintinu. Mutindu mosi munu mpe, na manima ya kununga, mu kwendaka vwanda na Tata ya munu na kiti ya yandi ya kintinu. 22 «Kana muntu ke na makutu, yandi kuwa mambu yina Mpeve ke na kutuba na mabuundu ya Nzambi.»

4 Na manima ya mambu nyonso yina, mu talaka nge yidikaza bima nyonso, mpe ni na luzolo ya nge mwelo ya kuzibuka na mazulu. Ndinga yina mu kuwaka ntete, mpe yina vwandaka wakana mutindu kulumenta zabisaka munu: «Yuluka awa, mpe mu ke lakisa nge mambu yina ke salama na bilumbu ke kwiza.» **2** Kaka na ntangu yina, mu kuzwaka Mpeve ya Nzambi. Mu talaka kiti ya kintinu na mazulu mpe muntu mosi ya kuvwanda na kiti yango. **3** Muntu yango vwandaka lezima mingi mutindu matadi ya ntalu yina ba ke bokilaka zape mpe sandwani. Kiti ya kintinu vwandaka ya kuzunga na mukyama yina vwandaka lezima mutindu ditadi ya ntalu yina ba ke bokilaka emelode. **4** Bakiti ya nkaka ya kintinu makumi zole na yiya zungaka kiti yina ya kintinu, mpe na zulu ya yawu vwandaka na bakuluntu makumi zole na yiya yina lwataka bilele ya mpembe mpe bayimpu ya wolo. **5** Na kiti ya kintinu vwandaka basika ndinga, bansemo mpe bidumu. Minda nsambwadi vwandaka lezima na mantwala ya kiti ya kintinu. Minda yango, ni bampeve ya nsambwadi ya Nzambi. **6** Na ntwala ya kiti ya kintinu vwandaka mutindu mubu yina vwandaka talana mutindu kitala-tala yina vwandaka lezima. Na kati-kati ya kiti ya kintinu mpe na balweka ya yawu vwandaka na bima yiya ya moyo yina vwandaka ya kufuluka na meso na mantwala mpe na manima. **7** Kima ya ntete vwandaka mutindu nkosi, mpe kima ya zole mutindu ngombe ya mbakala yina kele ntete ntwenya. Kima ya tatu vwandaka na kizizi ya kufwanana na muntu, mpe kima ya yiya vwandaka mutindu mbemba yina ke na kupepa. **8** Konso kima vwandaka na mapapu sambanu, mpe yawu vwandaka ya kufuluka na meso na ngaanda mpe na kati. Mpimpa na ntangu, bawu vwandaka bika ve na kuyimba mutindu yayi: «Nge kele ya longo! Ya longo! Ya longo! Mfumu Nzambi-Mpungu, yina kele, yina vwandaka, mpe yina ke kwiza.» **9** Bima ya moyo yiya vwandaka yimba samu na kupesa nkembo, buzitu, mpe matondo na muntu yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu mpe yina ke na kuzinga seko. Bambala nyonso yina bawu vwandaka sala mutindu yina, (aiōn g165) **10** bakuluntu makumi zole na yiya vwandaka fukama na ntwala ya yandi, mpe vwandaka sambila muntu yina ke na kuzinga seko. Bawu vwandaka losa bayimpu ya bawu ya kintinu na ntwala ya kiti ya kintinu na kutuba: (aiōn g165) **11** «Mfumu Nzambi ya beto, nge kele ya kulunga na kuzwa nkembo, masiika, mpe lulendo. Ya tsyelika, ni yawu kele mpe yawu salamaka.»

5 Mu talaka na diboko ya lubakala ya muntu yina vwandaka ya kuvwanda na kiti ya kintinu, dibuku mosi yina vwandaka fwanana na mukanda yina ba me zinga. Yawu vwandaka ya kusonika na balweka nyonso zole. Ba kangaka yawu na makolo nsambwadi, mpe ba tulaka kinyemo na konso singa. **2** Mu talaka mpe mbazi mosi ya lulendo yina vwandaka tuba na ndinga ya ngolo: «Nani kele ya kulunga na kukatula basinga mpe kufungula dibuku?» **3** Kasi ata muntu na zulu, na ntoto mpe na yisi ya ntoto vwandaka na lulendo ya kufungula dibuku yina, mpe kutala na kati. **4** Mu dilaka mingi, samu ti ata muntu vwandaka ya kulunga na kufungula dibuku mpe na kutala na kati. **5** Kasi mosi na kati ya bakuluntu zabisaka munu: «Kudila ve! Tala: Nkosi ya kifumba ya Yuda, muntu ya dikanda ya Davidi, me nunga. Yandi lenda nyangula makolo nsambwadi mpe kuzibula dibuku.» **6** Na yina, mu talaka Dimeme ya kutelama na kati ya kiti ya kintinu mpe bima yiya ya moyo, na kati-kati ya bakuluntu. Yandi vwandaka talana mutindu kibulu yina ba me zenga laka. Yandi vwandaka na mampoka nsambwadi mpe meso nsambwadi. Meso yina kele bampeve nsambwadi ya Nzambi yina yandi fidisaka na ntoto ya muvimba. **7** Dimeme kwendaka pene-pene ya kiti ya kintinu, mpe bakaka dibuku na diboko ya lubakala ya muntu yina vwandaka ya kuvwanda na kiti ya kintinu. **8** Ntangu yandi bakaka yawu, bima yiya ya moyo yina mpe bakuluntu makumi zole na yiya fukamaka na ntwala ya Dimeme. Bawu nyonso vwandaka ya kusimba bisanzi mpe bambungu ya wolo ya kufuluka na mananasi yina kele balusambulu ya bantu ya longo. **9** Bawu vwandaka yimba nzimbu ya malu-malu: «Nge kele ya kulunga na kubaka dibuku mpe na kukatula basinga. Ya tsyelika, ba kufulaka nge, mpe na menga ya nge, nge me vuukisa samu na Nzambi bantu ya bifumba nyonso, bandinga nyonso, makanda nyonso, mpe bayinsi nyonso. **10** Nge me sala ti bawu vwanda bantu ya yinsi ya ntinu mosi mpe banganga-Nzambi samu na kusadila Nzambi ya beto, mpe bawu ke yala yinza nyonso.» **11** Na manima, mu vwandaka tatamana na kutala, mpe kuwaka ndinga ya nkonga ya nene ya bambazi. Bawu vwandaka lutangu ya mafunda na mafunda ya kulutila, mpe bawu zungaka kiti ya kintinu, bima yiya

ya moyo, mpe bakuluntu. 12 Bawu vwandaka yimba mpe bima nyonso yina Nzambi yidikaka na yinza: bima nyonso yina kele na mazulu, na ntoto, na yis ya ntoto, mpe na kati ya mubu. Yawu vwandaka yimbila mutindu yayi: «Masiika, buzitu, nkembo, mpe lulendo kuvwanda ya bantangu nyonso na muntu yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu mpe na Dimeme!» (aiōn g165) 14 Bima yiya yina ya moyo vutulaka: «Ameni!» Mpe bakuluntu fukamaka mpe sambilaka.

6 Na manima, mu talaka Dimeme yina fungulaka kikangulu ya ntete na kati ya makolo nsambwadi, mpe mu kuwaka mosi na kati ya bima yiya ya moyo na kuzonza na ngolo nyonso mutindu kidumu: «Kwiza!» 2 Mu talaka mpunda ya mpembe. Muntu yina vwandaka na zulu ya yawu simbaka munani na diboko, mpe ba pesaka yandi yimpulu ya ntinu. Yandi kwendaka mutindu muntu me nunga, mpe samu na kununga dyaka. 3 Ntangu Dimeme zibulaka kikangulu ya zole, mu kuwaka kima ya zole ya moyo kulooka mutindu yayi: «Kwiza!» 4 Na yina, mpunda ya nkaka basikaka. Yawu vwandaka mbwaki mutindu tiya, mpe muntu yina vwandaka na zulu ya yawu kuzwaka kimfumu ya kukatula kizunu na ntoto, samu ti bantu kufwa bampangi bawu na bawu. Ba pesaka muntu yango mbele ya yinda. 5 Ntangu Dimeme fungulaka kikangulu ya tatu, mu kuwaka kima ya tatu ya moyo kulooka mutindu yayi: «Kwiza!» Mu talaka mpunda ya ndombe. Muntu yina vwandaka na zulu ya yawu simbaka kitezolo na diboko. 6 Mu kuwaka ndinga mutindu ndinga yina vwandaka basika na kati-kati ya bima yiya ya moyo, mpe tubaka: «Senise mosi ya faline samu na Denalya mosi, mpe bakilo tatu ya oloze samu na Denalya mosi. Kasi kubebisa ve mafuta mpe vinu.» 7 Ntangu Dimeme fungulaka kikangulu ya yiya, mu kuwaka kima ya yiya ya moyo kulooka mutindu yayi: «Kwiza!» 8 Mu talaka mpunda na mwa ntinta ya kufwanana na maza ya saka-saka. Nkumbu ya muntu yina vwandaka na zulu ya yawu Lufwa, mpe yinza ya bantu ya kufwa vwandaka na manima ya yandi. Bawu kuzwaka kimfumu ya kuyala mwa ndambu ya ntoto samu na kufwa bantu na mbele, na nsatu, na bimbevo ya ngolo, mpe na bibulu ya myangu yina kele na ntoto. (Hadēs g86) 9 Ntangu Dimeme

fungulaka kikangulu ya tanu, mu talaka na yisi ya kiyokolo ya minkayulu, myela ya bayina ba kufwaka samu na mambu ya Nzambi mpe samu kimbangi ya bawu yina bawu tubaka. 10 Bawu lookaka na ngolo nyonso: «Mfumu ya longo mpe ya tsyelika, tii wapi ntangu nge ke vingila na kufundisa bantu ya ntoto, mpe kupesa bawu kitumbu, samu ti bawu kufwaka beto?» 11 Ba pesaka na konso muntu na kati ya bawu dizwela ya yinda ya mpembe. Ba zabisaka bawu na kuvibidila dyaka fyoti tii ntangu ke lunga lutangu ya bampangi mpe bankundi ya bawu ya kisalu, yina ba fwana kufwa mutindu bawu. 12 Na manima, mu talaka dyaka Dimeme yina fungulaka kikangulu ya sambanu. Ntangu yandi fungulaka yawu, ntoto ninganaka na ngolo nyonso. Ntangu kumaka ndombe mutindu makala, mpe ngonda nyonso kumaka mbwaki mutindu menga. 13 Bambwetete kubwaka na ntoto mutindu ke kubwaka bambuma ya mubisu ntangu mupepe ya ngolo ke ningisaka yinti ya yawu. 14 Zulu futamaka mutindu ba ke futikaka mukanda. Myongo nyonso mpe bisanga nyonso katukaka na bisika yina yawu kele. 15 Bantinu ya yinza, bantu ya mfunu, bamfumu ya binwani, bamvwama, bantu ya lulendo, mpe bantu nyonso ya nkaka, bandongo to bantu ya kimpwanza, bumbamaka na kati ya biswamunu mpe na kati ya matadi ya nene na zulu ya myongo. 16 Bawu tubaka na myongo mpe na matadi ya nene: «Beno kubwa na zulu ya beto, mpe beno bumba beto ntama na kizizi ya muntu yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu, mpe ntama na nkele ya Dimeme. 17 Ya tsyelika, kilumbu ya nene yina bawu ke lakisa nkele ya bawu me kuma, mpe nani lenda kutelama na ntwalà ya bawu?»

7 Na manima ya mambu nyonso yina, mu talaka bambazi yiya ya kutelama na bansongi yiya ya ntoto. Bawu vwandaka kanga bitembo nyonso yiya, samu ti ata kitembo kufula na ntoto, na mubu, to na bayinti. 2 Mu talaka dyaka mbazi ya nkaka yina vwandaka basika na lweka yina ke basikaka ntangu, mpe vwandaka ya kusimba kinyemo ya Nzambi ya moyo. Na ndinga ya ngolo, yandi lookaka na sika ya bambazi yiya yina Nzambi pesaka lulendo ya kusala yimbi na bima nyonso yina kele na ntoto mpe na mubu: 3 «Beno bebisa ve ntoto, mubu to bayinti, ntete beto tula binyemo na mbunzu ya bisadi ya Nzambi ya beto.» 4 Na yina, ba zabisaka munu lutangu ya bayina

ba tulaka kinyemo ya Nzambi na mbunzu: nkama muvungi. Yandi ke nata bawu kisika kele mikelo ya mosi na makumi yiya na yiya ya mafunda ya bantu maza yina ke pesaka luzingu, mpe Nzambi ke kusuna ya bifumba nyonso ya yinsi ya Isayeli. 5 Na kati ya lutangu yina, ya vwandaka na bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Yuda, bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Lubene, bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Ngade, 6 bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Asele, bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Nefetali, bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Manase, 7 bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Simewone, bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Levi, bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Isakale, 8 bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Zabulone, bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Yosefi, mpe bantu mafunda kumi na zole ya kifumba ya Bezame. 9 Na manima ya mambu nyonso yina, mu talaka nkonga ya nene ya bantu yina ata mutu lendaka pesa lutangu. Ya vwandaka bantu ya bayinsi nyonso, ya bifumba nyonso, ya makanda nyonso, mpe ya bandinga nyonso. Bawu vwandaka ya kutelama na ntawala ya kiti ya kintinu mpe Dimeme. Bawu Iwataka mazwela ya mpembe ya yinda, mpe simbaka mandala na maboko. 10 Bawu vwandaka looka na ngolo nyonso: «Mpulusu kele na Nzambi ya beto yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu, mpe na Dimeme!» 11 Bambazi nyonso zungaka kiti ya kintinu, bakuluntu, mpe bima yiya ya moyo. Bawu fukamaka kizizi na ntoto na ntawala ya kiti ya kintinu mpe sambilaka Nzambi 12 na kutuba: «Amen! Masiika, nkembo, ndwenga, matondo, buzitu, lulendo, mpe ngolo kele ya bantangu nyonso ya Nzambi ya beto! Amen!» (aiōn g165) 13 Na yina, mosi na kati ya bakuluntu yufulaka munu: «Bantu yina me Iwata mazwela ya yinda ya mpembe kele banani, mpe wapi kisika bawu me katuka?» 14 Mu vutulaka: «Mfumu, ni nge zaba yawu.» Na yina, yandi zabisaka munu: «Ya kele bayina ba talisaka mpasi mingi. Bawu me sukula mazwela ya bawu, mpe me kumisa yawu mpembe na menga ya Dimeme. 15 Ni yawu yina, bawu kele na ntawala ya kiti ya Nzambi, mpe ke na kusadila yandi mpimpa na ntangu na kati ya Yinzo ya yandi. Mutu yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu ke keba bawu mpe ke sala nyonso samu na mbote ya bawu. 16 Bawu ke vwanda dyaka ve na nsatu ya kudya mpe ya kunwa. Ntangu mpe tiya ya ngolo ke yoka dyaka ve bawu. 17 Ya tsyelika, Dimeme yina kele na kati-kati ya kiti ya kintinu ke keba bawu mutindu maza yina ke pesaka luzingu, mpe Nzambi ke kusuna mansangasa nyonso ya bawu.»

8 Ntangu Dimeme fungulaka kikangulu ya nsambwadi, zulu nyonso kumaka swi, mpe yawu vwandaka mutindu yina baminiti makumi tatu. 2 Na manima, mu talaka bambazi nsambwadi yina ke vwandaka na ntawala ya Nzambi. Ba pesaka bawu bakulumenta nsambwadi. 3 Mbazi ya nkaka kwizaka telama pene-pene ya kiyokolo ya maaka, mpe vwandaka ya kusimba dikuku ya wolo yina ba ke yokilaka maaka. Ba pesaka yandi mananasi mingi samu ti yandi yoka yawu samu na Nzambi, kintwadi na balusambulu ya bantu nyonso ya longo, na kiyokolo ya minkayulu yina kele na mantwala ya kiti ya kintinu. 4 Mulinga ya mananasi vwandaka katuka na maboko ya mbazi mpe vwandaka kwenda na ntawala ya Nzambi, kintwadi na balusambulu ya bantu ya longo. 5 Na manima, mbazi bakaka ndonga yina ba ke yokilaka mananasi. Yandi fulusaka yawu na tiya yina yandi bakaka na kiyokolo ya minkayulu, mpe yandi losaka yawu na ntoto. Kaka na ntangu yina, bidumu mpe ndinga wakanaka, balusyemo basikaka, mpe ntoto ninganaka. 6 Na yina, bambazi nsambwadi yina simbaka bakulumenta nsambwadi kubamaka samu na kusika yawu. 7 Mbazi ya ntete wakisaka muningu ya kulumenta. Mvula ya matadi mpe tiya ya kuvukana na menga kubwaka na ntoto. Na yina, mwa ndambu ya ntoto mpe ya bayinti kuyaka, mutindu mosi mpe matiti nyonso yina ke ntete ve ya kuyuma. 8 Na manima, mbazi ya zole wakisaka muningu ya kulumenta. Kifwani ya mongo ya nene yina ke na kuya tiya kubwaka na kati ya mubu, mpe mwa ndambu ya mubu kumaka menga. 9 Mwa ndambu ya bambisi nyonso ya mubu kufwaka, mpe mwa ndambu ya masuwa mwanganaka. 10 Mbazi ya tatu wakisaka muningu ya kulumenta. Mbwetete ya nene yina vwandaka kuya tiya mutindu kisisi ya tiya, katukaka na zulu mpe kubwaka. Yawu kubwaka na zulu ya mwa ndambu ya banzadi mpe ya mikelo ya maza. 11 Nkumbu ya mbwetete yango «Ndudi». Na yina, mwa ndambu ya maza kumaka ndudi, mpe bantu mingi kufwaka, samu ti bawu kunwaka maza yina ya ndudi. 12 Mbazi ya yiya wakisaka muningu ya kulumenta. Mwa ndambu ya ntangu, ya ngonda, mpe ya bambwetete vwandaka dyaka ve na nsemo,

mutindu mosi mpe, mwa ndambu ya kilumbu mpe ya mpimpa vwandaka mpe dyaka ve na nsemo. 13 Mu talaka mbemba yina vwandaka dumuka na kati-kati ya zulu. Yandi vwandaka looka na ndinga ya ngolo: «Kyadi! Kyadi! Kyadi mingi na bantu yina ke na kuzinga na ntoto ntangu bambazi tatu yina me bikana ke sika bakulumenta ya bawu!»

yandi «Abadone», mpe na ndinga ya ba-Ngeleke, «Apolyone» yina zola kutuba «Kimbangisi». (Abyssos g12) 12 Kyadi ya ntete me luta. Na manima ya yawu, mambu zole ya kyadi fwana kukwiza dyaka. 13 Mbazi ya sambanu sikaka kulumenta, mpe mu kuwaka ndinga yina basikaka na bansongi yiya ya kiyokolo ya wolo ya minkayulu yina kele na ntawala ya Nzambi.

9 Na manima, mbazi ya tanu sikaka kulumenta, mpe mu talaka mbwetete yina katukaka na zulu mpe kubwaka na ntoto. Ba pesaka yandi fungula ya dibenga ya yinda. (Abyssos g12) 2 Yandi fungulaka dibenga ya yinda, mpe mulinga yina basikaka kuna vwandaka mutindu mulinga yina ke basikaka ntangu ba ke yokaka kifuule ya nene ya bibiliki. Ntangu mpe mupepe kumaka ndombe samu na mulinga yina. (Abyssos g12) 3 Makonko basikaka na kati ya mulinga yina mpe mwanganaka na yinza nyonso. Ba pesaka bawu lulendo mutindu lulendo yina kele na bankala-nseke. 4 Ba yiminaka bawu na kusala yimbi na matiti, na bayinti ya nene to ya fyoti-fyoti. Kasi ba zabisaka bawu na kusala yimbi kaka na bantu yina kele ve na kinyemo ya Nzambi na mbunzu. 5 Bawu kuzwaka ve muswa ya kufwa bantu yina, kasi kaka muswa ya kutalisa bawu mpasi mingi na kati ya bangonda tanu. Mpasi yina bawu ke talisa bantu kele mutindu mpasi yina muntu ke talaka kana nkalanseke me tatika yandi. 6 Na kati ya bangonda tanu yina, bantu ke sosa lufwa, kasi bawu ke kuzwa yawu ve. Bawu ke zola na kufwa, kasi lufwa ke kima bawu. 7 Makonko yango vwandaka mutindu bampunda yina kele ya kukubama samu na kunwana muzingu. Na zulu ya bayintu ya bawu, vwandaka na bima mutindu bayimpu ya wolo ya kintinu, mpe bizizi ya bawu vwandaka mutindu bizizi ya bantu. 8 Bawu vwandaka na bansuki mutindu bansuki ya bakento, mpe meno ya bawu mutindu meno ya nkosi. 9 Bawu vwandaka na bima na ntulu mutindu binkuti ya kisengo, mpe makelele ya mapapu ya bawu vwandaka mutindu makelele ya bipusu ya binwanunu ya binwani yina bampunda mingi ke na kunata samu na kukwenda na muzingu. 10 Bawu vwandaka na bantumbu na mikila ya bawu mutindu mikila ya bankala-nseke, mpe ni na mikila yina, bawu vwandaka na lulendo ya kutalisa bantu mpasi mingi na kati ya bangonda tanu. 11 Ntinu yina ke twadisaka bawu, ni mbazi ya dibenga ya yinda. Na ndinga ya ba-Ebeleyo, ba ke bokilaka

«Fungula bambazi yiya yina kele ya kukangama pene-pene na nzadi ya nene ya Efalate.» 15 Ba fungulaka bambazi yiya yina. Bawu vwandaka ya kukubama na kufwa kikunku mosi na kati ya bikunku tatu ya lutangu mosi ya bantu nyonso ya yinza na ngunga yina, na kilumbu yina, ya ngonda yina, mpe ya mvula yina. 16 Ba zabisaka munu lutangu ya binwani yina vwandaka na zulu ya bampunda: bankama zole ya bankama ya mafunda. 17 Na lumoni, mu talaka mutindu yayi bampunda na binati ya bawu: Bawu Iwataka binkuti ya kisengo ya kukeba ntulu. Binkuti yango vwandaka na ntinta ya tiya. Yawu vwandaka mpe na ntinta ya yasinte mpe ya sufe. Bayintu ya bawu vwandaka mutindu bayintu ya bankosi, mpe bayinwa ya bawu vwandaka basisa tiya, mulinga, mpe sufe. 18 Kikunku mosi na kati ya bikunku tatu ya lutangu mosi ya bantu nyonso ya yinza kufwaka samu na bampasi tatu yayi: tiya, mulinga, mpe sufe yina vwandaka basika na yinwa ya bampunda. 19 Ya tsyelika, ngolo ya bampunda kele na kati ya bayinwa mpe mikila ya bawu. Mikila ya bawu kele mutindu banyoka. Yawu kele na bayintu yina yawu ke sadilaka samu na kutalisa bantu mpasi. 20 Bantu yina bikanaka na yinza, bayina nyonso kufwaka ve na bampasi tatu yina, vilukaka ve na bisalu ya maboko ya bawu. Bawu tatamanaka na kusambilia bampeve ya yimbi, biteki ya wolo, ya palata, ya kisengo ya mbwaki, ya matadi, mpe ya mabaya yina lenda kutala ve, kuwa ve, to kutambula ve. 21 Bawu vilukaka ve na kufwa bantu, kusala bunganga, kusala kindumba, mpe kulaba.

10 Mu talaka dyaka mbazi ya nkaka ya lulendo yina vwandaka kulumuka na ntoto. Matuti vwandaka me fuka yandi, mpe mukyama vwandaka me zunga yintu ya yandi. Kizizi ya yandi vwandaka mutindu ntangu, mpe makulu mutindu makunzi ya tiya. 2 Yandi simbaka dibuku ya fyoti ya kuzibuka. Yandi tulaka dikulu ya lubakala na zulu ya mubu, mpe

dikulu ya lumoso na ntoto. 3 Yandi lookaka na ndinga
ya ngolo mutindu nkosi ke lookaka. Ntangu yandi
manisaka na kulooka, bidumu nsambwadi wakanaka. Nzambi na bilumbu funda mosi na bankama zole na
4 Na manima, mu zolaka sonika mambu yina mu
katukaka na mazulu mpe zabisaka munu: «Bumba
yawu ve.» 5 Na yina, mbazi yina mu talaka ya
kutelama na zulu ya mubu mpe na ntoto nangunaka
ndefi na Nkumbu ya Nzambi yina ke zingaka seko,
Nzambi yina yidikaka zulu na bima nyonso yina kele
kuna, ntoto na bima nyonso yina kele kuna, mpe
mubu na bima nyonso yina kele na kati ya mubu.
Na kuzenga undefi, Mbazi tubaka: «Ntangu yayi,
nyonso fwana kusalama! (aiōn g165) 7 Kasi ntangu
mbazi ya nsambwadi ke sika kulumenta, Nzambi ke
nungisa mabanza ya mansweki ya yandi mutindu
yandi zabisaka yawu na bisadi ya yandi, mimbikudi.»
8 Mbala mosi dyaka, ndinga yina katukaka na mazulu
mpe yina mu kuwaka ntete, zabisaka munu mutindu
yayi: «Kwenda baka dibuku ya kuzibuka yina kele na
maboko ya mbazi yina me telama na zulu ya mubu
mpe ntoto.» 9 Mu kwendaka pene-pene ya mbazi,
mpe mu zabisaka yandi na kupesa munu dibuku
yang. Mbazi zabisaka munu: «Baka mpe kudya
kitoko mutindu mafuta ya nyosi.» 10 Mu bakaka mwa
yau. Yawu ke vwanda ndudi na kati ya kivumu ya
nge. Kasi na kati ya yinwa ya nge, yawu ke vwanda
yau. Na kati ya yinwa ya munu, yawu vwandaka
na kutuba samu na bayinsi, bandinga, mpe bantinu
mingi.»

3 Mu ke fidisa bambangi zole ya munu yina ke lwata
bile ya mafwa, mpe bawu ke zabisa beno nsangu ya
makumi sambanu.» 4 Bambangi zole yina ni bayinti
kuwaka na bidumu. Kasi mu kuwaka ndinga yina
ole ya olive mpe bitentokolo ya minda zole yina
kele na ntawala ya Mfumu ya ntoto. 5 Kana muntu
mansweki ya bidumu nsambwadi yina. Kusonika
sosa na kusala bawu yimbi, bawu ke basisa tiya na
bayinwa ya bawu, mpe ke yoka bambeni ya bawu.
Ya tsyelika, ni mutindu yina ke kufwa muntu yina
diboko ya yandi ya lubakala na zulu. 6 Yandi zengaka
ke sosa na kusala bawu yimbi. 6 Bambangi yango
kele na lulendo ya kukanga zulu, samu ti mvula
kunoka ve na bilumbu nyonso yina bawu ke lutisa na
kubikula. Bawu kele mpe na lulendo ya kusoba maza
na menga, mpe konso ntangu yina bawu zola, bawu
ke na lulendo ya kutula mambu ya mpasi na ntoto. 7
Ntangu bawu ke manisa na kuzabisa mambu yina
kele na bawu, kibulu yina ke basikaka na dibenga ya
yinda ke nwanisa bawu. Yandi ke nunga bawu mpe
ke kufwa bawu. (Abyssos g12) 8 Ba ke tula bamvumbi
ya bawu na kisika ya nsangu ya mbanza ya nene,
kisika ba komaka Mfumu ya bawu na kulunsi. Ba ke
bokilaka mbanza yina Sodome mpe Ngipiti. 9 Bantu
ya makanda nyonso, bifumba nyonso, bandinga
bilumbu tatu na ndambu, mpe ba ke pesa ve muswa
kyese samu na lufwa ya bambangi zole yina. Bawu ke
yangalala mpe ke pesana makabu, samu ti mimbikudi
zole yina talisaka bantu bampasi ya kulutila. 11 Kasi
na manima ya bilumbu tatu yina na ndambu, mupe
na maniaka yina ke pesaka luzingu katukaka na sika ya Nzambi
yau. Yawu kumaka ndudi na kati ya kivumu ya
vumbukaka, mpe bantu nyonso yina vwandaka tala
yau. 12 Na yina, mimbikudi zole yayi kuwaka ndinga yina katukaka na mazulu.
Yawu zabisaka bawu na ngolo nyonso: «Beno yuluka
awa!» Bawu yulukaka na mazulu na kati ya matutu

11 Na manima, ba pesaka munu kidyadya yina
vwandaka mutindu dibaya ya kutezila yinda,
mpe ba zabisaka munu: «Kwenda kuteza bametele
na yinda ya Yinzo ya Nzambi, mpe ya kiyokolo ya
minkayulu. Tanga mpe lutangu ya bayina ke sambilaka
na Yinzo ya Nzambi. 2 Kasi bika na kuteza bametele
ya ngaanda ya Yinzo ya Nzambi. Ba bikaka yawu
samu na bayina kele ve ba-Zwife yina ke mwangisa
mbanza ya longo na bangonda makumi yiya na zole.

ta tseyella, ni matutu yina ke kawa manu yina ke sosa na kusala bawu yimbi. 6 Bambangi yango kele na lulendo ya kukanga zulu, samu ti mvula kunoka ve na bilumbu nyonso yina bawu ke lutisa na kubikula. Bawu kele mpe na lulendo ya kusoba maza na menga, mpe konso ntangu yina bawu zola, bawu ke na lulendo ya kutula mambu ya mpasi na ntoto. 7 Ntangu bawu ke manisa na kuzabisa mambu yina kele na bawu, kibulu yina ke basikaka na dibenga ya yinda ke nwaniisa bawu. Yandi ke nunga bawu mpe ke kufwa bawu. (Abyssos g12) 8 Ba ke tula bamvumbi ya bawu na kisika ya nsangu ya mbanza ya nene, kisika ba komaka Mfumu ya bawu na kulunsi. Ba ke bokilaka mbanza yina Sodome mpe Ngipiti. 9 Bantu ya makanda nyonso, bifumba nyonso, bandinga nyonso, mpe bayinsi nyonso ke tala bamvumbi yina bilumbu tatu na ndambu, mpe ba ke pesa ve muswa ya kuzika yawu. 10 Bantu ya yinza ke vwanda na kyese samu na lufwa ya bambangi zole yina. Bawu ke yangalala mpe ke pesana makabu, samu ti mimbikudi zole yina talisaka bantu bampasi ya kulutila. 11 Kasi na manima ya bilumbu tatu yina na ndambu, mupepe yina ke pesaka luzingu katukaka na sika ya Nzambi mpe kotaka na banzatu ya mimbikudi yina. Bawu vumbukaka, mpe bantu nyonso yina vwandaka tala bawu kumaka na boma mingi. 12 Na yina, mimbikudi zole yayi kuwaka ndinga yina katukaka na mazulu. Yawu zabisaka bawu na ngolo nyonso: «Beno yuluka awa!» Bawu yulukaka na mazulu na kati ya matuti na meso ya bambeni ya bawu. 13 Kaka na ntangu yina, ntoto ninganaka na ngolo nyonso. Ndambu mosi ya bandambu kumi ya mbanza mwanganaka, mpe bantu mafunda nsambwadi kufwaka na kuningana ya ntoto yina. Bantu yina kufwaka ve kumaka na boma, mpe kembisaka Nzambi ya mazulu. 14 Kyadi ya zole me luta. Kasi kyadi ya tatu ke na kukwiza. 15 Na manima, mbazi ya nsambwadi sikaka kulumenta, mpe bandinga ya ngolo wakanaka na mazulu mpe tubaka: «Lutumu ya kuyala yinza me kuma ntangu yayi na

maboko ya Mfumu ya beto mpe na Masiya ya yandi. **Yandi ke yala seko!»** (aiōn g165) **16** Bakuluntu makumi zole na yiya yina kele ya kuvwanda na bakiti ya bawu ya kintinu na ntwala ya Nzambi fukamaka kizizi na yanda ke ntoto. Bawu sambilaka Nzambi **17** na kutuba: «Mfumu Nzambi-Mpungu, yina kele mpe yina vwandaka, beto ke na kutonda nge, samu ti nge me sadila lulendo ya nge ya nene, samu na kuvwandisa Kimfumu ya nge. **18** Bantu kumaka na nkele ya kulutila. Kasi ntangu yayi, ni nkele ya nge ke na katalana, mpe Nzambi ya beto me lakisa lulendo mpe Kimfumu ya ntangu ya kufundisa bantu ya kufwa me lunga. Yayi yandi! Ntangu yayi, lutumu me kuma na maboko ya ni ntangu ya kupesa musendo na bisadi ya nge, Masiya ya yandi! Ya tsyelika, ba me losa na ngaanda, mimbikudi mpe bantu ya longo mpe bayina nyonso ke zitisaka Nkumbu ya nge: bakuluntu mpe bana ya fytoti. Ntangu yayi, nge ke kufwa bayina ke bebisaka yinza.» **19** Yinzo ya Nzambi zibukaka na mazulu, mpe Sanduku ya Ngwisani talanaka na kati ya Yinzo yina. Na yina, bansemo basikaka, bandinga mpe bidumu wakanaka, ntoto ninganaka, mpe mvula ya nene ya matadi nokaka.

Kasi dalango nungaka ve, mpe yandi na bambazi ya yandi vwandaka dyaka ve na kisika ya kuvwanda na mazulu. **9** Ba losaka dalango na ngaanda. Ni yanda kele nyoka yina talanaka na ntama. Ba ke bokilaka yandi Dyabulu to Satana yina ke vunaka yina wakanaka na ngolo nyonso na mazulu, mpe bantu nyonso. Ba losaka yandi na ntoto kintwadi na bambazi ya yandi. **10** Na manima, mu kuwaka ndinga yina kufundisa bantu ya longo mpe bayina nyonso mufundi ya bampangi ya beto yina vwandaka funda ke bawu mpimpa na ntangu na ntwala ya Nzambi. **11** Kasi bampangi ya beto me nunga yandi na lusalusu ya menga ya Dimeme mpe na kimbangi ya mambu ya Nzambi yina bawu zabisaka. Bawu pesaka lusingu ya bawu tii na kundima na kufwa. **12** Ni yawu yina, mazulu mpe beno nyonso yina ke zingaka kuna, beno yangalala! Kasi kyadi na ntoto mpe na mubu! Ya tsyelika, Satana me kulumuka na sika ya beno, mpe kele ya kufuluka na nkele, samu ti yandi me zaba ti kaka ntangu fytoti me bikana na yandi.» **13** Ntangu dalango talaka ti ba losaka yandi na ntoto, yandi bandaka na kulanda kento yina butaka mwana ya bakala. **14** Kasi kento kuzwaka mapapu zole ya ndeke ya nene mutindu mbemba samu na kudumuka tii na kisika yina ba bumbilaka yandi na yinsi ya kuyuma ntama na nyoka, samu ti ba dikila yandi kuna na bamvula tatu na ndambu. **15** Na yina, nyoka lukaka maza mutindu nzadi na manima ya kento, samu ti nyamba dyamisa kento yina. **16** Kasi ntoto sadisaka kento yina. Ntoto zibukaka mpe minaka maza nyonso yina dalango lukaka. **17** Na nkele ya yandi samu na kento yina, dalango kwendaka nwanisa bayina bikanaka na kifumba ya kento yina, bayina ke tumamaka na misiku ya Nzambi, mpe kele ya kukwikama na butsyelika yina Yesu zabisaka.

12 Kidimbu ya nene talanaka na mazulu: Kento mosi Iwataka ntangu mutindu kinkuti. Yandi telamaka na zulu ya ngonda, mpe Iwataka yimpu ya kintinu yina vwandaka na bambwetete kumi na zole. **2** Yandi vwandaka na kivumu. Yandi vwandaka looka samu na mpasi ya misongo mpe mpasi ya kubuta. **3** Kidimbu ya nkaka talanaka na mazulu: Ya vwandaka dalango ya mbwaki mutindu tiya. Yandi vwandaka na bayintu nsambwadi mpe mampoka kumi. Konso yintu vwandaka na bayimpu ya kintinu nsambwadi. **4** Na mukila ya yandi, yandi kombolaka kikunku mosi na kati ya bikunku tatu ya lutangu mosi ya bambwetete nyonso, mpe losaka yawu na ntoto. Yandi telamaka na ntwala ya kento yina kumaka pene-pene na kubuta samu na kudyia mwana ntangu yandi ke butuka. **5** Kento butaka mwana ya bakala. Ni mwana yina ke twadisa bantu nyonso na yintu ya kisengo na diboko. Na nswalu nyonso, Nzambi zangulaka mwana pene-pene ya yandi mpe ya kiti ya yandi ya kintinu. **6** Kasi samu na kento, yandi kimaka na yinsi ya kuyuma, kisika Nzambi yidikilaka yandi kisika, samu ti yandi kuzwa madya kuna na bilumbo funda mosi na bankama zole na makumi sambanu. **7** Na yina, muzingu salamaka na mazulu. Mikayele na bambazi ya yandi nwanisaka dalango. Dalango na bambazi ya yandi nwanaka na ngolo nyonso. **8**

13 Na manima, dalango kwendaka telama na kumu ya mubu. Na manima, mu talaka kibulu mosi ya ngitukulu yina basikaka na mubu. Kibulu yango vwandaka na mampoka kumi mpe bayintu nsambwadi. Yandi vwandaka na yimpu ya kintinu na konso dimpoka, mpe bankumbu ya bifingu na Nzambi na konso yintu. **2** Kibulu yina mu talaka vwandaka mutindu yingo. Makulu ya yandi vwandaka mutindu

makulu ya uluse, mpe yinwa ya yandi mutindu yinwa lulendo ya kupesa luzingu na kifwani ya kibulu ya ya nkosi. Dalango pesaka yandi lulendo ya yandi, ntete samu mpe ti yawu zonza mpe kufwa bayina kiti ya yandi kintinu, mpe lutumu ya nene. 3 Mosi ya nyonso ke sambila yawu ve. 16 Yandi salaka ti ba bayintu ya yandi vwandaka talana mutindu ti yawu tula kidimbu na bantu nyonso, na diboko ya lubakala lwalaka mputa yina lendaka pesa yandi lufwa, kasi to na mbunzu: bantu ya kukula mpe bana ya fyoti, yawu belukaka. Na yina, bantu nyonso ya yinza bamvwama mpe bamputu, bandongo mpe bantu yina yitukaka mpe landaka kibulu ya ngitukulu. 4 Bantu ke na kimpwanza. 17 Ata muntu lendaka sumba to nyonso bandaka na kusambilaka dalango, samu ti tekisa kima kana yandi vwandaka ve na kidimbu. yandi pesaka lulendo na kibulu ya ngitukulu. Bawu Kidimbu yango, ni nkumbu ya kibulu to lutangu ya nyonso sambilaka mpe kibulu na kutuba: «Nani nkumbu ya yandi. 18 Samu na dyambu yayi, konso lenda kufwanana na kibulu ya ngitukulu? Nani lenda muntu fwana kuvwanda na ndwenga. Muntu yina kunwanisa yandi?» 5 Kibulu kuzwaka muswa ya ke na mayela lenda kubakula nsasa ya lutangu ya kuzonza mambu ya lunangu mpe ya bifingu na sika kibulu, samu ti yawu ke na kufwanana na nkumbu ya ya Nzambi. Yandi kuzwaka lutumu ya kusala kisalu muntu. Lutangu yango kele bankama sambanu na ya yandi na bangonda makumi yiya na zole. 6 Yandi makumi sambanu na sambanu.

bandaka na kusafula Nzambi, Nkumbu ya Nzambi mpe kisika yina Nzambi ke vwandaka, mutindu mosi mpe bayina nyonso ke zingaka na mazulu. 7 Yandi kuzwaka muswa ya kunwanisa bantu ya longo mpe ya kununga bawu. Yandi kuzwaka mpe lutumu ya kuyala bifumba nyonso, makanda nyonso, bandinga nyonso, mpe bayinsi nyonso. 8 Bantu nyonso ya yinza ke sambila yandi, bayina nyonso kele ve na bankumbu ya kusonama katuka mbandukulu ya yinza na kati ya dibuku ya luzingu, yina kele dibuku ya Dimeme yina ba kufwaka. 9 «Muntu yina ke na makutu, yandi kuwa! 10 Muntu yina Nzambi kubikaka na kuvwanda nkole, ke vwanda nkole; mpe muntu yina Nzambi kubikaka na kufwa mpangi na mbele, ke kufwa na mbele. Ni yawu yina, bantu ya longo fwana kuvwanda na mvibudulu mpe kiminu.» 11 Na manima, mu talaka dyaka kibulu ya nkaka ya ngitukulu yina basikaka na yisi ya ntoto. Yawu vwandaka na mampoka zole mutindu mampoka ya mwana ya dimeme, mpe vwandaka zonza mutindu dalango. 12 Na ntwala ya kibulu ya ntete, yandi vwandaka sadila lutumu nyonso yina vwandaka na kibulu yina. Yandi tumisaka yinza mpe bantu nyonso yina kele na yinza na kusambilaka kibulu ya ntete yina belukaka na mputa yina lendaka pesa yandi lufwa. 13 Kibulu yayi ya zole vwandaka sala bimangu ya nene. Na meso ya bantu nyonso, yandi salaka ti tiya katuka na zulu mpe kulumuka na ntoto. 14 Yandi vwandaka vuna bantu na bimangu yina yandi vwandaka sala na ntwala ya kibulu ya ntete. Yandi ndimisaka bantu na kuyidika kifwani samu na kuzitisa kibulu yina lwalaka na mbele ya yinda, mpe kufwaka ve. 15 Kibulu ya zole kuzwaka

14 Mu talaka Dimeme ya kutelama na mongo ya Siyone. Kintwadi na yandi vwandaka na nkama mosi na makumi yiya na yiya ya mafunda ya bantu yina vwandaka na Nkumbu ya Dimeme mpe ya Tata ya yandi ya kusonama na mbunzu. 2 Mu kuwaka ndinga yina katukaka na mazulu, mpe wakanaka mutindu makelele ya bimpo ya nene ya maza ya mubu, mpe mutindu makelele ya ngolo ya kidumu. Ndinga yina mu kuwaka vwandaka mutindu muningu ya bansambi yina bantu ke na kusika. 3 Bawu vwandaka yimbila nzimbu ya malu-malu na ntwala ya kiti ya kintinu ya Nzambi, na ntwala ya bibulu yiya mpe bakuluntu. Ata muntu lendaka longoka nzimbu yina kana kaka ve nkama mosi na makumi yiya na yiya ya mafunda ya bantu yina Nzambi kuulaka na ntoto. 4 Bawu sumunaka ve banzutu ya bawu na kutambula na bakento. Bawu kele ya kuvedila, mpe ke na kulanda Dimeme konso kisika yandi ke na kukwenda. Ba kuulaka bawu na kati ya bantu ya yinza, samu ti bawu vwandaka bantu ya ntete yina ba me pesa mutindu munkayulu na Nzambi mpe na Dimeme. 5 Ata mbala mosi bawu zonzaka mambu ya luvunu. Bawu kele ve na dyambu yina ba lenda kusemba bawu. 6 Mu talaka mbazi ya nkaka yina vwandaka pepa na zulu. Yandi vwandaka na Nsangyo Mbote ya bantangu nyonso ya kuzabisa na bantu yina kele na ntoto, na bantu ya bayinsi nyonso, bifumba nyonso, bandinga nyonso, mpe makanda nyonso. (aiōnios g166) 7 Yandi vwandaka tuba na ngolo nyonso: «Beno zitisa Nzambi, mpe beno kembisa yandi, samu ti ngunga yina yandi ke fundisa

yinza me lunga. Beno sambila Nzambi yina yidikaka zulu na ntoto, mubu mpe mikelo.» **8** Na manima, na kiyokolo ya minkayulu. Na ngolo nyonso, yandi mbazi ya zole yina landaka mbazi ya ntete tubaka: lookaka na mbazi yina simbaka munkwati ya yinda ya «Yawu me mwangana! Babilone Mbanza ya nene me meno: «Baka munkwati ya nge ya meno, mpe zenga mwangana! Yawu nwikisaka bantu ya bayinsi nyonso byazi ya bayinti ya vinu yina kele na ntoto! Bambuma vinu ya kindumba ya yandi ya ngolo!» **9** Mbazi ya ya vinu me bwaka!» **10** Na yina, mbazi lutisaka na nkaka, ya tatu, landaka bambazi zole yina tekilaka. ntoto munkwati ya yandi ya kuyonzika bambuma. Yandi tubaka na ndinga ya ngolo: «Kana mutu Yandi zengaka byazi ya bambuma ya vinu, mpe tulaka sambila kibulu na kifwani ya yandi, mpe kana yandi kuzwa kidimbu na mbunzu to na diboko, **11** yandi ke yau na kati ya kitutulu ya nene yina ke lakisaka nkele ya Nzambi. **12** Kitutulu yina ya kukamuna bambuma kunwa mpe vinu ya nkele ya Nzambi. Ya kele vinu vwandaka na ngaanda ya mbanza. Menga basikaka yina ba me vukisa ve na kima ya nkaka, mpe Nzambi na kitutulu yina mpe mwanganaka na Basitade funda ke tula yandi yawu na kati ya mbungu ya yandi ya mosi na bankama sambanu. Yawu fulukaka mpe nkele. Bayina nyonso ke sala mutindu yina ke tala kuzwaka ntela ya yinwa ya mpunda.

mpasi ya kulutila na kati ya sufe mpe tiya na ntwala ya bambazi ya longo mpe Dimeme. **13** Mulinga ya tiya yina ke na kutalisa bawu mpasi ke manisa dyaka ve. Mpimpa na ntangu mvundulu kele ve na bayina ke na kutumama na kibulu mpe na kiteki ya yandi, mpe na konso mutu yina me kuzwa kidimbu ya nkumbu ya kibulu.» (aiōn g165) **14** Ni yawu yina, bantu ya longo fwana kuvwanda na mvibudulu, bayina ke tumamaka na misiku ya Nzambi, mpe kele na kiminu na Yesu. **15** Na manima, mu kuwaka ndinga yina katukaka na mazulu mpe zabisaka munu: «Sonika mambu yayi: Katuka ntangu yayi, kyese na bayina me kufwa ya kukangama na Mfumu! Ya tsyelika, Mpeve ya Longo ke na kutuba ti bawu ke na kyese. Bawu fwana kuzwa mvundulu samu na bisalu ya ngolo yina bawu me sala, samu ti bisalu ya bawu ya mbote ke na kulanda bawu.» **16** Mu talaka dituti ya mpembe. Na zulu ya dituti yango vwandaka na kifwani ya mutu ya kuvwanda. Yandi vwandaka ya kulgata yimpu ya wolo, mpe ya kusimba mukwati ya yinda ya meno ya kuyonzika bambuma. **17** Mbazi ya nkaka basikaka na Yinzo ya Nzambi yina kele na mazulu, mpe lookaka na ngolo nyonso na mutu yina vwandaka ya kuvwanda na zulu ya dituti: «Baka mukwati ya nge mpe yonzika bambuma, samu ti ntangu ya kuyonzika bambuma me lunga. Bambuma ya ntoto me yela samu na kuyonzika yawu.» **18** Na yina, mutu yina vwandaka ya kuvwanda na zulu ya dituti lutisaka na ntoto munkwati ya yandi ya kuyonzika bambuma, mpe ya yonzika bambuma nyonso ya ntoto. **19** Mbazi ya nkaka basikaka na Yinzo ya Nzambi yina kele na mazulu. Yandi vwandaka mpe ya kusimba munkwati ya yinda ya meno. **20** Na manima, mbazi ya

15 Na manima, mu talaka na mazulu kidimbu ya nkaka ya nene mpe ya ngitukulu: bambazi nsambwadi simbaka bampasi nsambwadi. Ya kele bampasi ya nsuka yina ke lungisa nkele ya Nzambi. **21** Na manima, mu talaka mubu yina vwandaka talana mutindu kitala-tala ya kuvukisa na tiya. Bayina nyonso nungaka kibulu ya ngitukulu, kifwani ya yandi, mpe lutangu ya nkumbu ya yandi vwandaka ya kutelama na mubu ya kitala-tala. Bawu simbaka bisanzi yina Nzambi pesaka bawu. **22** Bawu vwandaka yimbila nzimbu ya Moyize yina kele kisadi ya Nzambi, mpe nzimbu ya Dimeme: «Mfumu Nzambi-Mpungu, bisalu ya nge kele nene mpe kitoko. Nge kele Ntinu ya bantu nyonso. Banzila ya nge kele ya kudedama mpe ya tsyelika. **23** Mfumu! Nani lenda kumanga na kuzitisa nge? Nani lenda kumanga na kuyimba nkembo ya nge? Ya tsyelika, kaka ni nge mosi kele ya longo, mpe bantu nyonso ya yinza ke fukama na ntawala ya nge, samu ti bisalu ya nge ya kudedama me talana na pwelele nyonso.» **24** Na manima, mu talaka Yinzo ya Nzambi yina zibukaka na mazulu, mpe na kati vwandaka na Yinzo ya mbwabanu. **25** Bambazi nsambwadi yina vwandaka ya kusimba bampasi nsambwadi basikaka na Yinzo ya Nzambi. Bawu Iwataka bilele ya mpembe ya lino yina vwandaka lezima, mpe vwandaka na basinga ya wolo na Luketo. **26** Mosi na kati ya bibulu yiya pesaka bambazi nsambwadi yina bambungu nsambwadi ya wolo ya kufuluka na nkele ya Nzambi yina ke zingaka seko. (aiōn g165) **27** Yinzo ya Nzambi fulukaka na mulinga samu na nkembo mpe lulendo ya Nzambi. Ata mutu

lendaka kota na kati tii ntangu ke manisa bampasi nsambwadi yina nataka bambazi nsambwadi.

16 Na manima, mu kuwaka ndinga ya ngolo yina basikaka na Yinzo ya Nzambi, mpe tubaka na bambazi nsambwadi: «Beno kwenda kumwangisa na ntoto bambungu nsambwadi ya nkele ya Nzambi!» 2 Mbazi ya ntete kwendaka mpe mwangisaka mbungu ya yandi na ntoto. Bantu yina vwandaka na kidimbu ya kibulu ya ngitukulu mpe vwandaka sambilakifwani ya yandi kuzwaka bamputa ya yimbi mpe ya mpasi. 3 Mbazi ya zole mwangisaka mbungu ya yandi na kati ya mubu. Maza kumaka mutindu menga ya muntu ya kufwa, mpe bima nyonso yina vwandaka zinga na mubu kufwaka. 4 Mbazi ya tatu mwangisaka mbungu ya yandi na kati ya banzadi mpe mikelo, mpe yawu kumaka menga na menga. 5 Na yina, mu kuwaka mbazi yina vwandaka na lutumu na maza kutuba: «Nzambi ya longo yina ke na kuzinga mpe zingaka ntete, nge kele ya kudedama na kufundisa mutindu yina. 6 Ya tsyelika, bawu kufwaka bantu ya longo mpe mimbikudi. Ntangu yayi, nge me pesa bawu menga samu na kunwa. Bawu me kuzwa mvutu ya mambu yina bawu salaka.» 7 Na manima, mu kuwaka ndinga yina katukaka na kiyokolo ya minkayulu, mpe tubaka: «Ee, Mfumu Nzambi-Mpungu! Balufundusu ya nge kele ya tsyelika mpe ya kudedama.» 8 Mbazi ya yiya mwangisaka mbungu ya yandi na ntangu, mpe ntangu kuzwaka muswa ya kuyoka bantu na tiya ya yawu. 9 Bantu kuyaka na tiya ya ntangu ya kulutila, mpe bawu fingaka Nkumbu ya Nzambi yina kele na lulendo ya kufidisa bampasi ya mutindu yina. Kasi bawu mangaka na kuviluka samu na kukembisa Nzambi. 10 Mbazi ya tanu mwangisaka mbungu ya yandi na kiti ya kintinu ya kibulu, mpe yinsi ya kintinu ya kibulu kumaka na kati ya mpimpa. Bantu vwandaka tatika baludimi ya bawu, samu ti bawu vwandaka tala mpasi. 11 Bawu fingaka Nzambi ya mazulu samu na bampasi mpe bamputa ya bawu. Kasi bawu vilukaka ve na mavanga ya bawu ya yimbi. 12 Mbazi ya sambanu mwangisaka mbungu ya yandi na nzadi ya nene ya Efalate. Nzadi nyonso yumaka samu na kukubika nzila ya bantinu yina ke na kukatuka na lweka yina ntangu ke basikaka. 13 Na manima, mu talaka bampeve tatu ya yimbi. Yawu vwandaka mutindu bisyoto, mpe basikaka na yinwa ya dalango, na yinwa ya kibulu, mpe na yinwa ya

mumbikudi ya luvunu. 14 Ya kele bampeve ya Satana yina ke salaka bimangu. Bawu ke na kukwenda na sika ya bantinu nyonso ya yinza samu na kuvukisa bawu kisika mosi na kunwana muzingu na kilumbu ya nene ya Nzambi-Mpungu. 15 Mfumu tubaka: «Beno kuwa, mu ke kwiza mutindu tuyibi! Kyese na muntu yina ke lala pongi ve, mpe ke bumba bilele ya yandi, samu ti yandi tambula ve kimpene mpe tala ve nsoni na meso ya bantu.» 16 Bampeve tatu yina vukisaka bantinu na kisika yina ba ke bokilaka na ndinga ya ba-Ebeleyo, «Alemangedone». 17 Mbazi ya nsambwadi mwangisaka mbungu ya yandi na mupepe. Ndinga ya ngolo wakanaka na Yinzo ya Nzambi. Yawu vwandaka basika na kisika yina kele kiti ya kintinu, mpe tubaka: «Yimeni!» 18 Na yina, bansemo lezimaka. Makelele ya bandinga mpe ya bidumu wakanaka, mpe ntoto nyonso ninganaka na ngolo nyonso. Katuka mbandukulu ya yinza, ntoto vwandaka me ningana ntete ve mutindu yina. 19 Mbanza ya nene kabukaka na bandambu tatu, mpe bambanza ya bayinsi nyonso mwanganaka. Na yina, Nzambi bambukaka moyo na mbanza ya nene ya Babilone. Yandi nwikisaka yawu mbungu ya kufuluka na vinu ya nkele ya yandi ya kulutila. 20 Bisanga nyonso zimbanaka, mpe myongo vwandaka dyaka ve. 21 Mvula ya matadi ya nene mpe ya dema katukaka na zulu mpe kubwaka na bantu. Bantu fingaka Nzambi samu na mpasi yina. Yawu vwandaka mpasi ya kulutila ngolo.

17 Na yina, mosi na kati ya bambazi nsambwadi yina simbaka bambungu nsambwadi zabisaka munu: «Kwiza mpe mu ke lakisa nge wapi mutindu Nzambi ke pesa kitumbu na kento ya kindumba ya nene yina zingaka na kumu ya maza ya nene. 2 Bantinu ya yinza me sala kindumba na yandi, mpe bantu ya ntoto me kola vinu ya yandi ya kindumba.» 3 Na manima, mbazi nataka munu na kimpeve na yinsi ya kuyuma. Kuna, mu talaka kento mosi ya kuvwanda na zulu ya kibulu ya mbwaki yina vwandaka ya kufuluka na bankumbu ya kufinga Nzambi. Kibulu yango vwandaka na bayintu nsambwadi mpe mampoka kumi. 4 Kento Iwataka bilele ya kitoko ya mbwaki ya kulutila. Yandi Iwataka mpe misanga ya wolo, ya matadi ya ntalu, mpe ya palata. Na maboko ya yandi, yandi simbaka mbungu ya wolo ya kufuluka na mambu ya busafu mingi,

busafu ya kindumba ya yandi. 5 Na mbunzu ya yandi kimpene. Bawu ke kudya nzutu ya yandi, mpe yandi vwandaka ya kusonama nkumbu ya mansweki: ke yoka na tiya ndambu yina ke bikana. 17 Ya tsyelika, «Mbanza ya nene ya Babilone, mama ya bakento Nzambi tulaka na bantima ya bawu luzolo ya kusadila ya kindumba mpe ya mambu ya busafu mingi na dibanza ya yandi. Bawu nyonso kumi ke wisana na kati ya yinza.» 6 Mu talaka ti kento yango vwandaka kusadila lulendo ya kintinu ya bawu samu na kibulu ya kukola na menga ya bantu ya longo mpe ya ya ngitukulu tii ntangu mambu yina Nzambi tubaka ke bambangi ya Yesu. Ntangu mu talaka yandi, mu salama. 18 «Kento yina nge me tala, ni mbanza ya yitukaka mingi. 7 Na yina, mbazi zabisaka munu: nene yina ke yalaka bantinu nyonso ya yinza.»

«Samu na yinki nge ke na kuyituka? Mu ke tubila nge mansweki ya kento yayi, mpe ya kibulu yina ke na kunata yandi. Kibulu yina kele na bayintu nsambwadi mpe mampoka kumi. 8 Kibulu yina nge me tala, vwandaka moyo na ntama. Kasi ntangu yayi, yandi ke dyaka ve moyo. Yandi fwana kubasika na dibenga ya yinda samu na kuzimbana seko. Bantu ya yinza yina kele ve na bankumbu ya bawu ya kusonama na dibuku ya luzingu katuka mbandukulu ya yinza, ke yituka na kutala yandi. Ya tsyelika, yandi vwandaka moyo, kasi yandi kele dyaka ve moyo mpe ke talana dyaka. (Abyssos g12) 9 «Awa, konso mutu fwana kuvwanda na mayela mpe ndwenga. Bayintu nsambwadi kele myongo nsambwadi, kisika kento yina kele ya kuvwanda. Yawu kele mpe bantinu nsambwadi. 10 Tanu na kati ya bawu me kufwa yimeni. Ntinu ya sambanu ke na kuyala ntangu yayi, mpe ntinu ya me kwiza ntete ve. Kasi ntangu yandi ke kwiza, yandi ke zinga kaka ntangu fytot. 11 Kibulu yina vwandaka moyo na ntama mpe ke dyaka ve moyo kele ntinu ya nana. Yandi kele mpe na kati ya lutangu ya bantinu nsambwadi, mpe yandi ke na kukwenda samu na kuzimbana seko. 12 «Mampoka kumi yina nge talaka, kele bantinu kumi yina me banda ntete ve na kuyala. Kasi bawu ke yala kaka ngunga mosi kintwadi na kibulu ya ngitukulu. 13 Bawu nyonso kumi kele kaka na dibanza mosi: kusadila lulendo mpe kimfumu ya bawu samu na kibulu. 14 Bawu ke nwanisa Dimeme, kasi Dimeme ke nunga bawu, samu ti yandi kele Mfumu ya bamfumu, mpe Ntinu ya bantinu. Yandi ke nunga bawu kintwadi na bayina yandi bokilaka mpe soolaka, bayina kele ya kukwikama na yandi.» 15 Mbazi zabisaka dyaka munu: «Maza yina nge talaka kisika kele kento ya kindumba kele makanda ya bantu, bankonga ya bantu, bantu ya bayinsi nyonso mpe ya bandinga nyonso. 16 Mampoka kumi yina nge me tala mpe kibulu ke manga kento ya kindumba. Bawu ke katula yandi bima nyonso yina kele na yandi, mpe ke tula

18 Na manima, mu talaka dyaka mbazi ya nkaka yina kulumukaka na ntoto. Yandi vwandaka na lutumu ya nene, mpe nkembo ya yandi vwandaka pesa nsemo na ntoto nyonso. 2 Na ngolo nyonso, yandi lookaka: «Yawu me mwangana! Babilone Mbanza ya nene me mwangana! Ntangu yayi, yawu me kuma kisika ke bumbamaka bampeve ya yimbi. Yawu me kuma kisika yina ke na kuzinga bandeke nyonso ya kuvedila ve mpe ya yimbi. 3 Bantu ya bayinsi nyonso me kunwa vinu ya kindumba ya yandi ya ngolo. Bantinu ya yinza me sala kindumba na yandi, mpe bantu ya mumbungu awa na ntoto me vwama na lulendo ya bimvwama ya yandi.» 4 Na manima, mu kuwaka dyaka ndinga ya nkaka yina katukaka na mazulu, mpe tubaka: «Bantu ya dikanda ya munu! Beno basika na mbanza yayi, samu ti beno kota ve na masumu ya yandi, mpe ti beno kuzwa ve bampasi yina yandi ke kuzwa. 5 Masumu ya yandi me fuluka tii na mazulu, mpe Nzambi me zimbana ve mambu ya kudedama ve yina yandi salaka. 6 Beno sala yandi mutindu yandi salaka bantu ya nkaka, mpe beno vutula yandi bambala zole yimbi yina yandi salaka. Beno fulusa mbungu ya yandi na vinu ya kulutila bambala zole ngolo na vinu yina yandi nwikisaka bantu ya nkaka. 7 Na mutindu yandi zolaka mingi nkembo mpe bimvwama, ni na mutindu yina mpe beno ke talisa yandi mpasi mingi, mpe ke tula yandi na kati ya mawa ya ngolo. Yandi ke na kutuba na ntima ya yandi: “Mu ke na kuyala mutindu ntinu mpe mu kele ve mufwidi. Mu ke vwanda ve na kati ya mawa ya lufwa ata kilumbu mosi.” 8 Ni yawu yina, bampasi nyonso yayi ke kumina yandi na kilumbu mosi: lufwa, mawa, mpe nsatu. Tiya ke mwangisa yandi. Ya tsyelika, Mfumu Nzambi yina me fundisa yandi kele na lulendo.» 9 Bantinu ya yinza yina salaka kindumba na yandi, mpe sadilaka bimvwama ya yandi ke dila mpe ke vwanda na kyadi samu na mbanza yina ntangu bawu ke tala mulinga ya tiya

yina ke na kuyoka yandi. 10 Bawu ke vwanda ve ya longo, bantumwa mpe mimbikudi, beno fwana pene-pene na mbanza yina na boma ti bampasi yina kuyangalala, samu ti Nzambi me fundisa mbanza kumina bawu, mpe bawu ke tuba: «Kyadi! Kyadi na yina samu na yimbi yina yandi salaka beno. 21 Na nge Babilone, mbanza ya nene mpe ya lulendo! Nge yina, mbazi mosi ya lulendo bakaka ditadi ya nene me kuzwa kitumbu ya nge kaka na ngunga mosi!» 11 mutindu ditadi ya dema ya kunika bambuma ya faline, Bantu ya mumbungu awa na ntoto ke na kudila mpe mpe losaka yawu na mubu na kutuba: «Ni mutindu ke na kati ya mawa samu na mbanza yina, samu ti yayi ba ke bwisa mbanza ya nene ya Babilone na ata muntu ke na kusumba dyaka bima ya bawu: 12 ngolo nyonso, mpe bantu ke tala dyaka yawu ve. wolo mpe kisengo ya mpembe, matadi ya ntalu mpe 22 Ba ke kuwa dyaka ve na sika ya nge miziiki ya palata, bilele ya lino, bilele ya swa, bilele ya kitoko ya bansambi mpe ya bayina ke yimbaka, mutindu mosi mbwaki, mabaya ya mutindu na mutindu, meno ya mpe miziiki ya matuutu mpe ya bakulumenta. Ba ke nzawu, bima yina ba yidikaka na mabaya ya ntalu, lenda dyaka ve kutala na sika ya nge bisadi ya bisalu na bisengo ya mbwaki, na bisengo ya nkaka, mpe ya maboko. Ba ke kuwa dyaka ve na sika ya nge na matadi ya kitoko. 13 Bawu vwandaka tekisa mpe makelele ya ditadi yina ke na kunika bambuma. 23 bampusu ya bayinti mpe bima ya nkaka ya nsunga ya Nsemo ya mwinda ke lezima dyaka ve na sika ya kitoko, mananasi, mile, maaka ya nsunga ya mbote, nge, mpe ndinga ya bantwenya yina me kwelana ke vinu, mafuta, faline, masangu, bangombe, mameme, wakana dyaka ve na sika ya nge. Bitekisi ya nge bampunda na bipusu-pusu ya bawu, bandongo mpe vwandaka bitekisi ya kulutila mfunu na yinza, mpe na bankole. 14 Bawu tubaka na mbanza: «Bima nyonso bundoki ya nge, nge me nata bantu nyonso na nzila yina nge vwandaka zola kuzwa me zimbana na ya yimbi. 24 Ni na sika ya nge ba kuzwaka menga ya bimywama nyonso ya nge mpe kitoko mimbikudi, ya bantu ya longo, mpe ya bayina nyonso ya nge me zimbana, mpe beto lenda kuzwa dyaka ba kufwaka awa na ntoto.»

15 Bantu ya mumbungu yina kuzwaka bimywama ya bawu na kusala mumbungu na mbanza yayi, ke vwanda ve pene-pene na mbanza yina na boma ti bampasi yina kumina bawu. Bawu ke dila mpe ke vwanda na kyadi. 16 Bawu ke tuba: «Kyadi! Kyadi na mbanza ya nene! Yawu vwandaka kitoko mutindu muntu yina me lwata bilele ya kitoko ya lino, mpe bilele ya ntalu mpe ya mbwaki ya kitoko. Yawu vwandaka mpe mutindu kento yina me lwata misanga ya wolo, ya matadi ya ntalu, mpe ya palata. 17 Bimywama nyonso yayi me mwangana kaka na ngunga mosi!» Binati nyonso ya masuwa mpe bizyeti ya bawu, mutindu mosi mpe bisadi ya maza mpe bayina nyonso ke kuzwaka luzingu ya bawu na mubu vwandaka ya kutelama ntama na mbanza. 18 Ntangu bawu talaka mulinga ya tiya yina vwandaka yoka mbanza, bawu lookaka: «Ata mbanza lendaka fwanana na mbanza yayi ya nene!» 19 Bawu vwandaka losa fundu-fundu na bayintu ya bawu, mpe vwandaka dila. Bawu nyongaka mpe lookaka: «Kyadi! Kyadi na mbanza ya nene! Ni bimywama ya yandi me sala ti bantu nyonso yina ke na masuwa vwanda na bimywama. Kasi yawu me mwangana kaka na ngunga mosi!» 20 Zulu fwana kuyangalala samu ti mbanza yina me mwangana! Beno mpe, bantu

19 Na manima ya mambu yayi, mu kuwaka na mazulu ndinga ya nkonga ya nene yina lookaka na ngolo nyonso: «Aleluya! Mpulusu, nkembo mpe lulendo kele na Nzambi ya beto! 2 Balufundusu ya yandi kele ya tsyelika mpe ya kudedama. Yandi me fundisa kento ya kindumba ya nene yina vwandaka vuna bantu nyonso ya ntoto na kindumba ya yandi. Nzambi me pesa yandi kitumbu samu na bisadi ya Nzambi yina yandi kufwaka.» 3 Bawu tubaka dyaka: «Aleluya! Mulinga ya mbanza ya nene yina ba me yoka ke na kunanguka, mpe yawu ke vwanda seko.» (aiōn g165) 4 Bakuluntu makumi zole na yiya mpe bibulu yiya yina zungaka kiti ya Nzambi fukamaka mpe sambilaka Nzambi yina kele ya kuvwanda na kiti ya kintinu. Bawu tubaka: «Ameni! Aleluya!» 5 Na yina, ndinga wakanaka kisika vwandaka kiti ya kintinu, mpe tubaka: «Beno kembisa Nzambi ya beto, beno nyonso yina kele bisadi ya yandi mpe ke zitisaka yandi ata beno vwanda bakuluntu to bana ya fyoti!» 6 Na manima, mu kuwaka ndinga ya nkonga ya nene yina wakanaka mutindu makelele ya bimpo ya maza ya mubu, mpe ya bidumu ya ngolo. Ndinga yango tubaka: «Aleluya! Mfumu ya beto, Nzambi-Mpungu, me lakisa kintinu ya yandi. 7 Beto yangalala mpe

beto vwanda na kyes. Beto pesa yandi nkembo, manima, mu talaka kibulu ya ngitukulu mpe bantinu samu ti ntangu ya makwela ya Dimeme me lunga, ya ntoto na bankonga ya binwani ya bawu. Bawu mpe kento ya yandi me kubama. 8 Ba me pesa yandi kinkuti ya kitoko ya lino yina ke na kulezima mpe kele ya kuvedila. Kinkuti ya lino kele bisalu ya kudedama ya bantu ya longo.» 9 Mbazi zabisaka munu: «Sonika mambu yayi: Kyes na bayina ba me bokila na kubaka kisika na mukembo ya makwela ya Dimeme.» Na manima, yandi tubaka dyaka: «Ya kele mambu ya tsyelika yina yandi mosi Nzambi me zonza.» 10 Na yina, mu zolaka fukama na ntawala ya yandi samu na kusambilika yandi, kasi yandi zabisaka munu: «Kusala mutindu yina ve! Mu kele kisadi mutindu nge mpe mutindu bampangi ya nge yina kele ya kukwikama na misuni ya bawu.

kimbangi ya Yesu. Ni Nzambi nge fwana kusambilika.»

Ya tsyelika, kimbangi ya Yesu kele ya kudedama na mambu yina mimbikudi zabisaka na kimpeve. 11 Na yina, mu talaka zulu ya kuzibuka, mpe mpunda ya mpembe basikaka. Nkumbu ya muntu yina yulukaka yawu kele «Kukwikama mpe Butsyelika.» Yandi ke fundisaka mpe ke nwanaka na ludedomo. 12 Meso ya yandi vwandaka lezima mutindu tiya, mpe yandi vwandaka na bayimpu mingi na yintu. Nkumbu mosi vwandaka ya kusonama na yandi, mpe ata muntu zabaka yawu kana kaka yandi mosi ve. 13 Yandi lwataka kiyunga ya kubola na menga, mpe Nkumbu ya yandi: «Mambu ya Nzambi.» 14 Bankonga ya binwani ya mazulu vwandaka na manima ya yandi. Bawu vwandaka na zulu ya bampunda ya mpembe, mpe lwataka bilele ya kitoko ya lino ya mpembe mpe ya kuvedila. 15 Na yinwa ya yandi basikaka mbele ya yinda ya meno yina yandi ke bula bantu. Yandi ke twadisa bantu nyonso na yinti ya kisengo na diboko, mpe ke kamuna bambuma ya vinu na kima ya kukamuna bambuma yina kele samu na nkele ya kulutila ya Nzambi-Mpungu. 16 Na zulu ya kiyunga mpe ya dibunda ya yandi, nkumbu ya mutindu yayi vwandaka ya kusonama: «Ntinu ya bantinu, mpe Mfum ya bamfum.» 17 Na manima, mu talaka mbazi mosi ya kutelama na kati ya ntangu. Na ngolo nyonso, yandi lookaka na sika ya bandeke nyonso yina vwandaka pepa na zulu: «Beno kwiza, beno vukana samu na mukembo ya nene ya Nzambi! 18 Beno kwiza kudy musuni ya bantinu, ya bamfum ya binwani, ya bantu ya lulendo, ya bampunda mpe binati ya yawu, musuni ya bantu nyonso: bandongo to bantu ya kimpwanza, bakuluntu to bana ya fyoti.» 19 Na

20 Na manima ya mambu yina, mu talaka mbazi mosi yina katukaka na mazulu mpe kulumukaka na ntoto. Yandi vwandaka ya kusimba fungula ya dibenga ya yinda mpe singa ya nene ya kisengo.

(Abyssos g12) 2 Yandi nataka dalango, nyoka ya ntama, yina kele Dyabulu mpe Satana, mpe kangaka yandi bamvula funda mosi. 3 Mbazi losaka dalango na kati ya dibenga ya yinda. Yandi kangaka yawu na fungula mpe tulaka bisengo samu na kanga yawu mbote, samu ti dalango vuna dyaka ve bantu tii ntangu ke lunga bamvula funda. Na manima ya bamvula funda mosi yina, ba fwana kupesa yandi mwa ntangu ya kimpwanza. (Abyssos g12) 4 Na manima, mu talaka bakiti ya bantinu. Bayina vwandaka na zulu ya yawu, kuzwaka lutumu ya kufundisa. Mu talaka mpe myela ya bayina ba kufwaka, samu ti bawu vwandaka bambangi ya Yesu mpe zabisaka mambu ya Nzambi. Bawu sambilaka ve kibulu ya ngitukulu to kifwani ya yandi, mpe bawu kuzwaka ve kidimbu ya yandi na mbunzu to na diboko. Bawu vutukaka na luzingu, mpe vwandaka yala na Klisto na bamvula funda mosi. 5 Bantu ya nkaka yina kufwaka vutukaka ve na luzingu ntete bamvula funda mosi lunga. Yayi ni mvumbukulu ya ntete ya bantu na lufwa. 6 Kyes na bayina kele na kati ya nkonga ya mvumbukulu ya ntete yayi! Bawu kele bantu ya longo, mpe lufwa ya zole lenda kuzwa bawu ve. Bawu ke vwanda banganga-Nzambi yina ke sadila Nzambi mpe Klisto, mpe bawu ke yala na Klisto na bamvula funda mosi. 7 Ntangu bamvula funda mosi ke lunga, ba ke basisa Satana na boloko. 8 Yandi ke kwenda kuvuna bayinsi yina kele na yinza nyonso, yina zola kutuba Ngonge mpe

Mangonge. Yandi ke vukisa bawu kisika mosi samu kintwadi na bawu. 4 Yandi ke kusuna mansangasa na muzingu, mpe bawu ke vwanda mingi mutindu nyonso yina kele na meso ya bawu. Bantu ke kufwa matadi ya munyenye ya kumu ya mubu. 9 Bawu dyaka ve, ke vwanda dyaka ve na mawa, ke dila vwandaka ya kumwangana na bisika nyonso, na kati dyaka ve, to ke tala dyaka ve mpasi, samu ti mambu ya yinza, mpe bawu zungaka kivwandu ya bantu ya nyonso ya yinza ya ntama ke zimbana.» 5 Na yina, longo mpe mbanza yina Nzambi ke zolaka mingi. Kasi tiya katukaka na zulu, mpe yawu yokaka bawu. 10 Na yina, ba losaka na kati ya dyanga ya tiya mpe ya sufe, Satana yina vwandaka vuna bawu. Kibulu mpe mumbikudi ya luvunu vwandaka mpe kuna na kati ya dyanga yina ya tiya. Kuna bawu ke tala mpasi ya mankululu mpimpa na ntangu. (aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442) 11 Na yina, mu talaka kiti ya nene ya mpembe ya kintinu. Muntu vwandaka na zulu ya yawu. Zulu na ntoto kimaka ntama na ntwala ya yandi, mpe yawu talanaka dyaka ve. 12 Na manima, mu talaka bantu ya kufwa, bakuluntu mpe bana ya fytot ya kutelama na ntwala ya kiti ya kintinu. Mu talaka mpe mabuku ya kufunguka. Dibuku mosi dyaka ya nkaka zibukaka, ya kele dibuku ya luzingu. Bantu ya kufwa kuzwaka lufundusu na mambu yina bawu salaka mutindu yawu vwandaka ya kusonama na mabuku. 13 Mubu basisaka bantu yina kufwaka na kati ya mubu. Lufwa mpe yinza ya bantu ya kufwa basisaka mpe bantu ya bawu ya kufwa, mpe bawu nyonso kuzwaka lufundusu na yina me tadila mambu yina bawu salaka. (Hadēs g86) 14 Na manima, ba losaka lufwa mpe yinza ya bantu ya kufwa na kati ya dyanga ya tiya. Dyanga yina ya tiya, ni lufwa ya zole. (Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442) 15 Ba losaka mpe na kati ya dyanga ya tiya konso muntu yina nkumbu vwandaka ve ya kusonama na dibuku ya luzingu. (Limnē Pyr g3041 g4442)

21 Na yina, mu talaka zulu ya malu-malu mpe ntoto ya malu-malu. Zulu ya ntete mpe ntoto ya ntete vwandaka me zimbana, mpe mubu vwandaka dyaka ve. 2 Mu talaka mpe mbanza ya longo, Yelusalemi ya malu-malu, yina katukaka na zulu na sika ya Nzambi mpe kulumukaka na ntoto. Yawu vwandaka ya kukubama mutindu kento yina me bongisa nzutu samu na bakala ya yandi. 3 Na manima, mu kuwaka ndinga ya ngolo yina wakanaka kisika vwandaka kiti ya kintinu. Yawu tubaka: «Ntangu yayi, Nzambi ke zinga na kati-kati ya bantu! Yandi ke zinga na bawu, mpe bawu ke vwanda bantu ya yandi. Yandi mosi Nzambi ke vwanda Nzambi ya bawu, mpe ke vwanda

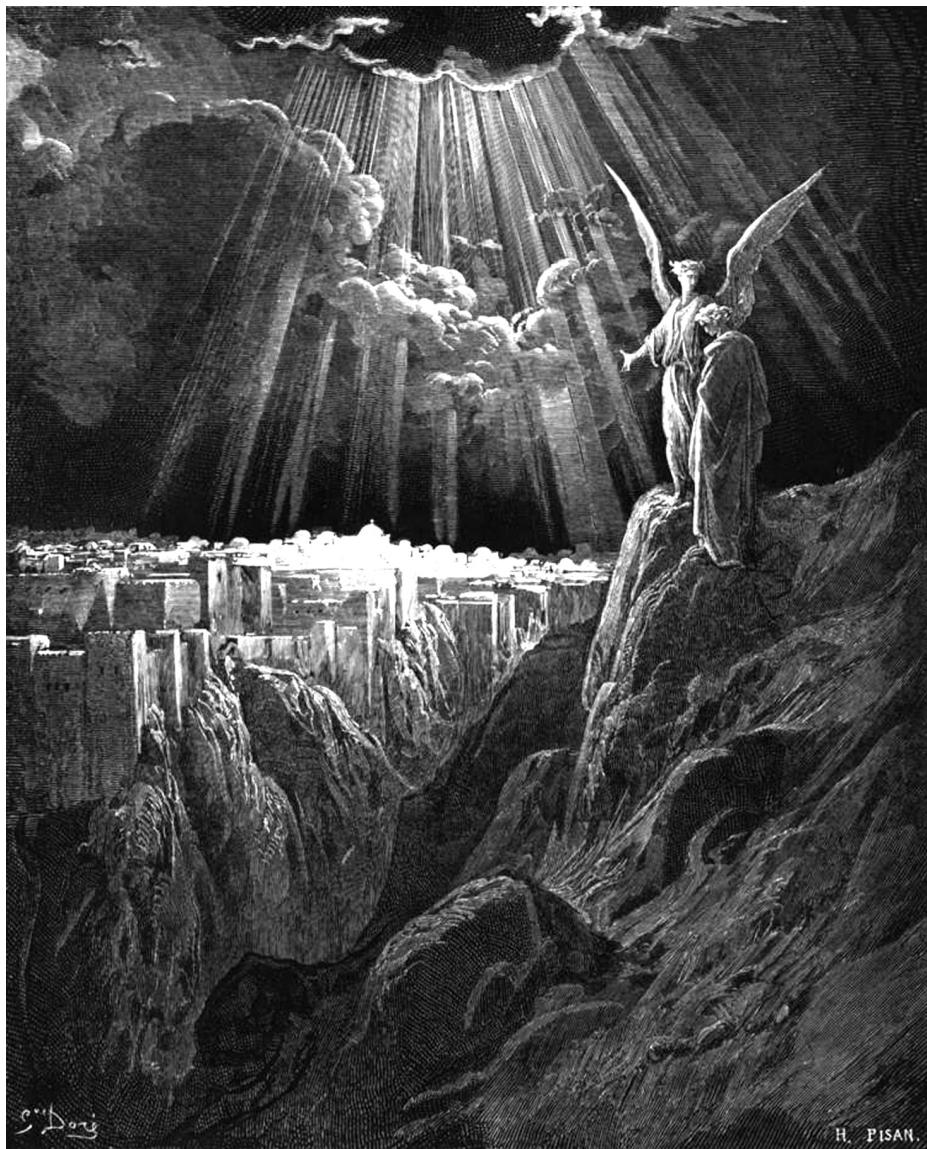
kintwadi na bawu. 4 Yandi ke kusuna mansangasa na muzingu, mpe bawu ke vwanda dyaka ve na mawa, ke dila vwandaka ya kumwangana na bisika nyonso, na kati dyaka ve, to ke tala dyaka ve mpasi, samu ti mambu ya yinza, mpe bawu zungaka kivwandu ya bantu ya nyonso ya yinza ya ntama ke zimbana.» 5 Na yina, longo mpe mbanza yina Nzambi ke zolaka mingi. Kasi tiya katukaka na zulu, mpe yawu yokaka bawu. 10 Na yina, ba losaka na kati ya dyanga ya tiya mpe ya sufe, Satana yina vwandaka vuna bawu. Kibulu mpe mumbikudi ya luvunu vwandaka mpe kuna na kati ya dyanga yina ya tiya. Kuna bawu ke tala mpasi ya mankululu mpimpa na ntangu. (aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442) 11 Na yina, mu talaka kiti ya nene ya mpembe ya kintinu. Muntu vwandaka na zulu ya yawu. Zulu na ntoto kimaka ntama na ntwala ya yandi, mpe yawu talanaka dyaka ve. 12 Na manima, mu talaka bantu ya kufwa, bakuluntu mpe bana ya fytot ya kutelama na ntwala ya kiti ya kintinu. Mu talaka mpe mabuku ya kufunguka. Dibuku mosi dyaka ya nkaka zibukaka, ya kele dibuku ya luzingu. Bantu ya kufwa kuzwaka lufundusu na yina me tadila mambu yina bawu salaka. (Hadēs g86) 14 Na manima, ba losaka lufwa mpe yinza ya bantu ya kufwa na kati ya dyanga ya tiya. Dyanga yina ya tiya, ni lufwa ya zole. (Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442) 15 Ba losaka mpe na kati ya dyanga ya tiya konso muntu yina nkumbu vwandaka ve ya kusonama na dibuku ya luzingu. (Limnē Pyr g3041 g4442)

6 Yandi bwelaka dyaka: «Nyonso me salama! Mu kele Alafa mpe Omenga, mbandukulu mpe nsukunu. Kana muntu kele na nsatu ya maza, mu ke pesa yandi maza ya mpamba na mukelo ya maza yina ke pesaka lusingu. 7 Mu ke pesa difwa yina na muntu yina ke nunga. Mu ke vwanda Nzambi ya yandi, mpe yandi ke vwanda mwana ya munu. 8 Samu na bayina kele na boma, bayina kele ve ya kukwikama, bayina kele na bifu ya yimbi, bayina ke kufwaka bampangi, ke salaka busafu, ke salaka bunganga, ke sambilaka banzambi ya biteki, mpe bayina nyonso ke vunaka, kisika ya bawu kele na kati ya dyanga ya tiya mpe ya sufe. Yawu kele lufwa ya zole samu na bawu.» (Limnē Pyr g3041 g4442) 9 Na yina, mosi na kati ya bambazi nsambwadi yina simbaka bambungu nsambwadi ya kufuluka na bampasi nsambwadi ya nsuka zabisaka munu: «Kwiza mpe mu ke lakisa nge kento yina Dimeme ke kwela.» 10 Mbazi nataka munu na kimpeve na zulu ya mongo ya nene mpe yinda. Yandi lakisaka munu mbanza ya longo, Yelusalemi, yina katukaka na zulu na sika ya Nzambi, mpe kulumukaka na ntoto. 11 Yawu vwandaka lezima na nkembo ya Nzambi. Yawu vwandaka lezima mutindu ditadi ya ntalu, ditadi ya zape yina vwandaka lezima mutindu kitala-tala. 12 Mbanza yango vwandaka na bibaka ya yinda mingi. Yawu vwandaka na myelo kumi na zole, mpe bambazi kumi na zole vwandaka keba myelo yina. Bankumbu ya bifumba kumi na zole ya Isayeli vwandaka ya kusonama na myelo yina. 13 Konso lweka vwandaka na myelo tatu: myelo tatu na esete, myelo tatu na node, myelo tatu na sude, mpe myelo tatu na wesete. 14 Bibaka ya mbanza vwandaka ya kutunga na zulu ya balufulu kumi na zole, mpe na zulu ya yawu ba sonikaka bankumbu ya bantumwa kumi na zole ya Dimeme. 15 Mbazi yina vwandaka zonza na munu simbaka kima ya kuteza yinda: Ya vwandaka kidyadya ya wolo samu na kuteza yinda ya

mbanza, ya myelo, mpe ya bibaka ya mbanza. 16 **22** Mbazi lakisaka munu mpe nzadi yina kele na Balweka nyonso yiya ya mbanza vwandaka yinda maza yina ke pesaka luzingu. Yawu vwandaka mutindu mosi. Mbazi tezaka mbanza na kidyadya lezima mutindu kitala-tala, mpe vwandaka basika ya yandi, mpe kuzwaka Basitade mafunda kumi na na kiti ya kintinu ya Nzambi mpe ya Dimeme. 2 zole na yinda. Yinda ya mbanza na balweka nyonso Nzadi yango vwandaka lutila na kisika ya mfunu ya yiya mpe yinda ya ntela ya yawu vwandaka mutindu mbanza. Na konso Iweka ya nzadi vwandaka na mosi. 17 Yandi tezaka mpe mutela ya bibaka, yawu yinti ya luzingu yina ke butaka bambuma bambala salaka Bakude nkama na makumi yiya na yiya. Mbazi kumi na zole na mvula, mbala mosi konso ngonda. sadilaka mutindu ya kuteza yina bantu nyonso ke Makasa ya yawu kele samu na kubelusa bantu ya sadilaka na kutanga yinda. 18 Bibaka ya mbanza bayinsi nyonso. 3 Nsingulu ke vwanda dyaka ve. vwandaka ya kutunga na matadi ya ntalu ya zape, Kiti ya Kimfumu ya Nzambi mpe ya Dimeme ke mpe mbanza vwandaka ya kutunga na wolo ya vwanda na kati ya mbanza, mpe bisadi ya Nzambi kuedila yina vwandaka talana mutindu kitala-tala. ke sambila yandi. 4 Bawu ke tala kizizi ya yandi, 19 Matadi yina ba tungaka balufulu ya bibaka ya mpe Nkumbu ya yandi ke vwanda ya kusonama na mbanza vwandaka ya kubongisa na matadi ya ntalu bambunzu ya bawu. 5 Mpimpa ke vwanda dyaka ya konso mutindu. Lufulu ya ntete vwandaka na ditadi ve, mpe bawu ke vwanda dyaka ve na nsatu ya ya zasepe, ya zole na ditadi ya safile, ya tatu na nsemo ya mwinda to ya ntangu, samu ti Mfumu ditadi ya angate, ya yiya na ditadi ya emelode, 20 Nzambi ke pesa bawu nsemo ya yandi, mpe bawu ke ya tanu na ditadi ya onise, ya sambanu na ditadi yala seko. (aiōn g165) 6 Na manima, mbazi zabisaka ya sandwani, ya nsambwadi na ditadi ya kizolite, munu: «Mambu yayi kele ya tsyelika mpe ya kusadila ya nana na ditadi ya belile, ya yivwa na ditadi ya kivuvu. Mfumu Nzambi yina ke zonzaka na kimpeve topaze, ya kumi na ditadi ya kizopase, ya kumi na na mumbikudi ya yandi, me fidisa mbazi ya yandi mosi na ditadi ya tikwase, mpe ya kumi na zole na samu na kulakisa na bisadi ya yandi mambu yina ditadi ya ametite. 21 Myelo kumi na zole ya mbanza ke salama na bilumbu ke na kukwiza.» 7 Yesu ke vwandaka ya bapalata kumi na zole, mpe konso na kutuba: «Kaka ntangu fytot me bikana, mpe mu mwelo vwandaka ya kuyidika na palata mosi. Kisika ke kwiza! Kyese na bayina ke kebaka nsangu ya ya mfunu ya mbanza vwandaka ya kubongisa na wolo bambikululu yina kele na kati ya dibuku yayi!» 8 ya kuvedila yina vwandaka talana mutindu kitala-tala. Munu Yowane, mu kuwaka mpe talaka yawu. Na 22 Mu talaka ve Yinzo ya Nzambi na kati ya mbanza manima ya kuwa mpe kutala yawu, mu fukamaka na yina, samu ti ni Mfumu Nzambi-Mpungu mpe Dimeme ntwala ya mbazi yina lakisaka munu yawu samu na kele Yinzo ya Nzambi ya mbanza yina. 23 Mbanza kusambilila yandi. 9 Kasi mbazi zabisaka munu: «Ve! vwandaka ve na nsatu ya nsemo ya ntangu to ya Kusala mutindu yina ve! Mu kele kisadi mutindu nge, ngonda, samu ti nkembo ya Nzambi vwandaka pesa mutindu bampangi ya nge mimbikudi mpe bayina yawu nsemo, mpe Dimeme kele mwinda ya mbanza nyonso ke sadilaka mambu yina kele na kati ya yina. 24 Bantu nyonso ya yinza ke tambula na nsemo dibuku yayi. Kaka ni Nzambi nge fwana kusambilila.» ya yandi, mpe bantinu ya yinza ke nata bimvwama ya 10 Na manima, yandi tubaka dyaka: «Kubumba ve bawu kuna. 25 Myelo ya mbanza ke vwanda kaka nsangu ya bambikululu yina kele na kati ya dibuku ya kufunguka, samu ti mpimpa ke vwanda dyaka yayi, samu ti ntangu yina Nzambi kubikaka samu na ve na kati ya mbanza yina. 26 Bawu ke nata kuna mambu nyonso yina me kuma pene-pene. 11 Bika ti nkembo mpe bimvwama ya bayinsi nyonso. 27 Ata muntu yina ke na kusala mambu ya yimbi. Muntu yina kele ve ya mosi mpe, bantu yina ke salaka mambu ya busafu kuvedila tatamana na kuvwanda ve ya kuvedila. Kasi mingi, mpe bantu ya luvunu. Kasi kaka bantu yina muntu yina kele ya kudedama tatamana na kuvwanda kele na bankumbu ya bawu ya kusonama na dibuku ya kudedama, mpe muntu yina kele ya longo kula ya luzingu yina kele dibuku ya Dimeme, ke kota na dyaka na bulongo.» 12 Yesu ke na kutuba: «Kaka ntangu fytot me bikana, mpe mu ke kwiza! Mu ke kwiza na musendo yina mu ke pesa konso muntu na mbanza yina.

yina me tadila bisalu yina yandi me sala. **13** Mu kele Alafa mpe Omenga, muntu ya ntete mpe ya nsuka. Mu kele mbandukulu mpe nsukunu. **14** Kyesé na bayina ke sukulaka bilele ya bawu. Bawu ke vwanda na luve ya kudya bambuma ya yinti ya luzingu, mpe ya kukota na mbanza na myelo ya yawu. **15** Kasi ba ke basisa na mbanza bayina ke zingaka kidi-kidi, bayina ke sadilaka bunganga, ke salaka busafu, ke kufwaka bantu, ke sambilaka banzambi ya biteki, mpe bayina ke zolaka mpe ke sadilaka luvunu.» **16** «Munu Yesu, mu me fidisa mbazi ya munu samu na kuzabisa beno mambu nyonso yayi na katí ya mabuundu ya Nzambi. Mu butukaka na dikanda ya ntinu Davidi, mpe mu kele mbwetete yina ke lezimaka na suka-suka.» **17** Mpeve mpe kento ke na kutuba: «Kwiza!» Muntu yina ke na kuwa yawu fwana kutuba mpe: «Kwizal!» Bika ti muntu yina ke na mpwila kukwiza, mpe kuzwa ya mpamba maza yina ke pesaka luzingu. **18** Munu Yowane, mu ke na kukebisa bayina ke na kuwa mambu ya bambikululu yina ke na katí ya dibuku yayi. Kana muntu bwela mwa dyambu na mambu nyonso yayi, Nzambi mpe ke bwela na kitumbu yina yandi ke kuzwa, bampasi yina kele ya kusonama na dibuku yayi. **19** Kana muntu katula mwa dyambu na mambu ya bambikululu ya dibuku yayi, Nzambi mpe ke katula yandi kikunku ya yandi na bambuma ya yinti ya luzingu. Nzambi ke katula yandi mpe kisika ya yandi na mbanza ya longo yina ba me zonzila na katí ya dibuku yayi. **20** Mbangi yina ke na kuzabisá beno butsyelika ya mambu nyonso yayi ke na kutuba: «Ee, kaka ntangu fyoti me bikana, mpe mu ke kwiza.» Amen! Kwiza Mfumu Yesu! **21** Bika ti lusakumunu ya Mfumu Yesu kuvwanda na beno nyonso.

*Mu talaka mpe mbanza ya longo, Yelusalemi ya malu-malu, yina katukaka na zulu na sika
ya Nzambi mpe kulumukaka na ntoto. Yawu vwandaka ya kukubama mutindu kento yina
me bongisa nzutu samu na bakala ya yandi. Na manima, mu kuwaka ndinga ya ngolo yina
wakanaka kisika vwandaka kitu ya kintinu. Yawu tubaka: «Ntangu yayi, Nzambi ke zinga na
kati-kati ya bantu! Yandi ke zinga na bawu, mpe bawu ke vwanda bantu ya yandi. Yandi mosi
Nzambi ke vwanda Nzambi ya bawu, mpe ke vwanda kintwadi na bawu.»*

Luzabusu 21:2-3

Reader's Guide

Monokutuba at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, "*As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him.*" Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, "*And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned.*" So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, "*Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth.*" 2 Timothy 2:15. "*God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,*" 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Monokutuba at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aīdios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hades g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Kituba---Kituba-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luke 8:31
Loma 10:7
Luzabusu 9:1
Luzabusu 9:2
Luzabusu 9:11
Luzabusu 11:7
Luzabusu 17:8
Luzabusu 20:1
Luzabusu 20:3

Bisalu 3:21
Bisalu 15:18
Loma 1:25
Loma 9:5
Loma 11:36
Loma 12:2
Loma 16:27
1 Kolinto 1:20
1 Kolinto 2:6
1 Kolinto 2:7
1 Kolinto 2:8
1 Kolinto 3:18
1 Kolinto 8:13
1 Kolinto 10:11
2 Kolinto 4:4
2 Kolinto 9:9
2 Kolinto 11:31
Ngalatiya 1:4
Ngalatiya 1:5
Efeso 1:21
Efeso 2:2
Efeso 2:7
Efeso 3:9
Efeso 3:11
Efeso 3:21
Efeso 6:12
Filipe 4:20
Kolose 1:26
1 Timote 1:17
1 Timote 6:17
2 Timote 4:10
2 Timote 4:18
Tite 2:12
Ba-Ebeleyo 1:2
Ba-Ebeleyo 1:8
Ba-Ebeleyo 5:6
Ba-Ebeleyo 6:5
Ba-Ebeleyo 6:20
Ba-Ebeleyo 7:17
Ba-Ebeleyo 7:21
Ba-Ebeleyo 7:24
Ba-Ebeleyo 7:28
Ba-Ebeleyo 9:26
Ba-Ebeleyo 11:3
Ba-Ebeleyo 13:8
Ba-Ebeleyo 13:21
1 Pyele 1:23

1 Pyele 1:25

1 Pyele 4:11

1 Pyele 5:11

2 Pyele 3:18

1 Yowane 2:17

2 Yowane 1:2

Yude 1:13

Yude 1:25

Luzabusu 1:6

Luzabusu 1:18

Luzabusu 4:9

Luzabusu 4:10

Luzabusu 5:13

Luzabusu 7:12

Luzabusu 10:6

Luzabusu 11:15

Luzabusu 14:11

Luzabusu 15:7

Luzabusu 19:3

Luzabusu 20:10

Luzabusu 22:5

aïdios

Loma 1:20
Yude 1:6

1 Kolinto 3:18
1 Kolinto 8:13
1 Kolinto 10:11
2 Kolinto 4:4
2 Kolinto 9:9
2 Kolinto 11:31
Ngalatiya 1:4
Ngalatiya 1:5
Efeso 1:21
Efeso 2:2
Efeso 2:7
Efeso 3:9
Efeso 3:11
Efeso 3:21
Efeso 6:12
Filipe 4:20
Kolose 1:26
1 Timote 1:17
1 Timote 6:17
2 Timote 4:10
2 Timote 4:18
Tite 2:12
Ba-Ebeleyo 1:2
Ba-Ebeleyo 1:8
Ba-Ebeleyo 5:6
Ba-Ebeleyo 6:5
Ba-Ebeleyo 6:20
Ba-Ebeleyo 7:17
Ba-Ebeleyo 7:21
Ba-Ebeleyo 7:24
Ba-Ebeleyo 7:28
Ba-Ebeleyo 9:26
Ba-Ebeleyo 11:3
Ba-Ebeleyo 13:8
Ba-Ebeleyo 13:21
1 Pyele 1:23

aiōnios

Matayi 12:32
Matayi 13:22
Matayi 13:39
Matayi 13:40
Matayi 13:49
Matayi 21:19
Matayi 24:3
Matayi 28:20
Make 3:29
Make 4:19
Make 10:30
Make 11:14
Luke 1:33
Luke 1:55
Luke 1:70
Luke 16:8
Luke 18:30
Luke 20:34
Luke 20:35
Yowane 4:14
Yowane 6:51
Yowane 6:58
Yowane 8:35
Yowane 8:51
Yowane 8:52
Yowane 9:32
Yowane 10:28
Yowane 11:26
Yowane 12:34
Yowane 13:8
Yowane 14:16

Matayi 18:8

Matayi 19:16

Matayi 19:29

Matayi 25:41

Matayi 25:46

Make 3:29

Make 10:17

Make 10:30

Luke 10:25

Luke 16:9

Luke 18:18

Luke 18:30

Yowane 3:15

Yowane 3:16

Yowane 3:36

Yowane 4:14

Yowane 4:36

Yowane 5:24

Yowane 5:39

Yowane 6:27

Yowane 6:40

Yowane 6:47

Yowane 6:54

Yowane 6:68

Yowane 10:28	Make 9:45	Mikunga 116:3
Yowane 12:25	Make 9:47	Mikunga 139:8
Yowane 12:50	Luke 12:5	Mikunga 141:7
Yowane 17:2	Zaki 3:6	Bingana 1:12
Yowane 17:3	Hadēs	Bingana 5:5
Bisalu 13:46	Matayi 11:23	Bingana 7:27
Bisalu 13:48	Matayi 16:18	Bingana 9:18
Loma 2:7	Luke 10:15	Bingana 15:11
Loma 5:21	Luke 16:23	Bingana 15:24
Loma 6:22	Bisalu 2:27	Bingana 23:14
Loma 6:23	Bisalu 2:31	Bingana 27:20
Loma 16:25	1 Kolinto 15:55	Bingana 30:16
Loma 16:26	Luzabusu 1:18	Kuluntu 9:10
2 Kolinto 4:17	Luzabusu 6:8	Mukunga ya Kitoko 8:6
2 Kolinto 4:18	Luzabusu 20:13	Esaya 5:14
2 Kolinto 5:1	Luzabusu 20:14	Esaya 7:11
Ngalatiya 6:8		Esaya 14:9
2 Tesalonika 1:9		Esaya 14:11
2 Tesalonika 2:16		Esaya 14:15
1 Timote 1:16	Luzabusu 19:20	Esaya 28:15
1 Timote 6:12	Luzabusu 20:10	Esaya 28:18
1 Timote 6:16	Luzabusu 20:14	Esaya 38:10
2 Timote 1:9	Luzabusu 20:15	Esaya 38:18
2 Timote 2:10	Luzabusu 21:8	Esaya 57:9
Tite 1:2		Ezekyele 31:15
Tite 3:7		Ezekyele 31:16
Filemoni 1:15	Mbandukulu 37:35	Ezekyele 31:17
Ba-Ebeleyo 5:9	Mbandukulu 42:38	Ezekyele 32:21
Ba-Ebeleyo 6:2	Mbandukulu 44:29	Ezekyele 32:27
Ba-Ebeleyo 9:12	Mbandukulu 44:31	Oseye 13:14
Ba-Ebeleyo 9:14	Lutangu 16:30	Amose 9:2
Ba-Ebeleyo 9:15	Lutangu 16:33	Yonase 2:2
Ba-Ebeleyo 13:20	Musiku ya zole 32:22	Abakuke 2:5
1 Pyele 5:10	1 Samwele 2:6	
2 Pyele 1:11	2 Samwele 22:6	
1 Yowane 1:2	1 Bantinu 2:6	
1 Yowane 2:25	1 Bantinu 2:9	
1 Yowane 3:15	Yobi 7:9	
1 Yowane 5:11	Yobi 11:8	
1 Yowane 5:13	Yobi 14:13	
1 Yowane 5:20	Yobi 17:13	
Yude 1:7	Yobi 17:16	
Yude 1:21	Yobi 21:13	
Luzabusu 14:6	Yobi 24:19	
	Yobi 26:6	
eleēsē	Mikunga 6:5	
Loma 11:32	Mikunga 9:17	
Geenna	Mikunga 16:10	
Matayi 5:22	Mikunga 18:5	
Matayi 5:29	Mikunga 30:3	
Matayi 5:30	Mikunga 31:17	
Matayi 10:28	Mikunga 49:14	
Matayi 18:9	Mikunga 49:15	
Matayi 23:15	Mikunga 55:15	
Matayi 23:33	Mikunga 86:13	
Make 9:43	Mikunga 88:3	
	Mikunga 89:48	

Mesopotamia

Haran

Mediterranean
Sea

Damascus

Babylon

Salem

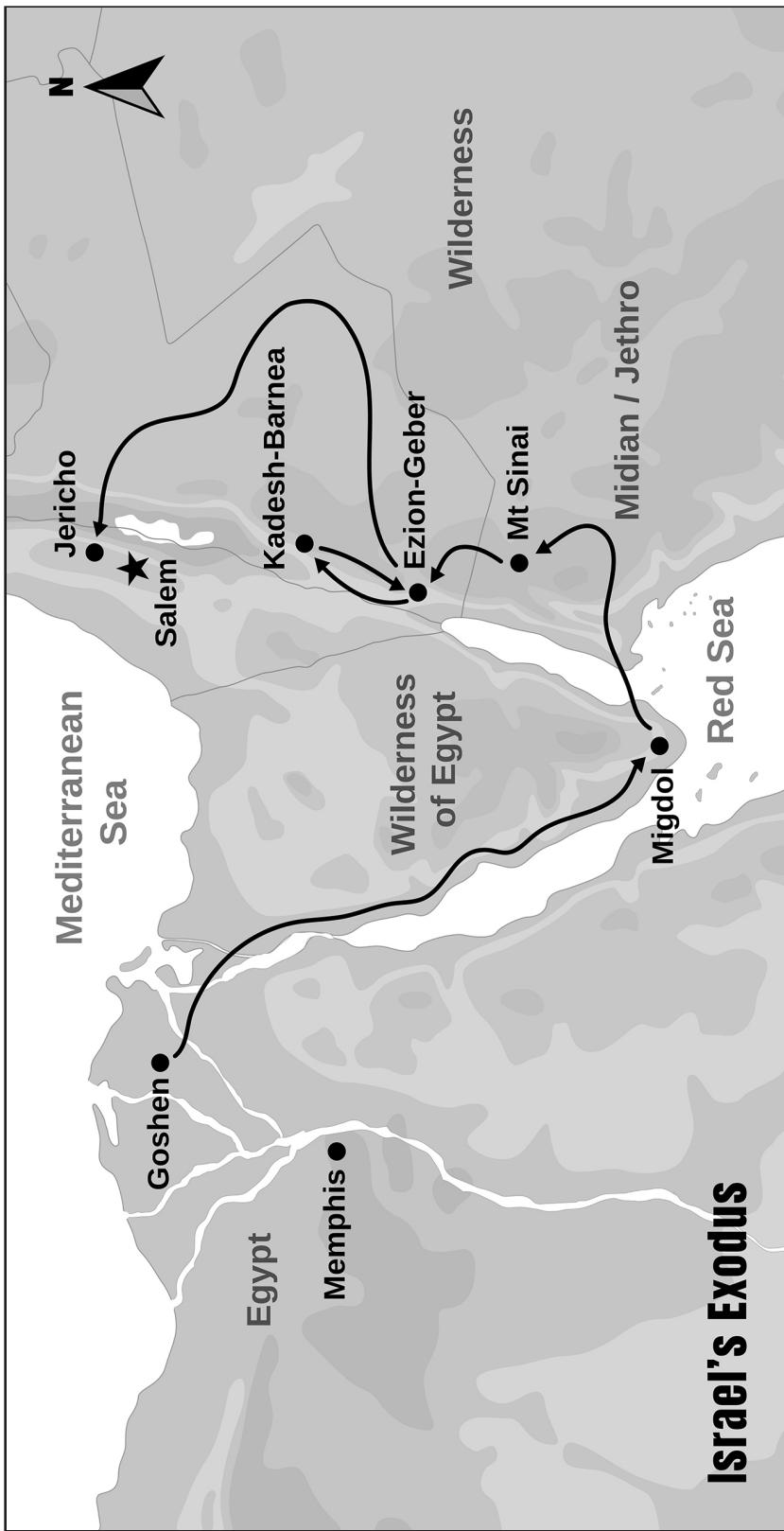
Egypt

Persian
Gulf

Abraham's Journey

Samu na kininu, Abalayani tumanaaka ntangu Nzambi bokilaka yandi. Yandi kwendaka na yinsi yina Nzambi fwanaka pesa yandi,
Samu ti yawu kuma ya yandi. Yandi kwendaka ata kuzaba kisika yandi fwandaka kwenda. - Ba-Ebeleyo 11:8

Israel's Exodus

Nangu Falawo, nituu ya Ngijiti, bikaka bantu ya Isayeli ba kwenda, Nzambi natinaka bawu ve na nzila ya yinsi ya ba-Filiseti, ataa ti ni yawu lutitaka nkufi. Nzambi iubaka:
«Ya kele mbote ve ti bantu ya Isayeli kutala bona ya bamvita mpe ti bawu sosa na kuvutuka na Ngijiti!» - Kubasika 13:17

Mediterranean Sea

Sidon
Tyre
Caesarea-Philippi

Galilee
Capernaum
Bethsaida

Cana
Nazareth

Sychar

Samaria

Ephraim

Jerusalem ★
Bethany

Bethlehem

Judea

► Egypt

Decapolis

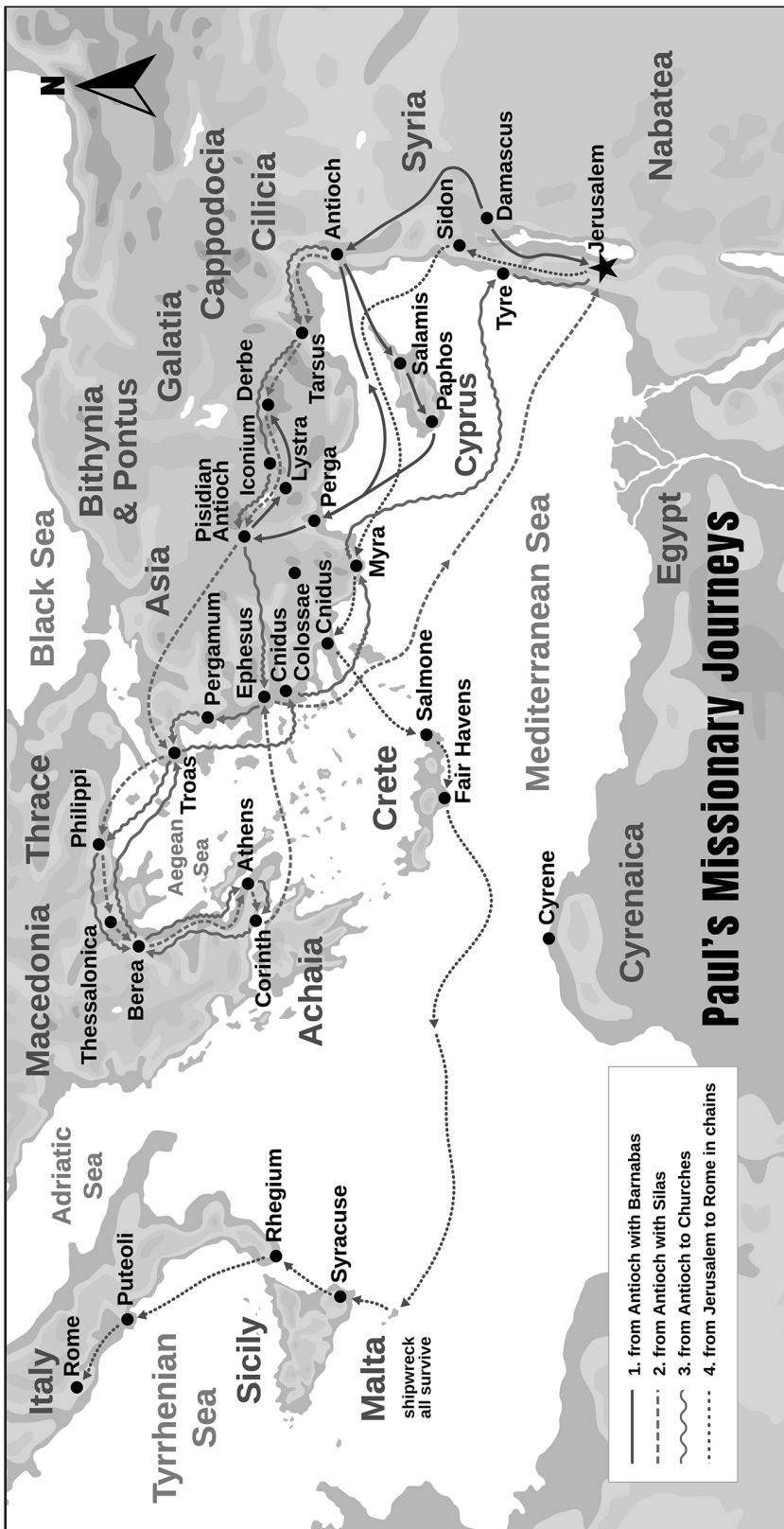
Peraea

Jericho

Jesus' Journeys

Ya tsyelika, Mwana ya Muntu me kwiza na yinza samu ti bantu sadila yandi ve, kasi samu ti yandi sadila bantu,
mpe pesa luzingu ya yandi mutindu munkayulu samu na kukuula bantu mingi. - Matka 10:45

Paul's Missionary Journeys

Ni muru Polo, kisadi ya Yesu-Kristo yina Nzambi bokilaka na kuvwanda ntumwa mpe soolaka samu na kumwangisa Nsangu ya yandi ya Mbote,
ke na kufidisa beno nukanda yayi. - Loma 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

- Christ returns for his people
- 1956 Jim Elliot martyred in Ecuador
- 1830 John Williams reaches Polynesia
- 1731 Zinzendorf leads Moravian mission
- 1614 Japanese kill 40,000 Christians
- 1572 Jesuits reach Mexico
- 1517 Martin Luther leads Reformation
- 1455 Gutenberg prints first Bible
- 1323 Franciscans reach Sumatra
- 1276 Ramon Llull trains missionaries
- 1100 Crusades tarnish the church
- 1054 The Great Schism
- 997 Adalbert martyred in Prussia
- 864 Bulgarian Prince Boris converts
- 716 Boniface reaches Germany
- 635 Alopen reaches China
- 569 Longinus reaches Alodia / Sudan
- 432 Saint Patrick reaches Ireland
- 397 Carthage ratifies Bible Canon
- 341 Ulfilas reaches Goth / Romania
- 325 Niceae proclaims God is Trinity
- 250 Denis reaches Paris, France
- 197 Tertullian writes Christian literature
- 70 Titus destroys the Jewish Temple
- 61 Paul imprisoned in Rome, Italy
- 52 Thomas reaches Malabar, India
- 39 Peter reaches Gentile Cornelius
- 33 Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ►			Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful? ►			Romans 5:12-19	
Where are we?			Innocence	
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.
► Who are we?	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden
		Son		
		Holy Spirit		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels
		Deceased believing		
		Deceased unbelieving		
	Angels	Holy		
		Imprisoned		
		Fugitive		
		First Beast		
		False Prophet		
		Satan		
Why are we? ►			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God's image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?

Fallen				Glory				
Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth				
1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light				Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3				
John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise	God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City				
Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers						
Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth								
Luke 16:22 Blessed in Paradise								
Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment				Matthew 25:41 Revelation 20:10				
Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command								
2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus								
1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind				Revelation 20:13 Thalaasa				
				Revelation 19:20 Lake of Fire				
				Revelation 20:2 Abyss				

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Monokutuba at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our Good News sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'*" Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. "*If the first fruit is holy, so is the lump*," Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Disciple All Nations

Na yina, beno kwenda na sika ya bantu ya bayinsi nyonso, mpe beno kitula bawu na kukuma bilandi ya munu.
Beno botika bawu na nkumbu ya Tata, ya Mwana, mpe ya Mpewe ya Longo. - Matayi 28:19

